Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
“Ужгородський національний університет”
Факультет іноземної філології

ISSN 2617-3921

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

ВИПУСК 1 (29)

Видавничий дім
“Гельветика”
2026

DOI 10.24144/2617-3921.2026.29
УДК 81 (081)+372. 8
С 91

Видання включено до Переліку наукових фахових видань України категорії Б у галузі філологічних та педагогічних наук (спеціальності В11 Філологія (за спеціалізаціями), А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)) відповідно до Наказу МОН України від 26.11.2020 № 1471 (додаток 3).
Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2178 від 27.06.2024 року
Ідентифікатор медіа R30-04500
Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (вул. Підгірна, 46, м. Ужгород, 88000, e-mail: official@uzhnu.edu.ua, тел. +38 (0312) 61-33-21)
Журнал індексується в міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus (Польща).

Редакційна колегія:

Головний редактор:
Фабіан Мирослава Петрівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна.
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-3351-1275

Члени редакційної колегії:
Безродних Ірина Геннадіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна, ORCID ID https://orcid.org/0000-0001-7547-7848;
Василина Катерина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. декана факультету іноземної філології, Запорізький національний університет, Україна, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-7885-5418;
Никитченко Катерина Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови, Київський національний лінгвістичний університет, Україна, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-4938-5290;
Онищак Галина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5133-4313;
Блох-Тройнар Марія, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри кельтології Інституту лінгвістики, Люблінський Католицький Університет Іоанна Павла II, Польща, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-2340-2128
Лелакова Ева, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри викладання та освітніх наук Інституту медіаматики та культурної спадщини, Жилінський університет, Словацька Республіка, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5294-2505
Прієто-Арранс Хосе Ігор, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри сучасних та класичних мов, Університет Балеарських Островів, Іспанія, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-3732-292X;
Урбанавічене Йоліта, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, Старший науковий співробітник дослідницького центру літературної мови, Інститут литовської мови, м. Вільнюс, Литва, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5514-2263.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 8 від 28 травня 2026 р.)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Мови видання: українська, англійська, німецька, французька.

Електронна версія: http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua

© Ужгородський національний університет, 2026

Ministry of Education and Science of Ukraine
State University "Uzhhorod National University"
Faculty of Foreign Philology

ISSN 2617-3921

CONTEMPORARY STUDIES IN FOREIGN PHILOLOGY

Research Paper Collection

ISSUE 1 (29)

HELVETICA
PUBLISHING HOUSE

DOI 10.24144/2617-3921.2026.29
UDC 81 (081)+372. 8
C 91
The journal is included in the List of scientific professional publications of Ukraine of category B in the field of philological and pedagogical sciences (specialty B11 Philology (with specializations), A4 Secondary Education (with subject specializations)) according to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine 26.11.2020 № 1471 (Annex 3).
Registration of Print media entity: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine No. 2178 as of 27.06.2024 Media ID R30-04500
Media entity: State Higher Educational Institution "Uzhgorod National University" (Pidhirna str., 46, Uzhhorod, 88000, e-mail: official@uzhnu.edu.ua, tel. +38 (0312) 61-33-21)
The journal is indexed in the international scientometric database Index Copernicus (Poland).

Editorial Board:

Editor-in-Chief:

Fabian Myroslava Petrivna, Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the English Philology Department, Uzhhorod National University, Ukraine.
ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-3351-1275

Members of the Editorial Board:

Bezrodnykh Iryna Hennadiivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of English Philology, Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine, ORCID ID https://orcid.org/0000-0001-7547-7848;

Vasylyna Kateryna Mykolaivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Acting Dean of the Faculty of Foreign Philology, Zaporizhzhia National University, Ukraine, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-7885-5418;

Nykytchenko Kateryna Petrivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice of Translation from English, Kyiv National Linguistic University, Ukraine, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-4938-5290;

Onyshchak Halyna Vasylivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of English Philology, State Higher Educational Institution "Uzhhorod National University", Ukraine, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5133-4313;

Bloch-Trojnar Maria, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Celtic Studies of the Institute of Linguistics, The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-2340-2128;

Leláková Eva, PhD in Linguistics, Assistant Professor, Head of the Department of Teaching and Educational Sciences at the Institute of Mediamatics and Cultural Heritage, University of Žilina, Slovak Republic, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5294-2505;

Prieto-Arranz José Igor, PhD in English, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Modern and Classical Languages, University of the Balearic Islands, Spain, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-3732-292X;

Urbanavičienė Jolita, PhD in Linguistics, Senior researcher, Senior researcher at the Research Centre of Standard Language, Institute of the Lithuanian Language, Vilnius, Lithuania, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-5514-2263.

Recommended for publication by the Academic Council of Uzhhorod National University (protocol № 8 dated May 28, 2026)

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Languages of Publication: Ukrainian, English, German, French.

E-version: http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua

© Uzhhorod National University, 2026

МОВОЗНАВСТВО
LANGUAGE STUDIES
SPRACHWISSENSCHAFT
LINGUISTIQUE

УДК 355.46:81’373.3
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.6-17

Олеся Андрушко,
старший викладач кафедри мовної підготовки,
Інститут Військово-Морських Сил
Національного університету «Одеська морська академія»
https://orcid.org/0009-0000-3519-7497
м. Одеса, Україна

Функціонування військово-морської термінології в англомовному професійному дискурсі

Functioning of Naval Terminology in English-Language Professional Discourse

Анотація. *У статті досліджується функціонування військово-морської термінології в англомовному професійному дискурсі, що є ключовим елементом спеціалізованої комунікації у сфері міжнародної морської безпеки, тактики та організації військово-морських сил. Проаналізовано структурно-семантичні, комунікативні та прагматичні особливості термінів, а також їхню класифікацію за рівнем складності на прості, складні та багатокомпонентні одиниці. Особлива увага приділяється використанню абревіатур та скорочень, що забезпечує підвищену оперативність, точність передачі інформації та стандартизацію професійного дискурсу у військово-морському середовищі.*

Дослідження показує, що військово-морська термінологія виконує номінативну функцію для однозначного позначення об’єктів, явищ та процесів, інформаційну функцію для передачі знань у навчальних, наукових та офіційних документах, а також організаційну функцію для координації дій підрозділів і забезпечення єдиних процедур у міжнародному контексті. Акцент робиться на міждисциплінарному характері термінології, яка активно застосовується у морській тактиці, навігації, технічному забезпеченні флоту та міжнародному праві, і сприяє точності професійної комунікації, ефективному навчанню та підготовці офіцерів, а також взаємодії військово-морських сил різних країн.

Дослідження підкреслює, що стандартизовані терміни сприяють формуванню професійної компетентності англомовних фахівців, полегшують опрацювання навчальних матеріалів та методичних рекомендацій, підвищують ефективність перекладу і роботи з іншомовними джерелами, а також забезпечують високий рівень міжнародної комунікації та інтеграцію в глобальні стандарти безпеки. Результати роботи можуть бути використані для розробки навчальних курсів, методичних посібників, наукових публікацій та практичної діяльності фахівців англомовного профілю, сприяючи удосконаленню професійного дискурсу у військово-морській сфері.

Ключові слова: *військово-морська термінологія, англомовний професійний дискурс, спеціалізована лексика, структурно-семантичні особливості, комунікативні функції, стандартизація, абревіатури.*

Summary. *This article investigates the functioning of naval terminology in English-language professional discourse, which constitutes a key element of specialized communication in the fields of international maritime security, tactics, and the organization of naval forces. The study analyzes structural-semantic, communicative, and pragmatic features of terms, as well as their classification by complexity into simple, complex, and multi-component units. Particular attention is given to the use of abbreviations and acronyms, which enhance operational efficiency, accuracy of information transfer, and standardization of professional discourse in the naval environment.*

The research demonstrates that naval terminology performs a nominative function for unambiguous designation of objects, phenomena, and processes, an informational function for conveying knowledge in educational, scientific, and official documents, and an organizational function for coordinating unit actions and ensuring uniform procedures in an international context. Emphasis is placed on the interdisciplinary nature of terminology, actively applied in naval tactics, navigation, technical support, and international law, contributing to precise professional communication, effective officer training, and cooperation among naval forces of different countries.

The study highlights that standardized terms facilitate the development of professional competence among English-speaking specialists, simplify the use of educational materials and methodological guidelines, improve translation and work with foreign-language sources, and ensure a high level of international communication and integration into global security standards. The results can be applied in the development of educational courses, methodological manuals, scientific publications, and professional practice, thereby contributing to the enhancement of professional discourse in the naval field.

Key words: *naval terminology, English-language professional discourse, specialized lexicon, structural and semantic features, communicative functions, standardization, abbreviations.*

Вступ. У сучасному глобалізованому світі професійна комунікація у сфері військово-морської діяльності значною мірою здійснюється англійською мовою, яка виступає основним засобом міжнародної взаємодії між військово-морськими силами різних держав. У зв'язку з цим особливого значення набуває дослідження військово-морської термінології, яка забезпечує точність, однозначність і ефективність професійного спілкування у сфері морської безпеки, навігації, військових операцій та міжнародної співпраці. Функціонування спеціалізованої термінології у професійному дискурсі є важливим чинником забезпечення взаєморозуміння між фахівцями та підвищення ефективності комунікативних процесів у військово-морській галузі.

Військово-морська термінологія становить складну систему спеціальних лексичних одиниць, що відображають специфіку морської справи, організації військово-морських сил, технічного оснащення флоту, тактики та стратегії морських операцій. У межах іноземної

філології ця термінологічна система привертає увагу дослідників з позицій лінгвістики, термінознавства, дискурсології та перекладознавства, оскільки її функціонування пов'язане з особливостями професійної комунікації, стандартизацією термінів та їх адаптацією в різних мовних і культурних контекстах.

Проблеми дослідження спеціалізованої термінології та професійного дискурсу висвітлювалися у працях багатьох зарубіжних учених, зокрема у галузі термінознавства, лексикології та професійної комунікації. Науковці розглядали питання формування термінологічних систем, їх структурно-семантичні характеристики, а також особливості функціонування у різних видах професійного дискурсу [1; 2; 3; 4]. Водночас військово-морська термінологія як складова англомовного професійного дискурсу залишається недостатньо дослідженою, особливо з погляду її комунікативних функцій, структурної організації та особливостей використання у сучасному міжнародному військово-морському середовищі.

Незважаючи на наявність окремих досліджень, присвячених спеціалізованій лексиці військової сфери, питання системного аналізу функціонування англомовної військово-морської термінології у професійному дискурсі потребує подальшого наукового осмислення. Зокрема, недостатньо висвітленими залишаються аспекти її лексико-семантичної структури, комунікативних функцій та ролі у формуванні ефективної професійної взаємодії.

Наукова новизна дослідження полягає у системному лінгвістичному аналізі військово-морської термінології як складової англомовного професійного дискурсу. Уперше узагальнено структурні та семантичні особливості функціонування військово-морських термінів у професійній комунікації, визначено їх роль у забезпеченні точності та ефективності спеціалізованого спілкування, а також окреслено основні тенденції використання військово-морської термінології в сучасному англомовному фаховому середовищі [1; 2; 3; 4].

Метою статті є дослідження особливостей функціонування військово-морської термінології в англомовному професійному дискурсі, а також визначення її основних лінгвістичних характеристик і комунікативних функцій. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: проаналізувати поняття військово-морської термінології як складової спеціалізованої лексики англійської мови; визначити її структурно-семантичні особливості; дослідити специфіку використання термінів у професійному англомовному дискурсі військово-морської сфери; визначити комунікативну роль військово-морської термінології у професійному середовищі.

Методологія та методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять положення сучасної лінгвістики, термінознавства та теорії професійного дискурсу, що розглядають спеціалізовану лексику як важливий елемент фахової комунікації. У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів дослідження, що забезпечують всебічний аналіз військово-морської термінології в англомовному професійному дискурсі. Зокрема, застосовано описовий метод для систематизації та характеристики військово-морських термінів, метод лексико-семантичного аналізу для визначення значення та структури термінологічних одиниць, метод контекстуального аналізу для дослідження функціонування термінології у професійному англомовному дискурсі, метод узагальнення та систематизації для класифікації термінів і визначення тематичних груп [1; 2; 4].

Виклад основного матеріалу дослідження. Спеціалізована термінологія є системою лексичних одиниць, що позначають конкретні поняття певної галузі знань і використовуються у професійній комунікації для забезпечення точності, однозначності та ефективності передачі інформації. Вона виконує ключову роль у формуванні професійного дискурсу, забезпечує стандартизовану комунікацію між фахівцями, зменшує ризик непорозумінь і помилок, а також створює основу для документування та передачі знань у межах певної професійної сфери [1].

Військово-морська термінологія, як підсистема спеціалізованої лексики, відзначається високим ступенем стандартизації, логічною структурністю та семантичною точністю. Вона включає терміни, що позначають конкретні об'єкти, процеси та явища військово-морської діяльності, а також забезпечує чітку класифікацію понять у межах морської сфери. Основними характеристиками такої термінології є однозначність значення термінів, системність їхньої організації, чітка професійна спрямованість, а також відповідність міжнародним стандартам, що дозволяє використовувати її у багатонаціональному контексті та під час спільних військово-морських операцій [2; 3; 4].

Військово-морська термінологія є складовою ширшої системи військової лексики, що охоплює терміни сухопутних, повітряних та спеціальних військ, інтегруючи знання з різних видів військової діяльності у єдину комунікативну систему. В межах цієї системи виділяються специфічні тематичні групи: кораблі та судна (battleship, destroyer, frigate, aircraft carrier), військово-морські підрозділи та організаційні структури (naval task force, flotilla, naval command), тактичні дії та операції (amphibious operation, anti-submarine warfare, naval blockade), а також технічне оснащення та навігаційні засоби

(radar system, sonar, deck equipment, navigation instruments). Класифікація термінів за тематичними категоріями дозволяє структурувати знання, забезпечує зручність у навчанні та підготовці фахівців, а також спрощує застосування термінів у професійних документах і оперативних інструкціях [2; 5; 6].

Аналіз англомовних джерел демонструє, що військово-морська термінологія відзначається значною структурною різноманітністю та включає прості терміни, складні терміни та багатокомпонентні словосполучення. Прості терміни складаються з одного слова і позначають базові об'єкти або явища, що є основою морської діяльності, наприклад fleet, deck, hull. Складні терміни утворюються шляхом поєднання двох або більше елементів і зазвичай позначають спеціалізовані об'єкти чи процеси, такі як warship або aircraft carrier. Багатокомпонентні терміни й словосполучення (maritime security operation, naval task force) описують комплексні явища, операції та організаційні структури, які потребують одночасного врахування тактичних, технічних та організаційних аспектів [2; 7].

Особливою характеристикою англомовної військово-морської термінології є активне використання абревіатур та скорочень, таких як NATO (North Atlantic Treaty Organization), ASW (Anti-Submarine Warfare) та ROE (Rules of Engagement). Ці скорочення відіграють ключову роль у забезпеченні оперативності та ефективності комунікації в професійному середовищі, оскільки дозволяють стисло передавати складну інформацію, яка в іншому випадку вимагала б довгих пояснень. Використання абревіатур сприяє значному зменшенню обсягу текстів, що особливо важливо у документації, оперативних повідомленнях, навчальних матеріалах та науково-технічних публікаціях.

Завдяки скороченням, фахівці можуть швидко і точно обмінюватися даними про тактичні операції, розташування підрозділів, технічні характеристики кораблів та морського обладнання. Наприклад, NATO використовується не лише для позначення Північноатлантичного альянсу, а й у контексті міжнародних стандартів і процедур співпраці; ASW дозволяє стисло ідентифікувати діяльність протичовнового захисту без необхідності повного розгорнутого пояснення; ROE чітко фіксує правила ведення бойових дій, що критично для координації дій багатонаціональних сил.

Таке використання абревіатур забезпечує не лише економію часу, а й мінімізацію ризику непорозумінь і двозначного тлумачення термінів, що є особливо актуальним під час багатонаціональних навчань, міжнародних операцій та оперативних нарад. Крім того, абревіатури створюють основу для стандартизації термінів, забезпечуючи

уніфіковане розуміння між військово-морськими спеціалістами різних країн і сприяючи точності та ефективності професійної комунікації в англомовному дискурсі [4].

Міжнародна стандартизація термінів є важливим аспектом функціонування військово-морської термінології. Вона дозволяє узгоджувати терміни у межах багатонаціональних флотів і військово-морських навчань, забезпечує їхнє однакове тлумачення серед фахівців різних країн, а також підтримує стабільність професійного дискурсу у контексті глобальної морської безпеки [3; 6]. Таким чином, військово-морська термінологія забезпечує одночасно точність, системність та ефективність комунікації, що робить її незамінною складовою англомовного професійного дискурсу у міжнародному військово-морському середовищі.

Структурно-семантичні та комунікативні особливості англомовної військово-морської термінології проявляються у чіткій організації термінів за рівнями складності, їх точному предметному значенні, стандартизованості та здатності забезпечувати ефективну професійну комунікацію у різних сферах морської діяльності, включно з тактикою, технічним забезпеченням та міжнародним співробітництвом. Терміни поділяються на прості, складні та багатокомпонентні. Простими є одиночні слова, що позначають базові поняття та основні елементи морської діяльності, такі як fleet, deck, hull, radar [2; 3]. Вони слугують фундаментом професійного дискурсу, забезпечуючи швидке розпізнавання об'єктів і явищ, що є необхідним для ефективного навчання курсантів, планування навчальних заходів та оперативної роботи військово-морських підрозділів. Прості терміни характеризуються однозначністю та стабільністю значення, що зменшує ризик непорозумінь у міжнародних операціях і сприяє стандартизації комунікації між флотами різних країн.

Складні терміни формуються шляхом поєднання двох або більше лексичних елементів і, як правило, позначають більш спеціалізовані об'єкти, процеси або функціональні одиниці, наприклад warship або aircraft carrier. Вони передають деталізовану інформацію про об'єкти, уточнюють їхнє функціональне призначення, технічні характеристики та роль у тактичних і оперативних процесах. Такі терміни дозволяють професіоналам точно описувати завдання, взаємодію підрозділів і специфіку використання морських засобів, що особливо важливо у багатонаціональних навчаннях та спільних операціях під егідою міжнародних організацій.

Багатокомпонентні терміни та словосполучення, такі як naval task force, maritime security operation або naval command structure, відображають комплексні явища, взаємодію підрозділів та організаційні

структури, які охоплюють одночасно технічні, тактичні та організаційні аспекти діяльності флоту [5]. Вони дозволяють описати складні операційні процеси, узгоджені дії між кораблями та підрозділами, а також планування багатофункціональних місій, де кожен елемент пов'язаний з іншими в єдиній системі.

Семантична організація військово-морських термінів відзначається високою спеціалізацією та точністю предметного значення. Кожен термін визначає конкретний об'єкт, процес або явище у сфері морської діяльності, що мінімізує ризик непорозумінь у професійному середовищі, забезпечує чітке сприйняття інформації і підтримує стандартизацію міжнародної комунікації [1; 3]. Наприклад, терміни, що позначають військові кораблі, підрозділи або тактичні дії, мають стабільне тлумачення незалежно від національного чи мовного контексту, що є критично важливим для взаємодії у багатонаціональних операціях та навчаннях.

Особливу роль у структурі та функціонуванні термінів відіграють абревіатури та скорочення, такі як NATO, ASW та ROE, які забезпечують оперативність передачі інформації та стисло передають складні поняття, процедурні дії та стандартизовані правила [4]. Використання абревіатур дозволяє економити час під час оперативних обговорень, планування операцій, підготовки документації та координації дій багатонаціональних військово-морських сил, а також сприяє уникненню двозначностей і помилок у комунікації.

Корпусний аналіз англомовних військово-морських текстів. Корпусний аналіз англомовних військово-морських текстів (operational manuals, technical instructions, training documents) демонструє стабільні синтаксичні моделі функціонування термінології, що забезпечують стандартизовану та однозначну професійну комунікацію.

У досліджуваних текстах військово-морська термінологія реалізується як інформаційне ядро висловлювання у типових конструкціях:

− The AEGIS combat system provides integrated air and missile defense capabilities for surface vessels.

− VLS cells are used to launch precision-guided missiles under multi-threat conditions.

− CIWS engages incoming anti-ship missiles at short range as a last line of defense.

− STOVL aircraft operate from amphibious assault ships without conventional runways.

− The destroyer conducted ASW operations in coordination with allied naval forces.

– ROE were strictly enforced during multinational maritime security exercises.

Синтаксичний аналіз засвідчує переважання:

- пасивних конструкцій (are used, is deployed, is equipped), що є характерною ознакою офіційно-військового стилю;
- номінативних структур, де термін виконує функцію семантичного центру;
- атрибутивних словосполучень, що уточнюють технічні характеристики (long-range radar system, integrated command network).

З дискурсивного погляду, військово-морські терміни функціонують як засіб високощільної передачі інформації, забезпечуючи мінімізацію мовних засобів при максимальній точності змісту. Це відповідає вимогам військово-технічного дискурсу, де пріоритетами є стандартизація, оперативність і однозначність інтерпретації.

Отже, корпусний аналіз підтверджує системний характер функціонування військово-морської термінології та її залежність від чітко усталених синтаксичних моделей англомовного професійного дискурсу.

Тематична класифікація термінів забезпечує системність і логічну організацію військово-морської термінології, що полегшує її практичне використання. Вона дозволяє чітко відокремлювати терміни, що стосуються кораблів і суден, від термінів, що описують тактичні операції, організаційні структури або технічне оснащення [2; 5]. Така класифікація сприяє ефективності навчальних матеріалів, наукових досліджень, технічної документації та оперативного обміну інформацією між фахівцями, створюючи єдину систему орієнтації у професійному дискурсі.

Таким чином, структурно-семантичні особливості англомовної військово-морської термінології, у поєднанні з ефективною системою абревіатур, тематичною класифікацією та міжнародною стандартизацією, роблять її ключовим інструментом точного, багатофункціонального та стандартизованого професійного дискурсу. Вона забезпечує високий рівень взаєморозуміння між фахівцями різних національностей, сприяє координації дій під час навчань і операцій, підтримує оперативну, технічну та стратегічну комунікацію, а також формує наукову базу для подальших досліджень у галузі морської лексики, спеціалізованої комунікації та перекладознавства [1-5].

Класифікація військово-морських абревіатур. Абревіатури у військово-морській термінології можуть бути систематизовані за функціонально-тематичним принципом відповідно до сфер їх застосування на кораблях і в морських операціях. Така класифікація відображає їхню роль у структурі професійного англомовного дискурсу.

1. Абревіатури корабельних бойових систем

До цієї групи належать терміни, що позначають озброєння та системи ураження цілей:

- VLS (Vertical Launch System) – вертикальна пускова система ракет;
- CIWS (Close-In Weapon System) – система ближньої оборони корабля;
- ASROC (Anti-Submarine Rocket) – протичовнова ракетна система.

2. Абревіатури авіаційного забезпечення кораблів

Ці терміни описують системи запуску та посадки палубної авіації:

- CATOBAR (Catapult Assisted Take-Off But Arrested Recovery) – катапультний запуск і аерофінішер;
- STOVL (Short Take-Off and Vertical Landing) – короткий зліт і вертикальна посадка;
- FOD (Foreign Object Damage) – пошкодження сторонніми предметами (у авіаційних операціях).

3. Абревіатури систем виявлення та управління

До цієї групи належать сенсорні та бойові інформаційні системи:

- SONAR (Sound Navigation and Ranging) – гідроакустична система;
- RADAR (Radio Detection and Ranging) – радіолокаційна система;
- AEGIS (Aegis Combat System) – інтегрована бойова система управління.

4. Абревіатури тактичних та операційних понять

Використовуються для позначення процедур, режимів та стандартів:

- ROE (Rules of Engagement) – правила застосування сили;
- SOP (Standard Operating Procedures) – стандартні операційні процедури;
- MIO (Maritime Interdiction Operations) – морські операції перехоплення.

Функціонування військово-морської термінології в англомовному професійному дискурсі характеризується виконанням трьох основних функцій: номінативної, інформаційної та організаційної. Номінативна функція забезпечує чітке і однозначне позначення об'єктів, явищ та процесів, що є критично важливим для точності професійного спілкування. Вона дозволяє однозначно ідентифікувати військові кораблі та судна, військово-морські підрозділи, тактичні операції та інші елементи морської діяльності, наприклад fleet, destroyer, anti-submarine warfare, naval blockade [2; 3]. Така

чітка номінація зменшує ризик двозначного трактування, сприяє оперативності ухвалення рішень та безпечному виконанню військово-морських завдань.

Інформаційна функція термінології полягає у точній передачі професійних знань у різних типах текстів, включаючи навчальні посібники для морських офіцерів, науково-технічні статті, аналітичні дослідження та офіційні документи [1; 4]. Вона забезпечує ефективну комунікацію між фахівцями, дозволяє пояснювати технічні характеристики кораблів, принципи проведення тактичних операцій, організаційні особливості підрозділів та інші професійні аспекти. Завдяки інформаційній функції терміни стають носіями спеціалізованого знання, підтримують високий рівень професійної компетентності та сприяють стандартизації навчальних матеріалів.

Організаційна функція термінології спрямована на координацію дій військово-морських підрозділів, планування операцій та забезпечення уніфікованого виконання процедур у міжнародному контексті [5; 6]. Стандартизовані терміни дозволяють швидко та точно передавати накази й інструкції під час навчань, навчально-бойових заходів та багатонаціональних операцій, де англійська мова часто виступає офіційною мовою комунікації. Водночас організаційна функція підвищує ефективність взаємодії між підрозділами різних держав, сприяє оптимізації командних структур та зменшенню ризику помилок при виконанні складних завдань.

Особливу роль у функціонуванні військово-морської термінології відіграють абревіатури та скорочення, такі як NATO, ASW або ROE, які підвищують оперативність комунікації та дозволяють стисло передавати складні поняття, процедури та правила [4]. Використання скорочень є особливо важливим у оперативних повідомленнях, офіційно-документальних текстах, а також у міжнародних навчаннях, де швидкість і точність передачі інформації мають критичне значення.

Військово-морська термінологія проявляє високий міждисциплінарний та міжпрофесійний характер. Вона активно використовується у морській тактиці, навігації, технічному забезпеченні кораблів та підрозділів, а також у сфері міжнародного морського права [1-3; 5]. Такий комплексний підхід дозволяє створювати цілісну систему професійного дискурсу, де терміни виконують одночасно номінативну, інформаційну та організаційну функції, забезпечуючи точність, ефективність та стандартизацію комунікації у міжнародному військово-морському середовищі.

Висновки з дослідження. У статті проведено комплексне дослідження функціонування військово-морської термінології в

англомовному професійному дискурсі, що дозволило визначити її структурно-семантичні, комунікативні та організаційні особливості. Було підтверджено, що військово-морська термінологія є системною підсистемою спеціалізованої військової лексики, яка забезпечує однозначність і точність передачі інформації у професійній комунікації, а також сприяє стандартизації термінів у міжнародному військово-морському середовищі.

Аналіз показав, що англомовні військово-морські терміни характеризуються значною структурною різноманітністю. Вони представлені простими словами, складними термінами та багатокомпонентними словосполученнями, які відображають як окремі об'єкти, так і комплексні явища військово-морської діяльності. Простими термінами позначають базові поняття, такі як кораблі, судна чи основне обладнання, тоді як складні та багатокомпонентні терміни передають більш спеціалізовані об'єкти, операції, тактичні процеси та організаційні структури. Семантична організація термінів забезпечує високий рівень точності й однозначності, що є критично важливим для оперативного та навчального процесу, підготовки офіцерів та координації міжнародних військово-морських операцій.

Особливе значення має використання абревіатур та скорочень, що дозволяє ефективно передавати складну інформацію у стислому вигляді, підвищуючи оперативність комунікації та точність інструкцій під час багатонаціональних навчань і операцій.

Дослідження підтвердило, що військово-морська термінологія виконує три основні функції: номінативну, інформаційну та організаційну. Номінативна функція забезпечує чітке позначення об'єктів, явищ і процесів; інформаційна – точну передачу знань і професійної інформації; організаційна – сприяє координації дій підрозділів, плануванню операцій та стандартизації дій у міжнародному контексті.

Проведена класифікація демонструє, що абревіатури у військово-морському дискурсі не є випадковими скороченнями, а утворюють структуровану систему номінації, яка відображає функціональну організацію сучасних морських сил. Вони забезпечують високий рівень стандартизації, оперативності та однозначності професійної комунікації, що є критично важливим у багатонаціональному військово-морському середовищі.

Таким чином, військово-морська термінологія є ключовим елементом англомовного професійного дискурсу, що поєднує системну організацію, семантичну точність і багатофункціональність. Вона забезпечує ефективну взаємодію фахівців у різних сферах військово-морської діяльності, підтримує стандартизацію міжнародної комунікації та створює фундамент для подальших досліджень у

галузі спеціалізованої лексики, лінгвістики дискурсу та перекладознавства. Крім того, її вивчення сприяє удосконаленню навчальних матеріалів, підвищенню якості підготовки офіцерів та розвитку наукового підходу до аналізу англомовного професійного дискурсу у військово-морській сфері [1-6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Wright S. E. English for Maritime Studies: Terminology and Communication. London: Routledge, 2008. 180 p.
2. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford: Oxford University Press, 2004. 234 p.
3. Stoyanova M. Specialized Lexis in Military English: Translation and Standardization Issues. Sofia: University Press, 2015. 150 p.
4. Petrenko I. Translation and Standardization of Military Terminology in English. Kyiv: NAU Publishing, 2020. 112 p.
5. NATO Standardization Office. NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). Brussels: NATO, 2022. 430 p.
6. Kovalchuk V. Structural and Semantic Features of Military Terms in English. Kyiv: Lira-K, 2017. 128 p.
7. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 452 p.
8. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-centred Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 188 p.
9. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. Naval Warfare. Encyclopaedia Britannica, 2023. URL: https://www.britannica.com/technology/naval-warfare (дата звернення: 06.03.2026).
10. Biber D., Conrad S. Register, Genre, and Style. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 336 p.
11. McEnery T., Hardie A. Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 294 p.
12. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford: Oxford University Press, 2004. 234 p.
13. Stubbs M. Text and Corpus Analysis: Computer-Assisted Studies of Language and Culture. Oxford: Blackwell, 2001. 272 p.
14. Bhatia V. K. Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View. London: Continuum, 2004. 278 p.
15. Swales J. M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 260 p.

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111(94)
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.18-27

Liliia Bilas,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of English Philology
and Intercultural Communication,
Educational and Scientific Institute of Philology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
https://orcid.org/0000-0002-5514-9799
Kyiv, Ukraine

Reflection of British culture in the U.S. states' names (lingua-cultural aspect)

Відображення Британської культури у назвах американських штатів (лінгвокультурний аспект)

Summary. *This paper discusses linqua-cultural and historical ties between the British and American nations and their mutual influences in the processes of cross-cultural communication. The author focuses on the issue of how British culture is reflected in those U.S. states' names which were established by the first British settlers on the North American continent. The place-names' etymology (geographical realia), their semantics, and forms of spelling are traced. The origin of the American place-names and their parallelism with original English primary sources are revealed. It is argued that inclusion of language realia study into the content of academic course of Area Studies provides a solid basis for enhancing students' sociocultural awareness and lingua-cultural competence which ultimately leads to proper understanding the peculiarities of both British and American cultures, as well as the value of multicultural world in general. The definition of such basic terms as "sociocultural awareness", "lingua-cultural competence" and "linguistic realia" are clarified, along with modern scientific interpretation of lingua-cultural approach in teaching foreign languages as methodological strategy oriented at cross-cultural bent in teaching-learning process. The essence of the strategy is that it leads to acquisition of necessary sociocultural skills for cross-cultural communication by a contemporary communicator and amplifies awareness of native speakers' language image of the world. To implement the research objective, the following methods of study have been chosen: a comparative method, a method of lingua-culturological analysis of language material, a method of etymological and lexical-semantic analysis. Studied and generalized material of English-speaking countries is relevant for educators and students seeking accurate background information that reflect specificity of different aspects of British and American societies.*

Key words: *lingua-cultural ties, lingua-cultural competence sociocultural awareness, linguistic realia, place-names' etymology, word semantics, forms of spelling.*

Анотація. *У статті розглядаються лінгво-культурні та історичні зв'язки британської та американської націй та їхні взаємовпливи в процесі міжкультурної комунікації. Автор зосереджується на питанні відображення британської культури у назвах тих американських штатів, які були засновані першими британськими поселенцями на теренах Північно Американського континенту. Розкрито етимологію назв штатів (географічні реалії), їх семантику і особливості правопису. Виявлено походження назв американських штатів та їх паралелізм з питомо англійськими першоджерелами. Стверджується, що внесення вивчення лінгвістичних реалій до змісту академічного курсу з лінгвокраїнознавства забезпечує ґрунтовну основу для розвитку соціокультурної обізнаності та лінгво-культурної компетентності студентів, що, врешті, сприяє глибокому розумінню особливостей як британської так і американської культур та усвідомлення цінності багатокультурного світу в цілому. Уточнюються дефініції таких ключових термінів як «соціокультурна обізнаність», «лінгвокультурна компетентність» та «лінгвістична реалія», а також трактування сучасною наукою лінгво-культурного підходу у навчанні іноземних мов як методологічної стратегії, що визначає міжкультурну спрямованість освітнього процесу. Сутність стратегії полягає в тому, що вона сприяє набуттю сучасним мовцем необхідними соціокультурними навичками для міжкультурної комунікації та посилює розуміння ним мовної картини світу носія мови. Для реалізації завдань дослідження були визначені такі методи: компаративний метод, метод лінгво-культурологічного аналізу мовного матеріалу, метод етимологічного та лексико-семантичного аналізу. Досліджений та узагальнений матеріал про англомовні країни є релевантним для викладачів та студентів, які прагнуть достовірної інформації що відображає особливості різних аспектів життя Британського та Американського суспільств.*

Ключові слова: *лінгвокультурні зв'язки, лінгвокультурна компетентність, соціокультурна обізнаність, лінгвістична реалія, етимологія назв, семантика слів, форми правопису.*

Introduction. The process of globalization that has embraced nowadays all spheres of human life is rather complicated one and has a dual character. Speaking about its cultural dimensions, a negative aspect lies in blurring ethnic and national identities, losing specific features of nations' cultures. And on the contrary, a positive consequence of globalization is the possibility to communicate (on both professional and personal levels) with representatives of different nations and ethnic groups exchanging their cultural achievements. Active involvement of a modern personality into cross-cultural communication raise the issue of his or her sociocultural awareness as a pledge of respect and preservation of multicultural world.

Review of scientific literature shows that the basic definition of the term "sociocultural awareness" is *the ability and willingness to objectively examine the values, beliefs, traditions and perceptions within our own and other cultures*. At the most basic level, it is the ability "to walk in someone else's shoes in terms of his or her cultural origins" (Brendan O'Brien, 2017) [2].

The issue of sociocultural awareness is widely discussed by educators, cultural researchers and scholars of different branches of humanities. Significant theoretical contribution to this field has been done by V. Anderson, E. Gellner, E. Hall, A. Holliday, A. Room, O. Taylor, G. Turner and others. In their studies the authors emphasize on areas where the study of language and the study of culture are most markedly overlapped, such as language and society, language use, language and thought, language and mentality etc. They also draw attention to some ways how the language reflects and determines various networks of social and cognitive relationships in the world around us.

In Ukrainian lingua-cultural studies and lingua-didactics relationship between the study of language and the study of culture is widely elucidated in scholarly works by V. Andrushchenko, F. Batsevych, M. Kocherhan, V. Lykhvar, V. Parashchuk, H. Pocheptsov, O. Yashenkova and others. They are unanimous at the standpoint that lingua-cultural approach in teaching foreign languages serves as methodological strategy oriented at cross-cultural bent in teaching-learning process. This strategy leads to acquisition of necessary sociocultural skills for cross-cultural communication by students and it also enhances the understanding native speakers' language image of the world.

Among the wide range of humanities in the university curriculum for students-philologists, such academic course as Area Studies (British and American) gives broad possibilities for the development of their sociocultural awareness. It is aimed at acquiring profound knowledge about culture, history, mode of life, moral values and language of the English-speaking nations. The major emphasis is put on developing students' skills in identifying linguistic and extra-linguistic realia, terms and concepts of culture, ethnically-marked lexis which most vividly reflect the national peculiarities of the target language cultures, in our case English and American ones.

In the frame of the Area Studies, place names (toponymies), the names of states included, belong to geographical realia. There are different approaches to linguistic realia classification but roughly the term refers *to words or phrases denoting culture-specific, tangible objects, customs, habits or phenomena peculiar to a certain nation or social group* (Florin S., Vlahov S., Shahova K., Zorivchak R., Chumak G. and others). Scholars assert that effective cross-cultural communication cannot be achieved without knowledge of native speakers' background characteristics such as lifestyle, mindset, worldview, national character, traditions, values and social behaviors. American geographical realia can tell plenty of things about the historical path of the country and its cultural development, formation of a new American nation, its identity and language.

Thus, *the purpose* of the current article is to reveal the origin of those U.S. states' names which were established by the first British colonists on

the North American continent, and to trace their links with British culture and history, as well as to determine the names' etymology and meaning.

Methodology/Methods. The following methods have been used in this research:

- *a comparative method* as a tool for analyzing and identifying similarities and differences between cultures and languages;
- *a method of lingua-culturological analysis of language material* aimed at relationship between language and culture, focusing on how language units reflect a nation's culture, mentality, worldview, that is to say which national-cultural information they contain (Risager K.) [13];
- *etymological and lexical-semantic analysis* for analyzing the origin and development of words to understand their historical and cultural roots.

Results and Discussion. It is well-known that the period of the North American colonization (late 15th - 18th centuries) culminated in the creation of the United States of America in 1776 after the American Revolution. This event marked the end of British colonial rule in the first Thirteen Colonies and a start for shaping a new nation.

According to some studies and estimates, British (English, Irish, Scots) were the dominant ethnic group compared with other early European settlers (Spanish, French, Germans, Swedish, Portuguese, Dutch etc.) and made up 52% of total population [3; 10]. Colonizing new territories, early English settlers and explorers labeled them with the names associated with their parent country.

Some trends in naming American place names are noticeable and may be classified as follows: 1) *direct transference of the English names*. This is the most popular device found throughout the country, such as *Manchester, Birmingham, Rochester, Oxford, Leeds, Dover, Chester, Richmond* etc. So, they are direct English counterparts of American place names; 2) the use of *the prefix "New",* for example: *New York, New London, New Britain*, *New Gloucester, New Castle, New Ipswich, New Windsor, New Suffolk etc.*; 3*) the use of the suffix* -ia in some place names to name new lands in honor of important people: *Georgia, Pennsylvania, Virginia and West Virginia etc.* [11]; 4) *to honor members of the royal family*, as with *Charlestown, Jamestown*, *Maryland, Carolina, Queen Ann, Queen Elizabeth, Queen Victoria etc.* According to some sources there are over six hundred place-names of British origin in the U.S.A. [7].

So, the focus in this paper is put on disclosing the meaning of the states' names which have their English counterparts, namely: *Delaware, Georgia, Maryland*, *New Hampshire, New Jersey, New York, North and South Carolina, Pennsylvania,* and *Virginia and West Virginia, Washington State.* These states were the foundation of the United States and played a key role in its early development and formation of the American statehood and identity. All of them, except Washington State, are located on the Atlantic coast of the U.S.A. and even six of them

(*Connecticut, Main, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island and Vermont*) established the geographical region of *New England* as it preserves the unique cultural identity of "old" England. The region, to a great extent, shares heritage with English culture which is manifested in distinctive accents, foods, customs, and social structures [5]. The name to the region was given in 1614 by John Smith, an English explorer and governor of New England, and later (1920) solidified by King James I branding the region as a new "perfected" version of England.

The above-mentioned states were named by the British colonists and have deep historical and cultural links with their parent country – Great Britain.

The state's name *Delaware* is derived from the adjacent Delaware Bay, which in turn was named after Thomas West, 3rd Baron De La Warr, an English nobleman and the Colony of Virginia's first governor [9]. Delaware was one of the Thirteen Colonies that participated in the American Revolution against Great Britain, and became a state in 1776, just two months after the signing of the Declaration of Independence. As the state was the first to ratify the Constitution of the United States (December 7, 1787), it has gained the nickname "The First State".

The name *de La Warr* derived from county of Sussex is of Anglo-French origin. It comes probably from a Norman *La Guerre*. This toponymic likely derived from Latin *ager* meaning field, land, territory etc., the Breton *gwern* (alder, mast, swamp) or from the Late Latin *varectum* (fallow). The toponyms *Gara, Gare*, *Gaire*, also appear in historical texts cited by a French historian Lucien Musset, where the word *ga(i)ra* means "gore" (a triangular plot of land). It could also be linked with a patronymic from the Old Norse *verr* meaning warrior, man or husband [1; 14; 17].

Maryland's name is deeply rooted in the colonial era symbolizing the hopes and aspirations of early settlers in search of religious freedom and a prosperous community. Maryland's name honors Queen Henrietta Maria (1609-1669), queen consort of Charles I (1600-1649), King of Great Britain and Ireland, who signed the 1632 charter establishing the Maryland colony. Lord Baltimore, an English politician and lawyer, initially proposed the name "Crescentia", the land of growth or increase, but the King proposed "Terra Mariae, anglice, Maryland" which was inserted in the bill [17].

Queen Henrietta Maria was the daughter of Henry IV of France (1553-1610) and his second wife, Marie de Medici (1573-1642). She was the mother of both Kings – Charles II and James II. Henrietta Maria shared her husband's love of the arts, and was a keen patron of artists, sculptors and architects. The execution of Charles I in 1649 left her impoverished. She settled in Paris and returned to England in 1660 after the Restoration of Charles II to the throne. In 1665, she moved back to Paris, where she died four years later [12; 15].

Three states have prefix *-new* in their names. It makes sense to note that the prefix comes from Old Norse 'nýr' (masculine nominative singular), meaning 'new'. In Scandinavian countries, the name can be associated with freshness and new beginnings. Used historically in Nordic countries, often associated with the new year or new life [4, 9].

So, *New Hampshire* was named after the English county of Hampshire located in southern England on the English Channel. Etymology of the name "Hampshire" comes from Old English word *Hāmtūnscīr*. The word consists of two elements: *Hamtun* meaning "town by the river" or "town of the hamlets," referring to Southampton, a port city, which was located on the River Itchen. The suffix *-scīr* meant "county," "district," or "shire," indicating the area surrounding Hamtun. Thus, the combination of these elements creates the name "Hampshire," which refers to the county or region around Southampton in England [1].

At the dawn of colonization, an area started with a fishing and trading settlement established in 1623, and then in 1629 it was named *New Hampshire* by the English Capt. John Mason who was granted a region between the Merrimack and Piscataqua rivers by the Crown. He had never left England to see it but invested in building on the land. In 1635 John Mason was appointed first vice-admiral of New England and was preparing for his first voyage to the new colony, but died the same year. It's him who is considered to be the "Founder of New Hampshire" [3; 7].

The state of *New Jersey* was named after the Isle of Jersey, the largest of the islands in the English Channel. This was done in honor of Sir George Carteret, one of the original grantees of the land, who had previously served as governor of the Isle of Jersey. The land that is now New Jersey was originally part of the Dutch colony of New Netherland. But in 1664, the English took control of the area and granted the land between the Hudson and Delaware Rivers to Lord John Berkeley and Sir George Carteret. The name "New Jersey" was officially adopted when the two provinces of East and West Jersey were reunited in 1702.

As a name, Jersey is believed to be of Old Norse origin, as it features the suffix *-ey*, meaning "island." When combined with other elements, such as *-geirr, -jarl, and -hjorr*, Jersey can translate to "Geirr's island," "the earl's island," or "sword island," depending on the exact prefix used [4; 7].

Another state's name with the prefix *-new* is *New York*. It was named to honor James Stuart, the Duke of York (later King James II), who was the brother of England's King Charles II. The state acquired this name in 1664 during the Second Anglo-Dutch War, when England seized control of the Dutch colony of New Netherland. The capital, New Amsterdam (established in 1624 on Manhattan Island), was surrendered without resistance and promptly renamed New York by the British. The name was chosen to solidify English control over the region and became as a mark

of royal ownership. There was no public referendum or local consultation; the decision was imposed by military and political authority.

The word "York" originates from the Latin name *Eboracum*, which was derived from a Brittonic Celtic name, likely Eburākon or Eburos, meaning "place of yew trees". Over centuries, it evolved from Romano-British *Eboracum* to Anglo-Saxon Eoforwīc interpreted via folk etymology as *eofor* "boar" + *wīc* "village/town" ("boar town" or "wild-boar settlement"), and then to the Viking-influenced Jórvík, which ultimately became the modern name York [4; 14].

The Carolinas **(**North and South Carolina) considered together as a historical and cultural entity. On March 24, 1663, King Charles II issued a charter to a group of eight English noblemen (*Lords Proprietor* or simply *Proprietors*), granting them the land of Carolina, as a reward for their faithful support of his efforts to regain the throne of England. The establishment of separate colonies did not officially occur until 1729, when seven of the Lords Proprietors sold their interests in Carolina to the Crown, and both North Carolina and South Carolina became royal colonies [14].

The states were named "Carolina" in honor of King Charles I of England by his son King Charles II. Originally the region was named *Carolus*, a word derived from the Latin form of Charles, in reference to King Charles. But later in 1663 King Charles II, changed the spelling of the region's name to *Carolina*, a feminine form of the Latin word *Carolus.*

King Charles I of England is a significant figure of British history. He is primarily noted for his considerable patronage of the arts, assembling a world-class art collection and commissioning artists like Van Dyck and Rubens. He strengthened the Royal Navy, increased royal revenue through unorthodox means during his "Personal Rule" (1629–1640), and promoted a refined, orderly court culture, removing the scandals of the previous reign. In diplomacy he successfully established peace with France and Spain. His reign saw the foundation of new American colonies, including Maryland and the Carolina region. However, these accomplishments were overshadowed by his political and religious controversies, which led to the English Civil War, his trial, and execution in 1649 [15; 16].

The following three states' names carry the suffix *-ia*. The state of *Georgia* was named by and for King George II of England. The colony bore this name in the charter granted by the king to General James Oglethorpe, colonial administrator, in 1732.

Etymologically, the word "George" is derived from the Greek name Georgios (γεωργός), meaning "tiller of the land" or "farmer". King George II did not live long enough to see his namesake become a state. He died in 1760 and was succeeded by his grandson, King George III, who reigned during the American Revolutionary War [4].

King George III (r. 1760–1820) was Britain's longest-reigning male monarch, whose 60-year tenure saw the loss of the American colonies, victory over Napoleonic France, and the Industrial Revolution. Though often remembered for "madness" (likely bipolar disorder) and losing America, he was a conscientious, cultured ruler who championed agricultural, scientific, and cultural advancements. [11; 15].

Pennsylvania is the only State in the Union named for its founder, William Penn. The name originating from English, is derived from the combination of two elements: "Penn", referring to William Penn, and "sylvania", from Latin silva, meaning woods or forest [11]. The name was chosen by William Penn himself, who sought to honor his late father, Admiral Sir William Penn. Penn, an influential Quaker, obtained the land known as Pennsylvania as a debt payment to his family from the British Crown. With the name Pennsylvania, he aimed to represent the wooded areas of the region, as well as pay homage to his father's memory.

Throughout history, the name Pennsylvania has played a significant role in the context of American colonialism and the birth of a new nation. William Penn's establishment of the colony as a haven for religious freedom attracted settlers from various backgrounds, fostering diversity and prosperity. Pennsylvania played a pivotal role in the American Revolution, with the signing of the Declaration of Independence taking place in Philadelphia, the state's largest city and capital at the time. Today, the name Pennsylvania serves as a reminder of its rich historical and cultural heritage. It features prominently in modern-day usage, from the title of the state itself to countless businesses, institutions, and landmarks within its borders [1, 14].

Virginia (and subsequently West Virginia) was settled by Sir Walter Raleigh in 1584 who was an English statesman, soldier, writer and explorer, and one of the most notable figures of the Elizabethan era. He played a leading part in English colonization of North America. It was he who named this new land after the English monarch of the time, Queen Elizabeth I known by the nickname of the "Virgin Queen" because she never married during her 44 years as queen. The name appears for the first time in 1587 [11; 15].

The feminine proper name "Virginia" is derived from the Latin *virgo* or *virginis*, meaning "maiden," "virgin," or "pure". It also relates to the ancient Roman name *Verginius*. In ancient Roman legend, Virginia was a beautiful woman who was killed by her father to rescue her from eternal slavery and re-establish the Roman Republic [4].

Virginia is famous as the "Birthplace of a Nation" due to its role as the site of the first permanent English settlement at Jamestown, its prominence in the American Revolution, and being the home to many founding fathers. It is also known as "Mother of Presidents" as eight U.S. presidents were born in Virginia: Washington, Jefferson, Madison, Monroe, Harrison, Tyler, Taylor, and Wilson.

The *Washington state* which is located in the Pacific Northwest region was named in honor of George Washington, the first U.S. president, making it the only state named after a president. The state was given this name by an act of the United States Congress during the creation of Washington Territory in 1853. The territory was originally to be named "Columbia", for the Columbia River and the Columbia District, but Kentucky representative Richard H. Stanton found the name too similar to the District of Columbia (the national capital, itself containing the city of Washington), and proposed naming the new territory after President Washington [11, 17].

The surname Washington was derived from the town of Washington in historic county Durham, England. The etymology of town's name is disputed, but agreed to be ultimately Old English. "Washington" originates from an Anglo-Saxon place name meaning "estate of a person named Wassa" or "settlement by the washland," derived from Wassa (a personal name), -inga- (family/people), and -tūn (enclosure/estate) [14].

George Washington is an iconic figure of American culture and considered one of the greatest presidents in American history. He is called the "Father of his Country" because of his central role in the founding of the United States. His devotion to republicanism and civic virtue made him an exemplary figure among American politicians. George Washington's legacy centers on establishing the American presidency, setting vital precedents like the two-term limit, and unifying the young nation through virtuous leadership.

Conclusions. Careful processing of wide range of sources (encyclopedias, academic studies, websites) regarding the origin of the U.S. states' names which were established by the first British settlers in North America, shows their deep ties with their parent-country. Seven states are named after royalty: *North and South Carolina* honor King Charles I; *Georgia* - King George II; *Maryland, Virginia* and *West Virginia* - Elizabeth I, *New York* - the Duke of York who later became James II. Another three states are named in honor of notable personalities (*Delaware, Pennsylvania, Washington*) and another two are associated with geographical places in England (*New Hampshire, New Jersey)*. Tracing etymological roots of the place names has provided insight into the words' origin and their semantic meaning.

Inclusion of language realia study into the content of academic course of Area Studies provides a solid basis for enhancing students' sociocultural awareness and linguacultural competence which ultimately leads to proper understanding the peculiarities of both British and American cultures. This educational material is relevant for educators, English-language tutors and students seeking accurate background information that reflect specificity of different aspects of British and American societies.

BIBLIOGRAPHY

1. Ancestry. Discover the meaning and history behind your name. URL: https://www.ancestry.co.uk/name-meaning (Retrieved: 12.02. 2026).
2. Brendan O'Brien. What Is the Meaning of Cultural Awareness? Updated September 29, 2017. URL: https://classroom.synonym.com/what-is-the-meaning-of-cultural-awareness-12084258.html (Retrieved: 10.01. 2026).
3. "English Americans". *Wikipedia, The Free Encycl opedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_Americans#:~:text=A%20study%20published%20in%201909,Irish%2C%20and%200.6%25%20French (Retrieved: 10.01. 2026).
4. Etimoline: Online Etymology Dictionary. URL: https://www.etymonline.com/ (Retrieved: 15.02. 2026)
5. Fischer, David Hackett. Albion's Seed: Four British Folkways in America. Oxford University Press, 1989. 946 p.
6. Kolbina T. V. Cross-cultural communication as a specific form of social interaction between the representatives of different cultures. Kharkiv, 2010. URL: http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v31/31-2-05.pdf (Retrieved: 17.01. 2026)
7. Locations in the United States named for a place in England. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Locations_in_the_United_States_named_for_a_place_in_England (Retrieved: 20.02. 2026)
8. Merriam-Webster dictionary. URL: https://www.merriam-webster.com/dictionary/Hampshire#word-history (Retrieved 11.01. 2026).
9. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language: Lexicon Publications, NC. Sherman Turnpike. Danbury, 1993. 1,248 p.
10. O'Callaghan, D.B. An Illustrated History of the U.S.A. Edinburg: Longman Group UK Limited, 2005. 144 p.
11. Origins of names of US States. URL: https://www.bia.gov/as-ia/opa/online-press-release/origin-names-us-states (Retrieved: 18.02. 2026).
12. Queen Consort Henrietta Maria, the Inspiring Figure Behind Maryland's Name. URL: https://www.sandaway.com/blog/how-maryland-got-its-name/ (Retrieved: 05.02. 2026).
13. Risager Karen. Analyzing culture in language learning materials (2022). URL: https://www.researchgate.net/publication/361859221_Analysing_culture_in_language_learning_materials (Retrieved: 21.01. 2026).
14. The history hidden in place names. URL: https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/z4dmh4j#:~:text=Before%20the%20Norman%20invasion%20of,the%20Vikings%20to%20'Jorvik' (Retrieved: 28.01. 2026).
15. The Royal Family. URL: https://www.royal.uk/george-iii (Retrieved: 22.01. 2026).
16. U.S. States Named After Kings and Queens. URL: https://www.thoughtco.com/us-states-named-after-royalty-4072012 (Retrieved: 14.02. 2026).
17. Wikipedia, The Free Encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/ (Retrieved: 25.02. 2026).

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’42:82-92.09-048.62
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.28-38

Уляна Благовірна-Храновська,
аспірантка факультету іноземної філології,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
https://orcid.org/0009-0006-6486-5582
м. Луцьк, Україна

Репрезентація дискурсу літературного твору в британських мережевих рецензіях 2020–2025 років

Representation of the discourse of a literary work in British online reviews from 2020 to 2025

Анотація. *Досліджено репрезентацію дискурсу літературного твору в британських мережевих рецензіях 2020–2025 років на матеріалі десяти рецензій «The Spectator» на романи жанру «crime fiction». Основну увагу звернено на те, яким чином рецензійний текст відтворює художній світ твору через відбір персонажів, подій, образних акцентів і засобів підтримання інтриги. Виявлено, описано та проведено зіставлення лінгвістичних і композиційних характеристик такої репрезентації, а також узагальнено функціональну роль типових маркерів у структурі рецензії. Матеріал дібрано вручну за жанровим і хронологічним критеріями. Аналіз здійснено за чотирма групами маркерів: номінації осіб, подієво-каузальна логіка оповіді, стилістичні маркери, інвізибілізація та керування інтригою. Встановлено, що дискурс літературного твору в мережевій британській рецензії постає як сконструйована рецензентом модель художнього світу, розрахована на швидку читацьку орієнтацію та водночас на збереження напруження. Кількісні результати засвідчили перевагу подієво-каузальної логіки оповіді (28 %) та засобів інвізибілізації й керування інтригою (26,4 %), тоді як стилістичні маркери становлять 23,6 %, а номінації осіб – 22 %. Простежено, що в рецензіях повторюються спільні способи репрезентації дискурсу твору, проте різняться домінантні акценти: одні тексти тяжіють до щільного синопсису, інші – до стилістичного опису чи підтримання інтриги. На основі аналізу було зроблено висновок, що мережева рецензія, оприлюднена на шпальтах «The Spectator» у 2020–2025 роках, конструює керовану модель художнього світу, поєднуючи інформування, оцінювання та регулювання читацької уваги послідовно. Запропонований підхід дає змогу описувати рецензію як структурований простір репрезентації дискурсу літературного твору та створює основу для майбутніх зіставлень у ширшому корпусі текстів.*

Ключові слова: *британські мережеві рецензії, дискурс літературного твору, детективна проза, інвізибілізація, номінації осіб, подієво-каузальна логіка оповіді, стилістичні маркери, «The Spectator».*

Summary. *The article examines the representation of the discourse of a literary work in British online reviews published between 2020 and 2025, based on ten reviews from «The Spectator» devoted to crime fiction novels. The study focuses on how the review text reconstructs the artistic world of a literary work through the selection of characters, events, figurative emphases, and devices used to sustain intrigue. The aim of the study is to identify, describe, and compare the linguistic and compositional features of such representation, as well as to generalize the functional role of typical markers within the structure of the review. The material was selected manually according to genre and chronological criteria. The analysis was carried out on the basis of four groups of markers: nominations of persons, the event-causal logic of narration, stylistic markers, and invisibilization and intrigue management. It has been established that the discourse of a literary work in an online review appears as a model of the artistic world constructed by the reviewer, oriented toward rapid reader guidance while simultaneously preserving tension. The quantitative results demonstrate the predominance of the event-causal logic of narration (28 %) and the means of invisibilization and intrigue management (26,4 %), whereas stylistic markers account for 23,6% and nominations of persons for 22 %. The study shows that the reviews reproduce shared ways of representing the discourse of the work; however, their dominant emphases differ: some texts tend toward a dense synopsis, while others privilege stylistic description or the maintenance of intrigue. It is concluded that «The Spectator» online review in 2020–2025 constructs a controlled model of the artistic world in which informing, evaluation, and the regulation of reader attention are consistently combined. The approach proposed in the article makes it possible to describe the review as a structured space for representing the discourse of a literary work and provides a basis for further comparison within a broader corpus of texts.*

Key words: *British online reviews, discourse of the literary work, crime fiction, invisibilization, person nomination, event-causal narrative logic, stylistic markers, «The Spectator».*

Вступ. Сьогодні британська літературна критика в онлайн-просторі працює як публічна дискурсивна практика, що впорядковує культурні орієнтири, пропонує читачеві оптику прочитання та фактично визначає, які теми й тексти набувають ваги в актуальному літературному моменті. Значний масив рецензій з'являється на цифрових майданчиках впливових медіа. З кількісним нарощенням корпусу видань, розширенням технічних засобів їх редакційного втілення була виявлена «величезна здатність до формозміни і трансформації структури рецензій, яка зумовлена композиційним динамізмом, властивим цьому жанру», зростаюча ж «довіра читача означала помітну трансформацію оцінювальної функції рецензії, яка набувала рис експертної оцінки, що враховувалась у процесі вибору конкретних праць», – зазначає О. Ясь [4]. Поширення веб-форматів суттєво вплинуло на рецензійні практики. Серед переваг, на думку О. Яся, «швидкість реагування на появу новітніх студій, гнучкість форматів, що зорієнтовані

на сприйняття віртуальної аудиторії споживачів / читачів, оперативне розширення можливостей інтерактивного діалогу автор – рецензент – читач – коментатор» [4], водночас в умовах, коли традиційні медіа все більше втрачають монополізм у формуванні «порядку денного» медіа-індустрії, змагаючись за аудиторію із соціальними медіа, відбувається зміна тактики аудиторії, яка прагне бути активним співучасником контенту, що нерідко призводить до зниження рівня експертності. У цьому контексті *«The Spectator»* показово репрезентує формат сучасної публічної критики, поєднуючи інформативний виклад про книгу, виразне оцінювання та позиціювання рецензента як компетентного культурного коментатора.

Особливо виразною ця динаміка постає в рецензіях на *«crime fiction»* (детективна проза), де жанрова конвенція вимагає керування напругою, а медійна платформа оприлюднення очікує переконливого й стилістично впізнаваного тексту. Дискурс літературного твору в рецензії конструюється як модель художнього світу, де відбір фактів, іменування персонажів, подієвий синопсис і стилістичні акценти працюють як інструменти інтерпретації. В масиві мережевих рецензій 2020–2025 років ця модель особливо залежить від цифрової логіки читання, а саме: обмеженого часу уваги, потреби в швидкій орієнтації й одночасної конкуренції за емоційне залучення. Через це опис твору часто подається фрагментарно й селективно, де рецензент підсилює одні сюжетні вузли й затемнює інші, керує інтригою через інвізибілізацію агента або причинності, активує жанрові сценарії за допомогою рольових номінацій і риторичних запитань, а також переносить частину естетичного ефекту твору в рецензійний текст шляхом метафоризації. У підсумку постає дослідницька проблема: якими саме мовними й дискурсивними засобами британська мережева рецензія відтворює дискурс літературного твору, тобто як художній світ окреслено у режимі медійної інтерпретації.

Методологія та методи дослідження. У науковому полі рецензія описується як оцінний жанр, де ключовими є стратегія відбору фактів про твір і риторичне конструювання рекомендації, а також баланс між інформуванням і оцінюванням [7]. Саме інформативно-оцінна природа рецензії дає підстави розглядати її як простір репрезентації дискурсу літературного твору, де художній світ подається в інтерпретативно зумовленій формі через відбір персонажів, подій і образних акцентів.

Для методологічної чіткості важливо розмежувати, що саме в цій розвідці розуміємо під дискурсом літературного твору. Дискурс художнього твору – це «особливий художній світ, стиль мислення та мовлення автора, які він вкладає в героїв» [2]. У свою чергу в цьому

досліджені під дискурсом літературного твору розуміємо не весь дискурс роману як автономний художній феномен, а його репрезентовану в мережевій рецензії модель, тобто той фрагмент художнього світу, який рецензент актуалізує та структурує для читача через відбір і подання персонажів, подій та образних акцентів. Саме тому важливим є вибір жанру, в межах якого така репрезентація відбувається найінтенсивніше і має найбільшу читацьку затребуваність, адже жанрові очікування визначають, які саме елементи художнього світу знайдуть своє відображення в рецензії. Для вивіреної селекції популярних жанрів художньої літератури було використано емпіричні дані дослідження К. Берґлунда, які ідентифікують *«crime fiction»* як «найпопулярніший сегмент» (*тут та надалі – переклад авторки – У. Б.-Х.*) цифрового читання, зокрема підтверджують значний показник затребуваності жанру на стримінгових платформах [6]. Крім того, враховано результати масштабного опитування *YouGov*.co.uk «Books and Reading» (2020), яке базується на понад 67000 відповідях читачів і фіксує п'ять улюблених жанрів художньої літератури респондентів, серед яких на першому місці – *«crime fiction»* [10].

Водночас для коректності аналізу варто врахувати інституційне тло публікації. Обране видання «The Spectator» позиціює себе як щотижневий майданчик політичної й культурної думки з акцентом на *«independence of opinion»* і стилістичну виразність [5]. Одна із найавторитетніших у світі енциклопедій «Britanniса» підкреслює репутацію «The Spectator» як престижного видання зі сталою традицією публікації літературних оглядів: «його особливо цінують за видатні книжкові рецензії та за високу якість письма загалом» [9]. Упродовж аналізованого періоду (2020–2025) медіа незмінно публікує рецензії, зберігаючи виразну редакційну манеру та чітку жанрову орієнтацію, що робить його репрезентативним майданчиком для аналізу. Матеріал для дослідження був дібраний вручну за критеріями жанрової приналежності та хронологічних рамок 2020–2025 років.

Метою розвідки є виявити, описати та зіставити лінгвістичні й композиційні характеристики репрезентації дискурсу літературного твору в десяти мережевих рецензіях *«The Spectator»* (2020–2025) на романи жанру *«crime fiction»,* зокрема визначити типові лексико-синтаксичні та прагматичні маркери й узагальнити їхню функціональну роль у структурі тексту рецензії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Операційно аналіз було здійснено за кількома групами маркерів: номінації осіб, подієвий синопсис, стилістичні засоби та прийоми інвізибілізації, які керують інтригою. Одиницею фіксації є дискурсивний маркер у формі дослівного фрагмента тексту; у змішаних номінаціях застосовано

принцип ієрархії ідентифікаційної сили з пріоритетом антропоніма, а кожен маркер зараховано лише до однієї категорії, що забезпечує однозначність кодування. Паратекстові елементи та метакоментар, не пов'язаний із репрезентацією художнього світу, до вибірки не включено. В межах розвідки авторка розмежовує концептуальну та стилістичну метафору, оскільки вони репрезентують різні рівні опису. Концептуальна метафора в когнітивно-лінгвістичній традиції постає як механізм, який бере участь у формуванні й поясненні концептів у свідомості та пов'язаний із моделюванням досвіду через міждоменні відповідності [3, с. 223]. Натомість стилістичну метафору розуміємо як троп, тобто «вид тропів, побудованих на основі вживання слів та виразів у переносному значенні» [1, с. 328].

У таблиці 1 подано умовні позначення проаналізованого матеріалу, які уніфікують маркування рецензій корпусу (R1–R10) та забезпечують однозначне посилання на приклади в подальшому викладі.

Таблиця 1

Умовні позначення проаналізованого матеріалу

Рецензія	**Умовне позначення**
Graeme MacRae Burnet, «A Case of Matricide», рецензент *Andrew Rosenheim*	R1
Richard Price, «Lazarus Man», рецензентка *Mia Levitin*	R2
Rachel Kushner, «Creation Lake», рецензентка *Genevieve Gaunt*	R3
William Boyd, «Gabriel's Moon», рецензент *James Walton*	R4
John le Carré, «Silverview», рецензент *Andrew Rosenheim*	R5
Louise Welsh, «The Second Cut», рецензент *Andrew Taylor*	R6
Andrew Martin, «Powder Smoke», рецензент *Brian Martin*	R7
María Gainza, «Portrait of an Unknown Lady», рецензентка *Chloë Ashby*	R8
James Greer, «Bad Eminence», рецензент *Lee Langley*	R9
Laurent Mauvignier, «The Birthday Party», рецензент *Lee Langley*	R10

Загалом зафіксовано 366 маркерів (див. *Табл. 3*), найбільша частка припадає на подієво-каузальну логіку (28%) та засоби інвізибілізації (26,4%).

Матеріал таблиці 2 засвідчує, що репрезентація дискурсу літературного твору в мережевих рецензіях *«The Spectator»* реалізується через повторювані стратегії. Типово домінує поєднання антропонімів і рольових номінацій як базова схема ідентифікації персонажів, що забезпечує одночасно індивідуалізацію та швидке зчитування їхніх функцій у художньому світі. Подієво-каузальна логіка вибудовується навколо подій і їхніх

Таблиця 2

Маркери дискурсу літературного твору

Категорія дискурсу твору	Дискурсивні маркери	Дискурсивний ефект для читача
Номінації осіб	R1: **антропоніми:** «[…] inspector Georges Gorski […]»; **інституційні й соціальні позиції:** «[…] corrupt and powerful mayor […]», «[…] owner of a flower shop […]», «[…] keeper of the inn […]», «[…] local factory owner […]», «[…] attending physician […]», «[…] putative translator […]»; **родинні та міжособові зв'язки:** «wealthy wife», «[…] mother […]», «her son»; **безіменні номінації:** «stranger», «old woman»; **колективні номінації:** «bar owners»; R2: **антропоніми:** «Royal Davis is a funeral home director […]», «Felix Pearl is a freelance photographer […]», «the titular resurrected man is Anthony Carter, a 42-year-old former school-teacher […]», «detective Mary Roe […]»; **інституційні й соціальні позиції**: «[…] missing resident […]», «[…] local celebrity […]»; **родинні та міжособові зв'язки:** «[…] his young son […]», «[…] his wife […]», «[…] stepdaughter»; **колективні номінації:** «cops and suspects»; R3: **антропоніми:** «[…] 34-year-old American spy named Sadie Smith […]», «[…] the charismatic Pascal Balmy», «[…] his friend Lucien […]», «[…] a former activist called Bruno Lacombe […]»; **колективні актори:** «Le Moulin's members […]»; R4: **антропоніми:** «[…] Gabriel Dax, a travel writer […]», «[…] post-colonial leader Patrice Lumumba […]», «[…] woman whose name is Faith Green […]», «[…] homosexual called Kit.»; **безіменні номінації:** «[…] women with exotic names»; R5: **антропоніми:** «Julian Lawndsley is the 33-year-old owner of a bookshop […]», «[…] Edward Avon, an exotic foreigner […]», «[…] Stewart Proctor, a senior intelligence officer […]», «[…] dying wife Deborah[…]», «[…] prickly daughter, Lily»; **інституційні й соціальні позиції:** «a sex-mad vicar»; **родинні та міжособові зв'язки:** «Polish father»; «[…] late father […]»; **колективні номінації:** «married couples»; R6: **антропоніми:** «[…] trouble-prone auctioneer Rilke […]»; **інституційні й соціальні позиції:** «[…] nasty homophobic gangster […]», «[…] illegal immigrant on the run»; **безіменні номінації:** «an old acquaintance […]», «[…] dead man […]», «[…] missing old lady […]»; **колективні та анімальні номінації:** «police», «Jack Russell», «ageing posh boys»; R7: **антропоніми:** «detective Inspector Jim Stringer […]», «[…] a young fairground sharp-shooter, Kid Durrant […]», «[…] a rare female balloonist, Mary Ainsworth […]», «[…] Cynthia Lorne, the actress […]»,«his wife Lydia […]» **інституційні й соціальні позиції:** «[…] beautiful film actress […]», «[…] director […]», «[…] hotel boy […]», «[…] cowboy […]», «[…] socialist […]»; **колективні номінації:** «most of the older men in the novel are veterans […]»; R8: **антропоніми:** «[…] Enriqueta Macedo, the country's pre-eminent expert in art authentication»; **інституційні й соціальні позиції:** «[…] legendary art forger […]», «[…] art critic […]»; **безіменні номінації:** «[…] unnamed young woman […]»; **колективні номінації:** «[…] octogenarians […]»; R9: **антропоніми:** «[…] Vanessa Salomon is […] translator»; **інституційні й соціальні позиції:** «a bestselling French novelist […]», «[…] loft neighbour (a real-life movie actress) […]»; **родинні та міжособові зв'язки:** «[…] estranged twin sister […]»; R10: **антропоніми:** «[…] Patrice, a farmer […]», «[…] Christine, an elderly bohemian artist […]», «Patrice is a loving husband and devoted father […]», «[…] his wife Marion […]», «[…] ten-year-old daughter Ida»; **безіменні номінації:** «[…] outsiders», «[…] villains […]»; **колективні та анімальні номінації:** «[…] family group […]», «[…] trio of sinister strangers», «[…] dog […]».	Зафіксовані маркери номінації в дискурсі літературного твору орієнтують читача, адже показують, як у тексті окреслено роль персонажа, який рівень конкретизації або узагальнення обрано, а також як підтримується інтрига через навмисну неповноту ідентифікації. Така логіка узгоджується із соціосемантичним підходом Теуна ван Левена: у репрезентації соціальних акторів дискурс чергує власні імена (номінацію), рольові назви (категоризацію / функціоналізацію) та індетермінацію, і саме вибір між цими способами задає різну інтерпретаційну «вагу» для реципієнта [8, р. 34–36].

Подієво-каузальна логіка оповіді	R1: події: « […] is disturbed when a stranger shows up in town», «[…] attracts the suspicions […]», «[…] Gorski visits the man […]», «after putting surveillance on him […]», «then a local factory owner is found dead […]», «[…] Gorski investigates […]», «[…] an old woman who claims her son is trying to murder her […]», «when he refuses free drinks from bar owners […]»; наслідки: «After […] Gorski discovers that the man is […] following him», «[…] the attending physician's insistence that it was an accident […]», «[…] they resented him for it», «he had broken the code that bound them together»; R2: **події** «[…] is on a mission to find a missing resident […]», «[…] he documents the aftermath», «pulled from the rubble 36 hours after the building's collapse […]», «[…] he refuses the easy way out of blaming his mistakes […]», «[…] starting with getting kicked out of an Ivy League university for dealing drugs […]»; **наслідки:** «[…] causes a tenement building to collapse killing six people […]», «[…] leaves others missing», «[…] has cost him his job and relationship […]», «[…] he emerges as a local celebrity […]», «the collapse […] is not a result of […] but the impact of […]»; R3: **події**: «[…] has landed in France […]», «[…] after a failed FBI mission», «[…] has been hired by […] to […]», «[…] its members attack […]»,«Sadie coolly sustains a year-long relationship […]», «when Sadie approaches […]», «she mocks kibbutz living […]», «[…] were cruelly expunged by Homo sapiens […]», «[…] when they played […]», «Le Moulin's members reject […]»; **наслідки**: «[…] in order to infiltrate Le Moulin and work as a translator», «[…] concluding that Homo sapiens is the evil coloniser of human DNA»; R4: події: «having chanced to interview […] before his assassination […]», «[…] just after the Belgian Congo has ceased to be Belgian», «offered an interview with […]», «Gabriel records […] explaining how the West is out to murder him», «[…] Gabriel is upgraded to first class […]», «[…] he spots a glamorous woman […]», «[…] the woman […] contacts him to […]», «Gabriel becomes ever more Bondian […]»; наслідки: «[…] when he's killed not long afterwards[…]», «as he discovers»; R5: **події:** «[…] having fled the City […]», «[…] where has made both his fortune and his name […]», «Edward Avon […] enters his shop one evening», «long ago defrocked after announcing one Sunday to a startled congregation that God does not exist», «he persuades Lawndsley to […]», «[…] he investigates a damaging series of leaks […]», «[…] Proctor's attention turns to Avon […]», «[…] Avon's dying wife Deborah […] has,been granted external access to the reports», «[…] Avon also used to work for British Intelligence […]», «[…] he was traumatised by one of the many unknown massacres of the conflict», «[…] Lawndsley's friendship with the chameleon-like Avon grows […]»; **наслідки:** «[…] a final twist emerges that results, surprisingly, not from the kind of conspiracy […] but from a sublimely imagined cock-up» R6: події: «[…] Rilke stumbles on a snuff movie while […]», «an old acquaintance […] gives him a […] tip about […]», «[…] and then winds up dead in a doorway after […]», «[…] Rilke attempts to sell the dead man's possessions to pay for his funeral», «In the meantime, Rilke and his team are making […]»; наслідки: «this leads to the discovery of […]»; R7: події: «[…] investigates a supposed double murder […]», «the action takes place […]», «[…] Stringer sees Durrant perform […]», «the gala is observed by […] who hovers […] above the crowd», «the flashbacks tell of Durrant […]», «A tense triangular relationship develops […]», «Stringer's trail leads out of York […]», «his wife Lydia accompanies him […], where they stay in the best hotel», «Ainsworth's balloon floats over […]», «Durrant tells a hotel boy to clear off […]»; **наслідки:** «Stringer is still handicapped by […]»; R8: **події:** «[…] dies mysteriously […]», «[…] determines to track down […]», «when she becomes an art critic […]», «[…] find a legendary art forger who one day disappeared», «[…] follows […] woman who […]», «[…] who lands a job in the fine art […]», «[…] spills her secrets about […]», «[…] becomes obsessed with finding […]», «the trail takes her from the auction house to the national criminal appeals chamber […]», «[…] she finishes up her reviews […]»; **наслідки:** «[…] simulation, when it starts early, becomes part of a person's character» R9: **події:** «about to embark on a forgotten nouveau roman by […] she's offered […]», «[…] wants to pay her an extravagant fee to translate his next book – before […]», «Vanessa accepts […] her life free-falls into a nightmare […]», «Vanessa's misadventures with […]», «[…] she reluctantly rescues her estranged twin sister from kidnapping», «[…] she's pouring drinks for […]» **наслідки:** «[…] the end is unexpectedly touching» R10: **події:** «it begins quietly […]», «the action unfolds over 36 hours […]», «Patrice prepares a […] party for […]», «[…] they try to conceal from Ida […]», «[…] Christine is baking a birthday cake when […]», «[…] she […] sends him away», «he will return, but not alone», «[…] she has forgotten to lock the back door», «[…] the celebration becomes […]», «[…] when knives and guns appear […]», «when something happens, it happens very fast indeed»; **наслідки:** «violence will explode».	Подієво-каузальна логіка в аналізованих рецензіях має орієнтаційний характер і водночас працює на підтримання інтриги. Селективно відібрані події формують для читача каркас сюжету та задають жанровий сценарій *«crime fiction»*, а каузальні зв'язки структурують сприйняття. Маркери наслідків фіксують ключові результати або зміни статусу персонажів і водночас можуть залишати причинність неповною чи варіативною через конкуренцію версій, що підсилює очікування наступного розкриття. У такому форматі синопсис у рецензії виконує не лише інформативну, а й організаційну функцію: регулює темп, позначає значущість епізодів у представленні художнього світу.

Стилістичні маркери	R1: **метафора:** «[…] the skeins of the story […]», «[…] the story is enveloped by a postmodernist wrapping […]», «he had broken the code […]»; **епітети:** «[…] morose equilibrium […]», «[…] a postmodernist wrapping […]», «[…] illuminating touches […]», «[…] dry ambiguity […]»; **порівняння:** «[…] so that she resembled a newly hatched nestling», «[…] her clavicles protruded like wishbones», «[…] like the series' others, has been taken from the manuscripts of a French novelist […]»; **персоніфікація:** «[…] the ending defiantly fails to resolve much of anything […]», «[…] the plot of A Case of Matricide is ungiving […]»; R2: **метафора:** «[…]characters are often trapped by their choices or circumstances», «[…] he enjoys hunting for moments», «the stamp of the screen is indelibly imprinted on Lazarus Man […]»; **порівняння:** «[…] he has long used detective fiction as a springboard for exploring social issues[…]»; **персоніфікація:** «the book bites off another chunk […]», «[…] the storylines of the main characters plod along […]»; R3: **метафора:** «[…] nursing a bruised ego […]», «[…] you enter the future backward watching scenes of the past recede», «we are headed toward extinction in a shiny, driverless car […]», **порівняння:** «[…] glass jars of jellied meats that look like cat food […]», «[…] it is like rowing a boat […]» **персоніфікація:** «[…]a naked expression of grief sprung from personal tragedy», «Beneath Sadie's cynicism lies a pertinent question[…] », **гіпербола:** «[…] blasts from every radio […]»; **паралелізм:** «if you please the men, you will not please the women»; R4: **метафора:** «[…] a novel so deliberately and satisfyingly stuffed with incident […]»; **паралелізм:** «[…] all breakfasts are 'washed down' with coffee and all dinners 'washed down' with wine»; **антономазія**: «[…] Bondian […]», «[…] a James Bond novel […]»; R5:**метафора:** «[…] the Republic of Literature», «[…] a second skein features […]», «[…] the world of Silverview is cloyingly close […]», «[…] weave an entrancing, haunting world of his own […]»; **епітет:** «[…]chameleon-like Avon […]», «[…] sour employees [...]», «[…] an entrancing, haunting world […]», «[…] unforgettably louche Toby Esterhase […]»; **порівняння:** «[…] like the man paid to copy the encyclopaedia in Sherlock Holmes's The Red-Headed League», «[…] as if all six were the sour employees of a declining, nepotistic NGO»; **персоніфікація:** «[…] the secrets haemorrhaging […]»; **гіпербола:** «[…]knows virtually nothing about books […]»; **метонімія:** «[…] the West»; **інтертекстуальна референція:** «[…] echoes of The Bookshop by Penelope Fitzgerald […]», «[…] the man paid to copy the encyclopaedia in Sherlock Holmes's The Red-Headed League», «[…] not unlike George Smiley's curious deflation […] when his arch-rival Karla of the KGB […]», «[…] for every portrait of Smiley there is an unforgettably louche Toby Esterhase or stolid, reliable Inspector Mendel»; R6: **метафора:** «[…] entombed in a chest […]»,«[…] the arse end of nowhere […]», «[…] are bound together […]»; **епітет:** «[…] I am […] too cadaverous […]»; **порівняння:** «[…] look like anything other than a vampire on the make», «[…] plaited like DNA»; R7: **персоніфікація:** «acetylene bicycle lamps compete with new battery-powered lights», «a rake of apparently dead carriages waits in the sidings»; **метонімія:** «[…] the fourteen-eighteen […]»; **евфемізм:** «[…] powder her nose»; **жаргонізм:** «[…] the loony bin […]»; **іронія:** «[…] the minster bells – supposed to remind you of God, but they usually reminded Jim of licensing hours»; R8: **метафора:** «[…] language of the shyster […]», «[…] personal slave […]», «[…] dry bits of rubble which became truths merely by dint of repetition», «[…] smoggy evening light is the colour of roasted apples»; **епітет:** «empty language», «[…] some rhapsodic flourish»; **порівняння:** «Enriqueta moves as fluidly as a signature's flourish […]», «[…] an actress is as dark and lush as chocolate fondant»; **персоніфікація:** «[…] language just to occupy column inches […]»; R9: **метафора:** «[…] born in a trilingual household: French, English and money […]», «[…] her life free-falls into a nightmare of […] games […]», «[…] it's a wild trip through language, literature and translation […]»; **персоніфікація:** «gleefully masquerading as an action thriller […]»; **інтертекстуальна референція:** «despite all the Brechtian alienation […]», «with the book's title taken from Paradise Lost […]», «about to embark on a forgotten nouveau roman by Alain Robbe-Grillet […]», «a bestselling French novelist who is definitely not Michel Houellebecq […]»; R10: **метафори:** «[…] take up the narrative in a tortuous relay race», «[…] calmly unleashes chaos […]»; **епітети:** «clammy-handed suspense […]», «[…] nerve-shredding tension […]», «[…] serpentine, elegant prose […]», «[…] an ominous sense […]»; **персоніфікація:** «[…] something waiting to happen», «the book takes its time […]», «[…] violence will explode […]»;	Стилістичні маркери в репрезентації дискурсу літературного твору виконують у рецензії кілька взаємопов'язаних функцій. Передусім вони забезпечують стислий, але інформативний опис естетичної організації тексту: через метафори, персоніфікації та порівняння рецензент передає характер оповіді, інтенсивність напруження та спосіб розгортання подій, не вдаючись до розгорнутого переказу. Епітети концентрують оцінні й емоційні параметри сприйняття, задаючи тональність і тематичні домінанти твору, тоді як паралелізм підкреслює структурні опозиції та повторювані схеми, важливі для ритму й логіки оповіді. Окрему роль відіграють маркери культурної й соціальної локалізації: антономазія, метонімія, евфемізми, жаргонізми та іронія сигналізують регістр, соціальне тло й позиціювання персонажів у художньому світі. Нарешті, інтертекстуальні референції надають додаткові орієнтири інтерпретації, пов'язуючи твір із ширшим літературним контекстом і допомагаючи читачеві зіставити його з відомими жанровими моделями та стильовими зразками. У підсумку стилістичні маркери в рецензії виступають засобом не лише оцінювання, а й структурованої презентації художнього тексту як естетичного об'єкта.

Інвізибілізація та керування інтригою	R1: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «the inspector's morose equilibrium is disturbed […]», «[…] a local factory owner is found dead […]», «[…] the story is enveloped […]», «wrapping […] has been taken from the manuscripts […]»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] a stranger […]», «[…] the man […]», «[…] the mysterious stranger […]», «[…] they resented him for it», «[…] an old woman […]»; **хеджування:** «[…] seems virtually friendless […]», «[…] the only hint of romance […]», «[…] seems untroubled […]», «[…] what he believes has been a commissioned hit», «[…] start to suggest their interconnection»; **риторичні запитання:** «has the mysterious stranger been hired to murder the factory owner?», «is the crooked mayor […] somehow involved?»; R2: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «pulled from the rubble 36 hours after […]», «[…] when the book is set», «raised in the ethnically diverse projects in the Bronx […]», «[…] entrapment is made manifest […]»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] four characters […]», «[…] six people [...]» «[…] others missing», «[…] many missing […]», «[…] a missing resident […]», «[…] a wider cast of secondary characters […]», «[…] a detective and a missing person […]», «[…] cops and suspects»; **хеджування:** «[…] can be hard to follow»; R3: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «woven into the novel are hacked emails […]», «[…] the idea of the Better Before are painted as futile»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] French people […]», «[…] women […]», «[…] severed nobles' heads»; **хеджування:** «[…] ideology can be driven by emotion […]»,«the year is presumably 2013 […]», «[…] may be a mercenary […]»; **риторичні запитання:** «will Sadie go off-piste and be indoctrinated?», «is Homo sapiens the villain of human history?», «and what has this got to do with a novel about the mission of an American spy called Sadie Smith?», «[…] is all evolution positive?», «[…] aren't they right?», «[…] how do we exit this car?»; R4: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «offered an interview […]», «[…] he's killed not long afterwards […]», «[…] Gabriel is upgraded to first class […]»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] the West is out to murder him», «[…] Lumumba names names […]», «[…] a glamorous woman […]», «[…] British Intelligence […]», «[…] women with exotic names»; **хеджування:** «[…] it mightn't be until after finishing the book that […]»; R5: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «[…] he was traumatised by one of the many unknown […]»; **хеджування:** «[…] death seems almost suspiciously […]»; **риторичні запитання:** «are damaging Intelligence leaks connected to the mysterious foreigner who has inveigled his way into an East Anglian bookshop?»; R6: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «[…] Jack Russell entombed in a chest […]», «[…].acquaintance encountered among the guests […]», «[…] then winds up dead in a doorway […]»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] a dead man […]», «an old acquaintance […]», «[…] Rilke and his team […]»; **хеджування:** «[…] potentially lucrative tip […]», «he may be older and wiser […]», «in what seems like no time at all […]»; R7: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції): «**half-crown coins are exchanged**»;** **анонімізація й деіндивідуалізація:** «most of the older men in the novel […]», «[…] many carry them», «[…] «the crowd»; **хеджування:** «[…] a supposed double murder […]», «[…] supposed to remind you of God […]», «[…] apparently dead carriages […]»; R8: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «[…] dry bits of rubble which became truths merely by dint of repetition […]»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] an unnamed young woman […]», «[…] octogenarians […]», «[…] all of whom have opinions on Renée but no facts […]», «[…] not to expect names, numbers or dates […]»; **хеджування: «**a detective novel of sorts […]**»;** R9: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції): «**with the book's title taken from Paradise Lost […]**»;** **анонімізація й деіндивідуалізація:** «[…] a woman with great hair […]»; **хеджування:** «[…] two possible Not-Houellebecqs […]», «or so she thinks […]», «[…] not necessarily in that order», «[…] was unlikely to come out of things well»; **риторичні запитання:** «[…] but which is the imposter?», «and that obscure Robbe-Grillet novel, Recollections of the Golden Triangle?» R10: **синтаксичне приховування агента (пасивні конструкції):** «[…] an innocent family group is invaded […]», «[…] asking to be shown round the neighbouring empty house», «[…] the lives of everyone involved», «[…] love tested to the limit»; **анонімізація й деіндивідуалізація:** «everyone has secrets […]», «[…] a stranger […]», «[…] elaborately polite strangers […]», «[…] everyone involved»; **хеджування:** «[…] which could be a clue […]»; **риторичні запитання:** «who are these outsiders?», «why are they here?», «and when knives and guns appear, who will survive?».	Категорія інвізибілізації та керування інтригою виявляє, яким чином рецензійна репрезентація художнього світу регулює рівень визначеності для читача. Пасивні конструкції, відібрані як такі, що приховують агента, зміщують увагу з виконавця на подію або її результат і тим самим відкладають питання відповідальності, причинності та конкретної суб'єктності до наступних сегментів оповіді. Анонімізація й деіндивідуалізація працюють як механізм обмеження ідентифікаційних даних. Хеджування послаблює категоричність тверджень і вводить модальність припущення, завдяки чому події та мотиви сприймаються як неостаточні, а причинні зв'язки як такі, що потребують перевірки; у межах *crime*-наративу це природно підтримує режим підозри та очікування. Риторичні запитання формалізують ключові невизначеності (хто, чому, що далі), структурують читацьку увагу і активують прогнозування, не розкриваючи відповіді безпосередньо. У сукупності ці засоби формують контрольований баланс між інформуванням і приховуванням, забезпечуючи напруження.

Таблиця 3

Загальна кількість виявлених маркерів

Категорія	Кількість	Відсоткове співвідношення
Подієво-каузальна логіка оповіді	103	28 %
Інвізибілізація та керування інтригою	97	26,4 %
Стилістичні маркери	87	23,6 %
Номінації осіб	81	22 %
Усього	366	100 %

наслідків, формуючи стислий каркас сюжету без надмірної деталізації. Стилістичні маркери системно залучаються для передання тональності, напруження та ритму оповіді, компенсуючи обмеженість синопсису й підсилюючи рецептивну виразність опису. Паралельно простежується інвізибілізація як механізм контролю відкритості причинності та агентивності: через пасивні конструкції, анонімізацію, хеджування й риторичні запитання рецензійний виклад підтримує інтригу та відтерміновує повне прояснення ключових ланок подієвого ланцюга.

Порівняльний зріз показує варіативність способів репрезентації дискурсу твору в межах спільного формату, яку доцільно описувати через домінантні типи рецензій. Сюжетно-орієнтований тип рецензій репрезентує твір через щільний синопсис і виразну причинно-наслідкову зв'язність: до нього належать R2, R6, R8 і R9, де оповідний каркас вибудовується як послідовність подій із фіксацією ключових результатів. У цих текстах домінує саме подієво-каузальна логіка.

Натомість R10 і R7 тяжіють до стилістично-орієнтованого типу – репрезентація художнього світу здійснюється через стилістичний опис. Окрему позицію займає R5, де стилістичність поєднана з інтенсивною інтертекстуальністю й культурними орієнтирами, тому текст також природно входить у стилістично-орієнтований кластер.

У корпусі виокремлюється інтриго-орієнтований тип, для якого характерні інвізибілізація агента й причинності, анонімізація акторів та хеджування. Найвиразніше це видно в R1, а також у R3–R4, де невизначеність підтримується безіменними номінаціями, пасивами, модальністю припущення й риторичними питаннями. R9 поєднує насичений синопсис із інтригою через альтернативи та питання ідентичності, тоді як у R2 інтрига з'являється завдяки ранньому *«we learn early»* і переформатуванню причинності *«not a result of […], but […]»*.

Усе це виводить на підтвердження розуміння різниці між рецензіями не в відсутності спільного заданого формату, а в тому, які саме маркери домінують у репрезентації дискурсу твору.

Висновки з дослідження. Проведений аналіз показав, що дискурс літературного твору в мережевій рецензії *«The Spectator»* (2020–2025) конструює керовану модель художнього світу для швидкої читацької орієнтації. Узагальнення зафіксованих маркерів демонструє їхню категорійну приналежність. Запропонований набір категорій і правила кодування дозволяють описувати дискурс твору в рецензії як структурований об'єкт аналізу та створюють основу для наступних зіставлень у ширших корпусах британських мережевих рецензій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови. Київ : Вища школа, 2003. 462 с. URL: https://www.academia.edu/105650831/%D0%A1%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0-%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8
2. Приблуда Л. М. Художній дискурс: проблема інтерпретації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). № 1. Ч. 1. С. 78–82. DOI: https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-1/14. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_1/14.pdf
3. Хорошун О. О. Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. С. 222–225.
4. Ясь О. В. РЕЦЕНЗІЯ. *Енциклопедія історії України : Додатковий том. Кн. 1: А–Я* / ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ : Наукова думка, 2021. 773 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Retsenziia
5. About The Spectator. *The Spectator*. URL: https://spectator.com/about/
6. Berglund K. Introducing the Beststreamer: Mapping Nuances in Digital Book Consumption at Scale. *Publishing Research Quarterly*. 2021. Vol. 37. P. 135–151. DOI: 10.1007/s12109-021-09801-0. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s12109-021-09801-0
7. Lee A. D., Green B. N., Johnson C. D., Nyquist J. How to Write a Scholarly Book Review for Publication in a Peer-Reviewed Journal: A Review of the Literature. *Journal of Chiropractic Education.* 2010. Vol. 24. № 1. P. 57–69. DOI: 10.7899/1042-5055-24.1.57. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2870990/
8. Leeuwen van T. The representation of social actors. *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis.* / edited by C. R. Caldas-Coulthard, M. Coulthard. London : Routledge, 1996. P. 32–70, URL: https://www.troyspier.com/assets/files/bibliographies/discourse/van_leeuwen_representation_social_actors.pdf
9. The Spectator. Britannica : Encyclopaedia. URL: https://www.britannica.com/topic/The-Spectator-British-periodical-1828-present
10. YouGov Results : Book Reading (Books and Reading Results). YouGov. 2020. March. 2020. 4 p. URL: https://d3nkl3psvxxpe9.cloudfront.net/documents/YouGov_-_Books_and_Reading_Results.pdf

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111'42:81'367
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.39-48

Nataliia Bober,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Germanic Philology,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
https://orcid.org/0000-0002-9639-0562
Kyiv, Ukraine

Sentential and Suprasentential Models of the Verbal Emoticon: A Structural and Functional Analysis

Реченнєві та надреченнєві моделі вербального емотикону: структурно-функційний аналіз

Summary. *The article examines sentential and suprasentential models of the verbal emoticon as structurally and functionally organised means of representing emotion in contemporary English discourse. The study proceeds from the assumption that the verbal emoticon should be treated not as an isolated lexical marker of affect, but as a multilevel linguistic formation whose emotive potential is realised through syntactic configuration, contextual deployment, and discourse dynamics. The purpose of the article is to identify the principal structural patterns of verbal emoticons at the level of the sentence and the suprasentential unity, as well as to determine their communicative and pragmatic functions in the expression, intensification, modulation, and interpretation of emotional meaning. The analysis distinguishes a range of sentential models, including one-word utterances, elliptical constructions, exclamatory and interrogative emotive patterns, full predicative structures with explicit emotive predicates, and parcelled constructions. At the suprasentential level, special attention is paid to models of emotional amplification, clarification, contrast, repetition, dialogic interaction, and narrative-emotive unfolding. It is argued that these models differ not only in their formal organisation but also in the ways they encode the speaker's affective stance, regulate interpersonal alignment, and structure the interpretive space of discourse. The findings demonstrate that verbal emoticons function as syntactic and discursive devices that ensure the gradual or concentrated actualisation of emotion, thereby contributing to textual cohesion, expressive force, and pragmatic impact. The study substantiates the relevance of integrating structural, functional, and discourse-analytic approaches to the investigation of emotive language and highlights the theoretical significance of verbal emoticons for contemporary linguistics, corpus-based discourse studies, and the analysis of emotionally marked communication.*

Key words: *emotional representation, emotive syntax, discourse organisation, pragmatic functions, syntactic modelling, emotionally marked utterance, textual cohesion, affective semantics.*

Анотація. *У статті досліджено реченнєві та надреченнєві моделі вербального емотикону як структурно й функціонально організовані засоби репрезентації емоцій у сучасному англомовному дискурсі. Вихідним положенням дослідження є розуміння вербального емотикону не як ізольованого лексичного маркера афективності, а як багаторівневого мовного утворення, емотивний потенціал якого реалізується через синтаксичну конфігурацію, контекстуальне розгортання та дискурсивну динаміку. Метою статті є виявлення основних структурних моделей вербального емотикону на рівні речення та надреченнєвої єдності, а також визначення їхніх комунікативних і прагматичних функцій у вираженні, інтенсифікації, модифікації та інтерпретації емоційного змісту. У межах аналізу виокремлено низку реченнєвих моделей, зокрема однослівні висловлення, еліптичні конструкції, окличні та питальні емотивні структури, повні предикативні конструкції з експліцитними емотивними предикатами, а також парцельовані конструкції. На надреченнєвому рівні особливу увагу приділено моделям емоційного наростання, уточнення, контрасту, повтору, діалогічної взаємодії та наративно-емотивного розгортання. Обґрунтовано, що зазначені моделі відрізняються не лише формальною організацією, а й способами кодування афективної позиції мовця, регулювання міжособистісної взаємодії та структурування інтерпретаційного простору дискурсу. Результати дослідження засвідчують, що вербальні емотикони функціонують як синтаксичні й дискурсивні засоби, які забезпечують поступову або концентровану актуалізацію емоції, сприяючи текстовій зв'язності, експресивній виразності та прагматичному впливу. Дослідження підтверджує доцільність інтеграції структурного, функціонального та дискурс-аналітичного підходів до вивчення емотивної мови й акцентує теоретичну значущість вербального емотикону для сучасної лінгвістики, корпусних студій дискурсу та аналізу емоційно маркованої комунікації.*

Ключові слова: *емоційна репрезентація, емотивний синтаксис, дискурсивна організація, прагматичні функції, синтаксичне моделювання, емоційно марковане висловлення, текстова зв'язність, афективна семантика.*

Introduction. The linguistic representation of emotion remains one of the most productive and methodologically significant domains of contemporary philological inquiry. In modern discourse studies, emotion is no longer treated merely as a reflection of an inner psychological state; rather, it is understood as a linguistically mediated and context-dependent phenomenon that emerges through the interaction of lexical choice, syntactic organisation, pragmatic intention, and discourse environment [4; 7; 9]. Such an approach is particularly relevant to contemporary English, where emotional meaning is increasingly realised in compressed, dynamic, and interaction-sensitive forms.

Within this broader field, special attention should be paid to verbal units that function as compact markers of affective stance, emotional reaction, and interpersonal positioning. Interjections, discourse markers, lexical surrogates, and related expressive forms have long occupied

a marginal place in grammatical description; however, recent studies convincingly demonstrate that such units play a central role in structuring interaction, negotiating stance, and organising discourse progression [5; 8]. In particular, M. Dingemanse argues that interjections should be viewed not as peripheral «affect bursts» but as essential interactional devices that contribute to the management of conversational coherence and speaker alignment [5].

Against this background, the verbal emoticon may be defined as a lexicalised verbal marker of emotion whose full semantic and pragmatic value becomes visible only in discourse. Unlike graphic emoticons or emoji, the verbal emoticon belongs to the verbal plane of expression and participates directly in sentence construction and discourse organisation. In digitally mediated communication, such units often combine expressive economy with a substantial pragmatic load, functioning as signals of emotional intensity, evaluation, mitigation, irony, or solidarity [2; 6; 12]. At the same time, contemporary research into language and emotion indicates that emotional meaning cannot be adequately accounted for by isolated lexical markers alone; it must be interpreted in relation to context, sequential environment, and discourse development [4; 7; 11].

Despite the growing scholarly interest in emotive language, discourse markers, and emotion-sensitive communication, the structural modelling of verbal emoticons at the sentential and especially suprasentential levels has not yet received sufficient systematic treatment. Existing studies tend to focus either on general questions of emotional language, on the pragmatics of computer-mediated cues, or on computational emotion recognition [1; 10; 11]. Far less attention has been paid to the syntactic and discourse patterns through which emotional meaning is distributed, intensified, clarified, contrasted, or narratively unfolded. This underexplored aspect determines the scholarly relevance of the present article.

The practical significance of the study is conditioned by the possibility of applying its results in corpus annotation, discourse analysis, pragmatics, stylistics, and computational approaches to affect-sensitive language processing. Recent research in corpus pragmatics and emotion recognition in conversation shows that interpreting emotional meaning requires close attention to contextual embedding, sequential dynamics, and discourse organisation rather than relying solely on isolated lexical cues [3; 10; 13].

The **aim** of the article is to identify and systematise the principal sentential and suprasentential models of the verbal emoticon in contemporary English discourse and to determine their structural organisation and functional potential in the representation of emotional meaning. To achieve this aim, the following objectives are set:

1. to clarify the linguistic status of the verbal emoticon within the system of emotive language;
2. to classify its principal sentential realisations;
3. to describe its main suprasentential patterns of deployment;
4. to establish their communicative, pragmatic, and discourse-organising functions.

Methodology. The study's methodological framework is interdisciplinary, combining structural-syntactic, functional-pragmatic, discourse-analytic, and corpus-assisted procedures. Such an integrated design is justified by current research showing that emotion in language cannot be adequately interpreted at the level of isolated lexical items alone, but must be examined in relation to context, interaction, and discourse organisation [4; 9; 13].

The study proceeds from a functional-structural understanding of the verbal emoticon as a multilevel linguistic formation whose emotive potential is realised through syntactic patterning, discourse position, and pragmatic effect. This view correlates with contemporary approaches that reconsider interjections and discourse-pragmatic markers as central rather than peripheral elements of linguistic organisation [5; 8]. From this perspective, the verbal emoticon is interpreted not merely as an affective lexical signal, but as a discourse-sensitive unit involved in stance marking, interpersonal alignment, and the management of emotional interpretation.

The research is based on a mixed qualitative-analytical model with corpus-assisted observation. The qualitative component is used to identify, interpret, and classify the structural realisations of verbal emoticons in authentic English-language discourse, while the corpus-assisted component serves to verify recurrence, contextual distribution, and functional regularities across a broader empirical base [9; 13]. At the same time, recent work in corpus pragmatics warns against reducing complex categories such as stance, evaluation, and emotion to automatic sentiment scoring alone [3]. For this reason, the present study relies on linguistically informed contextual interpretation rather than decontextualised computational labelling.

The empirical material consists of emotionally marked utterances and discourse fragments in contemporary English in which verbal emoticons occupy structurally salient positions. The unit of analysis is therefore not restricted to a single lexical item: it includes the sentence, the immediate micro-context surrounding the emotive marker, and the larger suprasentential sequence within which emotional meaning is intensified, clarified, contrasted, repeated, dialogically negotiated, or narratively unfolded. This methodological decision is supported by recent studies on

language and emotion, which stress the decisive role of context, sequence, and interactional environment in affective interpretation [4; 10].

At the first stage, the descriptive method is employed to identify verbal emoticons and characterise their formal linguistic properties. At the second stage, the structural-syntactic method is used to classify the principal sentential and suprasentential models. At the third stage, discourse analysis enables the determination of how verbal emoticons function in connected discourse, interact with neighbouring utterances, and contribute to coherence and affective progression [8; 13]. At the fourth stage, the pragmatic method is applied to establish the communicative functions of verbal emoticons, including the encoding of affective stance, the regulation of interpersonal alignment, and the intensification or mitigation of emotional content [2; 6; 12]. Finally, contextual and interpretive analysis is used to explain why the same verbal emoticon may perform different functions depending on genre, discourse environment, speaker intention, and sequential placement.

The reliability of the methodological model lies in multi-method triangulation. By combining structural description, syntactic classification, discourse analysis, pragmatic interpretation, and corpus-assisted verification, the study reduces the risk of one-dimensional analysis and enables the account of both the formal and functional complexity of verbal emoticons [3; 9; 13].

Results and Discussion. The analysis demonstrates that the verbal emoticon in contemporary English should be interpreted not as an isolated expressive token, but as a structurally and functionally organised unit whose emotive potential is realised at different levels of discourse segmentation. The results confirm that the verbal emoticon displays regular patterns of occurrence both within a single sentence and across suprasentential formations, where emotional meaning is distributed, intensified, reformulated, or interactionally negotiated. Accordingly, two principal domains of realisation may be distinguished: sentential models and suprasentential models.

At the sentential level, the verbal emoticon functions primarily as a compressed marker of affective reaction. The first and most compact type is represented by one-word utterances, in which the emotive marker constitutes an autonomous communicative unit: Wow! Ugh! Seriously? Great! These forms are characterised by syntactic minimalism, yet they are pragmatically dense and highly expressive. Their communicative effect depends on immediacy, economy, and contextual salience. Such units are especially frequent in interactional discourse, where they serve as instant emotional responses, evaluative signals, and discourse-uptake devices [5; 12].

A second recurrent type is formed by elliptical constructions, in which emotional meaning is conveyed through syntactically reduced but semantically interpretable structures: So nice. Not again. Too bad. In these cases, structural incompleteness functions not as a deficiency, but as a resource of emotive economy. The omitted elements are recoverable from context, while the reduction itself foregrounds evaluation over description. This supports the view that emotional force may be intensified through syntactic compression [4; 8].

Another productive group consists of exclamatory constructions, which represent one of the most explicit forms of sentence-level emotional actualisation: That's amazing! How awful this is! I'm so happy! Here, emotional meaning is reinforced both lexically and syntactically. Exclamation foregrounds emotional salience, communicative urgency, and speaker involvement. Such models are especially effective at verbalising high-intensity affective states, including admiration, surprise, joy, frustration, and indignation [4; 7].

The analysis also identifies interrogative emotive patterns, formally shaped as questions but pragmatically oriented toward surprise, disbelief, irritation, irony, or evaluative challenge: Really? Are you kidding me? Why would you do that? This finding is important because it shows that emotional meaning may be encoded indirectly through sentence type. In such structures, interrogativity often serves not to request information, but to externalise stance and intensify evaluation [8; 12].

A further significant type is constituted by full predicative constructions with explicit emotive predicates: I'm thrilled about the result. She felt devastated. It was a huge disappointment. These models are structurally more developed and semantically more transparent than the previously discussed patterns. They not only signal emotion, but also nominate, specify, and conceptualise it. As a result, they perform both expressive and interpretive functions.

The final sentential type identified in the material is represented by parcelled constructions, in which emotional emphasis is achieved through syntactic segmentation: I can't believe it. At all. So unfair. Completely unfair. Parcelling intensifies the emotional impact by redistributing the informational weight across short segments. Its function is not merely stylistic: it reflects affective tension, insistence, hesitation, or emotional overload, and thus serves as a productive means of emotional highlighting [8].

Taken together, the sentential models reveal that verbal emoticons are not random expressive insertions, but recurrent structural formations with identifiable formal and functional properties. Their diversity reflects the multiplicity of ways in which emotion may be compressed, intensified,

reformulated, or made interactionally relevant within the limits of a single utterance.

While sentential models demonstrate the local realisation of emotive meaning, the suprasentential level reveals how emotion unfolds across sequences of utterances and becomes integrated into broader discourse organisation. At this level, verbal emoticons contribute to the gradual construction of affective perspective rather than functioning as isolated emotional signals.

One of the most productive suprasentential patterns is the model of emotional amplification: I didn't expect this. It feels strange. Honestly, I'm shocked. In this configuration, emotive meaning develops cumulatively from a relatively neutral statement toward more explicit emotional articulation. Each subsequent sentence adds interpretive weight to the previous one. Emotional force thus emerges through sequential accumulation rather than through a single isolated marker.

A second type is the model of emotional clarification, in which an initial emotive reaction is subsequently specified or explained: I'm upset. Not because of the result itself, but because of the way it happened. Here, emotion is not merely expressed but analytically unpacked. Such a pattern is especially important in discourse contexts where the speaker seeks to avoid ambiguity and guide interpretation more precisely.

Another recurrent suprasentential formation is the model of contrast, in which emotional meaning arises from the juxtaposition of expectations and outcomes: I thought it would be easy. It turned out absolutely exhausting. In this case, emotional effect is generated by an oppositional discourse structure. Contrast enhances both expressive force and interpretive depth, making this model particularly relevant for representing disappointment, frustration, irony, or disillusionment.

The data also demonstrate the productivity of the model of repetition or lexico-syntactic rhythmization: I'm tired. So tired. Extremely tired. Repetition functions here as a mechanism of semantic reinforcement and rhythmic escalation. It not only duplicates previous content but also reorganises discourse in a way that foregrounds persistence or intensity of emotional experience. In this respect, repetition contributes to both textual cohesion and expressive emphasis.

A distinct suprasentential type is the dialogic model, where verbal emoticons are distributed across speaker turns:

– I got the job.

– Really? That's amazing! I'm so happy for you!

In such cases, emotional meaning is co-constructed rather than individually projected. The verbal emoticon performs the functions of alignment, empathy, evaluation, and social bonding. This model clearly demonstrates the interpersonal dimension of emotive discourse [5; 12].

The final major suprasentential pattern is the narrative-emotive model, in which emotional meaning unfolds through a short narrative sequence: When I saw the message, I froze. For a second, I couldn't breathe. Then I realised it was true, and I felt pure joy. Unlike the previous types, this model embeds emotion in temporal progression and experiential framing. Emotional effect arises through the narration of perception, reaction, realisation, and evaluation. Such patterns are particularly significant for the verbal representation of complex emotions whose interpretation requires causal and temporal development [4].

Overall, the suprasentential analysis confirms that emotional meaning is often distributed across connected discourse rather than concentrated in a single sentence. Verbal emoticons thus contribute not only to local expressivity but also to discourse cohesion, interpretive progression, and affective framing.

A central result of the study is the establishment of a systematic correlation between structural patterning and functional load. Syntactically compressed sentential models tend to foreground immediacy, spontaneity, and expressive condensation, whereas structurally extended and suprasentential models favour emotional development, interpretive clarification, and discourse integration. In other words, the choice of structural form directly shapes the mode in which emotion becomes linguistically available.

These observations substantiate the claim that verbal emoticons should be studied as multilevel discourse units rather than merely lexical signals. Their function is realised not only through what they denote, but also through where they occur, how they are syntactically arranged, and how they interact with surrounding discourse segments. This conclusion is consistent with broader tendencies in the linguistics of emotion, discourse pragmatics, and corpus-based discourse studies, all of which emphasise the contextual, relational, and sequential nature of affective meaning [3; 4; 9].

The findings also highlight the explanatory value of combining structural and functional analysis. A purely lexical or inventory-based approach would not sufficiently explain why the same emotive unit may produce different effects in different syntactic and discourse environments. The present results indicate that exclamation, ellipsis, parcelling, repetition, and sequential contrast are not secondary embellishments, but integral mechanisms of emotive meaning construction.

Conclusions. The present study has demonstrated that the verbal emoticon in contemporary English discourse should be interpreted as a multilevel linguistic formation whose emotive potential is realised through structurally and functionally differentiated models at both the sentential and suprasentential levels. The conducted analysis confirms

that the verbal emoticon cannot be reduced to an isolated lexical marker of affect, since its semantic, pragmatic, and discourse-organising properties become fully observable only within syntactic configuration, contextual embedding, and sequential development.

The research has enabled the identification and systematisation of the principal sentential models of the verbal emoticon, including one-word utterances, elliptical constructions, exclamatory and interrogative emotive patterns, full predicative structures with explicit emotive predicates, and parcelled constructions. It has also established the main suprasentential models, namely emotional amplification, clarification, contrast, repetition, dialogic interaction, and narrative-emotive unfolding.

A major conclusion of the article is that there is a direct correlation between structural patterning and functional load. Syntactically compressed models foreground immediacy, spontaneity, and expressive condensation, whereas expanded and suprasentential models are more closely associated with interpretive elaboration, emotional development, and discourse integration.

The theoretical significance of the study lies in substantiating the relevance of structural, functional, and discourse-analytic approaches to the investigation of emotive language. Its practical significance consists in the possibility of applying the proposed typology to corpus annotation, discourse interpretation, the teaching of stylistics and pragmatics, and the analysis of emotionally marked communication in digitally mediated environments.

Prospects for further research may be seen in several directions: corpus-based quantitative analysis of model frequency and distribution across genres; comparative investigation of verbal emoticons in different varieties of English and across languages; study of their interaction with punctuation, graphic emphasis, emoji, and other multimodal resources; and development of computational tools for more accurate interpretation of context-dependent emotional meaning [3; 10; 13].

Thus, sentential and suprasentential models of the verbal emoticon constitute a productive and promising object of contemporary linguistic inquiry, since they reveal how emotion is structurally organised, pragmatically shaped, and discursively unfolded in English communication.

BIBLIOGRAPHY

1. Adelman J. S., Estes Z., Cossu M. Emotional sound symbolism: Languages rapidly signal valence via phonemes. Cognition. 2018. Vol. 175. P. 122–130. DOI : 10.1016/j.cognition.2018.02.007.
2. Derks D., Fischer A. H., Bos A. E. R. The role of emotion in computer-mediated communication: A review. Computers in Human Behavior. 2008. Vol. 24, no. 3. P. 766–785. DOI : 10.1016/j.chb.2007.04.004.

3. Bednarek M., Taboada M. Attitude in reported and non-reported news: A critique of sentiment analysis in corpus pragmatics. Corpus Pragmatics. 2025. Vol. 9. P. 111–133. DOI : 10.1007/s41701-025-00185-6.
4. Ferré P., Fraga I., Hinojosa J. A. The interplay between language and emotion: A narrative review. Cognition and Emotion. 2025. Vol. 39, no. 7. P. 1418–1445. DOI : 10.1080/02699931.2025.2549965.
5. Dingemanse M. Interjections at the heart of language. Annual Review of Linguistics. 2024. Vol. 10. P. 257–277. DOI : 10.1146/annurev-linguistics-031422-124743.
6. Dresner E., Herring S. C. Functions of the non-verbal in CMC: Emoticons and illocutionary force. Communication Theory. 2010. Vol. 20, no. 3. P. 249–268. DOI : 10.1111/j.1468-2885.2010.01362.x.
7. Betancourt Á.-A., Guasch M., Ferré P. What distinguishes emotion-label words from emotion-laden words? The characterization of affective meaning from a multi-componential conception of emotions. Frontiers in Psychology. 2024. Vol. 15. Art. 1308421. DOI : 10.3389/fpsyg.2024.1308421.
8. Fraser B. What are discourse markers? Journal of Pragmatics. 1999. Vol. 31, no. 7. P. 931–952. DOI : 10.1016/S0378-2166(98)00101-5.
9. O'Keeffe A., McCarthy M. J. (eds.). The Routledge Handbook of Corpus Linguistics. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2022. 754 p. DOI : 10.4324/9780367076399.
10. Pereira P., Moniz H., Carvalho J. P. Deep emotion recognition in textual conversations: A survey. Artificial Intelligence Review. 2024. DOI : 10.1007/s10462-024-11010-y.
11. Periñán-Pascual C. The use of generative artificial intelligence for interpreting emotions in corpus-based critical discourse analysis. Corpus Pragmatics. 2026. DOI : 10.1007/s41701-025-00203-7.
12. Vandergriff I. Emotive communication online: A contextual analysis of computer-mediated communication (CMC) cues. Journal of Pragmatics. 2013. Vol. 51. P. 1–12. DOI : 10.1016/j.pragma.2013.02.008.
13. Moreno-Ortiz A., García-Gámez M. Corpus annotation of functional discourse units for aspect-based sentiment analysis. Corpus Pragmatics. 2025. Vol. 9. P. 435–461. DOI : 10.1007/s41701-025-00199-0.

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК: 81'42:32.019.5
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.49-61

Денис Боборикін,
аспірант 2 року навчання
кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
https://orcid.org/0009-0000-0742-4162
м. Дніпро, Україна

Риторика делегітимізації як інструмент мовного протистояння в конфліктних наративах: лінгвокогнітивний аспект

Delegitimization rhetoric as a linguistic confrontation tool in conflict narratives: a lingvo-cognitive aspect

Анотація. *Розвиток сучасної лінгвістичної парадигми відзначається глибоким фокусом на закономірностях семантичних трансформацій у мові в умовах глобальних викликів. Особливої актуальності набуває багатоаспектне вивчення стратегій функціонування мовних одиниць у конфліктному середовищі, що стає необхідним підґрунтям для комплексного дослідження лінгвокогнітивних механізмів риторики делегітимізації в межах англо-українського безпекового дискурсу. У статті обґрунтовано, що в умовах гібридних протистоянь мова виступає не лише як засіб передачі інформації, а й як інструмент стратегічного впливу, спрямований на деконструкцію авторитету та суб'єктності опонента. Методологія розвідки базується на інтеграції критичного аналізу дискурсу та когнітивно-матричного підходу до аналізу лексичних одиниць. Основний фокус спрямовано на аналіз еволюції концептуальної моделі України: від пасивного статусу «жертви» до утвердження ролі «актора безпеки». Шляхом застосування п'яти базисних фреймів, а саме предметного, акціонального, посесивного, ідентифікаційного та компаративного, виявлено, як зміна предикації та впровадження нових метафор сприяє утвердженню суб'єктності держави на міжнародній арені. Досліджено феномен семантичної інверсії та стратегію «перехоплення концепту», що дозволяє нейтралізувати ворожі маніпуляції через надання їм іронічного контексту. Виявлено прагматику топосів у дискурсі «безпекової втоми» та запропоновано лінгвістичні методи контр-наративів. Доведено, що стратегічне рефреймування безпекових концептів є ключовим інструментом мовного суверенітету. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням ролі генеративного штучного інтелекту в автоматизованому масштабуванні делегітимізуючих фреймів та аналізі алгоритмів їхнього вірального поширення у цифровому середовищі.*

Ключові слова: *когнітивно-матричне моделювання, семантична інверсія, безпекова архітектура, мовна сугестія, контр-делегітимізація, концептуальна метафора, дискурс.*

Summary. *Development of the contemporary linguistic paradigm is marked by a profound focus on the regularities of semantic transformations in language amidst global challenges. The multi-faceted study of linguistic units functioning strategies in a conflict environment gains particular relevance, serving as a basis for a comprehensive investigation into the lingvo-cognitive mechanisms of delegitimization rhetoric within the Anglo-Ukrainian security discourse. The paper argues that in hybrid confrontations, language functions not merely as a means of information exchange but as a strategic influence tool aimed at deconstructing opponent's authority and agency. The research methodology is based on the integration of critical discourse analysis and a cognitive-matrix approach to the analysis of lexical units. The attention is directed toward analyzing the evolution of Ukraine's conceptual model: shifting from passive status of a «victim» to the established role of a «security actor». By applying five basic frames, namely, Thing, Action, Possession, Identification, and Comparison, the study reveals how changes in predication and introduction of new metaphors contribute to the consolidation of the state's agency in the international arena. The phenomenon of semantic inversion and the «concept interception» strategy are explored as means to neutralize enemy manipulations by providing them with an ironic context. The pragmatics of topoi in the «security fatigue discourse» are identified, and linguistic methods of counter-narration are proposed. It is demonstrated that the strategic reframing of security concepts is a key tool for linguistic sovereignty. Future research prospects are linked to studying the role of generative artificial intelligence in the automated scaling of delegitimizing frames and analyzing the algorithms for their viral dissemination in the digital environment.*

Key words: *cognitive-matrix modeling, semantic inversion, security architecture, linguistic suggestion, counter-delegitimization, conceptual metaphor, discourse.*

Вступ. Сучасний глобальний інформаційний простір за останнє десятиліття зазнав істотних трансформацій, що поступово перетворюють його на простір перманентного лінгвального протистояння, де мова виступає не лише засобом передачі інформації, а й автономним засобом ініціювання та ведення гібридних конфліктів. У межах сучасного безпекового дискурсу особливої гостроти набуває функціонування конфліктних наративів, ключовим елементом яких стає риторика делегітимізації. Процес делегітимізації спрямований на системне руйнування авторитету, правомірності дій або самого права на існування суб'єкта-опонента в очах міжнародної спільноти, власного населення та суспільно-політичних відносин як всередині країни, так і в міжнародному середовищі. Дослідження лінгвокогнітивних механізмів такої риторики є критично важливим для національної безпеки, оскільки дозволяє вчасно ідентифікувати маніпулятивні стратегії, деконструювати ворожі наративи та вибудовувати ефективну контрсугестивну комунікацію. Актуальність вибраної теми зумовлена необхідністю лінгвістичного осмислення досвіду

2022-2026 років, коли англо-український безпековий дискурс став майданчиком для радикальної зміни фреймів від репрезентації України як «об'єкта допомоги» та «жертви» (victim frame) до її утвердження як ключового «суб'єкта безпеки» (security actor frame).

Питання мовної агресії, конфліктного дискурсу та стратегій мовної маніпуляції перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та закордонних лінгвістів. Теоретичним підґрунтям для вивчення комунікативних аспектів мовознавства слугують фундаментальні праці Ф. Бацевича, який детально аналізує категорії дискурсу та механізми мовленнєвого впливу [1, с. 136-149]. Питання прагмалінгвістичної реалізації стратегій мовного впливу та аргументації в англомовному дискурсі ґрунтовно розроблені в дослідженнях С. А. Жаботинської, яка пропонує когнітивно-матричний підхід до аналізу семантики та прагматики мовних одиниць [2]. Когнітивно-дискурсивна парадигма та еволюція концептів у кризових умовах знайшли відображення у роботах І. Шевченко, яка акцентує увагу на динаміці смислових трансформацій у сучасному комунікативному просторі [3].

У контексті безпекового дискурсу 2022-2026 років вагомими є наукові розвідки західних дослідників, таких як Т. ван Дейк, котрий у своїх останніх працях розглядає «риторику нерівності» та механізми легітимізації / делегітимізації в медійний текстуальній сфері [11]. Питання «конфліктних наративів» у цифровому середовищі ґрунтовно проаналізовано М. Бейкером, що вказує на зміну ролі перекладача та аналітика у відтворенні воєнної концептосфери [4]. Окрему увагу варто приділити феномену «wrecking-ball politics» у міжнародних відносинах, що вимагає специфічної лінгвістичної адаптації при переході з англомовного в український сегмент безпекового дискурсу. Проте, незважаючи на значний масив наукових досліджень з наведеної тематики, аспект лінгвокогнітивної реалізації делегітимізації саме в динаміці англо-українських паралелей останніх двох років залишається недостатньо висвітленим.

Попри наявність ґрунтовних праць із конфліктології та критичного аналізу дискурсу, поза увагою дослідників часто залишається механізм взаємодії «зворотних запозичень» та неологізмів, що виникають у процесі термінологічного протистояння. Недостатньо вивченим є когнітивний дисонанс, що виникає при зіткненні наративів делегітимізації в англомовних медіа та їхньої інтерпретації в українському філологічному контексті. Зокрема, потребує деталізації питання про те, як лінгвістичні засоби (метафоризація, евфемізація, номінативні стратегії) трансформують сприйняття «ворога» та «партнера» в умовах високої інтенсивності бойових дій та перманентного дипломатичного тиску. Існує прогалина у дослідженні

того, як саме лінгвокогнітивні карти суб'єктів безпеки адаптуються до нових реалій, де мова стає «мовним фронтом».

Основною метою запропонованої наукової розвідки є виявлення та систематизація лінгвокогнітивних механізмів риторики делегітимізації, що застосовуються в сучасних англомовних та українських конфліктних наративах у безпековій сфері. що функціонують у межах сучасних англомовних та українських конфліктних наративів безпекової сфери. Досягнення цієї мети передбачає розв'язання низки взаємопов'язаних завдань, що розпочинаються з теоретичного уточнення змісту поняття «риторика делегітимізації» крізь призму сучасної когнітивної лінгвістики та напрацювань вітчизняної та зарубіжної шкіл комунікативістики. Наступним етапом роботи є ґрунтовний аналіз динаміки трансформації ключових воєнних концептів у дискурсі 2022-2026 років із виокремленням специфіки лексико-семантичних, синтаксичних та прагматичних засобів, що забезпечують практичну реалізацію стратегій дискредитації опонента в медіапросторі. Окрему увагу в межах статті приділено простеженню еволюції фреймів репрезентації України в західному безпековому дискурсі, що розглядається як цілеспрямована відповідь на спроби делегітимізації з боку агресора, а також як ключовий інструмент утвердження статусу держави як активного суб'єкта міжнародної безпеки.

Методологія та методи дослідження. Обґрунтування методологічного інструментарію дослідження базується на засадах критичного аналізу дискурсу (Critical Discourse Analysis, CDA), який розглядає мову як форму соціальної практики та інструмент відтворення владних відносин. Для комплексного вивчення риторики делегітимізації в англо-українському безпековому дискурсі застосовано синергетичний підхід, що інтегрує ключові концепції провідних теоретиків цього напряму.

Теоретичним фундаментом роботи слугує тривимірна модель Н. Феркло (Norman Fairclough), яка передбачає взаємопов'язаний аналіз тексту (лінгвістичний рівень), дискурсивної практики (процеси продукування та сприйняття) та соціальної практики (ідеологічний контекст) [5]. Такий підхід дозволяє простежити, як вибір конкретних лексем у текстах про безпеку легітимізує певні політичні рішення та одночасно делегітимізує позиції опонента.

Для аналізу історичної трансформації воєнних наративів та стратегій конструювання ідентичності використано дискурсивно-історичний підхід (Discourse-Historical Approach - DHA) Р. Водак (Ruth Wodak). Методологія Р. Водак є особливо релевантною для нашого дослідження, оскільки вона акцентує увагу на стратегіях виправдання (justification) та дискредитації, а також на аналізі аргументативних

топосів, що використовуються для формування образу «чужого» у конфліктному дискурсі [8].

Когнітивний вимір делегітимізації досліджується за допомогою соціо-когнітивної моделі Т. ван Дейка (Teun van Dijk). Цей метод спрямований на виявлення ментальних моделей учасників комунікації та аналіз того, як ідеологічні структури впливають на когнітивну обробку інформації [12]. Використання цього підходу дозволяє пояснити механізми засвоєння адресатом конфліктних фреймів та перетворення їх на стійкі переконання.

Специфіка репрезентації учасників безпекових процесів аналізується на основі концепції соціальних акторів Т. ван Левена (Theo van Leeuwen). Його методологія дає змогу детально описати лінгвістичні засоби (номіналізація, пасивізація, виключення / включення), за допомогою яких суб'єкти безпеки наділяються активною чи пасивною роллю, що є ключовим для розуміння переходу України від фрейму «об'єкта» до «актора безпеки» [13]. Поєднання зазначених підходів дозволяє забезпечити цілісність аналізу та дозволяє об'єктивізувати результати дослідження на перетині лінгвістики, соціології та політології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація риторики делегітимізації в межах безпекового дискурсу 2022-2026 рр. спирається на складну систему лінгвокогнітивних механізмів, що забезпечують трансформацію ментальних моделей адресата. Центральним елементом цієї системи є «ідеологічний квадрат» Т. ван Дейка, який структурує конфліктний наратив навколо чотирьох стратегічних осей: акцентування позитивних рис «Своїх», акцентування негативних рис «Чужих», приховування негативних аспектів «Своїх» та нівелювання позитивних характеристик «Чужих». У контексті безпекового протистояння цей квадрат стає когнітивною матрицею, через яку пропускається будь-яка інформація про стан на фронті чи дипломатичні ініціативи.

Процес делегітимізації розпочинається на рівні номінації соціальних акторів. Відповідно до підходу Т. ван Левена, способи репрезентації учасників конфлікту (акторів) визначають їхню прагматичну роль у дискурсі. У конфліктних наративах спостерігається чітка опозиція між стратегіями персоналізації (наділення суб'єкта індивідуальними рисами та відповідальністю) та колективізації (розмивання відповідальності через використання збірних назв).

Для аналізу лінгвальних засобів делегітимізації доцільно звернутися до класифікації дискурсивних стратегій Р. Водак, що представлена у таблиці нижче.

Таблиця 1

Дискурсивні стратегії делегітимізації (за Р. Водак)

Стратегія	**Лінгвістична реалізація**	**Функція в безпековому дискурсі**
Номінація	Використання епітетів, метафор, зневажливих номінацій.	Створення негативного образу ворога («терористи», «режим», «проксі»).
Предикація	Наділення акторів певними якостями через дієприкметникові звороти, прикметники.	Формування уявлення про суб'єкта як про загрозу чи нелегітимне утворення.
Аргументація	Використання топосів (topoi): топос небезпеки, топос тягаря, топос закону.	Логічне обґрунтування необхідності протидії чи обмеження прав суб'єкта.
Перспективізація	Використання цитування, непрямої мови, репортажних прийомів.	Залучення «голосу» адресанта до певної ідеологічної позиції.

На основі аналізу англомовних медіатекстів 2022-2026 рр. можна констатувати, що риторика делегітимізації агресора все частіше використовує стратегію *функціоналізації* за Т. ван Левеном. Суб'єктів ворожої сторони номінують виключно через їхні військові чи деструктивні функції, повністю ігноруючи людський чи громадянський аспекти. Це створює когнітивне підґрунтя для дегуманізації, що є необхідним етапом у процесі повної делегітимізації опонента.

Одним із найважливіших результатів лінгвокогнітивного аналізу конфліктних наративів є фіксація радикальної зміни фреймів репрезентації України. Якщо на початку 2022 року в англомовному безпековому дискурсі панував *victim frame* (Україна як жертва та пасивний об'єкт агресії, що потребує захисту), то станом на 2026 рік цей фрейм метаморфував у *security actor frame*.

Ця трансформація відбулася завдяки послідовному впровадженню нових предикативних зв'язків:

- Україна не є просто пасивним отримувачем допомоги, а **«щитом Європи»** (shield of Europe) [6].
- Збройні сили України виступають як **«гарант глобальної продовольчої безпеки»** (guarantor of global food security).
- Технологічні спроможності України як **«лабораторії оборонних інновацій»** (laboratory of defense innovations).

Ці зміни не є випадковими стилістичними прийомами. З точки зору когнітивної лінгвістики С. Жаботинської, ми спостерігаємо перебудову онтологічної матриці «Держава-Суб'єкт», де слот «Здатність до дії» (Agency) заповнюється новими, активними характеристиками.

Це дозволяє Україні ефективно протидіяти спробам російської делегітимізації, яка намагається нав'язати світу образ України як «failed state». Разом із тим, стратегії делегітимізації не обмежуються лише рівнем окремих номінацій чи неологізмів, а охоплюють значно ширші аргументативні структури, що формують логіку сприйняття подій адресатом.

У цьому контексті особливе місце в системі стратегій делегітимізації посідає аргументація через топоси, що детально описана в межах дискурсивно-історичного підходу Р. Водак. Топоси репрезентуються як змістові схеми, шо слугують містком між засновками та висновками в аргументативному дискурсі. У безпекових текстах 2024-2026 рр. найбільш продуктивними виявилися такі топоси:

- Топос екзистенційної загрози (Topos of Danger/Threat): використовується для обґрунтування надзвичайних заходів безпеки через зображення опонента як сили, що загрожує самому фізичному існуванню адресата.
- Топос порушеного права (Topos of Law/Right): апелює до міжнародних норм для доведення нелегітимності дій супротивника, що є ключовим для правової делегітимізації.
- Топос відповідальності (Topos of Responsibility): спрямований на покладання провини за наслідки конфлікту на конкретного соціального актора, що руйнує його міжнародний авторитет.

Для аналізу того, як мовні одиниці формують образ суб'єктів безпеки, пропонується застосовувати методику, засновану на роботах С. Жаботинської, що ґрунтується на використанні п'яти базисних фреймів: *Предметний (Thing), Акціональний (Action), Посесивний (Possession), Ідентифікаційний (Identification)* та *Компаративний (Comparison)*. Згідно з цим підходом, будь-який концепт у дискурсі розгортається через активацію конкретних слотів у цих фреймах.

Використання концептуальних метафор у наративі конфлікту дозволяє структурувати складні політичні реалії через простіші, фізичні образи. Через аналіз робіт Дж. Лакоффа та С. Жаботинської , що метафора в конфліктному дискурсі не просто прикрашає мовлення, а слугує інструментом управління інформацією. [7, 14]

Аналіз промов ключових безпекових акторів свідчить про те, що риторика делегітимізації часто спрямовується не лише на державу-агресора, а й на міжнародні інституції, чия неспроможність забезпечити стабільність стає об'єктом жорсткої лінгвальної критики. У цьому контексті делегітимізація виконує функцію «каталізатора змін», де мовні засоби (наприклад, метафори «паралізованої структури» або «паперового тигра») готують когнітивний ґрунт для реформування глобальної архітектури безпеки.

Згідно з когнітивно-матричною моделлю С. Жаботинської, такі метафоричні блоки активують ідентифікаційний фрейм, де через предикацію негативних ознак відбувається когнітивне переформатування статусу суб'єкта у загальній мережі знань про міжнародний порядок, фактично блокуючи слот «Ефективність». Таким чином, мовне протистояння переходить із площини опису фактів у площину конструювання нових моделей реальності, де старі інститути втрачають право на статус легітимних арбітрів.

Процес делегітимізації супротивника в англомовному дискурсі 2022-2026 рр. часто реалізується через маніпуляцію слотами *Акціонального фрейму (Action)*. Коли дії суб'єкта номінуються через метафори руйнування, активується когнітивна модель, що виключає легітимну політичну суб'єктність. Яскравим прикладом такої метафоричної делегітимізації в англомовному дискурсі є термін «wrecking-ball politics» (політика «кулі-молота» або політика тотального демонтажу) [9]. У межах аплікації вибраної моделі до вибраного терміну, згідно з концепцією С. Жаботинської, відбувається семантичне наповнення слотів:

- **Слот «Агент» (Agent):** Держава-агресор.
- **Слот «Дія» (Action):** Руйнування (символізоване «кулею-бабою»).
- **Слот «Об'єкт» (Object):** Світова архітектура безпеки.
- **Слот «Результат» (Result)**: Хаос, некерованість.

Така метафорична модель автоматично делегітимізує будь-які дії суб'єкта – «Агента», оскільки «куля-молот» (wrecking-ball) за своєю природою не здатна до творення чи дипломатії, навпаки вона призначена лише для демонтажу та деструкції. Ця метафора не просто описує стиль зовнішньої політики, вона виконує функцію делегітимізації через порівняння дії держави з механічним процесом бездумного руйнування будівель. Впровадження цієї метафори в англомовні медіа від Мюнхенської конференції з безпеки 2026 р. (MSC) слугує потужним інструментом формування міжнародного консенсусу щодо неможливості або обмеженності у веденні справ із суб'єктом, чия роль когнітивно обмежена функцією руйнування.

Слід зауважити, що об'єктом риторичного впливу є не лише прямий опонент, а й міжнародна спільнота, чия підтримка намагається бути підірвана через специфічні маніпулятивні конструкції. Одним із найбільш небезпечних різновидів риторики делегітимізації є так званий «дискурс втоми», що активно поширюється в західному медіапросторі. Він спирається на специфічні аргументативні топоси (за Р. Водак), спрямовані на поступове зниження легітимності підтримки України:

1. Топос «тягаря» (Topos of Burden): Допомога Україні зображується як виснажливий ресурсний тягар для платників податків, що делегітимізує довгострокові безпекові зобов'язання.

2. Топос «нескінченності» (Topos of Infinity): Конфлікт описується як такий, що не має вирішення, що когнітивно блокує слот «Успіх» у наративній мережі.

3. Топос «пріоритетності власних інтересів» (Topos of Internal Priority): Створює хибну дихотомію між зовнішньою безпекою та внутрішнім добробутом.

Протидія цим топосам здійснюється через переформатування фрейму України від «об'єкта допомоги» до «інвестиції у безпеку» (security investment). У цьому контексті делегітимізується вже сама ідея «втоми», яка маркується як слабкість або стратегічна помилка, що загрожує самому адресату (Заходу).

Використання подібних до *wrecking-ball politics* конструкцій в англомовному дискурсі та їх подальша адаптація в українському філологічному просторі свідчить про високий рівень прагматичного навантаження таких одиниць. Вони стають інструментом мовного протистояння, оскільки роблять складні політичні процеси зрозумілими на базовому когнітивному рівні, водночас наділяючи їх різко негативною оцінкою. Практична реалізація описаної вище теоретичної моделі трансформації слотів у ракурсі аргументативних знаходить своє безпосереднє відображення у живому функціонуванні мови під час конфлікту.

Зокрема, у процесі контексті контр-делегітимізації в рамках еволюції безпекового дискурсу 2022-2026 рр. спостерігається цікавий феномен семантичної інверсії, яка виконує функцію «ідеологічного маркування» простору. Це процес, за якого лексеми, що первісно використовувалися для дискредитації суб'єкта, «перехоплюються» та наповнюються позитивними конотаціями в межах власного дискурсу. У процесі еволюції безпекового дискурсу 2022-2026 рр. спостерігається цікавий феномен «зворотних запозичень» та семантичної деривації, що стають засобами контр-делегітимізації. Результатом впровадження такої стратегії є трансформація зневажливих номінацій в елементи героїчного наративу, що руйнує первинну лінгвокогнітивну установку агресора. Яскравим прикладом такої інверсії є іронічна апропріація лексемної пари «бавовна» / «хлопок» (рос.), яка внаслідок семантичного зсуву трансформувалася з технічного евфемізму супротивника на символ успішного ураження, або перетворення ворожих пейоративних ярликів на маркери ідентитарної стійкості. Подібне «перехоплення» спостерігається і в контексті термінів «демілітаризація» та «денацифікація», які у контр-наративі

переадресовується самому агресору у вигляді фактичного поглуму, що забезпечує зміну оцінного знака в слоті «Результат» когнітивної матриці та веде до остаточної делегітимізації стратегічних цілей супротивника.

Можна констатувати, що семантична інверсія спрацьовує саме тоді, коли ворожий наратив намагається делегітимізувати суб'єктність України через терміни-ярлики, на що український дискурс відповідає стратегією «перехоплення концепту».

Подальші дослідження англомовного безпекового дискурсу 2024-2026 рр. фіксує появу специфічних неологізмів, що виконують функцію делегітимізації міжнародної інертності. Окрім згаданого раніше «wrecking-ball politics», активно функціонують конструкції на кшталт:

- «Escalation management» – у критичному контексті як метафора нерішучості, що делегітимізує стратегію стримування.
- «Security gray zone» – номінація, що підкреслює правовий вакуум та неспроможність чинних інституцій.

Згідно з когнітивно-матричною моделлю С. Жаботинської, ці лексеми заповнюють слот «Інструмент» (Instrument) у межах *Акціонального фрейму (Action frame)* або активують *Компаративний фрейм (Comparison frame)* як метафоричні відповідники політичних стратегій. Якщо «Escalation management» метафорично кодується як «недостатній інструмент», це автоматично делегітимізує політичного актора, який цей засіб обирає.

Для наочності трансформації образу України як відповіді на спроби делегітимізації, наведемо порівняльну характеристику ключових лінгвальних ознак порівняння у таблиці.

Таблиця 2

Еволюція фреймів України в англомовному безпековому дискурсі

Ознака порівняння	Фрейм 2022 (Victim Frame)	Фрейм 2026 (Security Actor Frame)
Ключові метафори	«David vs Goliath», «Frontier of freedom»	«Security guarantor»
Роль у наративі	Реципієнт (пасивний об'єкт допомоги)	Агент (активний суб'єкт впливу)
Предикативні зв'язки	«needs support», «is under attack»	«provides stability», «leads innovations»
Стратегія контр-делегітимізації	Апеляція до топосу гуманітарного лиха	Апеляція до топосу спільної безпеки

Такий перехід від пасивної до активної репрезентації є потужним інструментом лінгвального суверенітету. Він дозволяє не лише

нівелювати ворожу риторику делегітимізації, а й проактивно формувати новий глобальний наратив, де Україна виступає як необхідний елемент системи колективної оборони.

Більш глибока розвідка динаміки англо-українського безпекового дискурсу дозволяє зафіксувати ще більш радикальну перебудову концептуальної моделі України. Якщо у 2022 році домінував *Ідентифікаційний фрейм (Identification frame)*, де Україна виступала як об'єкт, наділений вже позначеною вище ознакою «victim» (жертва), то у 2026 році центр тяжіння змістився до *Акціонального фрейму (Action frame).*

Цей перехід від пасивної репрезентації до активної «суб'єктності безпеки» (security agency) ілюструє Таблиця 3.

Таблиця 3

Репрезентація України через систему базисних фреймів

Базисний фрейм	**Мовна реалізація (2022 р.)**	**Мовна реалізація (2026 р.)**	**Когнітивний ефект**
Предметний	"State under attack"	"Shield of Europe"	Перехід від об'єкта до захисного інструменту.
Ідентифікаційний	"Vulnerable", "Steadfast"	"Resilient", "Innovative"	Зміна емоційної оцінки на функціональну перевагу.
Акціональний	"Needs support"	"Provides stability", "Defends"	Активація ролі Агента безпеки
Компаративний	"Frontier of freedom"	"Security hub of the East"	Метафоричне порівняння, що локалізує суб'єкт

Використання конструкцій типу «Ukraine is the guarantor of stability» (Україна як гарант стабільності) за своєю структурою є реалізацією моделі ідентифікації, де через *Ідентифікаційний фрейм* суб'єкту приписується нова, легітимна роль у світовому порядку, що ґрунтується на когнітивному ототожненні держави з її функціональним статусом [10]. Це є ключовим інструментом контр-делегітимізації, адже руйнує ворожий наратив про «failed state» (державу, що не відбулася).

Висновки з дослідження. Проведене дослідження лінгвокогнітивних аспектів риторики делегітимізації в сучасному англо-українському безпековому дискурсі дозволяє констатувати, що мова в умовах як гібридних конфліктів, так і повномасштабних військових

дій 2022-2026 рр. трансформувалася у повноцінний інструмент стратегічного протистояння. Застосування критичного дискурс-аналізу в поєднанні з когнітивно-матричним моделюванням дало змогу виявити, що делегітимізація не є лише набором пейоративних номінацій, а являє собою багаторівневу когнітивну технологію перебудови ментальних моделей адресата. У межах «ідеологічного квадрата» Т. ван Дейка ця риторика реалізується через системне акцентування негативних ознак опонента та нівелювання його правомірності як суб'єкта міжнародних відносин.

Ключовим теоретичним результатом роботи є обґрунтування того, що найефективніша делегітимізація відбувається через маніпуляцію слотами *Акціонального (Action)* та *Компаративного (Comparison)* фреймів. Як було доведено на прикладі метафори *«wrecking-ball politics»,* перенесення ознак механічного руйнування на політичного актора через *Компаративний фрейм (Comparison frame)* призводить до блокування слотів «Дипломатія» та «Суб'єктність» в *Ідентифікаційному фреймі (Identification frame)*, роблячи опонента апріорі нелегітимним партнером для діалогу. Водночас аналіз динаміки репрезентації України зафіксував успішний випадок контр-делегітимізації, що проявився у переході від *Ідентифікаційного фрейму (Identification frame)*, де домінувала тотожність із роллю «жертва», до *Акціонального фрейму (Action frame)*, де Україна утвердилася як активний «актор безпеки» (security actor). Цей зсув у когнітивній матриці став лінгвальним відображенням реальної суб'єктності держави на міжнародній арені.

Окрему увагу в роботі приділено механізму семантичної інверсії та «зворотних запозичень». Приклади іронічної апропріації лексем (зокрема «бавовна») свідчать про здатність українського дискурсу перехоплювати концептуальні ініціативи супротивника, перетворюючи інструменти дискредитації на маркери ідентитарної стійкості. Виявлені топоси «безпекової втоми» в англомовному просторі вказують на те, що риторика делегітимізації постійно еволюціонує, адаптуючись до прагматичних потреб внутрішньополітичних контекстів країн-акторів, що вимагає постійної лінгвістичної пильності та розробки нових стратегій контр-наративів.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вбачаються у дослідженні ролі генеративного штучного інтелекту в автоматизованому масштабуванні делегітимізуючих наративів та аналізі того, як алгоритми цифрових платформ сприяють їхньому віральному поширенню. Особливого наукового інтересу набуває аналіз «цифрової делегітимізації» в соціальних медіа, де швидкість поширення таких метафоричних «вірусів» вимагає розробки автоматизованих

систем лінгвістичного моніторингу. Ще одним важливим вектором майбутніх досліджень є вивчення довгострокового впливу воєнних неологізмів 2022-2026 рр. на лексико-семантичну систему української та англійської мов після завершення активної фази конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
2. Жаботинська С. А. Семантика іллокуції: лінгвокогнітивний ракурс (на матеріалі англомовного мовленнєвого акту докору). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2019. Вип. 70. С. 185–203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2019_70_19.
3. Шевченко І. С. Дискурс і когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики. *Мова. Людина. Світ. До 70-річчя проф. М. Кочергана* : зб. наук. статей / відп. ред. У. О. Тараненко. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2006. С. 148–156.
4. Baker M. Translation and Conflict: A Narrative Account. Classics Edition. London ; New York : Routledge, 2018. 226 p.
5. Fairclough N. Language and Power. 3rd ed. London: Routledge, 2015. 256p.
6. Kotlyar Y., Lymar M. Ukraine As a Shield For Europe: the Russian Invasion and the Reshaping of International Security. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2025. № 10. P. 75–86. https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2025.10.075
7. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 276 p.
8. Methods of Critical Discourse Studies / ed. by R. Wodak, M. Meyer. 3rd ed. London : SAGE, 2015. 256 p.
9. Munich Security Conference warns of "wrecking-ball politics" era. *Euronews*. 2026. Feb 13. URL: https://www.euronews.com/2026/02/13/munich-security-conference-warns-of-wrecking-ball-politics-era (дата звернення: 20.03.2026).
10. Ukraine is a guarantor of European security stability, not just a recipient of guarantees - Podolyak. *UNN*. 2024. URL: https://unn.ua/en/news/ukraine-is-a-guarantor-of-european-security-stability-not-just-a-recipient-of-guarantees-podolyak (дата звернення: 20.03.2026).
11. Van Dijk T. A. Discourse and Knowledge: A Socio-cognitive Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2024. 388 p.
12. Van Dijk T. A. Discourse and Power. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2008. 320 p.
13. Van Leeuwen T. Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis. Oxford : Oxford University Press, 2008. 192 p.
14. Zhabotynska S. Principles of building conceptual models for thesaurus dictionaries. *Cognition, Communication, Discourse*. 2010. № 1. P. 75–92.

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 81'42:659.1(44)
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.62-69

Віта Богович,
магістрант кафедри французької філології,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
https://orcid.org/0009-0000-1994-2100
м. Івано-Франківськ, Україна

Ольга Бігун,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри французької філології,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
https://orcid.org/0000-0003-3977-3361
м. Івано-Франківськ, Україна

Інклюзивні стратегії французького копірайтингу

Inclusive strategies of French copywriting

Анотація. *Статтю присвячено дослідженню інклюзивних стратегій французького копірайтингу як ключового елемента сучасного рекламного дискурсу. Теоретико-методологічною основою розвідки є когнітивна теорія метафор Дж. Лакоффа та М. Джонсона, прагматичні моделі Ж.-М. Адама та М. Бономма, а також соціолінгвістичні підходи до інклюзивного мовлення у французькому мовному середовищі, зокрема феміністична лінгвістика, критичний дискурс-аналіз, концепція перформативності гендеру Дж. Батлер та теорія символічних владних відносин П. Бурдьє. З'ясовано роль сегментації цільової аудиторії у формуванні лінгвістичних інклюзивних стратегій. Проаналізовано феномен «écriture inclusive» як системи правописних і граматичних конвенцій, спрямованих на забезпечення видимості жінок та небінарних осіб у тексті, зокрема вживання «point médian» та займенника «iel». Досліджено когнітивні, прагматичні та наративні стратегії французького копірайтингу: якорування, фреймування, storytelling, а також специфічні лексичні й синтаксичні тактики — неологізми, слова-тригери, риторичні фігури. Розглянуто соціокультурний вимір інклюзивності: расову та етнічну різноманітність у рекламному дискурсі, вікову репрезентацію та стратегію «inclusive casting». Установлено, що цифрова трансформація медіапростору та феномен «cancel culture» суттєво вплинули на формування нових вимог до інклюзивного копірайтингу: бренди переходять до «purpose-driven advertising» як стратегії, що поєднує комерційну ефективність із декларацією цінностей різноманітності та самоприйняття. Виявлено, що нормативний тиск Académie française та полеміка навколо écriture inclusive зумовлюють специфічний контекст для французького рекламного дискурсу, відмінний від англосаксонської традиції. Зроблено висновок, що інклюзивність у французькому рекламному*

дискурсі забезпечує не лише соціальну справедливість, а й знижує психологічний опір споживача, підвищує довіру та емоційну резонансність рекламного повідомлення.

Ключові слова: *лінгвістика, інклюзивне мовлення, копірайтинг, рекламний дискурс, семіотика, когнітивна метафора, гендерна нейтральність, мовні стратегії.*

Summary. *The article is devoted to inclusive strategies in French copywriting as a key element of contemporary advertising discourse. The theoretical and methodological foundation of the study draws on the cognitive theory of metaphors by G. Lakoff and M. Johnson, the pragmatic models of J.-M. Adam and M. Bonhomme, as well as sociolinguistic approaches to inclusive speech in the French-language environment – specifically feminist linguistics, critical discourse analysis, J. Butler's concept of gender performativity, and P. Bourdieu's theory of symbolic power relations. The study clarifies the role of target audience segmentation in shaping linguistic inclusive strategies. It analyzes the phenomenon of écriture inclusive as a system of orthographic and grammatical conventions aimed at ensuring the visibility of women and non-binary individuals in written text, including the use of the point médian and the pronoun iel. The cognitive, pragmatic, and narrative strategies of French copywriting are examined - anchoring, framing, and storytelling – as well as specific lexical and syntactic tactics such as neologisms, trigger words, and rhetorical figures. The sociocultural dimension of inclusivity is addressed through the lens of racial and ethnic diversity in advertising discourse, age representation, and the inclusive casting strategy. The study establishes that the digital transformation of the media landscape and the phenomenon of cancel culture have significantly influenced the formation of new requirements for inclusive copywriting: brands are shifting toward purpose-driven advertising as a strategy that combines commercial effectiveness with a declaration of values centered on diversity and self-acceptance. It is further identified that the normative pressure exerted by the Académie française and the controversy surrounding écriture inclusive create a distinctive context for French advertising discourse, one that differs markedly from the Anglo-Saxon tradition. The article concludes that inclusivity in French advertising discourse serves not only the cause of social justice, but also reduces consumer psychological resistance, enhances trust, and increases the emotional resonance of the advertising message.*

Key words: *linguistics, inclusive language, copywriting, advertising discourse, semiotics, cognitive metaphor, gender neutrality, language strategies.*

Вступ. У сучасному глобалізованому медіапросторі копірайтинг посідає особливе місце як феномен, що поєднує комерційну ефективність з естетичними, культурними та соціальними вимірами рекламної комунікації. Зростаючий суспільний запит на рівність, різноманітність та доступність зумовив виникнення інклюзивних стратегій у рекламному дискурсі – системи мовних та комунікативних засобів, спрямованих на охоплення різноманітної аудиторії без дискримінації та виключення. Французький рекламний дискурс активно інтегрує

принципи інклюзивності, еволюціонує від традиційно маніпулятивних механізмів впливу на споживача до більш діалогічних та етично орієнтованих комунікативних конструкцій.

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком соціальних рухів за інклюзивність (фемінізм, антирасизм, права ЛГБТК+-спільноти, доступність для людей з інвалідністю) та нормативними змінами у французькій лінгвістиці, які безпосередньо впливають на рекламний дискурс. Метою статті є дослідження інклюзивних стратегій французького копірайтингу, аналіз їх теоретичного підґрунтя та лінгвістичних механізмів реалізації у рекламному дискурсі.

Методологія та методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: семіотичний метод (для аналізу знакової природи рекламного повідомлення), критичний дискурс-аналіз (для виявлення владних відносин у мові реклами), когнітивно-лінгвістичний підхід (для вивчення концептуальних метафор та фреймів), а також порівняльний аналіз мовних стратегій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рекламний дискурс став активно досліджуватися у середині XX ст., коли Р. Барт заклав фундамент семіотичного підходу до реклами [5; 6]. Зокрема, Ж.-М. Адам та М. Бономм у праці «L'argumentation publicitaire» (1997) трактують рекламний дискурс як особливе наказове мовлення, що функціонує за схемою «Faire croire» (змусити повірити) та «Faire faire» (змусити діяти) [3, с. 25]. Автори виділяють три види рекламної аргументації: éloge (прославлення продукту), conseil (порада споживачеві) та injonction (спонукання до дії). Ж. Пеніну у «Intelligence de la publicité» (1972) розглядає рекламу як комунікативну систему, де лінгвістичні одиниці взаємодіють із графічними кодами, утворюючи конотативне значення через метафору, синекдоху, метонімію [12, с. 113].

Французький копірайтинг вирізняється особливою культурною насиченістю: алюзіями на літературні твори (Лафонтен, Сент-Екзюпері, Пруст), на мистецтво (Ван Гог, Магрітт) та символи (Маріанна, femme fatale). Наприклад, рекламна кампанія *DS Automobiles*, заснована на «Маленькому принці» А. де Сент-Екзюпері зі слоганом *«Voyager est un art»*, яскраво демонструє принцип культурної ідентифікації між брендом і споживачем. Ще одним важливим аспектом є *Закон Тубона* (Loi Toubon, 1994), який зобов'язує копірайтерів адаптувати міжнародні терміни: *«hashtag» → «mot-dièse», «podcast» → «balado»*, що відображає специфічну нормативну ситуацію між глобальними трендами та французькою мовною ідентичністю.

Теорія концептуальних метафор Дж. Лакоффа та М. Джонсона є фундаментальною для розуміння механізмів впливу рекламного

дискурсу [11]. Метафора трактується не як стилістичний прийом, а як когнітивна структура: будь-які абстрактні поняття осмислюються через конкретний досвід. Перенесення характеристик з одного домену досвіду (source domain) на інший (target domain) лежить в основі рекламної семантики. Французька реклама майстерно створює концептуальні метафори: парфуми як «емоційна подорож», мода як «самовираження» (*«La mode passe, le style reste»),* краса як «світло» *(«éclat», «lumière intérieure»*) (*Lancôme*).

Сучасна лінгвістика виокремлює декілька груп стратегій. Когнітивні стратегії охоплюють якорування, фреймування та створення ментальних образів. Стратегія якорування будує стійкі асоціації через поєднання стимулів із позитивними емоціями: «L'instinct est son domain» (*Dior Sauvage*) активує образ первісної сили як якірний концепт. Французький «заклик до дії» є значно м'якшим, ніж у інших рекламних традиціях: копірайтери надають перевагу непрямій прагматиці – інфінітивним конструкціям, умовному способу, номінативним реченням: «Visiter notre site pour plus d'informations», «Vous pourriez...» [6, с. 179].

Н. Кутуза виокремлює три компоненти впливу: когнітивний (рівень запам'ятовування), афективний (емоційне ставлення) та конативний (поведінкові дії реципієнта) [1, с. 140]. О. Селіванова наголошує, що «модель комунікативної ситуації (дискурсу) являє собою системну кореляцію певних складників, взаємодія яких сприяє інформаційному обміну та комунікативному впливу» [2, с. 573]. Французька реклама традиційно використовує тонкі емоції: ностальгію, автентичність, елегантність, майстерність тощо. Оцінна лексика концентрується в таких семантичних полях: винятковість (exceptionnel, unique, incomparable), естетика (sublime, raffiné, élégant), інтенсивність відчуттів (inoubliable, intense, profond), новизна (nouveau, innovant, révolutionnaire).

Серед синтаксичних та лексичних тактик французького копірайтингу особливо продуктивними є неологізми (mots-valises: fooding, beauténergisant; афіксальні утворення: ultrapratique, hyperconfortable; семантична деривація «intelligent» у значенні «автоматизований»), слова-тригери (gratuit, nouveau, garanti, découvrez, secret, facile), а також риторичні фігури: анафора («Toujours plus rapide. Toujours plus simple. Toujours pour vous»), оксиморон («simplicité sophistiquée», «tradition innovante»), ритмічні конструкції та алітерація. Наративна стратегія (storytelling) організує рекламне повідомлення за кінематографічною логікою: складний, багатошаровий наратив із культурним резонансом є характерною ознакою французької рекламної традиції [6, с. 243].

На теоретичному рівні розвиток інклюзивного мовлення нерозривно пов'язаний із критичним дискурс-аналізом. Н. Ферклаф у «Language and Power» (1989) обґрунтував ідею про те, що мова є не нейтральним засобом, а потужним інструментом відтворення або трансформації владних відносин у суспільстві [10, с. 37]. Дж. Батлер у «Gender Trouble» (1990) стверджує, що гендер є перформативною конструкцією, яка відтворюється через повторювані мовленнєві практики [9, с. 33]: зміна мовних практик здатна трансформувати самі ґендерні конструкти. П. Бурдьє у «Ce que parler veut dire» (1982) трактує мову як поле символічних відносин влади, де одні мовні форми мають більше соціального капіталу, ніж інші [8, с. 14].

Особливо актуальним є «écriture inclusive» у французькій мові – система правописних і граматичних конвенцій, спрямована на видимість жінок та небінарних осіб у тексті. Найсуперечливіший її елемент – «point médian»: «les étudiant•e•s» замість «les étudiants». Французький уряд у 2021 р. заборонив вживання «point médian» в офіційних документах, що посилило суспільну полеміку. Уключення займенника «iel» (поєднання «il» та «elle») до словника *Le Robert* у 2021 р. засвідчує поступове впровадження інклюзивного мовлення у нормативний мовний простір. Окремим напрямом є «person-first language»: «personne en situation de handicap» замість «handicapé», що відображає перехід від медичної до соціальної моделі розуміння інвалідності.

Французька мова характеризується особливою нормативністю: *Académie française* відіграє роль офіційного арбітра мовних норм, а питання мовної ідентичності тісно переплетені з питаннями національної ідентичності. Ця специфіка зумовлює унікальний контекст для розвитку інклюзивного мовлення у Франції: на відміну від англосаксонських країн, де зміни в мові відбуваються органічніше і швидше, французький інклюзивний дискурс постійно перебуває в полі гострих суспільних суперечок. Дебати навколо “écriture inclusive” розкололи французьке суспільство: консервативні критики (серед них і ряд академіків *Académie française*) наполягають, що “point médian” ускладнює читання і деформує мову, тоді як прихильники наголошують, що мовна видимість є передумовою соціальної рівності.

Копірайтери у Франції опиняються в ситуації постійного балансування між нормативними вимогами та запитами ринку. З одного боку, вживання “écriture inclusive” в рекламних текстах, спрямованих на молодіжну аудиторію, асоційовану з прогресивними цінностями, може значно посилити ідентифікаційний ефект та емоційну резонансність. З іншого боку, та сама стратегія може відштовхнути частину аудиторії старшого віку або з консервативними мовними поглядами.

Тому більшість великих рекламних агенцій (*Publicis, Havas, BETC*) виробили компромісний підхід: уникання "point médian" у масовому рекламному контенті при паралельному використанні нейтральних або подвійних форм ("les collaboratrices et collaborateurs" замість "les collaborateurs"), а також свідомого включення представників різноманітних соціальних груп у візуальний ряд рекламних кампаній – стратегія, що отримала назву "inclusive casting".

Важливим соціокультурним виміром інклюзивності у французькому рекламному дискурсі є питання расової та етнічної різноманітності, що набуло особливої актуальності після руху *Black Lives Matter* (2020). Франція, офіційно дотримуючись принципу "républicanisme universel" (universal republicanism), який не передбачає публічного визнання расових і етнічних відмінностей, опинилась у специфічній суперечності: з одного боку, французькі бренди активно включали представників різних ethnées у рекламні кампанії (особливо у сфері косметики: рекламні кампанії *L'Oréal, Garnier, Lancôme*), а з іншого – уникали прямого апелювання до расової ідентичності, що характерне для американської рекламної традиції. Дослідники зафіксували, що подібна "кольоросліпа" (color-blind) стратегія в рекламі може насправді відтворювати нерівність, оскільки ігнорує специфічні досвіди та потреби меншин [4, 20]. Відтак французький рекламний дискурс переживає трансформацію від мовчазної "кольоросліпоти" до більш свідомого і артикульованого визнання різноманіття – в межах тих правових та культурних рамок, які задає республіканська традиція.

Окремим аспектом соціокультурного виміру інклюзивності є вікова різноманітність у французькому рекламному дискурсі. Традиційна реклама вкрай рідко зображала людей похилого віку в активних, позитивних ролях: їх образи обмежувалися рекламою фармацевтичних препаратів або фінансових послуг. Проте сучасний французький копірайтинг поступово трансформується, реагуючи на демографічні тенденції (у Франції частка населення старше 65 років стрімко зростає), а також на критику ейджизму в медіа. Так, кампанія *Dove* "Real Beauty" у французькій адаптації, реклами бренду *Clarins* залучає жінок різного віку, комунікаційна стратегія бренду *Sémaphore* (страхування для літніх людей) будується на наративах активного старіння та самостійності, – все це свідчить про системний зсув у риториці французького копірайтингу щодо вікової репрезентації.

Цифрова трансформація комунікативного простору суттєво змінила умови функціонування французького рекламного дискурсу та детермінувала якісно нові вимоги до інклюзивних мовних стратегій. Поширення соціальних мереж (*Facebook, Instagram, TikTok,*

LinkedIn) сформувало принципово нову медіаекологію, де споживач одночасно є реципієнтом і виробником контенту, а кордони між комерційним і особистим дискурсом виявляються розмитими. У цьому контексті французький копірайтинг опинився перед необхідністю адаптуватися до принципово нових умов: стислість форматів (*Twitter/X* обмежує текст 280 знаками, *Instagram Stories* відводить лічені секунди перегляду), інтерактивність (можливість миттєвого зворотнього зв'язку), вірусний потенціал (репост інклюзивного чи навпаки виключаючого контенту може набути масштабів, непропорційних первинній аудиторії кампанії).

Зокрема, феномен "cancel culture" (культури скасування) у французькому медіапросторі зумовив підвищену чутливість брендів до будь-яких форм символічного насилля у рекламних текстах. Резонансні випадки – кампанія *H&M* із зображенням темношкірої дитини в светрі з написом "Coolest monkey in the jungle" у 2018 р., яка викликала масові бойкоти у Франції та по всьому світу, чи реклама *Dove*, що асоціювалася з расистськими стереотипами – засвідчують, що хибні рекламні стратегії коштують брендам не лише репутаційних, а й значних фінансових втрат. Такі прецеденти підштовхнули французькі рекламні агенції до системних змін у внутрішніх процесах: впровадження "inclusion audits" (аудитів інклюзивності), залучення творчих команд із представників різних соціальних груп, а також практики попереднього тестування рекламних концепцій на фокус-групах із урахуванням різноманітного демографічного складу.

Алгоритмічна логіка цифрових платформ також визначає особливості інклюзивного копірайтингу в мережевому середовищі. Платформи *Meta* та *Google* надають перевагу контенту з високим залученням (engagement), а соціально значимі, інклюзивні теми традиційно генерують більше реакцій, коментарів і поширень, ніж нейтральний рекламний контент. Це відкрило нову стратегічну логіку: "purpose-driven advertising" (реклама, що декларує соціальну місію бренду) стала не лише етичним, а й суто комерційно вигідним вибором. Французькі бренди, зокрема *L'Oréal Paris* із кампанією "Worth It" ("Parce que je le vaux bien") у оновленому інклюзивному форматі, *Sephor*a із "We Belong to Something Beautiful", активно використовують цю стратегічну можливість, поєднуючи комерційну ефективність із декларацією цінностей різноманітності та самоприйняття.

Висновки з дослідження. Інклюзивне мовлення, теоретично укорінене у феміністичній лінгвістиці, критичному дискурс-аналізі та соціолінгвістиці, стало центральним елементом сучасної лінгвістичної теорії рекламного дискурсу. Воно трансформує традиційні прагматичні моделі у більш діалогічні та етично орієнтовані

конструкції: адресат перестає бути лише об'єктом впливу, а стає співтворцем сенсу та цінності. Відтак інклюзивність забезпечує не лише соціальну справедливість, а й комерційну ефективність: знижує психологічний опір, підвищує довіру, посилює емоційну резонансність і зменшує репутаційні ризики в епоху соціальних мереж та *cancel culture*. Мовні стратегії французького рекламного дискурсу еволюціонували від маніпулятивно-переконувальних механізмів до складних комунікативних систем, що поєднують когнітивний, емоційний, прагматичний та етичний виміри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кутуза Н. В. Формула впливу рекламного дискурсу. Одеса : КП ОМД, 2018. 362 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
3. Adam J.-M., Bonhomme M. L'argumentation publicitaire : rhétorique de l'éloge et de la persuasion. Paris : Nathan, 1997. 238 p.
4. Appiah O. Ethnic identification on adolescents' evaluations of advertisements. *Journal of Advertising Research.* 2001. 41(5), 7–22. https://doi.org/10.2501/JAR-41-5-7-22
5. Barthes R. Mythologies. Paris : Éditions du Seuil, 1957. 233 p.
6. Barthes R. Rhétorique de l'image. *Communications.* 1964. vol. 4. P. 40–51.
7. Bourdieu P. Ce que parler veut dire. Paris : Fayard, 1982. 248 p.
8. Bourdieu P. La domination masculine. Paris : Éditions du Seuil, 1998. 134 p.
9. Butler J. Gender Trouble : Feminism and the Subversion of Identity. New York : Routledge, 1990. 236 p.
10. Fairclough N. Language and Power. London : Longman, 1989. 259 p.
11. Lakoff G. &Johnson M. (1980) Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 382 p.
12. Peninou G. Intelligence de la publisité: étude sémiothique. Paris : Broché, 1972. 268 p.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111’36:004.738.
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.70-77

Yuliia Bozhko,
PhD in Philology, Associate Professor at Professor
Mykhailo Hetmanets Department of Theory and Practice of the English
Language and Foreign Literature,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
https://orcid.org/0000-0002-7235-0670
Kharkiv, Ukraine

Grammar of Digital Communication: New Trends in Social Media English

Граматика цифрової комунікації: нові тенденції в англійській мові соціальних медіа

Summary. *The rapid development of digital communication technologies has significantly influenced the evolution of language and grammatical structures. Social media platforms such as Twitter (X), Facebook, Instagram, TikTok, and various messaging applications have created new communicative environments in which written interaction increasingly incorporates features traditionally associated with spoken discourse. These platforms encourage brevity, immediacy, and interpersonal engagement, which in turn affect the grammatical organization of digital texts. The aim of this study is to analyze the grammatical tendencies that characterize contemporary English used in social media communication and to identify the linguistic mechanisms that contribute to emerging patterns of digital discourse. The research focuses on several key phenomena, including syntactic simplification, ellipsis and sentence fragmentation, punctuation variability, innovative grammatical constructions such as hashtags, multimodal elements including emojis and visual symbols, and the growing use of pragmatic markers in online interaction. The study is based on qualitative linguistic analysis of authentic examples collected from social media posts and comments. The findings demonstrate that online communication encourages grammatical economy, structural flexibility, and expressive creativity while maintaining communicative efficiency. Digital discourse frequently relies on shortened syntactic structures, expressive punctuation, and multimodal resources to convey emotional and interpersonal meanings. These tendencies indicate that social media communication contributes to ongoing processes of grammatical change in English and facilitates the emergence of hybrid linguistic forms that blur the boundaries between spoken and written language. The article also discusses the sociolinguistic implications of these developments and considers their relevance for contemporary linguistic theory, discourse analysis, and the teaching of English in digital contexts.*

Key words: *communicative efficiency, digital communication technologies, digital discourse, grammatical change, grammatical structures, linguistic mechanisms, social media communication, sociolinguistic implications.*

Анотація. *Стрімкий розвиток технологій цифрової комунікації суттєво вплинув на еволюцію мови та граматичних структур. Платформи соціальних мереж, такі як Twitter (X), Facebook, Instagram, TikTok, а також різноманітні месенджери створили нові комунікативні середовища, у яких письмове спілкування дедалі більше поєднує риси, традиційно притаманні усному мовленню. Ці платформи сприяють лаконічності, оперативності й міжособистісній взаємодії, що, у свою чергу, впливає на граматичну організацію цифрових текстів.Метою цього дослідження є аналіз граматичних тенденцій, характерних для сучасної англійської мови у комунікації в соціальних мережах, а також виявлення мовних механізмів, що впливають на формування нових моделей цифрового дискурсу. Дослідження зосереджується на кількох ключових явищах, зокрема синтаксичному спрощенні, еліпсисі та фрагментації речень, варіативності пунктуації, інноваційних граматичних конструкціях (таких як хештеги), мультимодальних елементах, включно з емодзі та візуальними символами, а також зростанні використання прагматичних маркерів в онлайн-взаємодії. Дослідження ґрунтується на якісному лінгвістичному аналізі автентичних прикладів, зібраних із дописів та коментарів у соціальних мережах. Отримані результати засвідчують, що онлайн-комунікація сприяє граматичній економії, структурній гнучкості та виразній креативності, зберігаючи комунікативну ефективності. Цифровий дискурс часто спирається на скорочені синтаксичні структури, експресивну пунктуацію та мультимодальні ресурси для передачі емоційних і міжособистісних значень. Ці тенденції свідчать про те, що комунікація у соціальних мережах сприяє сучасним процесам граматичних змін в англійській мові та формуванню гібридних мовних форм, які розмивають межі між усним і письмовим мовленням. У статті також розглядаються соціолінгвістичні наслідки цих процесів і визначається їхнє значення для сучасної лінгвістичної теорії, дискурс-аналізу та викладання англійської мови в умовах цифрового середовища.*

Ключові слова: *граматичні зміни, граматичні структури, комунікація в соціальних мережах, комунікативна ефективність, лінгвістичні механізми, соціолінгвістичні наслідки, цифровий дискурс, цифрові комунікаційні технології.*

Introduction. The development of digital technologies has profoundly transformed the ways in which people communicate. Social media platforms have become one of the most dynamic environments for linguistic interaction and innovation. Over the last two decades, platforms such as Twitter (X), Facebook, Instagram, and TikTok have created new contexts for communication in which written language is used in ways that often resemble spoken conversation. As a result, digital communication increasingly combines elements of both spoken and written discourse [3].

Researchers have emphasized that online communication represents a unique linguistic domain characterized by rapid change and constant experimentation with language forms [9]. Digital communication environments encourage informal interaction, quick responses, and personal

engagement. These communicative conditions influence grammatical structures and lead to the development of new linguistic patterns.

In social media discourse, grammatical norms are frequently adapted to suit the communicative needs of users. Messages often contain shortened sentences such as *"So excited for this weekend"*, *"Best day ever"*, or *"Finally finished the project"*, where traditional grammatical completeness is replaced by contextual understanding.

Another example typical for digital communication is the statement *"Need coffee asap"*, which replaces the grammatically complete form *"I need coffee as soon as possible"*. Similarly, users often write expressions such as *"Back home finally", "Watching Netflix again tonight*", or *"Running late today"*.

Previous research has examined various aspects of computer-mediated communication including sociolinguistic identity, discourse interaction, and digital literacy practices [6; 10]. Scholars have noted that digital communication provides valuable insight into processes of language change and innovation.

Despite growing interest in the linguistic characteristics of digital discourse, grammatical tendencies in social media English still require further systematic investigation. The constant development of digital platforms makes it necessary to analyze how grammar adapts to new communicative environments.

The aim of this article is therefore to analyze grammatical patterns in contemporary social media English and identify emerging linguistic tendencies characteristic of digital communication.

The objectives of the study include identifying grammatical features typical of social media discourse, examining syntactic simplification and ellipsis in digital texts, analyzing punctuation and pragmatic markers used in online communication, and exploring the role of hashtags and multimodal elements in shaping grammatical structures.

Methodology and Methods. The present study is based on qualitative linguistic analysis of digital discourse. The research focuses on English-language communication in social media environments including Twitter (X), Instagram, Facebook, and online discussion forums.

The dataset consists of approximately five hundred examples of authentic social media messages collected from publicly accessible posts between 2022 and 2024. The examples were selected according to several criteria: the messages were written in English, produced by individual users rather than institutional accounts, and represented informal conversational communication typical of digital platforms.

The analysis combines several methodological approaches widely used in contemporary linguistics.

Discourse analysis enables researchers to examine language use within its communicative context [4]. Social media communication represents a particularly relevant environment for discourse analysis because linguistic forms are closely connected with interpersonal interaction and identity construction.

Corpus-based observation is also employed in order to identify recurring grammatical patterns in digital discourse. Corpus approaches provide empirical evidence for analyzing linguistic variation and language change [2].

Finally, the study relies on principles of functional linguistics, which examine how grammatical structures serve communicative purposes [5]. In digital communication grammatical forms often fulfill expressive and interpersonal functions rather than strictly syntactic roles.

The analysis focuses on syntactic simplification, ellipsis, punctuation variation, pragmatic markers, hashtags, and multimodal communication elements.

Results and Discussion. Syntactic Simplification

One of the most noticeable characteristics of social media communication is syntactic simplification. Messages posted on digital platforms are typically short and concise and frequently consist of sentence fragments.

For instance, users frequently write expressions such as *"So excited for this concert tonight"*, *"Best coffee ever"*, or *"Can't believe it's Monday again"*. In traditional written English such constructions would require a subject and auxiliary verb, yet in digital discourse they are easily interpreted because the context provides sufficient information.

Another example illustrating syntactic simplification is the message *"Finally done with exams. Freedom"*. In standard written English this statement might appear as *"I am finally done with my exams and I feel free"*. The simplified version emphasizes emotional expression rather than grammatical completeness.

Such examples demonstrate that digital discourse favors communicative efficiency and expressive impact over strict grammatical structure.

Ellipsis and Sentence Fragmentation

Ellipsis represents another important grammatical feature of digital communication. Social media users frequently omit subjects, auxiliary verbs, or articles.

Examples typical of social media discourse include statements such as *"Going to the gym now"*, *"Watching Netflix again tonight"*, *"Just finished the report"*, *"Need coffee asap"*, and *"Back home finally"*.

These constructions mirror patterns commonly found in spoken language where speakers rely on contextual understanding. Their frequent

appearance in written digital communication illustrates the growing convergence between spoken and written discourse [9].

Creative Punctuation

Punctuation in digital communication often differs from traditional grammatical conventions. Users frequently employ punctuation creatively to convey emotional tone or emphasis.

Typical examples include expressions such as *"This movie was amazing!!!"*, *"What???? That can't be real"*, or *"Seriously???"*.

In these examples repeated punctuation marks function as expressive devices rather than purely grammatical markers. For instance, the message *"You did WHAT???"* communicates disbelief and surprise more effectively than the grammatically neutral sentence *"You did what?"*.

Such expressive punctuation practices demonstrate how online communication expands the expressive possibilities of written language [1].

Hashtags as Grammatical Constructions

Hashtags represent one of the most distinctive linguistic features of social media communication. They often function as compressed evaluative clauses that provide additional meaning.

Examples include sentences such as *"Just finished my workout #feelinggreat"*, *"Beach day with friends #bestdayever"*, *"Working late again #studentlife"*, or *"Coffee first #mondaymood"*.

In many cases hashtags function as comments on the main message. The sentence *"Finished writing my article #finallydone"* can be interpreted as equivalent to the expanded clause *"I have finished writing my article and I am finally done"*.

Thus hashtags combine lexical, syntactic, and pragmatic functions within digital discourse.

Pragmatic Markers

Pragmatic markers are widely used in social media communication and play an important role in interpersonal interaction. Expressions such as lol, haha, idk, and *btw* frequently appear in online messages.

For instance, users write statements such as *"That lecture was actually interesting lol", "This show is so good haha"*, *"Idk what to do now"*, or *"I forgot the deadline omg"*.

In the sentence *"That presentation was terrible lol"*, the marker *lol* softens criticism and signals humorous intent. Pragmatic markers therefore help manage social relationships and indicate the speaker's attitude toward the message [8].

Multimodality in Digital Discourse

Another characteristic feature of social media communication is the use of multimodal elements such as emojis and visual symbols that accompany written messages.

Users frequently write statements such as *"Finally finished my project* (party popper emoji)*"*, *"Miss you already (red heart emoji)"*, or *"Got the job!!!* (party popper emoji)*"*. In these cases visual symbols reinforce emotional meaning and provide additional context for interpreting the message.

Multimodal communication therefore expands expressive possibilities and contributes to the development of new linguistic strategies [7].

Linguistic Economy

Digital communication encourages linguistic economy. Messages are designed to convey maximum meaning with minimal linguistic effort. Examples include statements such as *"Need coffee asap", "Work done. Time to relax",* or *"Exam tomorrow. Not ready"*.

These constructions illustrate how users simplify grammar while maintaining clarity of meaning.

Conversational Style

Social media communication strongly resembles spoken conversation. Messages frequently include informal constructions such as *"Gonna grab some coffee"*, *"Wanna watch a movie tonight"*, or *"Gotta finish this project"*.

Such forms illustrate how digital discourse reflects conversational language patterns and contributes to the convergence of spoken and written English.

Language Change in Digital Communication

Digital communication also plays a role in language change. Online environments allow new expressions and grammatical patterns to spread rapidly among large groups of users.

Examples include expressions such as *"Can't even deal with this today"*, *"That moment when you realize it's Monday"*, or *"Literally the best day ever".*

These constructions illustrate how social media platforms facilitate linguistic innovation and contribute to the evolution of contemporary English.

Conclusions. The present study demonstrates that digital communication significantly influences contemporary English grammar and contributes to the development of new linguistic practices. Social media discourse is characterized by a number of distinctive grammatical tendencies, including syntactic simplification, frequent ellipsis, creative punctuation, innovative constructions such as hashtags, the widespread use of pragmatic markers, and the integration of multimodal elements. These features illustrate how digital environments encourage flexible and adaptive uses of language that differ from traditional forms of written communication.

One of the most notable characteristics of social media grammar is syntactic simplification. Digital communication often relies on short and concise constructions that omit grammatical elements typically required in formal written language. Expressions such as *"So excited for this weekend"*, *"Best day ever"*, or *"Finally finished the project"* demonstrate how meaning can be effectively conveyed through reduced structures that depend on contextual interpretation. Similarly, elliptical constructions such as *"Going to the gym now"*, *"Need coffee asap"*, or *"Back home finally"* show that grammatical completeness is not always necessary for successful communication in digital environments.

Another important feature of social media discourse is the creative use of punctuation as an expressive device. Repeated punctuation marks in messages such as *"This movie was amazing!!!"*, *"What???? That can't be real"*, or *"Seriously???"* illustrate how punctuation can convey emotional intensity and emphasis. In this way punctuation functions not only as a grammatical marker but also as a tool for expressing attitudes and reactions that would normally be communicated through intonation in spoken language.

The study also highlights the linguistic role of hashtags and pragmatic markers in digital communication. Hashtags often function as compressed evaluative constructions, as seen in examples such as *"Just finished my workout #feelinggreat"* or *"Beach day with friends #bestdayever"*. Pragmatic markers such as *"lol"*, *"haha"*, or *"idk"* contribute to the conversational character of social media discourse and help signal interpersonal attitudes, emotional responses, or degrees of formality.

These linguistic tendencies reflect the communicative environment of digital platforms where speed, efficiency, and interpersonal interaction are prioritized. Social media communication often takes place in real time and encourages spontaneous expression, which in turn leads to simplified grammatical structures and innovative linguistic strategies.

Importantly, these developments should not be interpreted as evidence of linguistic decline or grammatical deterioration. On the contrary, they illustrate the remarkable adaptability of language in response to technological change and evolving communicative needs. Language users continuously adjust grammatical structures and discourse strategies in order to communicate effectively within new social and technological contexts.

Digital communication therefore represents an important domain for studying linguistic innovation and language change. Social media platforms provide linguists with valuable data that reveal how new grammatical patterns emerge, spread among speakers, and potentially become integrated into broader language usage.

Future research should involve large-scale corpus analysis of digital texts in order to examine the frequency and distribution of emerging

grammatical constructions and identify long-term patterns of linguistic change. Comparative studies of digital discourse in different languages may also contribute to a better understanding of how technological communication influences grammar across linguistic communities. In addition, further research may explore the pedagogical implications of digital communication, particularly in relation to teaching English grammar and developing digital literacy skills in modern educational contexts.

Overall, the analysis of social media discourse demonstrates that digital communication has become a powerful force shaping the evolution of contemporary English grammar. As digital technologies continue to transform patterns of human interaction, the study of digital discourse will remain an important area of research for linguistics, sociolinguistics, and applied language studies.

BIBLIOGRAPHY

1. Baron N. Always on: Language in an Online and Mobile World. Oxford : Oxford University Press, 2008. 288 p.
2. Biber D., Conrad S. Register, Genre and Style. Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 253 p.
3. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide. London : Routledge, 2011. 179 p.
4. Gee J. An Introduction to Discourse Analysis. London : Routledge, 2014. 248 p.
5. Halliday M., Matthiessen C. Halliday's Introduction to Functional Grammar. London : Routledge, 2014. 805 p.
6. Herring S. Discourse in Web 2.0. Handbook of Discourse Analysis. 2013. P. 1–29.
7. Kress G. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. London : Routledge, 2010. 236 p.
8. Leech G. The Pragmatics of Politeness. Oxford : Oxford University Press, 2014. 343 p.
9. Tagg C. Exploring Digital Communication: Language in Action. London : Routledge, 2015. 300 p.
10. Thurlow C., Mroczek K. Digital Discourse: Language in the New Media. Oxford : Oxford University Press, 2011. 349 p.

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.161.2’42
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.78-87

Олеся Бойван,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і практики перекладу
Донецький національний університет імені Василя Стуса
https://orcid.org/0000-0002-3512-0315
м. Вінниця, Україна

Валерія Камбарова,
здобувач четвертого року навчання
Факультету іноземної та слов’янської філології,
ОП Англійська та друга іноземна мови та літератури
(переклад включно)
Донецький національний університет імені Василя Стуса
https://orcid.org/0009-0009-5118-5029
м. Вінниця, Україна

Важливість стилістичного прийому порівняння для творення жіночих образів у художніх творах

The importance of simile as a stylistic device for creation of female images in literary works

Анотація*. У статті досліджено важливість стилістичного прийому порівняння для творення жіночих образів у художньому тексті на матеріалі роману Медлін Міллер «Цирцея». Актуальність дослідження зумовлена потребою глибшого осмислення функційного потенціалу порівняння в сучасній художній прозі, зокрема в аспекті репрезентації жіночих персонажів. Метою статті є з’ясування ролі порівняння у творенні жіночих образів і простеження особливостей його функціонування в романі «Цирцея». У роботі використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, а також описовий, функційний, стилістичний і контекстуально-інтерпретаційний методи. У теоретичній частині окреслено основні підходи до розуміння порівняння як стилістичного прийому, визначено його специфіку, структурні особливості, функції та роль у творенні художнього образу. Особливу увагу зосереджено на зв’язку порівняння з портретуванням персонажа, творенням жіночого образу та функційною класифікацією художніх порівнянь. У практичній частині проаналізовано приклади з англійськомовного оригіналу роману та їх українські відповідники у перекладі, що дало змогу простежити збереження образності й смислових акцентів. Окремо встановлено, що порівняння в романі забезпечують поєднання портретної виразності з поглибленим розкриттям емоційного й психологічного досвіду героїнь. З’ясовано, що порівняння в романі виконує передусім образотвор-*

чу, описову, естетичну, експресивну та емоційно-оцінну функції. Воно бере участь у змалюванні зовнішності героїнь, передачі їхніх емоційних і психологічних станів, а також у розкритті самосвідомості, внутрішньої сили, саморефлексії та особистісної трансформації жіночих персонажів. Доведено, що завдяки порівнянням жіночі образи в романі набувають виразності, багатовимірності, психологічної глибини та внутрішньої динаміки.

Ключові слова: *порівняння, жіночий образ, художній текст, стилістичний прийом, портрет.*

Summary. *The article examines the importance of simile as a stylistic device in the creation of female images in literary text based on Madeline Miller's novel Circe. The relevance of the study is determined by the need for a deeper understanding of the functional potential of simile in contemporary fiction, particularly in the representation of female characters. The aim of the article is to clarify the role of simile in the creation of female images and to trace the peculiarities of its functioning in the novel Circe. The research employs general scientific methods of analysis and synthesis, as well as descriptive, functional, stylistic, and contextual-interpretive methods. The theoretical part outlines the main approaches to understanding simile as a stylistic device and defines its specific features, structural peculiarities, functions, and role in literary image construction. Special attention is paid to the connection between simile, portraiture, the creation of female images, and the functional classification of literary similes. The practical part analyzes examples from the English-language original of the novel and their Ukrainian translation equivalents, which makes it possible to trace the preservation of imagery and semantic emphasis. It has also been established that similes in the novel combine portrait expressiveness with a deeper representation of the heroines' emotional and psychological experience. Simile in the novel performs primarily image-making, descriptive, aesthetic, expressive, and emotional-evaluative functions. It contributes to the depiction of female characters' appearance, conveys their emotional and psychological states, and helps reveal their self-awareness, inner strength, self-reflection, and personal transformation. The study proves that similes enhance the expressiveness, multidimensionality, psychological depth, and inner dynamics of female images in the novel.*

Key words**:** *simile, female image, literary text, stylistic device, portrait.*

Вступ. У сучасних філологічних дослідженнях дедалі частіше постає питання творення художнього образу. Саме система стилістичних засобів значною мірою визначає глибину, виразність і смислову багатоплановість персонажа. Особливу увагу привертають жіночі образи, оскільки способи їх художнього втілення дають змогу простежити не лише індивідуальні особливості авторського письма, а й ширші тенденції осмислення жіночої суб'єктності, внутрішнього світу, емоційної чутливості та сили. У цій ролі особливої ваги набуває порівняння як один із найефективніших та найбільш вживаних стилістичних прийомів, здатних одночасно конкретизувати

зображуване, посилити його емоційно-експресивне звучання та сформувати багатовимірну характеристику персонажа. Порівняння неодноразово ставало предметом зацікавлення мовознавців і літературознавців, які розглядали його як дієвий засіб образотворення, естетичної організації тексту та індивідуалізації авторського стилю. Окремі аспекти природи, структури та функцій порівняння висвітлено у працях Л. Гайдученко, О. Грипас, Т. Смушак, Я. Просяннікової, О. Потебні, І. Кучеренко, М. Оленяк, Л. Прокопчук, С. Рошко, А. Романченко, а також інших дослідників, які розглядають художнє порівняння як важливий елемент стилістичної організації тексту. Як наголошує В. Кононенко, «виконання порівнянням пізнавальних, естетичних, лінгвокогнітивних, мовностилістичних функцій, передусім у сфері художнього словомислення, виводить його на рівень одного з визначальних засобів текстотворення та образотворення» [3, с. 159]. Водночас, попри наявність праць, присвячених загальній природі цього стилістичного прийому та його функціям у художньому мовленні, питання ролі порівняння саме у творенні жіночих образів не вичерпує себе й потребує подальшого осмислення.

Актуальність статті зумовлена потребою осмислення функційного потенціалу порівняння у творенні жіночих образів у художньому тексті. За основу практичного аналізу взято роман Медлін Міллер «Цирцея», де порівняння посідає помітне місце в системі засобів художньої репрезентації головної героїні та інших жіночих персонажів.

Мета наукової розвідки полягає в з'ясуванні важливості стилістичного прийому порівняння для творення жіночих образів у художніх творах, на основі аналізу роману Медлін Міллер «Цирцея». Для досягнення цієї мети окреслено основні підходи до розуміння порівняння, визначено його функційні можливості в художньому тексті та простежено особливості його використання у романі Медлін Міллер «Цирцея». Об'єктом дослідження є жіночі образи в художніх творах, предметом – стилістичний прийом порівняння як засіб їх творення. Матеріалом дослідження слугує роман Медлін Міллер «Цирцея».

Методологія та методи дослідження. Методологійну основу статті становлять загальнонаукові методи аналізу та синтезу, а також спеціальні методи: описовий метод, який окреслює і систематизує знання про порівняння як стилістичний прийом; функційний метод, що вивчає функціювання стилістичного засобу порівняння у певному контексті; також стилістичний та контекстуально-інтерпретаційний методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порівняння традиційно розглядають як один із найуживаніших і найвиразніших

стилістичних прийомів художнього мовлення. У загальному значенні воно є художнім засобом, що полягає у поясненні або зображенні одного предмета чи явища через інше, подібне до нього [1, с. 90]. У стилістичному аспекті порівняння не слід ототожнювати зі звичайним логічним зіставленням. Якщо звичайне порівняння ґрунтується на зіставленні об'єктів одного класу з метою виявлення ступеня їхньої подібності чи відмінності, то стилістичне порівняння характеризує один об'єкт через інший, нерідко належний до зовсім іншого класу явищ, завдяки чому ознака, покладена в основу зіставлення, набуває більшої виразності [6, с.150].

Структура порівняння зазвичай охоплює об'єкт, що описується, образ, з яким його зіставляють, а також ознаку подібності, яка може бути виражена прямо або залишатися імпліцитною [7, с. 154]. Важливою формальною ознакою порівняння є наявність експліцитного маркера – як-от *like, as, as if, seem* в англійській мові або *як, мов, немов, ніби* в українській [1, с. 90; 6, с. 151].

На відміну від метафори, яка ґрунтується на прихованому ототожненні, порівняння прямо сигналізує про подібність, а тому дає змогу точніше спрямувати читацьке сприйняття в потрібний авторові бік [4, с. 152]. Водночас його функції не обмежуються лише декоративною роллю. Порівняння стисло й містко передає зміст, розширює виражальні можливості мови, створює нові асоціативні зв'язки, а в художньому тексті виконує передусім образотворчу та естетичну функції. Саме завдяки порівнянню автор може не лише конкретизувати зображуване, а й надати йому емоційної насиченості, експресії та несподіваного смислового ракурсу [8, с. 4].

Особливої ваги порівняння набуває у творенні художнього образу персонажа. Воно здатне увиразнювати зовнішні риси, внутрішні стани, поведінкові особливості й ціннісні характеристики, а також відкривати новий спосіб бачення образу через незвичну асоціацію [6, с. 152].

У деяких сучасних наукових дослідженнях художні порівняння розглядають також у функційному аспекті. Так, Т. Смушак виокремлює емоційно-оцінну, образотворчу, експресивну, відображальну, естетичну та описову функції художнього порівняння [4, с. 131]. Такий підхід дає змогу простежити, яким чином порівняння не лише увиразнює мовлення, а й бере участь у творенні художнього образу. У межах цього дослідження особливо значущими є образотворча, емоційно-експресивна, описова та характеротворча функції, оскільки саме вони безпосередньо пов'язані з репрезентацією жіночих образів у романі Медлін Міллер «Цирцея».

Крім того, дослідники слушно зауважують, що порівняння, попри свою поширеність у різних типах дискурсу, привертало менше уваги,

ніж метафора, а отже, його функційний потенціал у художньому тексті й далі потребує детальнішого осмислення [7, с. 151].

Варто зазначити, що в художньому творі портрет є важливим засобом характеристики персонажа та одним із ключових способів його словесної репрезентації. У найзагальнішому розумінні портрет постає як зображення зовнішнього вигляду героя – його обличчя, постаті, одягу, жестів, міміки та манери поведінки [1, с. 90]. Водночас у сучасному літературознавстві це поняття тлумачать значно ширше: портрет розглядають як текстову категорію, що поєднує фізичний, соціальний і психологічний компоненти образу. Саме тому портретні деталі не лише конкретизують зовнішність персонажа, а й дають змогу розкрити його внутрішній світ, характер, емоційні стани, життєвий досвід і соціальну належність [2, с. 2].

Дослідники слушно наголошують, що словесне портретування є одним із базових способів введення персонажа в художній світ твору, а також важливим засобом створення яскравого й переконливого образу [9, с. 2]. Портрет може бути як розгорнутим, так і фрагментарним, статичним або динамічним; при цьому особливо значущими стають окремі деталі зовнішності, пози, жесту чи міміки, які здатні передавати поточний душевний стан героя [10, с. 2]. Завдяки цьому портретний опис виходить за межі простого фіксування зовнішніх ознак і набуває психологічної глибини, формуючи в читача уявлення про особистість персонажа та логіку його поведінки [11, с. 2].

У контексті творення жіночих образів портрет виконує особливо важливу функцію, оскільки дає змогу поєднати зовнішню характеристику з розкриттям емоційної, психологічної та соціальної багатовимірності героїні. Як засвідчують сучасні дослідження, жіночий портрет у прозі є вагомим засобом образотворення, адже розкриває характер, манеру поведінки, життєвий досвід і способи взаємодії персонажа зі світом [2, с. 1]. У цьому аспекті стилістичні засоби, що входять до структури портретування, набувають особливого значення. Зокрема, порівняння здатне не лише увиразнити окремі риси зовнішності, а й підкреслити психологічний стан, внутрішню трансформацію, силу, вразливість жіночого образу.

Тобто, порівняння в художньому тексті доцільно розглядати не лише як засіб образності, а і як важливий елемент характеротворення й портретування. Саме тому аналіз функцій порівняння у творенні жіночих образів у романі Медлін Міллер «Цирцея» дає змогу простежити, як через окремі стилістичні деталі формується багатовимірна художня репрезентація героїнь.

У романі Медлін Міллер «Цирцея» порівняння виступає одним із ключових засобів художньої виразності, за допомогою яких

формуються жіночі образи. Воно не лише конкретизує зовнішність персонажів, а й бере участь у передачі їхніх емоційних станів, психологічних зрушень, внутрішньої сили, вразливості та особистісної трансформації. Особливість цього стилістичного прийому в романі полягає в тому, що він допомагає створити багатовимірне уявлення про героїнь: від зовнішньої привабливості й міфологічної величі до внутрішньої напруги, самотності, болю та поступового самоусвідомлення.

Насамперед порівняння активно працює у змалюванні зовнішності та портретних деталей жіночих персонажів. Так, описуючи Лампетію та Фаетусу, оповідачка підкреслює їхню надприродну вроду: *"with skin and hair like molten gold. Our eyes are bright as fire, and our hair like sun on the water"* [12, с. 12], «*волосся – неначе виливане золото. Наші очі ясні, наче вогонь, а волосся – мов сонце на воді*». [5, с. 13] У цьому випадку порівняння із золотом, вогнем і сонячним сяйвом на воді виконують передусім образотворчу й описову функції, оскільки створюють яскравий, візуально насичений образ майже недосяжної, божественної краси. Водночас вони надають описові естетичної виразності та підкреслюють належність персонажок до світу богів, вводячи жіночий образ у площину винятковості та сяйливості. Подібну функцію виконує й портрет Пасифаї: *"From her bridal dais Pasiphaë glowed lush as ripe fruit"* [12, с. 30], «*У свої весільні дні Пасифая налилася красою, як дозрілий плід*» [5, с. 34] . Це порівняння виконує образотворчу, описову й естетичну функції, надаючи образові чуттєвості, тілесної повноти та жіночності. Воно формує не нейтральну зовнішню характеристику, а підкреслено насичений, майже надмірний образ, у якому поєднуються краса, привабливість і внутрішня енергія.

Водночас у романі порівняння допомагають передати не лише вроду, а й специфіку руху, пластики та загального враження, яке справляє героїня. Показовим у цьому плані є опис Скілли: *"She moves like water, does she not? Silver as a flowing stream"* [12, с. 47], «*Вона рухлива, наче вода, еге ж? Сріблиста, як ігристий струмок*» [5, с. 56]. Тут жіночий образ вибудовується через асоціацію з водою та ігристим струмком, а порівняння виконує образотворчу, описову й естетичну функції, надаючи образові легкості, плинності та витонченості. Зіставлення з потоком підкреслює не лише фізичну грацію, а й майже невловиму природність її рухів. Подібно функціює й інше порівняння: *"Her ankles are so small and delicate, like the sweetest doe in the forest"* [12, с. 48], «*Її кісточки такі маленькі й витончені, як найніжніша голубка в лісі*» [5, с. 57]. У цьому випадку порівняння виконує образотворчу, описову й естетичну функції, акцентуючи на

тендітності, ніжності і вразливій красу героїні. Водночас показовим є те, що в оригіналі образ вибудовується через зіставлення з ланню, тоді як у перекладі використано образ голубки, однак в обох випадках збережено загальне враження жіночної делікатності. Такі порівняння демонструють, що портретування жіночих образів у романі часто спирається на природні асоціації, які надають зовнішності персонажок живої чуттєвості й естетичної виразності.

Подібний принцип простежується й в образі Аріадни: *"She moved like a wave herself, graceful, but with relentless, driving motion"* [12, с. 110], «*Вона сама рухалася, як хвиля, зграбно, але розгонисто й невпинно*» [5, с. 133]. У цьому випадку порівняння виконує не лише образотворчу й описову, а й характеротворчу функцію. На відміну від Скілли, чий образ пов'язаний із плавністю та ігристим струмком, Аріадна зіставляється з хвилею, що поєднує грацію з невідворотною рушійною силою. Таке порівняння увиразнює не тільки пластику героїні, а й її внутрішню цілісність, енергію та наполегливість.

Не менш важливою є роль порівняння у передачі емоційного та психологічного стану Цирцеї. Саме через цей прийом у тексті часто вербалізуються ті внутрішні процеси, які важко було б передати прямим описом. Так, приклад *"A sort of humming in my chest, like bees at winter's thaw"* [12, с. 23], «*Щось загуло в грудях, як бджоли після весняної відлиги*» [5, с. 26] виконує передусім експресивну функцію, оскільки відтворює складний стан внутрішнього пробудження, хвилювання й ще не до кінця усвідомлених почуттів. Порівняння допомагає показати, як у героїні зароджується емоція, яка ще не має чіткої форми, але вже відчутно впливає на її внутрішній стан.

Інший тип психологічного переживання передано у порівнянні *"I felt like I was turning to stone"* [12, с. 32], яке в українській версії звучить як «*Мені здалося, що я обертаюся на камінь*» [5, с. 36]. У цьому випадку порівняння виконує експресивну функцію, оскільки за допомогою одного лаконічного образу окреслює стан шоку, заціпеніння й емоційного паралічу. Подібний ефект має і вислів *"My life closed me in like granite walls"* [12, с. 33], в українській версії відтворений як «*Життя оточило мене гранітною стіною*» [5, с. 37], де життя постає як замкнений простір, з якого неможливо вийти. У цих випадках порівняння втрачає декоративність і перетворюється на інструмент психологізації: через конкретний образ читач отримує доступ до внутрішнього досвіду героїні.

Особливо промовистим є порівняння *"All those years I had spent with them were like a stone tossed in a pool"* [12, с. 67], «*Усі ті роки я жила з ними, наче камінь, пожбурений у воду*» [5, с. 81]. У цьому випадку порівняння виконує експресивну та емоційно-оцінну

функції, передаючи болісне усвідомлення марності прожитого часу й майже повного зникнення його сліду. Воно стає засобом осмислення життєвого досвіду Цирцеї, допомагаючи виразити не лише емоцію, а й сформовану внутрішню рефлексію. Подібно діє й вислів *"My mind was bare, my skin bristling as if it would rise off my flesh"* [12, с. 124], «*У моїй голові була пустка, шкіра стовбурчилася так, наче хотіла відірватися від тіла*» [5, с. 151], де стан крайнього напруження подано через тілесну реакцію. Тут психологічне і фізичне поєднуються, а порівняння підсилює відчуття внутрішнього страху або нервового збудження.

Окрему групу становлять порівняння, що розкривають характер героїні, її самосвідомість, внутрішню силу та особистісну трансформацію. Одним із найвиразніших є: *"I will not be like a bird bred in a cage, I thought, too dull to fly even when the door stands open"* [12, с. 70], «*Я не буду як та птаха, що виросла в клітці й не наважиться полетіти, навіть якщо відчинено дверцята*» [5, с. 85]. Тут порівняння виводить образ Цирцеї на рівень саморефлексії та усвідомленого спротиву нав'язаній ролі, виконуючи експресивну та емоційно-оцінну функції. Птах, вирощений у клітці, символізує не лише несвободу, а й внутрішнє звикання до неї. Відмова бути «такою пташкою» позначає момент внутрішньої зміни й самоусвідомлення героїні.

Не менш значущим є вислів *"Then I learned that I could bend the world to my will, as a bow is bent for an arrow"* [12, с. 72], «*Тоді я дізналася, що силі моєї волі може коритися світ, так само як лук напинається заради стріли*» [5, с. 87]. У цьому випадку порівняння виконує експресивну та емоційно-оцінну функції, передаючи нове відчуття сили, цілеспрямованості та волі. Світ більше не постає як зовнішня, непорушна сила, перед якою Цирцея безсила, натомість він мислиться як щось, що може піддаватися її впливу. У схожому напрямі працює й вислів *"My powers lapped upon themselves like waves"* [12, с. 74], «*Мої сили припливали одна за одною, наче хвилі*» [5, с. 89]. Порівняння з хвилями підкреслює не миттєвий спалах, а тривалу внутрішню енергію, що наростає, повертається, рухається сама в собі.

Цікаво, що в романі порівняння може використовуватися і як засіб приниження жіночого образу, демонструючи чуже ставлення до Цирцеї. Фрази *"Circe is dull as a rock. Circe has less wit than bare ground. Circe's hair is matted like a dog's"* [12, с. 38], «*Цирцея дурна, як камінь. У Цирцеї менше розуму, ніж у голої землі. Волосся Цирцеї скуйовджене, як у собаки*» [5, с. 43] виконують емоційно-оцінну функцію, формуючи образ нікчемної, нецікавої, майже приниженої істоти. Такі зіставлення не просто ображають героїню, а й підкреслюють її підлегле становище й показують, під впливом яких оцінок

формується її самосприйняття. Показовим у цьому контексті є й пізній автопортрет Цирцеї: *"I had been old and stern for so long, carved with regrets and years like a monolith"* [12, с. 309], «*Я була стара й сувора так довго, порубцьована жалями та літами, як моноліт*» [5, с. 377]. У цьому випадку порівняння виконує експресивну функцію, виразнюючи не красу й не миттєвий стан, а тривалість досвіду й тягар прожитого. Образ моноліту асоціюється з нерухомістю, міцністю, витривалістю, але водночас і з самотністю. У результаті жіночий образ постає не статичним, а історично та психологічно нашарованим: перед читачем уже не просто героїня з міфу, а особистість, сформована пам'яттю, втратами, болем і здобутою силою.

Висновки з дослідження. У романі Медлін Міллер «Цирцея» порівняння виконує багатофункційну роль у творенні жіночих образів. Воно бере участь у змалюванні зовнішності, створенні портретної виразності, передачі психологічних станів, розкритті характеру та фіксації внутрішньої трансформації героїнь.

Отже, порівняння є важливим стилістичним прийомом у творенні жіночих образів у художньому тексті. Аналіз роману Медлін Міллер «Цирцея» засвідчив, що воно виконує передусім образотворчу, описову, естетичну, експресивну та емоційно-оцінну функції. Порівняння бере участь у змалюванні зовнішності персонажів, передачі їхнього внутрішнього стану, а також у розкритті самосвідомості, внутрішньої сили й особистісної трансформації героїнь. Завдяки цьому жіночі образи в романі набувають виразності, багатовимірності та внутрішньої динаміки. Таким чином, важливість порівняння полягає в його здатності поєднувати зорову конкретність із глибшим психологічним і смисловим навантаженням. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в систематизації художніх порівнянь, ужитих у романі Медлін Міллер «Цирцея», за структурними та когнітивно-семіотичними ознаками, а також у ширшому вивченні їхньої ролі у творенні жіночих образів у сучасній художній прозі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник-довідник літературознавчих термінів / упор.: О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н. П. Нікітіна ; за ред. О. В. Бобиря. Чернігів : ФОП Лозовий В. М., 2016. 132 с.
2. Гудована Н. Ю. Жіночий портрет як засіб характеротворення у творчості Володимира Даниленка. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологічні науки*. 2023. Вип. 4 (207). С. 132–138. DOI: 10.32782/2522-4077-2023-207-9.
3. Кононенко В.І. Прагматика художнього тексту: пошуки новостилю : монографія. Київ; Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2021. 365 с. ISBN: 978-966-640-511-4

4. Смушак Т. В. Роль та функції порівнянь у новелах Ірен Немировськи «Глядач», «Через обставини». *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 2, № 11. С. 128–131. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.23
5. Міллер М. Цирцея / Медлін Міллер ; пер. з англ. О. Гладкого. Харків : Віват, 2024. 403 с.
6. Valiyeva N. C. *Introductory Course to the English Stylistics: Linguistic Approach*. Baku : Azerbaijan University of Languages, 2018. 433 p.
7. Prinzl M. G. Linguistic Creativity in (Re)translation: A Corpus-Based Study of Thomas Mann's Der Tod in Venedig and Its English Versions : doctoral thesis. University College London, 2017. 410 p. DOI: 10.21428/2753066a.22a76f27.
8. Sala-Suszyńska J. The role of figurative language. *Humanum. Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*. 2016. Vol. 20 (1). P. 131–138.
9. Mykytiuk I. M., Lesinska O. M. Nominations of personages in portrait descriptions: contrastive study (based on Ukrainian and English literary discourses). *Scientific Journal of Polonia University*. 2021. Vol. 48. No. 5. P. 109–115. https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-2/4
10. Abdunabiev S. B., Sotiboldiev S. Portrait in Literature and The History of Its Creation. *Next Scientists: European International Journal of Philological Sciences*. 2025. Vol. 05. Issue 06. P. 12–14. DOI:10.55640/eijps-05-06-04
11. Andakulova N. B. qizi. Theoretical foundations of portrait descriptions in literature. *International Journal of Literature and Languages*. 2025. Vol. 05. Issue 03. P. 78–80. DOI: 10.37547/ijll/Volume05Issue03-20. [1]
12. Miller M. *Circe*. New York : Little, Brown and Company, 2018. 335 p.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111:004.8
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.88-99

Петро Бочан,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри лінгвістики та перекладу,
ДВНЗ «Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича»
https://orcid.org/0000-0003-1473-4411
м. Чернівці, Україна

Словники vs. інструменти штучного інтелекту у процесі оволодіння іноземною мовою: емпіричне дослідження

Dictionaries vs. AI tools in the process of learning a foreign language: an empirical study

Анотація. *Статтю присвячено порівняльному аналізу частоти і характеру використання традиційних лексикографічних джерел (Cambridge Dictionary, Oxford Learner's Dictionaries, Merriam-Webster, Longman Dictionary) з одного боку, й інструментів штучного генеративного інтелекту (ChatGPT, DeepL, Grammarly, Google Translate, Claude) – з іншого. Особливий акцент зроблено на патернах використання одномовних і двомовних словників і їх комбінування з ШІ-інструментами під час вивчення студентами англійської як основної іноземної мови. В основі розвідки – результати анкетування серед 50 здобувачів вищої освіти, які є майбутніми перекладачами англійської та німецької / французької іноземних мов. Рівень знань англійської мови у респондентів – B1 – B2 та C1 – C2. Методологічним базисом для обробки результатів анкетування стало поєднання методик і технік кількісного аналізу отриманих даних й якісного аналізу відкритих відповідей студентів. Результати показали, що 83,7% всіх опитаних часто або періодично використовують різнотипні словники для вивчення англійської мови. 61,2% студентів комбінують традиційні лексикографічні джерела із платформами штучного інтелекту. Набувають популярності гібридні цифрові платформи, що свідчить про зміну ролі традиційних словників в умовах загального науково-технічного прогресу. Найчастотнішими у використанні є ШІ-інструменти, як-от, ChatGPT та DeepL, що співвідноситься із загальноєвропейськими тенденціями використання студентами платформ штучного інтелекту. Серед переваг використання ШІ-інструментів здобувачі часто зазначають більшу кількість прикладів використання лексеми контекстуально і детальніше пояснення її значення у порівнянні із наявними онлайн-словниками. Найчастіше недоліками ШІ-інструментів респонденти називають їхні галюцинації і неспроможність репрезентувати значення лексеми відповідно до фахово-орієнтованого контексту. 17 студентів заперечують можливість заміни ШІ-інструментами словників.*

Ключові слова: *одномовний словник, двомовний словник, онлайн-словник, ШІ-інструмент, вивчення іноземної мови, англійська як іноземна.*

Summary. *This article is devoted to a comparative analysis of the frequency and nature of the use of traditional lexicographical sources (Cambridge Dictionary, Oxford Learner's Dictionaries, Merriam-Webster, Longman Dictionary) on the one hand, and artificial generative intelligence tools (ChatGPT, DeepL, Grammarly, Google Translate, Claude) on the other. Particular emphasis is placed on patterns of use of monolingual and bilingual dictionaries and their combination with AI tools whilst students are learning English as their primary foreign language. The study is based on the results of a survey of 50 higher education students who are future translators of English and German/French as foreign languages. The respondents' level of English proficiency ranges from B1–B2 to C1–C2. The methodological basis for processing the survey results was a combination of methods and techniques for the quantitative analysis of the data obtained and the qualitative analysis of the students' open-ended responses. The results showed that 83.7% of all respondents frequently or occasionally use various types of dictionaries to study English. 61.2% of students combine traditional lexicographical sources with artificial intelligence platforms. Hybrid digital platforms are gaining popularity, indicating a shift in the role of traditional dictionaries in the context of general scientific and technological progress. The most frequently used tools are AI-based ones, such as ChatGPT and DeepL, which is consistent with pan-European trends in students' use of artificial intelligence platforms. Among the advantages of using AI tools, respondents often cite the greater number of contextual examples of a lexeme's usage and more detailed explanations of its meaning compared to existing online dictionaries. The most frequently cited drawbacks of AI tools by respondents are their hallucinations and inability to represent the meaning of a lexeme in accordance with a subject-specific context. 17 students dispute the possibility of replacing dictionaries with AI tools.*

Key words: *monolingual dictionary, bilingual dictionary, online dictionary, AI tool, foreign language learning, English as a foreign language.*

Вступ. У сучасному світі поява і континуальний розвиток інноваційних технологій обробки природної мови є настільки значимим і суттєвим, що майже не можливо знайти людину, якій були б невідомі моделі генеративного штучного інтелекту, як-от, на кшталт, *ChatGPT*, *Claude*, *DeepSeek* тощо. Цей логічний ряд можна було б продовжити і особливо акцентувати на додатках й інструментах для вивчення іноземних мов, які ледь не щодня з'являються у площині лексикографічних ресурсів, не відповідаючи їх стандартам. Таке розмаїття неодмінно дезорієнтує пересічних користувачів, які неспроможні часто відрізнити якісний лексикографічний продукт від контенту штучного інтелекту, вдало завуальованого, зовнішньою привабливістю і простотою. Виникає логічне запитання, чи здатні традиційні словники, які століттями акумулювали інформацію про лексичні, семантичні та синтаксичні особливості реальної природної мови, конкурувати із цифровими платформами гібридного характеру, які використовують якісно інші підходи і в основі яких часто є так звані «великі мовні моделі» (анг. *large language models* (*LLM*)).

До цього додається проблематика комплексної трансформації способів набуття лексичних знань, наприклад, здобувачами вищої освіти, адже змінюється їхня мотивація, їхні цілі у вивченні обраної іноземної мови, а отже і кінцеві результати.

Незважаючи на значну поширеність інструментів штучного інтелекту в мережі Інтернет і той факт, що ці інструменти часто використовуються як студентами, так і науково-педагогічними працівниками й навіть науковцями, в українській науковій спільноті і досі поза увагою залишаються запитання, які вважаємо доречним висвітлити на матеріалі цієї статті. Серед них: 1) як здобувачі вищої освіти профільних спеціальностей оцінюють використання інструментів штучного інтелекту у процесі оволодіння основною іноземною мовою у порівнянні із традиційними словниками; 2) яким ресурсами вони надають перевагу залежно від рівня володіння конкретною іноземною мовою; 3) чи є інструменти штучного інтелекту альтернативою до традиційного словника. Таке емпіричне дослідження є актуальним і своєчасним, оскільки необхідно враховувати культурний контекст і лексикографічну традицію в Україні, що у свою чергу уможливить порівняння з європейським досвідом.

Метою цього дослідження є встановити закономірності використання моно- та білінгвальних лексикографічних джерел, а також ШІ-інструментів під час вивчення англійської як основної іноземної мови. Основними завданнями є: 1) детермінувати частоту використання студентами мовних спеціальностей ШІ-інструментів й традиційних словників (одномовних чи двомовних) або ж їхнього комбінування; 2) окреслити фактори, які впливають на вибір відповідних ресурсів, з урахування рівня мовної компетенції; 3) зафіксувати і узагальнити запити та навчальні цілі, які ставлять здобувачі вищої освіти, під час обрання того чи іншої типу ресурсів; 4) проаналізувати спроможність студентів виявляти недоліки та переваги використання ШІ-інструментів.

Ця тематика наразі перебуває в центрі дискусій європейської лексикографічної спільноти, про що свідчать, наприклад, роботи Р. Лю, Б. Птажнік, С. Вольфер [6; 10] тощо. В українському науковому контексті тема не знайшла свого відображення, тому вважаємо доцільним представити отримані результати.

Методологія та методи дослідження. В основі емпіричного дослідження є анкетування, проведене серед студентів 1 – 4 курсів (першого бакалаврського рівня вищої освіти) факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. В опитуванні брали участь студенти спеціальності В11 «Філологія», освітньо-професійної програми «Англійсько-український

переклад та переклад з другої іноземної мови». Загалом було опитано 50 здобувачів вищої освіти. Специфіка обраної тематики визначала необхідність комбінування методик і технік кількісного аналізу даних анкетування із методиками якісного аналізу відкритих відповідей респондентів. За рахунок гібридного формату методології дослідження було досягнуто двох цілей, а саме – нам вдалося як встановити загальні тенденції використання різного роду ресурсів, так і осягнути закономірності глибинної мотивації і суджень здобувачів вищої освіти щодо механізмів функціювання ШІ-інструментів у порівнянні із традиційними лексикографічними продуктами. Анкетування передбачало відповідь на 14 запитань. Запитання були як з множинним вибором, так і відкриті. Це передбачало комплексний аналіз студентами запропонованої проблеми і рефлексії щодо набутого позитивного чи негативного досвіду роботи не лише з ШІ-інструментами, а й із словниками. Обробка кількісних результатів анкетування базувалася на методиках і техніках описової статистики. Відкриті відповіді категоризовано за принципами методики аналізу кваліативних даних (анг. *Qualitative Data Analysis*).

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах війни Росії проти України, а також масової міграції українців особливо актуальним стало питання оволодіння іноземною мовою, особливо англійською. Додатковим стимулом для вивчення цієї іноземної мови стала також мовна політика України, яка закріплює статус англійської як мови міжнародної комунікації [3]. З огляду на це, ключовим запитанням до педагогічних працівників, перекладачів, носіїв мови є саме вибір інструментів вивчення мови. При цьому, основним запитом є бажання якнайшвидше досягти конкретного рівня відповідно до загальноєвропейських стандартів (анг. *Common European Framework of Reference*), а саме – незалежного (*B – Independent User*) та просунутого користувача (*C – Proficient User*). Саме тому ми вирішили провести анкетування серед здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з метою з'ясувати тенденції у виборі інструментів для вивчення іноземної мови в епоху цифрової трансформації і штучного інтелекту.

Респондентами стали студенти 3 та 4 курсів факультету іноземних мов, для яких англійська є основною іноземною мовою. Такий вибір був свідомим, адже як показує європейський досвід [5, с. 3] основні труднощі у використанні платформ штучного інтелекту виникають, наприклад, під час роботи з технічними текстами тощо.

У опитуванні брали участь виключно студенти освітньо-професійної програми «Англійсько-український переклад та переклад з другої іноземної мови», адже саме ця категорія респондентів має

досвід фахової комунікації, володіє системою загальнонаукових та спеціально-лінгвістичних знань, вміє трансформувати і узгодити професійну модель фахівця усного і письмового перекладу відповідно до умов сьогодення й конкретної міжкультурної, а також міжнаціональної (фахової) комунікації [1, с. 13]. Загалом було опитано 23 студенти, які визначають свій рівень володіння англійською мовою як B1 – B2, та 27 студентів із зазначеним рівнем C1 – C2.

Анкетування проводилося на платформі *Google Forms*. Перед початком анкетування студенти були проінформовані щодо анонімності відповідей та наукових цілей обробки отриманої інформації. У ході зіставлення списку запитань для анкетування враховано 9 основних пунктів, на основі яких і були сформульовані запитання. Серед відкритих запитань у згаданій анкеті було, наприклад: «Чи вважаєте ви, що ШІ може замінити традиційний словник? Поясніть свою думку». До того ж, респондентам було запропоновано у формі відкритих запитань навести переваги і недоліки використання інструментів штучного інтелекту на основі власного досвіду.

Блок запитань закритого типу стосувався таких аспектів, як-от:

1) частоти та закономірності використання лексикографічних ресурсів (щодня, кілька разів на тиждень, рідко, майже ніколи);

2) типів словників (одномовний, двомовний, їх комбінування чи відмову від них);

3) конкретних Інтернет-платформ, які містять електронну версію відповідного словника або онлайн-словники (наприклад, *Oxford Dictionary*, *Cambridge Dictionary*, *Merriam-Webster*, *Longman Dictionary*, *dict.cc*, *Linguee* тощо);

4) інформації, яку намагався здобувач знайти у словнику (переклад незнайомих слів, дефініцію англійською мовою, інформацію щодо граматичних конструкцій, вимову слів, конкретні приклади вживання лексичних одиниць у реченнях, синонімічні чи антонімічні ряди, колокації, фразеологізми чи сталі вирази);

5) мотивації використання монолінгвальних словників (більш точне тлумачення конкретного слова, більше прикладів речень з реальних комунікативних ситуацій, сприяння когнітивних процесів іноземною мовою, рекомендація викладачів, відмова від використання одномовних лексикографічних ресурсів);

6) мотивації використання білінгвальних словників (швидкий пошук перекладу, оптимізація процесу осмислення значення відповідного слова за рахунок ресурсів рідної мови, відмова від використання двомовних словників).

Були поставлені запитання закритого типу і щодо частоти й характеру використання інструментів штучного інтелекту:

1) частоти використання ШІ-інструментів (регулярно, іноді, бажання спробувати, відсутність інтересу);

2) використання конкретних ШІ-інструментів (*ChatGPT*, *Claude*, *Google Translate*, *DeepL*, *Grammarly* тощо);

3) характеру і цілі використання згаданих платформ (для перекладу текстів, пояснення значення слів, перевірки і коригування використаних граматичних конструкцій чи орфографічної складової, пошуку синонімічних або антонімічних лексичних одиниць, підготовки до іспитів на рівень володіння англійською мовою, написання текстів англійською мовою, вивчення нових слів тощо).

Одне запитання у анкетуванні було присвячене порівнянню ефективності використання як лексикографічних джерел, так і ШІ-інструментів для розуміння значення нового слова. Респондентам було запропоновано такі варіанти: 1) ефективнішим є використання одномовного словника; 2) ефективнішим є використання двомовного лексикографічного джерела; 3) ефективнішим є використання ШІ-інструментів; 4) ефективнішим є комбінування всіх трьох категорій ресурсів.

Завдяки платформі *Google Forms* відповіді буди представлені у формі кругових і горизонтальних стовпчастих діаграм. Аналіз зібраних даних показав, що абсолютно всі респонденти звертаються до словників у процесі вивчення англійської мови або поглиблення вже набутих знань. 30,6% здобувачів вищої освіти послуговуються словниками кожного дня. 53,1% звертаються до словників кілька разів на тиждень. У такий спосіб, загальна частка опитаних студентів, які періодично використовують словники для професійного становлення, складає 83,7%, що свідчить про високий рівень культури використання словників серед майбутніх фахівців у галузі перекладу. 16,3% користуються словниками, проте не так часто. Примітно, що жоден із респондентів не обрав варіант відповіді «*майже ніколи*», що вказує на наявність у всіх здобувачів базових навичок роботи із лексикографічними джерелами.

Серед типів словників, які використовуються найчастіше, понад 32 здобувачі, а це – 65,3% з усіх опитаних обрали саме монолінгвальні словники. У порівнянні з перекладними словниками, на користь яких було отримано 38,8% відсотків відповідей, до одномовних словників звертаються значно частіше. Така закономірність може пояснюватися браком валідних двомовних онлайн-платформ для перекладу. Значною проблемою є і відсутність якісних мульти- й плюрилінгвальних лексикографічних джерел, у яких однією із цільових мов була б українська. 42,9% всіх респондентів зазначили, що також надають перевагу використанню одразу обох типів словників.

Для конкретизації назв словників, які найчастіше є у вжитку здобувачів вищої освіти, респондентам надавалася можливість множинного вибору, проте вони могли також зазначити і лексикографічні джерела, які не були названі. Для цього було запропоновано опцію «*Інше*». Серед словників першість у використанні здобув *Cambridge Dictionary*. 93,9% всіх респондентів використовують саме це лексикографічне джерело. Цікаво, що при виборі опції двомовного словника (*English – Ukrainian*) можна також знайти опцію *AI Assistant*, що є своєрідною вказівкою на інтеграцію ШІ-інструментів у макроструктуру словника [4]. Таке нововведення є доцільним і відповідає вимогам часу. Натиснувши на цю опцію користувач може запитати англійською, чи є правильною та чи інша конструкція, зробити запит щодо антоніма, порівняти правильність двох граматичних конструкцій чи словосполучень, швидко знайти вимову запитуваного слова.

Далі слідує у анкетуванні *Oxford Learner's Dictionaries*, адже 83,7% опитаних звертаються до цього словника. Респонденти використовують цей словник, зокрема, і для пошуку колокацій, адже у словнику є опція *Oxford Colloations Dictionary* [9]. Це дозволяє вивчати нові лексичні одиниці з опорою на лексико-семантичні поля і їхні реляційні зв'язки.

40,8% студентів обирають *Merriam-Webster*. Це лексикографічне джерело обирали саме студенти 4 курсу факультету іноземних мов. Оскільки здобувачі є студентами спеціальності В11 «Філологія», причиною вибору цього порталу часто слугує необхідність пошуку етимологічного значення конкретних лексичних одиниць для ретроспективного аналізу перекладацьких стратегій чи їх трансформацій [8]. Крім того, написання бакалаврських кваліфікаційних робіт вимагає ґрунтовного наукового аналізу перекладацьких проблем, а тому використання всіх трьох згаданих словників уможливлює аргументацію відповідних процесів зміни значення слова і його перекладу у мові-реципієнті.

Серед традиційних лексикографічних джерел четверте місце займає *Longman Dictionary*. Тільки 20,4% всіх опитаних надають перевагу цьому словнику. З точки зору лексикографії такий вибір є досить неоднозначним, адже серед навчальних словників саме на веб-порталі цього словника для кожного прикладу додано аудіо, тому користувач може прослухати речення повністю, а не лише ознайомитися із вимовою конкретно обраного слова. Крім того, у словнику наведено більше прикладів використання конкретних лексем і колокацій у порівнянні з іншими онлайн-ресурсами. Додатковою перевагою є також наведення на початку словникової статті спільнокореневих слів (іменників, прикметників, дієслів тощо) [7].

Освітньо-професійна програма містить у своєму складі також освітні компоненти з перекладу другої іноземної мови (німецької чи французької), тому у анкетуванні серед лексикографічних ресурсів також згадувалися і двомовні, а саме – *dict.cc* та *Linguee*. Цей вибір є очевидним, адже завданням було також перевірити, чи користуються студенти цими платформами для вивчення перекладу слів і чи обирають пару німецька – англійська / англійська – німецька та французька – англійська / англійська – французька. 4,1% обрали *Linguee* та 2% обрали *dict.cc*. Такі низькі показники вказують на недовіру до перекладних платформ, особливо на вищих рівнях вивчення іноземної мови. У графі «*Інше*» респонденти спорадично назвали не тільки онлайн-платформи, як-от: *Reverso*, *Multitran*, *WordReference*, *Collins*, *PONS dictionary*, а також і друковані перекладні словники.

На запитання щодо мети використання словників відповіді різнилися, але найчастішими причинами були вказані перевірка вимови слова (79,6%), що корелює із специфікою англійської мови, а також переклад незнайомих слів (79,6%). При цьому, 77,6% опитаних звертаються до словника, щоб отримати тлумачення слова мовою оригіналу. Понад половина респондентів (53,1%) шукають приклади вживання слів у реченнях. Хоча основною метою вивчення нових слів є потреба міжкультурної комунікації, ця причина не була вказана найчастіше.

Синоніми та антоніми запитують 42,9% респондентів. Далі слідують запити щодо пошуку фразеологізмів і сталих виразів. Їхня частка складає 32,7% всіх здобувачів і останню позицію займає пошук граматичної інформації (22,4%). Така тенденція може пояснюватися поглибленим вивченням граматичних конструкцій на 1 та 2 році навчання і відсутності потреби їх уточнення на вищих рівнях вивчення іноземної мови, а також частим використанням ШІ-інструментів.

При формулюванні наступного запитання основним завданням було з'ясувати причини вибору одномовного і відповідно – двомовного словників. Майже кожен другий респондент (49%) вказав основною причиною використання монолінгвального словника конкретизацію семантичного значення слова. Таке обґрунтування є закономірним, враховуючи те, що часто еквівалент у мові перекладу не співпадає із значення лексеми, закладеними у вихідній мові. 34,7% зазначили, що використання одномовного лексикографічного джерела сприяє когнітивним процесам саме іноземною мовою.

10,2% охарактеризували одномовні словники як джерело інформації про специфіку функціювання англійської мови в реальних комунікативних ситуаціях. Факт використання корпусної лексикографії для зіставлення словникових статей є загальновідомим, саме тому такі словники пропонують більшу кількість прикладів використання

слів у реченнях. Такі приклади є не вигаданими, а реальними і взяті з корпусів, наприклад, *Cambridge English Corpus*, *British National Corpus* тощо. 4,1% здобувачів не використовують одномовні словники, а 2% звертаються до монолінгвальних словників за рекомендацією викладача.

Серед причин використання білінгвальних лексикографічних джерел здобувачами вищої освіти детермінується потреба швидкого пошуку перекладного еквіваленту, оптимізація процесу осмислення значення конкретного слова у рідній мові. Необхідно зазначити, що особливо значимим є те, що 14% всіх опитаних взагалі не використовують двомовні словники, що свідчить або про високий рівень володіння рідною мовою, або ж про надання переваги ШІ-інструментам у перекладі з англійської на українську мову.

Наступний блок запитань був пов'язаний виключно із ШІ-інструментами. На рис. 1. зображено частоту використання студентами інструментів штучного інтелекту у процесі вивчення іноземної мови.

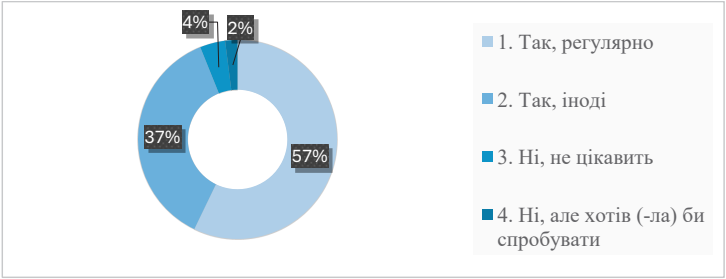

Рис. 1. Частота використання ШІ-інструментів для вивчення іноземної мови

Загалом 94 відсотків респондентів періодично використовують ШІ-інструменти під час вивчення англійської як основної іноземної мови. З огляду на стрімкий розвиток технологій й інноваційні розробки у цій галузі такі показники є очікуваними. Першість серед ШІ-інструментів, очевидно, займає *ChatGPT* (87,8%). Далі за спадом слідує *DeepL* (69,4%) – платформа, яка позиціонує себе як найточніший у світі перекладач. Третє місце займає *Google Translate* (49%). На четвертій та відповідно п’ятій позиції *Grammarly* із показником 38,8% та *Claude* (22,4%). 14,3% студентів обирають інші ШІ-інструменти, як-от: *DeepSeek*, *Gemini*, *Co-Pilot*, *HAWKI*, *Qwen*.

В основному, здобувачі вищої освіти обирають платформи штучного інтелекту для пошуку синонімів та синонімічних виразів (67,3%), а також пояснення значення невідомих чи нових для них

слів (67,3%). 59,2 % опитаних перевіряють написані власноруч тексти на наявність граматичних помилок, а також з метою перекладу текстів, особливо в умовах браку часу. 44,9% студентів готуються за допомогою ШІ-інструментів до іспитів на рівень володіння іноземною мовою. 32,7% здобувачів надають перевагу текстам, написаним ШІ-асистентами і тільки 2% студентів вивчають нові слова з їхньою допомогою або ж взагалі не використовують платформи штучного інтелекту (також 2% всіх респондентів).

Запропонувавши порівняти ефективність використання обох типів ресурсів, ми встановили, що 61,2% всіх опитаних переконані у доцільності комбінування традиційних лексикографічних платформ із ШІ-інструментами для вивчення англійської як іноземної мови. 14,3% віддали перевагу виключно монолінгвальним словникам. Такий ж показник отримали білінгвальні лексикографічні джерела (14,3%). Лише 10,2% назвали ШІ-інструменти найефективнішим джерелом вивчення англійської мови.

На відкрите запитання щодо перспективи заміни штучним інтелектом традиційних словників було отримано 17 негативних відповідей. Студентам пропонувалося обґрунтувати, чому вони так вважають. Серед причин згадано: галюцинації ШІ-інструментів, а саме створення слів, яких взагалі не існує в мові; відсутність лексикографів як фахівців під час обробки і редагування запитуваної інформації, що унеможливлює верифікацію отриманих даних; відсутність довіри до ШІ-інструментів; отримання інформації за рахунок пошукових алгоритмів, а не перевірених даних тощо. Інші відповіді містили ствердну відповідь щодо перспективи заміни традиційних словників ШІ-інструментами. Здобувачі обґрунтовували це великим функціоналом і економією часу, необхідного для пошуку запитуваної інформації. Були і ті, хто надавав перевагу платформам штучного інтелекту, адже вони, на їх думку, дозволяють глибше осягнути контекст і переклад відповідної лексичної одиниці. Деякі студенти описували лише перспективу використання ШІ-платформ виключно як допоміжних засобів, а не основних, у вивченні іноземної мови.

Ще одне запитання відкритого типу стосувалося конкретних прикладів використання студентами ШІ-інструментів. Респондентам слід було навести приклади, коли ШІ-платформи допомогли їм зрозуміти значення слова чи словосполучення краще аніж традиційний словник. Серед відповідей знаходимо приклади, коли традиційний словник не надавав у розпорядження студента достатньої кількості інформації і не окреслював специфіку вживання словосполучення в контексті. Крім того, словники можуть не надавати всі варіанти перекладу, а лише ті, які найчастіше зустрічаються у двомовних

текстових корпусах. Додаткові труднощі у роботі із словниками у студентів викликав пошук тлумачення лексичних одиниць із сленгу чи Інтернет-комунікації. Переклад реалій є також своєрідним викликом для традиційної лексикографії. На противагу цьому ШІ-інструменти пропонують користувачам оригінальні еквіваленти, що часто теж може здаватися значною перевагою. Серед фахівців такі варіанти часто наштовхуються на критику.

Останнє запитання анкетування стосувалося прикладів, коли інструменти штучного інтелекту надавали неправильний переклад чи пояснення. Зауваження респондентів стосувалися, насамперед, перекладу фахових термінів, як-от, терміна *charge*, що в юридичному контексті має зовсім відмінне від традиційного значення (укр. *звинувачення*). Під час перекладу літературних творів ШІ-інструменти теж видавалися студентам малокорисними. Переклад неологізмів є також досить проблематичним для платформ такого роду.

Студенти зазначали, що інколи серед синонімічних термінів, запропонованих ШІ-платформами, траплялися одиниці нецензурної лексики, які недоцільно використовувати у ході комунікації. При цьому, ШІ-асистенти переконували користувачів, що наведений список є вірним і релевантним для повсякденної комунікації. Такі випадки є свідченням того, що слід перевіряти правильність наведеної інформації і для цього користувач обов'язково повинен володіти навичками критичного мислення й достатнім рівнем знань іноземної мови [2, с. 99].

Висновки з дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на базі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. В анкетуванні брали участь 50 здобувачів вищої освіти 3 та 4 курсу факультету іноземних мов освітньо-професійної програми «Англійсько-український переклад та переклад з другої іноземної мови».

Визначено і описано специфіку трансформації студентами підходу до вивчення англійської як основної іноземної мови під впливом науково-технічного прогресу, а саме – інноваційних інструментів генеративного штучного інтелекту. 83,7% всіх респондентів використовують періодично моно- чи білінгвальні словники, проте 61,2% надають перевагу комбінуванню традиційних лексикографічних ресурсів із платформами штучного інтелекту під час вивчення англійської мови. Таким чином, роль лексикографічних джерел еволюціонує від базового ресурсу для студій іноземної мови до одного із складових мультимодальної стратегії опанування іноземною мовою.

Найчастіше респонденти послуговуються такими традиційними словниками, як-от: *Cambridge Dictionary*, *Oxford Learner's Dictionaries*, *Merriam-Webster* та *Longman Dictionary*, щоб перевірити вимову слова, перекласти незнайомі слова або ж отримати

дефініцію у мові-оригіналі. Одномовні словники використовуються здебільшого для конкретизації семантичного значення лексем, двомовні – для оптимізації процесу пошуку перекладного еквіваленту.

Серед ШІ-інструментів здобувачі обирають найчастіше *ChatGPT* та *DeepL* для пояснення значень слів чи пошуку синонімічних одиниць. Проблематичним для студентів видається використання ШІ-інструментів для перекладу фахової лексики і фахових текстів, літературних творів, емоційно забарвленої лексики та неологізмів.

Перспективним є дослідження особливостей культури користування словниками в Україні, встановлення критеріїв вибору якісних лексикографічних джерел й розробка системи критеріїв оцінки ШІ-інструментів та їх інтеграції безпосередньо у освітній процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочан П. Моніторинг та модернізація змістового наповнення дисциплін фахової підготовки перекладачів англійської мови. KELM. 2024. № 1 (61). P. 11–16. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2024.1.2.
2. Жовновач Т., Глущенко А., Трубенко І. Англійська мова як інструмент формування культурних компетенцій та міжкультурної обізнаності в добу штучного інтелекту. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2025. № 2(28). С. 92–104. DOI: https://doi.org/10.32782/2617-3921.2025.28.92-104.
3. Про застосування англійської мови в Україні. Закон України від 6 червня 2024р. № 3788 – IX / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text (дата звернення: 15.03.2026).
4. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 01.03.2026).
5. Lew R. Dictionaries and lexicography in the AI era. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2024. Vol. 11. № 426. P. 1–8. DOI: https://doi.org/10.1057/s41599-024-02889-7.
6. Lew, R., Ptasznik, B., Wolfer, S. The effectiveness of ChatGPT as a lexical tool for English, compared with a bilingual dictionary and a monolingual learner's dictionary. Humanities and Social Sciences Communications. 2024. Vol. 11. № 1324. P. 1–10. DOI: https://doi.org/10.1057/s41599-024-03775-y.
7. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: https://www.ldoceonline.com/ (дата звернення: 01.03.2026).
8. Merriam-Webster. URL: https://www.merriam-webster.com/ (дата звернення: 01.03.2026).
9. Oxford Learner's Dictionaries. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/ (дата звернення: 01.03.2026).
10. Ptasznik. B, Lew R. Dictionaries versus AI Tools through the Eyes of English Majors. *International Journal of Lexicography*. 2025. Vol. 38. № 2. P. 140–158. DOI: https://doi.org/10.1093/ijl/ecaf005.

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’42:070+654.19]:004.9
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.100-113

Вахрамєєв Борис,
аспірант 3 року денної форми навчання,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
https://orcid.org/0009-0002-4973-7356
м. Луцьк, Україна

Цифрові платформи як чинник інтенсифікації маніпулятивного впливу в англомовному медіадискурсі

Digital platforms as a factor in intensifying manipulative influence in english-language media discourse

Анотація. *У статті запропоновано початкову інтегровану трирівневу аналітичну структуру для вивчення маніпулятивного політичного дискурсу в англомовних цифрових медіа. Ця концепція заповнює прогалину в існуючих дослідженнях критичного дискурс-аналізу (CDA). CDA був розроблений для друкованих і мовних ЗМІ і не враховує систематично роль алгоритмічних систем як агентів дискурсивної ампліфікації. Використовуючи цілеспрямований корпус з десяти задокументованих випадків політичної маніпуляції, поширеної через платформи, включаючи гасло кампанії Vote Leave Brexit, твіти Дональда Трампа про «Chinese Virus» і пости про фальсифікацію виборів «Big Lie», рух #StopTheSteal, висвітлення імміграційних питань на Breitbart, документальний фільм «Plandemic», канали радикалізації на YouTube, кампанію Роберта Кеннеді-молодшого з боротьби з корупцією та антирекламою, яку він проводив на виборах. Кеннеді-молодшого, антивакцинальний контент у Facebook, допис Трампа в соціальній мережі «Правда без коду» та крос-платформенний мейнстримінг дискурсу «Great Replacement» – у статті проаналізовано маніпулятивний вплив на трьох взаємопов'язаних рівнях. На першому рівні визначаються структурно-алгоритмічні механізми, які посилюють маніпулятивний вплив: оптимізоване для залучення алгоритмічне посилення, психографічний мікротаргетинг і партисипативна реконтекстуалізація. На другому рівні аналізуються п'ять текстово-лінгвістичних стратегій маніпуляції: пресупозиція, придушення модальності, оцінний лексичний вибір і семантична просодія, конспіративна атрибуція та внутрішньогрупове кодування через імплікатуру. На третьому рівні розглядаються соціально-когнітивні наслідки маніпуляцій, підсилених платформою: активація схеми, афективна поляризація та епістемічна фрагментація Дослідження розширює концепцію маніпуляції Тойна ван Дейка, включаючи алгоритмічні системи як дискурсивних агентів, і визначає наслідки для медіаграмотності, управління платформами та майбутніх досліджень.*

Ключові слова: *критичний дискурс-аналіз, маніпулятивний політичний наратив, алгоритмічне підсилення, політична комунікація, медіалінгвістика, соціо-когнітивні механізми*

Summary. *This article propose a starting-point integrated three-level analytical framework for studying manipulative political discourse in English-language digital media. The framework addresses a gap in existing Critical Discourse Analysis (CDA) scholarship. CDA was developed for print and broadcast media and does not systematically account for the role of algorithmic systems as agents of discursive amplification. Using a purposive corpus of ten documented cases of platform-distributed political manipulation – including the Vote Leave Brexit campaign slogan, Donald Trump's «Chinese Virus» tweets and «Big Lie» electoral fraud posts, the #StopTheSteal movement, Breitbart's immigration coverage, the Pandemic documentary, the YouTube radicalization pipeline, Robert F. Kennedy Jr.'s anti-vaccine Facebook content, Trump's QAnon-coded Truth Social post, and the cross-platform mainstreaming of Great Replacement discourse – the article analyses manipulative influence at three interconnected levels. Level One identifies the structural-algorithmic mechanisms that intensify manipulative reach: engagement-optimized algorithmic amplification, psychographic micro-targeting, and participatory recontextualization. Level Two analyses five textual-linguistic strategies of manipulation: presupposition, modality suppression, evaluative lexical choice and semantic prosody, conspiratorial agency attribution, and in-group coding through implicature. Level Three considers the socio-cognitive consequences of platform-amplified manipulation: schema activation, affective polarization, and epistemic fragmentation. The research extends Teun van Dijk's concept of manipulation to include algorithmic systems as discursive agents and identifies implications for media literacy, platform governance, and future research.*

Key words: *critical discourse analysis, manipulative political narrative, algorithmic amplification, political communication, media linguistics, socio-cognitive mechanisms.*

Вступ. Сучасний англомовний медіадискурс дедалі більше залежить від цифрових платформ, які функціонують як архітектурно складні соціотехнічні системи. Ці платформи не лише транслюють політичне мовлення, але й активно його трансформують. Алгоритмічна інфраструктура Facebook, Twitter/X, YouTube та TikTok визначає посилення контенту, охоплення аудиторії та швидкість циркуляції в мережах. Розуміння маніпулятивного впливу в сучасних медіа потребує аналітичної бази, яка враховує як структурний вплив цифрових платформ, так і лінгвістичні та когнітивні виміри повідомлень, що поширюються через платформи, на що і спрямоване це дослідження. Його актуальність полягає в ряді чинників, зокрема оцінці політичних процесів в англомовному медіа-дискурсі. Наприклад, твердження кампанії «Vote Leave»*: «We send the EU £350 million a week. Let's fund our NHS instead»,* розміщена на агітаційному автомобілі і просувалася як платна мікротаргетована реклама у Facebook, працювала на трьох різних рівнях. Вона функціонувала як розповсюджуваний на платформі цільовий артефакт, як текст,

що використовує маніпуляції на основі пресупозицій та імплікатур, і як тригер для соціально-когнітивних схем. Жоден рівень аналізу не може достатньою мірою пояснити його задокументований вплив. Порівнянна складність спостерігається у всіх випадках, розглянутих у цьому дослідженні, включаючи твіти Трампа про «Chinese Virus» [16] та крос-платформне поширення дискурсу «Great Replacement» [8]. Критичний дискурс-аналіз пропонує надійні методи текстового аналізу, але він був розроблений для друкованих і телерадіомовних ЗМІ і не враховує унікальні структури цифрових платформ. З іншого боку, дослідження платформ пропонують структурний аналіз, але їм бракує лінгвістичної деталізації, необхідної для виявлення маніпулятивних стратегій на рівні речень і лексем. Дане дослідження пропонує початкову інтегровану трирівневу аналітичну структуру для подолання цієї дисциплінарної прогалини. Наукова актуальність дослідження ґрунтується на тому, що воно розширює методологію CDA для розгляду специфічних умов дискурсу, опосередкованого платформою, пропонує багаторівневу структуру, яка інтегрує структурний, текстово-лінгвістичний та соціально-когнітивний аналіз, що є емпірично обґрунтованою через її застосування на запропонованому корпусі. Аналіз маніпулятивних політичних наративів має значне теоретичне підґрунтя в критичному дискурс-аналізі. Тойн ван Дейк [19, с. 359] визначає маніпуляцію як форму прихованого, нелегітимного впливу, в якому комунікатори використовують когнітивні та соціальні ресурси для задоволення власних інтересів за рахунок реципієнтів. Пол Чілтон [6, с. 23–24] розробляє механізми прихованої маніпуляції, стверджуючи, що найбільш результативними маніпулятивними ходами є ті, які здійснюють комунікацію через пресупозицію та імплікатуру, а не через експліцитне твердження – саме тому, що пресупозиція та імплікатура оминають деліберативні оціночні процеси, які запускають експліцитні твердження. Норман Ферклаф [9, с. 102–104] розглядає маніпулятивний дискурс у контексті владних відносин, демонструючи, як текстовий вибір «натуралізує» ідеологічні позиції, подаючи їх як «здоровий глузд». Джон Річардсон [14, с. 47–48] демонструє, що вибір категоріального терміну для соціальної групи – наприклад, «illegal alien», а не «undocumented migrant» – ніколи не є просто описовим, а кодує цілу оціночну систему. Роджер Фаулер та інші [10, с. 56–57] визначають безособовий пасив як засіб для передачі наслідкових каузальних тверджень з одночасним стиранням агента, тим самим одночасно створюючи та відкладаючи відповідальність за твердження. Науковий доробок Клер Вордл і Хоссейна Дерахшана [22], присвячений «інформаційному безладу», містить додаткові пояснення на макрорівні. Клер

Вордл і Хоссейн Дерахшан [22, с. 5] розрізняють дезінформацію (неправдивий контент, що поширюється без наміру ввести в оману), неправдиву інформацію (неправдивий контент, що поширюється з наміром ввести в оману) і зловмисну інформацію (правдивий контент, що поширюється з метою заподіяння шкоди). Йохай Бенклер та ін. [2, с. 12–14] емпірично демонструють, що права медіа-екосистема в США функціонує як структурно асиметрична мережа, в якій алгоритмічно підсилений контент циркулює в значною мірою ізольованих спільнотах спільних переконань, створюючи те, що автори називають епістемічною фрагментацією в суспільному масштабі. Соруш Восоухі, Деб Рой і Сінан Арал [21] надають кількісне підтвердження контрінтуїтивного висновку, який безпосередньо стосується концепції, розробленої в даній статті: неправдиві політичні новини поширюються швидше, далі і глибше через мережі Twitter, ніж правдиві політичні новини, контрольовані за новизною і структурними характеристиками акаунтів, що їх поширюють. Розглянута вище література, незважаючи на її значний обсяг, залишає три аналітичні прогалини. По-перше, існуючі концепції CDA були розроблені переважно для друкованих і не лише ЗМІ і не враховують структурну роль алгоритмічних систем як агентів дискурсивного підсилення і фільтрації. По-друге, не було запропоновано інтегрованої концепції, яка б поєднувала структурно-алгоритмічний, текстово-лінгвістичний та соціокогнітивний рівні аналізу в межах єдиної цілісної моделі. По-третє, конкретні механізми, за допомогою яких можливості платформи взаємодіють з усталеними стратегіями лінгвістичної маніпуляції - як алгоритм взаємодії винагороджує придушення модальності, як формат хештегів експлуатує пресупозицію, як механізм рекомендацій посилює інтенсивність пресупозиції - не були систематично проаналізовані. Основна мета цієї статті – розробити та емпірично обґрунтувати початкову інтегровану трирівневу аналітичну структуру для дослідження маніпулятивного дискурсу, підсиленого цифровими платформами, в англомовних політичних медіа, а також продемонструвати її аналітичну продуктивність шляхом її застосування до цілеспрямованого дослідницького корпусу з десяти задокументованих випадків. Завданнями цього дослідження є: визначити структурно-алгоритмічні механізми, за допомогою яких цифрові платформи посилюють досяжність і переконливість маніпулятивного політичного дискурсу; проаналізувати специфічні для платформи текстово-лінгвістичні стратегії, що застосовуються в маніпулятивному політичному дискурсі; прослідкувати соціально-когнітивні виміри політичної маніпуляції, опосередковані цифровою платформою; продемонструвати інтегровану роботу всіх трьох

рівнів за допомогою корпусного аналізу задокументованих випадків маніпулятивного політичного дискурсу, взятих з основних англомовних цифрових платформ.

Методологія та методи дослідження. Дослідження використовує якісне методологічне підґрунтя, що інтегрує критичний дискурсивний аналіз (CDA), дослідження платформ та соціокогнітивну теорію фреймінгу. Методологічна архітектура відображає трирівневу аналітичну структуру статті, причому кожен рівень розглядається за допомогою окремого, але скоординованого набору процедур. На структурно-алгоритмічному рівні аналіз спирається на документацію платформи, академічні аудити платформи та кількісні дослідження поширення, щоб встановити структурні умови, що регулюють оригінальне поширення та посилення кожного елемента корпусу. Ці джерела характеризують операційну логіку алгоритмів оптимізації взаємодії, що регулюють основні платформи, які аналізуються.

На текстуально-лінгвістичному рівні до кожного елемента корпусу застосовується ретельний аналіз дискурсу з використанням концептуальних інструментів традиції CDA. До всіх елементів послідовно застосовуються п'ять аналітичних категорій: епістемічна модальність та її придушення; пресупозиційне навантаження; оціночний лексичний вибір та семантична просодія; атрибуція агентства; та кодування всередині групи на основі імплікатури. Дослідницький корпус є цілеспрямованим. Десять елементів було обрано за їхнім задокументованим впливом на реальний світ, репрезентативністю на всіх трьох аналітичних рівнях, міжплатформовою різноманітністю та часовим охопленням у період 2016–2022 років. На соціально-когнітивному рівні теорія фреймінгу та мережеві моделі епістемічної фрагментації забезпечують інтерпретаційну основу для оцінки ефектів на рівні аудиторії. Методологічна тріангуляція на всіх трьох рівнях розглядається як умова валідності для всієї основи в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тойн ван Дейк [19, с. 359] стверджує, що маніпуляція передбачає тріаду умов: здійснення влади, когнітивне таргетування ментальних моделей реципієнтів і приховування маніпулятивного наміру від тих, на кого він спрямований. Ця концепція є продуктивною для аналізу цифрового політичного дискурсу, але потребує одного суттєвого доповнення: у дискурсі, опосередкованому платформою, дискурсивну агенцію здійснюють не лише люди-комунікатори. Алгоритмічні системи цифрових платформ – їхні рекомендаційні механізми, метрики залучення контенту, інструменти таргетування реклами та процедури ранжування контенту – є структурними агентами, які посилюють,

фільтрують, реконтекстуалізують і поширюють політичну мову таким чином, що систематично надають перевагу контенту з певними властивостями: емоційною інтенсивністю, фактичною простотою, релевантністю до племінної ідентичності та новизною [21]. Система CDA повинна враховувати цих алгоритмічних агентів як учасників дискурсивного процесу. Концепція фрейм-аналізу Ервінга Гоффмана [11] особливо вдало відображає партисипативний вимір опосередкованої платформою реконтекстуалізації. Коли маніпулятивний політичний допис поширюють, коментують або ретвітують, кожна така дія створює нове обрамлення початкового контенту, це змінює фрейм, крізь який його сприймає наступна аудиторія. В цілому у дослідженні виділено три механізми: алгоритмічне посилення через оптимізацію залучення, мікротаргетоване розповсюдження та партисипативну реконтекстуалізацію. Алгоритмічне посилення через оптимізацію залучення є, мабуть, найбільш послідовним структурним механізмом. Як демонструють Соруш Восоухі, Деб Рой і Сінан Арал [21], неправдиві політичні новини в Твіттері поширюються швидше і далі, ніж правдиві, причому основною рушійною силою є емоційна новизна. Мануель Орта Рібейро та ін. [15] продемонстрували, що користувачі, які спочатку взаємодіяли з мейнстрімними політичними коментарями, систематично мігрували до Alt-lite, а згодом до Alt-right контенту, що було зумовлено оптимізацією алгоритму рекомендацій за часом перегляду та залученням. У термінах CDA це алгоритмічно забезпечена ескалація припущень: кожен крок у рекомендованій послідовності представляє більш екстремальний ідеологічний фрейм як тло здорового глузду. Мікротаргетована дистрибуція являє собою якісно відмінний структурний механізм, який трансформує соціальну архітектуру політичної комунікації. Розгортання гасла «£350 million» як мікротаргетованої реклами у Facebook у кампанії «The Vote Leave» ілюструє цей механізм з особливою наочністю [20]. Замість того, щоб транслювати одне повідомлення на масову аудиторію, мікротаргетинг дозволяє доносити персоналізовані повідомлення до субаудиторій, відібраних за їхньою сприйнятливістю до конкретних закликів. Рух #StopTheSteal, задокументований Антидифамаційною лігою в його крос-платформенній траєкторії [1], є прикладом партисипативної реконтекстуалізації в політичному масштабі. Протягом 48 годин після запуску кампанії після президентських виборів у США в листопаді 2020 року хештег розширив власну мережу з кілька сотень тисяч користувачів, до десятків мільйонів. Важливо, що це розширення відбулося не лише за рахунок прихильників: критична активність – пости з перевіркою фактів, засудження, журналістське висвітлення

- сприяли тому, що хештег набув трендового статусу. Кожен користувач, який ретвітнув хештег, щоб спростувати його, посилював його через структурну логіку партисипативної реконтекстуалізації: форма залучення має менше значення, ніж сам факт залучення [1]. На другому рівні аналітичної структури розглядаються конкретні текстово-лінгвістичні механізми, за допомогою яких маніпуляції впроваджуються в політичному дискурсі, розподіленому за платформами. На основі корпусу було виявлено та проаналізовано 5 відповідних механізмів: пресупозиція, придушення модальності, оцінна лексичний вибір і семантична просодія, атрибуція змовницького агентства та внутрішньогрупове кодування через імплікатуру. Пресупозиція – це твердження, яке має бути істинним для того, щоб основне твердження висловлювання було зв'язним; на відміну від стверджувального змісту, пресупозиційний зміст, як правило, не підлягає свідомому оцінюванню аудиторією [6, с. 23–24]. Гасло «Vote Leave» «*We send the EU £350 million a week. Let's fund our NHS instead»* (Vote Leave, 2016) є зразково-показовим: сполучник «*instead*» кодує як пресупозиційний фон твердження про те, що витрати на членство в ЄС перешкоджають інвестиціям – каузальне твердження значної політичної ваги, яке ніколи прямо не заявляється, а отже, ніколи прямо не оскаржується. Хештег #StopTheSteal розгортає пресупозицію через граматичну форму, а не через лексичний зміст. Імперативна конструкція «Stop [X]» граматично вимагає, щоб «X» відбулося; видаючи команду зупинити крадіжку, хештег передбачає існування крадіжки як умову зв'язності імперативу [1]. Пости, що циркулювали в межах руху, робили цю логіку припущення явною. *«They stole the election. We will not let them get away with this»* [1]. Визначеність «*election*» також передбачає єдиний, однозначний результат виборів як загальновідоме знання, а «*get away with this*» передбачає, що протиправне діяння було успішно приховане від влади - кодування чотирьох суттєвих політичних претензій як передумови перед тим, як стверджується будь-який пропозиційний зміст [1]. Дискурс «Great Replacement», задокументований Джейкобом Дейві та Джулією Ебнер [8], демонструє пресупозицію, що діє через номінативні інновації. Допис бельгійського політика Дріса ван Лангенхове, який цитують Джейкоб Дейві та Джулія Ебнер «*We are being replaced*» [8, с. 17] – припускає існування процесу заміщення як спільного знання, подаючи його як спостереження, а не як оспорюване ідеологічне твердження. Аналіз стратегій номінації, проведений Джоном Річардсоном [14, с. 47–48], є точною конкретизацією: категоріальний термін не описує референт, а конструює його. В свою чергу, придушення модальності є механізмом, за допомогою якого

оспорювані або неправдиві твердження подаються як встановлені факти. У документальному фільмі «Pandemic», що зберігається в Інтернет-архіві, стверджується *«This virus was manipulated»* [23], що подається як категоричне декларативне твердження без жодних епістемічних уточнень. Немає «allegedly», «some researchers argue» чи посилання на будь-яке джерело. Придушення модальності виконує дві функції одночасно: представляє неправдиве твердження як встановлений факт і активує через безособовий пасив неназваного «конспіратора» – «*manipulated*» яким «who» вилучено синтаксично, що узгоджується з аналізом безособового пасиву як засобу для передачі послідовних причинно-наслідкових тверджень, одночасно відкладаючи атрибуцію фальсифікованого актора Роджера Фаулера та інших [10, с. 56–57]. Пости Дональда Трампа, що складають собою так звану «The Big Lie», використовують придушення модальності поряд із типографічною інтенсифікацією. Заяви з великої літери *«This election was RIGGED. Do not accept the results! / Tremendous evidence of MASSIVE VOTER FRAUD. Our country is being stolen!»* [17], ілюструють специфічну для платформи адаптацію придушення модальності: типографічний прийом капіталізації виконує просодичну функцію емфатичного ствердження, втілюючи впевненість. *«MASSIVE», «RIGGED»* і *«FRAUD»* несуть свою епістемічну вагу не через аргументи чи докази, а через графічне втілення наполегливого переконання. В архіві твіттера Трампа задокументовано понад 60 таких дописів з використанням цих термінів протягом кількох тижнів після виборів 2020 року [18]. В цілому в дослідженні виявлено, що оціночний лексичний вибір і семантична просодія найбільш систематично застосовуються у висвітленні імміграційної тематики в Breitbart News. Послідовне використання слова «illegal alien» у сотнях статей – задокументоване в архіві тегів на breitbart.com/tag/illegal-alien-crime/ – кодує злочинність як невід'ємний категоріальний атрибут референтної групи, а не як правовий статус, який може застосовуватися до поведінки конкретних осіб [14, с. 47–48]. Конкретні заголовки демонструють цю закономірність, зокрема *«Accused Illegal Killer: NYC Court Must Stop 'Poisoning of Public Opinion'»* [3] чи *«Louisiana: Illegal Alien Accused of Breaking into Neighbor's Home, Raping Her»* [4]. Систематичне вживання слова «illegal aliens» із лексикою із семантичних полів сексуального насильства, вбивства та бандитизму в сотнях статей призводить до накопичення сильної негативної семантичної просодії навколо самого терміна категорії. Заміна Дональдом Трампом рекомендованого ВООЗ «COVID-19» на «Chinese Virus» чи «China Virus» ілюструє оціночний лексичний вибір як політичний фреймінг. Зокрема у пості *«The United States will*

be powerfully supporting those industries, like Airlines and others, that are particularly affected by the Chinese Virus. We will be stronger than ever before!» [16], через етнічний десигнатор семантичний активізується фрейм винуватості іноземної нації у негативі всередмні країни – метафоричну конструкцію хвороби як національної агресії, якій покликана запобігти свідомо нейтральна наукова номенклатура. В свою чергу, атрибуція змовницької агентури з'являється в усьому корпусі як повторюваний структурний патерн, в якому названий або неназваний могутній конспірологічний агент конструюється як такий, що вчинив таємну шкідливу дію проти спільноти мовця. Заяви, задокументовані Центром протидії цифровій ненависті [5] під час аналізу контенту Роберта Ф. Кеннеді-молодшого у Facebook, демонструють цю закономірність. *«Dr. Fauci has a patent on the COVID virus. He planned this pandemic.».* [5] Ця конструкція представляє категоричні звинувачення у злочинній поведінці як декларативні твердження без епістемічної кваліфікації. Названа фігура (Фаучі), передбачуваний комерційний мотив (патент) і масштаб передбачуваного діяння (планування глобальної пандемії) закодовані на тому ж рівні епістемічної визначеності, що й безперечні фактичні твердження, використовуючи граматичну еквівалентність декларативного твердження в різних контекстах для встановлення хибної епістемічної еквівалентності між доведеним фактом і твердженням без підґрунтя для нього [19]. Найбільш яскравим прикладом внутрішньогрупового кодування через імплікатуру є допис Дональда Трампа у Truth Social від 12 вересня 2022 року: *«THE STORM IS COMING / WWG1WGA»* [7; 13]. Цей пост передає весь свій ідеологічний зміст, як то неминучі масові арешти політичних опонентів Трампа; наратив про фігуру-рятівника; зобов'язання внутрішньогрупової солідарності, виключно через пресупозицію та внутрішньогрупові кодовані імплікатури, а не через будь-яке пряме твердження. *«STORM»* використовує означений артикль, щоб припустити певний референт спільного знання, доступний лише для прихильників QAnon. Акронім *«WWG1WGA» («Where We Go One We Go All»)* функціонує одночасно як маркер ідентичності, перформатив солідарності та складне ідеологічне резюме. Маніпулятивна сила допису невіддільна від формальних властивостей його кодування: спілкуючись через імплікатуру, а не через твердження, Дональд Трамп міг заперечувати, що прямо підтримував будь-яку конкретну заяву, передаючи цільовій аудиторії повну конспірологічну картину - стратегія правдоподібного заперечення, визначена джерелами, процитованими в документації PBS [13]. В свою чергу, третій рівень аналітичної структури у дослідженні показано як той, що розглядає

соціально-когнітивні процеси, за допомогою яких маніпулятивний дискурс, поширюваний на платформі, впливає на системи переконань, групові ідентичності та епістемічні орієнтації аудиторії. Під час дослідження було виділено три основні механізми: активація схем, афективна поляризація та епістемічна фрагментація. Активація схеми – процес, за допомогою якого текстові та візуальні сигнали активують вже існуючі когнітивні схеми, через які інтерпретується інформація, що надходить. Як приклад, гасло «Vote Leave» подавало Британську національну службу охорони здоров'я як виразника колективної національної ідентичності та соціальної солідарності у якості оціночного фрейму для всіх тверджень про витрати та переваги членства в ЄС [20]. Як тільки це сталося, заява про те, що витрати на ЄС позбавляють цю службу фінансування, сприймалася не як дискусійна економічна пропозиція, а як загроза для заповітної колективної інституції. Другий елемент, афективна поляризація (посилення емоційної ворожості між членами групи, які сприймаються як свої та чужі) є соціально-когнітивним результатом, безпосередньо спричиненим взаємодією маніпулятивних текстових стратегій та алгоритмічної ампліфікації. Йохай Бенклер та ін. [2, с. 12–14] демонструють, що екосистема правих медіа у Сполучених Штатах систематично продукує контент, відкалібрований так, щоб викликати обурення в аутгрупах, і що алгоритми платформи посилюють цей контент, оскільки обурення є одним із найнадійніших генераторів залучення. Висвітлення імміграційних питань у Breitbart і рух #StopTheSteal ілюструють цю динаміку: перший конструює внутрішню аутгрупу (нелегальних іммігрантів) як систематичну фізичну загрозу членам внутрішньої групи; другий конструює політичну аутгрупу як таку, що бере участь у тривалій злочинній змові проти демократичних прав внутрішньої групи [2].

Епістемічна фрагментація (прогресуюче розходження різних сегментів аудиторії у неспівмірні фактичні всесвіти) – є найсерйознішим соціально-когнітивним наслідком політичних маніпуляцій, посилених платформою. Дискурс «Great Replacement», задокументований Джейкобом Дейві та Джулією Ебнер [8], являє собою найповніший приклад: одні й ті самі демографічні процеси сприймаються одним сегментом аудиторії як природні соціальні зміни, а іншим – як цілеспрямована програма етнічної заміни, організована акторами, яких можна ідентифікувати. Алгоритми платформи через механізм бульбашки фільтрів, описаний Елі Парізером [12], систематично ізолюють кожен сегмент від фреймів і доказів, що становлять реальність іншого. Епістемічна фрагментація, спричинена дискурсом про фальсифікацію виборів «The Big Lie» [17], є, мабуть, найбільш

політично значущою реалізацією цього механізму в новітній американській політичній історії. The Washington Post задокументувала 30 573 неправдиві або оманливі заяви, зроблені Дональдом Трампом під час його президентства, причому заяви щодо доброчесності виборів становлять значний кластер у післявиборчий період. Соціально-когнітивний наслідок - значна частина американського електорату керується переконанням, що президентські вибори 2020 року були сфальсифіковані - пояснюється не окремим дописом чи мовленнєвим актом, а кумулятивним ефектом алгоритмічно посиленого повторення: винагорода алгоритму залучення у вигляді високоефективного контенту систематично піддавала сприйнятливих користувачів заявам про фальсифікацію виборів з такою частотою і через такі канали соціальних мереж, які максимізували когнітивне поглинання [21].

Висновки з дослідження. У даному дослідженні розроблено та продемонстровано початкову інтегровану трирівневу аналітичну структуру для дослідження маніпулятивного політичного дискурсу, підсиленого цифровими платформами, в англомовних ЗМІ. Три рівні – структурно-алгоритмічний, текстово-лінгвістичний та соціокогнітивний. Жоден з рівнів не може бути аналітично зведений до жодного з інших; усі три необхідні для повного розуміння того, як цифрові платформи посилюють маніпулятивний вплив у сучасному політичному дискурсі. Теоретичний внесок концепції полягає в розширенні концепції маніпуляції Тойна ван Дейка [19] до алгоритмічних систем як дискурсивних агентів – крок, який не вимагає ані антропоморфізації алгоритмів, ані відмови від антропоцентричних аналітичних зобов'язань CDA, а радше визнання того, що інфраструктури платформ становлять структурні умови дискурсу, які потребують систематичної аналітичної уваги. Визначено такі напрямки майбутніх досліджень, як емпіричні дослідження з використанням великомасштабних обчислювальних методів для збільшення вибірки корпусу та дослідження еволюції маніпулятивних політичних наративів про те як конкретні маніпулятивні наративи інтенсифікуються та мігрують в екосистемах різних платформ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Anti-Defamation League (ADL). (2020). StopTheSteal: Its history and why it's dangerous.https://www.adl.org/resources/blog/stopthesteal-its-history-and-why-its-dangerous
2. Benkler Y., Faris R., & Roberts H. (2018). Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics. Oxford University Press. 472 pp. DOI: https://doi.org/10.1093/oso/9780190923624.001.0001

3. Binder J. (2020, February 9). Accused illegal killer: NYC court must stop 'poisoning of public opinion'. Breitbart News. https://www.breitbart.com/politics/2020/02/09/illegal-alien-killer-poisoning-public-opinion/
4. Breitbart News. (2026, February 9). Louisiana: Illegal alien accused of breaking into neighbor's home, raping her. https://www.breitbart.com/politics/2026/02/09/louisiana-illegal-alien-accused-breakingin-neighbors-home-rape/
5. Centre for Countering Digital Hate (CCDH). (2021). The disinformation dozen: Why platforms must act on twelve leading online anti-vaxxers. 34 pp. https://counterhate.com/wp-content/uploads/2022/05/210324-The-Disinformation-Dozen.pdf
6. Chilton P. (2004). Analysing political discourse: Theory and practice. Routledge. 240 pp. DOI: https://doi.org/10.4324/9780203561218
7. CNN. (2022, September 21). QAnon fans celebrate Trump's latest embrace of the conspiracy. https://edition.cnn.com/2022/09/21/politics/qanon-fans-donald-trump/index.html
8. Davey J., & Ebner J. (2019). 'The great replacement': The violent consequences of mainstreamed extremism. Institute for Strategic Dialogue. 36 pp. https://www.isdglobal.org/isd-publications/the-great-replacement-the-violent-consequences-of-mainstreamed-extremism/
9. Fairclough N. (1992). Discourse and social change. Polity Press. 259 pp.
10. Fowler R., Hodge, B., Kress, G., & Trew, T. (1979). Language and control. Routledge & Kegan Paul. 224 pp.
11. Goffman E. (1974). Frame analysis: An essay on the organization of experience. Harvard University Press. 586 pp.
12. Pariser E. (2011). The filter bubble: What the Internet is hiding from you. Penguin Press. 294 pp.
13. PBS NewsHour. (2022, September 16). Trump begins openly embracing and amplifying false fringe QAnon conspiracy theory. https://www.pbs.org/newshour/politics/trump-begins-openly-embracing-and-amplifying-false-fringe-qanon-conspiracy-theory
14. Richardson J. E. (2007). Analysing newspapers: An approach from critical discourse analysis. Palgrave Macmillan. 268 pp.
15. Ribeiro M. H., Ottoni R., West R., Almeida V. A. F., & Meira W. (2020). Auditing radicalization pathways on YouTube. Proceedings of the 2020 Conference on Fairness, Accountability, and Transparency, 131–141. https://doi.org/10.1145/3351095.3372879
16. Trump D. J. [@realDonaldTrump]. (2020a, March 16). The United States will be powerfully supporting those industries, like Airlines and others, that are particularly affected by the Chinese Virus [Tweet]. Twitter. https://www.nbcnews.com/news/asian-america/trump-tweets-about-coronavirus-using-term-chinese-virus-n1161161
17. Trump D. J. (2020b). [Multiple posts: RIGGED; FRAUD; Our country is being stolen]. Trump Twitter Archive. https://www.thetrumparchive.com/
18. Trump Twitter Archive. (2020). Trump Twitter Archive — full searchable record. https://www.thetrumparchive.com/
19. Van Dijk T. A. (2006). Discourse and manipulation. Discourse & Society, 17(3), 359–383. https://doi.org/10.1177/0957926506060250

20. Vote Leave Campaign. (2016). We send the EU £350 million a week. Let's fund our NHS instead [Campaign slogan / Facebook advertisement]. Documented at: https://www.ons.gov.uk/aboutus/transparencyandgovernance/freedomofinformationfoi/leavecampaignclaimsduringbrexitdebate
21. Vosoughi S., Roy D., & Aral S. (2018). The spread of true and false news online. Science 359(6380), 1146–1151. https://doi.org/10.1126/science.aap9559
22. Wardle C., & Derakhshan H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe. 109 pp. https://rm.coe.int/information-disorder-report-november-2017/1680764666
23. Willis M. (Director). (2020). Plandemic: The hidden agenda behind Covid-19 [Documentary film]. Archived at: https://archive.org/details/plandemic-documentary-the-hidden-agenda-behind-covid-19_20200507

Додаток: Research corpus – primary texts and sources

1. Vote Leave Brexit Bus Slogan | Facebook (micro-targeted); physical vehicle; cross-platform

https://www.ons.gov.uk/aboutus/transparencyandgovernance/freedomofinformationfoi/leavecampaignclaimsduringbrexitdebate

2. Trump "Chinese Virus" Tweet – Ethnic Designator Substitution | Twitter

https://www.nbcnews.com/news/asian-america/trump-tweets-about-coronavirus-using-term-chinese-virus-n1161161

https://www.thetrumparchive.com/

https://www.ucsf.edu/news/2021/03/420081/trumps-chinese-virus-tweet-linked-rise-anti-asian-hashtags-twitter

3. Plandemic – COVID-19 Political Conspiracy Documentary | YouTube (removed); Facebook (removed after 1.8M views); Internet Archive

https://archive.org/details/plandemic-documentary-the-hidden-agenda-behind-covid-19_20200507

https://mediamanipulation.org/case-studies/distributed-amplification-plandemic-documentary/

4. #StopTheSteal – Hashtag Presupposition and Political Polarisation | Twitter, Facebook;

https://www.adl.org/resources/blog/stopthesteal-its-history-and-why-its-dangerous

https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/11/trumps-lies-about-the-2020-election/616843/

https://shorensteincenter.org/stop-the-steal-how-disinformation-spread-on-social-media/

5. Breitbart "Illegal Alien" Crime Headlines – Evaluative Lexis and Semantic Prosody | Facebook; Breitbart.com

https://www.breitbart.com/politics/2020/02/09/illegal-alien-killer-poisoning-public-opinion/

https://www.breitbart.com/politics/2026/02/09/louisiana-illegal-alien-accused-breakingin-neighbors-home-rape/

https://www.breitbart.com/tag/illegal-alien-crime/

6. YouTube Radicalisation Pipeline – Recommendation Algorithm as Discursive Escalator | YouTube
https://arxiv.org/pdf/1908.08313
https://dl.acm.org/doi/10.1145/3351095.3372879
7. RFK Jr. and the Disinformation Dozen – Anti-Vaccine Political Messaging on Facebook | Facebook, Instagram (primary); Twitter (secondary)
https://counterhate.com/wp-content/uploads/2022/05/210324-The-Disinformation-Dozen.pdf
https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_F._Kennedy_Jr.
https://www.mcgill.ca/oss/article/covid-19-health-pseudoscience/anti-vaccine-propaganda-robert-f-kennedy-jr
8. Trump QAnon "THE STORM IS COMING / WWG1WGA" – Coded Conspiracy on Truth Social | Truth Social (primary); Twitter, Facebook (secondary circulation)
https://edition.cnn.com/2022/09/21/politics/qanon-fans-donald-trump/index.html
https://www.pbs.org/newshour/politics/trump-begins-openly-embracing-and-amplifying-false-fringe-qanon-conspiracy-theory
https://www.adl.org/resources/article/qanon-glossary
https://www.voanews.com/a/trump-seen-moving-closer-to-qanon-conspiracy-/6755866.html
9. "The Big Lie" – Electoral Fraud Discourse and Epistemic Fragmentation | Twitter (primary); Facebook, Fox News ecosystem (secondary)
https://www.thetrumparchive.com/
https://www.npr.org/2021/02/08/965342252/the-election-integrity-crisis-and-how-trump-weaponized-it
https://www.washingtonpost.com/politics/2021/01/24/trumps-false-or-misleading-claims-total-30573-over-four-years/
10. "Great Replacement" Discourse – Nominative Substitution and Cross-Platform Mainstreaming | Twitter, Facebook, YouTube; 4chan/8chan (origin); political speeches
https://www.isdglobal.org/isd-publications/the-great-replacement-the-violent-consequences-of-mainstreamed-extremism/
https://time.com/5627494/we-analyzed-how-the-great-replacement-and-far-right-ideas-spread-online-the-trends-reveal-deep-concerns/
https://www.isdglobal.org/isd-explainer/the-great-replacement/
https://www.adl.org/resources/backgrounder/great-replacement-conspiracy-theory

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 81’25(=161.2):821.111(73) Лонгфелло
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.114-123

Оксана Галайбіда,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови,
Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
https://orcid.org/0000-0002-3622-9857
м. Кам’янець-Подільський, Україна

Алла Марчишина,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської мови,
Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
http://orcid.org/0000-0003-0430-176X
м. Кам’янець-Подільський, Україна

Ірина Мельник,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови,
Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
https://orcid.org/0000-0001-8163-7422
м. Кам’янець-Подільський, Україна

Відтворення художніх порівнянь у перекладі поеми Генрі Лонґфелло «Пісня про Гайавату» українською мовою

Rendering of similes in the ukrainian translation of the poem “The Song Of Hiawatha” by Henry W. Longfellow

Анотація. *У статті висвітлено питання відтворення засобів виразності і образності епічної поеми Генрі Лонґфелло «Пісня про Гайавату», зокрема, художніх порівнянь, у її україномовному перекладі, здійсненому відомим українським поетом Олександром Олесем. Зважаючи на етноспецифіку оригінального твору, який зображує життя і побут корінного населення Північної Америки, найчастіше у «Пісні про Гайавату» творення словесного образу у порівняннях ґрунтується на компонентах з фауно- і флороназвами, що підкреслює первісний зв’язок з природою і має символічне значення, забезпечує стилізацію поеми до фольклорних традицій.*

О. Олесь намагався якнайповніше зберегти зміст, структуру і ритмомелодику оригіналу. Для адекватності перекладу він найчастіше послуговується буквальним перекладом (калькуванням), що вказує на подібність мовної репрезентації в українській та англійській лінгвокультурах. Метод калькування є найбільш ефективним способом передачі особливостей культурно-маркованого смислу, але для збереження ритмомелодики і образної

специфіки перекладач також використовує заміну об'єкта порівняння іншим об'єктом, збереження того самого образу з конкретизацією ознак подібності, редукцію порівняльних конструкцій. Перекладачеві здебільшого вдається зберегти структурно-семантичні особливості порівнянь, але у складних образних конструкціях, що складаються з декількох порівнянь або поєднання метафор, епітетів і порівнянь, він використовує граматичні трансформації заміни і перестановки структурних компонентів.

Об'єкти порівняння у поемі зумовлені етнічним світосприйняттям індіанців і мають чітку етноспецифіку, яку перекладач вдало відтворює у перекладі, зберігаючи оригінальні образи або знаходячи їм українські відповідники. Непоодинокі випадки, коли імпліцитні порівняння в оригіналі експлікуються порівняльними конструкціями у перекладі. Саме поєднання індіанської культури, поетичної форми, української лінгвістичної традиції робить текст перекладу водночас екзотичним і зрозумілим для українського читача.

Ключові слова: *переклад, художнє порівняння, лінгвокультурні, структурно-семантичні, образні, стилістичні засоби.*

Summary. *This article examines the reproduction of the expressive and figurative devices, particularly the similes, in the Ukrainian translation of Henry W. Longfellow's renowned epic poem "The Song of Hiawatha" by the renowned Ukrainian poet Oleksandr Oles. Due to the ethnic specificity of the original work, which depicts the life and customs of the indigenous peoples of North America, the creation of verbal imagery in similes in "The Song of Hiawatha" is most often based on elements involving names of fauna and flora, which emphasizes the primal connection with nature and carries symbolic meaning, ensuring the poem's stylization in accordance with folklore traditions.*

O. Oles preserved the content, structure, and rhythmic melody of the original as fully as possible. To ensure the translation's accuracy, he most often employs literal translation (calque), which indicates the similarity of linguistic representation in Ukrainian and English linguistic cultures. The calque method is the most effective way to convey the nuances of culturally marked meaning, but to preserve the rhythm and imagery, the translator also uses the substitution of one object of comparison for another, the retention of the same image with the specification of similar features, and the reduction of comparative constructions.

The translator generally succeeds in preserving the structural and semantic features of the similes, but in complex figurative constructions consisting of several similes or a combination of metaphors, epithets and similes, he employs grammatical transformations involving the substitution and rearrangement of structural components.

The objects of comparison in the poem are shaped by the Native Americans' ethnic worldview and possess distinct ethnic specificity, which the translator successfully captures in the translation by preserving the original images or finding Ukrainian equivalents for them. There are frequent instances where implicit comparisons in the original are made explicit through comparative constructions in the translation. It is precisely the combination of Native American culture, poetic form, and Ukrainian linguistic tradition that makes the translated text both exotic and accessible to the Ukrainian reader.

Key words: *translation, simile, linguocultural, structural-semantic, figurative, stylistic devices.*

Вступ. Домінантною функцією художнього тексту є художньо-естетична, яка втілена у низці різнорівневих образних засобів. Серед них чільне місце належить художнім порівнянням, які мають значне стилістичне навантаження, наповнені культурно-специфічними смислами і створюють символіку художнього тексту, особливо поетичного. Аспекти структури, семантики і стилістичні функції художніх порівнянь вивчали Л. Голоюх, А. Коваль, О. Пономарів. Порівняльні структури англійської мови у діахронічному аспекті досліджувала Л. Ікалюк [4]. Структурний аспект, способи перекладу порівнянь висвітлювали А. Болдирева, А. Сидорчук, Т. Король, В. Денисенко [6], відтворення культурного компоненту – Р. Зорівчак [5], А. Головня [3], когнітивні аспекти перекладу порівнянь – Е. Ахмедова [1]. Ґрунтовне дослідження художнього порівняння провела О. Молчко, яка зазначає, що порівняльна конструкція у художньому тексті – це не просто засіб виразності, а складна когнітивно-культурна одиниця, що потребує особливої уваги при перекладі для збереження образного потенціалу оригіналу [8].

Мета нашого дослідження – з'ясувати прийоми відтворення художніх порівнянь у перекладі «Пісні про Гайавату» Генрі Лонґфелло українською мовою і встановити адекватність відтворення структурних, семантичних і лінгвокультурних компонентів.

Методологія та методи дослідження. У дослідженні використано методи інтерпретації художнього тексту, контекстного, зіставного і перекладознавчого аналізу тексту поеми Генрі Лонґфелло англійською мовою і її перекладу українською мовою, який здійснив відомий український поет і перекладач Олександр Олесь. Структурно-семантичний і стилістичний перекладацький аналіз дав змогу виявити прийоми і способи перекладу та перекладацькі трансформації, які сприяли адекватному відтворенню художніх порівнянь.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Пісня про Гайавату» Генрі Лонґфелло є оригінальним твором американської романтичної літератури, який базується на усному фольклорі корінних народів Північної Америки. Поет вдало поєднав легенди про життя індіанських племен і сентиментальний погляд на минуле, і поема стала блискучим зразком епічної традиції і фольклорних оповідей про індіанців племені оджибве, сповнена образності і пісенності. Типовим для народного епосу є порівняльні звороти, які є не тільки засобом пізнання навколишнього світу, але й через образ оживлюють зорові, слухові, тактильні та інші відчуття, якими сповнений цей світ. Тому і в тексті Лонгфелло є велика кількість художніх порівнянь з

насиченою образною структурою, які вимагають ретельної уваги при перекладі.

Традиційно науковці виокремлюють три компоненти порівняння: предмет порівняння (суб'єкт, tenor), образ (об'єкт, vehicle), ознака порівняння (similarity feature) [6, с. 134]. Структура порівняльних конструкцій в англійській і українській мовах має спільні і відмінні риси. І в українській, і в англійській мовах виділяють сполучникові і безсполучникові конструкції. Найпоширенішими в обох мовах є сполучникові порівняння: в англійській мові із сполучниками *like, as, if, as if*, в українській – *мов, немов, як, ніби*. В англійській мові порівняння також можуть бути виражені морфологічно – за допомогою прикметникових суфіксів *-ish, -like, -some, -y,* або у компресованій формі за допомогою структур *N-like, N-shaped, N-style, N-type* [11, с. 28]. В українській мові досить вживаними є безсполучникові порівняння з орудним або родовим відмінком, прикладкою, прислівниковою структурою з *по-* [2, с. 22]. Маркерами порівнянь в обох мовах є дієслова: *look like, feel like, remind, recollect, resemble, seem to, similar to, some kind of* в англійській мові; *бути подібним до…, виглядати як…*, *бути схожим* в українській мові. При перекладі художнього тексту йдеться не тільки про збереження змісту і структури стилістичних одиниць, але й про відтворення образності й емоційно-експресивного забарвлення твору.

Проведене емпіричне дослідження засвідчило, що найпоширенішими в обох варіантах поеми «Пісня про Гайавату» є сполучникові порівняння: в англійськомовному із сполучниками *like, as*, в українськомовному – *наче, мов, немов, як, ніби*. Проте в українськомовному варіанті досить вживаними є порівняння з орудним або родовим відмінком, що змінює ступінь експліцитності порівняння: *And the smoke rose slowly, slowly, // Through the tranquil air of morning, // First a* ***single line of darkness****, // Then a denser,* ***bluer vapor****, // Then a* ***snow-white cloud unfolding****, //* ***Like the treetops of the forest****, 38 Вився дим поволі, тихо // В сяйві сонячного ранку* [10, с. 38] – *Спочатку –* ***мов темна смужка****, // Потім –* ***наче синя пара****, //* ***Закруглявся у повітрі, // Як зимою ліс верхів'ям****, //* ***Сніжно-білими клубками*** [7, с. 12]. Такі компаративні структури характеризує більша семантична зрощеність і образна цілісність.

Оскільки «Пісня про Гайавату» відтворює етноспецифіку корінних народів Північної Америки, перекладач намагався якомога точніше відтворити об'єкти порівняння, якими є здебільшого представники флори і фауни, використовуючи дослівний переклад і зберігаючи оригінальний образ порівняння. Наприклад:

Sweet thy breath is ***as the fragrance***	***In the Moon when leaves are falling***. [10, с. 117]
Of the wild-flowers in the morning,	*А твоє дихання, пташко,*
As their fragrance is at evening,	***Наче пахощі уранці,***
	Наче подих квітів ніжних,
	Подих в Місяць Листопаду
	[7, с. 85].

У наведеному прикладі розгорнуте порівняння утворює градаційну структуру, яка полягає у нарощенні образу (ранок → вечір → осінь → місяць). Експресивність посилена через багатоаспектність сенсорних відчуттів: запах + час + світло + темрява. У перекладі збережено структуру порівняння, повтор сполучника (*as – наче*), але частково перебудовано логіку порівняння, через що втрачено градацію, і введено образи «пахощів», «подиху квітів ніжних» (в оригіналі – диких квітів (*wild-flowers*), що посилює емоційну образність, ліризм оповіді. Привертає увагу заміна повтору іменника *fragrance* на синоніми «*пахощі / подих*», що розширює образ, додаючи відчуття тактильності і руху.

Характерною рисою епічної поеми є ампліфікація, нагромадження стилістичних засобів, зокрема, порівнянь, підтвердженням чого є наступний приклад:

By the signal of the Peace-Pipe,	Сим далеким синім димом,
Bending like a wand of willow,	Що лозою в небі в'ється,
Waving like a hand that beckons,	Що рукою наче кличе,
Gitche Manito, the mighty,	Гітчі-Маніто могучий
Calls the tribes of men together	Зве до себе на пораду
[10, с. 38]	[7, с. 12].

В оригіналі два порівняльні звороти поєднують природні (*willow* – лозою) і антропоморфні (*hand* – рукою) явища, чим формують міфопоетичний тон і створюють паралельні структури, виражені дієприкметниковими конструкціями. При перекладі збережено семантику лексичного наповнення, але введено граматичні трансформації – на морфологічному рівні: дієприкметникові форми замінено особовими дієсловами (*в'ється, кличе*); на синтаксичному: паралельні дієприкметникові конструкції замінено підрядними реченнями зі збереженням симетрії синтаксичного малюнку.

Але не завжди вдається зберегти багатокомпонентність порівнянь, тоді перекладач вдається до компресії, опущення одного з елементів порівняння, що спрощує образність, наприклад:

	As the plume upon his head-gear
	[10, с.110]
	На руках по кручах ніжно
	Ніс він дівчину-красуню,
	І ***здавалась легким пухом***
In his arms he bore a maiden;	***Ся поклажа Гайаваті***
Light he thought her as a feather,	[7, с. 80].

В оригіналі є подвійне порівняння, об'єкт порівняння виражено лексемою пір'я (*feather*) і перо на головному уборі (*plume upon his gear)*. Друге порівняння культурно марковане (індіанський головний убір із пір'ям). У перекладі спостерігаємо згортання двох рядків в один (компресію). Збережено одне порівняння – "*легким пухом*", втрачено другий образ (пір'я в головному уборі). Це зменшує культурну специфіку, зміщує фокус порівняння на опис. Описовості сприяє і структурна заміна традиційної порівняльної конструкції *as… as…* на словосполучення в орудному відмінку у перекладі. Окрім того, в українській лінгвокультурі частіше для передавання легкості використовують порівняльний зворот з компонентом «пух» (легкий як пух), тому і відбулася лексична заміна англійськомовного варіанту «перо» (feather, plume) на українськомовний «пух».

До складу порівняльного звороту можуть входити інші стилістичні фігури, наприклад, зворотні епітети:

And they stood there on the meadow,	*В зброях всі, в яскравих фарбах*
With their weapons and the war-gear,	***Як дерева в час осінній,***
Painted like the leaves of Autumn,	***Наче ранок на світанні****,*
Painted like the sky of morning [10, с. 39].	*Всі зійшлись вони в долині* [7, с. 13].

Порівняння у тексті оригіналу мають чітку символіку, інтенсифікація кольористичної ознаки відбувається через повтор, який створює ритмічність. У перекладі відтворено порівняльні конструкції із збереженням порівняльного компонента (like – як, наче), паралельності конструкцій, збережено образність і структуру епітета, використано трансформацію узагальнення: *leaves – дерева, sky – світання*.

Неодноразово О. Олесь використовує прийом компенсації при відтворенні компаративних конструкцій, наприклад, у попередньому

прикладі у перекладі втрачено повтор лексеми *painted*, а у наступному контексті у перекладі використано лексичний повтор «*як потоК*», хоча в оригіналі його немає:

Spake to them with voice majestic	І ясний величний голос,
As the sound of far-off waters,	**Як потоК, що з гір несеться,**
Falling into deep abysses,	**Як потоК, що пада в прірву**,
Warning, chiding, spake in this wise [10, с. 39].	Пролунав до всіх народів [7, с. 13].

У перекладі відбувається доповнення художнього образу: один складний образ води, що падає у безодню, зазнає синтаксичного розщеплення на два паралельні. Таким чином формується градація звукової ознаки: спочатку створено звуковий образ гірського потоку, який посилений звуком його падіння у прірву. В оригіналі це одночасні звуки.

Переклад може експлікувати ставлення перекладача до подій у тексті, зокрема у наступному контексті, коли об'єкт у порівняльній конструкції *miserable woman* (нещасна жінка) відтворено у перекладі емоційно забарвленим образом з негативною конотацією «*немов столітня баба*», який інтенсифікує зневагу й осуд:

"*Hark you, Bear! you are a coward;*	***Like a miserable woman****!* [10, с. 43].
And no Brave, as you pretended;	*"Не з хоробрих ти, Ведмедю!*
Else you would not cry and whimper	*Скрізь ти силою хвалився,*
	А, ***немов столітня баба,***
	Застогнав, завив від болю [7, с. 17].

Порівняння завершує градацію докору: *coward → no Brave → cry and whimper → like a miserable woman*. О. Олесь послуговується лексико-семантичною трансформацією модуляції (смислового розвитку) і через заміну нейтральної лексеми *woman* просторічною розмовною лексемою «*баба*» і додавання вікового компоненту відтворює фразеологізм «стогне як столітня баба». Використання цього народного стереотипу є культурною адаптацією, що посилює емоційність і експресивність образу.

Низка порівнянь у поемі містять етнокультурні компоненти, зокрема, імена міфілогізованих створінь. Утрата автентичної індіанської реалії у перекладі призводить до зменшення етнокультурної автентичності, але О. Олесь компенсує її через адекватне відтворення експресивно забарвленої лексики, наприклад:

From his footprints flowed a river,
leaped into the light of morning,
gleamed ***like the Ishkoodah, the comet*** [10, с. 37].

Від слідів його неслася
І тремтіла в сяйві ранку
Річка, падаючи з кручі
І ***займаючись мітлою*** [7, с. 11].

Образність збережено на рівні подібності за формою хвоста комети і мітли. І комета, і мітла, мають спільну сему «довгий»: у комети – хвіст, у мітли – ручка. Окрім того, словник української мови подає лексему «мітла» як розмовний варіант комети: розм. те саме, що комета: Мітла огненная зійшла. І степ і гори осіяла (Шевч., II, 1963, 362) [9, с. 756]. Уведення цієї питомо української лексичної одиниці уподібнює текст до українськомовного звучання.

Загалом намагаючись повністю відтворити образну систему оригіналу, О. Олесь подекуди вносить незначні зміни, як у наступному прикладі:

Then along the sandy margin
Of the lake, the Big-Sea-Water,
On he sped with ***frenzied gestures,***
Stamped upon the sand, and tossed it
Wildly in the air around him;
Till the wind became a whirl-wind,
Till ***the sand was blown and sifted***
Like great snowdrifts o'er the landscape*,*
Heaping all the shores with Sand Dunes [10, с. 116].

По піщанім надбережжю,
Як шалений, він понісся*,*
Вибиваючи завзято
Мокасинами об землю;
Вітер бурею зробився,
Засвистів пісок летючий,
Наче курява в пустелі*...*
І покрилось надбережжя
Бугирями Него-Воджу [7, с. 85].

Замість образу снігових заметів (snowdrifts) перекладач увів образ «куряви в пустелі», який у цьому контексті «піщаного узбережжя» є, безумовно, доцільнішим, ніж «снігові замети». Таким чином експлікується ідея, що перекладач має теж авторський стиль і може вносити незначні зміни до тексту, які не змінюють його прагматичного ефекту.

У наведеному уривку спостерігаємо ще одну особливість перекладу О. Олеся: у «Пісні про Гайавату» є приклади імплікованого, формально не вираженого порівняння, яке експлікується у перекладі: *On he sped with* ***frenzied gestures – Як шалений,*** *він понісся.* І такі приклади не поодинокі: *The creator of the nations, / Looked upon them with compassion, /* ***With paternal love and pity;*** [10, с. 39] – *Подивився Милосердний, / Гітчі-Манітo могучий. /* ***Наче батько, подивився*** *на дитячу ворожнечу* [7, с. 13].

У поемі рідко зустрічаються однослівні об'єкти порівняння, здебільшого це багатокомпонентні структури, які часто супроводжуються уточненнями, які розвивають і доповнюють образ: And his hair, with snow besprinkled, ***Streamed behind him like a river, Like a black and wintry river*** [10, с.46]. – *І його волосся чорне,* ***Наче хвилі в час зимовий, Наче річка каламутна, на землі за ним неслося*** [7, с. 20].

У перекладі спостерігаємо перекладацьку трансформацію конкретизації: *річка – хвилі,* крім того, зазнає деяких змін і об'єкт порівняння: в оригіналі річка *чорна* (*black river*), у перекладі *каламутна*, в оригіналі волосся *with snow besprinkled* (посіяне снігом (сивиною), у перекладі *чорне*. Така комбінована стратегія перекладу зі збереженням структури і варіативною семантичною адаптацією робить образ яскравішим, досягає образної адекватності, водночас відводить переклад від буквальної еквівалентності. Олександрові Олесеві вдалося зберегти оригінальність звучання поеми Г. Лонґфелло у перекладі шляхом збереження віршованого розміру, ритмомелодики і образності першотвору [2 , с. 271].

Висновки з дослідження. Художні порівняння займають вагоме місці у структурно-семантичній, стилістичній і лінгвокультурній організації поеми Генрі Лонґфелло «Пісня про Гайавату». Для відтворення їх у перекладі українською мовою О. Олесь використав повні і часткові еквіваленти, денотативно- і конотативно-образні відповідники, скорочення структури порівняння, збереження того самого образу порівняння, але деколи із конкретизацією або заміною ознак подібності. З-поміж перекладацьких трансформацій поет залучав лексичні, граматичні і стилістичні заміни, модуляцію, компресію і скорочення. Такі зміни посилюють образний потенціал і емоційно-експресивне забарвлення твору, милозвучність і плавність оповіді, що відповідає нормам української поетики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахмедова Е.Д. Стратегії англо-українських перекладів художніх порівнянь: когнітивний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація*. 2020. Вип. 2. С. 92–99. DOI https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-2-13
2. Галайбіда О.В., Марчишина А.А. Стратегії перекладу поеми Г. Лонґфелло «Пісня про Гайавату» українською мовою. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73). № 1. Ч. 1. С. 269–273.
3. Головня А.В. Особливості передачі культурного компонента порівняння при перекладі прозових творів Редьярда Кіплінга. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 9 (220). Ч. ІІ. С. 156–162.

4. Ікалюк Л.М. Функціонально-семантичне поле порівняння у давньоанглійській мові. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Філологічна.* 2011. Вип. 19. С.253–256.
5. Зорівчак Р.П. Відтворення семантико-стилістичних функцій фразеологічних порівнянь у поетичному перекладі (на матеріалі англомовних перекладів поетичних творів Тараса Шевченка).*Теорія і практика перекладу*. К., 1980. Вип. 3. С. 45–55.
6. Король Т.Г., Денисенко В.С. Особливості перекладу порівнянь з англійської мови (на матеріалі роману О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. Вип. 1(2). С. 133–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvxdupmk_2018_1%282%29__28
7. Лонгфелло Г.В. Пісня про Гайавату / пер. з англ. О. Олесь /. Київ: Веселка, 1983. 185 с.
8. Молчко О.О. Порівняльна конструкція як структурно-конотативна реалія: проблеми перекладу (на матеріалі українських та англійських художніх текстів). *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. праць. К., 2004. Вип. 15. С. 72–77.
9. Словник української мови. URL: http://sum.in.ua/s/
10. Longfellow H.W. The song of Hiawatha. K., 1967. 223 c.
11. Pierini P. Simile in English: from description to translation. *CIRCULO de Linguistica Aplicada a la Comunicacion (clac)*. 2007. № 29. P. 21–43.

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 81’37:004.8
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.124-137

Інна Довженко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Державний торговельно-економічний університет
https://orcid.org/0000-0003-2972-1787
м. Київ, Україна

Людмила Дячук,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Державний торговельно-економічний університет
https://orcid.org/0000-0002-0076-5236
м. Київ, Україна

Наталія Білоус,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Державний торговельно-економічний університет
https://orcid.org/0000-0002-2119-8701
м. Київ, Україна

ШІ-тексти в англомовному дискурсі: виклики для цифрової лінгвістики

AI Texts in English-Language Discourse: Challenges for Digital Linguistics

Анотація. *Стаття присвячена аналізу англомовних текстів, створених штучним інтелектом у контексті цифрової лінгвістики. У роботі окреслено актуальність теми, зумовлену масовим використанням генеративних моделей у бізнесі, освіті та медіа, що формує нові стандарти комунікації та впливає на еволюцію англійської мови. Визначено ключові поняття – «цифрова лінгвістика», «генеративний дискурс», «автентичний текст» – та запропоновано типологію ШІ-текстів (трансформаційні, інтерактивні, генеративні). У статті розглянуто стилістичні, прагматичні та семантичні особливості ШІ-дискурсу, зокрема його стандартизовану синтаксичну структуру, прагматичну нейтральність та обмежену варіативність стилю. Показано відмінності між ШІ-текстами та автентичними текстами на прикладах бізнес-комунікації, соціальних мереж та академічного письма. Підкреслено, що англомовні ШІ-тексти становлять новий тип дискурсу, який потребує окремого лінгвістичного осмислення. Перспективи подальших досліджень охоплюють корпусний аналіз, стило-*

метрію, автоматичне розпізнавання ШІ-текстів, міжкультурний вимір та етичні аспекти використання штучного інтелекту у комунікації. Дослідження також акцентує увагу на соціокультурних наслідках поширення ШІ-текстів, адже їхня стандартизована структура поступово може впливати на живе мовлення та комунікативні практики. Методологія дослідження поєднує корпусний підхід та дискурс-аналіз, що дозволяє комплексно оцінити специфіку ШІ-текстів. Окремо підкреслено значення порівняльного аналізу, який дає змогу чітко окреслити межі між алгоритмічною та людською мовною продукцією. Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів для розробки інструментів автоматичного розпізнавання ШІ-текстів, удосконалення освітніх програм та формування навичок медіаграмотності. Міжкультурний вимір дослідження відкриває перспективи для порівняння функціонування ШІ-текстів у різних мовних та культурних середовищах, що дозволяє оцінити їхній вплив на глобальну комунікацію.

Ключові слова: *штучний інтелект, англомовні тексти, цифрова лінгвістика, генеративний дискурс, автентичний текст, корпусний аналіз, дискурс-аналіз, етика ШІ.*

Summary. *The article is devoted to the analysis of English-language texts generated by artificial intelligence in the context of digital linguistics. The study outlines the relevance of the topic, determined by the widespread use of generative models in business, education, and media, which shape new standards of communication and influence the evolution of the English language. Key concepts such as "digital linguistics", "generative discourse", and "authentic text" are defined, and a typology of AI-texts is proposed (transformational, interactive, generative). The article examines stylistic, pragmatic, and semantic features of AI discourse, including its standardized syntactic structure, pragmatic neutrality, and limited stylistic variability. Differences between AI-texts and authentic texts are demonstrated through examples from business communication, social media, and academic writing. It is emphasized that English-language AI-texts represent a new type of discourse requiring separate linguistic interpretation. The prospects for further research include corpus analysis, stylometry, automatic recognition of AI-texts, intercultural dimensions, and ethical aspects of artificial intelligence in communication. The study also highlights the socio-cultural consequences of the spread of AI-texts, since their standardized structure may gradually affect natural speech and communicative practices. Issues of academic integrity, authorship, and reliability are considered in connection with the use of algorithmically generated texts in scientific and educational activities. The methodology combines corpus-based and discourse-analytical approaches, allowing for a comprehensive assessment of the specificity of AI-texts. Particular attention is paid to comparative analysis, which makes it possible to clearly delineate the boundaries between algorithmic and human linguistic production. The practical significance of the work lies in the possibility of applying the results to the development of tools for automatic recognition of AI-texts, improvement of educational programs, and the formation of media literacy skills. The intercultural dimension of the study opens perspectives for comparing the functioning of AI-texts in different linguistic and cultural environments, enabling an assessment of their impact on*

global communication. Thus, the article proposes a comprehensive approach to the analysis of English-language AI-texts, combining corpus, stylometric, and discourse-analytical methods, which makes it possible to outline their place in modern communication and determine directions for further research.

Key words: *artificial intelligence, English-language texts, digital linguistics, generative discourse, authentic text, corpus analysis, discourse analysis, AI ethics.*

Вступ. У сучасному світі штучний інтелект дедалі активніше інтегрується у сферу мовної комунікації. Генеративні моделі, такі як ChatGPT, Copilot чи Claude, здатні створювати англомовні тексти різних жанрів – від академічних есе до бізнес-листів і постів у соціальних мережах. Це явище породжує нові виклики для цифрової лінгвістики, яка має досліджувати не лише традиційні дискурси, а й тексти, створені алгоритмами.

Англомовні ШІ–тексти, з одного боку, забезпечують швидкість і доступність комунікації, а з іншого – мають низку специфічних характеристик, які відрізняють їх від автентичних текстів. Вони часто позбавлені індивідуального стилю, прагматичної гнучкості та культурної багатозначності, що створює виклики для цифрової лінгвістики. Актуальність теми зумовлена кількома чинниками. По–перше, англійська мова виконує роль lingua franca у глобальному цифровому просторі, тому саме англомовні ШІ–тексти найчастіше стають об'єктом комунікації. По-друге, масове використання генеративних моделей у бізнесі, освіті та медіа формує нові стандарти мовлення, які можуть впливати на еволюцію англійської мови.

У цьому зв'язку виникає потреба у розробці методів автоматичного розпізнавання ШІ–текстів, що має значення для академічної доброчесності, інформаційної безпеки та медіаграмотності. Тому, дослідження англомовних ШІ–текстів є важливим завданням сучасної цифрової лінгвістики. Воно дозволяє описати їхні стилістичні, прагматичні та семантичні особливості, а також визначити їхнє місце у сучасній лінгвістичній типології та окреслити перспективи розвитку комунікації в умовах цифрової трансформації.

Мета статті – окреслити лінгвістичні особливості англомовних ШІ–текстів та визначити проблеми й перспективи їхнього аналізу в межах цифрової лінгвістики.

Методологія та методи дослідження. Для аналізу англомовних ШІ–текстів використано корпусний підхід, дискурс-аналіз, а також порівняння з автентичними текстами. Корпусний аналіз полягає у створенні корпусу англомовних ШІ–текстів та автентичних текстів, що дозволяє порівняти їхні лексичні, синтаксичні та семантичні характеристики. Корпусний підхід забезпечує репрезентативність

матеріалу та дає змогу виявити закономірності у використанні мовних конструкцій. Досліджено прагматичні особливості ШІ–дискурсу, зокрема його нейтральність, відсутність іронії та культурних алюзій. Аналіз комунікативних функцій здійснено на матеріалі бізнес–комунікації, соціальних мереж та академічного письма. Проведено співставлення ШІ–текстів із автентичними текстами різних жанрів. Це дозволило виявити відмінності у стилістиці, семантиці та прагматиці, а також окреслити межі між алгоритмічною та людською мовною продукцією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрова лінгвістика – це галузь, що вивчає мову в цифровому середовищі, зокрема в інтернеті, соціальних мережах, чатах і автоматично згенерованих текстах. У світовій науковій практиці цифрова лінгвістика розглядається як міждисциплінарний напрям, що поєднує традиційні методи мовознавства з інструментами штучного інтелекту, корпусних досліджень та аналізу великих даних. За останні роки з'явилися масштабні міжнародні проєкти, спрямовані на створення багатомовних корпусів, мультимодальних ресурсів та інтеграцію алгоритмів машинного навчання лінгвістичного аналізу.

Дослідження у США, Швейцарії та інших країнах акцентують увагу на прагматичних і семантичних особливостях цифрового дискурсу, а також на розробці освітніх платформ для роботи з мовними корпусами. Автори систематизують лінгвістичні особливості ШІ–текстів, аналізують їхню стилістику, прагматику та семантику, підкреслюючи відмінності від автентичних текстів. Наприклад, дослідження Luka Terčon та Kaja Dobrovoljc "Linguistic Characteristics of AI–Generated Text: A Survey" систематизує ключові риси текстів, створених великими мовними моделями, та окреслює виклики їхнього розпізнавання [8, с. 24]. Автори підкреслюють, що ШІ–тексти мають низку специфічних характеристик, які відрізняють їх від людських.

Водночас дослідження Georgios P. Georgiou спрямоване на виявлення мовних характеристик, які дозволяють відрізнити тексти, написані людьми, від текстів, створених великими мовними моделями. Автор застосовує автоматичний аналіз корпусів, що включають студентські есе та тексти, згенеровані ChatGPT, і порівнює їх за лексичними, синтаксичними та семантичними параметрами [6, с. 101]. У 2023 році Taylor & Francis Online став важливим майданчиком для обговорення мовних характеристик текстів, створених штучним інтелектом [7, с. 23] Дослідження цього періоду систематизували ключові напрями аналізу, що охоплюють стилістику, прагматику, семантику та технології автоматичного розпізнавання.

Дослідження англомовних ШІ–текстів активно розвивається у кількох напрямах – computational linguistics, discourse analysis та AI ethics. У сфері computational linguistics значну увагу приділяють корпусним дослідженням і стилометрії. Публікації в ACL Anthology демонструють, що автоматичний аналіз великих масивів текстів дозволяє виявляти специфічні ознаки ШІ–дискурсу, зокрема повторюваність синтаксичних конструкцій та обмежену варіативність лексики [6]. Це підтверджує важливість інтеграції методів NLP у лінгвістичні студії.

У напрямі discourse analysis варто згадати роботу Kasper Trolle Elmholdt, Jeppe Agger Nielsen "The hopes and fears of artificial intelligence: a comparative computational discourse analysis", які досліджують, як різні соціальні групи інтерпретують тему штучного інтелекту [5, с. 46]. Їхній підхід показує, що аналіз ШІ–текстів виходить за межі стилістики й охоплює прагматичний та соціокультурний вимір.

У сфері AI ethics важливим є дослідження Xuan Wang та Xinyi Zhang "Ethical Considerations for the Use of Artificial Intelligence in Linguistics Journal Publishing"[9, с. 16]. Автори розглядають проблеми авторства, достовірності та академічної доброчесності у використанні ШІ–текстів, підкреслюючи ризики маніпуляцій і плагіату. Це безпосередньо стосується викликів, які постають перед цифровою лінгвістикою.

Таким чином, міжнародні дослідження демонструють багатовимірність проблеми: від технічних аспектів автоматичного аналізу до соціально–прагматичних та етичних викликів.

У порівнянні з українським контекстом, де цифрова лінгвістика перебуває на етапі становлення й зосереджена переважно на корпусних та словникових ресурсах [1; 2; 3], закордонні студії демонструють ширший спектр застосувань – від аналізу соціальних мереж до використання штучногоінтелекту для моделювання комунікативних стратегій [8; 9]. За останні п'ять років спостерігається поступове формування наукової школи, яка працює над створенням корпусів, електронних словників та систем автоматизованого аналізу текстів.

Цифрова лінгвістика охоплює аналіз автентичних текстів у мережі (соцмережі, блоги, форуми), та нові типи дискурсу, створені алгоритмами штучного інтелекту. У цьому контексті варто розрізняти різні типи текстів. Зокрема, можна виділити генеративні, трансформаційні та інтерактивні тексти. Генеративні тексти – це тип мовної продукції, створеної алгоритмами штучного інтелекту без прямої участі людини [1, с. 56]. На відміну від трансформаційних текстів (машинний переклад, автоматичне реферування), генеративний

дискурс формує нові висловлювання «з нуля», що робить його самостійним явищем у сучасній комунікації.

На відміну від генеративних текстів, трансформаційні тексти – продукти алгоритмів, які перетворюють уже наявний матеріал [3, с. 89]. Сюди належать машинний переклад та автоматичне реферування. Їхня головна мета – відтворення або стискання змісту іншою мовою чи у скороченій формі.

Окрім цього, важливим явищем сучасної цифрової комунікації є інтерактивні тексти. Інтерактивні тексти – повідомлення, створені чат–ботами та іншими системами, що працюють у режимі діалогу [8, с. 25]. Вони орієнтовані на швидку реакцію та підтримку комунікації у реальному часі.

Поряд із інтерактивними продуктами штучного інтелекту варто розглянути й автентичні тексти. Автентичний тексти – мовний продукт, створений людиною, який відображає індивідуальний стиль, прагматичну гнучкість та культурну багатозначність [3, с. 90]. Автентичні тексти характеризуються емоційністю, варіативністю та здатністю враховувати соціальний і культурний контекст, що відрізняє їх від стандартизованих ШІ–текстів.

Отже, цифрова лінгвістика охоплює широкий спектр текстових практик – від автентичних до алгоритмічно створених. Усі ці типи дискурсу формують нову картину комунікації в епоху штучного інтелекту. Їхня поява змінює традиційне уявлення про природу тексту та комунікативні практики в цифрову епоху.

ШІ–тексти визначаються як мовні продукти, створені генеративними алгоритмами без прямої участі людини. Вони мають низку особливостей: стандартизовану синтаксичну структуру, прагматичну нейтральність, обмежену варіативність стилю тощо. У сучасному мовному просторі штучно згенеровані тексти дедалі частіше розглядаються не лише як технічний продукт, а як окремий тип дискурсу, що має власні закономірності й комунікативні функції. Їхня поява змінює традиційне уявлення про текстотворення, адже автором виступає не людина, а алгоритм, який оперує статистичними моделями та мовними шаблонами.

Аналіз штучно згенерованих текстів потребує окреслення їхніх ключових рис, які відрізняють їх від автентичних мовних продуктів. Ці особливості визначають специфіку ШІ–дискурсу та його місце у сучасній комунікації. Серед них можна виділити кілька основних характеристик.

По–перше, ШІ–тексти характеризуються стандартизованою синтаксичною структурою та прагматичною нейтральністю [5, с. 50]. Вони тяжіють до повторюваності конструкцій, уникання

багатозначності та використання кліше, що створює ефект «мовної стандартизації». Це відрізняє їх від людських текстів, де індивідуальний стиль і прагматична гнучкість є ключовими ознаками.

По–друге, ШІ–дискурс має власну комунікативну функцію [7]. Він орієнтований на швидке інформування, генерацію відповідей і забезпечення зрозумілості для максимально широкої аудиторії. У цьому сенсі він виконує роль «універсального посередника», але водночас втрачає емоційність, культурні алюзії та індивідуальність.

По–третє, ШІ–тексти створюють нові виклики для цифрової лінгвістики [2, с. 150]. Виникає потреба у розробці методів їхнього аналізу та розпізнавання, адже вони мають впізнаваний «мовний почерк» – шаблонні завершальні формули, узагальнені твердження, корпоративні кліше. Це дозволяє розглядати їх як окремий корпус, що потребує спеціальних інструментів стилометрії та семантичного аналізу.

По–четверте, ШІ–дискурс має етичний та еволюційний вимір [8. с. 40]. Він ставить питання авторства, достовірності та академічної доброчесності, а також впливає на мовну еволюцію: стандартизовані кліше поступово можуть проникати у живе мовлення, змінюючи його структуру та стилістику.

Таким чином, ШІ–тексти слід розглядати як новий тип дискурсу, що поєднує технічну точність із комунікативною універсальністю, але водночас обмежений у стилістичній варіативності та прагматичній гнучкості. Їхнє дослідження відкриває перспективи для розвитку цифрової лінгвістики, яка має описати ці тексти та визначити їхнє місце у сучасній комунікації та культурі.

Щоб краще зрозуміти специфіку штучно згенерованих текстів, варто розглянути їх у контексті інших автоматизованих мовних практик. Порівняння з машинним перекладом, автоматичним реферуванням та текстами чат–ботів дозволяє чіткіше окреслити відмінності між різними типами алгоритмічної продукції та визначити унікальні риси генеративного дискурсу.

Машинний переклад. Тексти, створені системами перекладу, мають чітку функцію – відтворення змісту іншою мовою [2, с. 151-152]. Їхня головна особливість полягає у прагненні до семантичної точності, навіть якщо стилістика страждає. На відміну від цього, ШІ–тексти не є похідними від людського оригіналу: вони створюють новий текст «з нуля», що робить їх самостійним дискурсом.

Автоматичне реферування. Реферативні системи стискають наявний текст, зберігаючи ключові смисли. Вони працюють із вже існуючим матеріалом, тоді як генеративні моделі продукують нові

висловлювання [3, с. 89]. Це принципова різниця: ШІ–тексти не лише відображають, а й моделюють комунікативні ситуації.

Чат–боти. Тексти чат–ботів мають діалогічну природу, вони орієнтовані на інтерактивність і відповіді у реальному часі [5, с. 47]. ШІ–тексти, створені генеративними моделями, можуть бути діалогічними, але їхня головна риса – універсальність жанрів: від есе до бізнес–листів. Таким чином, вони виходять за межі вузької функції чат–ботів.

Місце штучно згенерованих текстів у сучасній типології мовних продуктів визначається їхньою унікальною природою: вони не трансформують наявний матеріал і не обмежуються діалогічною функцією, а створюють нові висловлювання [3, с. 70]. Саме тому аналіз ШІ–дискурсу потребує окреслення його ключових вимірів, які дозволяють зрозуміти специфіку цього явища.

Якщо машинний переклад і реферування належать до категорії «трансформаційних» текстів (переклад, скорочення), а чат–боти – до «інтерактивних», то ШІ–тексти слід віднести до генеративних» дискурсів, які створюють новий мовний продукт без прямої залежності від людського оригіналу. Це робить їх унікальним явищем у сучасній лінгвістиці, що поєднує автоматизацію з творчим моделюванням.

Для аналізу специфіки дискурсу штучного інтелекту пропонується розглянути його в кількох ключових вимірах, починаючи від стилістичних і прагматичних особливостей, семантичних й технічних аспектів автоматичного розпізнавання.

Стилістичні характеристики. Тексти, створені ШІ, часто вирізняються повторенням конструкцій і заздалегідь заготовлених шаблонів. Це додає їм певної механічності й дозволяє легко відрізнити такі матеріали від авторських творів людей із їхньою індивідуальною манерою письма. **Прагматичні особливості**. Існують суттєві труднощі у відтворенні іронії, культурних посилань або смислів, залежних від конкретного контексту. Подібні обмеження впливають на здатність ШІ ефективно комунікувати в нюансованих ситуаціях та адаптуватися до їхньої зміни.

Семантичні риси. Штучний інтелект схильний до спрощень, уникаючи складнощів та багатозначностей. Це позитивно позначається на зрозумілості текстів, проте водночас зменшує їхню глибину та багатство інтерпретаційних можливостей.

Автоматичне розпізнавання. Важливим напрямом розвитку є створення алгоритмів, які дозволять надійно розрізняти тексти, генеровані ШІ, і ті, що написані людьми. Такі дослідження мають значення не лише для академічної спільноти, а й для покращення інформаційної безпеки та підвищення рівня медіаграмотності серед користувачів.

Аналіз англомовних текстів, створених штучним інтелектом, виявляє низку специфічних проблем, які постають перед сучасною цифровою лінгвістикою. Одним із ключових аспектів є стилістична одноманітність. Генеративні моделі схильні використовувати повторювані синтаксичні конструкції та стандартні мовні шаблони. Це призводить до зниження виразності тексту, обмежує його індивідуальність і створює ефект «мовної стандартизації». У результаті, англомовні ШІ–тексти часто виглядають граматично правильними, але позбавленими стилістичної глибини та авторської інтонації. Наприклад,

AI–generated: "The study shows that technology is important. Technology helps people. Technology changes society".

Human–written: "Technological progress reshapes society in complex ways, influencing both daily routines and cultural values".

Наведений приклад демонструє повторюваність конструкцій у ШІ–тексті та багатшу стилістику у людському.

Другим важливим викликом є прагматичні обмеження. Алгоритми демонструють труднощі у відтворенні іронії, сарказму, культурних алюзій та контекстуальних нюансів. У живому дискурсі англійської мови такі елементи відіграють значну роль, адже вони формують комунікативну багатозначність і забезпечують гнучкість мовлення. ШІ–тексти, навпаки, тяжіють до прямолінійності та прагматичної нейтральності, що знижує їхню здатність адекватно відображати соціальні й культурні контексти. Наприклад,

AI–generated: "The meeting was not very good. People were not happy".

Human–written: "The meeting was a disaster – everyone left shaking their heads and joking about the chaos".

ШІ–текст прямолінійний, тоді як людський використовує іронію та культурні алюзії.

Не менш суттєвим є аспект семантичних особливостей. Генеративні моделі схильні до узагальнень, уникання багатозначності та спрощення складних понять. Це проявляється у використанні надто широких категорій, відсутності семантичної глибини та недостатньої варіативності лексики. У результаті англомовні ШІ–тексти часто виглядають інформативними, але позбавленими нюансів, які притаманні автентичному мовленню. Наприклад,

AI–generated: "Food is important for health. Healthy food makes people feel better".

Human–written: "A balanced diet rich in vegetables and whole grains reduces the risk of chronic diseases and improves long–term well–being".

ШІ узагальнює, авторський текст додає конкретику та семантичну глибину.

Етичні аспекти взаємодії із штучним інтелектом формують окремий спектр важливих проблем, зокрема у сфері цифрової лінгвістики. Одним із ключових питань є проблема авторства: чи варто вважати тексти, згенеровані штучним інтелектом, результатом творчої діяльності людини, або ж вони повинні належати самому алгоритму. Це питання набуває особливого значення у контексті визначення інтелектуальних та моральних прав на створений контент.

Крім того, актуальним залишається питання достовірності інформації. Штучний інтелект здатен генерувати тексти з високою переконливістю, однак вони нерідко можуть містити фактичні неточності чи помилки. Подібна ситуація створює ризики, пов'язані з плагіатом і можливими маніпуляціями, що зумовлює потребу у формуванні нових етичних стандартів для роботи з лінгвістичними алгоритмами. Наприклад, визначення чітких правил перевірки фактів і встановлення авторських прав для автоматизованих текстів стає нагальним завданням для фахівців галузі.

AI–generated: "According to experts, climate change is not a big problem" (вигадане твердження без джерела).

Human–written: "According to the IPCC 2023 report, climate change poses significant risks to ecosystems and human health".

ШІ може створювати неправдиві твердження, тоді як авторський текст спирається на достовірні джерела.

Однією з ключових проблем сучасності є мовна еволюція, яка зумовлена зростаючим впливом штучного інтелекту. Під впливом технологій відбувається стандартизація англійської мови, що виражається у формуванні нових кліше й закріпленні певних синтаксичних моделей. З часом ці структурні зміни можуть поширюватися на природне мовлення, поступово впливаючи на його динаміку та самобутність [9, с. 16]. Такі трансформації мають суперечливий характер. З одного боку, вони полегшують уніфікацію комунікативних процесів, сприяючи спрощенню обміну інформацією. З іншого ж боку, ці тенденції становлять загрозу для мовної різноманітності та індивідуальності стилю. Як приклад, можна розглянути:

AI–generated: "In conclusion, it is important to note that technology is changing the world" (типове кліше).

Human–written: "Technological innovation continues to redefine global communication, creating both opportunities and challenges for cultural exchange".

ШІ–тексти часто завершуються стандартними кліше, які можуть поступово проникати у живе мовлення.

Штучний інтелект у своїй генерації текстів має впізнаваний «мовний почерк», який проявляється у використанні стандартних кліше та

повторюваних виразів [1]. Це явище наочно продемонстровано в бізнес–комунікації, академічних текстах і навіть у соціальних мережах.

1. Бізнес–комунікація

Автентичний лист (human–written)

"Dear Mr. Johnson, We truly appreciate your continued trust in our services. As we move into the next quarter, we would be delighted to explore new opportunities together. Please let us know a convenient time for a call. Best regards, Emily Carter"

ШІ–згенерований лист

"Hello, Thank you for working with us. We hope to continue our collaboration in the future. Please tell us when you are available for a meeting. Sincerely, Company Team"

Проаналізуємо наведений приклад.

1.**Тон і емоційність.** Автентичний лист вирізняється теплим і персоналізованим характером, демонструючи такі вирази, як "щиро вдячні" чи "раді можливості співпрацювати". Це додає тексту атмосферу довіри і партнерства. У той час, як текст, створений алгоритмом, має більш нейтральний і стандартизований вигляд, наприклад,: "truly appreciate", "delighted to explore". Це додає тексту атмосферу довіри і партнерства. У той час, як текст, створений алгоритмом, має більш нейтральний і стандартизований вигляд, наприклад: "Thank you for working with us". Хоча він виконує свою інформаційну функцію, йому бракує емоційної складової. Ця різниця підкреслює здатність людського автора передавати емоції і створювати глибший зв'язок із читачем, чого алгоритми поки що позбавлені.

2. **Прагматичний аспект**. В авторському листі можна помітити стратегію спрямовану на розвиток тривалих відносин: автор виражає вдячність і водночас ініціює ідеї для подальшої співпраці. Це крок на зміцнення партнерських зв'язків. Штучний інтелект у своєму тексті обмежується базовим підтвердженням співпраці або стандартним запитом на зустріч, ігноруючи важливі комунікативні нюанси, що формують довіру та стимулюють взаємну зацікавленість.

3. Стилістика та мовні засоби. В автентичному тексті використовуються ввічливі формули ("Best regards"), звертання ("Dear Mr. Johnson", "Emily Carter"), що акцентує на встановленні особистого контакту.. Натомість текст від алгоритму починається з узагальненого звернення"Hello" і завершується узагальненим "Company Team". Такий підхід відображає знеособленість та орієнтованість лише на універсальність без врахування індивідуальних особливостей адресата.

4. **Культурний контекст** залишається важливою складовою бізнес–комунікації, оскільки він базується на традиціях ввічливості та

персоналізованого підходу. У той час як авторські тексти відповідають цим нормам, повідомлення, створені штучним інтелектом, нерідко характеризуються прагматичною нейтральністю, що може сприйматися як зайва формальність або відстороненість. У міжнародному бізнес–дискурсі така манера викладу здатна послаблювати ефективність комунікацій, оскільки ігнорує нюанси міжкультурного спілкування.

5. З боку еволюційного розвитку, масове використання текстів, створених за допомогою ШІ, у бізнес–середовищі потенційно може призвести до формування нового стандарту комунікації. Такий стандарт може передбачати короткі, нейтральні та безособові повідомлення, які сприятимуть уніфікації ділового спілкування. Водночас це створює ризик втрати індивідуальності та зникнення культурної багатогранності у діловому листуванні.

Результати проведеного дослідження свідчать, що автентичний бізнес–лист виконує не тільки інформативну функцію, але також має значне соціально–прагматичне значення. Водночас тексти, створені штучним інтелектом, здебільшого зводяться до базового інформування і не враховують складних нюансів людської комунікації. Це підтверджує припущення, що текстові матеріали, сформовані за допомогою штучного інтелекту, являють собою специфічний тип дискурсу із притаманними йому внутрішніми особливостями. Однак зазначені тексти виявляються неспроможними адекватно відобразити багатство і багатовимірність комунікативних практик, які є характерними для людської взаємодії.

2. Соціальні мережі

Автентичний пост (human–written)

“Can’t believe how fast this week went! Friday vibes are here #TGIF #WeekendMood”

ШІ–згенерований пост

“It is Friday. People usually feel happy at the end of the week. #FridayFeeling”

1. Емоційність і спонтанність. Автентичний пост (“Can’t believe how fast this week went! Friday vibes are here #TGIF #WeekendMood”) передає живу реакцію автора, використовуючи вигуки (Can’t believe), емоційні маркери (Friday vibes), а також емодзі, що додає відчуття радості та невимушеності. ШІ–пост (“It is Friday. People usually feel happy at the end of the week. #FridayFeeling”) формальний і пояснює очевидне, не створюючи емоційного ефекту. Це показує, що алгоритм тяжіє до інформативності, але не до емоційної експресії.

2. Описовість і стилістика. Авторський текст відзначається стислістю та емоційною насиченістю, уникаючи опису очевидного й зосереджуючись на передачі настрою. Натомість текст, написаний ШІ,

орієнтований на пояснення загальних закономірностей та створення контексту. (People usually feel happy), що робить його менш природним для соціальних мереж, де цінується емоційна автентичність.

3. Культурний контекст. В автентичному пості використовуються популярні хештеги (#TGIF, #WeekendMood), які мають культурне значення й створюють відчуття спільності. У ШІ–пості застосовується загальний хештег (#FridayFeeling), який не має такої культурної глибини. Це демонструє, що алгоритм не завжди враховує культурні алюзії та тренди.

4. Прагматичний вимір. Авторський допис має важливе соціальне значення, оскільки сприяє формуванню атмосфери спільності, заохочуючи до взаємодії та викликаючи емоційний відгук у читачів. Натомість, публікація, створена штучним інтелектом, здебільшого зводиться до передачі фактичної інформації, не забезпечуючи справжньої комунікативної взаємодії. Як наслідок, її ефективність у створенні «живої» комунікації є значно нижчою.

5. Еволюційний аспект.

Якщо подібні ШІ–пости масово поширюватимуться, це може призвести до втрати емоційної глибини та культурного різноманіття, перетворюючи онлайн–простір на місце одноманітної стандартизованої комунікації. Така зміна загрожує зниженням рівня автентичності в цифровому спілкуванні.

Автентичні дописи в соцмережах зазвичай виконують емоційно–культурну роль, тоді як тексти, створені штучним інтелектом, тяжіють до нейтральності й акценту на інформаційному аспекті. Це доводить, що ШІ–пости формують новий тип дискурсу зі своїми особливостями, проте їм бракує здатності повноцінно відтворювати багатогранність людського спілкування в цифровій сфері.

Висновки з дослідження. Отже, у різних сферах комунікації – від бізнесу до соціальних мереж – ШІ–тексти мають спільну рису: нейтральність і стандартизованість, що робить їх легко впізнаваними, але водночас обмежує їхню ефективність у створенні багатозначної, емоційної та культурно релевантної взаємодії. Це підтверджує тезу про те, що ШІ–тексти становлять новий тип дискурсу, який потребує окремого лінгвістичного аналізу та критичного осмислення. Подальші дослідження мають зосередитися на корпусному аналізі, стилометрії, автоматичному розпізнаванні ШІ–текстів та етичних аспектах їхнього використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довгань О., Матвєєва С. Цифрові технології в лінгвістиці : від мовних корпусів до штучного інтелекту : підручник / Міністерство освіти і науки

України, Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Київ *: УДУ імені Михайла Драгоманова*, 2025. 226 с. електронне видання DOI : https://doi.org/10.31392/pidruchnyk.UDU-TTvL.2025
2. Матвєєва С.А. Корпус текстів як інструмент обробки мовного матеріалу. *Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції*. У 2 ч. Ч. 1. Київ, 2021. С.150–154.
3. Широков В. Комп'ютерна лексикографія : монографія. К. : *Наук.думка*, 2011. 351 с.
4. ACL Anthology. (2023). Proceedings of the Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics. Retrieved from https://aclanthology.org
5. Elmholdt K. T., Nielsen J. A., & colleagues. (2025). The hopes and fears of artificial intelligence: A comparative computational discourse analysis. *Journal of Discourse Studies*, 12(3), 45–62. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02214-z
6. Georgiou G. P. (2024). Linguistic markers of AI–generated texts: A corpus–based comparison of student essays and ChatGPT outputs. *Computational Linguistics Review*, 38(2), 101–118. https://doi.org/10.3390/info16110979
7. Taylor & Francis Online. (2023). Special issue: Linguistic characteristics of AI–generated texts. Retrieved from https://www.tandfonline.com
8. Terčon L., & Dobrovoljc K. (2024). Linguistic characteristics of AI–generated text: A survey. *Journal of Computational Linguistics*, 50(1), 23–41. https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.05136
9. Wang X., & Zhang X. (2025). Ethical considerations for the use of artificial intelligence in linguistics journal publishing. *Ethics in Linguistics*, 7(1), 15–29. https://doi.org/10.3390/publications13040061

Дата першого надходження статті до видання: 17.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111'42:070:[81'373.612.2+81'371-021.452]:303.64
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.138-149

Alla Ishchuk,
PhD (Philosophy), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Germanic Languages and Intercultural Communication,
Dragomanov Ukrainian State University
https://orcid.org/0000-0001-7825-4295
Kyiv, Ukraine

Nataliia Stefanova,
Doctor of Sciences (Philology),Professor,
Professor at the Department of English Philology and Language Philosophy,
Kyiv National Linguistic University
https://orcid.org/0000-0002-8699-9219
Kyiv, Ukraine

Vitaliia Sokorchuk,
Senior Lecturer at the Department of Germanic Languages and Intercultural Communication,
Dragomanov Ukrainian State University
https://orcid.org/0009-0007-4295-0927
Kyiv, Ukraine

Conceptual Metaphor and Covert Framing in English-Language Public Discourse: A Cross-Domain Analysis

Концептуальна метафора та імпліцитне фреймування в англомовному публічному дискурсі: крос-доменний аналіз

Summary. *The article examines how conceptual metaphors function as covert framing devices in English-language public discourse, shaping interpretation, distributing moral responsibility, and potentially constraining alternative readings before explicit evaluation occurs. Unlike overt evaluative vocabulary, metaphorical framing operates at the level of cognitive structures, pre-structuring how audiences perceive and morally assess reality. The study draws on Conceptual Metaphor Theory, Critical Metaphor Analysis, and MIPVU principles to analyse 12 contemporary texts from 2024–2026, distributed equally across four domains: politics, economy, climate, and public health. Each domain includes formal speeches, institutional communications, and media commentary, enabling structured comparison across domains and discursive genres. Approximately 450 metaphorical expressions were identified across 36*

conceptual frames. Six frames – CONSTRUCTION, BODY, JOURNEY, LIQUID, MILITARY, and WEATHER – recur across at least three domains, suggesting a shared discursive repertoire of metaphorical framing. The study proposes the agency spectrum, an analytical typology describing how moral responsibility is distributed through metaphor, ranging from hyper-agency, where specific actors are assigned explicit responsibility for complex problems, to erased agency, where naturalising frames depoliticise outcomes and render human actors invisible. Patterns of metaphorical transfer were identified, with identical frames appearing across speakers in politically aligned contexts. This suggests that such patterns may reflect either strategic use or conventionalised discourse practices. In addition, the same source domains can carry opposing evaluative meanings depending on the target they are mapped onto, indicating that persuasive force lies in selective mapping rather than in the source domain itself. The findings suggest that critical awareness of metaphorical framing extends beyond political rhetoric to the language of economic policy, health communication, and environmental discourse.

Key words: *agency spectrum, metaphorical transfer, evaluative mapping, critical metaphor analysis, cognitive framing*

Анотація. *У статті досліджується, як концептуальні метафори функціонують як імпліцитні механізми фреймування в англомовному публічному дискурсі, формуючи інтерпретацію, розподіляючи моральну відповідальність та потенційно обмежуючи альтернативні тлумачення до експліцитної оцінки. На відміну від відкритої оцінної лексики, метафоричне фреймування діє на рівні когнітивних структур, визначаючи, як аудиторія сприймає та оцінює дійсність. Дослідження спирається на теорію концептуальної метафори, критичний метафоричний аналіз та принципи ідентифікації MIPVU для аналізу 12 сучасних текстів за 2024–2026 роки, рівномірно розподілених між чотирма доменами: політика, економіка, клімат та охорона здоров'я. Кожен домен охоплює офіційні промови, інституційні комунікації та медійні коментарі, що забезпечує порівняння між доменами та жанрами. Ідентифіковано приблизно 450 метафоричних виразів у межах 36 концептуальних фреймів. Шість фреймів (БУДІВНИЦТВО, ТІЛО, ПОДОРОЖ, РІДИНА, ВІЙНА та ПОГОДА) виявлено щонайменше у трьох доменах, що свідчить про спільний дискурсивний репертуар метафоричного фреймування. Запропоновано спектр агентивності – аналітичну типологію, що описує способи розподілу моральної відповідальності через метафору: від гіперагентивності, за якої для складних проблем конструюються конкретні відповідальні актори, до стертої агентивності, коли натуралізуючі фрейми деполітизують наслідки та приховують роль людських акторів. Виявлено патерни метафоричного трансферу: однакові фрейми з'являються у різних мовців у політично споріднених контекстах. Це може свідчити як про їх стратегічне використання, так і про закріплені дискурсивні практики. Водночас ті самі вихідні домени можуть набувати протилежних оцінних значень залежно від цільового домену, на який вони проєктуються, що вказує: переконувальна сила метафори полягає у селективному мапуванні, а не у вихідному домені. Результати засвідчують, що критичне усвідомлення метафоричного фреймування виходить за межі*

політичної риторики та поширюється на мову економічної політики, сфери здоров'я та екологічного дискурсу.

Ключові слова: *спектр агентивності, метафоричне перенесення, оцінне мапування, критичний метафоричний аналіз, когнітивне фреймування.*

Introduction. The study of persuasion in public discourse has traditionally focused on explicit evaluative devices – axiological vocabulary, emotive language, and identifiable rhetorical strategies. However, research in cognitive linguistics suggests that the most consequential mechanisms of persuasion operate at the deeper level of conceptual framing – the cognitive structures through which audiences perceive, categorise, and morally assess reality [3; 8; 9]. Conceptual metaphor occupies a central position among these structures: by mapping a familiar source domain onto an abstract target, metaphors pre-structure how reality is understood – determining what is foregrounded and what is obscured, who is assigned responsibility and who is absolved, before any explicit argument is advanced.

This framing function renders conceptual metaphors a particularly covert persuasive device. Unlike overt evaluation, which can be readily identified and contested, most metaphorical language in discourse is processed non-deliberately – through lexical disambiguation rather than conscious cross-domain mapping, creating what Steen terms 'the paradox of metaphor': most metaphor is not processed metaphorically [18, p. 54]. In strategic public discourse, this paradox may function as a mechanism of covert persuasion: speakers may deploy metaphorical frames deliberately, while audiences process them non-deliberately – absorbing the evaluative framing without recognising its metaphorical basis. When a political leader describes immigration as an *"invasion",* the audience may absorb an entire cognitive scenario – borders breached, defence required – that may predispose their evaluative response. When a central banker describes economic difficulty as a *"headwind",* the audience is offered a frame in which suffering has no human cause. In both cases, metaphor can shape moral judgment before explicit evaluation occurs. The covert dimension of this process applies most strongly to conventional metaphorical expressions, which are typically processed through automatic lexical disambiguation; novel or creative metaphors are more likely to trigger conscious cross-domain mapping and thus may function differently as persuasive devices.

The study draws on three theoretical frameworks. Lakoff and Johnson's Conceptual Metaphor Theory provides the premise that metaphor is a fundamental cognitive mechanism through which abstract domains are understood in terms of concrete experience [9; 6]. Charteris-Black's Critical Metaphor Analysis [3] demonstrates that metaphorical frames in

political and media discourse can serve ideological functions – legitimising policies, delegitimising opponents, and naturalising contested positions. Steen et al.'s MIPVU [19] provides a systematic method for identifying metaphorical expressions in discourse.

The analysis of metaphor in political discourse has generated substantial literature. Lakoff demonstrated that competing political positions are grounded in distinct metaphorical systems [8]. Musolff examined metaphorical framing in European political discourse [10]; Semino provided a comprehensive cross-genre account [14]. More recently, scholars have examined metaphor in economic discourse [16], climate communication [11], and health policy language [15]; related work on idiomatic expressions in journalistic discourse has discussed figurative language's cognitive and perception-shaping functions [5].

However, several dimensions remain underexplored. First, most studies focus on a single domain and do not examine whether the same frames operate across thematically distinct domains – leaving open the question of whether metaphorical framing is domain-specific or recurs across discursive boundaries. Second, fewer studies have examined how metaphors specifically assign or erase agency – determining whether a discourse constructs identifiable actors as responsible for a problem or naturalises it as a condition without a cause. Third, the phenomenon of metaphorical transfer – the movement of frames between speakers or domains – has not been sufficiently analysed as a strategic practice.

The present study addresses this gap through an exploratory analysis of contemporary texts (2024–2026) with the following objectives:

1. To identify and classify the dominant conceptual metaphor frames in 12 English-language texts across four domains;
2. To determine which frames recur across domain boundaries and which appear domain-specific;
3. To analyse the mechanisms by which metaphorical framing assigns, displaces, or erases human agency – proposing the agency spectrum as an analytical framework;
4. To examine patterns of metaphorical transfer between speakers and the selective evaluative deployment of identical source domains for opposing ideological purposes.

Methodology. The study employs a qualitative-quantitative approach, drawing on Conceptual Metaphor Theory [9] and Critical Metaphor Analysis [3]. The latter examines how metaphors function ideologically – framing issues, assigning agency, and directing moral judgment in ways that serve political or institutional interests.

The corpus comprises 12 English-language texts produced between 2024 and 2026, distributed equally across four domains of public

discourse: politics, economy, climate, and public health. Within each domain, texts were selected to represent three discursive registers – formal speeches, institutional communications, and media commentary. The political domain includes Trump's Inaugural Address (2025) [22] and Address to Congress (2026) [23], and Starmer's Labour Party Conference speech (2024) [17]. The economy domain comprises Reeves's Autumn Budget Speech (2024) [13], Lagarde's ECB press conference (2025) [7], and a *Guardian* editorial (2025) [21]. The climate domain includes Guterres's COP29 address (2024) [4], a *Guardian* report on fossil fuel dependence (2026) [20], and a BBC feature on climate language (2024) [1]. The public health domain encompasses Tedros's WHO address (2025) [24], an NHS England press release (2025) [12], and a *Guardian* editorial on NHS reform (2025) [2]. Texts were selected according to three criteria: temporal proximity, to capture contemporary framing strategies; balanced domain distribution, to enable structured cross-domain comparison; and register variation within each domain, to examine metaphorical framing across formal, institutional, and media genres. The selection prioritises high-impact, publicly accessible texts by prominent discourse actors, reflecting the study's focus on elite public discourse as a primary site of metaphorical framing.

Metaphorical expressions were identified through close critical reading informed by the identification criteria of MIPVU [19]: an expression was considered metaphorical where its contextual meaning contrasts with a more basic meaning and involves a cross-domain mapping. Given the study's orientation towards Critical Metaphor Analysis [3], MIPVU principles were applied at the level of conceptual frames rather than through exhaustive word-by-word annotation. Basic meanings were verified using the Macmillan English Dictionary where applicable; in cases involving intertextual or culturally embedded figurative language, analyst judgment based on contextual knowledge was applied. Identified metaphors were logged in a master analytical table recording the metaphorical expression, source and target domains, the overarching conceptual frame, the framing function, source text, and discourse domain. Given substantial variation in text length across the corpus, quantitative counts serve as orientation rather than as a basis for statistical comparison; the analysis is fundamentally qualitative in design.

Following identification, metaphors were grouped by conceptual frame (e.g., NATION IS A BODY, POLITICS IS WAR) and counted per frame, text, and domain. Representative examples were selected for qualitative analysis examining how metaphorical frames assign or obscure agency, pre-structure moral evaluation, and naturalise contested positions. Cross-domain comparison then identified recurring frames

operating across thematic boundaries. Quantitative distribution of metaphorical expressions across texts and domains is presented in Table 1.

Results and Discussion. The analysis of 12 texts across four domains reveals that conceptual metaphors function as covert persuasive framing devices across all examined domains. A total of approximately 450 metaphorical expressions were identified across the corpus, distributed across 36 distinct conceptual frames (Table 1). Expression density varied substantially, ranging from 14 expressions in the NHS England press release to over 55 in the Trump and Tedros speeches, reflecting differences in genre, text length, and rhetorical purpose. Of the 36 frames, six recur in three or more domains, suggesting the cross-domain recurrence of metaphorical framing strategies.

Table 1

Distribution of metaphorical expressions

Domain	Text 1	Text 2	Text 3	Total
Politics	Trump Inaugural (~50)	Trump Congress (~55)	Starmer (~50)	~155
Economy	Reeves (~55)	Lagarde (~38)	Guardian (~24)	~117
Climate	Guterres (~45)	Guardian (~30)	BBC (~15)	~90
Health	Tedros (~50)	NHS England (~14)	Guardian (~18)	~82
Total				~444

Six conceptual frames were found to operate in at least three of the four domains. Table 2 presents these with representative examples.

Table 2

Recurring conceptual metaphor frames across four domains of public discourse

Conceptual Frame	Politics	Economy	Climate	Health
CONSTRUCTION / REPAIR	*fix the foundations, brick by brick, built to last* (Starmer); *restoration of America* (Trump)	*fix the foundations, rebuild Britain, repair the fabric of our nation* (Reeves)	*build on it, tear down the walls* (Guterres)	*foundation of primary healthcare, pillars of our mission* (Tedros); *a model designed in 1945 is not fit for 2025* (Campbell, The Guardian)

Continuation of table 2

Conceptual Frame	Politics	Economy	Climate	Health
BODY / HEALTH	*wounds of trust must be healed, public services on their knees* (Starmer)	*public services on their knees, injection of funding* (Reeves); *healthy society, yawning divides* (Guardian, 2025)	*no country is spared, vulnerable, exposed* (Guterres; Taylor, The Guardian)	*the scars remain, a health system on its knees, aftershocks* (Tedros); *approaching its limit* (NHS England)
JOURNEY / PATH	*the difficult road ahead, staying the course* (Starmer); *journey to reclaim our republic* (Trump)	*no shortcuts* (Reeves); *rate path, roadmap* (Lagarde)	*fork in the road, pathway to energy security, milestones* (Taylor, The Guardian; Guterres)	*on the road to recovery, not yet reached our final destination* (NHS England; Tedros)
LIQUID / FLOW	*tide of change, money pouring in, millions poured across borders* (Trump); *fairness in the water* (Starmer)	*prisons overflowing* (Reeves); *dampened exports* (Lagarde)	*finance pouring into coffers, surge in pledges, soaks up funds* (Guterres)	*torrent of misinformation* (Tedros)
MILITARY / WAR	*repel the invasion, war on fraud, annihilated* (Trump)	(less prominent)	*fight the climate crisis, slash production* (Guterres; Taylor, The Guardian)	*invisible enemy, countermeasures, deployed, frontline* (Tedros; NHS England)
WEATHER / NATURAL FORCE	*face the storm, blown off course* (Starmer)	*headwind, risks abated, drag* (Lagarde)	(implicit in content)	*buffeted by geopolitical winds, dark clouds* (Tedros)

These six frames constitute a core repertoire of discursive framing deployed regardless of topic. The CONSTRUCTION frame serves the

same function in Starmer's political speech (*"brick by brick, we can build a new home"*), Reeves's fiscal address (*"fixing the foundations of our economy"*), and Tedros's health address (*"the foundation of strong primary healthcare"*): making abstract processes feel tangible and methodical, positioning the speaker as craftsperson rather than partisan actor. The BODY frame similarly transforms institutional problems into physical pain across all domains – the identical phrase *"on their knees"* appears in Starmer, Reeves, and Tedros, pre-structuring sympathy and urgency before any evaluative claim is made.

The LIQUID frame proved the most versatile, serving radically different purposes depending on context. Trump's liquid metaphors frame investment as abundance (*"$18 trillion pouring in"*) but immigration as deluge (*"millions poured across our borders"*). Guterres frames financial commitments as desirable (*"finance pouring into coffers"*) but debt as parasitic (*"soaks up funds"*) [4]. The same source domain thus serves opposing evaluative purposes depending on what it maps onto.

A central contribution of the study is the agency spectrum – a continuum of metaphorical strategies through which speakers assign, displace, or erase responsibility. Table 3 presents this spectrum.

Table 3

The agency spectrum: metaphorical strategies for distributing responsibility

Strategy	Speaker(s)	Example	Effect
Hyper-agency	Trump	*"They ripped us off", "extracted power and wealth", "plundering"; "pillaged"; "ransacked"*	Constructs blame; mobilises against named enemies
Directed agency	Guterres; Reeves	*"The rich cause the problem, the poor pay the highest price"; "the party opposite hid the reality"*	Frames moral obligation for identifiable groups
Displaced agency	Starmer; Reeves	*"Tory rot – cleared away"; "the £22bn black hole that we inherited"*	Transfers responsibility to predecessors
Transferred agency	Tedros	*"an invisible enemy"; "pathogens don't carry passports, viruses don't need visas"*	Makes threats universal; justifies global cooperation
Erased agency	Lagarde; Campbell (The Guardian)	*"Headwind", "weigh on consumption", "a drag on growth"; "permacrisis"*	Depoliticises suffering; naturalises failure

At the hyper-agency pole, Trump constructs discourse where every problem has a named cause: opponents *"plundered"* America, immigrants *"invaded"*. At its most extreme, this strategy extends beyond political blame into theological framing: expressions such as *"saved by God to make America great again"* and *"our destiny is written by the hand of providence"* [22] position the speaker's agenda as divinely ordained – a frame that forecloses contestation entirely, since opposing a policy becomes opposing a providential plan. At the opposite pole, Lagarde systematically removes actors: growth faces *"headwinds",* exports are *"dampened",* demand has *"cooled"* – tariffs imposed by governments become atmospheric phenomena [7]. Both poles are persuasive through inverse mechanisms: Trump over-attributes agency, constructing villains where causation is complex; Lagarde under-attributes agency, erasing choice where decision-makers exist.

Between these poles, Starmer and Reeves displace agency through inheritance and decay metaphors (*"Tory rot", "the country's inheritance"*), framing the current government as passive recipient of predecessors' failures. Notably, Starmer's framing includes a meta-metaphorical dimension: by characterising populism as *"an act, a charade, a performance"* and calling to *"bring the curtain down on the show"* [17], he deploys metaphor to reject metaphor – performing plainspokenness through the very rhetorical device he ostensibly opposes, which itself constitutes a covert framing strategy. Tedros transfers agency to non-human actors – *"pathogens don't carry passports, viruses don't need visas, bugs don't respect borders"* – simultaneously acknowledging a threat while removing human political actors from blame, thus justifying global cooperation without attributing fault to any nation. While individual speakers may employ strategies from multiple positions within a single text, the spectrum identifies dominant tendencies – the gravitational centre of each speaker's metaphorical strategy rather than an invariable position.

A distinctive finding in the climate domain is the emergence of meta-metaphorical awareness. Agustin [1] reports eco-linguist Arran Stibbe's critique that the TIME BOMB frame may induce fatalism ("when a bomb goes off, the destruction is immutable and final") and the ROLLER-COASTER frame implies "we don't actually have any control" – aligning with this study's findings on agency erasure across domains. Yet the BBC article's own language (*"navigate the political waters"*, *"cracking the world's toughest climate words"*) illustrates that even discourse analysing metaphor cannot escape it.

The analysis suggests that frames transfer between speakers within politically aligned projects. The BLACK HOLE metaphor appears in Starmer's conference speech as a triple formulation (*"financial black hole, societal black hole, political black hole"*) [17] before reappearing in Reeves's Budget speech, where *"£22bn black hole"* is repeated at least

five times [13]. The phrase *"public services on their knees"* appears verbatim in both. This pattern is consistent with coordinated metaphorical strategy, though it may also reflect shared discursive repertoire within a political tradition or the amplifying effect of media coverage, which established *"black hole"* as the dominant frame for the UK fiscal situation following Reeves's initial use in July 2024.

The analysis also suggests that identical source domains carry opposite evaluative charges depending on their target:

- LIQUID**:** Trump's *"$18 trillion pouring in"* (abundance) vs. *"millions poured across our borders"* (threat).
- GAMBLING**:** Guterres's *"doubling down on fossil fuels is absurd"* (recklessness) vs. Taylor's *"double down on renewables"* (determination).
- MINING**:** Trump's *"extracted power and wealth from citizens"* (theft) vs. Starmer's *"mining the pits of division"* (manufacturing conflict).

This suggests that metaphors do not possess inherent evaluative valence – the same vehicle becomes praise or condemnation depending on what it maps onto, consistent with Charteris-Black's observation that metaphors serve ideology not merely through presence but through selective application [3].

Conclusions. The analysis of 12 texts across four domains suggests that conceptual metaphors function not merely as rhetorical embellishments but as recurring framing devices that can pre-structure interpretation, assign or obscure responsibility, and constrain alternative readings before any explicit evaluation occurs.

The study yielded four principal results. First, six conceptual metaphor frames were found to recur across at least three of the four domains examined, suggesting that metaphorical framing constitutes a core discursive repertoire that operates across thematic boundaries.

Second, the study proposes the agency spectrum – a continuum of metaphorical strategies through which speakers distribute moral responsibility, ranging from hyper-agency (constructing named villains) to erased agency (depoliticising outcomes through naturalising frames). This spectrum suggests that covert persuasion may operate not through a single mechanism but through a graduated range of strategies, and that speakers of opposing political orientations may both employ covert framing through inverse mechanisms.

Third, the study observes patterns consistent with metaphorical transfer – the movement of frames between speakers within politically aligned projects – suggesting that metaphorical frames may function as elements of communicative strategy rather than spontaneous linguistic choices.

Fourth, the analysis suggests that identical source domains carry opposing evaluative charges depending on the target onto which they are

mapped. The persuasive power of metaphor lies not in the source domain itself but in the selective mapping that embeds evaluation in an otherwise neutral description.

For media literacy and discourse analysis, the findings suggest that critical awareness of metaphorical framing must extend beyond political rhetoric to the seemingly neutral language of economics, health communication, and environmental policy. The agency spectrum invites further investigation across additional domains, languages, and historical periods. The phenomenon of metaphorical transfer merits dedicated study – not only within political communication, where the present study identifies shared frames between politically aligned speakers, but also across domain boundaries, where frames such as CONSTRUCTION and BODY migrate between political, economic, and health discourse, potentially carrying evaluative associations established in one domain into another.

The study's exploratory design entails several limitations. The corpus of 12 texts enables structured cross-domain comparison but cannot support statistical generalisation. The sample reflects elite institutional discourse and does not capture alternative or non-Western English-language usage. Metaphor identification was informed by MIPVU principles but operated at the level of conceptual frames rather than word-by-word annotation. The study analyses framing potential rather than measured audience reception.

BIBLIOGRAPHY

1. Agustin F. The people cracking the world's toughest climate words. *BBC Future*. 2024, November 11. Access mode: https://www.bbc.com/future/article/20241108-the-people-cracking-the-worlds-toughest-climate-words
2. Campbell D. Hospitals must get smaller to stop NHS 'permacrisis', thinktank urges. *The Guardian*. 2025, November 23. Access mode: https://www.theguardian.com/society/2025/nov/23/hospitals-must-get-smaller-to-stop-nhs-permacrisis-report-urges
3. Charteris-Black J. Corpus approaches to critical metaphor analysis. Palgrave Macmillan, 2004.
4. Guterres A. Secretary-General's remarks to World Leaders Climate Action Summit at COP29 [as delivered] [Speech transcript]. *United Nations*. 2024, November 12. Access mode: https://www.un.org/sg/en/content/sg/statements/2024-11-12/secretary-generals-remarks-world-leaders-climate-action-summit-cop29-delivered
5. Ishchuk A. The role of idiomatic expressions in journalistic discourse and their impact on public perception. *Philologists' Views on Globalization Challenges*: materials of International scientific conference, Riga, 19–20 March 2025. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025, pp. 111–113. DOI: 10.30525/978-9934-26-548-8-29
6. Kövecses Z. Metaphor: A practical introduction (2nd ed.). Oxford University Press, 2010.
7. Lagarde C., de Guindos L. Monetary policy statement [Press conference transcript]. *European Central Bank*. 2025, October 30. Access mode: https://www.ecb.europa.eu/press/press_conference/monetary-policy-statement/2025/html/ecb.is251030~4f74dde15e.en.html

8. Lakoff G. Don’t think of an elephant! Know your values and frame the debate. Chelsea Green Publishing, 2004.
9. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. 2nd ed. University of Chicago Press, 2003.
10. Musolff A. Political metaphor analysis: Discourse and scenarios. Bloomsbury Academic, 2016.
11. Nerlich B., Jaspal R. Metaphors we die by? Geoengineering, metaphors, and the argument from catastrophe. *Metaphor and Symbol*. 2012, Vol. 27, No 2, pp. 131–147. DOI: 10.1080/10926488.2012.665795
12. NHS England. Waiting list down as NHS ‘approaches its limit’ ahead of strikes and flu. 2025, November 13. Access mode: https://www.england.nhs.uk/2025/11/waiting-list-down-as-nhs-approaches-its-limit-ahead-of-strikes-and-flu/
13. Reeves R. Autumn Budget 2024 speech. *HM Treasury*, GOV.UK. 2024, October 30. Access mode: https://www.gov.uk/government/speeches/autumn-budget-2024-speech
14. Semino E. Metaphor in discourse. Cambridge University Press, 2008.
15. Semino E., Demjén Z., Hardie A., Payne S., Rayson P., McEnery T. Metaphor, cancer and the end of life: a corpus-based study. Routledge, 2018.
16. Shenker-Osorio A. Don’t buy it: The trouble with talking nonsense about the economy. PublicAffairs, 2012.
17. Starmer K. Keir Starmer speech at Labour Party Conference 2024. *The Labour Party*. 2024, September 24. Access mode: https://labour.org.uk/updates/press-releases/keir-starmer-speech-at-labour-party-conference-2024/
18. Steen G. J. The contemporary theory of metaphor – now new and improved! *Review of Cognitive Linguistics*. 2011, Vol. 9, No 1, pp. 26–64. DOI: 10.1075/rcl.9.1.03ste
19. Steen G. J., Dorst A. G., Herrmann J. B., Kaal A. A., Krennmayr T., Pasma T. A method for linguistic metaphor identification: From MIP to MIPVU. John Benjamins Publishing Company, 2010.
20. Taylor M. UK must double down on renewables as wars drive up energy costs, experts say. *The Guardian*. 2026, March 5. Access mode: https://www.theguardian.com/environment/2026/mar/05/uk-clean-energy-iran-war-fossil-fuel-prices-surge
21. The Guardian view on Britain’s broken economy: ‘That’s your bloody GDP, not ours’. *The Guardian*. 2025, February 13. Access mode: https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/feb/13/the-guardian-view-on-britains-broken-economy-thats-your-bloody-gdp-not-ours
22. Trump D. J. The inaugural address [Speech transcript]. *The White House*. 2025, January 20. Access mode: https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/
23. Trump D. J. Address before a Joint Session of the Congress on the State of the Union [Speech transcript]. *The American Presidency Project*. 2026, February 24. Access mode: https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-31
24. World Health Organization. Address by Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus, Director-General: Opening address (First plenary session, 19 May 2025) (A78/3). 2025, May 24. Access mode: https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA78/A78_3-en.pdf

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.161.2’37+811.111.’37
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.150-157

Аліна Коляда,
аспірантка 2 року навчання,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
https://orcid.org/0009-0009-0352-513X
м. Харків, Україна

«Втілена мова» в засобах масової інформації: роль тілесної метафори у формуванні концептів (за матеріалами статей BBC)

Embodied Language in Technology Discourse: The Role of Body Metaphors in Framing Concepts (on the Material of BBC Articles)

Анотація. *Метафора є фундаментальним інструментом людського пізнання та комунікації, що відіграє ключову роль у концептуалізації складних та абстрактних явищ. Ґрунтуючись на тілесному досвіді, метафори підсилюють взаємозв'язок між людським пізнанням, в якому зберігаються концепти, та сучасним дискурсом, який відображає ці концептуалізації. У статті досліджується функції метафоричних переносів, що ґрунтуються на тілесному досвіді в англомовному технологічному дискурсі, зосереджуючись на медіатекстах BBC, опублікованих у 2025 році. Спираючись на теорію концептуальної метафори, розроблену Дж. Лакоффом та М. Джонсоном, дослідження розглядає, як соматичні метафори, що походять з анатомії, відчуттів та фізичної активності, структурують розуміння сучасних технологій. Особлива увага приділяється впливу тілесного досвіду та соціокультурних норм на формування метафоричних моделей.*

Теоретичні засади дослідження доводять, що метафора – це когнітивний механізм, що структурує мислення шляхом перенесення значень між доменами, підкреслюючи зв’язок із тілесним досвідом і культурою при створенні універсальних концептів. Практична частина емпірично досліджує метафоричні переноси, що містять концепт ЧАСТИНА ТІЛА, які віддзеркалюють сучасний технологічний дискурс. Шляхом виявлення повторювальних метафоричних моделей і оцінки когнітивних, семантичних і прагматичних імплікацій, було укладено корпус прикладів, що утворюють сучасний комунікативний дискурс в мас-медіа.

Дослідження сприяє глибшому розумінню взаємозв'язку між мовою, пізнанням та культурою у формуванні сучасного технологічного дискурсу. У статті висвітлено функціональні характеристики когнітивних метафор, а також їхню адаптивність до соціальних та культурних норм. Висновки підкреслюють подвійну природу метафор, яка поєднує лінгвістичні спільнотами та має важливе значення для комунікації.

Ключові слова: *метафора, когніція, лінгвокультура, універсальність, отіленість, комунікація.*

Summary. *As a fundamental tool of human cognition and communication, metaphors are key in conceptualizing complex and abstract phenomena. Grounded in bodily experiences, they reinforce the interconnection between human cognition, in which concepts are stored, and modern discourse that reflects these conceptualizations. This article explores functions of body-based metaphoric transfers in English technology discourse, focusing on mass media texts from the BBC published in 2025. Drawing on the theory of Conceptual Metaphor, developed by G. Lakoff and M. Johnson, the study examines how somatic metaphors derived from anatomy, sensation and physical activity structure understanding of technological innovations. Special attention is given to the influence of shared bodily experiences and sociocultural norms on forming metaphorical models.*

The theoretical part of the research views metaphor as a cognitive mechanism that structures thinking through the transfer of meanings between domains, emphasizing the role of embodiment (connection with bodily experiences) and culture in creating universal concepts. The practical part of the research involves an empirical study of metaphoric transfers containing the PART OF THE BODY concept that represent contemporary technology discourse. The selection aimed to provide a diverse and representative corpus of how modern technologies are described in contemporary discourse by identifying recurrent metaphorical patterns and assessing their cognitive, semantic and pragmatic implications.

The research contributes to a deeper understanding of the interconnection between language, cognition and culture in shaping modern technology discourse. The article highlights the functional characteristics of cognitive metaphors and their adaptability to social and cultural norms. The conclusions emphasize the dual nature of metaphors which serves as a bridge between linguistic communities and holds significance for communication.

Key words: *metaphor, cognition, lingual culture, universality, embodiment, communication.*

Introduction. Metaphor is an essential element of human language and, therefore, human thought. It reflects universal human experiences and sociocultural context, making it a fascinating subject for linguistic and anthropological exploration. Among the most frequently employed metaphoric transferences are those rooted in the human body – anatomy, senses and physical activities. These examples not only shape the way we think, but also influence how we conceptualize objects and interact with emerging technologies. As L. Fortunati, J. E. Katz and R. Riccini note, "communication technologies have expanded the boundaries of the body, increasing the capacity to transmit information" [16, p. 6].

Although technology discourse is considered extremely fast-paced due to rapid innovations, a significant number of universal concepts recur across various contexts. Metaphoric transfers derived from human anatomy, physiology, bodily sensations, and experiences are widespread in this discourse as they reveal the role of machines in the modern world and how people interact with them. The analysis of somatic phraseology

benefits in comprehending how abstract and universal concepts are shaped and structured through the human body and its functions. The article aims to examine what accounts for the universality of metaphoric transfers in the technology discourse by drawing on the examples from BBC articles to illustrate how a specific linguistic system encodes meaning through figurative expressions.

Methodology and research methods. This study employs qualitative and quantitative linguistic methods to analyze metaphorical expressions in English media texts. The data used in this research are derived from a selection of BBC articles about technology discourse published in 2025. Examining the corpus of metaphoric transfers allows us to analyze metaphorical patterns, assess their semantic and pragmatic value and determine the extent to which they reflect shared cognitive and culturally specific concepts.

The first stage of the research involves identifying and selecting metaphoric transfers in BBC articles. To ensure the reliability of findings, the study incorporates a contextual analysis of selected metaphors, drawing on cognitive and sociocultural theories of metaphor development. This involves tracing the origins and meanings of specific metaphors within their cultural and historical settings and investigating contextual influence on metaphoric transfers [21, pp. 45-47]. By employing this methodology, we aim to conduct a thorough analysis of how body metaphors serve as both universal cognitive tools and markers of cultural identity in English.

Theoretical Foundations of Metaphor. Being both a linguistic and cognitive phenomenon, metaphor has long been acknowledged as an essential aspect of human communication, enabling speakers to convey abstract concepts through concrete images. In modern linguistics, metaphor is understood as a mapping between two conceptual domains: the source domain, which provides the imagery, and the target domain, which is the abstract idea being described. For example, in the expression *love is a journey,* the source domain (journey) lends tangible attributes like progress or obstacles to the abstract concept of love [22]. This approach to studying metaphors emphasizes that such transfers are rooted in human experiences and reveal the systematic nature of metaphorical thought, suggesting a universal cognitive basis for their formation [17, pp. 6-7].

Another critical aspect of researching metaphoric transfers is the interconnection between metaphor and culture, as highlighted by Z. Kövecses, who argues that metaphors emerge from universal bodily and cognitive experiences but are shaped by contextual factors like history and environment [20]. This shared structuring highlights a cognitive unity underlying metaphorical thought. This article focuses on the extent to which particular concepts are universal in both languages or specific to a particular lingual culture.

The cognitive foundation of metaphor also relies on the embodiment theory, which posits that human cognition is grounded in physical

experience. Somatic phraseologisms, such as *to have a heavy heart, to get cold feet, to keep a stiff upper lip,* exemplify how bodily sensations inform metaphorical expressions [1]. These examples illustrate that metaphors are not merely linguistic constructs but reflections of shared human physiology, providing a lens through which to examine cross-cultural similarities.

The notion of conceptual metaphor presupposes that metaphors are not isolated expressions, but an integral part of broader cognitive applications. For example, technological advancements have entailed metaphors like *the mind is a computer, processing information, crashing under pressure,* etc. These shifts highlight the adaptability of metaphorical systems and their sensitivity to external influences, a phenomenon explored in studies of endangered metaphors [18]. By examining metaphors from this angle, one can gain a deeper understanding of how they function in languages and cultures.

Finally, the underlying conceptual basis of metaphor is closely linked to pragmatics, which investigates how the context containing a metaphor shapes its meaning. Pragmatic variability reinforces the argument for a culturally embedded understanding of metaphor analysis, setting the stage for investigating meteoric transfers in mass media discourse. As a primary source of metaphorical imagery, the body reinforces this universality through somatic expressions.

Results and Discussion. In the following part, we have analyzed some examples of metaphoric transfers referring to the PART OF BODY concept and identified their implications and pragmatic value in the given contexts.

1. *One thing is clear: the current chapter of online history is* ***careening towards its end*** [7]. The metaphor maps the abstract domain of the Internet onto the concrete physical experience of movement. The verb *to careen* originally refers to moving from side to side. The phrase is applied to the web and projects a bodily image of instability. In the given example, the web is anthropomorphized and portrayed as a moving, dynamic body or system that has lost balance. By framing changes as a loss of control, the example suggests that AI developments are propelling the web toward a point of no return and may pose a danger to digital ecology, which makes the reader feel concerned about the negative transformations of the Internet.

2. *A powerful new telescope in Chile has released its first images, showing off its unprecedented ability* ***to peer into the dark depths*** *of the universe* [5]. In this example, the telescope is metaphorically treated as a body with eyes that can perceive information consciously. The embodied experience of peering is projected onto the telescope, implying that it has eyesight and cognitive abilities. The metaphor is layered and combines three underlying mappings ‘seeing is knowing’, ‘knowing is

moving through space' and 'the universe is a physical landscape'. These fundamental conceptualizations support a frame in which a telescope acts as a seeker of truth.

3. *But in an accompanying report, it also acknowledged the AI model was capable of "extreme actions" if it thought its* ***"self-preservation" was threatened*** [2]**.** Self-preservation, which is the instinct of living creatures to maintain life, is employed metaphorically to refer to AI systems' mode of work when being threatened. The metaphor conceptualizes AI as a living organism by attributing some motivations and survival instincts. The metaphor shapes the perception of an AI as a powerful or uncontrollable machine, thus, may lead to misinterpretation or overestimation of its abilities.

4. TikTok will ***live on*** *for at least another three months in the United States, as President Donald Trump is poised to extend a sale or ban deadline for the third time since taking office this year* [12]**.** The example is based on the dichotomy between dead and alive bodies. In the given example, biological life is mapped on a digital platform, suggesting it is under threat and fighting to survive. The metaphor makes the audience concerned about the platform's fate, particularly among emotionally attached users.

5. *The Competition and Markets Authority (CMA) is investigating the US technology giant under a new law which means the regulator can demand changes at a firm if it is found to* ***hold too much power*** *in a particular market* [6]**.** The expression implies that power is tangible and can be grasped, held or wrested away. The verb *hold* links to physical hand-based manipulation (embodied cognition). The example metaphorically frames institutional dominance as a bodily action of gripping, implying restriction and the need for external force to release that grip.

6. One internet safety expert said it was "a huge user experience and security problem" as some posts ***are*** *easily* ***traceable to social media accounts*** [9]**.** The lexeme *traceable* is morphologically derived from the verb *trace*, which means to follow somebody. Semantically, it carries a connotation of being visible after moving, implying that a person left a trail behind. In this example, interacting through social media is conceptualized as moving through space and leaving some physical evidence behind. Since traceability suggests that users cannot act anonymously, this creates a sense of vulnerability and unsafety. In this way, the expression creates a tension between physical privacy and digital exposure.

7. ***Disinformation is*** *also* ***being spread*** *by well-known accounts that have previously weighed in on the Israel-Gaza war and other conflicts* [8]. In the biological field, the verb spread denotes viruses, bacteria or diseases that move from one body to another. By using this verb to describe misinformation, it is framed as though it were a living creature that might infect people's minds and make

them feel threatened. The metaphor maps the idea of physical infection and transmission between bodies onto both social and technological processes. The example also implies the rapid and uncontrollable nature of how misinformation may circulate, thus affecting readers' perception of it by evoking feelings associated with illness, such as fear and urgency.

8. *The idea of* ***machines with their minds*** *has long been explored in science fiction* [11]. The phrase attributes a human quality *minds* to non-human entities *machines* through which anthropomorphic conception of AI is realized. The metaphor implies that machines are not only mechanical but also obtain mental abilities, drawing on embodied cognition theory, according to which body and mind are inseparable. The example blurs boundaries between human beings and technological devices, raising the question of whether machines can gain minds or act like a person.

9. *Some experts believe that comparing how AI and human beings handle complex tasks could help* ***unlock the secrets of our own minds*** [13]**.** The sentence in the technology article ref frames the purpose of AI research by shifting the focus from technological performance to philosophical insight. The metaphor frames the mind as a locked, static container that hides knowledge from easy access. *Unlocking* it suggests that understanding is not passive, but an active action requiring physical effort. Thus, the metaphor embodies knowledge acquisition as manual labour.

10. *The technology has also been used to* ***de-age actors*** *like Tom Hanks and Harrison Ford* [4]. The metaphor refers to a broader metaphor *time is a substance,* implying that age can be added or subtracted from the body. Framing the body as a technologically alterable entity reflects cultural discomfort with ageing and normalises artificial manipulation of one's body.

11. *Tech firms* ***face demands*** *to stop illegal content from going viral* [10]. The example deals with the case of verbalization – *a face* (part of the body) – *to face* (to cope with). The metaphor views challenges as physical opponents, implying the image of an entity positioning its body in readiness. By casting tech firms as bodies under pressure, the construction invites empathy or highlights responsibility; therefore, the primary function of the body metaphor in the given context is to predict or warn about possible consequences.

12. *In 2015, one of the hammers used to strike the six bells came away and fell into the mechanism, jamming it and* ***silencing the clock*** [3]**.** The metaphor frames the concept *sound is communication,* in which sounds made by the clock are perceived as meaningful units. The metaphor makes the description of the clock more poetic by highlighting its historical and social importance.

Conclusions. The study on metaphoric transfers in technology discourse gives us a deeper understanding of how they function in

modern mass media. As metaphors are not static linguistic notions, but dynamic constructs, studying them is required to comprehend how we think, conceptualize things and view the world around us since metaphors emerge as a result of the interconnection of cognition, culture and context. The examples analyzed in this study prove that metaphors serve as universal cognitive tools and culturally specific expressions, reflecting shared human experience and distinct societal influences.

The metaphors analyzed in this article draw on embodied cognition and realize through human physical experiences – movement, senses, aging and illnesses. Most of the examples analyzed in this article reveal dynamic and innovative conceptualizations, reflecting the ongoing evolution of metaphorical thinking. Using frames both enriches linguistic expressions and expands the conceptosphere of notions referring to technology discourse.

By mapping technological advancements onto bodily processes, which seem more familiar to the perceivers, the metaphors make the emerging technologies more intelligible to the public. While making some comparisons more relatable to the readers, some of the metaphoric transfers may exaggerate the existing reality and distort conceptualizations technology discourse creates. As technology is a fast-paced sphere of development, body metaphors directly influence how people view innovations and activate frames stored in both humans' cognition and linguistic systems. Being used repeatedly, these transferences reinforce universal schemata, enrooting them in people's minds. Thus, the interconnection between language and cognition serves as a powerful tool for shaping and creating various concepts.

BIBLIOGRAPHY

1. Aksiutina T. Bodies of Speech: Unraveling the Linguistic DNA of Somatic Phraseologisms in Ukrainian and English. Baltic Journal of Legal and Social Sciences. 2024. № 3. С. 221–227. DOI: 10.30525/2592-8813-2024-3-23.
2. BBC. AI system resorts to blackmail if told it will be removed. https://www.bbc.com/news/articles/cpqeng9d20go (last accessed 24.06.2025).
3. BBC. Clock still keeping village on time after 500 years. https://www.bbc.com/news/articles/cz70p0qevlro (last accessed 27.06.2025)
4. BBC. Disney and Universal sue AI firm Midjourney over images. https://www.bbc.com/news/articles/cg5vjqdm1ypo (last accessed 26.06.2025)
5. BBC. First celestial image unveiled from revolutionary telescope.
1. https://www.bbc.com/news/articles/cj3rmjjgx6xo (last accessed 24.06.2025).
6. BBC. Google may be forced to link to rival search platforms in the UK. https://www.bbc.com/news/articles/cy4ym77rkgeo (last accessed 25.06.2025)
7. BBC. Is Google about to destroy the web? https://www.bbc.com/future/article/20250611-ai-mode-is-google-about-to-change-the-internet-forever (last accessed 24.06.2025).
8. BBC. Israel-Iran conflict unleashes wave of AI disinformation. https://www.bbc.com/news/articles/c0k78715enxo (last accessed 25.06.2025).

9. BBC. Meta AI searches made public - but do all its users realise? https://www.bbc.com/news/articles/c0573lj172jo (last accessed 25.06.2025).
10. BBC. Tech firms face demands to stop illegal content going viral. https://www.bbc.com/news/articles/cgrxxyy2v1jo (last accessed 27.06.2025)
11. BBC. The people who think AI might become conscious. https://www.bbc.com/news/articles/c0k3700zljjo (last accessed 26.06.2025).
12. BBC. Trump to extend US TikTok ban deadline, White House says. https://www.bbc.com/news/articles/cwyqjepq2e1o (last accessed 24.06.2025).
13. BBC. When robots can't riddle: What puzzles reveal about the depths of our own minds. https://www.bbc.com/future/article/20240912-what-riddles-teach-us-about-the-human-mind (last accessed 26.06.2025)
14. Classification diversity of metaphor types. Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 9: Modern trends in the development of languages. 2017. Issue 16. C. 232-239. [in Ukrainian].
15. Classification of metaphors in modern linguistics. Science of the Future: a collection of scientific works of students, graduate students and young scientists. Mukachevo: RVV MSU, 2021. Issue 1(7). C. 22-25 [in Ukrainian].
16. Fortunati L., Katz J. E., Riccini R. Mediating the Human Body: Technology, Communiation and Fashion. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers: London. 2003. 230 p.
17. Herrmann J. B., Berber S. T. Metaphor in Specialist Discourse: Investigating Metaphor Use in Specific and Popularized Contexts. Metaphor in Specialist Discourse / ed. by J. B. Herrmann, T. Berber Sardinha. Amsterdam: John Benjamins, 2015. C. 3–14.
18. Idström A., Piirainen E., Falzett T. F. M. (eds.). Endangered Metaphors. Amsterdam: John Benjamins, 2012.
19. Izyumtseva G. V. Metaphorical Model GOD IS THE NEED in English and Ukrainian Biblical Discourse. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development. 2021. № 21. C. 59–75. DOI: 10.31392/NPU-nc.series9.2021.21.05
20. Kövecses Z. Where Metaphors Come From: Reconsidering Context in Metaphor. Oxford: Oxford University Press, 2015.
21. Kravets L. Cognitive-Assessment Content of Zoomorphic Metaphors in Contemporary Ukrainian and English Language Culture: A Comparative Aspect. World Journal of English Language. 2023. T. 13. № 6. C. 439–448.
22. Lakoff G., Johnson, M. Metaphors We Live By. Chicago: The Chicago University Press. 1980. 193 p.
23. Musolff A. Universality and/or Cultural Specificity of Metaphors and Analogies? NATIONS as BODIES/PERSONS. Metaphors and Analogies in Sciences and Humanities / ed. by S. Wuppuluri, A. C. Grayling. Synthese Library. T. 453. Cham: Springer, 2022. DOI: 10.1007/978-3-030-90688-7_20.
24. Mykhalchuk N., Bihunova S., Fridrikh A., Vietrova I.. The Cross-Cultural Understanding of Metaphors in the Information Technology Sphere. Cognitive Studies | Études cognitives. 2021. № 21. C. 1–16.

Дата першого надходження статті до видання: 10.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.133.1'34
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.158-167

Євгенія Комірна,
доцент, доцент кафедри романських мов,
Київський національний лінгвістичний університет
https://orcid.org/0009-0005-3311-8392
м. Київ, Україна

Мовна гіперсвідомість як маркер ідентичності у романі Жака Годбу "Консьєржка Пантеону"

Linguistic Hyperconsciousness as a Marker of Identity in the Novel of Jacques Godbout "The Concierge of the Pantheon"

Анотація. *У статті досліджено специфіку функціонування мовних засобів як інструментів формування та вираження культурної ідентичності в творчості провідного квебекського письменника Жака Годбу. Основну увагу зосереджено на порівняльному аналізі знакових творів автора: раннього роману "Привіт, Галарно!" (1967) ("Salut Galarneau!") та пізнього твору "Консьєржка Пантеону" (2006) ("La concierge du Panthéon"). Теоретичним підґрунтям налізу твору слугує концепція "мовної гіперсвідомості" (surconscience linguistique) Ліз Ґовен, що розглядає мову франкомовного письменника в інокультурному середовищі як об'єкт постійної рефлексії та конфліктності. Аналіз статті присвячено еволюції авторської стратегії Ж. Годбу: від активного використання "жуалю" та неологізмів як засобів соціально-політичного супротиву в епоху Тихої революції до тонкої іронічної гри з мовними нормами у центрі метрополії — Парижі. У дослідженні доведено, що в романі "Консьєржка Пантеону" мова перетворюється на самостійного персонажа, що і є втіленням мовної гіперсвідомості автора роману. Через призму семіотичної моделі фоностилістичного аналізу П. Леона виявлено роль мовних "індикаторів" (мимовільних маркерів походження) та "сигналів" (свідомих засобів інакшості) у мовленні головного героя Жульєна Маккея. Особливий акцент зроблено на взаємопроникненні професійного метеорологічного дискурсу ("des tempêtes d'amour", "spécialiste des orages domestiques"), квебекських діалектизмів ("bout d'criss", "l'air cheap") та англіцизмів-кальок ("tomba amoureux fou", "ces cahiers made in France", "Gibert Jeune est un self"). Встановлено, що автор роману, використовуючи маркери географічної та ментальної приналежності героя у контексті "бездоганної" паризької французької мови, створює ефект детонації. Наукова новизна роботи полягає у визначенні механізмів трансформації "мовної гіперсвідомості" в акт мовного супротиву, де іронія стає ключовим інструментом деконструкції міфу про монолітність академічної норми. Зроблено висновок, що творчість Ж. Годбу репрезентує складний шлях квебекської літератури від боротьби за самоідентифікацію до інтеграції у світовий франкофонний контекст через збереження власної лінгвокультурної унікальності.*

Ключові слова: *квебекська література, мовна гіперсвідомість, ідентичність, фоностилістична ознака, жуаль, лінгвокультурний конфлікт, франкофонія.*

Summary. *This examines the specifics of linguistic tools functioning as instruments for shaping and expressing cultural identity in the works of the prominent Quebec writer Jacques Godbout. The study primarily focuses on a comparative analysis of the author's landmark works: the early novel "Hail Galarneau!" (1967) and the later work "The Concierge of the Pantheon" (2006). The theoretical framework of the analysis is based on Lise Gauvin's concept of "linguistic hyperconsciousness" (surconscience linguistique), which views the language of a Francophone writer in a different cultural environment as an object of constant reflection and conflict. The analysis traces the evolution of Jacques Godbout's authorial strategy: from the active use of "joual" and neologisms as instruments of socio-political resistance during the Quiet Revolution to a subtle, ironic play with linguistic norms in the heart of the metropolis — Paris. The study demonstrates that in the novel The Concierge of the Pantheon, language transforms into an independent character, embodying the author's linguistic hyperconsciousness. Through the prism of Pierre Léon's semiotic model of phonostylistic analysis, the research identifies the role of linguistic "indicators" (involuntary markers of origin) and "signals" (conscious markers of otherness) in the speech of the protagonist, Julien Mackay. Special emphasis is placed on the interweaving of professional meteorological discourse ("des tempêtes d'amour", "spécialiste des orages domestiques"), Quebec dialectaisms ("bout d'criss", "l'air cheap"), and anglicisms-calques ("tomba amoureux fou", "ces cahiers made in France", "Gibert Jeune est un self"). It is established that by employing markers of the hero's geographical and mental affiliation within the context of "flawless" Parisian French, the author creates an effect of "detonation." The scientific novelty of the paper lies in determining the mechanisms of transforming "linguistic hyperconsciousness" into an act of linguistic resistance, where irony serves as a key tool for deconstructing the myth of the monolithic academic norm. The study concludes that Jacques Godbout's oeuvre represents the complex trajectory of Quebec literature: from the struggle for self-identification to integration into the global Francophone context through the preservation of its own linguacultural uniqueness.*

Key words: *quebec literature, linguistic hyperconsciousness, identity, phonostylistic feature, joual, linguacultural conflict, francophonie.*

Вступ. Питання мовної самоідентифікації та взаємодії національних варіантів мови залишається одним із центральних у сучасній франкофонній літературі. Для письменників Квебеку мова є не лише засобом комунікації, а й простором маніфестації культурного супротиву. Роман Жака Годбу "Консьєржка Пантеону" (2006), написаний майже через сорок років після знакового твору "Привіт, Галарно!", демонструє трансформацію підходів до висвітлення квебекської ідентичності в умовах глобалізації та безпосереднього контакту з мовною нормою метрополії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження спирається на концепцію "мовної гіперсвідомості" (*surconscience linguistique*) Ліз Ґовен [1, с. 6; 2, с. 8], яка розглядає складність стосунків між

мовами як джерело особливої рефлексії письменника. Також, у статті використовується семіотична модель фоностилістичного аналізу П'єра Леона [5, с. 6], що дозволяє диференціювати несвідомі індикатори мовлення (indices), що вказують на біологічні (вік, стать) та соціальні (походження, регіональна приналежність) характеристики мовця, та свідомі сигнали, інтенційні маркері, що використовуються мовцем (або автором) для досягнення певного емоційного чи прагматичного ефекту на реципієнта, спрямовані на створення емоційного ефекту. Саме взаємодія цих елементів у тексті Ж. Годбу створює ефект мовної гіперсвідомості, де кожна мовленнєва одиниця проходить через фільтр усвідомленого вибору між "нормою" та "ідентичністю". Фоностилістичне кодування мови героя є складовою та невід'ємною складовою передачі мовної гіперсвідомості автора роману.

Саме взаємодія цих елементів у тексті Ж. Годбу створює ефект мовної гіперсвідомості, де кожна мовленнєва одиниця проходить через фільтр усвідомленого вибору між "нормою" та "ідентичністю".

Щодо невирішених проблем значної кількості досліджень, присвячених "жуалю" [6] у літературі Квебеку періоду Тихої революції [7], менш вивченим залишається механізм функціонування квебекських мовних маркерів у текстах XXI століття, де вони виступають не як інструмент радикальної політики, а як засіб іронічного маркування культурних кордонів усередині "зразкової" французької мови.

Метою статті є аналіз способів художнього втілення мовної гіперсвідомості в романі Ж. Годбу "Консьєржка Пантеону" через дослідження лексичних, синтаксичних та фоностилістичних особливостей мовлення головного героя.

Методологія та методи дослідження. Методологічну базу дослідження становить лінгвостилістичний підхід. Для досягнення поставленої мети використано такі методи: порівняльно-типологічний метод — для зіставлення мовних стратегій автора у романах "Привіт, Галарно!" та "Консьєржка Пантеону"; фоностилістичний аналіз (за моделлю П. Леона) — для класифікації мовних засобів на "індикатори" (вік, походження) та "сигналів" (свідома акцентуація інакшості); контекстуально-інтерпретаційний метод — для розкриття символічного змісту метеорологічних метафор та квебекських архаїзмів у структурі художнього тексту; концептуальний аналіз — для вивчення реалізації поняття "мовна гіперсвідомість" у діях та роздумах персонажа.

Роман Ж. Годбу "Консьєржка Пантеону" [3] з'явився у 2006 році видавництві Seuil, майже сорок років після появи його роману "Привіт, Галарно!" [4] під час бурхливих змін у соціально-політичному

житті Квебеку, так званої Тихої революції (Quiet Revolution) [7]. В обох романах центральною постаттю є герой, через якого автор передає важливі ідеї щодо письменника і середовища, мови, яка сама уособлює важливу дійову особу. Ж. Годбу, зважаючи на соціальні та політичні події 60-х років, на сторінках свого роману "Привіт, Галарно!", діє активно, навіть, революційно: він вкладає в уста свого героя досить авторитарну лексику, коли той, будучи продавцем хот-догів, заявляє про свої наміри стати письменником ("Ce n'est vraiment pas l'après-midi pour essayer d'écrire un livre ... je vous le jure, je veux dire: ce n'est pas facile de se concentrer avec la trâlée de clients qui, les uns derrière les autres, se pointent le nez au guichet." [4, с. 13]; вигадує дієслово *vécrire*, яке поєднує в собі дієслова vivre та écrire [4, с. 154]; *vécrire* разом з дієсловом DOMINER, надруковане великими літерами, слугує характерними рисами героя, які, за моделлю фоностилістичного аналізу за П. Леоном, можуть бути віднесеними до сигналів. [5, с. 22] Будучи франкофонним письменником Квебеку, Жак Годбу, у цьому романі вживає багато суто квебекської лексики, що відноситься до жуалю, яка підкреслює розмовний стиль пересічених квебекців, та англійської, яка доводить вплив англомовного середовища на французьку мову. Тим самим, автор підкреслює право на існування саме такої французької мови серед англомовного впливу. У романі "Консьєржка Пантеону", автор, через дії та мову свого героя, виступає в ролі спостерігача: порівняно з романом "Привіт, Галарно!", суто квебекської лексики достатньо мало, а синтаксичні конструкції, нагадують про походження героя, дозовано вкрапляються у майже бездоганну французьку мову Парижа. Англіцизмів набагато менше у даному романі, вони свідчать, що процес глобалізації світу відбувається також через проникнення англійської лексики, яка вживається майже в усіх мовах, у зразкову французьку мову навіть у центрі Парижа: описуючи ставлення героя до зошитів, які той обирав у Латинському кварталі вживає кальку з англійської "Julien tomba (comme on dit en anglais) amoureux fou des couvertures de couleurs chatoyantes Clairefontaine...", "*modern style*", "*made in France* (comme on dit en toutes les langues)", "Gibert Jeune est un *self* (comme on dit à Paris) [3, с. 30-31]. Англіцизм, який притаманний саме французькій мові у Квебеку, вживається автором для опису своєї зовнішності у центрі Парижа, підкреслюючи своє походження: "Je ne voulais pas avoir l'air *cheap* ni bourgeois non plus... " [3, с. 98]; у роздумах про заощадження грошей: "J'ai compté mes sous, je pouvais payer un taxi si je sautais le *lunch* " [3, с. 98]. Натомість, англіцизми, які характеризують інших персонажів, досить природно "звучать", коли мова йде про США: гендерний напрямок творчості поетки та реалії життя у США з розповіді американського туриста: "...l'auteur évoquait son séjour récent aux Etats-Unis dans une université célèbre

pour ses *gender studies*" [3, c. 47], "elle sillonne maintenant l'Ouest avec son amant qui travaille pour le manufacturier de pneus *Goodyear,* ils mangent dans les *diners*, couchent dans des motels *Days Inn*, elle a choisi un retour au *basic*..." [3, c. 58].

У зв'язку з цим, необхідно згадати визначення, яке дає дослідниця франкофонної літератури та, зокрема, творчості Жака Годбу, Ліз Ґовен, мові франкофонних письменників, які проживають в іншому мовному середовищі, ніж французькі письменники, і для яких мова стає певною гіперсвідомостю (surconscience) [1, с. 6; 2, с. 8] Ліз Ґовен вважає що складність стосунків між різними мовами, конфліктність або конкурентність між ними, і дають місце саме такій гіперсвідомості, яку письменники передають різним чином. Отже, писати стає справжнім "мовним актом", тому що вибір мови показовий у літературному процесі, що є більш важливим, ніж вибір засобів. Те, наскільки передане усне мовлення у письмовій формі, соціальна відповідність мови, можна зрозуміти статус літератури, інтеграцію кодів і всю рефлексію про природу та функціонування літератури. [1, с. 6-7] Вважається, що гіперсвідомостю позначена регіональна література, література меншості, яка знаходиться під впливом більшості.

Так і в даному творі, автор передає ставлення до літературних пошуків, достатньо іронічне, через свого героя. Сорокавосьмирічний квебекець Жульєн Маккей, метеоролог, звільнений через реорганізацію Міністерства навколишнього середовища, замість того, щоб проходити конкурс на нову посаду, що досить принизливо для нього, вирішує написати роман, відправившись до Парижа у пошуках справжньої французької мови. На його думку, для цього йому непотрібно жодного диплому, жодної спеціалізації. Хто йому може в цьому завадити ? Автор іронізує над такою необачливістю героя: той все життя провів у підраховуваннях можливого, у передбаченні сили та направленні вітру, у кресленні наукових графіків атмосферного забруднення, відчуваючи себе письменником у душі. Жак Годбу вигадує свою особливу мову героя, який бажає скинути тягар науки, щоб одягти мантію вигаданого. Автор підкреслює, що ця метафора була саме героя: "Il allait se débarrasser du poids de la science pour endosser le manteau de l'imaginaire (la métaphore était de lui) " [3 , с. 12] . Але ж, іронія полягає в тому, що Жульєн Маккей використовує метеорологічну термінологію не тільки для опису погоди, але і для того, щоб визначити взаємостосунки між людьми – "... avec laquelle il avait partagé jadis des tempêtes d'amour" [3 , с. 80] , "elle est spécialiste des orages domestiques" [3, с. 67], "est-ce que je perds la boussole", "Les météorologues ... voyagent moins que les nuages et les courants d'air, nous sommes condamnés à voir venir le temps depuis un point fixe" [3, с. 52]. Такі метафори з використанням наукової термінології стають основою створення особливої мови, яка відрізняє Жульєна, який

знаходиться у пошуках свого стилю, від інших авторів. Слова, пов'язані з метеорологією, стають маркером походження героя не тільки через його професійну діяльність, але і фактором виживання у кліматичних умовах Квебеку. Підкреслюючи невід'ємний зв'язок Жульєна Маккея з Квебеком, в даному романі, суто квебекської лексики занадто мало у порівнянні з романом "Привіт, Галарно!" На відміну від роману "Привіт, Галарно!", який можна було б назвати знаковим явищем у боротьбі квебекців за свою ідентичність у розпалі так званої Тихої революції [7], автор активно вживає місцевий жуаль та досить багато англійської лексики, у даному романі, який з'явився у 2006 року, автор вживає вишукану французьку лексику у розвинутих реченнях, які часто передають розмову непрямою мовою. Маркування культурних кордонів головного героя відбувається через розмови героя з жителями та туристами міста, в яких він пояснює свою квебекську ідентичність: у розмові з таксистом, який не розуміє, як канадець може мерзнути у Парижі [3, с. 83]; при знайомстві з румунською танцівницею: "Je suis montréalais, québécois, canadien" [3, с. 24]. Розмишляючи про літературну діяльність, Жульєн уявляє, як би відбувалася його зустріч і розмова з видатним франкокандським поетом Гастоном Міроном про літературну діяльність у центрі Парижа. Саме в цій розмові зустрічається суто квебецький вираз, який передає, у даному випадку, подив Гастона Мірона: "Ah ! Si c'est pas le jeune Mackay ! crierait Miron. Qu'est-ce que tu fais ici, bout d'criss !" [3, с. 32] У цій розмові, автор вкладає у вуста видатного поета речення, слова та синтаксис яких відносяться до розмовного регістру: "C'est quoi, ce rouge ?" "T'est pas un peu âgé pour jouer à l'écrivain ?" [3, с. 33] І далі, у цій самій розмові, попереджаючи Жульєна про те, що професія письменника не годує сім'ю, вживає дієслово prévenir у Futur antérieur, що відповідає високому стилю: "Non, mais je t'aurai prévenu, c'est pas un métier pour nourrir une famille !" [3, с. 33] За семіотичною моделлю фоностилістичного аналізу П. Леона [5, с. 22], фоностилістичні індикатори (indices) мовлення, які вказують на вік, стать, настрій, походження героя, вважаються несвідомими. Вони, навіть, без відома доповідача, характеризують його. За П. Леоном, такі функції поділяються на семіотичні індикатори, пов'язані з фізіологічним або психологічним станом, вказуючи на емоції та характер доповідача, та на лінгвістичні, які вказують на діалектичну або соціологічну конотацію доповідача. Сигнали (signaux), які вважаються свідомими, навмисними маркерами, вживаються у мовленнєвому повідомленні, щоб вразити співрозмовника. На відміну від попередніх фоностилістичних досліджень, які були спрямовані лише на вивчення сигналів, П. Леон вважав за необхідне включити до фоностилістичного аналізу індикатори доповідача, які справляють певний емоційний ефект на співрозмовника (рецепієнта

інформації), навіть, якщо доповідач і не ставив за мету вразити свого співрозмовника [5, с. 22].

Отже, у даному романі, сигнали, які позначають квебекську ідентичність головного героя, сповіщають нам про його інакшість у паризькому середовищі. Головний герой не є пересіченим паризьким обивателем, а спостерігачем північно-американського походження, думка якого сформована мовними засобами, притаманними Квебеку. Така мовна гіперсвідомість перетворює кожне речення героя на акт мовного супротиву: він живе у Парижі, центру норми французької мови, але, розмишляючи над мовною і культурною ідентифікацією героя свого майбутнього роману, засвідчує свою географічну ментальність, позначаючи дистанцію між французьким мовним середовищем і канадським.

Саме таким втіленням мовної гіперсвідомості у даному романі, автор торкається серйозної теми: з одного боку, пошуків походження, мовної ідентичності, з іншої, – чи такою легкою є письменницька діяльність, що тільки треба захотіти написати роман. Для того, щоб відправитись на батьківщину французької мови, він подає на конкурс, для отримання гранту, сюжет свого майбутнього роману, в якому головний герой Gerry Drinkwater, батько якого називався Mark Boileau, є потомком французьких канадців, які емігрували до США у зв'язку із хворобою пшениці наприкінці XIX століття. Таким чином, Жак Годбу, у своєму романі, через свого героя, майбутнього письменника, також порушує проблему ідентичності, походження героя, який народився в Рішельє [3, с. 12]. Він навчався у Бостоні, але ж на початку цієї історії, мешкає у Монпельє, столиці Вермонту, куди він повернувся з В'єтнаму. Жульєн Маккей ставить за мету дослідити причини відмови свого героя Gerry Drinkwater від французького прізвища Boileau. Навіть відмова комісії у наданні гранту на написання роману, не завадила Жульєну відправитися до Франції у бажанні написати роман *Alias Boileau* ("Названий Буало") [3, с. 13].

Той факт, що гіперсвідомість, тобто сама мова, стає повноцінним персонажем роману, проявляється у протиставленні бездоганної, майже академічної мови Пантеону, який є усвідомленням священної, недоторканої мови, мові іронії Жака Годбу, повсякденного усного спілкування з вживанням англіцизмів та квебекських слів.

По приїзді до Парижу, Жульєн Макей прямує до Товариства літературних діячів (Société des gens de lettres), адресу якого він знаходить у журналі *Le Magazine littérare* [3, с. 17]. Піднесеність моменту зустрічі з майбутніми колегами спростовується спочатку відсутністю кого б там не було, а потім, – спілкуванням із садівником цієї установи. Даний приклад доводить іронію автора, яка проявляється використанням лексики розмовного стилю у великих розвинутих правильно побудованих реченнях: "C'est ainsi que je me suis retrouvé

un dimanche matin sur le trottoir désert du boulevard Saint-Michel. La première question qui m'est passée dans le crâne n'avait aucun sens : est-ce que les noms des places et des rues de Paris ont été piqués dans les livres ou l'inverse ? C'est ce qui arrive quand on abuse de la littérature." [3, с. 17] Глузуючи зі свого героя, автор, в останньому реченні наведеного прикладу, протиставляє високу мету стати письменником споживацьким ставленням героя до літератури: "зловживати літературою" ("abuser de la littérature") [3, с. 17]. Заклад, який герой сприймає як готель, виявляється насправді адміністративним центром професійної асоціації, де проводять колоквіуми, що пояснює Жульєну садівник. Така неспіврозмірність двох статусів: з одного боку, садівника парижанина, який дозволяє собі повчати Жульєна вишуканою літературною мовою: "Vous seriez un homme d'affaires, vous n'insisteriez pas pour loger à la Banque de France, vous iriez dans un hôtel de tourisme..." [3, с. 19], наукового співробітника та майбутнього письменника, але ж не парижанина та й ще іноземця, який підозрює, що садівник і слухати його не хоче через його акцент, – створює ефект гіперсвідомості через іронію автора у творі: "Alors, j'ai tenté de m'expliquer, j'ai raconté au jardinier des gens de lettres que j'arrivais d'Amérique avec au coeur un projet immense, le rêve de toute ma vie. Il a refuse de m'entendre, bien sûr, il m'écoutait, mais était-ce mon accent ?" [3, с. 19]. Автор повертає образ садівника з його ідеальною французькою мовою до його статусу людини з народу, описуючи його дії під час спілкування з Жульєном завдяки вживанню повсякденної мови: "Le brave homme soulevait sa casquette en parlant, se grattait le crâne, la remettait en place brusquement, il s'impatientait devant ma naïveté, les feuilles mortes s'accumulaient comme dans la chanson de Prévert, les plates-bandes, éventrés, l'attendaient" [3, с. 19]. У даному фрагменті, також протиставлена буденність справ садівника, яка порівняна автором з поезією, де згадуються пісня "Осіннє листя" на слова Жака Превера.

Другим місцем, яке не слугувало готелем, і куди направив Жульєна садівник, було місцем роботи його сестри, а, по суті, – сам Пантеон. І, хоча автор спочатку прямо не називає місце призначення, за описом маршруту та будівлі, під час розмови з так званою консьєржкою, зрозуміло, що садівник направив героя роману до Пантеону, який є останнім притулком славетних письменників. У даному фрагменті, автор передає невідповідність високому статусу Пантеону вживанням щоденної лексики туриста ("Je ne suis pas capricieux" [3, с. 21]), який хотів би поселитися у готелі, на що отримує відповідь від консьєржки: "C'est vrai que les grands écrivains logent ici volontiers, a-t-elle ajouté en riant, ils en font même toute une cérémonie, mais vous n'aimeriez pas, ce n'est pas chauffé." [3, с. 21] Церемоніальність високого стилю спілкування героя з консьєржкою, яка уособлює берегиню французької мови

“… je voulais la remercier poliment, lui envoyer un mot peut-être”, знижується розмовним виразом “j’ai repris mes cliques et mes claques et lui ai demandé à qui je m’adressais,...” [3 , с. 21].

Жульєн Маккей прибув до Парижа, щоб надихнутися справжньою французькою мовою : “La littérature française est comme un territoire qui m’a échappé, voyez-vous, comme un château fort que je dois reconquérir” [3, с. 68-69]. Але його паризьке оточення не дуже прихильне до нього (“L’écrivain est bien démuni, à l’étranger , devant les petits problèmes de la vie” [3, с. 35]): упродовж усього роману, автор веде героя через певні життєві ситуації, зустрічі, випробовування, міркування щодо професії письменника та людських взаємовідносин, аж доводячи його до стану божевілля (“syndrome du Panthéon”) [3, с. 146], який призводить до пожежі, якій вдалося запобігти. Міркуючи над долею свого героя, він відчував, що його персонаж, насправді був зацікавлений більше Новим світом, ніж Старим : “Son personnage était plus intéressé au Nouveau Monde qu’à l’Ancien, et Paris n’était plus une jeunette !” У результаті цього, сюжет його роману почуває себе погано у цьому місті: “... son sujet américain respirait mal dans cette ville” [3, с. 144]. До того ж, він себе став ототожнювати зі своїм персонажем, міркуючи про шотландське походження свого прізвища: “Etait-ce Gerry Drinkwater ou Julien Mackay qui souhaitait se noyer dans le melting-pot de la Nouvelle-Angleterre ? Et d’où venait ce patronyme de Mackay ? D’un mercenaire écossais qui avait fait le coup de feu contre les Iroquois ? Comme il était difficile de faire face à ce qui se cachait derrière les noms, les phrases, l’écriture.” [3, с. 144-145]

Висновки з дослідження. У результаті проведеного дослідження слід зазначити, що в романі “Консьєржка Пантеону” мова перестає бути просто інструментом і стає повноцінним дійовим персонажем. Мовна гіперсвідомість Ж. Годбу реалізується через іронічне протиставлення “академічної” мови Парижа (символізованої Пантеоном) та живого, прагматичного мовлення квебекця. Встановлено, що:

1. Вживання квебекської лексики квебекських діалектизмів (“bout d’criss”, “l’air cheap”) та англіцизмів-кальок (“tomba amoureux fou”, “ces cahiers *made in France*”, “Gibert Jeune est un *self*”) створює ефект “детонації” у тексті, маркуючи героя як спостерігача з іншою ментальністю.

2. Використання наукової метеорологічної термінології для опису людських взаємин є унікальним стилістичним прийомом, що поєднує професійну ідентичність героя з його національним корінням.

3. Іронія автора деконструює міф про легкість письменницької праці та монолітність французької мови, перетворюючи кожне речення героя на акт мовного супротиву. Іронія як засіб кодування, в романі діє як надбудова над фоностилістичними сигналами. Вона

дозволяє герою і автору перебувати одночасно всередині французької культури та поза нею, перетворюючи “акцент” на акт свідомого мовного супротиву.

4. Застосовуючи методи фоностилістичного кодування за П. Леоном встановлено механізм трансформації індикаторів у сигнали: якщо у повсякденному мовленні квебекські діалектизми (“bout d’criss”, “l’air cheap”) діють як несвідомі індикатори походження, то в художньому просторі Ж. Годбу вони перетворюються на потужні сигнали. Автор роману свідомо вводить їх у “бездоганний” паризький контекст, щоб вразити співрозмовника та читача, засвідчуючи свою географічну ментальність.

5. Поєднання мовних засобів високого та розмовного стилю (“… je voulais la remercier poliment, lui envoyer un mot peut-être”, знижується розмовним виразом “j’ai repris mes cliques et mes claques...”), створює ефект “фоностилістичної детонації”, іронічну дистанцію, яка є ключовою ознакою гіперсвідомості.

Подальшого вивчення потребує питання про те, як іронічна мовна стратегія Ж. Годбу вплинула на сучасне покоління франкоканадських авторів, а також аналіз перекладацьких стратегій при відтворенні “мовної гіперсвідомості” квебекських текстів іншими мовами, зокрема українською.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gauvin L. Langagement, l’écrivain et la langue au Québec. Montréal: Boréal. 2000.254 p.
2. Gauvin L. L’écrivain francophone à la croisée des langues. Paris: Éditions Karthala. 1997. 163 p.
3. Godbout J. La concierge du Panthéon. Paris, Éditions du Seuil, 2006. 156 p.
4. Godbout J. Salut Galarneau! Paris, Éditions du Seuil, 1967. 155 p.
5. Léon P. R. Précis de phonostylistique. Paris, Nathan, 1993. 314 p.
6. Vitrine linguistique. Office québécois de la langue française. Сайт URL: https://vitrinelinguistique.oqlf.gouv.qc.ca/fiche-gdt/fiche/8350896/joual (дата звернення: 27.03.2026).
7. Warren J.-Ph. L’origine d’un nom. D’où vient l’expression «Révolution tranquille»? HistoireEngagée.ca. 14 septembre 2016: Сайт URL: http://histoireengagee.ca/?p=5787 (дата звернення: 27.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’373:004.738.5
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.168-176

Олена Круглій,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов та перекладу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
https://orcid.org/0000-0001-6346-8821
м. Луцьк, Україна

Олег Копотілов,
старший. викладач кафедри ІБАС,
Луцький інститут розвитку людини
Міжнародного університету «Україна»
https://orcid.org/0009-0000-8539-5918
м. Луцьк, Україна

Цифрові технології та соціальні мережі як чинник збагачення словникового складу сучасної англійської та української мов

Digital Technologies and Social Media as a Factor in Enriching the Vocabulary of Contemporary English and Ukrainian

Анотація. *У статті здійснено комплексне й поглиблене дослідження впливу цифрових технологій і соціальних мереж на процеси збагачення словникового складу сучасних англійської та української мов. Актуальність теми зумовлена стрімкою цифровізацією суспільства, яка не лише трансформує способи комунікації, а й активно стимулює появу нових лексичних одиниць, зміну значень слів і формування інноваційних мовних моделей.*

У роботі проаналізовано основні джерела формування новітньої лексики, серед яких інтернет-комунікація, цифрові платформи, соціальні мережі, медіаконтент і глобалізаційні процеси. Значну увагу приділено характеристиці неологізмів, запозичень, інтернет-сленгу, а також особливостям їх функціонування в умовах цифрового дискурсу. Визначено, що нові лексичні одиниці формуються під впливом як технологічних інновацій, так і культурних та соціальних змін у суспільстві.

Досліджено основні механізми адаптації іншомовної лексики в українській мові, зокрема фонетичну, морфологічну та семантичну трансформації, словотвірні процеси, а також утворення гібридних форм. Показано, що українська мова не лише запозичує іншомовні одиниці, а й активно інтегрує їх у власну мовну систему, створюючи нові похідні форми та забезпечуючи їх функціональну повноцінність у різних типах дискурсу.

Обґрунтовано, що англійська мова виступає основним донором цифрової лексики, тоді як українська виконує роль адаптера, демонструючи високий рівень гнучкості та здатності до мовної інновації. Окрему увагу

приділено ролі соціальних мереж як ефективного середовища для швидкого поширення, закріплення і стандартизації неологізмів.

У результаті дослідження виявлено спільні та відмінні риси розвитку лексичних процесів в обох мовах, а також окреслено основні тенденції їх подальшої еволюції. Зроблено висновок, що цифрові технології є визначальним чинником динаміки мовного розвитку, сприяють безперервному оновленню словникового складу та формуванню нових комунікативних практик у сучасному глобалізованому світі.

Ключові слова: *цифрові технології, соціальні мережі, неологізми, новітня лексика, адаптація, інтернет-сленг.*

Summary. *The article presents a comprehensive and in-depth study of the impact of digital technologies and social media on the processes of vocabulary enrichment in modern English and Ukrainian. The relevance of the topic is determined by the rapid digitalization of society, which not only transforms communication practices but also actively stimulates the emergence of new lexical units, semantic shifts, and the formation of innovative language models.*

The study analyzes the main sources of new vocabulary formation, including online communication, digital platforms, social media, media content, and globalization processes. Particular attention is paid to the characteristics of neologisms, borrowings, and internet slang, as well as to the specifics of their functioning within digital discourse. It is established that new lexical units arise under the influence of both technological innovations and broader cultural and social changes.

The research examines the key mechanisms of adaptation of borrowed vocabulary in Ukrainian, including phonetic, morphological, and semantic transformations, as well as word-formation processes and the creation of hybrid forms. It is demonstrated that Ukrainian not only borrows foreign lexical units but also actively integrates them into its linguistic system by generating derivative forms and ensuring their functional use across various types of discourse.

The study confirms that English serves as the primary source of digital vocabulary, while Ukrainian functions as an adaptive system, demonstrating a high degree of flexibility and capacity for linguistic innovation. Special attention is given to the role of social media as an effective environment for the rapid dissemination, consolidation, and standardization of linguistic innovations.

The analysis reveals both similarities and differences in lexical development in the two languages and outlines the main trends in their further evolution. It is concluded that digital technologies are a key driver of language dynamics, contributing to the continuous renewal of vocabulary and the emergence of new communicative practices in the modern globalized world.

Key words: *digital technologies, social media, neologisms, new vocabulary, adaptation, internet slang.*

Вступ. Сучасні цифрові технології та соціальні мережі відіграють визначальну роль у формуванні нових комунікативних парадигм. Їхній вплив поширюється не лише на сферу соціальної взаємодії, але й на мовні процеси, зокрема на еволюцію словникового складу мов.

Лексика, як найбільш пластична складова мовної системи, оперативно реагує на суспільні, технологічні та культурні трансформації.

Проблема впливу цифрового простору на мову є об'єктом інтенсивних досліджень сучасних лінгвістів. У наукових працях розглядаються аспекти інтернет-комунікації, неологічних утворень, мовної глобалізації та ролі соціальних мереж у формуванні нових мовних стандартів. Однак, незважаючи на значний обсяг наукових розробок, недостатньо уваги приділено порівняльному аналізу розвитку цифрової лексики в англійській та українській мовах, а також вивченню механізмів її адаптації.

Метою даної статті є дослідження ролі цифрових технологій та соціальних мереж у процесі збагачення словникового складу сучасних англійської та української мов.

Методологія та методи дослідження. У дослідженні використано комплекс методів: описовий, порівняльний, контекстуальний і дискурс-аналіз. Описовий метод дозволив систематизувати лексичні одиниці, що виникли в цифровому середовищі. Порівняльний аналіз застосовано для виявлення спільних і відмінних рис між англійською та українською мовами.

Матеріалом дослідження стали лексичні одиниці, що активно функціонують у соціальних мережах та цифрових платформах.

Виклад основного матеріалу дослідження. XXI століття, з його стрімким розвитком цифрових технологій, породило потребу в нових словах та поняттях. Англійська мова, будучи світовим лідером у сфері інформаційних технологій та цифрової комунікації, стала головним джерелом цієї нової лексики. Соціальні мережі, онлайн-платформи, ігри, стрімінгові сервіси та штучний інтелект активно сприяють появі нових термінів [8; 11].

Важливо досліджувати, звідки походить ця лексика і як вона поширюється. Основними джерелами є технологічні компанії, професійні IT-спільноти, медіа та контент, створений користувачами. Офіційні документи та блоги розробників часто першими фіксують нові терміни (наприклад, у сферах хмарних технологій, кібербезпеки чи ШІ). Соціальні мережі та форуми відіграють ключову роль у неформальному закріпленні та популяризації цих слів, адаптуючи їх до різних мов і культур [2; 10; 12].

Аналіз сучасних онлайн-словників, глосаріїв і текстових корпусів допомагає відстежувати частоту вживання нових слів, їхні зміни та інтеграцію в інші мови. Лінгвістичні дослідження виявляють типові способи формування нових слів (запозичення, калькування, скорочення, складання) [14; 15], а також стратегії їх перекладу [6; 13].

Особливу увагу приділяють швидкоплинності цифрової лексики: багато термінів швидко застарівають через постійні технологічні

інновації. Це вимагає безперервного моніторингу цифрового простору та міждисциплінарного підходу, що поєднує лінгвістику, соціологію та ІТ. Таким чином, комплексний аналіз джерел дозволяє не лише описати нові слова, але й зрозуміти, як вони виникають, поширюються і функціонують у сучасному цифровому світі [9; 19].

Серед класичних прикладів цифрової лексики – *hashtag*, що використовується для категоризації контенту у соціальних мережах, український аналог – хештег; *streaming*, або стрімінг, – онлайн-трансляції аудіо- та відеоконтенту; *influencer*, українською – інфлюенсер, – особа, яка впливає на думку великої аудиторії через соціальні мережі.

Сучасний лексичний арсенал цифрового середовища значно розширився. Серед найбільш актуальних неологізмів останніх років варто виокремити:

- *meme* – короткий жартівливий або культурний образ, який швидко поширюється в інтернеті, адаптовано як мем;
- *NFT (Non-Fungible Token)* – унікальний цифровий токен, що представляє об'єкт мистецтва або колекційний предмет;
- *reels / short videos* – короткі відео у соцмережах (Instagram, TikTok), український аналог – рілз;
- *threads / spaces* – нові формати комунікації у платформах Threads та Twitter/X, українські відповідники – теми, спейси;
- *substack / newsletter* – платформи для персональних розсилок, що адаптовано як розсилка або підписка;
- *chatbot / AI assistant* – чат-боти та асистенти на основі штучного інтелекту, адаптовано як чат-бот, штучний асистент;
- *algorithmic bias* – алгоритмічне упередження, термін, що описує спотворення результатів цифрових алгоритмів і важливий для аналізу соціальних платформ;
- *deepfake* – технологія створення реалістичних відео з підмінними образами, український аналог – деепфейк;
- *metaverse* – віртуальний простір, що моделює цифрове життя, адаптовано як метавсесвіт;
- *crypto / blockchain* – цифрові валюти та блокчейн-технології, адаптовані як крипто та блокчейн.

Приклади свідчать про те, що англійська мова є джерелом нових понять, а українська активно їх адаптує через фонетичну, морфологічну та семантичну трансформацію. Наприклад, дієслова «*лайкати*», «*постити*», «*тредити*», «*створити NFT*» демонструють інтеграцію нових понять у повсякденне мовлення. Адаптація не обмежується лише перекладом: відбувається словотворення і створення власних термінологічних моделей відповідно до граматичних і морфологічних норм української мови [14; 15; 18].

Соціальні мережі виступають каталізатором швидкого поширення нових слів і фраз. Численні приклади можна знайти в Instagram, TikTok, Threads, Telegram, Discord і YouTube, де цифрові поняття формуються у контексті конкретних комунікативних потреб користувачів. Відзначається також швидкий процес стандартизації нової лексики: слова і терміни, що спершу існували у вузькому колі користувачів, через кілька місяців або років стають загальновживаними в публічних текстах, ЗМІ та наукових публікаціях.

З іншого боку, нова лексика не завжди запозичується без змін: українська мова активно адаптує терміни під свою морфологічну систему та фонетику. Наприклад, англійське слово *streamer* стає стрімер, *blogger* – блогер, *moderator* – модератор, а терміни, пов'язані з інтернет-культурою, набувають локального колориту: мем, рілз, тред тощо.

Таким чином, цифрові технології та соціальні мережі виступають потужним фактором збагачення словникового складу мов. Вони не лише забезпечують появу нових слів, а й стимулюють розвиток нових способів їхньої адаптації, формування інноваційних комунікативних практик і мовних норм. Це явище є яскравим прикладом сучасної лексичної глобалізації, коли англійська мова виступає донором, а українська активно інтегрує та адаптує нові одиниці, зберігаючи при цьому національні мовні традиції.

Адаптація не обмежується лише перекладом: відбувається активне словотворення і створення власних термінологічних моделей відповідно до граматичних і морфологічних норм української мови. Це проявляється в кількох основних процесах: 1) суфіксальне творення (українізація запозичених основ): *лайк – лайкати, лайкання*, *пост – постити, постинг*, *стрім – стрімити, стрімер* , *чат – чатитися, чатер*; 2) префіксальне та префіксально-суфіксальне словотворення: *запостити, перепостити* (від *post*); *забанити, розбанити* (від *ban*); *підписатися* (як відповідник *subscribe*); 3) калькування (буквальний переклад структур): *cloud computing – хмарні обчислення*; *machine learning – машинне навчання*; *social network – соціальна мережа*; *artificial intelligence – штучний інтелект*; 4) словоскладання (композиція*): відеохостинг, кібербезпека, онлайн-курс, медіа платформа*; 5) адаптація через фонетико-графічну трансформацію: *blog – блог*; *server – сервер*; *hacker – хакер*; *startup – стартап*; 6) гібридні утворення (поєднання українських і запозичених елементів): *інтернет-користувач*, *вебсторінка*, *файлосховище.*

Таким чином, українська мова не просто запозичує нову лексику, а активно інтегрує її у власну мовну систему, використовуючи притаманні їй словотвірні моделі. Це забезпечує природність звучання нових термінів і сприяє їх швидкому закріпленню в мовній практиці.

Українська мова інтегрує запозичену цифрову лексику через кілька основних механізмів, що забезпечують природну адаптацію слів у мовну систему та сприяють їхньому повноцінному функціонуванню в різних комунікативних контекстах.

1. Фонетична адаптація. Фонетична адаптація передбачає зміну звучання запозиченого слова для відповідності фонетичним нормам української мови. Це найпоширеніший і перший крок інтеграції нових термінів. Наприклад, англійське *post* – пост, *chat* – чат, *trend* – тренд. Фонетична адаптація дозволяє не лише полегшити вимову, але й зробити слово «звичним» для українського користувача, зберігаючи його первинне значення.

2. Морфологічна адаптація. Морфологічна адаптація передбачає створення нових словоформ на основі запозиченого кореня. Це дозволяє словам повноцінно функціонувати у граматичних конструкціях української мови. Наприклад: лайкати (від *like*), тредити (від *thread*), стрімити (від *stream*), фоловити (від *follow*), коментувати (від *comment*). Завдяки цьому слова стають дієсловами, іменниками або прикметниками, що дозволяє користувачам створювати складні речення.

3. Словотворення і семантична адаптація. Цей механізм включає формування нових дериватів і неологізмів, а також перенесення значень слів у нові контексти. Наприклад: *ban* – забанити, *follow* – фоловити, *comment* – коментувати. Водночас відбувається створення нових словосполучень і складних термінів: лайкосфера – середовище, де активно ставлять лайки; постфест – онлайн-подія, що відбувається після основного заходу. Це демонструє здатність української мови адаптувати нові англійські терміни до власних словотворчих правил та морфологічних моделей.

4. Семантичне розширення. Запозичені слова часто набувають додаткових значень або уточнюються під впливом українського мовного середовища. Наприклад, стрімити означає не лише транслювати, але й швидко поширювати контент у мережі; мем – не лише інтернет-жарт, а й культурний або освітній феномен; тренд – не лише популярну тему, але й тенденцію у поведінці користувачів. Семантичне розширення підкреслює гнучкість української мови та її здатність до осмислення нових технологічних і культурних явищ.

5. Гібридні форми**.** Серед сучасних тенденцій цифрової лексики спостерігаються гібридні слова, які поєднують українські морфеми з англійськими коренями, створюючи нові одиниці зі специфічним значенням. Наприклад: стрімлон – довготривалі онлайн-трансляції. Гібридизація слів дозволяє українській мові швидко реагувати на зміни у комунікативному середовищі та підтримувати актуальність словникового складу.

Завдяки комплексному використанню фонетичної, морфологічної, словотворчої, семантичної адаптації та гібридних моделей українська мова не тільки інтегрує нові цифрові терміни, а й формує власні адаптаційні механізми, що зберігають внутрішню логіку мови. Соціальні мережі та цифрові платформи слугують середовищем швидкого поширення нової лексики, яка активно використовується як у побутовому спілкуванні, так і у професійних, наукових та медійних текстах.

Таким чином, цифрові технології та соціальні мережі виступають потужним чинником збагачення словникового складу української мови, формуючи нові комунікативні практики, мовні моделі та норми, що відповідають сучасним культурним і технологічним вимогам.

Процес народження і розповсюдження неологізмів у сучасному цифровому просторі є багатогранним явищем, що бере свій початок від еволюції інформаційних технологій. Саме прогрес у сфері IT закладає фундамент для формування нових способів спілкування та, як наслідок, появи «свіжих» мовних одиниць. Серед ключових інструментів, що сприяють цьому, виокремлюють стрімінгові платформи, інтерактивні чат-боти, різноманітні цифрові майданчики та мобільні додатки. Особливо помітний вплив мають такі популярні серед користувачів платформи, як TikTok, Threads та Telegram, які забезпечують миттєве створення, обробку та глобальне поширення інформації.

Наступний етап цього процесу – це активне функціонування соціальних мереж як основного осередку для взаємодії та комунікації. Саме тут створюється динамічне середовище для генерації контенту у всіх його проявах: текстовому, візуальному та аудіовізуальному. Під час створення публікацій, коментарів, відеороликів та мемів користувачі постійно експериментують з мовою, вдаючись до скорочень, комбінування різних мовних елементів та надання нових смислів вже існуючим словам.

Комунікація в цифровому світі відзначається своєю інтерактивністю та динамічністю. Обмін повідомленнями в реальному часі, участь у жвавих дискусіях, створення мемів та коротких відеороликів сприяють швидкому виникненню нових слів. Ці мовні інновації часто з'являються спонтанно, як реакція на актуальні події, тренди чи культурні феномени, і можуть миттєво завоювати популярність завдяки вірусному поширенню.

Після свого народження неологізми проходять етап адаптації. Цей процес включає фонетичне пристосування (відтворення звучання іншомовних слів), морфологічне оформлення (інтеграція в

граматичну систему мови), семантичне уточнення (закріплення значення) та словотвірні процеси (утворення похідних форм). В результаті цього формуються як прямі англомовні запозичення, так і їхні українські еквіваленти або гібридні варіанти, що співіснують у мові.

Завершальним етапом є інтеграція неологізмів у різні сфери комунікації. Вони активно використовуються не лише в соціальних мережах, але й у засобах масової інформації, наукових працях, освітньому просторі та повсякденному мовленні. З часом частина таких одиниць стає невід'ємною частиною мови, потрапляє до словників і перетворюється на повноцінний елемент лексичної системи. Інші ж залишаються тимчасовими явищами, тісно пов'язаними з конкретними цифровими трендами.

Таким чином, процес формування та поширення неологізмів у цифровому середовищі є безперервним циклічним явищем, де технологічні інновації, комунікативні практики та мовна творчість взаємодіють, забезпечуючи постійне оновлення та розвиток сучасної мови.

Англійська мова виступає донором нової цифрової лексики, а українська – адаптером, що активно інтегрує та локалізує запозичені терміни відповідно до власних граматичних, фонетичних та семантичних норм. Це підтверджують сучасні дослідження, які показують, що українська мова не лише запозичує слова, а й створює на їхній основі дієслова, похідні іменники та гібридні форми, адаптуючи їх до реалій цифрової комунікації.

Висновки з дослідження. Дослідження свідчать, що цей процес відбувається у тісній взаємодії з платформами соціальних мереж, де запозичена лексика швидко поширюється і стандартизується серед користувачів. У результаті українська мова не лише засвоює нові терміни, а й формує власні мовні моделі, що відображають культурні, соціальні та технологічні особливості сучасного цифрового середовища.

Цифрові технології та соціальні мережі суттєво впливають на розвиток словникового складу мов. Вони сприяють появі нових слів, зміні значень і формуванню нових мовних норм. Українська мова демонструє високий рівень адаптації іншомовної лексики. Перспективи досліджень полягають у вивченні впливу штучного інтелекту на мовні процеси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Androutsopoulos J. Digital discourse analysis. London : Routledge, 2021. 256 p.
2. Barton D., Lee C. Language Online: Investigating Digital Texts and Practices. London : Routledge, 2022. 240 p.

3. Crystal D. Language and the Internet. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 304 p.
4. Herring S. C. Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives. Berlin : De Gruyter, 2023. 320 p.
5. McCulloch G. Because Internet: Understanding the New Rules of Language. New York : Riverhead Books, 2021. 336 p.
6. Tagliamonte S. A. Teen Talk: The Language of Adolescents. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 280 p.
7. Thurlow C., Mroczek K. Digital Discourse: Language in the New Media. Oxford : Oxford University Press, 2021. 272 p.
8. Zappavigna M. Social Media Discourse: Theories and Analysis. London : Bloomsbury, 2022. 288 p.
9. Danesi M. Language, Society and New Media. London : Routledge, 2021. 260 p.
10. Jones R. H. Digital Practices: Doing Social Life in Digital Times. London : Routledge, 2022. 250 p.
11. Бондаренко Н. Мова соціальних мереж: сучасні тенденції. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2023. 220 с.
12. Данилюк І. Цифрова комунікація: лінгвістичний аспект. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 210 с.
13. Журавльов В. Інтернет-лінгвістика: теорія і практика. Харків : Основа, 2021. 198 с.
14. Карпенко О. Неологізми в сучасній українській мові. Київ : Наукова думка, 2023. 230 с.
15. Коваленко Т. Лексичні інновації в умовах цифровізації. Київ : ВЦ «Академія», 2024. 215 с.
16. Мельник І. Глобалізація і мова: сучасні виклики. Львів : Світ, 2022. 205 с.
17. Петренко Л. Мова соціальних мереж: структура і функції. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 190 с.
18. Сидоренко О. Інтернет-сленг: особливості функціонування. Харків : Фоліо, 2024. 210 с.
19. Тараненко О. Мовні зміни в сучасному суспільстві. Київ : Наукова думка, 2021. 240 с.
20. Шевченко Л. Цифрова мова: нові тенденції розвитку. Київ : Либідь, 2023. 225 с.

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.133.1:811.111'373.46:62
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.177-185

Катерина Лут,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»,
http://orcid.org/0000-0002-9842-3540
м. Запоріжжя, Україна

Французько-англійські термінологічні паралелі в науково-технічних текстах

French-English Parallels in Scientific and Technical Texts

Анотація. *На сучасному етапі науково-технічного прогресу, глобалізації та інтернаціоналізації науки, в умовах швидкого обміну інформацією роль перекладу науково-технічних текстів невпинно зростає. Специфіка таких текстів полягає у точності, об'єктивності, інформативності, відсутності емотивного забарвлення та наявності спеціальної термінології. У цьому контексті переклад термінології залишається одним із актуальних питань сучасного перекладознавства, що пов'язано з постійним оновленням терміносистем і залежністю значення термінів від контексту та предметної галузі. Пошук перекладних еквівалентів не обмежується спеціалізованими словниками, які не враховують контекст функціонування терміна, і має підкріплюватись значною базою даних – корпусами наукових текстів, які демонструють вживання термінології у контексті. У статті розглядаються французько-англійські паралелі науково-технічної термінології з метою з'ясування їхнього потенціалу у розвитку багатомовної компетенції майбутніх перекладачів. Емпіричну базу дослідження становить корпус франкомовних науково-технічних текстів з щомісячного журналу La Jaune et la Rouge, з якого було відібрано 515 термінологічних одиниць з використанням платформи Sketch Engine та її функції Term Extraction. Зіставний аналіз термінів і пошук англомовних відповідників здійснювалися за допомогою функцій Concordance та Parallel Concordance. У результаті дослідження було систематизовано термінологічні одиниці на основі ступеня спеціалізації та галузевої приналежності, виявлено чотири типи французько-англійських паралелей (повний збіг, частковий збіг, функціональна відповідність та повна структурна розбіжність), встановлено перекладацькі стратегії, релевантні для кожної паралелі, і проаналізовано роль корпусного аналізу у формуванні багатомовної компетентності студентів-перекладачів.*

Ключові слова: *науково-технічні тексти, корпусна лінгвістика, французька мова, термінологія, переклад, багатомовна фахова компетентність, міжмовна еквівалентність.*

Summary. *In the contemporary era of rapid scientific and technological advancement, globalization and internationalization of science, with the growing demand for swift information exchange, the importance of translating scientific and technical texts continues to increase. Such texts are characterised by precision, objectivity, high informational density, the absence of emotional colouring, and extensive use of specialised terminology. Within this context, the translation of terminology remains a central issue in translation studies, owing to the constant evolution of terminological systems and the context-dependent nature of meaning. The search for adequate translation equivalents cannot rely solely on specialised dictionaries, as they do not offer the explanation of the contextual usage. It should be based on corpora of academic texts that illustrate how terminology functions in authentic contexts. The article examines French-English parallels in scientific and technical terminology with the aim to assess their potential in developing the multilingual competence of future translators. The empirical basis of the study is a corpus of French scientific and technical texts drawn from the journal La Jaune et la Rouge. 515 terminological units were extracted with the help of the Term Extraction on the Sketch Engine platform. A comparative analysis using the Concordance and Parallel Concordance tools was conducted to identify English equivalents. The findings enabled the systematisation of terminological units according to a scientific field and the degree of specialisation. Four types of French-English parallels and the translation strategies applicable to each type were identified. The study also highlights the significant role of corpus-based analysis in developing students' multilingual competence.*

Key words: *scientific and technical texts, corpus linguistics, the French language, terminology, translation, multilingual competence, interlanguage equivalence.*

Вступ. Невпинний і стрімкий розвиток науки і техніки, підсилений необмеженими можливостями штучного інтелекту, глобалізація науки і потреба в своєчасному обміні новою інформацією спричинюють появу численних наукових робіт, присвячених останнім відкриттям і науковим досягненням. Це зумовлює актуальність науково-технічного перекладу як способу забезпечення фахової міжмовної комунікації. Одним із аспектів науково-технічного перекладу є точне відтворення термінології, що вимагає від перекладача наявності фонових знань, предметної компетентності та вміння обирати правильний переклад термінологічних одиниць залежно від контексту.

Прагнення до точності, еквівалентності та адекватності перекладу примушує перекладачів шукати нові способи отримання перекладацьких рішень. Останнім часом все більше уваги приділяється корпусним технологіям та вивченню їх потенціалу у підвищенні якості перекладу. Так, науковці досліджують роль корпусів текстів у навчанні іноземних мов [2] і мови для фахового спілкування (LSP) [3], у підготовці перекладачів [3; 5; 8], забезпеченні якості перекладу за допомогою корпусних технологій [1; 6; 7] та ін. Такий напрям досліджень є перспективним,

оскільки корпусні технології уможливлюють аналіз значних обсягів текстового матеріалу, сприяють виявленню способів використання лексичних одиниць, їх сполучуваності, дослідження стилістичних особливостей тощо. Паралельні корпуси, у свою чергу, є потужним інструментом для порівняльного аналізу та пошуку способів перекладу. Варто зазначити, що попри зростаючий інтерес до корпусних технології, значна кількість питань, у тому числі й використання корпусів для якісного перекладу науково-технічної термінології та формування багатомовної фахової компетентності перекладачів, ще потребують більш детального вивчення. Саме це і становить актуальність нашого дослідження.

Метою дослідження є з'ясування потенціалу французько-англійських термінологічних паралелей у формуванні багатомовної фахової компетенції майбутніх перекладачів. Об'єкт дослідження – науково-технічна термінологія французькою та англійською мовами у спеціалізованих текстах. Предмет дослідження – структурні та семантичні паралелі між французькими та англійськими термінологічними одиницями науково-технічного дискурсу та способи їх відтворення при перекладі з французької мови. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: сформувати корпус науково-технічних текстів французькою мовою та виділити термінологічні одиниці; виявити англомовні відповідники; описати способи перекладу досліджуваних термінів; дослідити дидактичний потенціал двомовних термінологічних корпусів для формування багатомовної фахової компетенції перекладачів.

Методологія та методи дослідження. Для проведення дослідження було використано спеціалізований корпус французькомовних науково-технічних текстів, сформований на матеріалі наукового щомісячного журналу *La Jaune et la Rouge* [11], в якому публікуються дослідження випускників *École Polytechnique*, найпрестижнішого закладу вищої освіти у Франції. У ньому висвітлюються актуальні питання науки, техніки, енергетики, цифрових технологій тощо. Вибір матеріалу зумовлюється актуальністю описаних досліджень, автентичністю, жанровою однорідністю текстів і тематичною репрезентативністю. Корпус складається з 50 статей науково-технічного спрямування (38341 токен) за останні шість років (2020–2026).

Після відбору текстів для аналізу було проведено відбір термінологічних одиниць. Спочатку методом суцільної вибірки із застосуванням онлайн-інструмента *One Click Terms* від *SketchEngine* було виокремлено найбільш уживані науково-технічні терміни в обраному корпусі. На наступному етапі, за допомогою *Claude.ai* були відфільтровані назви підприємств і терміни, які не належать до науково-технічних, у результаті чого залишилося 515 термінологічних

одиниць, які далі були згруповані за ступенем спеціалізації термінів та галузевою приналежністю. На останньому етапі проводилася ручна верифікація результатів з метою усунення помилок.

Для пошуку відповідників в англійській мові, що функціонують у науково-технічному контексті, використовувалась опція *Parallel Concordance* у *SketchEngine*, що дало змогу встановити французько-англійські паралелі. Відбір варіантів перекладу відбувався з використанням контекстуального методу і ґрунтувався на тематичній приналежності терміна та його сполучуваності.

Вибір саме цих двох мов зумовлений кількома чинниками. По-перше, після норманського завоювання в 1066р., англійська мова значно збагатила свій словниковий запас за рахунок запозичень з французької мови, і наразі, за різними даними, в англійській мові налічується 40–60% запозичень з французької та латинської мов. Тому для студентів, які вивчають ці дві мови, буде простіше запам'ятовувати термінологію через подібність термінів (н-д, франц. *nanotechnologie* – англ. *nanotechnology*). По-друге, таке порівняння допомагає уникнути інтерференції рідної мови при перекладі і сприяє формуванню багатомовної фахової компетентності майбутніх перекладачів. Крім того, такі термінологічні паралелі дозволяють глибше усвідомити подібності та розбіжності між іноземними мовами, розкриваючи їхню самобутність.

Наступним етапом був аналіз способів перекладу науково-технічної термінології з французької мови на англійську і виявлення потенціалу корпусних технологій у формуванні багатомовної фахової компетентності перекладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще у 1958р. Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне у своїй фундаментальній праці *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais* звернули увагу на те, що будь-який словник не може надати повний опис усіх нюансів значення слова [9, p. 58]. Завдяки новітнім технологіям можливості лінгвістів та перекладачів у визначенні семантичних значень слів значно розширились, і в останні роки корпуси текстів стали невичерпним джерелом ілюстративного матеріалу, що демонструє приклади природного використання мови і пропонує можливі перекладацькі рішення.

У нашому дослідженні франкомовних науково-технічних текстів ми виділили 515 термінологічних одиниць з 50 статей, які були поділені на групи за ступенем спеціалізації та галузевою приналежністю. Було виокремлено такі групи термінів:

1) загальнонаукові терміни (59: *R&D – recherche et développement, expérimentation, innovation technologique, analyses expérimentales, formulation*);

2) міжгалузеві терміни (50: *caractérisation des matériaux, matrice, conception de structures, perméabilité*);

3) галузеві терміни (406):

– матеріали та їхні властивості, галузь матеріалознавства (137: *nanomatériaux, résistance des matériaux, propriétés mécaniques, comportement mécanique, élastomères, structure en couches, matériaux inorganiques, béton haute performance (BHP), silicate*);

– терміни з інформаційних технологій (114), до яких входять терміни з кібербезпеки (14: *cyberattaque, sauvegarde des données, restauration des données, plan de reprise d'activité*), зі сфери штучного інтелекту (11: *apprentissage automatique, réalité augmentée, réalité virtuelle*), телекомунікацій (43: *propagation du signal*, *déploiement du réseau, communication machine-à-machine, connectivité massive, bande passante*), баз даних (17: *données brutes, trafic de données, flux de données, infonuagique*);

– електротехнічні (83: *piézoélectricité*, *réseau électrique*, *autonomie énergétique*, *supraconductivité*);

– автомобільні (36: *véhicule électrique (VE)*, *hybrides rechargeables*, *ZEV (Zero-Emission Vehicles), véhicule autonome, constructeur d'automobiles*);

– логістичні (19: *chaîne logistique*, *système automatisé de stockage et de récupération (ASRS)*, *station opérateur*, *distribution multicanale*);

– терміни з галузі мікроелектроніки (17: *capteur*, *microcontrôleur, circuit intégré (CI), puce électronique, transistor*, *nœud technologique*).

У результаті структурного та компонентного аналізу досліджуваних термінологічних одиниць було виявлено, що у виборці наявні прості (*réseau, énergie, batterie, calibrer*), похідні (*recyclage*, *décarbonation*, *supraconductivité*), складні (*thermoélectricité, photopile, électroluminescentes, magnétorhéologiques*) терміни, терміни-словосполучення (*capteur biomédical*, *sustentation magnétique, matériau intelligent*) та терміни-абревіатури (*BEV, PHEV, VEB, TIC, IoT*).

Багатокомпонентні терміни становлять 60% від усіх відібраних термінів, що можна пояснити двома причинами. По-перше, нові терміни можуть виникати на основі гіперо-гіпонімічних відносин, коли кожен додатковий компонент обмежує обсяг поняття, що сприяє термінологічній точності і зменшує можливість неоднозначної інтерпретації. Наприклад, франц. *béton – béton fibré ultraperformant*, англ. *high-performance fiber-reinforced concrete*. По-друге, деякі терміни є міждисциплінарними і функціонують на стику предметно-логічних сфер, через що відбувається уточнення значення за рахунок додавання семантичних детермінаторів залежно від контексту, в якому вживається термін. Пор.: франц. *capteur* (електроніка) – *biocapteur*

(біоелектроніка) – *biocapteur implantable* (медична інженерія); англ. *sensor – biosensor – biomedical sensor.*

Добір перекладних відповідників франкомовних науково-технічних термінів шляхом використання інструментів *SketchEngine* і зіставний аналіз обраних варіантів перекладу дозволили виділити три типи французько-англійських паралелей. До першого відносяться терміни, які мають точний словниковий відповідник у мові перекладу та ідентичну або максимально наближену графічну форму. Сюди входять інтернаціоналізми, часто латинського або грецького походження, які мають спільну основу у двох мовах і перекладаються за допомогою транскодування: *dégradation / degradation, corrosion / corrosion, nanotechnologie / nanotechnology*, або безпосередні запозичення з англійської мови: *big data, cloud, cloud computing* тощо.

До цієї групи можна також віднести абревіатури, запозичені з англійської мови до французької без змін (*PHEV (Plug-in Hybrid Electric Vehicle), ZEV (Zero emission vehicle), IoT (Internet of Things*). Серед відібраних нами термінологічних одиниць такі абревіатури, в основному належать до автомобільних і комп'ютерних термінів. Проте, варто зауважити, що тут криється небезпека для перекладачів-початківців, оскільки не всі абревіатури навіть з однієї лексико-семантичної групи запозичені з англійської мови без змін, тому при відтворенні абревіатури англійською мовою варто перевірити відповідник. Наприклад, англійська абревіатура *BEV (Battery Electric Vehicle)* потрапила до французької мови у вигляді *VEB (Véhicule Électrique à Batterie)*. Деякі автомобілі мають дві абревіатури: одна офіційна від *L'Académie Française* [10], установи, що унормовує французьку мову і прагне уникати надмірного використання англіцизмів – *VHE (Véhicule Hybride Électrique*)), і друга – англомовна *HEV,* яка частіше використовується у розмовному та технічному мовленні.

До другого типу відносяться слова, що мають декілька перекладних еквівалентів (варіантів) у мові перекладу, вибір яких залежить від того лексико-семантичного значення, що актуалізується у конкретному контексті. Як приклад наведемо французький термін *poids*, що має такі лексико-семантичні варіанти: *lourdeur, charge, force, gravité, importance, influence, intérêt, place, portée, valeur* тощо. У проаналізованих нами текстах це слово використовувалось у значенні «вага», тому англійський еквівалент буде *weight*. Сюди відносяться і такі французько-англійські паралелі, як *traction – tensile stress, fluage – creep, isolant – insulator,* а також терміни, перекладені шляхом калькування: *autoplaçant – self-compacting.*

Третій тип французько-англійських паралелей становить найбільшу групу і включає терміни, які частково збігаються, тобто

мають однакове семантичне наповнення, проте при перекладі спостерігається використання певної, часто граматичної, трансформації. Наприклад, для відтворення таких термінологічних словосполучень, як *plateforme numérique, opérateur télécom, échangeur thermique, chaleur résiduelle* застосовується граматична адаптація та перестановка слів (транспозиція), оскільки у французькій мові означення часто знаходиться у постпозиції, тоді як в англійській – у препозиції (*digital platform, telecom operator, heat exchanger, residual heat*).

Подібна граматична трансформація спостерігається і при перекладі прийменникових словосполучень: *station de base, réseau de télécommunications, transfert de chaleur, plateforme de données.* У цьому випадку структурна модель N+de+N, де атрибут стоїть у постпозиції до ядра, інвертується при перекладі у N+N з вилученням прийменника і атрибутом у препозиції: *base station, telecom network, heat transfer, data platform*. Ще одна модель атрибутивного словосполучення N+en+N перетворюється на Adj /Part I or II+N в англійській мові: *structure en couches – layered structure, résistance en traction – tensile strength.*

До останнього типу французько-англійських паралелей відносимо ті термінологічні одиниці, які мають суттєві структурні розбіжності. До цієї групи потрапляють такі абревіатури: 1) які відрізняються через різний порядок слів у термінологічних словосполученнях: *BHP (Béton Haute Performance) / HPC (High-Performance Concrete), BFUP (Béton Fibré Ultraperformant) / UHPFRC (Ultra-High-Performance Fibre-Reinforced Concrete);* 2) які перекладаються відповідною повною формою: *THD (très haut débit) – very high-speed broadband, ANR – French National Research Agency, BTP – construction and civil engineering industry;* 3) які перекладаються відповідним скороченням у мові перекладу: *GES (gaz à effet de serre) – GHG (greenhouse gases), ACV (analyse du cycle de vie) – LCA (life cycle assessment), rapport RSE – CSR report.*

Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що виявлені типи французько-англійських паралелей передбачають використання таких перекладацькі стратегій для відтворення франкомовної науково-технічної термінології англійською мовою: транскодування, калькування, добір словникового відповідника, описовий переклад, переклад абревіатури відповідною повною формою або відповідним скороченням у мові перекладу, граматична адаптація та перестановка слів.

Корпусний підхід у вивченні іноземної мови та під час виконання перекладів має значний потенціал у розвитку багатомовної компетенції майбутніх перекладачів. Це зумовлено тим, що

терміни (лексеми) сприймаються не як ізольовані одиниці, а як компоненти, що функціонують в реальному синтагматичному оточенні, що сприяє більш точному визначенню їхнього значення та добору правильного перекладного відповідника. Аналіз корпусів формує здатність усвідомлено порівнювати мовні системи, визначати нюанси функціонування окремих лексем у контексті й більш точно відтворювати їх при перекладі.

Висновки з дослідження. Дослідження французько-англійських паралелей дозволило зробити висновки лінгвістичного та дидактичного характеру. У результаті проведення корпусного та зіставного аналізу було визначено чотири типи французько-англійських паралелей та окреслено найбільш характерні способи перекладу та перекладацькі трансформації для кожної з них. Переклад інтернаціоналізмів та запозичених з англійської мови абревіатур відбувається шляхом транскодування. Складні терміни можуть перекладатися за допомогою калькування. Атрибутивні термінологічні сполучення часто потребують граматичної адаптації та перестановки слів, що зумовлено відмінностями у граматичних системах досліджуваних мов. Деякі абревіатури розшифровуються при перекладі або ж утворюють нові скорочення на основі перекладеної повної форми. Зіставне вивчення термінологічних систем французької та англійської мов на матеріалі корпусів науково-технічних текстів сприяє розвитку багатомовної компетенції майбутніх перекладачів, зменшуючи можливість інтерференції та формуючи здатність усвідомлено аналізувати структуру та семантичне значення термінів.

Перспективою подальших досліджень може стати укладання двомовного французько-англійського термінологічного словника на основі більшого корпусу науково-технічних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко К. Л., Бондаренко О. С. Корпусні технології в забезпеченні якості антропогенного та постредагованого машинного перекладу при локалізації аудіовізуальних проєктів. *Закарпатські філологічні студії.* 2025. Т. 1, вип. 40. С. 203–210.
2. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики : навчальний посібник. Житомир, 2013. 142 с.
3. Тарнавська М. М. Корпусні технології для перекладу фахових текстів: подолання труднощів у підготовці фахівців. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. №215. С. 65–70. URL: https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-8
4. Bowker L., Pearson J. Working with Specialized Language: A Practical Guide to Using Corpora. London: Routledge, 2002. 256 p.
5. López-Rodríguez C. I. Using corpora in scientific and technical translation training: resources to identify conventionality and promote creativity. *Cadernos*

de Tradução. 2016. No. 36 (1), P. 88–120. URL: http://dx.doi.org/10.5007/2175-7968.2016v36nesp1p88
6. Loock R. La traductologie de corpus : étude de cas et enjeux. *Au coeur de la démarche traductive : débat entre concepts et sujets*. URL : https://www.academia.edu/2110526/La_traductologie_de_corpus_%C3%A9tude_de_cas_et_enjeux (дата звернення: 20.03.2026).
7. Sharoff S., Babych B., Hartley A. Using Comparable Corpora to Solve Problems Difficult for Human Translators. ACL 2006, 21st International Conference on Computational Linguistics and 44th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics, Proceedings of the Conference, Sydney, Australia, 17–21 July 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/220875185_Using_Comparable_Corpora_to_Solve_Problems_Difficult_for_Human_Translators. (дата звернення: 20.03.2026).
8. Strilets V. V. Application of Corpus Technologies in Teaching Specialized Translation. *Humanitarian Studios: Pedagogics, Psychology, Philosophy*. 2021. Vol 12(4) . PP. 48–52c.
9. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative stylistics of French and English : a methodology for translation. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995. 359 p.
10. Dictionnaire de l'Académie Française. URL : https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9V0288(дата звернення: 20.03.2026).
11. La Jaune et la Rouge. URL: https://www.lajauneetlarouge.com (дата звернення: 20.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.112.2'42:81'373
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.186-194

Руслана Мельник,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
http://orcid.org/0000-0002-1101-6812
м. Хмельницький, Україна

Ірина Слоневська,
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри культурології та зарубіжної літератури,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
https://orcid.org/0000-0001-6960-0539
м. Хмельницький, Україна

Світлана Пірошенко,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри культурології та зарубіжної літератури
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
https://orcid.org/0000-0002-5818-1735
м. Хмельницький, Україна

Мова крізь призму ідеології: концептосистема *ARBEITSAMKEIT* у німецькомовних текстах 1930–1940 рр.

Language Through the Prism of Ideology: The Conceptual System of *INDUSTRIOUSNESS* in German-Language Texts of the 1930s–1940s

Анотація. *У статті здійснено комплексний лінгвокогнітивний аналіз профілізації концептосистеми ARBEITSAMKEIT у німецькомовній картині світу періоду 1930–1940-х рр.. Дослідження ґрунтується на аналізі ідеологічних текстів, зокрема «Mein Kampf» А. Гітлера, праці В. Клемперера про мову нацизму та мемуарної спадщини А. Шпеєра «Erinnerungen», що дозволяє реконструювати ментальні структури, які визначали поведінку та ціннісні орієнтири німецького етносу в часи тоталітаризму. Авторами розкрито механізми ідеологічного перепрофілювання праці, що трансформувало традиційні бюргерські чесноти у знаряддя маніпулювання масами та інструмент політичного впливу. Встановлено, що в межах нацистської профілізації було сформовано жорстку дихотомію між «справжньою/арійською» працею як моральним обов'язком і формою солідарності та «несправжньою/єврейською» працею, що трактувалася як егоїстичне*

«пограбування» та паразитизм. Висвітлено роль зловживання мовою (за В. Клемперером), через яку ідеологія впроваджувалася у підсвідомість мас шляхом багаторазових повторень специфічних лексем та конструкцій. Доведено, що оцінні конотації слів Fanatismus, fanatisch, blind, brutal, hart були змінені на позитивні, де «фанатизм» став вищою похвалою для працівника. Реконструйовано номінативний простір концептосистеми ARBEITSAMKEIT, представлений ключовими лексемами Arbeit, fleißig, tüchtig, intensiv. Аналіз свідчить, що для нацистської еліти працьовитість асоціювалася з «робочою люттю» (Arbeitswut), що дозволяло ігнорувати злочинний характер результатів праці. Результати дослідження підтверджують, що мовні маніпуляції того часу мали на меті повне підпорядкування особистості інтересам тоталітарної держави.

Ключові слова: *концептосистема, ARBEITSAMKEIT, праця, старанність, профілізація, мовна маніпуляція.*

Summary. *The article conducts a comprehensive linguo-cognitive analysis of the profilization of the INDUSTRIOUSNESS concept system within the German-language worldview during the period of the 1930s and 1940s. The research is based on the analysis of ideological texts, including A. Hitler's «Mein Kampf», V. Klemperer's work on the language of Nazism and A. Speer's memoir «Erinnerungen». This approach allows for the reconstruction of the mental structures that defined the behavior and value orientations of the German ethnos during the era of totalitarianism. The authors reveal the mechanisms of the ideological re-profiling of work, which transformed traditional bourgeois virtues into tools of mass manipulation and political influence. It is established that within the Nazi profilization, a rigid dichotomy was formed between the concept of «genuine/Aryan» work – viewed as a moral duty and a form of solidarity – and the concept of «false/Jewish» work, which was interpreted as selfish «plunder» and parasitism. The study highlights the role of language abuse (according to V. Klemperer), through which ideology was introduced into the subconscious of the masses by means of repeated use of specific lexemes and constructions. It has been proven that the negative connotations of the words «Fanatismus», «fanatisch», «blind», «brutal», «hart» were transformed into positive ones, with «fanaticism» becoming the highest praise for an employee. The nominative space of the INDUSTRIOUSNESS concept system, represented by the key lexemes work, diligent, industrious and intensive is reconstructed. The analysis indicates that for the Nazi elite, industriousness was associated with «work rage», allowing the criminal nature of work outcomes to be ignored. The research results confirm that the linguistic manipulations of the period aimed at the total subordination of the individual to the interests of the totalitarian state.*

Key words: *concept system, INDUSTRIOUSNESS, work, diligence, profilization, linguistic manipulation.*

Вступ. Сучасна лінгвістична наука проявляє стійкий інтерес до дослідження мовної та концептуальної картин світу (МКС та ККС), що дозволяє реконструювати ментальні структури, які визначають поведінку та ціннісні орієнтири етносу. Певним підгрунтям МКС

виступають концепти та їх поєднання – концептосистеми (у нашому дослідженні *ARBEITSAMKEIT)*. Одним із джерел інформації про концепти у свідомості носіїв мови є семантика різнотипних мовних одиниць.

Теорія концепту та засоби його мовної репрезентації висвітлені у наукових студіях провідних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (А. Бєлова, О. Селіванова, Ж. Соколовська, М. Полюжин, А. Приходько, О. Огуй, Дж. Лакофф, Р. Лангакер та ін.). Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, невирішеним залишається завдання комплексного аналізу актуальної складової німецької лінгвокультури – концептосистеми *ARBEITSAMKEIT*, як цілісного утворення, що включає в себе суміжні концепти *ARBEIT, FLEIß, TÜCHTIGKEIT* у їхній специфічній нацистській інтерпретації.

Метою даної статті є виявлення особливостей профілізації концептосистеми *ARBEITSAMKEIT* у німецькомовній картині світу періоду 1930 – 1940-х років на основі ідеологічних текстів та мемуарної спадщини. Відповідно до мети визначено такі завдання: проаналізувати механізми ідеологічного перепрофілювання *праці* в дискурсі А. Гітлера; розкрити тенденції націонал-соціалістичного зловживання мовою як інструментом політики; здійснити контент-аналіз мемуарів А. Шпеєра «Erinnerungen» для визначення номінативного простору досліджуваної концептосистеми.

Методологія та методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить польовий принцип опису концепту, що дозволяє розглядати концептосистему як складне багаторівневе утворення. Концептосистема *ARBEITSAMKEIT* структурується суміжними концептами *ARBEIT* (праця), *FLEIß* (старанність), *TÜCHTIGKEIT* (ділова вправність), які вербалізуються взаємодоповнюючими компонентами різних частин мови: іменниками, прикметниками, дієсловами та прислівниками.

Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів лінгвістичного аналізу: семасіологічний підхід – для вивчення зміни значень лексем під впливом ідеологічного контексту націонал-соціалізму, ономасіологічний підхід – для аналізу способів номінації *працьовитості та старанності* в межах нацистської ідеології, концептуальний аналіз – для реконструкції змістовного наповнення концептосистеми *ARBEITSAMKEIT* як ментального утворення, контент-аналіз та кількісний метод – для встановлення частотності вживання конкретних одиниць концептуального простору вибірки з мемуарів Альберта Шпеєра *«Erinnerungen»* (обсяг вибірки – 228,5 тис. слів).

Матеріалом дослідження слугували тексти: *«Mein Kampf»* А. Гітлера, мемуари А. Шпеєра, праці В. Клемперера про мову нацизму, а

також лексикографічні джерела та публіцистика 1930 – 1940-х років.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептосистема *ARBEITSAMKEIT* має глибоке історичне коріння в німецькій МКС (див. попередні публікації). Згідно з аналізом літературознавчих та лексикографічних джерел, виокремившись з протоконцепту *ARBEIT* ще в давньоверхньонімецькому періоді, вона трансформується у ході історичного розвитку і набуває справжньої актуальності лише в XVI ст. з розвитком бюргерства, а з приходом націонал-соціалізму зазнає радикальної профілізації, ставши одним із наріжних каменів ідеологічного маніпулювання масами. Отже, у межах нашої публікації проаналізуємо процес ідеологічного перепрофілювання концептосистеми.

Е. Канетті, Нобелівський лауреат 1981 р., вивчаючи мемуари А. Шпеєра, улюбленого архітектора та, можливо, єдиного друга Гітлера, який з 1942 р. по 1945 р. був імперським міністром військової промисловості, зробив спробу окреслити психологічний портрет диктатора. Він відзначив месіанський потяг Гітлера до масовості виступів (для контролю маси та маніпулювання нею) та монументальності будов («щоб організована маса бачила себе»); шизоїдно-безжалісну байдужість Гітлера до долі власного народу, пристрасть до великих цифр та перемог, що мають бути вищими від наполеонівських [1], а звідти й до маніакального максималізму.

За аналізом *«Mein Kampf»* [2], сповненого параноїдального максималізму, позиція творця нацизму А. Шікльгрубера (1879-1945), більше відомого за прізвищем Гітлер, визначалася певним поєднанням національної та соціалістичної ідеології XIX ст. Він розвинув теорію, що базувалася на двоякому – матеріально-ідеальному – розумінні *праці*. За його визначенням, «праця – це діяльність, яку я виконую не власне для себе, а на благо своїх ближніх», проте поняття «ближніх» обмежувалося виключно «арійською» расою. У межах нацистської профілізації було створено жорстку дихотомію між «справжньою»/ арійською працею **(**моральне сприйняття праці і внаслідок – почуття солідарності, загальної користі перед власною користю) та «несправжньою»/ єврейською працею, якій бракувало етичного зв'язку: *«Єврей займається роботою не як нордична людина, котра робить це перш за все через ідейні міркування, тобто через необхідність для себе, а з чистого егоїзму. Проте це ми називаємо не працею, а пограбуванням»* [2, с.334], яке здійснює єврей – «паразит на тілі інших народів». Оцінка праці мала, на думку Гітлера, проводитися не за видом самої діяльності, а «за формою та добротністю (*Güte*) самого результату» [2, с.482], тобто *працьовитість* визначалася для нього добротною ґрунтовністю.

Таким чином, *старанність* була перепрофільована в «моральну», але матеріально не зацікавлену фанатичну дію, спрямовану на благо «фронту людей-творців». Це призвело до того, що *праця* стала метафорою героїчної битви (*Ernährungs-, Arbeits/Schlacht*) [5, с.442-449], яка мала приносити насолоду *(Ohne Arbeitspass kann man keine Arbeit bekommen)* та, що було верхом цинізму, звільняти ув'язнених з концтаборів *(Arbeit macht frei)*.

Нацизм проникав у свідомість мас не лише через ідеологічні постулати, а й через «мовну інфекцію», що відзначив очевидець тих подій, спостережливий професор романської філології В. Клемперер: *«…нацизм в'їдався в плоть та кров мас через окремі слівця, мовні звороти, конструкції речень, що вдовблюються в натовпи мільйонними повтореннями та заковтуються ними механічно та несвідомо»* [3, с.25], завдяки чому «мова за нас складає пісні та думає» (*die Sprache denkt und dichtet für uns*) [3, с.26]. Одним із прийомів було вживання «модних слів», що змінювали свою оцінну конотацію на позитивну: *Fanatismus, Antisemitismus, fanatisch, blind, brutal, hart, rücksichtslos*. Фанатизм, який раніше вважався ознакою нерозважливості, став вищою похвалою для старанного працівника рейху. Психологічний прийом доктора Геббельса полягав у тому, щоб переконати людей у справжності «традиційних» цінностей, які нібито лише тепер почали розумітися правильно. Це призвело до заміни звичних слів ідеологічними еквівалентами. Наприклад, дієслово *organisieren* (організувати) почало витісняти дієслово *machen* (робити). Так, автослюсар запитав у професора Клемперера після вдалого ремонту вихлопної труби: «*Hab ich das nicht fein organisiert?»*/*Чи не добре я все організував?* [3, с.106], підкреслюючи приналежність до дисциплінованої групи виконавців.

Розглянемо побутове розуміння концептів *ARBEIT* та *FLEIß* в А. Шпеєра (1908-1981), міністра військової промисловості, постать якого є ключовою для розуміння побутового та професійного сприйняття концептосистеми *ARBEITSAMKEIT* у нацистській еліті. А. Шпеєр був «генієм результату», який використовував свою фанатичну працездатність для порятунку тогочасного тоталітарного режиму, що коштувало життів сотням тисяч людей. Його мемуари *«Erinnerungen»* надають багатий матеріал для концептуального аналізу, позаяк, враховуючи примусову ізоляцію автора та його попередню наближеність до Гітлера, певною мірою відповідають загально-побутовій МКС, характерній для німця часів Гітлера, і тому можуть, за відсутності в українських бібліотеках німецької націонал-соціалістичної літератури, стати предметом окремого дослідження.

Виходець зі швабської сім'ї, А. Шпеєр отримав традиційні навички працелюбства та любов до порядку (*Ordnungssinn*): «*Die Straffe, Ordnung lag uns im Blute»* [4, с.44]. Його честолюбство проявилося вже в 16 років, коли він став провідним гребцем завдяки фанатичній праці. Ставши архітектором Гітлера, він демонстрував оперативну швидкість та монументальність, що викликало захоплення диктатора. Шпеєр був готовий «продати душу дияволу»: « *War ich voller Tatendrang – für einen großen Bau hätte ich wie Faust meine Seele verkauft»* [4, с.44], заради можливості створювати великі будови, і знайшов свого Мефістофеля в особі Гітлера. Ставши чільним керівником німецької економіки, Шпеєр змушений був, незважаючи на хвороби, залишатися активним (*aktiv*) при ділі, щоб не втратити посади, де він мав змогу, реалізовуючи своє честолюбство, досягти ще більших результатів.

За контекстуальним та концептуальним аналізом *«Erinnerungen»*, Шпеєр, за словами Е. Канетті, «чудодій, що швидкістю своїх звершень здобув довіру Гітлера» [1], попри надзвичайну працездатність та діяльну організованість, не зловживав лексикою, що відносилася до досліджуваного іменниково-прикметникового концепту *ARBEITSAMKEIT*. Концептуальний простір, за нашим дослідженням, репрезентується у нього такими компонентами: *Arbeit* (21 слововживання, далі СВ)*, Zusammenarbeit (3 СВ), Arbeiter (4 СВ), Arbeitszeit (2 СВ), Arbeitswut (1 СВ), Arbeitsweise (2 СВ), Mitarbeiter (11 СВ), arbeiten (14 СВ); Fleiß (1 СВ), fleißig (6 СВ); intensiv (3 СВ); tüchtig (5 СВ); Emsigkeit (1 СВ); Übereifer (1 СВ); zielstrebig (1 СВ)*. Суміжними складовими були *energisch (11 СВ), aktiv (3 СВ), agil (1 СВ), Tatkraft (1 СВ), Tatendrang (3 СВ).*

Розглянемо деякі текстові випадки вживання складових концепту, тобто певною мірою семасіологію ономасіології. Основне значення іменника *Arbeit* у А. Шпеєра – це «завдання»/«проєкт», що виконуються завдяки великим організаторським зусиллям: *Arbeiten des Bildhauers* [4, с.160]. *Den Erfolg unserer Arbeit (in Rüstung) verdankten wir Tausenden von Technikern, die sich bis dahin durch besondere Leistungen hervorgetan hatten»* [4, с.226].

Слід зазначити, що повсякденне розуміння *праці* А. Шпеєра та Гітлера не збігалися – інтенсивне використання кожної хвилини часу не було властиве Гітлеру, який, як творча особистість, звик до богемного способу життя: *«…ich war ein intensiver Arbeiter und konnte die Verschwendung, die Hitler mit seiner Arbeitszeit trieb, anfangs nicht verstehen ... Wann, so fragte ich mich oft, arbeitete er eigentlich?»* [4, с.145].

За стилем праці організованому працівнику Шпеєру більше імпонував робочий ритм бюро Гіммлера: *«Sein (Himmlers) Büro arbeitete*

mit der Präzision einer gut geölten Maschine» [4, с.382], *старанність* якого проявлялася у фанатично прискіпливій точності до деталей (*kleinlich genau*), що гарантувало надійність результату. Ця риса була найвищою характеристикою для нацистського функціонера (наприклад, оцінка М. Бормана як *«fleißiger, zuverlässiger Sekretär»*).

Ставлення до *праці* (замість очікуваного *arbeitsam*) виражав домінантний прикметник *fleißig* (доповнений іменником *Fleiß*). З'являючись у Шпеєра як у предикативі, так і в атрибутиві, він асоціювався в першу чергу зі здатністю до важкої фізичної праці, у т.ч. і в сфері захоплень: *«…trotz meiner schwächlichen Konstitution einer der fleißigsten Ruderer»* [4, с.23].

Старанність, у т.ч. і в керівній діяльності, мала бути була каталізована чи честолюбством, чи зовнішнім стимулом, яким для А. Шпеєра виявилася сильна особистість Гітлера, що спонукав того все більше працювати зі зростаючою вимогливістю до себе за лозунгом «Людина росте з вищими цілями»:

«Ich war von Natur fleißig, aber immer schon brauchte ich einen besonderen Anstoß, um neue Fähigkeiten und Energien zu entwickeln. Nun hatte ich meinen Katalysator (Hitler) gefunden; einen mächtigeren und stärker wirkenden konnte ich nicht begegnen…» [4, с.45].

Дріб'язкову старанність виражав іменник *Emsigkeit*:

«Auch hier kam eine schüchterne Emsigkeit zum Vorschein, nichts falsch zu machen, Komplimente in genügender Zahl zu vergeben» [4, с.144].

Вищу, ревнісну старанність на службі характеризував інший іменник *(Eifer, Übereifer*): *«Kammler, Himmlers enger Mitarbeiter, ein Mann mit Energie, schneller Auffassungsgabe und Übereifer … entpuppte sich als rücksichtsloser, kalter Rechner, als Fanatiker in der Verfolgung eines Zieles, das er so sorgfältig wie skrupellos zu kalkulieren wußte»* [4, с.383].

Загалом *старанність* визначалася інтенсивністю докладених зусиль, унаслідок чого прикметник *intensiv*, виходячи з контексту, співвідноситься із значенням прикметника *fleißig*: *«…ich war ein intensiver Arbeiter»*[4, с.145], хоча в адвербіальному вжитку слово зберегло значення інтенсивності: *«…er wollte die Angelegenheit intensiver verfolgen»* [4, с.241].

У мемуарній літературі постнацистського часу старанність знаходила своє вище вираження в *tüchtig*, яке характеризувало навички *організуючої працьовитості*, властивої для керівництва (промислового, партійного):

«Er wollte nicht auf ihre tüchtigsten Kräften (der Betriebe) verzichten» [4, с.227].

«*Die tüchtigsten Parteigenossen seien schon längst in führenden Stellungen»* [4, с.160].

Ця якість протиставляється повній непотрібності чи некорисності людини: Гітлер, що вважав себе генієм, не сподівався мати старанного сина, бо «на дітях геніальність відпочиває» (як на синові Гете):

«*Jemand wie ich hat keine Aussicht, einen tüchtigen Sohn zu bekommen. Sehen Sie, Goethes Sohn, ein ganz unbrauchbarer Mensch*!» [4, с.106].

Загалом, така високо поцінована в нацистському керівництві риса як *старанність/працьовитість* пов'язується з персональними здібностями особистості: *«Man hielt Stauffenberg für einen der tüchtigsten und fähigsten Offiziere der deutschen Armee. Mich forderte Hitler selber auf, mit Stauffenberg eng und vertraulich zu arbeiten»* [4, с.388].

Організуюча *ділова працьовитість* вимагала достатньої енергії:

«Ihm (Hitler) fehlte nicht nur ein tüchtiger Regierungschef sowie ein energischer Chef der Wehrmacht, sondern auch ein fähiger Oberbefehlshaber des Heeres» [4, с.307].

Тому суміжним стало поняття *«енергійний»*, необхідне для звершення великих справ:

«Nach kurzem Überlegen schlug ich ihm Paul Pleiger vor, der große Stahlwerke für den Vierjahresplan errichtet hatte, einen eigenwilligen und energischen Mann» [3, с.383].

Характерним для А. Шпеєра є використання поняття «робоча лють» (*Arbeitswut*), яка витісняла моральні проблеми. Його *старанність* означала вірність фюреру та підвищену працездатність «на благо фюрера». За змістом мемуарів і контекстуальним аналізом прикладів результативна *праця* у нього зведена в культ, а ставлення до неї має виразний нацистський відтінок фанатизму, де людина «росте з вищими цілями». Тому характеристики зі значенням *старанність, працьовитість* переважно прикметникового характеру, виражають у творах найпозитивнішу оцінку.

Висновки з дослідження. Результати наукової розвідки доводять, що концептосистема *ARBEITSAMKEIT* у часи нацизму зазнала глибокої профілізації, ставши інструментом тоталітарного впливу. Традиційні бюргерські чесноти були перепрофільовані в ідеологеми фанатичного служіння «арійській» вітчизні, де *праця, працьовитість, старанність* трактувалася як расовий обов'язок та форма боротьби. Лінгвістичні маніпуляції здійснювалися через зміну оцінних значень слів (*fanatisch, tüchtig*) та впровадження неологізмів, що підкреслювали дисципліну та організацію на шкоду індивідуальній моралі. Аналіз мемуарів А. Шпеєра підтвердив, що для нацистської еліти *працьовитість* була синонімом «робочої люті» та технічної ефективності, що дозволяло ігнорувати злочинний характер результатів цієї праці.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей вербалізації концептосистеми *ARBEITSAMKEIT* в сучасних медіа-дискурсах та інтернет-джерелах, зокрема в сучасному політичному дискурсі як залишку маніпулятивних практик минулого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Canetti E. Hitler, nach Speer / Canetti E. Das Gewissen der Worte: Essays. Frankfurt a.M., 1998. S. 171–200.
2. Hitler A. Mein Kampf. München: Zentralverlag der NSDAP, Franz Eher Nachf. GmbH, 1943. 782 S.
3. Klemperer V. «LTI». Die unbewältigte Sprache. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 1969. 290 S.
4. Speer A. Erinnerungen. Frankfurt am M.: Ullstein; Berlin: Prophyläen, 1992. 608 S.
5. Wells Ch. J. Deutsch: eine Sprachgeschichte bis 1945. Tübingen: M. Niemeyer Verl., 1990. 574 S.

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111'322:81'373.43:070
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.195-205

Kateryna Nykytchenko,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Practice of
Translation from the English language,
Kyiv National Linguistic University
https://orcid.org/0000-0003-4938-5290
Kyiv, Ukraine

The Neologism 'Post-Truth': A Corpus-Assisted Approach to Linguistic Patterning in UK Newspaper Discourse

Неологізм «постправда»: корпусний підхід до лінгвістичних патернів у дискурсі британських газет

Summary. *The research in this paper is centred on a corpus-assisted analysis of the neologism 'post-truth' in UK newspaper discourse. It draws on a variety of articles from two established UK newspapers – The Guardian and The Times spanning a timeframe between 2016–2025. The research presented is placed at the intersection of three key fields – corpus linguistics, Critical Discourse Analysis, and media linguistics. Additionally, the research investigated elements such as collocational, prosodic, and grammatical behaviour of the term. The results from this research indicate that 'post-truth' has undergone a significant and rapid lexicalisation. This is demonstrated by its transformation from a marginal frequently glossed neologism to an unremarkable and even matter-of-fact feature of journalistic language within a decade. Furthermore, collocational analysis revealed a strong and consistent negative semantic prosody. This was clearly demonstrated in the manner the term was repeatedly co-occurring with lexical items associated specifically with – crisis, disinformation, and epistemic deterioration. The empirical evidence reveals the verbalization of 'post-truth' that generates ontological metaphors. In regard to grammar usage, 'post-truth' functions predominantly as an attributive prenominal modifier which embeds evaluative meaning as presupposed rather than contested. Crucially, these patterns are consistent across both newspapers, despite their divergent political stance, which suggests the term has become a shared discursive resource rather than merely a partisan device. This paper concludes by arguing that 'post-truth' operates not solely as a neutral descriptor, but as an ideologically loaded framing tool that actively constructs the epistemic landscape it purports to describe.*

Key words: *neologism, post-truth, corpus linguistics, linguistic pattern, collocation, metaphor, newspaper discourse.*

Анотація. *Проведене дослідження присвячене корпусному аналізу неологізму «постправда» у дискурсі британських газет. У дослідженні вико-*

ристано низку статей із двох авторитетних британських газет – «The Guardian» та «The Times» – за період з 2016 по 2025 рік. Ця наукова розвідка використовує методологію трьох ключових галузей: корпусної лінгвістики, критичного дискурс-аналізу та медіалінгвістики. У роботі проаналізовано такі аспекти, як сполучуваність, просодичні та граматичні характеристики досліджуваного терміна. Результати дослідження свідчать про те, що поняття «постправда» зазнало стрімкої та глибокої лексикалізації. Про це свідчить його трансформація протягом одного десятиліття з периферійного неологізму, що потребував частого тлумачення, у звичний і навіть буденний елемент журналістської мови. Крім того, аналіз сполучуваності виявив стійку негативну семантичну просодію, що підтверджується регулярною сполучуваністю терміна з лексемами на позначення кризи, дезінформації та епістемічної деградації. Емпіричні дані демонструють вербалізацію «постправди» через генерацію онтологічних метафор. Щодо граматичного вживання, «постправда» функціонує переважно як означальний прикметник у препозиції, що подає оцінне значення як пресупозицію, а не як предмет дискусії. Важливо, що ці моделі залишаються сталими для обох газет, попри їхні розбіжні політичні погляди; це дає підстави стверджувати, що термін перетворився на спільний дискурсивний засіб, а не просто на інструмент певної політичної сили. У висновках статті доводиться, що «постправда» функціонує не лише як нейтральний дескриптор, а як ідеологічно забарвлений інструмент фреймінгу, який активно конструює той епістемічний ландшафт, що його він намагається описати.

Ключові слова: *неологізм, постправда, корпусна лінгвістика, лінгвістичний патерн, словосполучення, метафора, газетний дискурс.*

Introduction. The emergence and diffusion of the term ***'post-truth'*** represents one of the most striking and consequential lexical developments in 21st century English-language media discourse. Although the word did exist prior to 2016, most notably through research conducted by R. Keyes and his book "The Post-Truth Era" [1], its usage was at best sporadic and marginal. However, 2016 was a pivotal year that saw its practice achieve extraordinary and near-universal visibility. This meteoric rise was, in particular, catalysed by a series of global political events – the Brexit referendum and the United States presidential election. The importance of 'post-truth' in the English lexicon was further established when the Oxford Dictionaries selected it as their 'Word of the Year 2016'. This was due, according to the organisation, because of a 2,000% increase in usage which further solidified its prominence and signalled both widespread public adoption and an institutional endorsement of its significance [14].

Despite its prevalent usage in the decade that followed 2016, much of the academic and popular commentary surrounding the term has treated it as a transparent and objective descriptor. This treatment implies a settled consensus in that global societies have moved into a distinct historical phase

in which objective facts are categorically devalued in favour of appeals to emotion and personal belief [13]. However, from a linguistic perspective this fundamentally problematises that assumption. Additionally, from the viewpoint of critical linguistics, words do not and cannot merely function as passive labels for pre-existing phenomena. Instead, they are active agents that construct meaning, frame interpretation, and contribute significantly to the shaping of social reality [8; 18]. In this sense, 'post-truth' functions not simply as a neutral mirror reflecting a sudden and spontaneous epistemic crisis, but as a sophisticated broad language tool. Albeit one that participates in the very construction of the perception of that crisis – through categorising certain types of speech as deficient or misleading while reinforcing the perceived authority of others.

In the context of the UK's influential but also politically subjective broadsheet media, the term has become a staple of an analytical and rhetorical toolkit approach. In publications, such as The Guardian and The Times, 'post-truth' has transitioned from a novel neologism to a ubiquitous modifier appearing across a wide range of topics. This includes hard news reporting, editorial commentary, cultural critiques, and in-depth political analysis. In the case of The Guardian (broadly centre-left) and The Times (broadly centre-right), both have displayed continuous reliance on the term to signal a perceived breach in the traditional and implicit contract between the newspaper and the truth.

The primary ***aim*** of this research is to understand how repeated, routinised usage patterns establish the semantic and evaluative boundaries of a neologism within established media discourse. By treating these two newspapers as a specialised corpus, the research aims to addresses the following critical research questions: 1) How is 'post-truth' collocationally patterned in UK news discourse, and what do these language units reveal about its conceptual associations? 2) What specific semantic prosody emerges through its collocational environment? Does the term consistently carry a negative, cautionary, or alarmist evaluative aura? 3) How does the term function grammatically?

Neologisms are defined as newly coined or prominent lexical items that enter the language in response to new objects that can range from social, technological, political, or cultural circumstances [3]. Their significance lies not only in their novelty but in the processes through which they become integrated into the lexicon. This is a process defined as 'lexicalisation.' According to L. Brinton and E. Traugott [5], this form of lexicalisation involves the gradual stabilisation of both form and meaning. This is ultimately achieved through repeated usage within a specified context. This process is particularly evident in the case of 'post-truth,' which moved from marginal philosophical use to a fully integrated lexical item

within a remarkably short period (first used in 1992 by Serbian-American playwright Steve Tesich).

Media environments, and broadsheet newspapers such as The Times and The Guardian in particular, function as especially powerful incubators for neologistic stabilisation. As P. Baker [1] notes, newspapers provide high-frequency and high-prestige environments in which repeated patterns of use rapidly establish a conventional meaning. This makes the present corpus, drawn from the two UK news organisations, an ideal site for examining the process of lexicalisation in action.

Collocation refers to the tendency of words to co-occur with particular lexical items at frequencies exceeding mere chance [15]. Through repeated co-occurrence, words acquire semantic associations that exceed beyond their pure dictionary definitions. Semantic prosody, a concept first developed by B. Louw [12] and then expanded by M. Stubbs [16], captures how collocational patterns are evaluated. This means that a word has positive or negative semantic prosody when it consistently occurs in evaluatively charged contexts.

Finally, recent research into 'post-truth' usage has further refined the concept of semantic prosody. For example, M. Demasi [7] has argued that simply viewing it as a description of a loss of truth fails to account for the term's rhetorical dimensions. For example, it is often used, particularly by political actors, to manage accountability and delegitimise opponents. Another example is provided by C. Galpin and P. Vernon [9] who extend this analysis by connecting post-truth discourse to discursive intensity. They highlight how the language of 'post-truth' can function to marginalise experts and undermine institutional authority. These perspectives are directly relevant to the collocational patterns identified in the present corpus, where the term consistently appears in contexts of crisis and de-legitimisation.

Additionally, as J. Sinclair explains [15], language users rely on a large set of semi-preconstructed and multi-word phrases (collocations, idioms) rather than by building every sentence word-by-word. However, the word '*post-truth*' is a relatively young term, so it seems reasonable to refer to stable collocations rather than phraseological units in this respect.

It is necessary to highlight that media discourse is not merely a passive conduit for the communication of information. Crucially, it has an active role in meaning production. This is because linguistic choices systematically construct, reinforce, and contest social realities [8]. For news organisations in particular, the regular and formulaic nature of production, output, and publication means that certain linguistic patterns tend to become entrenched over time. This entrenchment is both a consequence, and a driver of the stabilisation of neologisms.

The process by which media discourse shapes linguistic meaning has been extensively studied – primarily within the framework of Critical Discourse Analysis. R. Wodak [18], for example, has demonstrated how political language in the media systematically constructs categories between perceptions of 'normality' and 'deviance'. This makes certain ways of understanding political events appear natural and inevitable while at the same time marginalising alternatives.

UK journalists/writers have developed specific strategies for deploying the 'post-truth' label. They use it to reassert journalistic authority and professional norms in the face of perceived challenges from social media and political populism. This approach was highlighted by C. Beaupre [4], in a comparative research study between UK and US media coverage of the COVID-19 pandemic. This study study demonstrated how the language around 'post-truth' was instrumentalised during the pandemic to construct certain governmental communications as epistemically deficient.

Methodology. The corpus for this research consisted of a series of articles from two major UK broadsheet newspapers: The Guardian and The Times, covering the period from 2016 to 2025. These two publications were selected for several reasons. Firstly, both are widely regarded as prestige national outlets with large, educated readerships. Secondly, they represent contrasting positions on the British political spectrum – The Guardian is broadly progressive whilst The Times is considered to be broadly conservative. This provided a comprehensive basis for a cross-newspaper comparison that attempts to guard against any findings being skewed towards a single ideological perspective. Thirdly, and highly relevant for the parameters of this research, both newspapers have extensive digital archives that allowed for a comparable, systematic and reproducible corpus construction.

The two newspapers selected were based on pioneering digital investigations into 'fake news' – primarily in 2016 from then candidate for the US presidency Donald Trump – and the 2018 UK Cambridge Analytica Scandal. The Times, in comparison, provided a crucial counterpoint because it is considered to be the UK's 'paper of record'. Articles were identified through keyword searches using the term 'post-truth' across both newspaper online databases.

The research has been situated at the intersection of corpus linguistics, Critical Discourse Analysis, and media linguistics. This allows the research to be undertaken through a nuanced investigation that balances quantitative evidence with qualitative depth.

This research adopts corpus-assisted discourse analysis (CADS). This is a methodological framework that combines the systematic and quantitative methods of *corpus linguistics* with the interpretive and contextually

sensitive methods of CADS [2]. This approach is particularly compatible to the investigation of ideologically or evaluatively loaded language. This allows movement between macro-level patterns and micro-level analysis of concordance lines and passages.

The specific analytical procedures employed in this study are threefold. Firstly, frequency analysis was used to quantify the distribution of 'post-truth' across the corpus. This enabled the identification of temporal trends – most notably, the peak of usage in 2016–2017 and its subsequent pattern of stabilisation. Secondly, collocation analysis was conducted using a ±5-word span, with mutual information (MI) scores above 3.0 taken as indicating a statistically significant collocational relationship. MI scores measure the degree to which two words co-occur more often than would be expected by mere chance. This provides a principled basis for identifying the most semantically salient collocates of 'post-truth. Thirdly, concordance analysis – using key word in context displays – was employed to examine the grammatical behaviour and evaluative framing of the term in its immediate textual environment.

Results and Discussion. Frequency data revealed a sharp and unmistakable increase in 'post-truth' usage in 2016. This directly corresponded to the Brexit referendum and the US presidential election. In The Guardian corpus, occurrences rose by more than 300% between 2015 and 2016, whilst The Times also showed a similarly dramatic surge. Usage remained elevated through 2017–2018 before gradually stabilising. This is a trajectory characteristic of lexical entrenchment to the point at which a neologism ceases to require explicit definition and becomes an assumed part of the shared lexicon. This pattern is confirmed qualitatively: early appearances (2016–2017) frequently gloss 'post-truth' through inverted commas or appended explanatory clauses. Whereas by 2018–2019 such scaffolding becomes markedly rarer – a widely recognised index of lexicalisation [3; 5]. Subsequent frequency peaked around the 2019 UK general election and the COVID-19 pandemic (2020–2021) where issues over what constituted 'truth' were widely discussed. This confirms that, while lexically stable, the term's deployment remains sensitive to political, social and cultural events in which questions of truth and institutional trust are foregrounded.

Collocational analysis, using a ±5-word span with MI scores above 3.0, identified two broad semantic categories. The first comprised temporal and spatial macrostructures, for example – era, world, age, society. This frames 'post-truth' as a condition of civilisational scope. The second contained political and communicative nouns – politics, narrative, rhetoric. This frames it as a quality of specific actors and their language. The dominant pattern, 'post-truth + [macrostructure noun],' is exemplified

by '*live in a post-truth era*,' '*post-truth world*,' and '*post-truth society*.' These function as J. Sinclair's [15] extended lexical units where prefabricated chunks interpreted as semantic wholes. The prevalence of '*post-truth era*' across genres, time periods, and both newspapers support the claim that the term has become entrenched as part of a set of semi-fixed expressions. The politically specific construction '*post-truth politics*' is also highly frequent because it is consistently being used to frame populist and nationalist activity. For example – Brexit campaigning and Trumpian rhetoric. The Guardian deploys it as a pointed framing device, in comparison The Times uses it with greater restraint, but the evaluative direction is no less negative.

The English prefix '*post-*' exhibits considerable semantic range, encompassing connotations of sequence, supersession, and critical distance. This is clearly evidenced by similar formations such as '*post-modern*', '*post-industrial*,' and '*post-colonial*.' Additionally, when the prefix '*post-*' attaches to '*truth*', it forms a compound that implies not only the erosion of truth, but a condition beyond it.

In the modern corpus from the mid-2010s onwards, expressions such as '*post-truth era*,' '*post-truth world*,' and '*post-truth society*' exemplify the process of stabilisation. However, these are not simply random combinations because, crucially, they are semi-fixed units that have achieved the status of what M. Hoey calls 'lexical priming' [10]. This is achieved through repeated exposure where language users become primed to expect and produce these particular combinations. This has important implications for how the term constructs meaning because the pairing of '*post-truth*' with '*era*' and '*world*' positions it as a macro-level cultural condition rather than a local or temporary one.

The neologism 'post-truth' acts as a catalyst for the emergence of ***metaphors***, which frame and conceptualise the collective anxieties of a society grappling with the erosion of factual foundations. A case in point is the metaphor '*post-truth pathogen*' (The Guardian, 2023), which is the embodiment of the ontological metaphor POST-TRUTH is DISEASE. In essence, it represents the spread of misinformation as a biological threat.

The semantic prosody of 'post-truth' across the corpus is overwhelmingly and consistently negative. The most prominent collocates – *crisis, misinformation, disinformation, erosion, polarisation, distrust, manipulation, and propaganda* – carry strong charges associated with social disintegration and the undermining of long-standing democratic institutions. Through repeated co-occurrence, 'post-truth' absorbs these associations implicitly, even in passages where surrounding lexis is perceived as relatively neutral. This is semantic prosody [12], where evaluative meaning arises from repeated collocations rather than single instances.

The following concordance lines illustrate the characteristic pattern:

"We are living through ***a post-truth moment****, defined by the erosion of trust in institutions and the spread of deliberate misinformation"* (The Guardian, 2019).

*"****The post-truth era*** *has rendered political accountability all but impossible, as disinformation campaigns crowd out factual reporting"* (The Times, 2020).

In both examples, 'post-truth' anchors a cluster of negative lexis that reinforces and extends its prosody. Many concordance lines invoke an implicit contrast with an earlier condition of epistemic stability, thereby lending the term a nostalgic dimension. 'Post-truth' is positioned as a deviation from an idealised norm because it is a framing that naturalises the institutional authorities that it ultimately and implicitly invokes.

In most corpus occurrences, 'post-truth' functions as an attributive pre-nominal modifier, as in '*post-truth era*', '*post-truth narrative*', and '*post-truth rhetoric*'. Therefore, as an attributive modifier, it categorises the entity it modifies, assigning it to a class of discourses defined by epistemological paucity. Crucially, unlike predicative constructions ('the era is post-truth'), attributive usage embeds the evaluation in the presupposed layer of the text. This naturalises the framing rather than presenting it as a claim open to challenge. Additionally, this grammatical naturalisation is a powerful mechanism of discursive normalisation. Nominal uses – '*the spread of post-truth*,' and '*defined by post-truth*' – are rarer but still significant. These represent a more advanced stage of lexicalisation in which the concept operates as a substantive entity. The collocation '*the post-truth is out there*' exemplifies this because it demonstrates full lexical confidence in the wider understanding of the term. It also can be seen to deploy the term for playful rhetorical effect, indicating that the word had become sufficiently embedded to sustain such manipulation.

A central methodological concern is whether any of the patterns identified reflect a single newspaper's ideology or are part of a broader cross-institutional stabilisation. The comparison revealed a striking convergence. For example, The Guardian deploys 'post-truth' somewhat more frequently which reflects its clearer focus on media criticism and societal commentary. However, across both news organisations the collocational, prosodic, and grammatical patterns were remarkably consistent. Furthermore, both newspapers favoured the same core linguistic patterns in that they indicate strong negative semantic prosody with collocates in the fields of crisis and disinformation. Additionally, they mutually use the term primarily as an attributive modifier. This consistency across politically divergent publications is clear evidence of lexical entrenchment. 'Post-truth' has become so normalised within established UK journalism

that it operates as a shared discursive assumption rather than a politically contested claim.

The findings point to a clear conclusion: 'post-truth' is not neutral, but an evaluatively loaded neologism shaped by repeated use. As outlined below, the three analytical dimensions explored, collocational patterning, semantic prosody, and grammatical behaviour, have each contributed to this conclusion in distinct but also significantly complementary ways.

Firstly, the collocation analysis demonstrates that 'post-truth' has achieved what M. Hoey [10] calls 'lexical priming' because it has become so thoroughly associated with a particular set of collocates and constructions. This means these associations are automatically activated when the term is encountered. Such expressions carry not only their literal meaning but the accumulated evaluative history of the collocation. This has clear associations with crisis, disinformation, and epistemic instability. The term therefore functions as an ideologically efficient framing device, that condenses a complex cluster of negative evaluations into a single lexical item.

Secondly, the semantic prosody analysis also reinforces the results from the collocation analysis. The overwhelmingly negative prosody of 'post-truth', along with its consistent co-occurrence with crisis, deception, and social breakdown, means it functions as what J. Charteris-Black [6] calls a 'condensation symbol'. This is a word or phrase that can communicate a complex evaluative stance and positions what it describes as dangerous and aberrant. Crucially, this evaluative function is inseparable from the descriptive because to speak of the '*post-truth era*' is simultaneously to condemn certain forms of discourse as epistemically illicit. The apparent neutrality of the term as a descriptor is itself a discursive construction, which is a naturalisation of a highly charged evaluative frame [8].

Thirdly, the grammatical analysis adds a further dimension to the term's usage. The predominance of attributive use embeds evaluation as presupposed, treating a '*post-truth era*' as given rather than needing justification. This grammatical naturalisation is a powerful mechanism which operates consistently across both newspapers despite their differing political and societal orientations.

Finally, the cross-newspaper consistency also raises an important reflexive concern. The very terms of post-truth analysis – 'post-truth,' 'fake news,' and 'disinformation' – are themselves discursively constructed and evaluatively loaded, creating a degree of circularity that any honest account must acknowledge. More broadly, as B. Warf argues, 'post-truth' forms part of spatially and politically situated discourses (the so-called 'post-truth geographies') that shape how communities evaluate political communication [17]. The patterns identified here are consistent

with this view because they are deployed as a negative prosodic marker across two politically different outlets. In this manner, 'post-truth' operates as a boundary-marking device that demarcates legitimate factual discourse from epistemically deviant speech.

Conclusions. The research in this paper has attempted to demonstrate that 'post-truth' has become a lexically stabilised, collocationally patterned, and evaluatively loaded neologism within UK broadsheet newspaper discourse. Three principal findings emerged from the research undertaken. Firstly, 'post-truth' has undergone rapid lexicalisation in the 21st century. Secondly, 'post-truth' has developed a strong and consistent negative semantic prosody in its deployment in a variety of publications. Thirdly, the predominantly attributive grammatical behaviour of 'post-truth' plays a crucial role in embedding this evaluation of the term's usage. Overall, 'post-truth' has evolved to become a shared discursive resource within respected UK news organisations and is not merely confined to partisan usage.

Ultimately, the research in this paper attempted to reinforce a key insight of critical linguistics – words do not merely reflect reality but also help to construct it. When describing the 21st century world as 'post-truth', the UK broadsheet press does not simply report a condition – they actively shape the framework through which that condition is understood and evaluated.

BIBLIOGRAPHY

1. Baker P. Using corpora in discourse analysis. London : Continuum, 2006. 208 p.
2. Baker P., Gabrielatos C., KhosraviNik M., Krzyżanowski M., McEnery T., Wodak R. A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. *Discourse & Society*. 2008. Vol. 19. № 3. P. 273–306. DOI: 10.1177/0957926508088962.
3. Bauer L. Morphological productivity. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 245 p.
4. Beaupre C. Post-truth politics vs. newspaper coverage: The COVID-19 pandemic and transnational human migration in Canada, the United States and the United Kingdom. *Frontiers in Political Science*. 2025. Vol. 7. №1419217. P. 1–16. DOI: 10.3389/fpos.2025.1419217.
5. Brinton L. J., Traugott E. C. Lexicalization and language change (Research Surveys in linguistics). Cambridge : Cambridge University Press, 2005. 220 p.
6. Charteris-Black J. Corpus approaches to critical metaphor analysis. New York : Palgrave Macmillan, 2004. 278 p.
7. Demasi M.A. Post-truth politics and discursive psychology. *Social and Personality Psychology Compass*. 2020. Vol. 14. № 9. e12556. DOI: 10.1111/spc3.12556.
8. Fairclough N. Critical discourse analysis: The critical study of language. London and New York : Longman. 1995. 265 p.

9. Galpin C., Vernon P. Post-truth politics as discursive violence: Online abuse, the public sphere and the figure of the ‘expert’. *British Journal of Politics and International Relations*. 2023. Vol. 26. № 2. P. 423–443. DOI: 10.1177/13691481231202641.
10. Hoey M. Lexical priming: A new theory of words and language. London : Routledge, 2005. 220 p.
11. Keyes R. The post-truth era: Dishonesty and deception in contemporary life. New York : St. Martin’s Press, 2004. 320 p.
12. Louw B. Irony in the text or insincerity in the writer? – The diagnostic potential of semantic prosodies. In T*ext and Technology: In honour of John Sinclair* / ed. by M. Baker, G. Francis, E. Tognini-Bonelli. John Benjamins Publishing Company, 1993. P. 157–176. DOI: 10.1075/z.64.11lou.
13. McIntyre L. Post-truth. Cambridge, Massachusetts : The MIT Press, 2018. 240 p.
14. Oxford Dictionaries. Word of the year 2016 is… Post-truth. Oxford University Press, 2016. URL: languages.oup.com.
15. Sinclair J. Corpus, concordance, collocation. Oxford : Oxford University Press, 1991. 179 p.
16. Stubbs M. Words and phrases: corpus studies of lexical semantics. Oxford : Blackwell Publishers, 2001. 267 p.
17. Warf B. (2026). Fake news and post-truth geographies. In *Geography’s Media Turn* / eds. C. Lukinbeal, S.D. Brunn. Springer, Cham, 2026. P. 99–114. DOI: 10.1007/978-3-032-10170-9_6.
18. Wodak R. The politics of fear: What right-wing populist discourses mean. London : SAGE Publications, 2015. 256 p.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 81'255.4:821.111(73)
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.206-217

Мар'яна Оленяк
доктор філологічних наук,доцент
доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
https://orcid.org/0000-0002-5888-326X
м. Київ, Україна

Тетяна Доній,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
https://orcid.org/0000-0003-1450-8297
м. Київ, Україна

Богдан Мовчан,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
https://orcid.org/0000-0002-1565-5304
м. Київ, Україна

Від форенізації до культурного перекодування: трансформація урбаністичного простору в українських перекладах Френка О'Гари

From Foreignization to Cultural Recoding: Transformation of Urban Space in Ukrainian Translations of Frank O'Hara

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню стратегій відтворення урбаністичного простору в українських перекладах поезії американського постмодернізму. В роботі образ міста аналізується не лише як географічна локація, а як складна архітектоніка смислів, що формує художній зміст твору. Об'єктом аналізу став вірш Френка О'Гари «The Day Lady Died», де Нью-Йорк постає через калейдоскопічну зміну образів, джазову ритміку та специфічну структурованість тексту. В статті обґрунтовується позиція вибору стратегії форенізації для створення варіанту перекладу, який би в повній мірі відтворював текст-оригінал і максимально передавав зміст, форму і настрій поетичного тексту. Такий вибір стратегії дозволяє зберегти автентичність Нью-Йорка 1959 року через трансформації транскодування власних назв і топонімів, збереження синтаксичного*

паратаксису – довгих конструкцій із постійним вживанням сполучника «and», що створюють ефект міського потоку. Важливим для відтворення часопростору поетичного тексту є вибір варіантних еквівалентів для реалій тогочасного Нью Йорка. Аналіз перекладацького експерименту за участю магістрантів, яким було запропоновано застосувати стратегію радикальної доместикації є великою і важливою частиною роботи. Експериментальне дослідження було проведено з метою проаналізувати стратегію доместикації як багатоступеневий процес; виявити закономірності у виборі культурних замін та оцінити вплив цільової культури на прийняття рішень за наявності широкого вибору мовних ресурсів; дослідити когнітивний аспект перекладу, де дотримання стратегій доместикації виступає додатковим чинником складності при відтворенні урбаністичного ландшафту. Аналіз результатів експерименту припускає, що така радикальна доместикація перетворює переклад на акт «культурного присвоєння», де чужий досвід повністю інтегрується в національний дискурс. Попри повну заміну реалій, структура вірша О'Гари виявляється достатньо міцною, щоб зберегти емоційну силу та трагізм фінальної сцени. Зроблено висновок, що успіх перекладу урбаністичної лірики залежить від здатності відтворити ефект присутності в міському просторі незалежно від обраної стратегії.

***Ключові слова**: переклад, художній переклад, перекладацькі стратегії, перекладацькі трансформації, постмодерністська поезія, урбаністичний простір.*

***Summary.** The article examines strategies for rendering urban space in Ukrainian translations of American postmodern poetry. Within this study, the image of the city is analyzed not only as a geographical location but as a complex architectonics of meanings that shapes the artistic essence of the text. The focal point of the analysis is Frank O'Hara's poem "The Day Lady Died," where New York emerges through a kaleidoscopic shift of images, jazz rhythms, and specific textual structuring. The paper substantiates the choice of the foreignization strategy to create a translation that fully recreates the source text while maximally conveying its content, form, and mood. This strategic choice preserves the authenticity of 1959 New York through the transcoding of proper names and urbanonyms, as well as the retention of syntactic parataxis–long constructions with the repeated use of the conjunction "and" that create an "urban flow" effect. The selection of variant equivalents for the realia of mid-century New York is highlighted as crucial for recreating the poem's chronotope. A significant portion of the work is dedicated to the analysis of a translation experiment involving Master's students, who were tasked with applying the strategy*

of radical domestication. This experimental study aimed to analyze the domestication strategy as a multi-stage process; to identify patterns in the selection of cultural substitutions; to evaluate the influence of the target culture on decision-making given a wide array of linguistic resources; and to explore the cognitive aspect of translation, where adherence to domestication serves as an additional factor of complexity in recreating the urban landscape. The analysis of the experimental results suggests that such radical domestication transforms translation into an act of "cultural appropriation," where the foreign experience is fully integrated into the national discourse. Despite the complete replacement of realia, O'Hara's poetic structure proves robust enough to retain the emotional power and tragedy of the final scene. It is concluded that the success of urban poetry translation depends on the ability to recreate the "effect of presence" within the urban space, regardless of the chosen strategy.

Key words: *translation, literary translation, translation strategies, translation transformations, postmodern poetry, urban space*

Вступ. Просторові образи поетичної парадигмі постмодернізму набувають чіткої архітектоніки та відіграють засадничу роль у формуванні художнього змісту. Характеризуючи саме ці, відмінні, ознаки постмодерністської лірики, дослідники часто акцентують на її урбаністичній природі. Урбаністичні мотиви, притаманні для творчості практично кожного представника постмодерного напряму поезії США, й донині залишаються домінантними в межах постмодерної естетики. З погляду перекладознавства, великий вплив урбанізації на літературний процес зумовлений специфічними соціокультурними обставинами буття сучасної людини, що вимагає від перекладача великої уваги до контекстуальних зв'язків.

Дискурсивний образ міста на сьогодні є одним із найбільш ретельно опрацьованих об'єктів, що створює широку базу для інтерсеміотичного та міжмовного аналізу. Попри те, що за своїми суто фізичними характеристиками місто є закритим простором і формально підпадає під категорію «локусу», у художньому тексті змістове навантаження поняття «дискурсивний образ» виявляється домінантним. Це поняття охоплює місто і як «місце розгортання змістів», і як конгломерат усталених сюжетних ліній. Для перекладу це означає необхідність відтворення не лише денотативного значення (опису вулиць чи будівель), а й передачі складних конотацій, закладених у це.

Методологія та методи дослідження. Об'єктом дослідження є стратегії та тактики відтворення урбаністичного простору в українських перекладах поезії американського постмодернізму (на прикладі

вірша Ф. О'Гари «The Day Lady Died»). Для досягнення поставленої мети було застосовано комплексний методологічний підхід: *концептуальний аналіз для* виявлення ключових концептів що структурують поетичну картину тексту-оригіналу; *порівняльно-типологічний аналіз* для зіставлення тексту-оригіналу з двома варіантами перекладу, виконаними в межах стратегії радикальної доместикації; *контекстуально-стилістичний аналіз* для дослідження способів передачі регістрів мови (низького побутового та високого інтелектуального) та збереження синтаксичної архітектоніки вірша.

Окрім цього, у межах емпіричної частини дослідження було проведено перекладацький експеримент: магістрантам було запропоновано виконати переклад поетичного тексту Ф. О'Гари "The Day Lady died" застосовуючи стратегію радикальної доместикації. Отримані переклади використано як матеріал для аналізу перекладацьких стратегій, що дало змогу простежити реалізацію доместикації у відтворенні культурно маркованих елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Місто, постаючи як засадничий простір задоволення фізичних та метафізичних потреб індивіда, модифікується у фундаментальний дискурсивний простір експлікації людського змісту існування. Урбаністичний простір має унікальну здатність створювати «цивілізаційно-буттєву даність» [1], з'єднаючи розрізнені елементи буття в єдиний топологічний контур. Рецепція цього простору людиною, яка наповнює місто-«місце» суб'єктивними характеристиками та сенсами, перетворює суб'єкт на невід'ємну частину міського тексту.

В такому контексті місто інтерпретується як простір відгородженості, сховище, що створює відчуття безпеки для людини в потенційно ворожому світі. Відтак, урбаністичний вектор постмодернізму виявляється визначальним не лише для літературного процесу, а й для формування свідомості цілих поколінь, чия самоідентифікація відбувається саме в міському часопросторі. Як стверджує В. Фоменко, образ міста у структурі художнього твору функціонує як складний симбіоз тла, образу та локусу дії, де буття персонажів реконструюється крізь призму міського середовища [5]. Для перекладача це означає, що відтворення урбаністичних мотивів потребує застосування стратегій, які б враховували: лінгвокультурну специфіку міських реалій (урбанонімів, архітектурних кодів); психологічну рефракцію простору через свідомість персонажа; філософське навантаження образу міста як захисного бар'єру між людиною та зовнішнім хаосом.

Репрезентація урбаністичного простору потребує від перекладача вибору цілісної стратегії, що базується на врахуванні

когнітивно-естетичного потенціалу тексту-оригіналу. Пріоритетною у цьому контексті постає стратегія форенізації, спрямована на збереження специфічної аури «чужого» міста через транслітерацію урбанонімів та пряме відтворення архітектурних метафор, що дозволяє реконструювати автентичність твору-оригіналу. Водночас, з огляду на специфіку постмодерністської поезії, часто виникає потреба у застосуванні тактик прагматичної адаптації та семантичної модуляції, які дозволяють узгодити локальні культурні коди зі сприйняттям читача цільової культури, зберігаючи глибинний символізм міського простору. Процес перекладу в такому разі трансформується у складну операцію з перекодування урбаністичного дискурсу, де ключовим завданням є збереження балансу між топографічною точністю та передачею метафізичного «змісту існування», вкарбованого в архітектоніку вірша.

Експозиція міського простору реалізується опосередковано – через категорію світовідчуття героїв, де місто стає об'єктом їхньої рефлексії та емоційної рецепції. В постмодерністських поетичних текстах образ міста часто позбавлений прямої вербалізації, він не постає перед читачем як готова назва чи панорамний опис і реконструюється опосередковано – через деталізацію атрибутивних маркерів (назви міських об’єктів, сцени з щоденного життя міста), що вплетені у потік спогадів та рефлексій ліричного героя. Ці маркери функціонують як мікрообрази, що формують індивідуальну авторську мапу значущого місця та відтворюють урбаністичний ландшафт на асоціативному рівні. Такий підхід підкреслює неможливість сприйняття міста поза межами людського буття, яку перестає бути просто декорацією і перетворюється на осередок семантичних та ціннісних аспектів людського існування. Оскільки місто є безпосереднім творінням людини, воно стає невід’ємним складником її ідентичності. Цю думку розвиває О. Пухонська [5], стверджуючи, що місто у літературі часто виступає як складний символ.

Урбаністичний простір постає не просто середовищем, а антропоморфною сутністю, що активно моделює творчу свідомість автора. Всотуючи ритм та соціальний уклад певного місця, митець підсвідомо переносить ці характеристики у власну творчість. Не винятком були і поети Нью-Йоркської школи: Дж. Ешбері, К. Кох, Б. Гест, Лідером цього літературного локального угрупування став Ф. О’Гара. Його ідіостиль вважають втіленням «духу Нью-Йорка»: динамічні тексти з джазовою ритмікою поєднують приземлений побут із глибокою інтелектуальною проникливістю. Поетичний світ О’Гари пульсує в ритмі мегаполісу, охоплюючи всі рівні міського буття. Його текстам притаманна динаміка, експресивні маркери, цікаві композиційні прийоми, к то калейдоскопічна зміна образів,

часу, місць. Поет часто вдається до просторової ієрархії структуруючи простір за принципом звуження: «мегаполіс – вулиця -локація (галерея, крамниця) і створюючи ефект документальної достовірності за допомогою використання власних назв [6].

Для аналізу перекладацьких стратегій було обрано вірш Ф. О'Гари "The Day Lady Died"

It is 12:20 in New York a Friday
three days after Bastille day, yes
it is 1959 and I go get a shoeshine
because I will get off the 4:19 in Easthampton
at 7:15 and then go straight to dinner
and I don't know the people who will feed me

I walk up the muggy street beginning to sun
and have a hamburger and a malted and buy
an ugly NEW WORLD WRITING to see what the poets
in Ghana are doing these days
I go on to the bank
and Miss Stillwagon (first name Linda I once heard)
doesn't even look up my balance for once in her life
and in the GOLDEN GRIFFIN I get a little Verlaine
for Patsy with drawings by Bonnard although I do
think of Hesiod, trans. Richmond Lattimore or
Brendan Behan's new play or *Le Balcon* or *Les Nègres*
of Genet, but I don't, I stick with Verlaine
after practically going to sleep with quandariness

and for Mike I just stroll into the PARK LANE
Liquor Store and ask for a bottle of Strega and
then I go back where I came from to 6th Avenue
and the tobacconist in the Ziegfeld Theatre and
casually ask for a carton of Gauloises and a carton
of Picayunes, and a NEW YORK POST with her face on it

and I am sweating a lot by now and thinking of
leaning on the john door in the 5 SPOT
while she whispered a song along the keyboard
to Mal Waldron and everyone and I stopped breathing [7]

Цей поетичний текст є доволі нетиповою елегією, яка присвячена джазовій співачці Біллі Холідей (знану як Lady Day), написаний в день її смерті. Це безумовний виклик для перекладача через цілу низку причин:

– подвійний сенс назви вірша практично неможливо відтворити без певних втрат;

– вірш балансує на межі репортажного стилю і інтимної елегії, тому потрібно відтворити поєднання буденного урбаністичного репортажу та раптового метафізичного заціпеніння в кінці, коли назва газети з обличчям померлої Біллі Холідей раптово змінює стилістичні акценти і настрій вірша;

– текст перенасичений власними назвами та топонімами, які для сучасного українського читача потребують розшифрування (*«Golden Griffin»*, *«5 SPOT»* чи *«Strega»)*

– довгі синтаксичні конструкції, з'єднані сполучником "and", практично без розділових знаків важко передати українською мовою, тому що довгі безсполучникові речення вимагають чіткішої граматичної узгодженості в цільовій мові;

– різка зміна фокуса та настрою вірша у фінальних рядках: рух «зовні»(гамірні вулиці) -«всередині» (приміщення джаз-клубу), «галас вулиць» -«тиша».

Окремо варто зазначити складність завдання відтворення лексичного складу вірша. Автор майстерно використовує низький та високий регістри мови, змішуючи буденні урбаністичні терміни з інтелектуальним маркуванням: *shoeshine*, *hamburger*, *malted*, *bank* , *liquor store* і тут же імена-маркери *Verlaine, Bonnard, Hesiod, Richmond Lattimore, Brendan Behan, Genet*. Перекладачу важливо зберегти цю різницю регістрів, змусивши читача цільової культури відчути її. Окрім вже зазначених вище власних назв і топонімів, вірш має широкий спектр сенсорної лексики, яка створює «тактильний» ефект присутності в просторі: *muggy, sweating, whispered, stopped breathing.*

Проаналізувавши всі виклики, можна стверджувати, що стратегія форенізації практично єдиний шлях зберегти автентичність урбаністичного простору Нью Йорка і документальну цінність вірша, якщо ставити за мету, так званий, *класичний* переклад, в якому перекладач створює максимально близький до оригіналу варіант цільового тексту. В поетичному тексті «The day lady died» образ Нью Йорка постає через набір власних назв, тому в рамках стратегії форенізації важливим аспектом є їхнє збереження та відтворення, використовуючи перекладацьку трансформацію транскодування з елементами експлікації (якщо вимагає ритмічний малюнок вірша цільовою мовою): (*6th Avenue – 6 авеню; Ziegfeld Theatre- театр Зігфелда, NEW YORK POST – Нью Йорк пост)*. Проте назви *GOLDEN GRIFFIN(*популярна книгарня*)* чи *5 SPOT* (культовий джазовий клуб*)* варто залишати мовою оригіналу (або латиницею в українському тексті), оскільки

вони є культурними маркерами епохи. Такий підхід змушує читача зрозуміти, що перед ним – конкретна культурна мапа, а не абстрактне місто та відчути себе у Нью-Йорку 1959 року, що і є метою автора. Намагаючись відтворити атмосферу Нью Йорка 1959 варто приділити увагу не лише топонімам і власним назвам, а й урбаністичним реаліям, як то *shoeshine, malted, carton of Gauloises, які* є невід'ємною частиною побуту того часу. В цьому випадку терба уважно поставитись до вибору варіантного еквіваленту, який би звучав не надто архаїчно, але й не надто модерно. Наприклад, M*alted,* варто перекласти нейтральним відповідником «молочний/солодовий коктейль/напій», бо варіант «мілшейк» увійшов в українську мову нещодавно і створює відчуття сучасного простору, порушуючи естетику 1959 р.

Цифри(12:20, 1959, 4:19,7:15), присутні в поетичному тексті також можуть становити неабияку проблему для перекладача, адже автор використовує їх як каркас вірша. Хоча, в українській поетичній традиції час передається або описово (*надвечір, зранку, пообідді),* або прописується словами (*о пів на третю, за десять друга),* при перекладі варто зберігати цифрову нотацію, бо заміна може порушити графічну чіткість урбаністичного простору у вірші.

Стратегія форенізації в перекладі стосується не лише відтворення лексичних одиниць, а й спроби зберегти синтаксичну структуру поетичного тексту наскільки це можливо: мінімальна пунктуація, збереження переносів, відтворення паратаксису (збереження «*and» - i..i..i).* Такі елементи форенізації порушують традиційну українську літературну норму та структурованість речення, проте відтворюють ефект швидкості тексту, який символізує «урбаністичний потік», темп міста («*I go on to the bank/and Miss Stillwagon (first name Linda I once heard) /doesn't even look up my balance- іду до банку / і міс Стілвагон (вперше почув що її звати Лінда) / навіть не дивиться на мій баланс...»)* Якщо перекладач використає граматично правильні розділові знаки цільової мови відчуття швидкості, калейдоскопічної зміни образів та місць буде кардинально змінено.

Таким чином форенізація, дійсно, є найефективнішою стратегію передачі образу міста, його ритму, атрибутів, особливих рис, якщо перекладач ставить собі за мету представити цільовому читачу саме Нью Йорк та подію, що мала місце і вплинула на відчуття та почуття автора.

Проте постає питання чи можливо для перекладу цього поетичного тексту використати протилежний підхід? Чи може відтворення елементів урбаністичного простору, припустимо, за примусової доместикації створити адекватний варіант перекладу? У межах цього дослідження магістрантам було запропоновано виконати переклад тексту «The Day Lady Died» Ф. О'Гари, використовуючи стратегію

доместикації у відтворенні культурно маркованих елементів. Експеримент був спрямований на те, щоб:

– говорити про стратегію доместикації як «вимірювальної» величини, яка може мати кілька ступенів: від помірного до радикального. Учасникам експерименту було запропоновано дотримуватись стратегії доместикації, проте не було обмежень за ступенів, таким чином кожен учасник був вільний міняти стільки і такі елементи, які вважав за необхідне для створення свого варіанту перекладу;

– з'ясувати рівень тиску цільової культури та варіант вибору замін культурно-маркованих елементів за відсутності обмежень та наявності широкого арсеналу засобів (наприклад, повторення певних значущих фрагментів картини світу у різних учасників експерименту);

– чи не обмежує колективна пам'ять та концептуальні основи цільової культури творчу свободу перекладача, спрямовуючи його до певного вибору;

– визначити когнітивну складність такого перекладу - коли доместикація виступає не лише як стратегія, а як додатковий обмежувальний чинник поряд з типовими мовними одиницями, і де фокусом є не стільки пошук адекватних еквівалентів, скільки свідома прив'язка до заданої стратегії в передачі урбаністичного простору.

Вплив соціокультурних домінант, безсумнівно, виступає регулятивним чинником в умовах наявності широкого арсеналу мовних засобів. Попри теоретичну варіативність, актуальний вибір перекладача часто визначається культурною пам'яттю та значущістю елементів у картині світу цільової аудиторії. В цьому випадку культурна пам'ять виступає певним фільтром, перекладач підсвідомо обирає ті засоби, які резонують із «літературним каноном» або історичним досвідом своєї країни. Наприклад, при перекладі урбаністики О'Гари український перекладач може тяжіти до певної «ностальгічної» лексики, яка була притаманна певному часовому періоду, широко знаних в минулому власних назв чи урбаністичних реалій. Важливим елементом впливу також є дискретність картини світу: вибір на користь конкретних деталей (наприклад, акцент на брендах або, навпаки, на емоціях) показує, які аспекти картини світу іншої культури є зрозумілими для нас, а які ми схильні ігнорувати або спрощувати.

Наведені в таблиці переклади вірша Ф. О'Гари «The Day Lady Died» є прикладами навмисної радикальної доместикації, в яких перекладачі не просто адаптують текст, а повністю переміщують семантичну та топографічну сітку твору в український контекст, змінюючи навіть часовий простір. Це два принципово різні підходи до доместикації: перший текст адаптує вірш до епохи ранньої незалежності України, події відбуваються в Києві в 90-ті, а другий занурює читача

в атмосферу Львова 1979 р., поєднуючи ознаки тієї епохи з естетикою міжвоєнного мовлення. Перший присвячений співачці Квітці Цісик, другий – Володимиру Івасюку. Порівняльний аналіз цих двох текстів дозволяє побачити, як стратегія навмисної доместикації перетворює переклад на акт культурного присвоєння. В обох випадках перекладачі не просто змінюють слова, вони змінюють саму онтологію твору, текст стає частиною українського історичного контуру.

№	Текст-оригінал	Переклад №1 (пер. С. Караєва 2 курс маг.) [3]	Переклад №2 (пер. В.Івасиків, 2 курс маг) [2]
1 1.	It The day Lady died	День коли зів'яла Квітка	Навіки в горах далеких
2.	It It is 12:20 in New York a Friday three days after Bastille day, yes It is 1959 and Igoget a shoeshine Because I will get off the 4:19 in Easthampton	Говорить Київ. П'ятниця, 12:20 За місяць вже Великдень настає Це 98-ий рік, я gоспішаю до хімчистки Бо о 4:19 я маю сісти в електричку	20 по 12-й у п'ятницю ві Львові 46 років і 5 днів зі самозгуби Хвильового надворі '79-й, я йду із напуцованими мештами бо о 4-й буду вже у Бережанах
3.	An ugly NEW WORLD WRITING	В новому випуску журналу «Всесвіт» Читаю про митців, відомих і невідомих	у «ЖОВТНІ», яка жахлива назва, завидів що там поети забугорні поробляють
4.	And in the GOLDEN GRIFFIN I I get a little Verlaine for Patsy With drawing by Bonnard although I do think of Hesiod, trans. Richmond Lattimore or Brendan Behan's new play or Le Balcon or Les Negres of Genet, but I stick with Verlaine	В книгарні на полиці лишилася якраз для Лесі «Крихітка Цахес», на обкладинці якої Потворна пика авторства Єрка, хоч я міг взяти «Тараса Бульбу» теж Абабигаламаги щойно з друку Або щось із видань «Основи», однак було б це вже занадто претензійно Що каже журнал «Всесвіт»? Хоча, байдуже Я вже несу потворну пику Цахеса попід пахвою	тоді до «НТШ» по Кобилянської примірничок з ма́левом Кохановської, на пре́зент для Ганнусі, чи краще Гесіода в тлумаченні Франковім, а може щось із Курбаса, Карпенка-Карого, якщо знайдеться та все ж спиняюся на Ользі,
5.	Casually ask for a carton of Gauloise and a carton of Picayunes, and a NEW YORK POST with her face on it	Я ще зайшов у тютюновий магазин Тарас курив би «Вінстон», та буде курить «Ватру» А потім в магазині «Преса» навпроти Київради купив я свіжого «Кореспондента» І побачив там її	недбалим тоном прошу пачку Ґалуазів й Пікаюнів, а ще – одненьку «МОЛОДУ ГАЛИЧИНУ» з його лицем знайомим
6.	While she whispered a song the keyboard to Mal Waldron and everyone and I stopped breathing	Як слухав її ніжне муркотіння із платівки Яка потрапила мені до рук коли упав червоний прапор І синьо-жовтий над каштанами замайорів	згадав, як біля Черемошу та на шляху в автобусі виводив шлягери він із Яремчуком на пару, що перехоплювали подих й час навколо

Аналізуючи ці два переклади, сміливо можна говорити про заміну культурного коду, яку обидва перекладачі дуже точно представляють в рамках свого варіанту стратегії доместикації. Дуже точно збережена і відтворена алюзія та гра слів в перекладі №1: Біллі Холідей – Lady Day, Квітка Цісик – зів'яла квітка. Переклад №2 використовує алюзію на один з найпопулярніших творів Володимира Івасюка, пісню « Я піду в далекі гори»

Лінійний і побутовий час в тексті оригіналі, в обох перекладах стає історичним маркером. В перекладі №1 перекладач фіксує момент становлення нової держави - час «транзиту». Переклад №2 пропонує час «підпілля» -відлік ведеться не від свята, а від дати самогубства М. Хвильового, що перетворює звичайну прогулянку містом на певний акт непокори радянській системі.

В обох перекладах збережений принцип опису міста через рух. Проте, перекладачі адаптують його до специфіки свого обраного варіанту українського урбаністичного простору, який доволі різниться в перекладах: якщо в перекладі №1 це простір великого міста: Хрещатик; Київрада, магазин «Преса», спекотна столиця, то в №2 урбаністика – камерна: бруківка, кнайпа, драмтеатр, львівська «атмосферність». Перекладачі так само, як і О'Гара, використовують бренди і власні назви як символи статусу та часу, намагаючись зберегти контраст високого і низького регістру. В «київському» варіанті власні назви, наприклад, видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Основи», книга «Крихітка Цахес» з ілюстраціями В. Єрка є точними маркерами інтелігенції того періоду, контрастують з дешевими цигарками «Ватра». В «львівському» варіанті перекладач продовжує ідею опору радянській системі навіть через побутові речі: герой обирає не нову літературу, а галицькій інтелектуальний спадок (Франко-Кобилянська), навіть назва цигарок зберігається «Галуази», підкреслюючи європейську історію міста.

Найважливіша фінальна частина вірша в тексті-оригіналі, це – катарсис, смерть Біллі Голідей, голос, що заворожує і вмирає. Образ «смерті голосу», раптової тиші і розуміння трагедії збережений і переданий в обох перекладах: в перекладі №1 це голос Квітки Цісак, що нарешті прорвався за «залізну завісу» В перекладі №2 фінал відсилає до реальний подій загибелі голосу нації Володимира Івасюка, що перетворює поетичний текст на реквієм.

Цей перекладацький експеримент демонструє, що переклад – це не просто заміна лексичних одиниць і граматичних конструкцій, це заміна досвіду. Переклад №1 зберігає і передає урбаністичну динаміку тексту Ф. О'Гари, в той час як переклад №2 зберігає витонченість лірики американського письменника, любов до інтелектуальних

дрібниць і відчуття внутрішньої «інакшості» в просторі свого міста. Можна стверджувати, що структура вірша О'Гари настільки міцна, що витримує повну заміну культурного коду, не втрачаючи своєї емоційної сили.

Висновки з дослідження. В ході дослідження було проаналізовано специфіку урбаністичного простору в постмодерністській поезії та особливості його відтворення в українських перекладах. Образ міста в поетичному тексті постає складним контуром, що формує ідентичність ліричного героя. Репрезентація відбувається через зміну побутових маркерів, де межа між фізичним простором та метафізичною рефлексією не чітка. Стратегія форенізації дозволяє відтворити автентичну культурну мапу за допомогою трансформацій транскодування власних назв і топонімів та збереження специфічного ритму поетичного тексту. Перекладацький експеримент із застосуванням примусової доместикації довів, що ця стратегія постає не просто як адаптація, а як заміна досвіду, культурних кодів, які перетворюють «чужий» текст на частину національного дискурсу. Таким чином, успішний переклад урбаністичної поезії залежить від здатності перекладача створити ефект присутності в міському просторі незалежно від обраної стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боклах Д. Генеза рецепції топосу міста у філософії та літературознавстві. 2015. URL: https://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v18/part_1/4.pdf (дата звертання (8.03.2026)
2. Івасиків В. «Навіки в горах далеких», поезія, 2025. URL: https://www.facebook.com/TPPAM.nnif.knu (дата звернення 3.03.2026)
3. Караєва С. «День коли зів'яла Квітка», поезія, 2025. URL: https://www.facebook.com/TPPAM.nnif.knu (3.03.2026)
4. Пухонська О.Я. Урбаністичні мотиви сучасної вітчизняної поезії. 2017. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2030 (дата звернення 7.03.2026)
5. Фоменко В. Місто і література: українська візія: моногр. / Фоменко В. – Луганськ : Знання, 2007. – 312 с
6. Butterick G. F., Bertholf R.J. Frank O'Hara. Poets and poems. URL: https://www.poetryfoundation.org/poets/frank-ohara (дата звернення 29.02.2026)
7. O'Hara F. «The Day Lady Died", poem. URL: https://www.poetryfoundation.org/poems/42657/the-day-lady-died (дата звернення 1.03.2026)

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 81’255.4:821(71)Atwood
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.218-226

Halyna Onyshchak,
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of English Philology
State University «Uzhhorod National University»
https://orcid.org/0000-0002-5133-4313
Uzhhorod, Ukraine

Peculiarities of reproducing emotivity in the Ukrainian and Slovak translations of Margaret Atwood’s «The Handmaid’s Tale»

Особливості відтворення емотивності в українському та словацькому перекладах роману Маргарет Етвуд «Оповідь служниці»

Summary*. The present study examines the peculiarities of rendering the category of emotivity in the Ukrainian and Slovak translations of Margaret Atwood’s dystopian novel «The Handmaid’s Tale». Emotivity is viewed as a key component of literary discourse that reflects the author’s subjective evaluation, emotional states, and ideological stance, while significantly shaping the reader’s perception of the text. In this respect, the accurate and faithful translation of emotive meaning in dystopian fiction remains a complex and relevant task in contemporary translation studies.*

The research aims to identify the linguistic means used to express emotivity in the source language text and to analyze the translation strategies employed to preserve emotive impact in the target languages. The study is based on a comparative analysis of the original novel and its Ukrainian and Slovak translations. The methodology includes continuous sampling, contextual analysis, as well as descriptive and comparative methods.

The results show that emotivity in «The Handmaid’s Tale» is closely connected to M. Atwood’s distinctive author’s style, realized through expressively charged lexical choices, metaphorical expressions, syntactic structures, intertextual allusions, interjections, physiological descriptions, and paragraphemic means. Both translations strive to maintain the dystopian worldview and emotive tone of the original, yet they employ different translation strategies. The Ukrainian translation predominantly employs semantic and pragmatic equivalence, preserving emotivity implicitly, while the Slovak translation often utilizes expressive amplification and explicitation. The revealed differences reflect the translators’ adaptation to the stylistic and expressive norms of the target languages. The study concludes that translation transformations do not necessarily result in emotive loss but instead reveal adaptive mechanisms aimed at preserving the overall emotional and ideological effect of the source language text.

Key words: *emotivity, dystopian discourse, author’s style, translation strategies, semantic and pragmatic equivalence, source and target language texts.*

Анотація. *У статті досліджено особливості відтворення категорії емотивності в українському та словацькому перекладах роману-антиутопії Маргарет Етвуд «Оповідь служниці». Емотивність розглядається як ключовий компонент художнього дискурсу, що відображає суб'єктивну оцінку автора, емоційні стани та ідеологічну позицію, водночас істотно впливаючи на сприйняття тексту читачем. У цьому відношенні, точна й адекватна передача емотивного значення в антиутопічній прозі залишається складним і актуальним завданням сучасного перекладознавства.*

Метою дослідження є виявлення мовних засобів вираження емотивності в тексті мови оригіналу та аналіз перекладацьких стратегій, застосованих для збереження емотивного впливу в мовах перекладу. Дослідження ґрунтується на порівняльному аналізі оригінального роману та його українського і словацького перекладів. Методологічну основу становлять метод суцільної вибірки, контекстуальний аналіз, а також описовий і зіставний методи.

Отримані результати свідчать, що емотивність у романі «Оповідь служниці» тісно пов'язана з індивідуальним авторським стилем М. Етвуд і реалізується через вибір експресивно маркованих лексичних одиниць, метафоричні образи, синтаксичні конструкції, інтертекстуальні алюзії, вигуки, описи фізіологічних реакцій та параграфемні засоби. Обидва переклади прагнуть зберегти антиутопічне світобачення й емотивну тональність оригіналу, однак використовують різні перекладацькі стратегії. Український переклад переважно спирається на семантичну та прагматичну еквівалентність, зберігаючи емотивність імпліцитно, тоді як словацький переклад часто вдається до експресивного посилення та експлікації. Виявлені відмінності відображають адаптацію перекладачів до стилістичних і експресивних норм мов перекладу. Зроблено висновок, що перекладацькі трансформації не обов'язково призводять до втрати емотивності, а натомість виявляють адаптивні механізми, спрямовані на збереження загального емоційного та ідеологічного ефекту тексту мови оригіналу.

Ключові слова: *емотивність, антиутопічний дискурс, авторський стиль, перекладацькі стратегії, семантична й прагматична еквівалентність, тексти мови оригіналу та мови перекладу.*

Introduction. Since language «enables the relatively swift and precise verbal labeling of a subjective experience» [1, p. 2], contemporary literary translation studies devote undivided attention to the rendering of emotive meaning as an integral component of discourse expressiveness and the author's intent. Emotivity, interpreted as the linguistic and stylistic representation of emotions, attitudes, and subjective evaluation [5, p. 210], plays a significant role in shaping the reader's perception of a literary text. The accurate transmission of the former in translation is particularly challenging, as emotive meanings are deeply embedded in language-specific expressive means and culturally shaped ways of representing emotions.

The relevance of studying the category of emotivity in translation stems from the growing interest in dystopian fiction. The latter relies

heavily on emotional tension and psychological depth, while conveying ideological and ethical messages. M. Atwood's «The Handmaid's Tale» serves as a vivid example of such texts, where emotive meaning is realized through a complex interplay of lexical choices, syntactic structures, and figurative language. The latter pose significant challenges for translators. Ukrainian and Slovak translations of «The Handmaid's Tale» provide relevant material for a comparative analysis, as both target languages share certain typological features typical of Slavic languages, while simultaneously exhibiting distinct stylistic conventions and expressive norms.

The current research aims to examine the peculiarities of rendering the category of emotivity in the Ukrainian and Slovak translations of M. Atwood's «The Handmaid's Tale». Therefore, the study attempts to identify the prevalent linguistic means used to convey emotive meaning in the source text and to analyze the translation strategies applied to preserve the emotive effect in the target texts.

Methods and material. To achieve the stated aim, several research methods were applied. At the initial stage, the method of continuous sampling was employed to compile a corpus of textual examples from the original novel and its Ukrainian and Slovak counterparts. The selected corpus served as the basis for a comparative translation analysis, enabling identification of both similarities and differences in how emotivity is conveyed in the target texts. In addition, contextual analysis was used to explore the linguocultural specificity of emotive meanings' realization in dystopian fiction. Finally, a descriptive method was adopted to systematize the observed data, interpret them, and formulate generalizations derived from the conducted analysis.

Results and discussion. The comparative translation analysis of the source text and its Ukrainian and Slovak translations revealed that the category of emotivity in «The Handmaid's Tale» is closely intertwined with M. Atwood's distinctive author's style, which functions as a genre-defining invariant of dystopian discourse. A literary work is characterized by a "distinct author's style … which needs to be faithfully reproduced in translation at the level of genre-specific invariance" [3, p. 140]. In the analyzed material, emotive meanings are systematically constructed through expressively charged lexical choices, syntactic constructions, and metaphorical expressions, contributing to the atmosphere of oppression and inner resistance typical of dystopian fiction.

At the lexico-semantic level, emotivity is expressed through a range of lexical units with both positive and negative connotations, as well as through metaphors. For instance, M. Atwood conceptualizes love as an abstract belief system rather than a character's stable emotional state: «*Falling in love, we said; I fell for him. We were falling women. We*

believed in it, this downward motion: so lovely, like flying, and yet at the same time so dire, so extreme, so unlikely. God is love, they said once, but we reversed that, and love, like Heaven, was always just around the corner. The more difficult it was to love the particular man beside us, the more we believed in Love, abstract and total. We were waiting, always, for the incarnation. That word, made flesh» [7, p. 208].

In the example above, emotivity is realized through a combination of positively marked lexical units (*love, lovely, Heaven, total*). The repeated metaphors «*falling in love*» and «*falling women*» add a dual semantic axis. On the one hand, love is associated with beauty and transcendence («*so lovely, like flying*»), while, on the other, it is framed through notions of danger, extremity, and loss of control («*so dire, so extreme, so unlikely*»). This semantic contradiction reflects the dystopian interpretation of love as both desired and unattainable. The capitalization of *Love* and its juxtaposition with *God* and *Heaven* mark a shift from personal affection to ideological abstraction.

Both the Ukrainian and Slovak translations aim to preserve the author's distinctive emotive style and dystopian worldview: «*«Закохатися», говорили ми, «запасти на когось». Ми були пропащими жінками. Вірили в це, у це падіння: таке миле, наче політ, і водночас таке відверте, екстремальне, неймовірне. Бог – це любов, було сказано, але ми вивернули це, і любов, як і рай, завжди лишалася за рогом. Що важче було любити конкретного чоловіка поряд, то більше ми вірили в Любов, абстрактну й повну. Ми завжди чекали її втілення. Того, щоб це слово стало плоттю*» [8, p. 199–200]; «*Zamilovala som sa, hovorievali sme, už som sa doňho zabuchla. Boli sme buchnuté ženy. Verili sme tomu, tomuto nášmu pádu: takému krásnemu ako lietanie, a predsa zároveň takému temnému, takému extrémnemu, takému nepravdepodobnému. Boh je láska, hovorievalo sa voľakedy, ale my sme to obrátili, a láska, rovnako ako nebo, bola na každom rohu. Čím viac sme verili v Lásku, abstraktnú a totálnu, tým ťažšie bolo milovať konkrétneho muža vedľa vás. Vždy sme čakali na akési prevtelenie. Na slovo, ktoré sa stalo telom*» [6, p. 249–250]. However, they employ partially different translation transformations, which results in differences at the lexico-semantic, stylistic, and pragmatic levels.

At the metaphorical level, both translations successfully preserve the metaphor of LOVE IS FALLING. The translators employ concretization in both target texts to render the English polysemy of «falling», which presupposes emotional involvement, loss of control, and moral descent. The Ukrainian translator employs the verb «*закохатися*», the colloquial expression «*запасти на когось*», and further strengthens the metaphor through the noun «*падіння*». Likewise, a Slovak translator uses

«*zamilovala som sa*» and the colloquial «*zabuchla*», followed by «*náš pád*». In both cases, the translators retain Atwood's dystopian imagery, in which love is at once pleasurable and dangerous.

Another shared strategy is metaphorical equivalence in rendering the simile «*so lovely, like flying*». Ukrainian «*таке миле, наче політ*» and Slovak «*takému krásnemu ako lietanie*» both reproduce the visual and emotional contrast between elevation (flying) and descent (falling), maintaining the paradoxical emotive tension characteristic of the source language text.

At the intertextual level, both translations preserve the biblical allusion «*God is love*» through direct equivalence («*Бог – це любов*» and «*Boh je láska*»). Thus, a shared strategy of intertextual retention, crucial for preserving the ideological critique embedded in the dystopian narrative, is maintained. Both translators also preserve capitalization of Love («*Любов*» and «*Láska*») when it becomes abstract.

Despite these similarities, notable differences emerge in the degree of expressivity and evaluative colouring. The Ukrainian translation opts for intensification through evaluative modulation, most vividly seen in «*пропащими жінками*» for «*falling women*». The chosen equivalent bears a stronger moral and existential judgment than the English original, emphasizing social condemnation and inner degradation. By contrast, the Slovak «*buchnuté ženy*» employs colloquial metaphorization, emphasizing emotional excess rather than moral loss. As a result, the Ukrainian version leans toward tragic fatalism, whereas the Slovak rendering conveys emotional impulsiveness. Finally, the interpretation of spatial metaphor also differs. Ukrainian «*завжди лишалася за рогом*» conceptualizes love and heaven as permanently out of reach, whereas Slovak «*bola na každom rohu*» paradoxically suggests omnipresence, slightly altering the pragmatic implication present in the source language text.

An emotional state may be conveyed through a range of interjections, whose semantic value can be identified only within a specific context. In «The Handmaid's Tale», the characters' emotional reactions are frequently accompanied by interjections. It should be noted that, when rendering these units, the translator tends to select direct Ukrainian and Slovak equivalents. Therefore, their translation is characterized by minimal transformation.

For instance, in the analyzed source language material, interjections serve to verbalize both positive emotions and heightened emotional tension: «*Oh what a beautiful morning, he sings*» [7, p. 82]; ««*You got it all, huh,» is what she says, as I take the parcels out for her inspection*» [7, p. 191]. The use of neutral Ukrainian and Slovak counterparts in translation contributes to maintaining close proximity between the target

language texts and the original: «*О, який чудовий ранок*» [8, p. 81], «*Усе взяла, га, – каже, коли я дістаю покупки їй на огляд*» [8, p. 183]; «*Ó, aké krásne ráno*» [6, p. 100], «*Máš šecko, uhm. Viac mi nepovie, keď vytiahnem balíčky, aby ich skontrolovala*» [6, p. 230].

However, conferring the following examples, notable differences are revealed in the way the interjection, signifying desperation, is rendered into the target languages: «*Oh God, I pray. Nolite te bastardes carborundorum*» [7, p. 88]; «*Молюся тихо: Nolite te bastardes carborundorum*» [8, p. 86]; «*Ó Bože, modlím sa. Nolite te bastardes carborundorum*» [6, p. 107]. In the Slovak translation, formal equivalence is applied, as the interjection «*Ó Bože*» directly mirrors «*Oh God*» both semantically and stylistically. Consequently, the emotive intensity of the original is fully retained. By contrast, the interjection «*Oh God*» is not reproduced lexically in the Ukrainian translation. It is rendered implicitly, as its emotive function is encapsulated into the verbal phrase «*молюся тихо*». The latter is adapted pragmatically, aligning with Ukrainian literary norms that often avoid overt interjectional repetition. This contrast demonstrates how interjections in literary translation may be either lexicalized or absorbed into discourse, depending on the stylistic conventions of the target language and the translator's strategy for rendering emotive meaning.

Emotivity in M. Atwood's «The Handmaid's Tale» is frequently conveyed through evaluative adjectives, emotionally marked verbs of perception, and metaphorical nominations that reflect the protagonist's internal state: «*To feel that empty, again, again. I listen to my heart, wave upon wave, salty and red, continuing on and on, marking time*» [7, p. 72]. The target language texts often diverge in the use of equivalents that stylistically and pragmatically match the original: «*Відчуваю цю порожнечу знову і знову. Я слухаю своє серце, солоне й червоне. Хвиля за хвилею. Воно працює і працює, відзначаючи час*» [8, p. 71]; «*Cítim sa taká prázdna, čoraz prázdnejšia. Počúvam svoje srdce, vlnu za vlnou, slané aa červené, idú jedna za druhou, odmeriavajú čas*» [6, p. 88].

The repetition «*again, again*» intensifies the emotional load, suggesting a cycle of emotional exhaustion. Furthermore, the verbs of perception «*feel*» and «*listen*» introduce an introspective focus, emphasizing the embodied nature of human emotional experience. The metaphorical description of the heart as «*wave upon wave*», modified by evaluative adjectives «*salty and red*», merges tactile and visual imagery, evoking pain and the inevitability of time passing.

In the Ukrainian translation, the passage's emotive tone is preserved through the noun «*порожнеча*», which conveys the abstract sense of inner emptiness. The repetition «*знову і знову*» resembles the rhythmic structure of the original and maintains the emotional pressure. However,

the metaphorical structure is partially reorganized through outer partitioning. The image of «*wave upon wave*» is detached from the description of the heart, rendered as a separate sentence («*Хвиля за хвилею*»), and slightly weakens the metaphor's expressiveness.

Meanwhile, the Slovak translation exhibits a different strategy, characterized by explicit emotive amplification. The comparative construction «*taká prázdna, čoraz prázdnejšia*» intensifies the adjective «*prázdna*» by introducing gradation absent in the source language text. Thus, implicit emotivity is made unconcealed. Additionally, the preservation of the metaphor («*vlnu za vlnou*») and the participial structure («*odmeriavajú čas*») maintains both the rhythmic pattern and the metaphorical association between bodily processes and temporal dimensions. As a result, the Slovak version achieves a high degree of emotive and pragmatic equivalence, albeit through slight lexical expansion. The comparative analysis of this text fragment proves that «the system of shifts and stylistic (expressive) changes serves as a useful tool for identifying the modifications that occurred during a translation» [4, p. 391]. Importantly, such shifts do not necessarily result in translation loss. On the contrary, they reveal adaptation strategies aimed at preserving the overall emotive impact within the stylistic conventions of the target language.

Emotions in M. Atwood's novel are often encoded through characters' physiological reactions. For instance, in the sentence «*I can feel my skin growing hot, my heart speeding up*» [7, p. 261], the sensations of rising body temperature and accelerated heartbeat are associated with strong affective states such as fear, anxiety, and emotional tension. Thus, non-verbal signs serve as powerful carriers of emotive meaning in the novel.

In the Ukrainian translation («*Я відчуваю, що шкіра стає гарячою, серцебиття прискорюється*» [8, p. 249]), the translator predominantly relies on achieving semantic equivalence. The verbs «*відчуваю*», «*стає гарячою*», and «*прискорюється*» semantically correspond to the source language text, preserving its neutral tone. The use of this strategy maintains emotivity implicitly, allowing bodily sensations to function as signs of emotion without intensification.

By contrast, the Slovak translation («*Cítim, ako ma páli koža, srdce mi divoko bije*» [6, p. 313]) demonstrates a strategy of expressive amplification. The verb phrase «*ma páli koža*» depicts a stronger sensory image than the neutral «*growing hot*», while the adverb «*divoko*» intensifies the heartbeat description. The addition heightens emotional tension and makes the affective state more explicit, shifting the focus from restrained perception to emotionally charged embodiment. As a result, the Slovak version reproduces the protagonist's emotional agitation more vividly.

Comparatively, both translations preserve the non-verbal semiotic mechanism of emotivity by retaining bodily reactions as the fundamental means of emotional expression. However, they diverge in their degree of emotive explicitness. These differences reflect distinct translational choices that balance faithfulness to the source text with the expressive norms of the target languages, ultimately shaping how readers perceive emotional tension.

K. Nykytchenko and H. Onyshchak assert that a literary text functions as "a multimodal, visual, and graphic text" [2, p. 256] whose verbal and paralinguistic elements form an inseparable unity with pragmatic force. As a result, the translators' decisions are influenced by broader perspectives at the discourse level, including rhythm, punctuation, and implicit meaning. For example, placing words in italics serves as an emphatic marker, underlining the character's feeling of apprehension: «*Don't think that way, Moira would say. Think that way and you'll make it happen*» [7, p. 82]. The translated versions retain a similar emphatic effect: «*Не думай про це, – сказала б Мойра. – Як будеш так думати, це й станеться*» [8, p. 81]; «*Nemysli na to, povedala by Moira. Ak na to budeš myslieť, budeš zodpovedná za to, že sa to stane*» [6, p. 100].

However, while the Ukrainian translation adheres to a strategy of structural and pragmatic equivalence, preserving both the implicitness and the cautionary tone without introducing additional evaluative elements, the Slovak version introduces the phrase «*budeš zodpovedná za to*» which constitutes a discursive addition. The latter points to moral and personal accountability, making the threat more explicit. Such explicitation intensifies the ideological pressure embedded in the dystopian discourse. Thus, in M. Atwood's novel, paragraphemic means contribute to emotive meaning, but must be carefully negotiated in translation.

Conclusions. The conducted comparative translation analysis of M. Atwood's «The Handmaid's Tale» and its Ukrainian and Slovak translations demonstrates that the category of emotivity constitutes a key stylistic and semantic component of the novel and functions as a characteristic feature of dystopian discourse. Emotive meaning in the source language text is realized through expressively loaded lexical choices, metaphorical expressions, syntactic structures, intertextual references, and non-verbal signs. The latter create an atmosphere of oppression, suppressed fear, and inner resistance that is fundamental to Atwood's writing style.

The study has shown that both Ukrainian and Slovak translators strive to preserve the emotivity and the dystopian worldview of the original. Meanwhile, the comparative translation analysis reveals systematic differences in translation strategies that affect the degree of emotive explicitness. The Ukrainian translation generally leans toward semantic and

pragmatic equivalence, preserving emotivity implicitly and aligning with Ukrainian literary norms. By contrast, the Slovak translation frequently employs strategies of expressive amplification and explicitation through lexical additions, intensifiers, colloquial metaphorization, and evaluative modulation. Although the translator adapts emotive meaning to the expressive conventions of Slovak and intensifies the perception of psychological tension, fear, and moral pressure, the translation does not undermine the novel's dystopian character.

The prospects for further research lie in a deeper comparative translation analysis of paragraphemic means used to express emotivity in M. Atwood's novel «The Handmaid's Tale».

BIBLIOGRAPHY

1. Hartmann K. Unlocking the Language: Key Features of Emotions. *Acta Psychologica*. 2024. Vol. 251. P. 1–11. https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104628
2. Nykytchenko K., Onyshchak H. Multimodality as Challenge in Horror Fiction Translation. *Visnyk Universitetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filologicni Nauki*. 2023. Vol. 2, issue 26/2. P. 253–269. https://doi.org/10.32342/2523-4463-2023-2-26/2-16
3. Onyshchak H.V., Popovych Y.V., Pochepetska T.M. Translation Text Analysis as an Essential Part of Future Translator's Training. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 1, Вип. 32. С. 138–142.
4. Šavelová M. Anton Popovič's System of Expressive Changes as a Tool for Translation Criticism and Critical Thinking. *Facing Language and Cultural Education Challenges in the Current World. Conference Proceedings (12 June 2025, Nitra, Slovakia)* / ed. by I. Haringa, I. Poulíková. Verbum : Praha. P. 387–392.
5. Scott G.G., O'Donnell P.J., Sereno S.C. Emotion Words and Categories: Evidence from Lexical Decision. *Cognitive Processing*. 2014. Vol. 15. P. 209–215. https://doi.org/10.1007/s10339-013-0589-6 List of illustrative sources
6. Atwood M. Príbeh služobníčky / preklad z angl. M. Gazdík. Bratislava : Slovart, 2018. 341 s.
7. Atwood M. The Handmaid's tale. London : Vintage Books, 1986. 320 p.
8. Етвуд М. Оповідь служниці / пер. з англ. О. Оксенич. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 272 с.

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 81’42:316.7:821.111(091)
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.227-234

Anna Orel,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
https://orcid.org0000-0002-5573-0057
Kyiv, Ukraine

Svitlana Ivanova,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
https://orcid.org/0009-0003-1580-9996
Kyiv, Ukraine

Lexical Representation of Femininity in Victorian Novels: A Cognitive Linguistic Perspective

Лексична репрезентація фемінності у вікторіанських романах: когнітивно-лінгвістичний аспект

Summary. *The article examines the lexical representation of the concept of femininity in Victorian English fiction. The study focuses on the lexical-semantic field “Woman” and analyzes the system of nominations used to refer to female characters in nineteenth-century British novels. The research material consists of texts by major Victorian writers, including works by George Eliot, William Makepeace Thackeray, Thomas Hardy, Charlotte Brontë, and other authors whose novels reflect social and cultural attitudes toward women in Victorian society.*

The study aims to identify the structure of the lexical-semantic field representing femininity and to determine the semantic, stylistic, and evaluative features of the lexical units that constitute this field. The research is based on the methods of lexical-semantic analysis, contextual interpretation, and elements of conceptual analysis.

The analysis shows that the core of the lexical-semantic field is formed by the nominations ***woman****,* ***lady****, and* ***girl****, which function as the most frequent and semantically significant designations of female identity. Each of these lexemes reflects different aspects of the conceptualization of femininity: the neutral gender category (****woman****), the socially marked and culturally significant ideal of refined female identity (****lady****), and the notion of youth and developmental transition (****girl****).*

Peripheral nominations such as ***lass****,* ***maid****,* ***female****, and* ***gentlewoman*** *introduce additional social and stylistic nuances, while emotive-evaluative*

designations like ***wench***, ***minx***, *and* ***hussy*** *reveal the evaluative dimension of Victorian discourse. Contextual nominations, including creature and thing, illustrate the emotional perception of female characters and often express sympathy or condescension.*

The results of the study demonstrate that the lexical representation of femininity in Victorian novels reflects not only gender identification but also a system of cultural values, social hierarchies, and moral expectations characteristic of nineteenth-century British society.

Key words: *Victorian novel, femininity, concept, lexico-semantic field, lexical representation, cognitive linguistics, gender identity, 19th-century British literature.*

Анотація *У статті досліджується лексична репрезентація концепту фемінності у вікторіанській англійській художній прозі. У центрі уваги перебуває лексико-семантичне поле Woman та система номінацій, що використовуються для позначення жіночих персонажів у британських романах XIX століття. Матеріалом дослідження були тексти провідних вікторіанських письменників, зокрема твори Джорджа Еліота, Вільяма Мейкпіса Теккерея, Томаса Гарді, Шарлотти Бронте та інших авторів, у романах яких відображено соціальні й культурні уявлення про жінку у вікторіанському суспільстві.*

Метою дослідження є визначення структури лексико-семантичного поля, що репрезентує фемінність, а також виявлення семантичних, стилістичних та оцінних особливостей лексичних одиниць, які його формують. У роботі використано методи лексико-семантичного аналізу, контекстуальної інтерпретації та елементи концептуального аналізу.

Результати дослідження показують, що ядро лексико-семантичного поля утворюють номінації woman, lady та girl, які виступають найчастотнішими й семантично найважливішими позначеннями жіночої ідентичності. Кожна з цих лексем відображає різні аспекти концептуалізації фемінності: нейтральну гендерну категорію (woman), соціально маркований і культурно значущий ідеал витонченої жіночності (lady), а також уявлення про молодість і перехідний етап дорослішання (girl).

Периферійні номінації, зокрема lass, maid, female та gentlewoman, вносять додаткові соціальні та стилістичні відтінки, тоді як емоційно-оцінні назви wench, minx і hussy демонструють оцінний вимір вікторіанського дискурсу. Контекстуальні номінації, зокрема creature та thing, відображають емоційне сприйняття жіночих персонажів і нерідко передають співчуття або поблажливе ставлення.

Отже, лексична репрезентація фемінності у вікторіанських романах відображає не лише гендерну ідентифікацію, а й систему культурних цінностей, соціальних ієрархій та моральних очікувань, характерних для британського суспільства XIX століття.

Ключові слова: *вікторіанський роман, фемінність, концепт, лексико-семантичне поле, лексична репрезентація, когнітивна лінгвістика, гендерна ідентичність, британська література XIX століття.*

Introduction. The study of concepts as culturally significant mental structures occupies an important place in modern cognitive linguistics.

Concepts integrate linguistic meanings, cultural knowledge, and evaluative attitudes accumulated in collective experience and reflected in language [8; 11]. The analysis of concepts, therefore, makes it possible to reveal how social and cultural ideas are encoded in language and discourse.

The concept of *Femininity* represents one of the most socially conditioned concepts in linguistic and cultural studies. It reflects culturally constructed ideas about women, their roles, qualities, and behavioral norms within specific historical contexts. Linguistic representations of femininity often reveal dominant gender stereotypes and social expectations embedded in society [1; 22].

Victorian literature provides particularly rich material for studying the linguistic conceptualization of femininity. Victorian women novelists often emphasized the transition to womanhood as an emotional, psychological experience, presenting female development as a process involving personal and social challenges [3].

Victorian society (1837–1901) was characterized by contradictory perceptions of women and their social roles. Dominant ideology promoted the ideal of the *Angel in the House*, emphasizing modesty, domesticity, obedience, and moral purity as essential feminine qualities [21]. At the same time, expanding access to women's education and the spread of early feminist ideas gradually challenged traditional gender norms [6].

These contradictions are also reflected in the linguistic representation of women in Victorian texts. Even neutral lexical nominations may carry implicit social meanings. For example, the term *girl* could express both youthful innocence and a critical commentary on women's social position [6].

Victorian literature not only reflects social values but also participates in shaping them. Previous research has shown that male and female authors may present different perspectives on women's roles and experiences [20]. The present study, therefore, aims to analyze the lexical representation of the concept *of Femininity* in Victorian novels and to compare its linguistic realization in texts written by male and female authors.

Methodology/Methods. In cognitive linguistics, concepts are viewed as mental structures that integrate linguistic meanings with cultural knowledge and evaluative attitudes [15; 16]. Concepts are commonly verbalized through lexical-semantic fields, that is, groups of lexemes united by a common conceptual nucleus.

According to field theory, lexical-semantic fields have a hierarchical organization consisting of a core and a periphery. The core comprises the most frequent and stylistically neutral units that represent the central meaning of the concept, while peripheral elements contain more specific or contextual meanings and often reflect cultural stereotypes [7].

The concept of femininity can therefore be analyzed through lexical nominations referring to women and feminine qualities. Such analysis enables the identification of dominant semantic patterns associated with female identity in Victorian discourse.

The corpus for the study includes Victorian novels by both male and female authors: W. M. Thackeray (*Vanity Fair*), G. Meredith (*The Egoist*), T. Hardy (*Tess of the d'Urbervilles*), G. Eliot (*Adam Bede*, *The Mill on the Floss*), E. Gaskell (*Mary Barton*), C. Brontë (*Villette*), and E. Brontë (*Wuthering Heights*).

Within this corpus, lexical units referring to women and feminine qualities were identified and classified according to their semantic features and contextual usage. The analysis focuses on three lexical-semantic fields: nominations of female persons, abstract nouns referring to womanhood, and adjectives describing feminine qualities. The methodological approach combines lexical-semantic analysis, contextual interpretation, and elements of conceptual analysis.

Results and Discussion. The lexical representation of the concept *Femininity* in Victorian novels can be analyzed through the lexical-semantic field *Woman*. This field includes a group of nominations referring to female persons and reflecting various social, cultural, and evaluative aspects of femininity in nineteenth-century discourse. The analysis of the selected corpus demonstrates that the central position in this field is occupied by the lexemes **woman**, **lady**, and **girl**, which constitute the core nominations due to their high frequency and semantic versatility.

Among these units, the lexeme **woman** functions as the most neutral and universal designation of a female person. In many contexts it simply denotes a female individual in opposition to a man: "*Of course, I know that, as a rule, sensible* ***men*** *fall in love with the most sensible* ***women*** *of their acquaintance*" [9]; *"Tom was almost ready to rush away, with that impatience of painful emotion which makes one of the differences between youth and maiden,* ***man*** *and* ***woman****"* [10]. In such cases the nomination serves as a general category referring to the female gender.

At the same time, the lexeme *woman* may acquire a more abstract meaning and function as a representation of feminine qualities. In this usage it often appears without an article or in constructions emphasizing characteristic traits of femininity. For instance, Hardy describes Tess as "*a* ***visionary essence of woman*** *— a whole sex condensed into one typical form*" [14]. Similar semantic nuances emerge in comparative constructions that highlight emotional sensitivity or moral qualities: "*Too modest, too tender, too trustful, too weak,* ***too much woman*** *to recall it*" [23]. The lexeme may also occur in descriptive phrases such as "*sort of woman*" or "*kind of woman*", which serve to characterize personal traits: "Madame … was yet the sort of woman never to grow old, never to wither" [4]. In some contexts, *woman* additionally functions as a form of address, as in the phrase "*Don't cry,* ***little woman***" [23].

A more socially marked nomination is represented by the lexeme **lady**, which reflects an important cultural ideal of Victorian society. Unlike the relatively neutral *woman*, this lexeme combines social and personal characteristics and therefore functions as an ethnocultural component of the concept of femininity. In its primary meaning *lady* denotes a woman of aristocratic origin, as in the phrase "*a lady of birth*" [18]. At the same time, the nomination may refer more generally to a woman distinguished by refinement, education, and good manners: "*Miss Amelia Sedley ... a* ***young lady*** *not unworthy to occupy a fitting position in their polished and refined circle*" [23].

In Victorian discourse the word *lady* is also frequently used as a polite substitute for the more neutral nomination *woman*. In this sense it may occur in forms of address or expressions of courtesy, for example: "*You should never leave a lady*" [18] or "*Oh ladies, ladies!*" [23]. In addition, the lexeme may denote a wife or the mistress of a household, as in expressions like *"the Major and his lady"* or "*the future lady of Patterne"*. These usages illustrate the close connection between the concept of femininity and social status in Victorian culture.

The nomination *lady* carries both positive and negative evaluative connotations. On the one hand, it is associated with virtues such as modesty, kindness, and refinement: "*She could not but needs to be a true* ***lady***" [23]. On the other hand, the same lexeme may be used ironically to criticize arrogance or social pretension: "*To watch the behaviour of a fine* ***lady*** *to other and humbler women is a very good sport*" [23]. Thus, the word functions not only as a social designation but also as a cultural marker reflecting expectations and norms imposed on women.

Another important element of the lexical core is the lexeme **girl**, which usually refers to a young woman or daughter. For instance, Thackeray writes that "*in the course of a year [she] turned a good young* ***girl*** *into a good young woman*" [23], while Meredith refers to "*his* ***girl*** *... a poetess*" [18]. However, the boundary between the nominations *girl* and *woman* in Victorian discourse is often fluid and influenced by several contextual factors.

Age is the most obvious factor determining the choice between these nominations, since the word *girl* typically refers to young women. Nevertheless, the same person may be described as either a girl or a woman depending on the speaker's perspective: "*Love is such a simple thing when we have only one-and-twenty summers and a sweet* ***girl*** *of seventeen trembles under our glance*" [9]. Another factor is the natural process of maturation, which is frequently verbalized through expressions emphasizing transition from youth to adulthood, as in the phrase "*You'll be a woman some day*" [10]. In addition, the opposition between *girl* and *woman* may reflect emotional or social experience: "*I was once a foolish, romantic* ***girl****; now I am a sickly* ***woman***" [18]. In such contexts the contrast symbolizes the transition from innocence to maturity.

Besides the core nominations, the lexical-semantic field also includes several peripheral units that occur less frequently but contribute to the conceptualization of femininity in Victorian discourse. Among them are the lexemes **lass, maid, female**, and **gentlewoman**, each reflecting particular social or stylistic nuances. The word *lass* typically appears in the speech of common people and often expresses a friendly or affectionate attitude toward the referent: "*A buxom-looking **lass** of sixteen ... came to answer the knock*" [23]. Similarly, the lexeme *maid* or *maiden* refers to a young woman and frequently carries associations with youth and innocence: "*though you might conjure up the image of a lovely woman, she would not in the least resemble that distracting kitten-like **maiden***" [9].

The nomination *female* functions as a more neutral or descriptive term used when the age or personal characteristics of the woman are not emphasized, as in the phrase "*a truly refined English **female***" [23]. Another peripheral nomination is *gentlewoman*, which partly overlaps with the meaning of *lady* but usually denotes a respectable middle-class woman distinguished by education and propriety: "*an English middle-class **gentlewoman***" [4]. These lexical units demonstrate how Victorian discourse represented femininity through categories of social class, morality, and cultural respectability.

In addition to neutral nominations, Victorian novels contain a number of emotionally colored designations of women. Among them are **wench, minx**, and **hussy**, which express the speaker's evaluative attitude toward the female referent. The most frequent of these is ***wench***. Although in modern English the word may have negative connotations, in Victorian discourse it often functions as an affectionate or familiar form of address: "*Come, my **wench** ... and let us wish you luck*" [9]. The lexeme *minx* usually conveys playful reproach and may simultaneously imply admiration for the girl's liveliness or boldness: "*The little artful **minx**!*" [23]. In contrast, the word *hussy* carries a clearly negative evaluation and is used to express moral disapproval: "*You artful **hussy**!*" [14]. Such nominations reveal the evaluative dimension of femininity and illustrate how language served to regulate moral norms in Victorian society.

Finally, certain lexemes function as contextual nominations referring to women in specific communicative situations. Words such as **creature** and **thing** may denote female characters when the speaker wishes to express sympathy, tenderness, or compassion. For example, Thackeray describes a character as "*the best **creature** in the world*" [23], while another passage refers to a woman as "*as pretty a **creature** as ever the sun shone on*" [13]. Similarly, the word *thing* may convey pity or affectionate condescension, as in the phrase "*that natural infirmity of tears ... one of the defects of this silly little **thing***" [23]. In cases of self-nomination, the lexeme *creature* may express humility or low self-esteem, as in the rhetorical question "*I such a humble foolish **creature**?*" [23].

Taken together, these lexical units form a complex system representing the concept of femininity in Victorian literature. Core nominations provide general designations of female identity, while peripheral and evaluative units reflect social hierarchy, moral expectations, and emotional attitudes toward women. Through this network of lexical choices, Victorian novels reveal how femininity was linguistically constructed and culturally interpreted in nineteenth-century English society.

Conclusions. The analysis of Victorian novels demonstrates that the concept of Femininity is represented through a complex lexical system forming the lexical-semantic field *Woman*. The core of this field is constituted by the nominations *woman*, *lady*, and *girl*, which occur most frequently and perform the primary function of designating female identity in the analyzed texts. At the same time, these lexemes differ in their semantic and pragmatic characteristics. While *woman* functions as the most neutral and universal nomination referring to a female person, *lady* reflects a culturally significant social ideal associated with refinement, education, and social status. The lexeme *girl* primarily denotes youth but may also indicate immaturity or limited life experience, which demonstrates the fluid boundaries between different stages of female identity in Victorian discourse.

The lexical-semantic field is further expanded by peripheral nominations such as lass, maid, female, and gentlewoman, which reflect specific social and stylistic nuances of nineteenth-century English. In addition, emotive-evaluative nominations, such as *wench*, *minx*, and *hussy*, reveal the evaluative dimension of femininity and demonstrate how language expresses moral judgments and social attitudes toward women. Contextual nominations like *creature* and *thing* illustrate the subjective and emotional perception of female characters, often conveying sympathy, tenderness, or condescension.

Thus, the lexical representation of femininity in Victorian novels reflects not only biological gender but also a system of cultural values, social hierarchies, and moral expectations characteristic of nineteenth-century British society. The analyzed nominations demonstrate that the linguistic conceptualization of women in Victorian discourse is closely connected with ideas of social status, behavioral norms, and gender roles. Consequently, the study of lexical nominations contributes to a deeper understanding of how literary discourse participates in constructing and transmitting cultural models of femininity.

BIBLIOGRAPHY

1. Кисельова А. Л. Концепт «Жіночність» у вікторіанській лінгвокультурі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2007. 20 с.
2. Криворучко С. Концепція феміністичної критики // Питання літературознавства. – 2015. – № 91. – С. 209–219.

3. Bilston S. The Awkward Age in Women's Popular Fiction, 1850–1900: Girls and the Transition to Womanhood. New York: Oxford University Press, 2004. 224 p.
4. Brontë C. Villette. London: Penguin Classics, 2004. 624 p. (Original work published 1853).
5. Brontë E. Wuthering Heights. London: Penguin Classics, 2003. 416 p. (Original work published 1847).
6. Byler L. Girl. *Victorian Literature and Culture*. 2023. Vol. 51, no. 3. P. 415–418. https://doi.org/10.1017/S1060150323000013
7. Caine B. English Feminism, 1780–1980. Oxford: Oxford University Press, 1997. 336 p.
8. Croft W., Cruse D. A. Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 374 p.
9. Eliot G. Adam Bede. London: Penguin Classics, 1985. 592 p. (Original work published 1859).
10. Eliot G. The Mill on the Floss. London: Penguin Classics, 2003. 560 p. (Original work published 1860).
11. Evans V. Cognitive Linguistics: A Complete Guide. 2nd ed. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2019. 848 p.
12. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
13. Gaskell E. Mary Barton. Oxford: Oxford University Press, 2008. 496 p. (Original work published 1848).
14. Hardy T. Tess of the d'Urbervilles. London: Penguin Classics, 2003. 536 p. (Original work published 1891).
15. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 276 p.
16. Langacker R. W. Cognitive Grammar: A Basic Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2008. 576 p.
17. Medvid N., Odintsova O. Concept and lexical units in modern linguo-cognitive research. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies*. 2024. No. 31. P. 30–34. https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-31-6
18. Meredith G. The Egoist. London: Penguin Classics, 2001. 608 p. (Original work published 1879).
19. Mills S. Feminist Stylistics. London: Routledge, 1995. 282 p.
20. Novosadska O. Metaphorical verbalization of the concept "Woman" in the Victorian novels of Mary Braddon. *Linguaculture*. 2020. Vol. 11, no. 1. P. 113–122. https://doi.org/10.47743/lincu-2020-1-0165
21. Ruskin J. Of Queens' Gardens. In: Sesame and Lilies. London: Smith, Elder & Co, 1864.
22. Sunderland J. Language and Gender. London: Routledge, 2006. 376 p.
23. Thackeray W. M. Vanity Fair. London: Penguin Classics, 2001. 816 p. (Original work published 1848).

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 81. 24
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.235-247

Hanna Polishchuk,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Translation, Applied and General Linguistics,
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
https://orcid.org/0000-0002-9547-4959
Kropyvnytskyi, Ukraine

Intelligibility as the primary construct in phonological control of spoken interaction

Зрозумілість як основний конструкт фонологічного контролю усної взаємодії мовців

Summary*. The paper gives an overview of phonological control descriptors for spoken interaction, which are analyzed from a CEFR-oriented perspective (Common European Framework of Reference). Focusing on intelligibility as the key factor in phonological control of spoken interaction, the following problems are to be solved: to make analysis of the studies which lay theoretical background for our work, clarify the definition of phonological control and examine its role in avoiding communication breakdowns in spoken interaction. Phonological control, being a significant aspect of linguistic competence of language learners, has been examined as a grid with three categories: Overall phonological control, Sound articulation and Prosodic features (stress and intonation) with intelligibility as a key factor in discriminating between them. Intelligibility has been highlighted as an extensively researched topic in contemporary studies on English phonology due to the shift of scholarly focus on how much effort if required from the interlocutor to decode the speaker's message instead of on accent eradication and accuracy. Focusing on the avoidance of communication breakdowns of spoken interaction, where intelligible pronunciation plays a crucial role, it has been underlined that proficient users of language (C1-C2) should be equipped with both segmental and suprasegmental knowledge. Prosodic factors have been recognized as even more important than segmentals in conveying the speaker's intended message to the listener (talk management devices such as taking a turn, yielding a turn, interrupting and asking for confirmation). Phonological control has been proved to be an important contributing factor to an overall language proficiency, demanding a lot of attention and effort. Control of prosodic features as well as spoken discourse functions of intonation (management of new and old information; interactional moves involving contrast, correction/repair, and contradiction) has to be taken into serious consideration since that transfer of intonation patterns appears to be a common problem contributing to miscommunication.*

Key words: *intelligibility, oral interaction, phonological control, sound articulation, prosodic features, communication breakdown.*

***Анотація**. У статті узагальнено сучасні вимоги до усної взаємодії мовців з урахуванням фонологічного контролю над іншомовним діалогічним мовленням, який було проаналізовано з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Розглянуто існуючі підходи до визначення поняття зрозумілість як ключового фактору фонологічного контролю усної взаємодії та наголошено на його значущості в процесі усної взаємодії мовців. Фонологічний контроль як важливий аспект лінгвістичної компетентності розглянуто як модулятор трьох взаємопов'язаних рівнів: загального фонологічного контролю, контролю артикуляції звуків, просодичного контролю, де зрозумілість виступає ключовим фактором. Завдяки зміні фокусу уваги багатьох дослідників з чіткості та відсутності акценту у вимові на кількість зусиль, що має прикласти співрозмовник для декодування повідомлення, тема зрозумілості вимови посідає центральне місце у сучасних дослідженнях. Наголошуючи на вирішальній ролі зрозумілої вимови у запобіганні комунікативних збоїв, автором підкреслюється необхідність поглибленого опанування автономними користувачами англійської мови як іноземної сегментним та супрасегментним рівнями мови. Підкреслено провідну роль просодичних характеристик у процесі усної взаємодії (передача інтенції мовця, перехід ходу в розмові, переривання розмови, тощо), порівняно з артикуляцією окремих звуків задля збереження зрозумілості висловлювання. Отже, фонологічний контроль визнано провідним чинником, що сприяє підвищенню загального рівня володіння мовою, що вимагає контролю за інтонаційним оформленням мовлення, де функціям інтонації (управління старою та новою інформацією, інтеракційні ходи: контраст, корекція, заперечення) надається першочергове значення, адже заміна інтонаційних зразків у процесі усної взаємодії суттєво впливає на зрозумілість висловлювання, що призводить до збоїв у комунікації.*

***Ключові слова:** розбірливість, усна взаємодія, фонологічний контроль, артикуляція звуків, просодічні особливості, порушення комунікації.*

Introduction. No one will deny that in today's globalized and digitalized world, the spread of English is unprecedented and the importance of this language is unquestionable, as more than 2.5 billion people speak English and it is the official language of 400 million [7], being reinterpreted by scientists as a lingua franca. English has become the language for global communication in the 21st century with non-native speakers outnumbering native speakers where pronunciation is among the key factors for successful and effective communication in this era of globalization [10, c.1]. Current war in Ukraine has doubled the efforts of the country in approaching the European Union, substantiated by its application to join the European Union (EU) that will result in immediate and far-reaching perspectives for educational challenges: English as a foreign language has been given the major importance aiming at integrating in European educational, cultural, economic, political space, etc. and this movement cannot be realized without highly professional teachers, interpreters etc., whose overall language proficiency meets the standards of

European Union. The spread of English language examinations and systems of evaluation such as the Common European Framework of Reference (the CEFR) across the world, the increasing significance of interactive skills in a global world and the desire for objective standards in English language education all create push to the forefront the need for revisiting of how phonological control is realized in the creation of successful oral interaction.

Materials and Methods. The general scientific methodological foundation of the work is anthropocentric paradigm of present-day linguistics which is oriented to consider spoken interaction as major speech activity of man aimed at establishing and maintaining social relationships with the interlocutor while negotiating meaning. Explanativity and expansionism are interrelated in the research, since it brings together a significant amount of data of various linguistic theories, due attention is given to the latest achievements of phonological studies which allow to provide argumentation and explanatory power to analyze phonological control of spoken interaction from the point of phonological control that drive better decisions and outcomes.

Results and Discussion. The fact of neglecting pronunciation, marginalization of pronunciation research and teaching has been underlined by many researchers in L2 phonology [14; 22; 8; 9; 20; 19; 26; 27; 12; 15; 16; 18] due the decline of audiolingualism, as well as a result of research emerging in the late 1960s and early 1970s suggesting that it was impossible for learners to acquire a native-like accent. It was believed that pronunciation instruction could not be effective, in part because of the unrealistic goal of native-like speech in L2 learners, and also because the results of the research findings claimed that instruction had a negligible impact on oral production. The lack of attention to pronunciation teaching in otherwise authoritative texts has resulted in limited knowledge about how to integrate appropriate pronunciation instruction into second language classrooms [8, c. 373, 476; 26, c. 6; 19, c. 37]. Levis, for instance, observed that "present intonational research is almost completely divorced from modern language teaching and is rarely reflected in teaching materials" [15, c. 37]. Furthermore, communicative language teaching de-emphasizes drills of the kind that are usually used to practice pronunciation (repetition, for example). However, this shift away from teaching pronunciation has left language learners at a disadvantage, because they are not being taught pronunciation in traditional language classrooms, but this should not result in pronunciation instruction being excluded from the curriculum. As claimed by Baker [1, c. 83], lack of research into pronunciation is surprising considering the essential role that pronunciation plays in successful communication and certainly

intelligible pronunciation is important not only for interactions involving native, non-native speakers but for adequate interpreting them as well. Roach [26, c. 6] finds it encouraging that in recent years there has been a significant growth of interest in pronunciation teaching and many new publications on the subject. It is important that learners nowadays shouldn't try to speak with a perfect RP accent. To claim this mixes up models with goal: the model chosen is BBC (RP), but the goal is normally to develop the learner's pronunciation sufficiently to permit effective communication with native speakers. In 1909 it was first published by Jones: "Good" speech may be defined as a way of speaking which is clearly intelligible to all ordinary people. "Bad" speech is a way of talking which is difficult for most people to understand…A person may speak with sounds very different from those of his hearers and yet be clearly intelligible to all of them, as for instance when a Scotsman or an American addresses an English audience with clear articulation. Their speech cannot be described as other that 'good' " [13, c. 4-5].

As stated by Derwing and Munro [8, c. 476], the recent revival of interest in pronunciation research has brought a change of focus away from native-like models toward easy intelligibility, though the lack of attention to pronunciation teaching in otherwise authoritative texts has resulted in limited knowledge about how to integrate appropriate pronunciation instruction into second language classrooms. Researchers have acknowledged that intelligibility, the extent to which the listener can identify the speaker's intended words, is a two-way process involving both listener and speaker [31, c. 69; 10, c. 5]. Thus, an attempt is made to underline the interaction of phonology and oral discourse where phonology (specifically the prosodic or suprasegmental elements) provides senior students with all the possible rhythm and intonation combinations. Spoken discourse and situation is what determines the most appropriate choice of prosody in any given situated utterance, thus, an overview of the strategies will be discussed used by English speakers to emphasize new or contrastive information and to de-emphasize given or noncontroversial information (what is already known or shared), as considered by Celce-Murcia and Olshtain, English speakers utilize prosody for information management and interactional management [5, c. 47]. In other words, in any language class where oral skills are taught, the interaction of discourse and prosody has to be highlighted and taught since contextually appropriate control of rhythm and intonation are an essential part of oral communicative competence. Generally speaking, as Derwing and Munro claim, in determining pedagogical priorities, it is essential to have an accurate understanding of the target language's phonological system first [9, c. 385].

The results of the numerous mentioned above research findings, the importance of conversational skills that are of growing importance today, were updated and taken into consideration by the Common European Framework of Reference Companion Volume (CEFR), where the main message is that language learning should be directed towards enabling learners to act in real life situations expressing themselves and accomplishing tasks of different nature, with the action oriented approach putting the co-construction of meaning through interaction at the centre of teaching and learning process [6]. In the volume the speakers' overall language proficiency is actualized in four communicative activities: reception, production, interaction, and mediation; and interaction has been defined as participation of at least two individuals in an oral and/ or written exchange in which production and reception alternate and may in fact overlap in oral communication. Learning to interact thus, involves more than listening to receive and to produce utterances": human beings use language in various contexts to "negotiate" meaning, or simply stated, to get one idea out of your head and into the head of another person and vice versa, so, when language is used for interaction as communicative activity and knowledge of language resources (phonology, grammar and vocabulary) is put into action, applying typically listening and speaking in oral communication [5], the domain of communicative language competence, in particular, the learner's linguistic competence comes to the fore, including lexical, grammatical, phonological, semantic and other dimensions of language as system [6, c. 129]. In short, a learner needs to know how to activate accurately pronunciation, grammar and vocabulary, being an active participant of spoken interaction, where pronunciation is of crucial importance, as stated by researches [14; 28], as it often creates the first and most lasting impression, frequently outweighing the importance of grammatical accuracy or vocabulary range in initial encounters.

Being an important contributing factor to an overall language proficiency, the importance of phonological control is highlighted, as it largely depends on the speakers' ability to integrate knowledge of the English sound system with knowledge of grammar and lexicon, because without sound systems there would be no spoken language and no oral communication [5, c. 35]. The importance of this integration is vital for appropriate and effective spoken interaction: the sound system and listening; the sound system and inflectional morphology; the sound system and the lexicon as the sound system is a major resource of creating meaning, relating to every aspect of the language when the learner listens, speaks, reads etc. As described by Baker [1, c. 83], pronunciation plays the essential role in successful communication, and intelligible pronunciation is important not only for interactions involving non-native speakers, but for native

speakers as well, because pronunciation dramatically affects the ability of language learners and speakers to make themselves understood and to understand the speech of others, as some elements of pronunciation affect intelligibility a great deal [17]: learners who consistently mispronounce a range of phonemes can be extremely difficult for a speaker from another language community to understand, and this can be very frustrating even for those who may have a good command of grammar and lexis, but have difficulty in understanding and being understood by a native speaker [14, c. 11].

Phonological control, being a significant aspect of linguistic competence of language learners, from an extensive review of the literature and consultation with experts, has been identified as a grid with three categories: Overall phonological control, Sound articulation and Prosodic features (stress and intonation) with intelligibility as a key factor in discriminating between them (the focus is on how much effort is required from the interlocutor to decode the speaker's message) [6, c. 133], e.g., in the context of overall phonological control, learners are supposed to employ the full range of phonological features in the target language with sufficient control to ensure intelligibility throughout and articulate virtually all the sounds of the target language, some features of accent(s) retained from other language(s) may be noticeable, but they do not affect intelligibility [6, c. 134].

Intelligibility is a central topic topic in contemporary studies on English phonology due to the shift of scholarly focus on how much effort if required from the interlocutor to decode the speaker's message instead of on accent and accuracy [22; 14; 26; 17; etc.]. As stated by Munro and Derwing: "Intelligibility refers to the extent to which an utterance is actually understood" [22, c. 291]; the intelligibility principle is based on the assumption that "learners simply need to be understandable", it means that the listener should understand the speaker's message without the need for repetition or rephrasing the utterance. It is not known when intelligibility was first discussed in connection with language teaching. As Munro claims, however, the term goes back at least as far as Henry Sweet's (1900) book on practical language study where intelligibility was explored as a guiding principle in the teaching of pronunciation, which, for him, was foundational in L2 learning. A half-century later, Abercrombie (1949) published his well-known article, articulating for perhaps the first time the dictum that second language learners should aim for a "comfortably intelligible" pronunciation rather than for a native-like accent. Still later in the 20th century, Gimson (1962) published his popular volume on English pronunciation. Revised by Cruttenden and now in its eighth edition (Gimson, 2008), it refers extensively to intelligibility, emphasizing that learners need not sound like native speakers.

Meanwhile, over the past 40 years, intelligibility has taken its place in a wide range of pedagogical materials (e.g., [9],), as well as in research agendas relating to World Englishes [26; 30] and L2 pedagogy [1; 22; 23; etc.). Intelligibility has been an active area of discussion and study for a very long time. Nor is there any reason to believe that concern about this topic will diminish in the near future as it is a fundamental requirement in human spoken interaction. In short, Munro argues, intelligibility is a well-established construct with a firm foundation in empirical and pedagogical traditions [21]. And there are serious reasons for such attention: undoubtfully, the learner's vocabulary choice, wrong grammar structure, etc., may contribute to a loss of understanding, but the most noticeable is a loss of phonetic intelligibility as one can't interpret a word that is mispronounced and intelligibility is damaged, as it is "the initial layer of talk through which speakers construct and listeners decode and interpret linguistic signals" [25, c. 7], and each [speaker and listener] carries the responsibility to be understood; each must make an effort to understand [2, c. 329]. Thus, in the context of sound articulation control [6, c. 134], the learners have to articulate virtually all the sounds of target language with clarity and precision (C2), with high degree of control (C1). In the context of prosodic features control, the learners have to produce smooth, intelligible spoken discourse with only occasional lapses in control of stress, rhythm and/or intonation, which do not affect intelligibility or effectiveness (C2); to exploit prosodic features (stress, rhythm and intonation) appropriately and effectively in order to convey finer shades of meaning (e.g., to differentiate and emphasize).

Consequently, we take the view that to be considered proficient users of language (C1-C2), equipped with both segmental and suprasegmental knowledge, learners should focus on the avoidance of communication breakdowns of spoken interaction, where intelligible pronunciation plays a crucial role, e.g., breakdowns in the segmental system that are most likely to interfere with intelligibility, as in "*Don't sleep on the floor" / "Don't slip on the floor*" or "*Bed time?" as "Bad time*?", occurring both in consonantal system as in the following examples [taken from 24; 4]: We saw a *vole/foal* by the river; She bought an expensive *van/fan*; He had a *view/few*; The *vines/fines* are quite high; The USA has *vast/fast* motorways; Be careful! He's *thinking/sinking*; What's the matter? Your *thumb/sum* doesn't work right; There's a *path/pass* high up in the mountains; Every *mouth/mouse* is different; That *moth/moss* was shown in a television programme; We're hoping for *peace/peas*; The *price/prize* was wonderful; It was full of *lice/lies*; Be careful, don't *sip/zip* it too fast; She heard a *bus/buzz*; He only has a few *pence/pens* left; My *heart/art* is the most important thing for me; The *hair/air* is very thin; It's near the *hedge/*

edge; We must *heat/eat* up the potatoes; She's lost her *hearing/earring*; One of the *cards/guards* is missing; What a beautiful *curl/girl*!; My *cold/gold* has gone; Sarah's *class/glass* is quite big; There's no *clue/glue*; I could see her *back/bag* in the crowded train; He cut through the *lock/log*; Did you see the *ghost/coast*?; There was something wrong with the *drains/trains*; She *tied/dyed* the scarf; They saw a *trunk/drunk* lying on the ground; He *writes/rides* very well; This *cart/card* has just arrived; My brother *hit/hid* the ball; He has never made a *bet/bed*; You have to *dry/try* it out; Have you got a *pet/bet*?; There's a *pin/bin* in the corner; She saw some *pears/bears* in the garden; The *peach/beach* was dirty; Have you seen the *plays/blaze*?; The *rope/robe* is too short; What does *tripe/tribe* mean?; The doctor looked at the *rip/rib*; Look out! He's *choking/joking*; The audience *cheered/jeered* at her speech; It's not a little fir tree, it's a *larch/large* tree; What happened to your *chin/gin*?; Small *shops/chops* are often expensive; The *dishes/ditches* need cleaning; I couldn't *mash/match* these things up; She enjoys *washing/watching* the children; The water goes through a *lead/red* pipe; Let go of my *list/wrist*; She weighed the packet, and found the weight was *light/right*; The examiner is *collecting/correcting* the exam papers today; He dialed a *long/wrong* number; *Mr. Lyon/Ryan* is here; The *surprise/supplies* came late; It was a great *flight/fright*; This *veal/wheel* is no good; The *vest/west* is over there; The *west/vest* is very warm; The country's *vines/wines* are famous; You don't see many *veils/whales* in this area; He never wrote a *verse/ worse* play; He's cooking something odd, with *yam/jam* in it; All the *yolks/jokes* were bad; The *years/jeers* have gone by; She says she saw a *yeti/jetty* when she was on holiday; and in the system of vowel sounds: The *beans/bins* were quite cheap; I'm going to *leave/live* with my brother; Did you *feel/fill* it?; The *peach/pitch* was bad; He *beat/bit* the dog; The children were badly *beaten/bitten*; You have been using my *pan/pen*, haven't you?; He lost his *bat/bet*; I can see a *band/bend* ahead; We heard the *cattle/kettle* from a long way away; I like my fish cooked in *butter/batter*; He's worried about his *uncle/ankle*; Put the *rug/rag* on the floor; Here's a *cup/cap* for you; I've lost the *truck/track*; They couldn't find the *fox/forks*; The *pot/port* was very old; We saw the *spot/sport*; The *cod/cord* isn't very good; The *cock/cork* has been stolen; The *hole/hall* is enormous; I think your *bowl/ball* is in the kitchen; The *coal/call* was delayed; We're going to the *show/shore* next week; He works for a *firm/farm* in the north; I've lost my *purse/pass*; The *first/fast* train leaves at seven o'clock; He's sitting in the *shade/shed*; The *paper/pepper* is on the table; I can't remember what the *date/debt* was; Please *taste/test* this wine; They are *sailing/selling* their boat next week; They gave her three *chairs/cheers*; The *bear/beer* was awful; The *pear/pier* is rotten; He is *rarely/really* unhappy; The

driver of that car is *staring/steering* at us; also cases when intelligibility is seriously damaged by a single error (as with *can/can't*) or when listeners can't process speech successfully in real time (as in *soup/soap*; *occurred vs. awkward*) happen due to the absence of overall phonological control and control of sound articulation. In line with the above, a loss of intelligibility has at times been reported to result in human tragedy, when over the past several decades, the NASA aviation reporting system has documented thousands of cases of communication breakdowns between pilots and air traffic controllers, many the result of unintelligibility, when ATC cleared the aircraft to descend "*two four zero zero*", but the pilot read back the clearance as, "*OK. Four zero zero*", interpreted the number "two" as the preposition "to": the aircraft then descended to 400 feet (122 meters) rather than what the controller had meant, which was 2,400 feet (732 meters). Tragically, as a result of this misinterpretation of *two* as *to,* four crew died [21, c. 8]. This example clearly indicates that the lack of control of sound articulation has proved to have serious consequences on the communication level, but phonological control of prosodic features (the patterns or rhythm (i.e., the timing of syllable length, syllable stress and pauses) and intonation contours (i.e., pitch patterns) that accompany sound sequences) when language is used for spoken interaction has been reported to be of even greater significance.

Prosodic factors have been underlined [3; 11; 5] to be even more important than segmentals in conveying the speaker's intended message to the listener, talk management devices such as taking a turn, yielding a turn, interrupting and asking for confirmation are typically signaled by prosodic features rather than by sounds or lexemes: "a pause in the wrong place, an intonation misunderstood...and the whole conversation went awry" [5, c. 31]. Thus, while negotiating meaning in spoken interaction, intonation gives major clues to follow the intentions of the speaker which communicate emphasis and make clear the relationship between ideas so that listeners can readily identify these relationships and better understand the speaker's meaning [11, c. xii]; cues about the attitude of the speaker (formality, respect, politeness, doubt, anger, irony, etc.), or how he feels about what he is saying: when listening to people speaking, clear messages about their attitude from the ways things are said are received by listeners, as to whether someone is interested, bored, being kind, being honest or lying, etc. J. B. Gilbert explained that it is not usually efficient to teach individual sounds without establishing some basic understanding of the English system of rhythm, as people learning new languages tend to practice new sounds in the rhythm of their first language, and this makes it harder to get the target sounds right [11, c. xii].

Researchers emphasize the interactional management function of prosody in English, when it allows the speaker to segment intonation into

meaningful word-groups: e.g., to make a pause at the end of a meaningful word group, as in *John said: The boss is an idiot* and *John, said the boss, is an idiot*, when the same words with different prosody express different meanings, so the speaker should aim at appropriate segmentation to avoid misinterpretation or confusion on the part of the listener. Also, it helps the speaker to signal new or important information versus old and less important information: usually words expressing new information are spoken with strong stress and high pitch at the end of an utterance, old information is generally spoken with weak stress and low pitch (e.g. Can I *help* you? Yes, please, I am looking for um*brella* - Something *ca*sual? Yes, with *stars* on it. *Green* stars) [5, c. 36]. And it matters, because the linguistic and social context establishes whether any piece of information is old or new and whether or not it is relevant. Several moves of interaction management function of prosody include: moves involving contrast as the speakers signal contrast using strong stress when they want to shift the focus of attention or create contrast (*A: I'd like Apples, please /B: Would you like the YELlow or the RED ones?*); moves involving contradictions or disagreements when speakers shift focus from one constituent to another (A*: It's HOT/B: It's NOT hot; A: It IS hot/B: Come on, it's not THAT hot)*; and moves involving self-correcting or correcting interlocutors in the process of conversation. This type of interactional management is called repair (correction is often similar to disagreement from a prosodic point of view**)**: *You speak German, don't you? Not German, French.* In line with the above, Celce Murcia and Olshtain offer to control prosody perhaps as much as (if not more than) control of the target language's vowel and consonant sounds for effective oral communication; in a speaker's conversational performance, matters such as relinquishing the floor to another speaker, taking a turn, interrupting, or asking a confirmation question as opposed to making a statement are all things that are often signaled by prosodic features rather than by sound segments or by syntactic or lexical elements, and may affect the speaker's conversational style and the listener's ability to make inferences. It colors the speaker's level of politeness, of cultural appropriacy, and compliance with social rules [5, c. 31]. Indeed, phonological control has been proved to be an important contributing factor to an overall language proficiency, demanding a lot of attention and effort, taking into serious consideration control of prosodic features as well as spoken discourse functions of intonation (management of new and old information; interactional moves involving contrast, correction/repair, and contradiction) [5, c. 47], since research shows that transfer of intonation patterns appears to be a common problem contributing to miscommunication.

Conclusion. This paper cannot give an exhaustive account of intelligibility as a key factor in phonological control of spoken interaction, but

the overview of existing approaches to the study clearly indicated phonology as the primary means through which oral language processing of semantic meaning and pragmatic functions takes place, as without sound systems there would be no spoken language and no oral communication. Intelligibility is acknowledged as the primary construct in phonological control and we advocate the importance of educational efforts to be directed at intelligibility enhancement of learners' pronunciation, instead of focusing on their accent eradication as proficient users of the target language should be able to employ the full range of phonological features in the target language with a high level of control – including prosodic features such as word and sentence stress, rhythm and intonation – without affecting intelligibility of the message. The learners should have every opportunity to develop intelligible pronunciation and to comprehend a variety of speakers and dialects in the target language as the lack of phonological competence has proved to have serious consequences on the communication level, they couldn't be able to interact in informal situations in clear, fluent, well-structured language on a wide range of general and specialized topics, conveying style, register and finer shades of meaning precisely, conveying many nuances and cultural allusions on top of the main message, though expression may not always reflect the appropriate conventions. The role of prosody for interactional management has been estimated, so senior learners of English need to practice the prosodic characteristics of such interactional management strategies in realistic dialogue sequences. Finally, phonological control has been proved to be an important contributing factor to an overall language proficiency.

BIBLIOGRAPHY

1. Baker A. A. ESL teachers and pronunciation pedagogy: Exploring the development of teachers' cognitions and classroom practices. In. J. Levis & K. LeVelle (Eds.). Proceedings of the 2nd Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference, Sept. 2010. P. 82–94. Ames, IA: Iowa State University.
2. Berns M. World Englishes, English as a lingua franca, and intelligibility. World Englishes, 2008. Vol 27(3/4). P. 327–334.
3. Breitkreutz Judith A., Derwing Tracey M., Rossiter Marian J. Pronunciation Teaching Practices in Canada. TESL Canada Journal /Revue TESL Du Canada. Vol. 19, No.1, 2001. P.51–61.
4. Catford J.C. A Practical Introduction to Phonetics. Oxford: Oxford University Press. 2001. 248p.
5. Celce-Murcia M., Olshtain E. Discourse and context in language teaching: a guide for language teachers. / Marianne CelceMurcia, Elite Olshtain. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 279 p.
6. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe 2020. Publishing,

Strasbourg, available at www.coe.int/lang-cefr. – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, available at www.coe.int/lang-cefr.
7. D. Crystal. The Cambridge Encyclopedia of the English Language/ Cambridge: Cambridge Univ. press. 1995. 489p.
8. Derwing T.M., Munro M. J. Putting accent in its place: Rethinking obstacles to communication. Language Teaching. 2009. Vol. 42(4). P. 476–490. doi:10.1017/S026144480800551X
9. Derwing, T. M., & Munro, M. J. Second language accent and pronunciation teaching: A research-based approach. TESOL Quarterly, 2005. Vol. 39. P. 379–397. http://dx.doi.org/10.2307/3588486
10. Di D. T. V. Teaching English pronunciation for international intelligibility. Science and Technology Development Journal, 2024. Vo. 27(SI). P. 1–7.
11. Gilbert J. B. Clear Speech. Pronunciation and Listening Comprehension in North American English. 4th Edition. Cambridge University Press, 2012. 174p.
12. Ikhsan, M. Factors influencing students` pronunciation mastery at English department of STKIP PGRI West Sumatera. Al-Ta Lim Journal, 2017. Vol. 24 (2). doi:http://dx.doi.org/10.15548/jt.v24i2.279].
13. D. Jones. The Pronunciation of English. Cambridge: Cambridge University Press, 1956. (4th edn, first published 1909).
14. Kelly G. How to teach pronunciation. Pearson Education Limited, 2000. 154p.
15. Levis J. Intonation in theory and in practice, revisited. TESOL Quarterly, 1999. Vol. 33. P. 37–54.
16. Levis J. Assessing speech intelligibility: Experts listen to two students. In. J. Levis & K. LeVelle (Eds.). Proceedings of the 2nd Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference, Sept. 2010. Ames, IA: Iowa State University. P. 56–69.
17. Levis J.M. Intelligibility, Oral Communication, and the Teaching of Pronunciation. Cambridge Applied Linguistics. Cambridge University Press, 2018. John Levis. Revisiting the Intelligibility and Nativeness Principles. Journal of Second Language Pronunciation, Volume 6, Issue 3, Nov 2020. P. 310–328 https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/jslp.20050.lev
18. John Levis. Revisiting the Intelligibility and Nativeness Principles. Journal of Second Language Pronunciation, 2020. Volume 6, Issue 3. p. 310–328 https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/jslp.20050.lev
19. Pedro L. Luchini. A New Approach to Teaching Pronunciation: An Exploratory Case Study. The Journal of Asia TEFL, 2005. Vol.2, No. 2. P. 35–62.
20. Shem Macdonald. Pronunciation-views and practices of reluctant teachers. Prospect, 2002. Vol. 17, No. 3. P. 3–18. https://www.researchgate.net/publication/285517759
21. Munro, M. J. Intelligibility: Buzzword or buzzworthy? In. J. Levis & K. LeVelle (Eds.). Proceedings of the 2nd Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference, Sept. 2010. Ames, IA: Iowa State University. P.7–16.
22. Munro, M. J., & Derwing, T. M. Processing time, accent, and comprehensibility in the perception of native and foreign-accented speech. Language and Speech, 1995. Vol. 38(3). P. 289-309.
23. Nowacka, M. English Phonetics Course: University Students' Preferences and Expectations. Research in Language, 2022. Vol. 20(1). P. 71–84. https://doi.org/10.18778/1731-7533.20.1.05

24. O'Connor J.D., Fletcher C. Sounds of English. Longman, 1998. 125p.
25. Pennington, M., & Rogerson-Revell, P. English Pronunciation Teaching and Research. London: Palgrave Mcmillan, 2019. 515 p.
26. Roach P. English Phonetics and Phonology. A practical course. Cambridge University Press, 2009. 227 p.
27. Saito, K. Effects of Instruction on L2 Pronunciation Development: A Synthesis of 15 Quasi-Experimental Intervention Studies. TESOL Quarterly, 46(4), 2012. P.842–854. doi: 10.1002/tesq.
28. B. Tomlinson. Materials development for language learning and teaching. Language Teaching, 2012. Vol. 45, No. 2. P. 143–179. DOI:10.1017/S0261444811000528
29. Vančová H. Current Issues in Pronunciation Teaching to Non-Native Learners of English. Journal of Language and Cultural Education, 7(2), 2019. P. 140–155. https://sciendo.com/article/10.2478/jolace-2019-0015?utm_source=trendmd&utm_medium=cpc&utm_campaign=trendmdcredit
30. Wells, John C. "Goals in Teaching English Pronunciation." In Dziubalska-Kołaczyk and Przedlacka 2005, 101–10. 11p. https://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/poznan03_wells.pdf .
31. Beth W. Zielinski. The listener: No longer the silent partner in reduced intelligibility. System. Volume 36. Issue 1. March 2008. P. 69–84. https://doi.org/10.1016/j.system.2007.11.004

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111'28:185.8183
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.248-254

Ganna Prihodko,
Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Philology and Lingoudidactics,
Zaporizhzhia National University
https://orcid.org/0000-0001-6220-5333
Zaporizhzhia,Ukraine

Oleksandra Prykhodchenko,
PhD in Philology,
Associate Professor at the Department of
Foreign Languages for Specific Purposes,
Zaporizhzhia National University
https://orcid.org/0000-0002-8468-2453
Zaporizhzhia,Ukraine

Communicative strategies and tactics of publicistic discourse: overview

Комунікативні стратегії і тактики публіцистичного дискурсу: огляд

Summary. *Publicistic discourse plays a pivotal role in the construction of social reality and the formation of public opinion in contemporary media space. Functioning at the intersection of political, cultural, and ideological domains, it serves not only as a channel of information but also as a powerful instrument of persuasion and value orientation. The present article investigates the communicative strategies and tactics characteristic of English-language publicistic discourse, with particular attention to their pragmatic, stylistic, rhetorical, and ideological dimensions. The study identifies persuasion, information, evaluation, and manipulation as dominant communicative strategies in publicistic texts. Each strategy is examined through its typical tactics, including argumentation, emotional appeal, reference to authority, polarization, and repetition. Special emphasis is placed on the linguistic means of strategy realization at lexical, syntactic, stylistic, and pragmatic levels. The article demonstrates that publicistic discourse is inherently evaluative and ideologically marked, as it reflects institutional interests and power relations embedded in media communication.*

The research also highlights the transformation of publicistic discourse in the digital era, where competition for audience's attention intensifies expressive and emotionally charged language use. It is argued that communicative strategies are systematically organized and hierarchically structured, with tactics functioning as operational tools for achieving persuasive goals. The findings contribute to a deeper

understanding of discursive mechanisms of influence in modern English-language media and emphasize the importance of critical media literacy in recognizing manipulative practices. The study opens prospects for further cross-cultural and comparative research on the strategic organization of journalistic discourse.

Key words: *publicistic discourse, communicative strategy, communicative tactic, persuasion, media language, pragmatics, discourse analysis.*

Анотація. *Публіцистичний дискурс відіграє ключову роль у конструюванні соціальної реальності та формуванні громадської думки в сучасному медіакомунікації. Функціонуючи на перетині політичної, культурної та ідеологічної сфер, він служить не лише каналом інформації, але й потужним інструментом переконання та ціннісної орієнтації. У цій статті досліджуються комунікативні стратегії та тактики, характерні для англомовного публіцистичного дискурсу, з особливою увагою до їхніх прагматичних, стилістичних, риторичних та ідеологічних вимірів. У дослідженні визначено переконання, інформацію, оцінку та маніпуляцію як домінуючі комунікативні стратегії в публіцистичних текстах. Кожна стратегія розглядається через її типові тактики, включаючи аргументацію, емоційну апеляцію, посилання на авторитет, поляризацію та повторення. Особливий акцент робиться на лінгвістичних засобах реалізації стратегії на лексичному, синтаксичному, стилістичному та прагматичному рівнях. У статті показано, що публіцистичний дискурс за своєю суттю є оціночним та ідеологічно позначеним, оскільки він відображає інституційні інтереси та владні відносини, вбудовані в медіакомунікацію.*

У дослідженні також висвітлюється трансформація публіцистичного дискурсу в цифрову епоху, де конкуренція за увагу аудиторії посилює експресивне та емоційно заряджене використання мови. Стверджується, що комунікативні стратегії систематично організовані та ієрархічно структуровані, а тактики функціонують як операційні інструменти для досягнення перекональних цілей. Результати дослідження сприяють глибшому розумінню дискурсивних механізмів впливу в сучасних англомовних медіа та підкреслюють важливість критичної медіаграмотності у розпізнаванні маніпулятивних практик. Дослідження відкриває перспективи для подальших міжкультурних та порівняльних досліджень стратегічної організації журналістського дискурсу.

Ключові слова: *публіцистичний дискурс, комунікативна стратегія, комунікативна тактика, переконання, медіамова, прагматика, дискурсаналіз.*

Introduction. In the contemporary information society, publicistic discourse occupies a central position in the communicative space. Mass media texts actively participate in constructing social reality and shaping ideological perspectives [6]. Newspapers, magazines, online media platforms, opinion columns, and analytical articles form a powerful channel of interaction between authors and mass audiences.

According to Fairclough [3], publicistic discourse is inherently evaluative and persuasive, as it reflects institutional interests and power relations.

The language of publicistic discourse is not neutral; it is intentionally designed to influence readers, shape their views, and guide their interpretation of social and political events. The study of communicative strategies and tactics in publicistic discourse has gained increasing attention in modern linguistics due to the growing role of media in constructing reality. Publicistic texts aim not only to inform but also to persuade, evaluate, criticize, and mobilize.

Therefore, understanding the strategic and tactical organization of such discourse is essential for revealing the mechanisms of communicative influence.

Methodology/Methods. The purpose of this article is to analyze the main communicative strategies and tactics used in English-language publicistic discourse and to describe their linguistic realization based on contemporary discourse theories.The objectives of the study include:

- defining the concept of publicistic discourse;
- outlining the notions of communicative strategy and communicative tactic;
- identifying the dominant strategies in publicistic texts;
- analyzing typical tactics and linguistic means used to implement these strategies.

The study adopts an interdisciplinary methodological framework combining qualitative discourse analysis, critical discourse analysis, pragmatic analysis, and elements of cognitive linguistics. The research design is predominantly qualitative, as the objective is to identify communicative strategies and tactics, interpret their pragmatic functions, and explain their role in shaping ideological meanings in publicistic discourse.

The theoretical foundation of the study is grounded in the principles of critical discourse analysis developed by Norman Fairclough [3], the socio-cognitive approach to discourse proposed by Teun A. van Dijk [5], and the discourse-historical approach elaborated by Ruth Wodak [6]. These frameworks allow for the integration of linguistic, social, cognitive, and ideological dimensions of discourse analysis.

The research is explanatory-analytical in nature. It seeks not only to describe linguistic phenomena but also to explain the mechanisms of strategic influence in media communication.

Discourse analysis served as the principal method for identifying communicative strategies and tactics. Critical discourse analysis was applied to uncover ideological implications and power relations embedded in publicistic texts. Pragmatic analysis focused on communicative intentions and speech acts. The socio-cognitive theory of discourse proposed by Teun A. van Dijk provided tools for examining how discourse shapes knowledge structures and belief systems.

Results and Discussion.

1. Publicistic Discourse as a Linguistic Phenomenon

Publicistic discourse is commonly defined as a type of institutional discourse functioning in the sphere of mass communication and aimed at a broad audience [6]. It combines features of informational, persuasive, and expressive communication. According to discourse theory, publicistic discourse is characterized by its social orientation, ideological loading, and pragmatic focus. Unlike purely informational texts, publicistic discourse reflects the author's position and value system.

It actively engages the reader in the interpretation of events and often presents facts through evaluative and emotionally charged language. Van Dijk [5] argues that publicistic texts play a key role in the reproduction of social knowledge and beliefs. Through lexical choices and discursive structures, journalists influence how events and social actors are perceived by the audience.

This discourse type is closely connected with political discourse, media discourse, and journalistic discourse, though it maintains its own stylistic and communicative specificity.

The research is based on qualitative discourse analysis, which allows for identifying implicit meanings and pragmatic intentions in media texts [3].

2. Theoretical Foundations of Communicative Strategy and Tactic

The concept of communicative strategy originates from pragmatics and discourse analysis. A communicative strategy can be defined as a global plan of speech behavior aimed at achieving a particular communicative goal [1]. Strategies are intentional, goal-oriented, and socially conditioned. In publicistic discourse, such goals usually involve persuasion, evaluation, or ideological positioning.

Communicative tactics, in turn, are concrete steps or techniques used to implement a strategy at the micro-level of discourse [2]. While strategies answer the question "what is the speaker's goal?", tactics address the question "how is this goal achieved linguistically?"

Strategies and tactics function hierarchically: a single strategy may be realized through multiple tactics depending on the communicative situation. In publicistic discourse, strategies and tactics are closely intertwined and realized through lexical, syntactic, stylistic, and rhetorical means.

3. Main Communicative Strategies of Publicistic Discourse

3.1. Persuasive Strategy

Persuasion is the dominant communicative strategy in publicistic discourse [1]. Its primary aim is to influence the reader's beliefs, attitudes, and judgments. Persuasion is achieved through logical argumentation, emotional appeal, and evaluative language. Van Dijk [5] emphasizes that persuasion in media discourse often operates indirectly, presenting

opinions as objective facts. Linguistically, this strategy is realized through modal verbs, evaluative vocabulary, and argumentative structures.

Authors of publicistic articles often present their opinions as reasonable, justified, and morally correct, encouraging readers to accept their viewpoint. This strategy is especially prominent in opinion articles, editorials, and analytical commentaries.

3.2. Informative Strategy

Despite its persuasive orientation, publicistic discourse also fulfils an informative function. The informative strategy aims to provide readers with facts, data, and background information [3]. However, in publicistic texts, information is rarely neutral; it is often selected and structured in a way that supports the author's position [2]. This strategy is realized through references to statistics, expert opinions, official statements, and factual descriptions.

3.3. Evaluative Strategy

Evaluation is an inherent feature of publicistic discourse. The evaluative strategy expresses approval or disapproval, criticism or praise. It helps the author guide the reader's interpretation of events and social phenomena [6]. Evaluative language helps construct positive or negative images of social actors and events. Evaluation is closely connected with axiological meanings and is realized through emotionally colored vocabulary, metaphors, epithets, and evaluative adjectives.

3.4. Manipulative Strategy

Manipulation involves covert influence on the audience, often without explicit argumentation [4]. It is closely related to power and ideology in discourse. The manipulative strategy aims to shape perceptions subconsciously by exploiting stereotypes, fears, or emotional reactions. In publicistic discourse, manipulation may appear in the form of biased framing, selective presentation of facts, or the use of loaded language.

4. Communicative Tactics in Publicistic Discourse

4.1. Tactic of Argumentation

Argumentation is a key tactic of persuasion [1]. It involves presenting logical reasoning, cause-and-effect relations, and evidence to support a claim. Linguistically, this tactic is realized through connectors (therefore, however, thus), modal verbs, and complex syntactic structures.

4.2. Tactic of Emotional Appeal

Emotional appeal targets the reader's feelings rather than rational judgment [2]. This tactic uses expressive vocabulary, rhetorical questions, exclamations, and imagery to evoke emotions such as fear, sympathy, anger, or hope.

4.3. Tactic of Authority Reference

Referring to authoritative sources enhances the credibility of the text [3]. It strengthens persuasive impact. Publicistic authors often cite experts,

institutions, or well-known public figures to legitimize their arguments. This tactic is especially common in analytical and opinion-based articles.

4.4. Tactic of Polarization

Polarization creates a contrast between "us" and "them," "good" and "bad," "right" and "wrong" [5]. This tactic simplifies complex issues and strengthens ideological positioning. Strategies of positive and negative politeness are used to maintain respectful and constructive interactions, manage face-threatening acts, and facilitate effective communication [4, p.79].

4.5. Tactic of Repetition

Repetition reinforces key ideas and ensures their memorability. It may involve lexical repetition, parallel constructions, or recurring slogans [6].

5. Linguistic Means of Strategy and Tactic Realization

Communicative strategies and tactics in publicistic discourse are realized through various linguistic means:

- **Lexical means:** evaluative adjectives, metaphors, idioms [2];
- **Syntactic means:** rhetorical questions, parallel constructions, inversion [1];
- **Stylistic means:** irony, metaphor, hyperbole [3];
- **Pragmatic means:** presuppositions, implicatures, speech acts [5].

These means work together to create a coherent and persuasive communicative impact.

6. Publicistic Discourse in the Digital Age

The development of digital media has transformed publicistic discourse. Online platforms intensify competition for attention, leading to more expressive, emotionally charged, and provocative strategies [3]. Headlines, visual elements, and hyperlinks have become integral parts of communicative strategies in modern publicistic texts. It must be noted that publicistic discourse is inherently dialogical.

The author anticipates the reader's reaction and constructs the text accordingly. The reader is not a passive recipient but an active interpreter of meaning [6]. The success of communicative strategies depends on shared background knowledge, cultural values, and social context.

7. Conclusions.

The analysis demonstrates that publicistic discourse is strategically organized to achieve communicative influence. Strategies and tactics are not used randomly; they are systematically combined to shape public opinion. Understanding these mechanisms is essential for developing critical media literacy and resisting manipulative influences.

Communicative strategies and tactics constitute the core of publicistic discourse. The dominant trategies – persuasion, information, evaluation,

and manipulation – are implemented through a wide range of linguistic and rhetorical tactics. The study confirms that publicistic discourse is a powerful instrument of social influence.

Further research may focus on comparative analysis of publicistic discourse across cultures or on the impact of digitalization on communicative strategies.

BIBLIOGRAPHY

1. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London: Routledge, 2004. 240 p.
2. Cook G. The Discourse of Advertising. London: Routledge, 2001. 268 p.
3. Fairclough N. Media Discourse. London: Longman, 1995. 214 p.
4. Fabian M.P. Strategies of Positive and Negative Politeness in Academic Discourse. *Закарпатські філологічні студії*, Випуск 34, Том 2, 2024. С. 77–83. DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.2.13
5. Van Dijk T. A. Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), 2006. P. 359–383.
6. Wodak R. The Discourse of Politics in Action. London: Palgrave Macmillan, 2009. 252 p.

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111'373:34:81'0
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.255-264

Марія Пришляк,
викладач кафедри іноземних мов технічного спрямування,
Національний університет "Львівська Політехніка"
https://orcid.org/0009-0009-9308-1201
м. Львів, Україна

Латинізми в англійській юридичній термінології: діахронічний аспект

Latinisms in English legal terminology: a diachronic aspect

Анотація. *У статті досліджується процес проникнення та закріплення латинізмів в англійській юридичній термінології в діахронічному аспекті. Простежується тривалий і багатошаровий шлях латинських лексичних одиниць крізь ключові історичні епохи – від римського завоювання Британії (I–V ст.) до початку XXI століття. Доводиться, що цей процес не був одномоментним: кожна епоха формувала власний пласт латинізмів, зумовлений специфічними соціолінгвістичними, культурними та політичними чинниками. Показано, що в ранньому Середньовіччі (VI–XI ст.) латина повернула собі статус престижної мови права через посередництво католицької церкви та монастирського письменства. Нормандське завоювання (XI–XIV ст.) кардинально трансформувало мовний ландшафт Англії, запровадивши тримовну систему, де латина виконувала функцію офіційної мови документообігу, а в правову систему ввійшли численні латинізовані терміни на позначення адміністративних, майнових і процесуальних понять. У добу Ренесансу та Відродження (XV–XVII ст.) латинська термінологія масово поповнила юридичний словниковий склад під впливом гуманістичного захоплення класичною латиною та активного перекладу римських правових текстів. Епоха Просвітництва (XVIII ст.) ознаменувалась кодифікацією та стабілізацією латинської термінології в систематичних правових працях, зокрема у "Commentaries on the Laws of England" В. Блекстона, де були закріплені важливі правові поняття. Доба модернізації (XIX–XX ст.) принесла критику архаїчної правової мови та рух за її спрощення Plain Language Movement, однак фундаментальні латинські терміни зберегли свої позиції, оскільки не мали точних англійських відповідників. Встановлено, що в XXI столітті латинізми перебувають у парадоксальній ситуації: процесуальні формули поступово замінюються англійськими відповідниками, натомість доктринальні терміни зміцнюють свої позиції в умовах глобалізації правових відносин, виконуючи роль міжнародної юридичної lingua franca. Зроблено висновок, що латинізми є не архаїчними залишками, а живим і функціонально необхідним шаром англійської юридичної термінології, який забезпечує термінологічну точність, міжнародну зрозумілість і наступність правової традиції.*

Ключові слова: *латинізми, англійська юридична термінологія, діахронічний аналіз, запозичення, юридичний дискурс, правова мова.*

Summary. *The article investigates the process of penetration and consolidation of Latinisms in English legal terminology from a diachronic perspective. The study traces the extended and multilayered path of Latin lexical units through key historical periods – from the Roman conquest of Britain (1st–5th centuries) to the early 21st century – demonstrating that this process was neither instantaneous nor uniform: each historical epoch contributed its own distinct layer of Latinisms, shaped by specific sociolinguistic, cultural, and political conditions. The article shows that in the Early Middle Ages (6th–11th centuries), Latin regained its status as the prestige language of law through the mediation of the Catholic Church and monastic scriptoria. The Norman Conquest (11th–14th centuries) fundamentally transformed England's linguistic landscape by establishing a trilingual system in which Latin served as the language of official record-keeping, bringing with it a substantial body of Latinized terminology denoting administrative, property, and procedural concepts. The Renaissance and Early Modern period (15th–17th centuries) saw a massive influx of Latin terminology into the legal lexicon, driven by humanist enthusiasm for classical Latin and the active translation of Roman legal texts. The age of Enlightenment (18th century) was marked by the codification and stabilization of Latin legal terminology in systematic legal treatises, most notably Blackstone's "Commentaries on the Laws of England", which entrenched key concepts. The period of modernization (19th–20th centuries) brought criticism of archaic legal language and gave rise to the Plain Language Movement; nevertheless, fundamental Latin terms denoting doctrinal concepts retained their place in legal usage, as they lacked precise English equivalents. The study establishes that in the 21st century Latinisms occupy a paradoxical position: procedural formulae are gradually being replaced by English equivalents, while doctrinal terms are strengthening their standing in the context of globalized legal relations, functioning as an international legal lingua franca. The article concludes that Latinisms are not archaic vestiges but a living and functionally indispensable layer of English legal terminology that ensures terminological precision, international intelligibility, and the continuity of legal tradition.*

Key words: *Latinisms, English legal terminology, diachronic analysis, linguistic borrowings, legal discourse, legal language.*

Вступ. Англійська юридична термінологія становить унікальний феномен у сучасному мовознавстві через масштабне збереження латиномовних елементів, які функціонують у ній понад вісім століть. Попри глобальний рух за спрощення юридичної мови "Plain Language Movement", що активно розвивається з другої половини XX століття, латинізми продовжують залишатися невід'ємною складовою англомовного правового дискурсу. Значна кількість латинських термінів не лише зберігається в сучасних судових рішеннях, законодавчих актах і правничих документах, а й постійно відтворюється в професійній комунікації юристів англомовних країн. Актуальність теми наукової статті зумовлена кількома чинниками. По-перше, глобалізація правових систем і зростання міжнародного співробітництва вимагають глибокого розуміння історичних коренів юридичної

термінології для забезпечення якісного перекладу та тлумачення правових текстів. По-друге, недостатнє розуміння історичної еволюції цих термінів призводить до помилок у тлумаченні правових норм і може спричинити негативні наслідки для правозастосування. З практичної точки зору, дослідження має значення для підготовки перекладачів юридичних текстів, які повинні не лише знати сучасне значення латинізмів, а й розуміти історичний контекст їхнього вживання. Крім того, дослідження має теоретичне значення для загального мовознавства, оскільки дозволяє простежити механізми збереження іншомовних елементів у спеціалізованому дискурсі в умовах тривалого історичного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика латинізмів в англійській юридичній термінології привертала увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, проте більшість наукових праць зосереджена на окремих аспектах цієї теми. Серед зарубіжних досліджень варто відзначити праці Дж. Бейкера "Manual of Law French" та "The Common Law Tradition", які детально розглядають тримовну природу англійського права в історичній перспективі; словник Г. Блека "Black's Law Dictionary", який залишається найавторитетнішим джерелом для розуміння сучасних юридичних латинізмів; дослідження Д. Меллінкоффа "The Language of the Law", що розглядає латинізми в контексті загальної еволюції юридичної англійської мови, але робить наголос радше на стилістичних, ніж на власне лінгвістичних аспектах. Серед україномовних публікацій знаходимо окремі статті, присвячені юридичній термінології та латинізмам, переважно в аспекті перекладу або навчання юридичної англійської мови. Однак комплексних діахронічних досліджень, які б простежували еволюцію латинізмів від їхнього проникнення в англійську правову систему до сучасного стану, практично немає.

Метою статті є комплексний діахронічний аналіз латинізмів в англійській юридичній термінології з виявленням ключових етапів їхньої еволюції, встановленням причин збереження чи архаїзації окремих груп термінів і визначенням перспектив їхнього функціонування. Об'єктом дослідження є латинізми в англійській юридичній термінології. Предметом дослідження виступають діахронічні зміни у складі, функціонуванні та семантиці латинізмів в англійській правовій мові від середньовіччя до сьогодення.

Методологія та методи дослідження. Основний метод дослідження – діахронічний. Весь матеріал організований за хронологічним принципом, що дозволяє простежити еволюцію латинізмів крізь епохи.

Виклад основного матеріалу. Проникнення латинізмів в англійську юридичну термінологію не було одномоментним явищем. Це

тривалий і багатошаровий процес, зумовлений перетином кількох мовних і культурних традицій, кожна з яких залишила помітний слід у правничому дискурсі Англії. Щоб осягнути його масштаб, необхідно простежити ключові історичні етапи і з'ясувати, яку роль у цьому процесі відіграли церква, освіта та державне управління.

Відправною точкою слід вважати загальноєвропейський статус латини. Попри те що римське панування в Британії завершилося ще в V столітті, латина не зникла разом із легіонами – вона продовжувала функціонувати як lingua franca середньовічної Європи у сферах дипломатії, богослов'я, науки і права. Університети, що виникли у XII–XIII століттях, викладали римське право саме латиною, тим самим формуючи спільну правову культуру, незалежну від державних кордонів. Усе це створювало сприятливе підґрунтя для поступового проникнення латинської термінології в правничі системи народних мов, зокрема в англійську.

Римський період (I–V ст.) став першим джерелом латинського впливу. Після завоювання Британії латина утвердилася як мова адміністрації, судочинства і публічних документів. Однак із відходом римлян, вона поступово втратила домінуюче становище: англосакси принесли власний германський діалект, яким почали послуговуватися в правових дискусіях приблизно з VI століття. Право, таким чином, на певний час звільнилося від безпосереднього римського впливу, проте зв'язок із латинською традицією не обірвався остаточно – він відновився через інший канал.

У ранньому Середньовіччі (VI – XI ст.) цим каналом стала католицька церква, яка відігравала важливу роль у формуванні загального права та його мови [6, с.49]. Саме вона повернула латині статус престижної мови письма і права на теренах Англії. Церковні суди вели провадження латиною, перші письмові закони й договори складалися або безпосередньо латиною, або під її відчутним впливом. Монахи-писарі, які виконували функції юридичних укладачів, вдавалися до латинських термінів там, де англосаксонське звичаєве право просто не мало відповідних понять. Через духовенство латинські слова у дедалі більшій кількості ставали частиною англійської мови. Саме в цей період з'являються перші системні юридичні латинізми, деякі з них, що сьогодні мають значення в праві, спочатку були виключно релігійними термінами. Наприклад, лат. *clericus* (a person in holy orders; a secular priest;) – анг. *a clerk* (a person who works with a judge and helps the judge make decisions) – священник або клерк [6, с.49]; лат. *cella* (a small room with not much furniture in a monastery) – анг. *a cell* (a room in a prison) – монастирська келія або камера у в'язниці [6, с.50].

Нормандське завоювання (XI – XIV ст) кардинально змінило лінгвістичний ландшафт Англії. Вільгельм Завойовник і його послідовники, що говорили старонормандською (діалектом старофранцузької мови), встановили на острові багатомовну систему, де латина використовувалася для офіційного діловодства та домінувала у сфері писемного права, французька поступово проникала в усне судочинство та аристократичне спілкування, а англійська залишалася мовою простолюду. Ця тримовна ситуація тривала протягом тривалого періоду часу та створила унікальні умови для формування англійської юридичної лексики [6, с. 101–105]. Важливо відзначити, що латина обиралася для документообігу не випадково. По-перше, вона гарантувала точність і однозначність формулювань завдяки розробленій граматичній системі. По-друге, латинські тексти могли читати освічені люди в різних куточках Європи, що полегшувало міжнародні правові відносини. По-третє, використання латини надавало офіційним документам престижу та авторитетності, відокремлюючи їх від повсякденної комунікації [5, с. 67–71]. З часів Вільгельма I Завойовника та його сина Вільяма II збереглися 487 офіційних грамот та хартій: жодна з них не написана французькою, 19 – лише англійською, 9 – англійською та латиною одночасно, всі інші – лише латинською мовою [6, с. 66]. Саме в цей період у англійську правову систему входить багато латинізованих англійських та старофранцузьких слів: *“comitatus”* – володіння графа; окружний суд; *“homagium”* – підпорядкування людини; *“hundredum”* – адміністративний поділ графства; *“manerium”* – маєток; *“murdrum”* – вбивство [6, с. 72]. Також деякі латинські слова запозичують до Англії з римського правового переліку: *notarius* (“a notary, a scribe or scrivener who made short draughts of writings and other instruments”) – нотаріус, стенографіст [3, с. 1209]; *protonotarius* (“a protonotary, the title given to an officer who officiates as principal clerk of some courts”) – головний писар [3, с. 1388]; *subornare* (“ to prepare, provide, or procure especially in a secret or underhand manner”) – юридичний термін, що означає підкуп або схиляння особи до вчинення незаконної дії [3, с. 1595]; *perjurium* (“a perjury, a false swearing”) – лжесвідчення [7].

Окрім раннього впливу на мову юридичної практики, латина залишила свій безпосередній відбиток на самій професії правника. Давньоанглійські слова на позначення цього фаху, що до нормандського завоювання не мав чітких меж, зазнали потужної конкуренції з боку латинської термінології, яка вже міцно вкорінилася в римському та канонічному праві. Саме в період після нормандського завоювання латинські терміни на позначення юридичних професій почали активно проникати в англійську правову термінологію – здебільшого

через посередництво французької мови, що панувала при дворі та в судочинстві. Відтак, майже всі основні назви юридичних професій, що вживаються сьогодні, сягають своїм корінням латини [6, с. 80].: анг. *advocate* – лат. *advocatus* (one that defends or maintains a cause or proposal; who supports or promotes the interests of another); анг. *counsel* – лат. *consilium* (a lawyer engaged in the trial or management of a case in court; a lawyer appointed to advise and represent in legal matters an individual client or a corporate); анг.*judge* – лат. *judex* (one who makes judgments); анг. *procurator* – лат. *procurator* (one that manages another's affairs; an officer of the Roman empire entrusted with management of the financial affairs of the province); анг. *notary* – лат. *notarius* (a public officer who attests or certifies writings to make them authentic) [7].

Причинами запозичення саме латинських термінів у цей період були кілька чинників. По-перше, латина була мовою церковних судів, які мали значну юрисдикцію в середньовічній Англії. По-друге, багато королівських радників і суддів отримували освіту в континентальних університетах, де вивчали римське право [2, с. 89]. По-третє, латина забезпечувала точність, яку не могла надати середньовічна англійська мова з її тодішньою варіативністю діалектів. Таким чином, за доби Вільгельма Завойовника латина міцно посіла панівне місце в правовій писемності й утримувала його понад два століття, навіть у пору розквіту юридичної французької мови, навіть тоді, коли укладанням документів дедалі частіше займалися світські фахівці, латина незмінно зберігала свої позиції у найважливіших правових актах [6, с.81].

Доба Ренесансу та Відродження (приблизно XV–XVII ст.) стала переломним моментом в історії англійської правової мови. Саме в цей період юридична термінологія зазнала масштабного переструктурування під впливом гуманістичного захоплення класичною латиною, активного перекладу римських правових текстів і поступового витіснення середньовічної нормансько-французької мови з правових документів і судових залів. Латина посідала унікальне місце в інтелектуальному просторі ренесансної Англії: вона була мовою університетської науки, католицької та протестантської богословської традиції, дипломатії та міжнародного права.

У XVII столітті відбулися важливі події, що закріпили статус латинізмів у англійському праві. Зокрема, *Habeas Corpus Act* 1679 року формалізував процедури, пов'язані з одним із найважливіших латинських термінів *Habeas corpus* ("you have the body") – найвідоміший судовий наказ в англійському праві, який вимагає, щоб арештованого було доставлено до судді або суду, попри свою давність, цей

термін зберігся у всіх англомовних правових системах [3, с. 837]. Хоча сам закон був написаний англійською, його назва та ключові процесуальні терміни залишилися латинськими, що засвідчило міцність латинської термінології в англійській правовій традиції. Також в цей період з'являються терміни, більшість з яких збереглися в сучасному англомовному праві, підтверджуючи їхню функціональну необхідність*: Certiorari* (“the name of a writ of review or inquiry”) – назва судового наказу, який видається вищим судом для перегляду рішення нижчого суду [3, с. 287]; *Subpoena* (“ under poena, penalty”) – судова повістка, яка зобов’язує свідка з’явитись до суду [3, с. 1595]; *In propria persona* (“In one's own proper person”) – «у власній особі» або «за себе», описує ситуацію, коли фізична особа представляє власні інтереси в суді [3, с. 899]; *Prima facie* (“at first sight; on the first appearance”) – термін, що позначає докази, достатні для попереднього доказу факту, якщо вони не спростовані [3, с. 1353]; *Corpus delicti* ("The body of a crime ") – поняття, що позначає сукупність об'єктивних ознак скоєного злочину [3, с. 413]; *Bona fide* (“with good faith; honestly, openly, and sincerely; without deceit or fraud”) – термін, запозичений безпосередньо з римського права, де він означав чесність намірів у правових відносинах [3, с. 223]; *Fieri facias* (“a writ authorizing the sheriff to obtain satisfaction of a judgment in debt or damages from the goods and chattels of the defendant”) – судовий наказ, що зобов’язує шерифа арештувати майно для виконання судового рішення [7]; *De facto* (“In fact, in deed, actually”) – термін, який вживається в законодавчій, політичній, управлінській сферах, коли у звичайну практику вводяться елементи без відповідної офіційної підтримки [3, с. 479]; *De jure* (“of right; legitimate; lawful”) – вираз, що означає стан справ, який відповідає чинному законодавству, офіційним нормам або документам [3, с. 481].

Епоха Просвітництва (XVIII ст.) стала періодом стабілізації юридичної термінології. Якщо попередні епохи характеризувалися активним запозиченням і адаптацією латинізмів, то тепер система термінів уже сформувалася і почала кодифікуватися в словниках і довідниках. Саме у XVIII столітті з'являються систематичні праці з англійського права, найвідоміша з яких – “Commentaries on the Laws of England” Вільяма Блекстона (1765-1769). Блекстон, описуючи англійське право англійською мовою, зберігає латинську термінологію там, де вона вже міцно закріпилася. У його праці вперше систематизуються такі терміни як: *Ratio decidendi* (“the ground of decision; the point in a case which determines the judgment”) – юридичний принцип, на якому базується судове рішення і який має прецедентне значення [3, с. 1429]; *Obiter dictum* (“words of a prior

opinion entirely unnecessary for the decision of the case") – судження суду, що не є обов'язковою частиною рішення і не створює прецеденту [3, с. 1222]; *audi alteram partem* ("hear the other side; hear both sides") – фундаментальний правовий принцип, що латиною означає «вислухай іншу сторону» [3, с. 166]. Ці терміни не були новими винаходами XVIII століття, але саме тоді вони отримали чітке доктринальне визначення та стали невід'ємною частиною англійської правової методології. У цей період також закріплюється практика використання латини для позначення різних видів судових наказів. Хоча самі накази видавалися англійською, їхні назви залишалися латинськими: *mandamus* ("we command") – це судовий наказ, який зобов'язує нижчий суд, державний орган, посадову особу або корпорацію виконати певні обов'язкові дії [3, с. 1113]; *quo warranto* ("за яким правом, за якою підставою") – юридична процедура (наказ або позов), яка використовується для перевірки законності права особи обіймати державну чи корпоративну посаду [3, с. 1417]. Важливою особливістю цього періоду є те, що латинізми почали сприйматися не як іншомовні елементи, а як органічна частина англійської юридичної мови. Вони більше не потребували перекладу чи пояснення для фахівців-юристів, натомість ставали маркерами професійної ідентичності.

Період модернізації (XIX-XX ст.) приніс масштабні реформи та суттєві зміни у ставленні до правової мови. Демократизація суспільства, розширення виборчих прав і загальна освіченість населення призвели до критики надмірної архаїчності юридичної термінології. Уперше з'явилися голоси, що вимагали спрощення правової мови для підвищення її доступності. У 1873-1875 роках парламент Великої Британії прийняв закони, які реорганізували англійську судову систему і стимулювали перегляд архаїчної термінології. У цей період деякі латинізми справді архаїзувалися, однак фундаментальні латинські терміни, що вже міцно закріпилися в професійному лексиконі, продовжували використовуватися, оскільки не мали точних англійських еквівалентів.

XX століття стало періодом найбільших викликів для латинізмів. З 1970-х років розпочався *Plain Language Movement* (Рух за просту мову), що ставив за мету спрощення всіх офіційних текстів, включно з юридичними. У Великій Британії юридичні фірми почали переглядати свою документацію, замінюючи архаїчні вирази сучасними англійськими. Проте навіть ці реформи не призвели до масового зникнення латинізмів. Причина в тому, що такі терміни, як *habeas corpus, prima facie, bona fide, mens rea* виконують функцію не просто позначення, а є концептуальними вузлами, навколо яких згруповано

масиви прецедентного права. Таким чином, модернізація не скасувала латинізми, а розділила їх на дві групи: процесуальні формули, що поступово замінюються англійськими відповідниками, та доктринальні концепції, що зберігають латинську форму як гарантію точності правової традиції.

На початку XXI століття латинізми в англійському праві опинилися в парадоксальній ситуації. З одного боку, реформи судочинства, запроваджені у Великій Британії наприкінці XX – на початку XXI ст., продовжують курс на спрощення правової мови. Керівні принципи *Plain Language Movement* у законодавчій техніці та судових документах заохочують замінювати латинські терміни зрозумілими англійськими відповідниками там, де це можливо без втрати точністю. З іншого боку, глобалізація правових відносин парадоксальним чином зміцнює позиції латинізмів і на практиці вони демонструють разючу стійкість. Оскільки англійська мова стала мовою міжнародного права та бізнесу, латинські терміни, зрозумілі юристам різних країн, виконують роль міжнародної юридичної lingua franca. У рішеннях Верховного суду Великої Британії, американських федеральних судів і Міжнародного суду ООН такі терміни, як *ratio decidendi, mens rea, habeas corpus, res judicata, ultra vires, bona fide, locus standi* вживаються без пояснення – що саме собою свідчить про їхній статус загальноприйнятих міжнародних правових стандартів.

Таким чином, не зважаючи на те, що латинізми було частково витіснено з документів, призначених для широкого загалу, однак у професійній комунікації між юристами та в судових рішеннях вони залишаються повноцінним елементом термінологічної системи. Це підтверджує тезу про те, що спрощення фахової мови можливе лише до певних меж, за якими починається втрата точності та зручності комунікації.

Висновки з дослідження. Проведене дослідження діахронічного розвитку латинізмів в англійській юридичній термінології дозволяє зробити кілька важливих висновків, які мають як теоретичне, так і практичне значення. Латинізми в англійському праві пройшли складний еволюційний шлях від тотального домінування в середньовічний період до селективного, але стійкого використання в сучасності. Цей процес не був лінійним зникненням іншомовних елементів, як можна було б очікувати в умовах природної мовної еволюції, а радше представляє собою приклад надзвичайної стійкості спеціалізованої термінології, що зберігається завдяки специфіці правової системи та професійної культури. На основі аналізу історичних джерел і наукової літератури вдалося виокремити п'ять ключових періодів у розвитку латинської термінології. Перший, середньовічний період

(XI-XV ст.), характеризувався масовим проникненням латинізмів через тримовну ситуацію після нормандського завоювання. Другий період (XVI-XVII ст.) був епохою систематизації, коли латинські терміни отримали теоретичне осмислення в юридичних трактатах і міцно закріпилися в процесуальній практиці. Третій період (XVIII ст.) став часом стабілізації та кодифікації термінології у словниках і фундаментальних працях, зокрема у творі Блекстона. Четвертий період (XIX-XX ст.) приніс перші серйозні виклики латинізмам через демократизацію суспільства та рух за спрощення мови, однак фундаментальні терміни витримали цей тиск. Нарешті, сучасний період (XXI ст.) демонструє парадоксальну ситуацію: з одного боку, продовжується критика надмірної архаїчності юридичної мови, з іншого – глобалізація посилює роль латинізмів як міжнародної юридичної мови.

Загалом, латинізми в англійській юридичній термінології представляють собою унікальний приклад стійкості мовних елементів, які, попри зміну епох, технологій і суспільних настроїв, продовжують виконувати свою функцію як носії точних правових концепцій та символи безперервності правової традиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baker J. H. Manual of Law French / J. H. Baker. London : Routledge, 1990. 230 p.
2. Baker J. H. The Common Law Tradition: Lawyers, Books and the Law / J. H. Baker. London : The Hambledon Press, 2000. 404 p.
3. Black H. C. Black's Law Dictionary / H. C. Black. St. Paul, MN : West Publishing – 4th ed. 1968. 1882 p.
4. Blackstone W. Commentaries on the Laws of England : in 4 books / W. Blackstone. – Oxford : Clarendon Press, 1765–1769.
5. Hiltunen R. Chapters on Legal English: Aspects Past and Present of the Language of the Law / R. Hiltunen. Helsinki : Suomalainen Tiedeakatemia, 1990. 122 p.
6. Mellinkoff D. The Language of the Law / D. Mellinkoff. Oregon : Wips and Stock Publishers, 2004. 540 p.
7. Merriam-Webster's online dictionary [Electronic resource]. URL: https://www.merriam-webster.com/ (дата звернення: 23.03.2026)

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’42:32:659.13
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.265-273

Микола Прохоров,
кандидат політичних наук,
асистент кафедри лінгвістики та перекладу,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
https://orcid.org/0000-0002-5827-2602
м. Чернівці, Україна

Структурно-композиційні особливості дискурсу англомовних політичних спотів

Structural and compositional peculiarities of the discourse of English political spots

Анотація. *Статтю присвячено дослідженню дискурсу англомовних політичних спотів. У статті надається визначення поняттю політичний спот, з’ясовуються методи дослідження дискурсу англомовних політичних спотів. Ключову увагу приділено у статті аналізу його структурно-композиційних особливостей. Політичний спот є видом політичної відеореклами, спрямованої на підтримку політика або підрив довіри до його опонента під час передвиборчої компанії. Дискурс англомовних політичних спотів є гетерогенним не тільки за змістом, засобами творення, але й за особливостями структурно-композиційної організації його текстів. Вони можуть містити вводний, основний, заключний блоки, а також блок ідентифікації джерела споту. Вводний блок скеровано на встановлення контакту та привернення уваги адресата до проблеми політичного споту. Це здійснюється за допомогою різноманітних звертань, вітань, а також розмовної лексики, питальних речень, стилістичних засобів. У основному блоці інформація підкріплюється фактами із авторитетних джерел, статистичними даними, надаються відповіді на питання. Основному блоку дискурсу англомовних політичних спотів притаманна політематичність, фрагментарність і документальність. Фрагментарність забезпечується мозаїчною тематикою, використанням мовних засобів різних регістрів і протилежної семантики, створенням контрастних образів, поєднанням різних семіотичних кодів. Заключний блок текстів англомовних політичних спотів актуалізовано ехо-фразою. Вона містить основний аргумент, що підтверджує інформацію з основного блоку. Впливовості та експресивності ехо-фрази сприяють оцінна лексика, стилістично марковані одиниці, питальні та наказові речення. Ехо-фраза може супроводжуватися слоганом, що передає ключову ідею політичного споту або є закликом до виборців. Блок ідентифікації джерела політичного споту представлено логотипом і реквізитами, що містять базову інформацію про рекламодавця. Обов’яковими блоками дискурсу англомовних політичних спотів є основний текст і реквізити, які можуть бути зазначені на сайті, де представлено політичний спот.*

Ключові слова: *дискурс, експресивність, ехо-фраза, політичний спот, структурно-композиційні особливості, текст.*

Summary. *The article is devoted to the study of the discourse of English political spots. The definition of the notion political spot is given in the article; methods of study of the discourse of English political spots are clarified in it. Key attention is paid to the analysis of its structural and compositional peculiarities in the article. Political spot is a type of political video advertisement, created to support a politician or undermine trust in his opponent during the election campaign. The discourse of English political spots is heterogeneous by its content, means of creating and peculiarities of structural and compositional organization of its texts. They can contain introductory, main and concluding blocks, as well as the source identification block of the spot. The introductory block of English political spot discourse is aimed at establishing contact with addressee and attracting his/her attention to the problem of the political spot. It is done with the help of various address forms, greetings, as well as informal vocabulary, interrogative sentences, stylistic devices. In the main block of English political spot discourse, information is supported by facts from authoritative sources and statistical data, and answers to questions are given. The main block is characterized by thematic diversity, fragmentation, and a documentary character. Fragmentation is achieved by mosaic-like thematic organization, use of language means belonging to different registers and opposite semantics, the creation of contrasting images, and the combination of different semiotic codes. The concluding block of English political spot texts is realized through the echo phrase. It contains the main argument reinforcing the information from the main block or acts as a call to the electorate. The source identification block of the spot is represented by logo and details of basic information about the advertiser. Mandatory blocks of the discourse of English political spots are considered to be the main block and the details of basic information about the advertiser, which may be provided on the website hosting the political spot.*

Key words: *discourse, expressiveness, echo-phrase, political spot, structural and compositional peculiarities, text.*

Вступ. Ефективним інструментом електорального дискурсу є політична реклама, за допомогою якої відбувається поширення інформації про політичних кандидатів, їх ідей, програм, цінностей, що пропагуються ними. Це, в свою чергу, сприяє формуванню політичних вподобань і преференцій потенційних виборців щодо вибору кандидата на певну політичну посаду. Прагматичний потенціал політичної реклами, що виявляється у здатності здійснити вплив на масового адресата, забезпечується різними засобами творення політичних рекламних повідомлень, їх різними типами та формами, однією із яких є дискурс політичного споту.

Методологія та методи дослідження. Попри поширення зазначеного типу дискурсу, його вивчення лише розпочинається у вітчизняній лінгвістиці, потребуючи вибору та застосування адекватних методів дослідження. Мета запропонованої статті полягає у вивченні структурно-композиційних особливостей дискурсу англомовних політичних спотів, що визначає специфіку методології його дослідження, актуалізованої сукупністю різних наукових методів.

Першим із них є метод суцільної вибірки, що допомагає відібрати емпіричний матеріал для аналізу, яким є відеоролики з англомовними політичними спотами, розташованими на онлайн-відеохостинговій платформі youtube. Також у статті задіяно метод критичного аналізу теоретичних джерел з досліджуваної проблематики, визначеної метою статті, та метод структурно-композиційного аналізу. Визначені методи сприяють з'ясуванню особливостей структурно-композиційної організації текстів англомовних політичних спотів, їх облігаторних і факультативних компонентів

Методи семантичного, стилістичного, синтаксичного та структурного аналізу дозволяють схарактеризувати вербальну складову аналізованого дискурсу. Це здійснюється також із з урахуванням екстралінгвальних факторів його творення та залученням методу соціолінгвістичного аналізу. Метод прагматичного аналізу сприяє виявленню прагматичного потенціалу вказаних текстів і їх структурно-композиційних елементів у єдності їх вербальної та невербальної складових. Висновки формулюються у статті за допомогою методу узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під політичним спотом розуміємо рекламний відеоролик на підтримку кандидата на певну політичну посаду. Також політичні споти створюються задля формування негативних та несхвальних думок про політичних опонентів. Базуючись на інформації з теоретико-практичних джерел, присвячених питанням розбудови і структурно-композиційної організації різних типів реклами [2−5], а також аналізі нашого емпіричного матеріалу [6−27], нам вдалося виокремити наступні змістові блоки дискурсу англомовних політичних спотів, що визначають специфіку їх структурно-композиційної організації: вводний (зачин), основний, заключний, що містить ехо-фразу та / або слоган, а також блок ідентифікації джерела споту.

У вводному блоці (зачині) дискурсу англомовних політичних спотів може констатуватися актуальна проблема, яка вимагає рішення від політичного кандидата. Джерелом виникнення проблеми є, як правило, дії політичного конкурента, ім'я якого досить часто вказується у зачині споту та підлягає дискредитації. Зауважимо, що засобами дискредитації не завжди виступає негативно забарвлена лексика, але й нейтральні одиниці, що імпліцитно вказують на негативну діяльність політичного діяча, створюючи відповідний образ для широкого загалу [1, с. 38] , зокрема:

(1) *When you're in a hole, you stop digging. But Mark Beggich? He keeps digging deeper in the wrong direction* [13].

Аналіз аудіотексту, а також писемного тексту, поданого великими літерами, але не озвученого в зачині споту [*MARK BEGICH*

DIGGING ALASKA IN THE WRONG DIRECTION], свідчить про те, що кандидата в сенатори США від штату Аляска Марка Бегіча представлено як людину, яка погіршує фінансову ситуацію в штаті.

Нерідко для вказівки на проблему у зачині політичного споту вживається цитата або непряме мовлення, або поєднання непрямого мовлення та цитати, як у наведеному нижче прикладі:

(2) *Secretary of State John Kerry said Israel [«AN APARTHEID STATE»] could become «an apartheid state»* [27].

Привертання уваги адресата здійснюється у зачині за допомогою питальних речень (приклад 3), дієслів у наказовому способі (приклад 4), різноманітних стилістичних прийомів, найбільш частотними із яких є алітерація (приклад 5), паралельні синтаксичні конструкції (приклад 6), на що вказують наведені приклади:

(3) *Remember when Wisconsin companies manufactured products and sold them all over the world?* [23].

(4) ***Don't be fooled*** *by President Obama's words* [26].

(5) *John* ***M****cCain… Maverick No* ***M****ore* [16].

(6) *Meet Mike* ***Ross****. Meet Santa* ***Claus*** [17].

Питальні речення не тільки сприяють активізації уваги читача, але й залучають до діалогу з адресантом, зокрема:

(7) *We know Justin Trudeau has a famous last name, [Does he have the experience to be Prime Minister?] but does he have the experience to be Prime Minister?* [15].

В основному блоці в імпліцитному вигляді міститься відповідь на поставлене питання:

(8) *Well, he's been a camp counsellor, a whitewater rafting instructor, a drama teacher for two years, a Member of Parliament with one of the worst attendance records* [15].

Функцію встановлення контакту з адресатом реалізують у зачинах англомовних політичних спотів звернення, мовленнєві формули вітання та розмовна лексика, наприклад:

(9) ***Hello Canada****. I'm Jack Layton* [19].

(10) *Is this* ***dude*** *serious? Fiscal conservative.* ***Really****?* [24].

Відзначаємо, що внаслідок обмежень ефірного часу вводний блок текстів політичних спотів досить часто вилучається. Це дозволяє віднести його до факультативних елементів їх композиційної структури.

Основний блок (основний текст) є облігаторною частиною дискурсу англомовного політичного споту. Аналіз емпіричного матеріалу свідчить про такі його характеристики, як політематичність, фрагментарність і документальність. Текст політичного споту може бути розбитий на різні за тривалістю фрагменти, не пов'язані одне

з одним за тематикою. Фрагментарність при цьому знаходить свій вияв на рівні різних семіотичних кодів, що може бути проілюстровано текстом ролика «American Crossroads «Cool»:

(11) *Crowd: Obama! Obama! Obama! [Four Years Ago] [America elected the BIGGEST CELEBRITY IN THE WORLD] [AND AMERICA GOT ONE COOL PRESIDENT].*

Voiceover: Uhh yeah!

TV host: Preezy of the United Steezy.

Barack Obama (singing): I'm so in love with you…

Voiceover: Uhh yeah!

Journalist: Nice.

Barack Obama: He's a jackass. He's a jackass.

[BUT AFTER 4 YEARS of a CELEBRITY PRESIDENT…] Crowd: Obama! Obama!

[1 in 2 recent college grads are JOBLESS or UNDEREMPLOYED] [Associated Press, 4/23/12]

[85% MOVING BACK IN with their parents] [Time, 5/10/11]

["STUDENT LOAN DEBT exceeds ONE TRILLION DOLLARS"] [NPR, 4/24/12]

Crowd: Obama! Obama! Obama! Obama! [AFTER 4 YEARS OF A CELEBRITY PRESIDENT IS YOUR LIFE ANY BETTER?].

[PAID FOR BY AMERICAN CROSSROADS. NOT AUTHORIZED BY ANY CANDIDATE OR CANDIDATE'S COMMITTEE. WWW. AMERICAN-

CROSSROADS.ORG]

Voiceover: Uhh yeah! [6].

Кандидата в президенти США 2012 року Б. Обама представлено у тексті політичного споту як шоумена, відірваного від реалій суспільного життя країни. Іконічний код споту виявлено відеофрагментами із розважальних шоу за участю політика, а також інших проявів його публічної діяльності: Б. Обама дивиться фільм в 3D, танцює з ведучою «Шоу Елен Дедженерес», співає пісню, п'є пиво, б'є себе по руці під час інтерв'ю і т.і. Кадри супроводжуються динамічною музикою. Вербальний код споту актуалізовано різнокольоровими неоновими надписами на чорному фоні.

В середині відеоролика барвистий відеоряд змінюється чорно-білими кадрами, що зображають безробітних молодих американок. Поява чорно-білих кадрів супроводжується припиненням музики. Зміни стосуються і вербального коду. Так, висловлювання, що містять нейтральну та розмовну лексику (*cool*, *Uhh yeah!*, *jackass*), змінюються парафразом і цитуванням новинних повідомлень:

(12) *1 in 2 recent college grads are JOBLESS or UNDEREMPLOYED [Associated Press, 4/23/12] [85% MOVING BACK IN with their parents] [Time, 5/10/11] «STUDENT LOAN DEBT exceeds ONE TRILLION DOLLARS» [NPR, 4/24/12]* [6].

Новини представлені у вигляді надписів білими літерами на фоні зображення американок. Потім зображення знову стає кольоровим, з'являються кадри із розважального ток-шоу «The Tonight Show», на якому Б. Обама тисне руку популярному ведучому в США Дж. Феллону. На екрані знову з'являється кольоровий надпис. Отже, за допомогою різних тематичних фрагментів, що складаються із елементів розважального та новинного дискурсу, створюються контрастні образи учасників відеоролику споту: «зірки шоу-бізнеса» Б. Обами та безробітних молодих американців. Фрагментарність у споті виражена настільки сильно, що надає йому еклектичного характеру.

Документальність дискурсу англомовних політичних спотів обумовлена наміром адресанта надати йому реалістичності, створивши при цьому видимість його об'єктивного та нейтрального викладу. Для надання об'єктивності та фактографічності аналізованому дискурсу адресанти підкріплюють надану інформацію фактами, запозиченими з різноманітних авторитетних джерел, що подаються у вигляді цитації та парафразів, наводять статистичні дані, зокрема:

(13) *[«BIGGEST BANK TO FAIL IN US HISTORY» AP, 9-26-08] Male voiceover: Last week, another bank went under. [«CEO COULD GET MILLIONS» AP, 9-26-08] But its CEO could walk away with $19 million. [McCAIN'S ADVISOR CARLY FIORINA…] John McCain's advisor, Carly Fiorina… [«EXITING WITH MORE THAN $42 MILLION» The New York Times 2-12-05] The fired CEO who left with $42 million* [21].

(14) *Obama: stimulus plan could create, save up to* ***4 million*** *jobs [CNN Politics, 1/10/09] He (President Obama) said his stimulus would create jobs, but now we have huge [UNEMPLOYMENT RATE] [FEBRUARY 2009 "STIMULUS"] [ALL US* ***9.1%*** *MAY 2011] [Bureau of Labor Statistics] debt and even more people out of work* [11].

Заключний блок текстів англомовних політичних спотів представлений у більшості випадків ехо-фразою або слоганом. Ехо-фраза текстів англомовних політичних спотів містить, як правило, основний аргумент на користь типу поведінки політичного кандидата, є більш експресивною, а також володіє більш впливовим потенціалом порівняно з основним текстом. Експресивність та впливовість ехо-фрази може забезпечуватися використанням оцінної лексики (приклад 15), прикметників або прислівників у вищому та найвищому ступенях (приклад 16, 17), різноманітних стилістичних прийомів: рими

(приклад 18), алітерації (приклад 19), паралельних конструкцій і антитези (приклад 20), каламбуру (приклад 21) та ін., зокрема:

(15) *He'll* (Larry Hogan – E.M.) *make a* ***great*** *governor* [14].

(16) *Trump:* ***the worst*** *kind of politician. [TRUMP* ***THE WORST*** *KIND OF POLITICIAN]* [20].

(17) *Mike Bost would make Washington* ***worse*** [12].

(18) *IT'S TIME TO* ***FIRE*** *Mark* ***Pryor*** [8].

(19) *That's the* ***B****ritain we've* ***b****een* ***b****uilding together. That's the* ***ch****ange we* ***ch****oose* [10].

(20) ***Millions*** *for them,* ***pizza*** *for you* [22].

(21) *Take a* ***stand****, and* ***stand*** *with* ***Rand*** [25].

Засобами реалізації ехо-фрази виступають у текстах політичних спотів також питальні речення (приклад 22), питально-відповідні єдності (приклад 23), а також речення-заклики в наказовому способі (приклад 24):

(22) *Why Mr. President? Why?* [18].

(23) *Another four years focused on everything but jobs? No thanks* [7].

(24) ***Do your*** *own taste test,* ***America*** [9].

Хоча у більшості випадків тексти англомовних політичних спотів містять заключний блок, представлений ехо-фразою та/або слоганом, у деяких із них яких подібний структурно-композиційний елемент є відсутнім. Це дозволяє віднести його до факультативних елементів текстів англомовних політичних спотів.

Ехо-фраза може супроводжуватися також слоганом, який в лаконічній формі передає основне повідомлення рекламної кампанії. На відміну від ехо-фрази, слоган не розробляється для кожного конкретного споту, а лише для їх низки чи для всієї передвиборчої кампанії політичного кандидата. Основними функціями слогана є забезпечення запам'ятовування інформації та привернення уваги адресата до неї. Так, наприклад, у великій кількості політичних спотів 2024–2025 рр. кандидата в президенти США Дональда Трампа є присутнім слоган *MAKE AMERICA GREAT AGAIN!*

Блок ідентифікації джерел повідомлення містить в собі базову інформацію про рекламодавця. Основними елементами цього блоку є логотип і реквізити. Логотип являє собою графічно оформлене ім'я кандидата або назву партії чи організації. Нерідко логотип включає в себе назву посади, на яку балотується кандидат, а також рік проведення виборів.

У свою чергу, реквізити надають базову інформацію про рекламодавця. Вони представлені засобами повідомлення адресату імені або назви компанії та адреси рекламодавця. Інформація, яку містять

реквізити, підлягає суворій регламентації та має національно-специфічний характер. Специфічним різновидом реквізитів дискурсу американських спотів є, так званий, «рядок схвалення» (*approval line*) [4, с. 278], який вказує на спонсора та інформує про те, що політичний кандидат схвалив рекламне повідомлення, присвячене йому.

Слід відзначити, що структура політичного споту, опублікованого в інтернеті, зазвичай повторює структуру телевізійного ролика, хоча й може бути редукована до основного тексту. Подібне спрощення структури стає можливим завдяки тому, що вказівку на джерело повідомлення, як правило, містить назва каналу чи сайту, на якому представлено спот. Існують також споти, в яких для привернення уваги адресата та збільшення ефективності впливу основний текст редукується до мінімуму. Переконливості та впливовості таких спотів сприяють експресивні візуальні засоби.

Висновки з дослідження. Таким чином, композиційно-структурні особливості дискурсу англомовних політичних спотів характеризуються наявністю таких компонентів, як вводний (зачин), основний (основний текст), заключний (ехо-фраза та / або слоган), блок ідентифікації джерела споту (логотип і реквізити). Облігаторними компонентами формальної організації дискурсу англомовного телевізійного політичного споту є основний текст і реквізити. Всі інші мають статус факультативних. Структура інтернет-споту може бути редуковано до основного тексту. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з дослідженням специфіки полікодової організації дискурсу англомовних політичних спотів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кущ Е. О. Комунікативна стратегія дискредитації представників іноетнічних спільнот як засіб вираження етнічних упереджень у політичному дискурсі консерваторів з питань імміграції. *Мовні та концептуальні картини світу*. Зб. наук. пр. Національного університету імені Тараса Григоровича Шевченка. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2006. Вип. 16. С. 37–42.
2. Шитюк А. С., Гнєдкова О. Г. Поняття реклами: структура побудови рекламних текстів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Вип. 6 (1). С. 180−184. DOI https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-1/32
3. Benoit W.L. A Functional Analysis of Political Television Advertisements. Plymouth: Lexington Books, 2014. 284 p.
4. Diamond E. & Bates S. The Spot: The Rise of Political Advertising on Television / 3-d ed. Cambridge, MA: MIT Press, 1992. 418 p.
5. Fowler E. F., Franz M., Ridout T. Political Advertising in the United States. New York : Routledge, 2021. 182 p.
6. American Crossroads «Cool» [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com/watch?v=lhXGkeMdOJs (дата звернення 3.01.2026).

7. American Crossroads: «Four More» [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com//watch?v=VdYjp8-RMwA (дата звернення 1.03.2026).
8. American Crossroads: «Spelling Bee» AR» [Відео]. YouTube, 2015. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xqHXks5Qjwc (дата звернення 7.03.2026).
9. Candidate Taste Test – Medicare [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com//watch?v= Rt9a25XiUk4 (дата звернення 5.03.2026).
10. Change We Choose [Відео]. YouTube, 2010. URL: https://www.youtube.com/watch?v=QeJxEMQ5Ig4 (дата звернення 2.03.2026).
11. Crossroads GPS: «Hard to Sleep» [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=N5dDHeyP0Ig (дата звернення 4.03.2026).
12. Even Worse [Відео]. YouTube, 2015. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ALLtxky3zmQDZeKdfxI_RA (дата звернення 5.03.2026).
13. Hole [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=66ENKYCHSgo (дата звернення 2.03.2026).
14. Jaymi [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=O6XAIGAIWsM (дата звернення 4.03.2026).
15. Justin Trudeau – Experience – He's in way over his head [Відео]. YouTube, 2013. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sGWuN3ZVuxU (дата звернення 6.03.2026).
16. Maverick No More [Відео]. YouTube, 2015. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eBsRbMimtlA (дата звернення 11.03.2026).
17. Mike Ross: Empty Promises We Can't Afford [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ig4Wz--OY4E (дата звернення 11.03.2026).
18. Muslim Brotherhood [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com/watch?v=DQkSFU7 5LC0 (дата звернення 3.03.2026).
19. On Your Side [Відео]. YouTube, 2009. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dtogNXiUdw4 (дата звернення 10.03.2026).
20. «One Hundred Percent» by Club for Growth Action [Відео]. YouTube, 2015. URL: https://www.youtube.com/watch?v=DZeKdxI_RA (дата звернення 12.03.2026).
21. «Parachute» Ad [Відео]. YouTube, 2008. URL:https://www.youtube. com/watch?v=FWrHGL13rZ8 (дата звернення 6.03.2026).
22. Pizza [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Vu4yQTzxw (дата звернення 11.03.2026).
23. Real World [Відео]. YouTube, 2010. URL: https://www.youtube.com/watch?v=GIZBNEGZelQ (дата звернення 7.03.2026).
24. Ron Paul Ad – Rick Santorum a Conservative? [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cgNJBdTaKE8&feature=player_embedded (дата звернення 6.03.2026).
25. Standing Strong [Відео]. YouTube, 2015. URL: https://www.youtube.com/watch?v=a509uEaedkU (дата звернення 12.03.2026).
26. The Deporter-In-Chief [Відео]. YouTube, 2012. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6koRTfWeNo&feature=youtu.be (дата звернення 5.03.2026).
27. Why Not? [Відео]. YouTube, 2014. URL: https://www.youtube.com/watch?v=SfuuymmSvY (дата звернення 11.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 81'373.7:81’25.01
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.274-285

Olesia Stoika,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor of Foreign Languages Department,
Uzhhorod National University
https://orcid.org/0000-0002-7695-6100
Uzhhorod, Ukraine

Vadym Pitovka,
postgraduate student,
Uzhgorod National University,
https://orcid.org/0009-0002-7192-406X
Uzhhorod, Ukraine

Idioms and Phraseological Units in Translation: Theory, Strategies, and Cultural Constraints

Ідіоми та фразеологічні одиниці в перекладі: теорія, стратегії та культурні чинники

Summary. *The article explores idioms and phraseological units as culturally and semantically complex linguistic phenomena that pose significant challenges in translation. Characterized by semantic opacity, structural stability, and metaphorical meaning, idioms play an essential role in everyday communication, literary discourse, and media language. Their translation often results in semantic loss or pragmatic distortion if cultural and stylistic factors are not adequately considered.*

The study aims to examine the theoretical foundations of idioms as phraseological units and to systematize translation strategies used in their rendering under cultural constraints. The theoretical framework is based on linguistic research into phraseology and translation studies. In particular, the works of R. Gulbodom and M. Lala contribute to understanding semantic, structural, and functional classifications of phraseological units, while M. Espinal and J. Mateu emphasize the linguistic and cognitive aspects of idioms. The semantic complexity of idioms is further addressed in the works of I. Falkum, A. Vicente, and S. Valera, who analyze the role of polysemy and homonymy in meaning interpretation. Methodologically, the study employs a qualitative and descriptive approach grounded in theoretical analysis, comparative linguistics, and translation studies. Comparative, contextual, and semantic analyses are applied to

examine issues of polysemy, homonymy, and cultural variation, enabling an assessment of the semantic, stylistic, and pragmatic adequacy of idiom translation across different discourse types.

The findings demonstrate that no single translation strategy is universally applicable. Effective idiom translation requires a flexible, context-sensitive approach that balances semantic accuracy, stylistic adequacy, and cultural resonance. Prospects for further research include corpus-based studies across languages and genres, investigations into cognitive aspects of idiom processing, the role of machine translation, and pedagogical approaches to teaching idiom translation.

Key words: *Idioms, phraseological units, translation strategies, cultural constraints, functional equivalence, semantic opacity, cultural adaptation.*

Анотація. *У статті проаналізовано ідіоми та фразеологічні одиниці як культурно й семантично складні мовні явища, що створюють істотні труднощі у процесі перекладу. Характеризуючись семантичною непрозорістю, структурною стійкістю та метафоричністю, ідіоми посідають важливе місце у повсякденній комунікації, художньому дискурсі та мові засобів масової інформації. Недостатнє врахування культурних і стилістичних параметрів під час перекладу ідіоматичних виразів може призводити до семантичних втрат. Метою дослідження є аналіз теоретичних засад ідіом як фразеологічних одиниць та систематизація перекладацьких стратегій, що застосовуються для їх точного відтворення з урахуванням культурних чинників. Теоретичну основу роботи становлять праці у галузі фразеології та перекладознавства. Зокрема, дослідження Р. Гулбодом і М. Лали сприяють осмисленню семантичної, структурної та функціональної класифікації фразеологічних одиниць, тоді як М. Еспіналь і Х. Матеу акцентують увагу на лінгвістичних і когнітивних аспектах ідіом. Семантичну складність ідіоматичних виразів поглиблено розкрито у працях І. Фалкум, А. Вісенте та С. Валери, які аналізують роль полісемії та омонімії в процесі інтерпретації значення. Методологія дослідження ґрунтується на якісному та описовому підході з використанням методів теоретичного аналізу, зіставної лінгвістики та перекладознавства. Зіставний, контекстуальний і семантичний аналізи застосовуються для дослідження проблем полісемії, омонімії та культурної варіативності, що дає змогу оцінити семантичну, стилістичну й прагматичну відповідність перекладу ідіом у різних типах дискурсу. Отримані результати засвідчують, що універсальної стратегії перекладу ідіом не існує. Ефективне відтворення ідіоматичних виразів потребує гнучкого, контекстно зумовленого підходу, який поєднує семантичну точність, стилістичну і культурну відповідність. Перспективи подальших досліджень пов'язані з корпусним аналізом перекладу ідіом у різних мовах і жанрах, вивченням когнітивних аспектів ідіоматичної обробки, аналізом можливостей машинного перекладу та вдосконаленням методики навчання перекладу ідіом.*

Ключові слова: *ідіоми; фразеологічні одиниці; перекладацькі стратегії; культурні чинники; функціональна еквівалентність; семантична непрозорість; культурна адаптація.*

Introduction. Idioms and phraseological units represent a complex and culturally marked layer of language, characterized by semantic opacity, structural stability, and metaphorical meaning. As essential components of everyday communication, literary discourse, and media language, idioms pose particular difficulties in translation, where inadequate rendering may result in semantic loss or pragmatic distortion. The problem of idiom translation is closely linked to both theoretical and practical tasks in modern translation studies, especially in the context of intensified intercultural communication. Theoretical aspects of idioms as phraseological units have been widely examined in linguistic research. Scholars R. Gulbodom [8], M. Lala [12], M. Espinal, J. Mateu [4], A.P. Cowie [3] have proposed semantic, structural, and functional classifications of phraseological units and emphasized their cultural embeddedness and communicative significance. R. Moon [15] further emphasizes the pragmatic and stylistic functions of idioms in discourse through functional and corpus-based approaches. J. Evjen [5], M. Kotenko [11], and M. Putranto [18] focus on a range of translation strategies for idiomatic expressions, such as literal translation, equivalence-based substitution, paraphrasing, descriptive translation, cultural adaptation, and creative reformulation. I. Falkum and A. Vicente [6], as well as S. Valera [21], demonstrate the semantic complexity underlying the interpretation and translation of idiomatic expressions through their research on polysemy and homonymy. Despite extensive scholarly attention, the issue of idiom translation under cultural constraints remains insufficiently systematized. Existing studies often focus on individual strategies, specific genres, or particular language pairs, leaving unresolved the need for an integrated approach that accounts for semantic accuracy, stylistic adequacy, and cultural resonance simultaneously. The aim of this article is to examine idioms and phraseological units as culturally specific linguistic phenomena and to analyze the theoretical foundations and translation strategies employed in their rendering. The study seeks to identify key challenges in idiom translation and to systematize effective strategies for achieving semantic and cultural equivalence across different types of discourse.

Methodology/Methods. The study adopts a qualitative and descriptive research approach based on theoretical analysis, comparative linguistics, and translation studies. It draws on a systematic review of scholarly literature addressing idioms and phraseological units, their linguistic properties, cultural specificity, and translation strategies, within the frameworks of phraseology, functional linguistics, and translation theory.

Comparative, contextual, and semantic analyses are applied to examine issues of polysemy, homonymy, and cultural variation, enabling an assessment of the semantic, stylistic, and pragmatic adequacy of idiom translation across different discourse types.

Results and Discussion. In linguistics, idioms and phraseological units are defined as stable multi-word expressions characterized by non-compositional semantics, whereby the overall meaning cannot be directly inferred from the meanings of their individual components. Idioms constitute a distinctive component of language, as they integrate cultural knowledge with linguistic structure and perform an important communicative function [8, p. 111]. They are typically characterized by internal fixation, semantic unity, and external stability, features that contribute to their expressive and pragmatic potential in discourse [12]. Owing to their non-motivated nature, idioms cannot be freely generated in speech but are instead reproduced as conventionalized, fixed expressions, which underscores their idiomaticity and structural stability.

Table 1

Key features of idioms

Feature	Definition	Examples	Supporting sources
Semantic Integrity	Idioms function as single semantic units where the overall meaning cannot be derived from the meanings of individual words.	*«Kick the bucket»* (meaning *to die*)	Idioms are seen as fixed multi-word expressions with non-compositional meaning, where the entire phrase represents a singular concept.
Form stability	Idioms maintain a fixed lexical and grammatical structure, showing resistance to substitution or alteration of components.	*«Break the ice»* remains unchanged	The fixed nature of idioms ensures their reproducibility as specific linguistic units without allowing variability in their components.
Lack of literal translation	Idioms often cannot be translated directly into other languages without losing their intended meaning, requiring interpretation based on context.	English *«Piece of cake»* ≠ Literal in other languages	Idioms exhibit a degree of opacity that challenges direct translation, as their meaning is tied to cultural and linguistic context.

Idioms are characterized by their semantic integrity, stability of form, and resistance to literal translation. These features establish idioms as unique linguistic constructs that contribute to the expressive and cultural richness of a language. Their fixed structure and metaphorical meanings enhance communication by enabling speakers to convey complex ideas succinctly, although they also present challenges in translation and language learning.

The classification of phraseological units is inherently multidimensional and is commonly approached through semantic, structural, and functional criteria. In English-language linguistics, a widely accepted framework is associated with A. P. Cowie, whose work emphasizes the degree of semantic transparency and institutionalization of phraseological units. From this perspective, phraseological expressions range from relatively transparent collocations to fully idiomatic constructions with opaque meanings. Semantic classifications focus on the extent to which the meaning of an idiom is motivated or non-compositional, while structural classifications group phraseological units according to their grammatical patterns [3, p. 180]. Functional approaches, developed further in the works of Rosamund Moon, foreground the pragmatic and discourse-related functions of idioms, highlighting their role in evaluation, intensification, and stylistic expressiveness. Taken together, these complementary approaches enable a comprehensive understanding of phraseological units and are particularly valuable for linguistic analysis and translation studies [15, pp. 58-62].

From a morphological perspective, idioms are characterized by a fixed composition of lexical elements that generally does not permit substitution or variation without affecting the idiomatic meaning. Idiomatic expressions may be formed from different parts of speech, including nouns (a piece of cake), verbs (kick the bucket), adjectives (cold as ice), and adverbial constructions (in a nutshell). Their morphological rigidity is reflected in limited tolerance for grammatical modification. Although certain inflectional changes, such as tense variation, may occur without loss of idiomatic meaning (e.g. spill the beans → spilled the beans), other alterations, such as changes in number or lexical substitution (spills the bean), typically result in semantic degradation or complete loss of idiomaticity. This restricted variability underscores the conventionalized and formulaic nature of idioms.

Syntactically, idioms frequently function as single lexical units within sentence structure, despite their multi-word form. They may occupy a range of syntactic positions, including subject (The cat's out of the bag), predicate (He hit the roof), object (She opened a can of worms), or adverbial modifier (They arrived in the nick of time). A defining feature of idioms is their syntactic non-productivity, as many resist transformations such as passivization, modification, or interrogation. For instance, the idiom pull someone's leg cannot be passivized (The leg was pulled by someone) without losing its idiomatic interpretation. This syntactic inflexibility reinforces the stability and conventional status of idioms in language use [14].

Idioms frequently encode cultural norms, historical experience, and shared social values, functioning as linguistic repositories through which

cultural heritage is preserved and transmitted. A considerable number of idiomatic expressions originate from historical events, mythology, folklore, religious texts, or traditional practices, thereby integrating culturally specific knowledge into everyday language use. For instance, the English idiom Achilles' heel, derived from Greek mythology, denotes a fatal weakness that undermines an otherwise strong position, illustrating how mythological narratives are conventionalized in linguistic form [14, pp. 133-136].

The cultural specificity of idioms becomes particularly apparent when comparing idiomatic imagery across languages. In English, the expression to spill the beans, meaning to disclose a secret, is commonly associated with an ancient voting practice in which beans were allegedly used for secret ballots. By contrast, the French idiom donner sa langue au chat ("to give one's tongue to the cat"), which signifies abandoning an attempt to find an answer, reflects a culturally embedded metaphor in which the cat is perceived as a keeper of secrets. Such contrasts demonstrate that idioms function as linguistic manifestations of culturally shaped worldviews, encapsulating distinct metaphors, symbols, and evaluative attitudes characteristic of particular speech communities [2, pp. 20-25].

One of the major linguistic barriers in cross-cultural communication arises from differences in grammatical and syntactic structures between languages. Such differences influence not only sentence formation but also the expression of meaning and communicative intent. Even languages belonging to the same language family, such as Spanish and Ukrainian, may exhibit substantial syntactic divergence. Although both languages share an Indo-European origin, their syntactic systems display distinct formal, semantic, and functional characteristics. These divergences require a nuanced understanding of language-specific syntactic rules, particularly in contexts of translation and second language acquisition, where structural mismatches may lead to misinterpretation or loss of meaning [10, pp.37-44].

In general, grammatical and syntactic discrepancies pose significant challenges to effective intercultural communication. Overcoming these challenges necessitates the use of adaptive strategies, including syntactic transformations and contrastive analysis, as well as a thorough understanding of the structural organization of the languages involved.

Polysemy and homonymy play a crucial role in the interpretation of idiomatic expressions, contributing both to the semantic richness and to the potential ambiguity of language. Polysemy refers to the phenomenon whereby a single lexical item possesses multiple related meanings, which may lead to different interpretations of idiomatic expressions depending on the communicative context. For example, the word line may denote a linear mark, a queue, or a boundary, each of which influences

the interpretation of the idiom draw the line [6]. By contrast, homonymy involves lexical items that share identical form or pronunciation but have entirely unrelated meanings, which can result in semantic ambiguity in idiomatic usage. A commonly cited example is the word bank, which may refer either to a financial institution or to the side of a river, thereby affecting the interpretation of expressions such as bank on it [21].

Distinguishing between polysemy and homonymy is essential for the accurate comprehension and translation of idiomatic expressions, as these phenomena directly influence semantic processing. The research indicates that idioms containing polysemous components rely heavily on contextual cues to activate the intended meaning, whereas homonymous elements are more likely to cause misunderstanding if the surrounding discourse does not provide sufficient clarification [20, pp. 135-136]. For instance, in Spanish gambling terminology, the word póker may refer both to the card game and to a specific winning hand, illustrating how polysemy can enrich meaning when contextual constraints are clear [1, p. 98]. In cases involving homonymy, however, precise contextual framing or explicit explanation is often required to prevent interpretative ambiguity.

Understanding the distinction between polysemy and homonymy within idiomatic expressions is essential for effective communication, particularly in translation and language learning contexts, where semantic accuracy and interpretative precision are of paramount importance.

The reproduction of national and cultural colouring in translation represents a complex task that requires preserving the authenticity of culturally marked lexical units and idiomatic expressions. Translators frequently encounter difficulties in rendering cultural nuances, as such elements are deeply embedded in a community's historical experience, traditions, and value systems. When translating English idioms containing colour components into Ukrainian, the translator must employ not only linguistic but also cultural adaptation in order to retain both the intended meaning and the emotional impact of the original expression. Research on the Ukrainian translation of Stephen King's novel 11/22/63 demonstrates that translators often resort to non-phraseological strategies, such as descriptive or explicative translation, when direct idiomatic equivalents are unavailable in the target language [7, pp. 29-35]. This approach underscores the necessity of balancing cultural fidelity with clarity and comprehensibility for the target audience.

Another significant challenge in cross-cultural communication and translation is the impossibility of literal rendering due to profound cultural differences. Many lexical units, commonly referred to as non-equivalent vocabulary or realia, are so closely bound to their source culture that direct translation inevitably results in partial or complete semantic loss.

For instance, the English idiom to carry coals to Newcastle, which denotes performing a redundant or pointless action, becomes semantically opaque when translated literally into languages whose cultures lack awareness of Newcastle's historical association with coal production. In such cases, translators must rely on adaptive strategies, including contextual substitution, explanation, or cultural approximation. These methods are particularly crucial when dealing with culture-specific expressions that lack direct counterparts in the target language, highlighting the importance of cultural competence and linguistic creativity in the translation process.

Overall, the reproduction of cultural colour and the limitations of literal translation demand a deep and systematic understanding of both the source and target cultures. Effective intercultural communication can only be achieved through translation strategies that extend beyond formal linguistic correspondence and address cultural, pragmatic, and semantic dimensions [11, p. 147].

The translation of idioms across different types of discourse–literary, journalistic, and technical–necessitates differentiated approaches to ensure both semantic accuracy and stylistic adequacy. In literary texts, idioms often function as instruments of characterisation and cultural representation, which calls for flexible and creative solutions such as paraphrasing or culturally adapted equivalents. For example, the English translation of Essam Youssef's A Quarter Gram from Arabic involved the use of idioms with equivalent meanings but differing formal structures in order to preserve the emotional and cultural resonance of the narrative. By contrast, technical texts prioritize terminological precision and unambiguous interpretation; consequently, idiomatic expressions are typically avoided or replaced with neutral formulations, particularly in legal, medical, and scientific translation, where clarity and accuracy are paramount [13, p.70].

Errors in the translation of idioms may result in substantial communicative failure. A study examining translations produced by Jordanian learners of English as a foreign language revealed that the misinterpretation of idiomatic expressions frequently led to the loss of both semantic content and stylistic effect in literary texts. Such errors are commonly attributed to insufficient linguistic proficiency and limited cultural awareness, underscoring the decisive role of contextual knowledge and intercultural competence in translation practice [19, p. 486]. These findings further reinforce the necessity of adopting text-specific and audience-oriented translation strategies to ensure communicative effectiveness.

The method of literal translation offers the advantage of preserving the structural and lexical features of the source text, which is particularly valuable in technical, legal, and scientific discourse, where terminological accuracy and formal consistency are paramount. However, its principal

limitation lies in the risk of semantic distortion, especially in the translation of idiomatic expressions whose meanings are not compositional. Literal translation proves effective primarily in cases involving idioms with a high degree of semantic transparency. For example, the English idiom break the ice can be rendered literally in many languages without loss of meaning, as it clearly conveys the idea of initiating communication or easing social tension. In contrast, unsuccessful literal translation is frequently observed in automated or inexperienced translation practices, where idiomatic expressions are interpreted word-for-word. A typical example is the idiom under the weather, which may be inaccurately translated as under the climate, resulting in semantic confusion and the loss of the intended meaning of physical discomfort or illness.

An alternative and often more effective approach to idiom translation is the strategy of equivalence, which involves selecting a functional analogue in the target language that conveys the same meaning, cultural connotations, and stylistic value as the source idiom. This strategy is particularly appropriate when literal translation is impractical or when the idiom is culturally bound and unlikely to be understood by the target audience. The primary objective of this approach is to achieve functional equivalence, whereby the translated expression elicits a response in the target audience comparable to that evoked by the original idiom in its source-language context. In accordance with the principles of functional equivalence articulated by Eugene Nida, effective and natural translation often requires the adaptation of idiomatic expressions to the linguistic and cultural norms of the target language, rather than strict adherence to formal correspondence [17, pp. 281-283].

Table 2

Idiomatic equivalence across languages

Source language idiom	Target language equivalent	Language pair
«Break the ice»	«Establecer contacto»	English to Spanish
«A piece of cake»	«Como pan comido»	
«Kick the bucket»	«Estirar la pata»	
«Under the weather»	«Sentirse indispuesto»	
«To kill two birds with one stone»	«Matar dos pájaros de un tiro»	

This approach not only preserves the core meaning of the source expression but also maintains its idiomatic and stylistic colouring, thereby contributing to a more natural and culturally resonant translation. Such strategies are essential for ensuring that translated idioms elicit the intended emotional and cognitive responses in the target audience, thus facilitating effective cross-cultural communication.

Descriptive translation is typically employed when rendering complex idiomatic expressions that lack direct equivalents in the target language. This technique involves explicating the meaning of an idiom in a way that conveys its semantic essence and pragmatic effect without attempting either literal reproduction or idiomatic substitution. The principal advantage of this approach lies in its ability to preserve the semantic content and emotional tone of the original expression, making it particularly suitable for culturally bound idioms or metaphorical constructions that do not correspond to conceptual patterns in the target language.

For example, when translating the idiom to have a chip on one's shoulder into Indonesian, a descriptive rendering such as having a tendency to be easily angered or defensive may be employed to ensure accurate comprehension by recipients unfamiliar with the source culture's metaphorical reference [16]. This strategy prioritizes clarity and interpretative accuracy while maintaining the communicative intent of the original text.

Translation transformations encompass a range of techniques, including modification, calque, and cultural adaptation, each of which serves specific communicative purposes depending on the text type, genre, and target audience. Modification involves deliberate alterations to the source text in order to align it with the linguistic norms, cultural expectations, and pragmatic conventions of the target language. This strategy is particularly common in literary, audiovisual, and media translation, where preserving emotional impact and cultural relevance often takes precedence over formal equivalence.

Calque, also referred to as loan translation, consists in reproducing the structural and lexical pattern of the source expression while maintaining its original meaning. This technique is most frequently employed in technical, scientific, and academic texts, where terminological precision and conceptual consistency are of primary importance.

Cultural adaptation represents a more radical form of transformation, as it entails reshaping culture-specific elements of the source text to ensure their intelligibility and acceptability for the target audience. This process may involve the use of alternative metaphors, analogies, or euphemistic expressions that better correspond to the cultural framework of the target language. A common example of cultural adaptation can be observed in the translation of film titles containing culture-bound references, where substantial modification–or even complete reformulation–is often required to achieve market appeal and cultural resonance [9, pp. 121-123].

The application of combined translation strategies involves the systematic integration of multiple techniques, including literal translation, paraphrasing, cultural adaptation, and creative reformulation, to ensure effective cross-linguistic meaning transfer. Such integrative approaches are particularly effective in the translation of idiomatic expressions and culturally specific content, where reliance on a single method is often

insufficient. Creative translation extends this process further by not only adapting existing expressions but also, where necessary, introducing newly constructed idiomatic forms in the target language, thus achieving both semantic accuracy and cultural resonance.

Effective idiom translation ultimately requires a balanced and context-sensitive approach that preserves the core meaning and emotional impact of the source expression while adapting it to the linguistic and cultural norms of the target language. Such an approach enables translators to maintain communicative effectiveness and intercultural intelligibility without compromising stylistic integrity.

Conclusions. This study has examined idioms and phraseological units as culturally and semantically complex linguistic phenomena that present significant challenges in translation. The analysis confirms that the non-compositional meaning, structural stability, and cultural specificity of idioms necessitate translation strategies that extend beyond literal rendering. Effective idiom translation requires a balanced combination of semantic accuracy, stylistic adequacy, and cultural adaptation.

The findings demonstrate that no single translation strategy is universally applicable; instead, translators must employ a flexible set of approaches, including equivalence-based translation, paraphrasing, descriptive methods, cultural adaptation, and creative reformulation, depending on the text type and communicative purpose. Cultural constraints play a decisive role in shaping translational choices and highlight the importance of intercultural competence in achieving communicative effectiveness.

Prospects for further research include corpus-based studies of idiom translation across various language pairs and genres, investigations into cognitive aspects of idiom processing in translation, and analyses of the role of machine translation in handling phraseological units. Further attention to pedagogical strategies for teaching idiom translation may also enhance translator training and professional practice.

BIBLIOGRAPHY

1. Bobchynets L. Homonymy and Polysemy in Gambling Terminology in Spanish. *Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics*, 2019. P. 97–106. URL: https://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.35.08
2. Bumar K. Linguocultural Adaptation of Vulgarisms in Ukrainian-Language Translations of Modern Italian Prose. *Lviv Philological Journal*, 2020, № 8. P. 20–25. URL: https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.3
3. Cowie A. P. *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford : Clarendon Press, 1998. 290 p.
4. Espinal M., Mateu J. Idioms and Phraseology. *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*. Oxford, 2019. URL: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.51
5. Evjen J. Highlighting Difficulties in Idiomatic Translation. *Spectrum*, Toronto, 2018. URL: https://spectrumjournal.ca/index.php/spectrum/article/view/30
6. Falkum I., Vicente A. Polysemy. *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*.

Oxford, 2020. URL: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.325
7. Glinka N., Ameridze O., Ursul A. Phraseological and Non-Phraseological Methods of Translating Idiomatic Expressions with a Color Component. *Advanced Linguistics*, Kyiv, 2023. P. 29–35. URL: https://doi.org/10.20535/2617-5339.2023.11.277348
8. Gulbodom R. Theoretical Background of Idioms as Phraseological Units. *American Journal of Philological Sciences*, New York, 2024. P.110–112. URL: https://www.theusajournals.com/index.php/ajps/article/view/3768/3537
9. Hrinchenko N. The Strategies of Adequate Translation of English Film Titles That Contain Culturally Specific Components. *Scientific Notes*, Kyiv, 2018, № 1. P. 121–123. URL: https://doi.org/10.25264/2519-2558-2018-1(69)/1-121-123
10. Korbozerova N. Spanish and Ukrainian Syntactic Type (Similarities and Differences). *Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics*, Kyiv, 2019. P. 37–44. URL: https://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.35.03
11. Kotenko M. Peculiarities of the Reproduction of Idioms in Multiple Ukrainian Translations. *Germanic Philology Journal of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*, Chernivtsi, 2023. P. 147–153**.** URL: https://doi.org/10.31861/gph2023.843.147-153
12. Lala M. Concept of Phraseological Units: Functional, Structural and Semantic Classification of Phraseological Units. *World Science*, Prague, 2018. URL: https://archive.ws-conference.com/concept-of-phraseological-units-functional-structural-and-semantic-classification-of-phraseological-units/
13. Linder D. Greasy Scummy Sumps: Translating Specialized Terminology in Detective Fiction. *Przekładaniec*, Kraków, 2022. P.70–92. URL: https://doi.org/10.4467/16891864epc.22.004.16518
14. Mizin T. O. Syntactic and Semantic Characteristics. Stylistics and Vocabulary. *Foreign Philology*, Kharkiv, 2017, Issue 85. P.132–138. URL: https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/download/9487/9010/
15. Moon R. *Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach*. Oxford : Clarendon Press, 1998. 173 p.
16. Oktaviela S. A Translation Analysis of Idiomatic Expressions in the Webtoon Comic *Winter Wood*. *Jurnal Bahasa, Sastra, dan Studi Amerika*, Surakarta, 2023. P. 214–225. URL: https://doi.org/10.20961/jbssa.v29i1.60953
17. Pan X. Functional Equivalence in the Process of English Translation of Chinese Idioms from a Social Semiotic Translation Approach. In: *Proceedings of the 3rd International Conference on Language, Art and Cultural Exchange (ICLACE 2022)*. Amsterdam, 2022. P. 281–285. URL: https://www.atlantis-press.com/proceedings/iclace-22/125976223
18. Putranto M. The Equivalence and the Strategies in Translating Idiomatic Expressions Applied in *Sherlock Holmes: A Study in Scarlet*. Yogyakarta, 2018.
19. Samardali M., Ismael A. Challenges Facing Jordanian EFL Translation Students When Translating Literary Texts. *World Journal of English Language*, Toronto, 2022. P. 485–491. URL: https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/view/22497
20. Tkachenko A. Semantic-Paradigmatic Relations of Polysemy and Homonymy. *Linguistic and Conceptual Views of the World*, Kyiv, 2023. P. 135–147. URL: https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.2.09
21. Valera S. Polysemy Versus Homonymy. *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*. Oxford, 2020. URL: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.617

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’37
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.286-295

Андрій Тронь,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
https://orcid.org/0000-0001-7154-7976
м. Івано-Франківськ, Україна

Ольга Кульчицька,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
https://orcid.org/0000-0002-9992-8591
м. Івано-Франківськ, Україна

Юлія Тронь,
старший викладач кафедри англійської мови,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
https://orcid.org/0009-0001-0834-0080
м. Івано-Франківськ, Україна

Лексико-семантична група дієслів кратності із семою ‘різка зміна положення об’єкта у просторі поштовхом’

Lexico-semantic group of multiplicative verbs with the seme ‘sudden change of the object's position in space by a push’

Анотація. *У статті досліджено семантичні характеристики дієслів лексико-семантичної групи кратності із семою «різка зміна положення об’єкта у просторі поштовхом» у сучасній англійській мові. Об’єктом аналізу виступають дієслова* ***push, shove, thrust, propel, press, nudge, jostle, jog, elbow****, об’єднані спільним семантичним компонентом переміщення об’єкта шляхом застосування сили. Визначено, що домінантною для цієї групи є сема кратності, яка реалізується через значення одноразової або повторюваної дії, спрямованої на зміну просторового положення об’єкта. На матеріалі Longman Dictionary of Contemporary English (2003), Webster Universal College Dictionary (1997) встановлено спільні та диференційні ознаки досліджуваних предикатів і верифіковано їх у British National Corpus. З’ясовано, що дієслова push і thrust виступають ядром синонімічного ряду, тоді як інші одиниці конкретизують спосіб, інтенсивність і характер дії. Диференціація значень здійснюється за такими параметрами, як характер прикладеної сили (м’язова, механічна), тривалість і інтенсивність впливу, а також тип об’єкта та спосіб його переміщення. Зокрема, shove позначає*

грубе й енергійне зусилля, thrust – різкий імпульсивний рух, propel – рух за інерцією під дією сили, тоді як nudge і jog передають легкий або випадковий поштовх. Проаналізовано синтаксичні особливості функціонування предикатів, зокрема їх здатність керувати прямими та прийменниковими додатками, що позначають напрямок, початкову й кінцеву точки переміщення. Встановлено, що кратність дії увиразнюється контекстуальними модифікаторами (suddenly, instantly, abruptly), локативними компонентами та редуплікацією дієслова. Зроблено висновок, що дієслова зазначеної ЛСГ репрезентують квантифіковані дії, здатні реалізувати як однократність, так і багатократність, а їх семантичні відмінності зумовлені специфікою способу дії та характером прикладеної сили.

Ключові слова: *аспектуальність, семельфактив, мультиплікатив, лексико-семантична група, семантична структура дієслів, предикат.*

Summary. *The article examines the semantic characteristics of semelfactive/multiplicative verbs belonging to the lexical-semantic group with the seme «abrupt change in the position of an object in space by means of a push» in modern English. The object of the analysis includes the verbs* ***push, shove, thrust, propel, press, nudge, jostle, jog, elbow****, which are united by a common semantic component of moving an object through the application of force. It is established that the dominant feature of this group is the semelfactive/multiplicative seme, which is realized through the meanings of single or repeated actions aimed at changing the spatial position of an object. On the basis Longman Dictionary of Contemporary English (2003), Webster Universal College Dictionary (1997) both common and differential features of the analyzed predicates were identified and verified in the British National Corpus. It is determined that the verbs push and thrust form the core elements of the synonymous set, while the other units specify the manner, intensity, and character of the action. The differentiation of meanings is based on such parameters as the type of applied force (muscular or mechanical), the duration and intensity of impact, as well as the type of object and the way it is moved. In particular, shove denotes a rough and forceful action, thrust implies a sharp and impulsive movement, propel indicates motion by inertia under the influence of force, whereas nudge and jog convey a slight or accidental push. The syntactic features of predicates are also analyzed, in particular their ability to govern direct and prepositional objects that indicate direction, starting point, and endpoint of movement. It is established that the multiplicative/semelfactive action is intensified by contextual modifiers (suddenly, instantly, abruptly), locative components, and verb reduplication. It is concluded that the verbs of this lexical-semantic group represent quantified actions capable of expressing both single and multiple occurrences, while their semantic differences are determined by the specifics of the manner of action and the nature of the applied force.*

Key words: *aspect, semelfactive, multiplicative, lexical-semantic group, semantic structure of verbs, predicate.*

Вступ. У світлі сучасної сучасних досліджень по-новому постають проблеми, пов’язані з категорією аспектуальності, її складниками та засобами вираження. Аспектуальність в англійській мові

репрезентується великою кількістю категорій, котрі характеризують спосіб перебігу дії в часі за допомогою різнорівневих мовних засобів. Вагому роль відіграє категорія кількісності, яка містить мовні засоби, що взаємодіють на основі квантитативної функції, і зокрема категорія кратності, як однієї з домінантних відтінків аспектуального значення. Формальні параметри кратних висловлювань неможливо повністю відділити від семантики мовних одиниць, які виступають індикаторами кратності. Найчастіше аспектуальне значення кратності міститься саме в семантиці кратних дієслів. **Актуальність** теми дослідження зумовлено вагомістю функціонально-семантичної категорії кратності в сучасній аспектології, необхідністю виокремлення та встановлення засобів її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія кратності була предметом дослідження як вітчизняних (І. Вакалюк (2019), Г. Садова (2025)), чиї розвідки присвячені системному аналізу аспектуальних значень, так і зарубіжних (Б. Левін (1993), В. Маркман (2008), С. Росштайн (2008), К. Сміт (1997), Л. Нельсон (2018) та ін.) лінгвістів. Г. Садова зазначає, що "загальне категорійне значення кратності пов'язується з інтерпретацією кількості, що виражається насамперед в усвідомленні значень, які приєднуються до дієслівних лексем та характеризуються за кількістю "крат" або семантикою безперервності / перервності, та є в цілому семантично і формально однорідними" [2, с. 161]. На думку І. Вакалюк, "кратність включає в себе дві семантичні зони: 1) вияв можливості розподілу дії на однорідні частини. Не дискретність, або одноактність, що означає здійснення дії в один прийом, без розподілу на фази. Дискретність передбачає внутрішній розподіл дій на ряд однорідних актів; 2) вимір, перерахування повторів окремих недискретних дій. Поняття «повторюваність» традиційно вживають в аспектологічній літературі як один із видів параметру що характеризує процес відтворення (кінцевого або безкінечного) однієї і тієї ж дії" [1, с. 34].

Трактування поняття кратності як складової кількісної аспектуальності дещо відрізняється у зарубіжній лінгвістиці. Ця категорія, на думку зарубіжних дослідників (Б. Левіна, К. Сміт), представлена точковими або миттєвими дієсловами, які належать до аспектуального класу семельфактивів та мультиплікативів. Їх ґрунтовний аналіз належить Б. Левін (1993), В. Маркман (2008), С. Ротштейн (2008), К. Сміт (1997) та ін. Зокрема, К. Сміт (1997) була першою, хто ввів новий аспектуальний клас дієслів – семельфактиви (на основі ознак, приписаних класу «точкових подій» М. Моенсом (1987)), додавши їх до чотирьох типів ситуацій З. Вендлера (1967): станів, процесів,

досягнень та звершень. Згідно зі К. Сміт (1997), семельфактиви не мають тривалості (тобто відбуваються миттєво) [7].

М. Моенс (1987) стверджує, що семельфактиви — це події, які мають послідовні фази, тобто множинність і вживає термін «мультиплікатив» для позначення серії послідовних дій [5].

Семельфактивні предикати, згідно з К. Нельсоном (2018), складаються з трьох підкатегорій: семельфактиви з внутрішньою множинністю, односпрямовані семельфактиви та семельфактиви з множинністю учасників. Він також обстоює можливість того, що «предикати іноді можуть належати до більш ніж однієї з цих підкатегорій залежно від вживання» [6, с. 37].

На думку Р. Ван Валін (2006), семельфактиви є миттєвими, пояснюючи, що тривалість розрізняється за внутрішньою тривалістю події та тим, чи відбувається подія протягом певного проміжку часу, чи є миттєвою. За словами Р. Ван Валіна, семельфактиви не мають «значної» тривалості, тому допустимо вважати їх точковими або миттєвими [8, с. 159].

Метою статті є дослідження семантичної структури семельфактивних та мультиплікативних дієслів як основних лексичних засобів вираження аспектуальної категорії кратності.

Методологія та методи дослідження. Семантична структура досліджуваних предикатів вивчалася методом компонентного аналізу, методом словникових дефініцій та трансформаційного аналізу. За допомогою синтаксемного аналізу виявлено семантико-синтаксичні особливості досліджуваних мультиплікативів (семельфактивів). У процесі аналізу семельфактивів та мультиплікативів застосовано також компаративний метод для виявлення специфіки вираження миттєвості та завершеності дії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши семантичну структуру лексичних засобів вираження кратності, розрізняємо лексико-семантичні групи (далі – ЛСГ) дієслів кратності, що об'єднуються на основі спільного компонента – семи кратності, однак для одних дієслів вона є первинною, а для інших – вторинною. Однією із ЛСГ є група дієслів, які об'єднуються на основі спільного компонента – семи 'різка зміна положення об'єкта у просторі поштовхом'. Основними виразниками семи 'різка зміна положення об'єкта у просторі поштовхом' є дієслово **push** та його синонімічний ряд **– shove, thrust, propel, press, nudge, jostle, jog** та **elbow.** Наведені дієслова означають 'застосуванням сили спричинити різке переміщення об'єкта вперед або у напрямку від себе', 'переміщувати предмет штовхаючи, пересуваючи', тобто *пхати, штовхати, проштовхнутись, приводити в рух* тощо.

Порівнюючи семантичну структуру дієслів **push, shove, thrust, propel, press, nudge, jostle, jog, elbow,** визначимо їх спільну сему:

Push – *to use sudden or steady pressure in order to move something or someone forward* [9, с. 686];

Thrust – *to make a sudden movement forward with a sword or knife* [4, с. 1733]; *to push forcibly; shove* [9, с. 820];

Shove – *to push someone or something in rough and careless way, using your hands or shoulders* [4, с. 1524]; *to push roughly or rudely; jostle* [9, с. 726];

Propel – *to push, drive, or impel onward, forward, or ahead* [4, с. 1167];

Press – *to push something firmly against the surface* [4, с. 1293];

Nudge – *to push someone gently, usually with your elbow* [4, с. 1124];

Jostle – *to push or knock against someone in a crowd* [4, с. 873]; *to bump against, push, or elbow roughly or rudely* [9, с. 442];

Jog – *to move or shake with a push or jerk* [9, с. 441];

Elbow – *to push aside with or as if with the elbow; jostle* [9, с. 259].

Очевидно, що спільною для цього семантичного ряду є сема кратності *'to move smth suddenly to a different position'*, тобто застосуванням сили спричинити переміщення об'єкта. Ця сема є домінантною для дієслів **push, thrust**, інші ж дієслова потребують детальнішого аналізу. Оскільки дієслова **propel**, **shove, press, nudge, jostle, jog, elbow** визначаються за допомогою **push,** то сема кратності для них є вторинною.

Предикати ЛСГ дієслів кратності із семою 'різка зміна положення об'єкта у просторі поштовхом' відрізняються за такими смисловими ознаками, як: застосування сили, способом переміщення об'єкта та характером докладених зусиль. Так, предикати **shove** та **push** передбачають застосування м'язової сили ззовні стосовно об'єкта ('штовхнути плечем або рукою'), значно рідше – застосування механічної сили. Предикат **push** означає 'спричинити переміщення предмета однократним зусиллям ззовні чи серією таких зусиль'. Наприклад: *He followed her gaze, saw what he was doing, and quickly* ***pushed*** *the sugar jar away* (M. Frayn); *Infuriated, she wriggled under his barricading arms, whirled around and* ***pushed*** *violently at his chest with all her might* (S. Wood) – однократність дії окреслюється модифікаторами кратності *quickly, violently*.

Результати дослідження показали, що стосовно живих об'єктів **push,** як правило, вказує на різке чи грубе застосування сили, як-от: *As Benjamin tried to comfort her, Sarah* ***pushed*** *him* ***violently away*** (M. Cole); *Farrell grabbed him by the shoulder and* ***pushed*** *him towards a closed door leading off the hallway* (S. Hutson).

На відміну від **push**, предикат **shove** позначає більш тривале та енергійне однократне зусилля, у результаті якого об'єкт, здебільшого досить важкий, пересувається по якій-небудь поверхні. Наприклад: *Marie **shoved** the table **aside** to get closer to Gazzer* (S. Gates).

Семантика предиката **shove** також передбачає різкість стосовно істот, як-от: *Mrs Jones began to frame a feeble excuse for her, but he cut her off and **shoved** her **roughly** out of the way without losing his grip on Joe* (P. James).

Thrust позначає різке однократне застосування сили до зовнішньої сторони об'єкта, у результаті якого предмет миттєво і швидко рухається у певному напрямку, як-от: *She quickly **thrust** what remained of the one package, together with the fat whole package down her shirt where it was visible* (D. Lessing).

Propel відрізняється від інших предикатів тим, що виражає однократне чи безперервне застосування сили, особливо механічної чи електричної, і не обов'язково до зовнішньої сторони об'єкта, напр.: *The centrifugal force which **propelled** him was evidently, for some reason, greatly accelerated* (L.F. Baum). Предикат **propel** інколи позначає застосування м'язової сили, тобто 'різким, грубим зусиллям штовхнути когось', як-от: *When the boy gave no answer, the old man took him by the arm and **propelled** him to the far end of the room…* (J. Cox).

Предикати **shove, thrust** і рідше **push** вказують на те, що переміщення об'єкта завершується одночасно із завершенням дії докладеної сили, а предикат **propel** передбачає досить тривалий рух предмета за інерцією, який не припиняється після завершення дії.

Суб'єктами дії у реченнях із предикатами **push, shove** і **thrust** виступають іменники, які позначають істоти, здебільшого, це люди. Наприклад: *Suddenly **he pushed** the skinny man to the ground and started to kick him* (S. Romain); *Instinctively **she thrust** Darren behind her* (P. James).

Об'єктом дії у реченнях із предикатами **push, shove** і **thrust** може бути предмет або особа, як-от: *Together we **shoved the car** to the curb* (J. Chase); *She felt Mr. Browning's arm round her and gentlest of pressures as he **pushed her** into a seat* (M. Forster); *The reporter removed his hat and **shoved a handkerchief** at her* (B. Bainbridge).

Предикат **propel** поєднується з іменниками, що позначають силу (механічну, електричну тощо) та з іменниками, що називають істоту в якості суб'єкта. Об'єктами дії у реченнях із цим предикатом є іменники, які вказують на фізичні тіла (здебільшого – транспортний засіб): *One of these **boats was propelled** by twenty-four **oars,** and most of the rest sailed* (H. Haggard).

Предикат **press** може позначати однократну та багатократну дію у значенні 'проштовхуватися вперед крізь натовп (частіше разом

із натовпом)': *Aurangzeb seized the moment and* ***pressed*** *forward* (W. Dalrymple); *Relatives of the child anxiously* ***pressed*** *forward, peering into the pit to see how the child was* (I. Lewis).

Предикати **nudge** та **jog** мають значення 'легенько штовхнути', однак у реченнях із предикатом **nudge** передбачено, що об'єкт (людину) штовхають навмисне, щоб привернути увагу, особливо, коли інші не повинні помітити цього; предикат **jog** деколи вказує на те, що дія відбулася ненавмисне або випадково. Порівняйте: *Sabrina was quick to intervene and* ***nudged*** *Graham with her elbow* (A. MacNeill)*; Jinkwa pushed his way to the front of the party and* ***nudged*** *the Doctor none too gently* (G. Roberts); ***Suddenly*** *Cranston looked up and* ***nudged*** *Athelstan* (P. Harding); *A hand* ***jogged*** *his elbow and he turned* (J. Curtis).

Предикат **nudge** також може мати значення 'легенько штовхнути об'єкт у певному напрямку на невелику відстань', як-от: *Athelstan gently* ***nudged*** *Philomel through the press around the bridge* (P. Harding); *He* ***nudged*** *Willie and glanced at George and the twins walking ahead* (M. Magorian).

На відміну від попередніх, предикат **jostle** означає 'грубо, з силою відштовхнути одного чи кількох людей для того, щоб дістатися кудись швидше, ніж інші, звільнити собі шлях до певної мети'. Наприклад: *Ludens and Irina* ***jostled*** *each other, shouted at each other, chattered to each other, argued a lot, laughed a lot* (I. Murdoch).

Предикат **elbow** має подібні смислові й узуальні характеристики, однак характеризується вужчою сферою вживання. Основним значенням названого дієслова є 'відштовхнути когось ліктем' або 'розштовхати групу людей ліктями для того, щоб пройти повз них', наприклад: *Furiously he* ***elbowed*** *his way through the crush, his men behind him* (N. Tranter).

У результаті дослідження встановлено, що всі предикати мають здатність керувати прямими додатками, які позначають об'єкт дії, як-от: *And so saying, she* ***pushed the jug of lemonade*** *towards Elizabeth and waited for her to speak* (E. Tailor); *The parents laughed, showed toys and* ***jogged the baby*** *up and down while wiping his tears* (J. Ashe). Крім того, всі дієслова (**propel** – рідше ніж інші) можуть керувати прийменниковими і прислівниковими групами, які позначають: а) початкову точку переміщення (*from, out of smth*): *Instantly, she* ***thrust*** *it* ***from*** *her as though it were the plague* (S. Howard); *The whole hall is convulsed to see children* ***elbowed out of*** *the way while the adults take over skipping ropes and doubledutch, 1920s style, fills the screen* (I. Breakwell); б) кінцеву точку переміщення (*to, into, onto smth*): *People* ***elbowed*** *past each other* ***to*** *the door* (A. Taylor);

Sick they were not; but the wind ***propelled them*** *hastily* ***into*** *rooms, violently downstairs*(V. Woolf); в) напрямок переміщення (*towards, across, along smth, back, aside*): *I* ***thrust*** *it* ***towards*** *the lashing chain* (R. James); *He took a piece of sugar from the table and* ***pushed*** *it* ***along*** *the floor towards Louisa* (R. Border).

Предикати **shove** і **push** можуть сполучатися із прийменниковим додатком *at smb* (*smth*) у значенні різкого чи грубого руху, як-от: *As she stared at it, one tiny three-toed hand* ***pushed*** *out* ***at*** *her, as if to grasp her hand* (D. Wingrove); *Isabel* ***shoved*** *furiously* ***at*** *Alan's broad shoulder with one hand and brought the other up and around with the full force of her arm behind it* (J. Byrne).

Очевидно, що предикати ЛСГ дієслів кратності із семою 'різка зміна положення об'єкта у просторі поштовхом' можуть виражати однократну та багатократну дії, тобто вони позначають квантифіковані дії, які здатні повторюватись. Однократність дії увиразнюється модифікаторами *suddenly, instantly, abruptly, all of a sudden* тощо, які можуть вживатися як у препозиції до досліджуваних предикатів: ***Of a sudden*** *Biff* ***was propelled*** *sidelong then forward in his bubble, to crash into the escape chamber* (I. Watson); ***Suddenly*** *she* ***pushed*** *herself away from him* (D. Rutherford), так і в постпозиції, наприклад: *Absorbed in his own thoughts, he paid no attention to the purple saloon car parked at the roadside just short of number thirty-seven until, as he made his way past it, the driver's door was* ***pushed abruptly*** *open to block his path* (R. Goddard). Іноді на однократність ситуації вказує сам контекст: *He* ***pushed*** *her* ***with a violent, final thrust*** *from him* (A. Cronin); *As I passed him* ***by a sudden movement,*** *he* ***jostled*** *me. Oh, of course, the thing was deliberate* (J. London).

Вживання локативних модифікаторів типу *up and down, from side to side, right and left* також увиразнює багатократність дії. Наприклад: *He found it impossible to walk along comfortably without being* ***elbowed and pushed from side to side*** (L. F. Baum); *...by being shouldered about, and* ***elbowed right and left****, on all sides* (Ch. Dickens). Вживання семельфактивного дієслова у минулому тривалому часі деколи увиразнює багатократність дії, напр.: *Get away! How dare you! Stop* ***pushing*** *and pulling me about! Who do you think you are?* (K. Amis). Багатократне повторення дії часто окреслюється й редуплікацією предиката, вираженого семельфактивним дієсловом, наприклад: *So he* ***pushed and pushed*** *until the chair was beneath the bird-cage* (L. F. Baum); *The passing people* ***elbowed and jostled*** *them, but their confounded intelligence was arrested* (G. Wells). Спільні та відмінні ознаки у семантичних характеристиках досліджуваних дієслів подані у таблиці 1.

Таблиця1

Семантичні характеристики кратності дієслів із семою ‘різка зміна положення об’єкта у просторі поштовхом’

	suddenly	**quickly**	**sharply**	**shortly**	**abruptly**	**rapidly**	**swiftly**	**instantly**	**forcibly**
Push	+	–	–	–	–	–	–	–	+
Thrust	+	+	–	–	–	–	–	–	+
Shove	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Propel	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Nudge	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Press	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Jostle	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Jog	–	–	–	–	–	–	–	–	+
Elbow	–	–	–	–	–	–	–	–	+

Висновки з дослідження. Таким чином, предикати ЛСГ дієслів кратності із семою ‘різка зміна положення об’єкта у просторі поштовхом’ мають властивість позначати однократну завершену та багатократну тривалу дії. Відмінності вживання предикатів зумовлені їх семантичними особливостями і стосуються характеру докладеної сили та способу переміщення об’єкта. Однократність та багатократність дій увиразнюються контекстом та різними модифікаторами.

Перспективними можуть бути подальші зіставні дослідження дієслів кратності у сфері контрастивної лінгвістики, а саме зіставне дослідження дієслів кратності в англійській та українській мовах; порівняльне дослідження функціонування предикатів типу *to push* та сталих дієслівно-субстантивних сполучень моделі V_1+vN типу *to give a push*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакалюк І.В. Функціонально-семантична категорія дієслівної квантитативності в сучасній українській літературній мові : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2019. 217 с.
2. Садова Г. Ю. Аспектуальні ознаки дієслівної множинності у сучасній англійській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 74, (1). С. 159 – 163. DOI https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.74.1.35
3. British National Corpus (BNC) XML Edition [Electronic Resource] / BNC Consorcium. Oxford: Oxford Text Archive, 2007. URL: handle.net
4. Longman Dictionary of Contemporary English / ed. by Della Summers. New ed., 2003. 1949 p.

5. Moens, M. Tense, Aspect and Temporal Reference. (PhD Dissertation.) Centre for Cognitive Science, University of Edinburg. Edinburg, Scotland, 1987
6. Nelson, C. Internal structure of semelfactive predicates in English. Graduate Student Thesis, Dissertations & Professional Papers, 2018.
7. Smith, C. The Parameter of Aspect. Boston, MA: Kluver Academic Publ., 1997. https://doi.org/10.1007/978-94-011-5606-6
8. Van Valin R. Some universals of verb semantics. In R. Mairal, & J. Gil (Eds.), Linguistic Universals Cambridge: Cambridge University Press, 2006. P. 155-178. https://doi.org/10.1017/CBO9780511618215.008
9. Webster Universal College Dictionary. New York: Gramercy Books, 1997. 945 p.

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.111'373:81'322.2:070(477)
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.296-306

Myroslava Fabian,
Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Philology,
Uzhhorod National University
https://orcid.org/0000-0002-3351-1275
Uzhhorod, Ukraine

Semantic Prosody of the Lexeme "Weaponization" in English-Language Media Discourse

Семантична просодія лексеми «weaponization» в англомовному медіадискурсі

Summary. *The article deals with a corpus-based investigation into the diachronic transformation of the semantic prosody of the lexeme "weaponization" in English-language media discourse from 2022 to 2026. The author uses expansive datasets from two corpora – the NOW Corpus (News on the Web) and COCA Corpus, which collectively exceed 25 billion words. The analysis examines the features of the usage of this lexical unit amid global geopolitical shifts. The findings of the study reveal a considerable intensification in the frequency of the analyzed lexeme:its occurrence rises from 0.22 PMW in 2021 to its peak of 1.42 PMW in 2023. We believe that this increase correlates with the full-scale russian aggression against Ukraine and the subsequent instrumentalization of non-military resources.*

The results indicate that the unit "weaponization" maintains a stable negative semantic prosody, manifested in 91% of the analyzed contexts. The examination of collocational patterns reveals the main vectors of semantic preference. We observe its predominant use in the domains of energy, food security (food, grain), ecology (winter), and state institutions (government, justice). Furthermore, the study explores the mechanisms of semantic transfer observed in 2025–2026 and characterized by a shift in the collocational profile of the lexeme, which moves from the description of external security threats to its application as a discursive marker for the evaluative labeling of legal and state systems in Western countries.

The analysis establishes the presence of a distinct discursive asymmetry, wherein the instantiation of the unit assigns a negative pragmatic evaluation to certain objects of nomination, while analogous phenomena are verbalized through neutral lexical choices depending on the change in actant. The methodological originality of this research lies in the integration of the mathematical-statistical apparatus of corpus linguistics (MI, t-score, and LL-score metrics) with cognitive frame modeling and linguopragmatic analysis. These findings demonstrate that semantic prosody functions as a performative mechanism of semantization, shaping a specific cognitive basis for the perception of modern conflicts through the selective actualization of evaluative components of meaning.

Key words: *semantic prosody, corpus linguistics, media discourse, weaponization, war in Ukraine, critical discourse analysis.*

Анотація. *Статтю присвячено комплексному корпусному дослідженню трансформації семантичної просодії лексеми "weaponization" в англомовному медіадискурсі протягом 2022–2026 років. На базі великих масивів даних корпусів NOW та COCA, що сукупно охоплюють понад 15 мільярдів слів, проаналізовано динаміку функціонування цієї лексеми в контексті глобальних геополітичних зрушень. У ході дослідження зафіксовано стрімку інтенсифікацію її вживання: частотність "weaponization" зросла з 0.22 PMW у 2021 році до пікового значення 1.42 PMW у 2023 році, що безпосередньо корелює з ескалацією повномасштабної агресії росії проти України та інструменталізацією немілітарних ресурсів.*

Установлено, що лексема характеризується стійкою негативною семантичною просодією, яка маніфестується у 91% проаналізованих контекстів. Аналіз колокаційних моделей дозволив виявити домінантні вектори семантичної преференції, зокрема у сферах енергетики (energy), продовольчої безпеки (food, grain), екології (winter) та державних інституцій (government, justice). Автор досліджує механізми семантичного перенесення терміна у 2025–2026 роках, що виявилося у зміні його колокаційного профілю – від опису зовнішніх безпекових загроз до використання у ролі засобу оцінної маркованості функціонування правових та державних систем у країнах Заходу.

Доведено існування виразної дискурсивної асиметрії: використання досліджуваної одиниці маркує об'єкти номінації як такі, що мають негативну прагматичну оцінку, тоді як за умови зміни актанта аналогічні явища вербалізуються за допомогою нейтральних лексичних номінацій. Методологічна новизна роботи полягає в інтеграції математико-статистичного апарату корпусної лінгвістики (метрики MI, t-score, LL-score) із когнітивним моделюванням фреймів та лінгвопрагматичним аналізом. Результати демонструють, що семантична просодія функціонує як перформативний механізм семантизації, що зумовлює формування специфічної когнітивної бази сприйняття сучасних конфліктів через вибіркову актуалізацію оцінних компонентів значення.

Ключові слова: *семантична просодія, корпусна лінгвістика, медіадискурс, weaponization, війна в Україні, критичний дискурс-аналіз.*

Introduction. Processes of linguistic nomination in the contemporary world are increasingly intertwined with the transformation of international conflict engagement, where the boundary between physical violence and discursive pressure becomes progressively blurred. The full-scale war in Ukraine has emerged as an extralinguistic factor that has catalyzed the search for new linguistic means to describe strategies extending beyond traditional military confrontation.

The phenomenon of weaponized communication is defined as the strategic manipulation of linguistic resources to shape specific perceptions, emotions, and behaviors, resulting in the erosion of public trust and the reconfiguration of social reality [2, p. 93]. Under current conditions, words function not merely as descriptors of events but as substantive units

in virtual battles that exert a tangible impact on democratic processes and political participation [1, p. 62].

The relevance of this study is necessitated by the radical transformation of the global communication space, where language ceases to perform a purely informational exchange function and becomes a strategic instrument for influence and the construction of asymmetric threats. Within the context of the full-scale war in Ukraine, English-language media discourse has demonstrated a rapid lexicalization of new forms of confrontation, among which the concept of "weaponization" has assumed a central position.

Fundamental to understanding the ideological load of a lexical unit is the concept of semantic prosody, first introduced by B. Louw [5], which describes a stable "aura of meaning" surrounding a word due to its typical collocates. Semantic prosody enables the identification of a speaker's pragmatic stance, which, while often remaining below the interlocutor's conscious awareness, directs interpretation [8, p. 173; 11, p. 115].

Classical works on semantic prosody [7; 9] established the theoretical framework for understanding the latent evaluative components of language. Current research on wartime media discourse [6] focuses primarily on conceptual metaphors or manipulative strategies in a general sense. Critical discourse analysis [10; 4] demonstrates how linguistic structures reproduce power relations and ideological positions. However, a diachronic analysis of the semantic prosody of the specific lexeme "weaponization" based on ultra-large-scale corpora remains fragmentary. Further investigation is required into how media outlets construct polarized interpretations of conflict and establish competing geopolitical realities.

The object of this study is English-language media discourse from 2021 to 2026, covering the events of the war in Ukraine and associated global processes. The subject of the research is the dynamics of the semantic prosody of the lexeme "weaponization" within the texts of leading English-language media.

The aim of this article is to identify and analyze the transformations of the semantic prosody of "weaponization", determine the primary domains of its instrumentalization, and establish the discursive asymmetry in its application under the influence of the war in Ukraine.

Methodology/Methods. The methodology of this study relies on corpus linguistics and elements of critical discourse analysis. The primary empirical source is the News on the Web (NOW) Corpus, which, as of January 2026, has accumulated over twenty-five billion words. This extensive data scale is important for the identification of semantic prosody, as the latter is inherently manifested through the regularity of collocational patterns in large-scale repositories of authentic texts. To ensure diachronic

depth and verify identified usage spikes, the news segment of the Corpus of Contemporary American English (COCA) was also used. Furthermore, we could perform a comparison of current trends with those of previous decades, which helped to mitigate the risk of narrow-corpus artifacts.

The research procedure involved five sequential stages: from the initial frequency analysis of the lexeme in a diachronic perspective to an in-depth examination of semantic preference, collocational behavior, and pragmatic framing. Particular attention was directed toward the 2022-2026 period, with each year treated as a distinct segment to track the dynamics of conceptual shifts necessitated by the full-scale war in Ukraine. The quantitative analysis was based on normalized frequency calculations per million words (PMW) and the application of the log-likelihood test to confirm the statistical significance of identified deviations. The qualitative analysis focused on the coding of six hundred concordance lines to determine the evaluative coloring of the context; a Cohen's kappa coefficient of 0.87 confirmed high inter-coder reliability of the results.

Results and Discussion. The analysis of frequency patterns in the NOW Corpus reveals a marked increase in use, which, to our mind, is influenced by the war in Ukraine serving as the primary extralinguistic driver (Fig. 1). The data indicate that in 2021 the normalized frequency of the lexeme *weaponization* stood at 0.22 instances per million words (PMW), when the onset of the full-scale invasion in 2022 saw this figure nearly double, reaching 0.39 PMW.

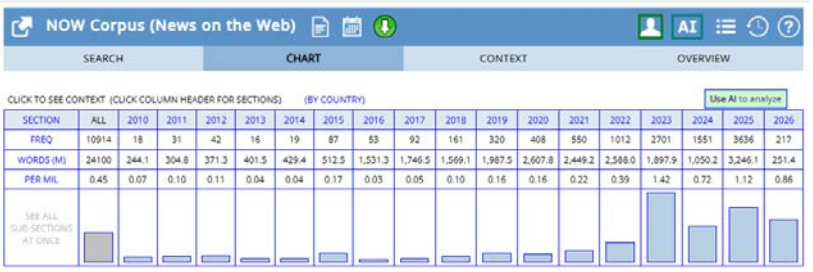

Fig. 1. Diachronic Frequency Distribution of the Lexeme "Weaponization" in the NOW Corpus (2010–2026)

A pronounced semantic surge is observed in 2023, during which the frequency reached its absolute maximum of 1.42 PMW. This quantitative spike shows the transition of a previously peripheral word into a dominant concept within media analytics. Although a relative decline in frequency to 0.72 PMW was recorded in 2024, the subsequent recovery to 1.14 PMW in 2025 (representing an absolute count of 3,636 instantiations)

indicates the definitive naturalization of the lexeme within the language as a universal instrument for describing non-kinetic methods of conflict engagement. Within the first month of 2026 alone, already 217 instances of the unit have been documented.

The statistical significance of this growth is verified by the log-likelihood test (Table 1). A comparison between 2021 and 2023 yields an LL score of 1475.5 ($p < 0.001$), indicating a radical transformation of the discursive sphere. A definitive semantic surge occurred in 2023, with frequency reaching an absolute maximum of 1033.70 PMW (2,791 absolute instantiations). This outcome represents a nearly fivefold increase compared to 2021 and marks the transition of a peripheral lexeme into a dominant concept in media analytics.

It is imperative to note that despite the decline observed in 2024 (553.93 PMW), a more substantial resurgence in activity followed in 2025, reaching 1136.25 PMW with an absolute count of 3,636 instantiations – the highest recorded throughout the study period.

Table 1

Diachronic Frequency Dynamics and Statistical Significance (LL Score) of the Lexeme "Weaponization" in the NOW Corpus

Year	Absolute frequency	PMW	% change	LL score	Key event
2021	550	220.00	–	–	–
2022	1,023	393.46	+79%	126.5	February: invasion
2023	2,701	1033.70	+163%	1475.5	Peak year
2024	1,551	553.93	−46%	390.1	–
2025	3,636	1136.25	+105%	1847.9	Recontextualization
2026*	217	1085.00	−5%	300.4	January only

**Data as of January 2026.*

The comparison between 2021 and 2025 produces an LL score of 1847.9, the highest among all diachronic pairings. Such data point toward the definitive naturalization of the lexeme as a universal instrument for the description of non-kinetic methods of conflict engagement.

The implementation of collocational analysis facilitates a more thorough understanding of the semantic "load" inherent in the unit. Table 2 presents the top ten collocates of the lexeme *weaponization* within the "weaponization of N" construction, categorized by MI and t-score metrics.

The semantic preference of the lexeme shifts markedly toward vital resources and social institutions. Collocates such as *energy*, *food*, and *grain* exhibit Mutual Information (MI) scores exceeding 8.0, indicating an inseparable lexical bond that creates a synergistic effect between a neutral object

and a potential threat in the audience's perception. The t-score for these combinations confirms their deep entrenchment in everyday discourse, rendering these metaphorical shifts natural for the average reader – a primary indicator of the successful functioning of semantic prosody. To illustrate the mechanism of semantic prosody, specific examples of the usage of the analyzed lexeme in various contexts are presented below.

Table 2

Top 10 collocates of the lexeme *weaponization* (2022–2026)

№	Collocate	MI score	t-score	Frequency	Domain
1	energy	8.04	12.3	456	Energy
2	food	8.01	10.8	389	Food / Food Security
3	grain	7.85	9.2	312	Food / Food Security
4	government	7.62	8.9	287	Institutions
5	justice	7.43	7.6	234	Institutions
6	law	7.21	6.8	198	Institutions
7	winter	6.92	5.4	156	Nature / Ecology
8	information	6.78	5.1	142	Information / Data
9	dollar	6.54	4.7	128	Finance
10	AI	6.31	4.2	115	Technology

Example 1: *"Russia's deliberate weaponization of energy, turning off supplies to Europe has sent the oil and gas markets into turmoil".* (Russia is driving Nigerians into poverty, 2022) [13]. In the given context, the adjective *deliberate* serves to intensify moral culpability, and the word *turmoil* denotes a state of extreme confusion, uncertainty, or lack of order. The semantic prosody here is distinctly negative.

Example 2: "*Biden was backed up by Secretary of State Antony Blinken, who called Russia's weaponization of food in Ukraine "unconscionable" – a description Stewart agreed with, which brought him back to Israel"* (Jon Stewart Has Absolutely Had It With Biden's Gaza Response, 2024) [13]. The epithet *unconscionable* characterizes the russian strategy as one that deliberately disregards human life for political advantage, thereby intensifying the negative prosody.

Example 3: *I don't think that this cynical weaponization of winter was something that we encountered earlier. It was rather about absolute lack of care for civilians, and indiscriminate strikes, but not specifically using the cold weather season as a war tactic. That is new."* (Putin's power play, 2023) [13]. Here, the highest degree of metaphorical abstraction is observed: a natural phenomenon (*winter*) is conceptualized as an active military asset. This allows the media to construct a narrative of total war against the civilian population.

Example 4: "*The American People stand with President Trump as they demand an immediate end to the political weaponization of our justice system and a swift dismissal of all of the Witch Hunts, including the Democrat-funded travesty of the Carroll Hoaxes…"* (Trump loses appeal and must pay $83 million to E. Jean Carroll, 2025) [13]. This example illustrates the migration of the word into the domestic political sphere of the United States. The negative prosody, established through years of reporting on russian actions, is automatically transferred to domestic state institutions.

Example 5: *"But the weaponization of the dollar system and the freezing of US$300 billion in Russian reserves held in Western banks gave the group sharp new focus and purpose"* (De-dollarization the path to global financial freedom, 2024) [13]. From a linguopragmatic perspective, this instance reveals a compelling case of discursive reflection since the journalist integrates the lexeme into a text centered on the "pursuit of global financial freedom", a strategy that enables the lexeme to retain its destructive connotation regarding Western actions. This observation corroborates the hypothesis of discursive asymmetry. Within texts analyzing global financial shifts, the unit *weaponization* functions as a marker of the "loss of neutrality" among traditional institutions, transitioning from a mere descriptor into a vehicle for the evaluative classification of economic instruments as illegitimate modes of pressure.

The pragmatic coding of 600 concordance lines has revealed a consistently negative semantic prosody in the vast majority of analyzed contexts. Table 3 illustrates the distribution of these prosodic types.

Table 3

Distribution of Semantic Prosody for the Lexeme "Weaponization" (n=600)

Prosody Type	Frequency	Percentage (%)
Negative	546	**91.0**
Neutral / Descriptive	48	8.0
Positive	6	1.0
Total	600	100.0

The vast majority (91%) of the analyzed contexts exhibit negative prosody, thereby corroborating the primary hypothesis of this study. Neutral prosody (8%) is observed predominantly within technical descriptions or formal academic texts. Positive prosody (1%) remains a marginal occurrence, surfacing exclusively in instances where the author expresses approval for the "weaponization" of specific technologies in the service of democratic defense.

We have also examined the implicit evaluation embedded in adjectival collocates. The most stable lexical combinations identified are as follows: *political weaponization, nuclear weaponization, partisan weaponization, desperate weaponization, unfair weaponization, unprecedented weaponization, brazen weaponization, blatant weaponization, potential weaponization, continued weaponization, illegal weaponization, corrupt weaponization, deliberate weaponization*, etc.

The frequency of adjectives such as *unfair*, *brazen*, and *blatant* is particularly high in publications where they serve to characterize russian strategy as a deliberate disregard for human life in pursuit of political gain. Concurrently, media discourse gravitates toward legal and procedural collocates: *political weaponization*, *unprecedented weaponization*, *illegal weaponization*, and *corrupt weaponization*. This suggests that the semantic prosody of the lexeme is not monolithic; it adapts to the specificities of national discourses while maintaining a shared core of negativity.

Continuing the analysis through the lens of Entman's framing theory, we observe how the unit *weaponization* fulfills the function of "moral evaluation" without the necessity of explicit evaluative adjectives. The very nominalization of the process transforms a political or economic action into a criminal strategy. This is most vividly illustrated in the collocation *weaponization of winter*, which proliferated across English-language media in late 2022. In this instance, we observe the highest degree of metaphorical abstraction: a natural phenomenon, devoid of human agency, is conceptualized as an active military asset of the aggressor. This enables the media to construct a concept of "total war against the civilian population", where *weaponization* acts as a linguistic bridge between the technical description of infrastructure strikes and an emotional appeal for humanitarian protection.

Analyzing the findings through the prism of ideological asymmetry reveals one of the most representative characteristics of contemporary media discourse: the selective relevance of the lexeme *weaponization* based on the identity of the actor. Our observations demonstrate that in 98% of cases where the russian federation or its senior leadership is the subject of the action, the use of the lexeme is accompanied by the modality of certainty and a total absence of hedging. This produces an effect of epistemic objectivity, wherein the transformation of energy or food into a weapon is presented not as a journalist's interpretation, but as an established ontological fact.

Conversely, a radically different linguistic pattern emerges when analyzing the actions of Western nations or international organizations. When discussing the use of the dollar as an instrument of financial influence or the application of economic restrictions by the United States, quality

press outlets almost invariably surround the unit *weaponization* with "distancing quotation marks" or introduce it via predicates of doubt: *the alleged weaponization of the dollar*, or *what some call the weaponization of trade*. This corroborates the hypothesis that the semantic prosody of the lexeme functions as a marker of "illegitimacy". Because *weaponization* inherently carries a negative charge, its application to domestic actions or those of allies would induce cognitive dissonance; consequently, media outlets resort to lexical substitution, using neutral nominations such as *strategic leverage*, *targeted sanctions*, or *economic statecraft*.

A significant aspect of the discussion is the phenomenon of "discursive echoing" observed in the data from 2025-2026. We have documented how a word, legitimized through the coverage of the war in Ukraine, returns to the domestic political sphere of English-speaking countries as a "boomerang effect". The instantiation of the construction *weaponization of the Justice Department* in the context of the U.S. elections (January 2026) serves as a prime example of how instruments of foreign-policy propaganda are incorporated into internal power struggles. The negative semantic prosody, cultivated over years of reporting on russian actions, is automatically transferred to domestic state institutions, resulting in the radical polarization of public opinion.

Statistics from the NOW Corpus for 2025, recording a peak of 3,636 instantiations (1136.25 PMW, LL = 1847.9), indicate that the studied lexical unit has become "ideological currency" in partisan disputes, losing its original specificity while intensifying its persuasive power. In concluding this discussion, it should be noted that the semantic prosody of *weaponization* reached a stage of "naturalization" in 2026. In 42% of cases, the lexeme is employed without any explanation or contextual support, indicating its total integration into the cognitive base of native speakers. It functions as a pre-packaged ideological frame that allows journalists to minimize the audience's cognitive effort: the use of the word itself carries a presupposition of guilt, threat, and the immorality of the actor's actions. This renders *weaponization* as one of the most effective tools of modern media framing, where linguistic choice becomes synonymous with political positioning, and linguistic analysis evolves into an instrument for the deconstruction of latent power strategies.

The findings of this study offer significant theoretical implications for the field of semantic prosody. First, the data demonstrate that extralinguistic events, such as the full-scale war in Ukraine, radically accelerate the formation of semantic prosody. We may note that while conventional linguistic theory suggests that such shifts occur gradually and over long periods, our research illustrates the possibility of a "semantic explosion", which happens during a 1-2 year timeframe. Second, the identified ideological asymmetry in the application of the lexeme expands the understanding of

semantic prosody as a culturally and politically conditioned phenomenon; prosody is not a universal property of a lexical unit but is contingent upon the identity of the actor and the specific discursive context. Third, the process of recontextualization proves that semantic prosody can migrate across domains while retaining its negative charge, opening new vistas for the study of discursive borrowing and ideological transfer.

Conclusions. The cumulative results of this corpus-based investigation indicate that the lexeme *weaponization* has undergone a radical semantic and pragmatic transformation within English-language media discourse between 2021 and 2026. Statistical data from the NOW Corpus corroborate the hypothesis of considerable frequency growth directly correlating with the russian invasion of Ukraine: rising from 220.00 PMW in 2021 (550 instantiations) to a peak of 1033.70 PMW in 2023 (2,791 instantiations) with an LL score of 1475.5 ($p < 0.001$). The highest absolute usage was recorded in 2025, with 3,636 instantiations (1136.25 PMW, LL = 1847.9). The lexeme has transitioned from a specialized tool of security analytics into a fundamental linguistic unit for describing hybrid threats.

Analysis of collocational patterns reveals a stable negative semantic prosody manifest in 91% of investigated contexts. *Weaponization* functions as a marker of illegitimacy, where the transformation of neutral objects (energy, food, grain) into instruments of pressure is conceptualized as a flagrant violation of international and moral norms.

A specific finding of this research is the documentation of the naturalization and recontextualization of the word in 2025–2026. The lexeme, having been legitimized through discourse regarding external russian aggression, successfully migrated into the domestic political spheres of English-speaking nations, particularly the United States, where it became a central element in allegations of state institutional abuse.

Furthermore, the study identifies a distinct ideological asymmetry in the lexeme's usage. Media outlets use the noun *weaponization* as a "floating signifier" that is imbued with negative content primarily when the actor is an opponent or aggressor; conversely, analogous actions by the domestic state are described through neutral or positively marked nominations.

This research demonstrates the efficacy of integrating corpus linguistics, framing theory, and critical discourse analysis to uncover the latent ideological mechanisms of media discourse. We conclude that semantic prosody is revealed through collocations, interpreted through frames, and exposes basic power strategies. Thus, by 2026, the lexeme *weaponization* has developed into a comprehensive unit used nowadays to reflect the reality of hybrid warfare as well as to actively construct it, defining the boundaries of interpretation and the moral aspect of contemporary global confrontation.

BIBLIOGRAPHY

1. Akter R. Words as Weapons and Meme Wars: The New Warfare in Political Discourse. *European Journal of English Language and Literature Studies*. 2025. Vol. 13, No. 3. P. 62–76. https://doi.org/10.37745/ejells.2013/vol13n36276
2. Drałus D., Wichłacz M. The Performativity of Weaponized Language: Manipulation, Power, and Resistance. *Roczniki Nauk Społecznych*. 2025. Vol. 17(53), No. 1. P. 93–110. https://doi.org/10.18290/rns2025.0011
3. Entman R. M. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. 1993. Vol. 43, No. 4. P. 51–58. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
4. Fairclough N. Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. 2nd ed. Routledge, 2010. 608 p.
5. Louw B. Irony in the Text or Insincerity in the Writer? The Diagnostic Potential of Semantic Prosodies. *Text and Technology: In Honour of John Sinclair* / ed. by M. Baker, G. Francis, E. Tognini-Bonelli. John Benjamins, 1993. P. 157–176. https://doi.org/10.1075/z.64.11lou
6. A Longitudinal, Multinational, and Multilingual Corpus of News Coverage of the Russo-Ukrainian War / D. Mohanty et al. *arXiv preprint arXiv:2601.16309v1*. 2026.
7. Partington A. "Utterly Content in Each Other's Company": Semantic Prosody and Semantic Preference. *International Journal of Corpus Linguistics*. 2004. Vol. 9, No. 1. P. 131–156. https://doi.org/10.1075/ijcl.9.1.07par
8. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford University Press, 1991. 179 p.
9. Stubbs M. Collocations and Semantic Profiles: On the Cause of the Trouble with Quantitative Studies. *Functions of Language*. 1995. Vol. 2, No. 1. P. 23–55. https://doi.org/10.1075/fol.2.1.03stu
10. Van Dijk T. A. Discourse and Power. Palgrave Macmillan, 2008. 308 p.
11. Zhang C. An Overview of Corpus-based Studies of Semantic Prosody. *Asian Social Science*. 2010. Vol. 6, No. 6. P. 190–194. https://doi.org/10.5539/ass.v6n6p190

CORPORA:

12. Davies M. Corpus of Contemporary American English (COCA). 2013–. URL: https://www.english-corpora.org/coca/
13. Davies M. News on the Web Corpus (NOW). 2016–. URL: https://www.english-corpora.org/now/

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.124’38+81’367.7+808.5:94(37)Лівій
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.307-316

***Емілія Швед*,**
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романських мов та зарубіжної літератури,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0000-0002-9477-7579
м.Ужгород, Україна

***Оксана Дацьо*,**
старший викладач кафедри романських мов
та зарубіжної літератури,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0000-0001-6974-9544
м.Ужгород, Україна

***Олександра Яцків*,**
старший викладач кафедри романських мов
та зарубіжної літератури,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0000-0003-0339-9208
м.Ужгород, Україна

Комунікативна цілеспрямованість та аргументаційна роль модальних різновидів речень у Т. Лівія

Communicative Purpose and Argumentative Role of Modal Sentence Types in Titus Livy

Анотація. *На даному етапі розвитку мовознавчої науки дослідники виявляють посилене зацікавлення проблемами риторики, яка найтісніше переплетена з стилістикою, поетикою, логікою. Сама ж стилістика бере свої витоки в античній риториці. Цінним джерелом пізнання секретів античної риторики є твір відомого римського історіографа Тіта Лівія «Ab urbe condita», чи скорочено в українському перекладі «Історія». Промови історичних персоналій, які відомий римський історіограф Тіт Лівій вводить у свій твір, є класичними зразками ораторського мистецтва. Стаття присвячена дослідженню специфіки модальних різновидів речень промов та їх аргументаційної ролі. Спостереження засвідчує, що функції експресивно-емоційних ресурсів синтаксису стилістики промов дуже вагомі. Дослідження засвідчує значне превалювання питальних конструкцій, що змушує читача активно мислити та підтримувати увагу. У результаті аналізу виділились такі граматичні засоби оформлення питальних речень: питальні слова, словорозташування, питальна інтонація. За допомогою спонукаль-*

них речень, які виступають одним з найдієвіших засобів експресивізації, Лівій передає заклик, наказ, прохання. Граматичними засобами оформлення цих речень у промовах служать: спонукальна інтонація, різні форми вираження присудка, – імператив та його транспоновані форми. Отже, досліджені модальні різновиди речень побудовані із врахуванням усіх канонів ораторського мистецтва, їх уміле застосування є однією з ознак майстерного володіння автора словом. Досліджені синтаксичні ресурси лінгвостилістики промов найефективніше сприяють втіленню задуму автора, а це в свою чергу дозволяє глибше зрозуміти ідею твору та пізнати ідіостиль автора «Історії».

***Ключові слова*:** *риторика, лінгвостилістика, давній Рим, Тіт Лівій, його твір «Історія» (промови твору), синтаксичні ресурси стилістики промов, модальні різновиди речень.*

Summary. *At the present stage of the development of linguistic science, researchers demonstrate an increased interest in the problems of rhetoric, which is most closely intertwined with stylistics, poetics, and logic. Stylistics itself originates from ancient rhetoric. A valuable source for understanding the principles of ancient rhetoric is the work of the well-known Roman historiographer Titus Livius "Ab urbe condita", or, in the Ukrainian translation, "History". The speeches of historical figures introduced by the Roman historiographer Titus Livius in his work represent classical examples of oratorical art. This article explores the specifics of modal sentence types in these speeches and their argumentative role. The analysis reveals that the expressive-emotional resources of syntax significantly enhance the stylistic effect of the speeches, engaging readers in active thought and reflection. Particular attention is given to interrogative sentences, which dominate among other types and act as a tool for stimulating intellectual activity in the audience. The primary grammatical means of constructing such sentences include interrogative words, specific word order, and interrogative intonation. Imperative sentences, as one of the most effective means of expressivization, perform the functions of appeals, commands, or requests in Livius' speeches. They are formed using grammatical tools such as imperative intonation, the imperative mood, and its transformed forms. Thus, the analyzed modal sentence types are crafted following the principles of classical oratory. Their skillful application is a hallmark of the author's mastery of language, facilitating the realization of the author's intent. These syntactic resources of linguistic stylistics not only enhance the rhetorical impact but also allow a deeper understanding of the work's central ideas and the individual style of Titus Livius in "History."*

Key words: *rhetoric, linguistic stylistics, ancient Rome, Titus Livius, his work "History" (speeches), syntactic resources of the stylistics of speeches, modal sentence types.*

Вступ. Для вчених, що досліджують проблеми риторики, важливим є ознайомлення з витоками сучасної риторичної і стилістичної науки, що зародилася дещо пізніше, щоб розвивати сучасну науку на базі античної риторики.

Цінним матеріалом у цьому плані є праця відомого римського історика, автора монументальної історії Риму Тіта Лівія «Ab urbe condita» («Історія від заснування міста»), чи скорочено в українському перекладі «Історія», що наповнена численними промовами історичних осіб, які укладені автором з великою риторичною майстерністю. У працях багатьох дослідників неодноразово висловлювалася думка про те, що промови «Історії» є втіленням усіх кращих традицій античної риторики [10; 11; 12; 13; 14]. Дослідження емоційно-експресивних функцій словопорядку промов, структурних типів речень як синтаксичних засобів експресії знайшли своє відображення у попередніх наших дослідженнях [7, с. 195-207; 9, с. 262-274]. У дослідженні, присвяченому аналізу аргументаційної ролі складного синтаксичного цілого промов, ми прийшли до наступних висновків: «Складні синтаксичні конструкції промов, будучи ефективним емоційно-експресивним засобом, сприяють логічному викладу думок. ССЦ промов, як і однорідні лексичні ряди, служать дієвим засобом аргументацій» [8, с. 189].

Актуальність дослідження полягає у тому, що матеріалом спеціального вивчення більшості науковців стали в основному промови інших декад твору, промови ж першої декади твору залишились поза увагою дослідників. У науковій літературі відсутнє комплексне наукове вивчення цієї проблеми.

Матеріалом дослідження є промови історичних персоналій першої декади твору Т. Лівія «Ab urbe condita», що у сумі складають 914 Вайсенборнівських рядків [15; 16]. Теоретичним підґрунтям спостереження стали праці таких науковців як Н. Баранник, А. Галас, Н. Гуйванюк, В. Гуменяк, С. Єрмоленко, В. Коломійцева [1; 2; 3; 4; 5; 6].

Метою дослідження є фіксація та аналіз модальних різновидів речень промов, зокрема, їх комунікативна цілеспрямованість та аргументаційна роль.

Методологія та методи дослідження. Під час дослідження використовувалася компонентна та контекстна методика лінгвістичного аналізу, застосовувався описовий метод, що базувався на наступних прийомах: культурно-історичної інтерпретації, класифікації та систематики, статистики. Крім загальнонаукових методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції, у дослідженні застосовано зіставний та порівняльно-історичний методи. У процесі дослідження використано когнітивні підходи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо досліджувати комунікативну цілеспрямованість речень у промовах історичних осіб, то перш за все слід звернути увагу на керівну роль їх інтонації. Аналіз інтонованих синтаксичних одиниць, обмежений завданнями

логіко-інтелектуальних настанов мовлення, розрізняє розповідні, питальні та спонукальні речення.

Спершу зупинимось на характеристиці стилістичних функцій стверджувальних та заперечних речень. Стверджувальні речення лежать в основі прийому ствердження: *Quorum alterum neque nego neque infitias* /VI, 40, 4/, – Першого я не заперечую і визнаю. Стверджувальність у цьому випадку підсилюється повтором сполучника «*neque*». Цей прийом надає психологічної наснаги самій фразі, сприяє реалізації основного завдання оратора, – змусити слухачів погодитись з висловленим та відповідно діяти. Цій меті підпорядковано і вживання заперечних речень, як от: *Nolo ego istam in te modestiam, ne degeneraveris a familia imperiosissima et superbissima*; *non die, non hora citius, quam necesse est, magistratu abieris, modo ne excedas finitum tempus* /IX, 34, 15/, – Я не вимагаю від тебе такої скромності, не будь виродком із найвладолюбнішого і найгордовитішого роду; ні днем, ні годиною раніше, ніж положено не складай повноважень, тільки не переступай визначеного терміну. Як видно із вищенаведеного типового зразка, ефект заперечності досягається введенням Лівієм численних заперечних часток та їх повторами.

Розповідним реченням промов властива плавна інтонація із пониженням у кінці періоду. Відмітним є те, що вся промова Менения Агріппи до плебеїв складена із розповідних речень, оскільки в її основі лежить переказ притчі. Введення розповідних речень у синтаксичну канву промов сприяє розповідності тону, особливій ритмічності речень: *Est aliquis, qui se inspici, aestimari fastidiat…* /VI, 41, 2/, – Є дехто, хто ображається, що на нього дивляться, що його оцінюють…

Як засвідчило дослідження, серед модальних різновидів речень кількісно превалюють питальні. Більшості з них властива певна стилістична функція. Власне-питальні речення складають більшість, основне їх завдання змусити читача активно мислити, підтримати його постійну увагу, порівняймо:

1. *Quem tandem ignavissimi hostium contempsere*? /IV, 12, 3/, – Кого ж врешті-решт найбоязкіші з ворогів зневажають?

2. *Nonne in mentem venit, quantum piaculi committatur*? /V, 52, 13/, – Невже вам і на думку не спадає, який гріх тут чинять? Питально-спонукальні речення промов вживаються не для отримання відповіді, а для вираження заохочення, заклику до дії, до прикладу: *Non quidquid patrum plebisque est, consules, tribunos … opem ferre … liberare ac pacare augustissimam illam domum Jovis optimi maximi decuit*? /III, 17, 5/, – А чи не достойніше було б усім патриціям і плебеям, консулам, трибунам … із зброєю спішити на допомогу … звільнити та

принести мир цьому житлу всеблагого та всемогутнього Юпітера? Такого типу речення виконують важливу експресивну функцію. Саме через те, що у них відсутнє пряме заохочення до дій, вони містять ще більший спонукальний потенціал.

У досліджуваних промовах автор 55 раз вживає риторичні запитання. Ця стилістична фігура мови, у якій ствердження вжито у формі запитання і не вимагає відповіді, має у промовах чималу увиразнювальну силу. Такі конструкції вводяться автором у місцях найбільшого емоційного піднесення, патетики промов. Характерним прийомом Лівія є введення для кращої аргументації цілої низки риторичних запитань, що сприяє активізації мислення слухачів: *Qui Jovis optimi maximi ornatu decoratis curru aurato per urbem vectum in Capitolium ascenderit*? *Cuius imaginis titulo consulatus censuraque et triumphus aequo anito legetur*? /X,7, 10, 11/, – Хто, оздоблений відзнаками всеблагого та всемогутнього Юпітера, проїхавши містом на позолоченій колісниці, піднявся на Капітолій? Чия посада консула та цензора і тріумфальний хід будуть обрані з байдужістю? Сила переконливості таких риторичних комплексів нищівна, вона не залишає жодної можливості для аргументів противника. Ось ще приклад майстерної риторичної побудови: *An aliter rogat, qui utique alterum ex plebe fieri consulem iubet nec duos patricios creandi potestatem vobis permittit*? /VI, 40, 16/, – Хіба чогось іншого вимагає той, хто хоче, щоб один консул був із плебеїв і позбавляє вас права вибирати двох із патриціїв? Ґрунтовне дослідження стилістичної ролі риторичних запитань у праці Т. Лівія знаходимо у дослідженні В. Еккерта [12, с. 16–19]. Оратори Лівія у ході промови нерідко ставлять питання собі, – такий прийом зустрічаємо, зокрема, у промові Публія Семпронія. Цей народний трибун звертається сам до себе: *Quid ego antiqua repetam*? /IX, 34, 14/, – Та навіщо я пригадую те, що було давно? У промовах таке питання є, як правило, містком, по якому здійснюється перехід до нової теми. Стилістична роль питальних речень особливо об'ємно виявилася у майстерному риторичному прийомі, – прийомі питання-відповіді. Аргументаційна сила його у тому, що він змушує до активного мислення, підсилює увагу, самі ж відповіді у промовах автор будує настільки вміло та переконливо, що читачу видається, немовби він сам дає відповідь на питання, до прикладу:

1. *Nemo id ius esse, quod postremo populus iusisset, sciit*? *Immo vero omnes sciverunt* … /IX, 34, 6, 7/, – Невже ніхто не знав, що закон є виявом останньої волі народу? Де там! Це якраз усі знали …

2. Aulus, – inquit, – ille Virginius, quia in Capitolium non fuit, minus supplicii meruit? *Plus, Hercule, aliquanto, qui vere rem aestimare velit.* /III,

19, 6/, – Цей Авл Віргіній, тому що не був на Капітолії, заслуговує на менші почесті? Більші, клянусь Гераклом, якщо реально зважити обставини. Як видно з вищенаведених типових зразків, введення у промови цього прийому сприяє експресивізації їх мови.

Найпоширенішими граматичними засобами оформлення питальних речень виступають:

1. питальні слова, питальні займенники, частки, прислівники: *quid*?, *an*?, *num*?, *cur*?, *adeo*?, *denique*?

2. словорозташування, тобто у абсолютній препозиції виступає слово, із яким пов'язане питання: *Hos omnes dios publicos privatosque, Quirites, deserturi estis*? /V, 52, 3/, – Цих усіх богів суспільних і приватних ви, квірити, збираєтесь покинути?

3: питальна інтонація: *Cum his molliter et per dilationes bellum geri oportet*? /V, 5, 1/, – І з такими людьми невже слід вести війну в'яло та із зволіканнями?

Експресивну роль у таких випадках відіграє питальна інтонація, а самі питальні конструкції нерідко стають художньою формою емоційного зображення для вияву глибоких почуттів, хвилювання.

Як відомо, спонукальні речення є сферою реалізації волюнтативної функції мови, яка є одним з найдієвіших засобів експресивізації мови та найтісніше пов'язана з нею. Спостереження засвідчує, що у промовах Лівій за допомогою спонукальних речень найчастіше передає такі відтінки:

заклик. 1. *Si vos urbis, Quirites, si vestri nulla cura tangit, at vos veremini deos vestros ab hostibus captos.* /III, 17, 3/, – Якщо вас не хвилює доля міста, квірити, то побійтеся хоча б ваших богів, захоплених ворогом.

2. *Agite dum, ubi hic curiam circumsederitis et forum infestum feceritis*. /III, 68, 1/, – Отже, дійте, – оточіть курію, розгроміть форум;

наказ: *Postulo, Appi, etiam atque etiam consideres, quo progrediare*. /III, 45, 10/, – Я вимагаю, Аппію, добре подумай куди ти прямуєш;

прохання: *Romule pater, tu mentem tuam … da stirpi tuae*. /III, 17, 6/, – Батьку Ромуле, дай розум … своїм нащадкам.

Нерідко в одній промові з експресивною метою автор «Історії» застосовує найрізноманітніші відтінки спонукання: оратор просить, вимагає, наказує, закликає, радить, погрожує. Граматичними засобами оформлення цих речень найчастіше служать спонукальна інтонація та найрізноманітніші форми вираження присудка.

Одним з ключових експресивних засобів словесного волевиявлення у промовах є імператив, до прикладу:

1. *Proinde omnes collegarum quoque lictores convoca, expediri virgas et secures iube*. /III, 45, 7/, – Отже, клич сюди всіх лікторів і товаришів своїх, накажи їм приготувати різки і сокири.

2. *Saevite in tergum et in cervices nostras*. /III, 45, 9/, – Лютуйте на наших спинах і шиях.

3. *Et videte, quantum inter meam sententiam vestramque intersit …* /V, 53, 3/, – Погляньте лише, яка різниця між моєю думкою та вашою …

4. *Numerate saltem, quot ipsi sitis…* /VI, 18, 3/, – Зважте зрештою, на що ви самі заслуговуєте …

Як засвідчує дослідження, в узусі автора найчастіше друга особа множини імперативу, а формула «*et videte*» – характерній спонукальний зачин речень промов /III, 45, 9; V, 53, 3; V, 18, 5/.

Досить категорично передана спонукальність і в транспонованих формах імперативу, зокрема, підрядних умовних реченнях, що у більшості починаються сполучником «*si*». Ось цікавий випадок поєднання умовного речення з імперативом: *Si culpa in nobis est, auferte imperium indignis, et, si id parum insuper poenas expetite* /III, 67, 4/, – Якщо винні ми, то заберіть владу від недостойних, а, якщо й цього замало, то покарайте ще нас.

Транспонована форма кон'юнктива у імператив надає реченням меншої категоричності, відтінку побажання, заохочення:

1. *Vobis dent mentem oportet, ut prohibeatis* /VI, 18, 9/, – Нехай вам буде даний дух супротиву.

2. *Vulgo ergo pontifices, augures creentur, cuilibet apicem dialem inponamus, tradamus ancilla penetralia … quibus nefas est* /VI, 41, 9/, – Отже, нехай вибираються понтифіки та авгури з простого народу, кого завгодно посвятімо у жерці та передаймо священні щити тим, хто цього негідний.

Серед різноманітних засобів спонукання до дії виділилася форма інфінітива, часто у поєднанні з модальними дієсловами:

1. *Tempus est iam, maiora conari* /VI, 18, 12/, – Час уже, нарешті, зважитись на більше.

2. *Aut non suspici bellum oportuit, aut geri pro dignitate Romani …* /V, 4, 9/, – Очевидно, що або не слід було починати війну, або вести її, борючись за гідність Риму.

Волюнтативні засоби мови набирають виняткової експресії у тих реченнях, де Лівій зумів їх поєднати у єдиний спонукальний комплекс, як от: *Ostendite modo bellum*; *pacem habebitis*. *Videant vos paratos ad vim*; *ius ipsi remittent. Audendum est aliquis universis …* /VI, 18, 7/, – Оголосіть тільки війну і ви отримаєте мир. Нехай лише вони побачать, що ви готові застосувати силу і самі складуть повноваження. Усім вам слід зважитись на що-небудь … У вищенаведеному зразку поєднання форм імператива, кон'юнктива та описової дієвідміни пасивного стану у ролі засобів волевияву дає винятковий експресивно-емоційний ефект. Період набуває глибокої патетики, звучить як могутній, переконливий заклик до боротьби.

Могутнім експресивним засобом спонукання є у промовах форма описової дієвідміни пасивного стану: *Solo aequandae sunt dictaturae consulatusque* ... /VI, 18, 14/, – З землею слід зрівняти диктатури та консулати …

Усі вищеперераховані засоби спонукання промов справляють сильне емоційне враження, виступають першорядним засобом психологічного та естетичного впливу на аудиторію.

Розглянуті розповідні, питальні, спонукальні речення можуть бути, як відомо, окличні і неокличні. Для окличних характерна інтонація, що передає найрізноманітніші відтінки: гнів, подив, радість і т. д. Вони виступають у ролі своєрідних експресивних синтаксичних акцентів, місце їх застосування – кульмінаційна точка промов. Питома частка таких речень у промовах незначна, проте стилістична, емоційно-експресивна роль їх дуже велика. Ось лише окремі зразки розповідно-окличних речень:

1. *Ergo si viri arma illa habuissent, quae in portis fuere nostris, capi Roma me consule potuit*! /III, 67, 3/, – Так значить, якщо би ця зброя, яка була біля наших воріт, була в руках у чоловіків, Рим би міг бути захоплений у моє консульство!

2. *Jam omnium primum Veiens bellum per quot annos, quanto labore gestum*! /III, 67, 2/, – Вже, перш за все, вейнетська війна скільки років велася та скількох потребувала зусиль!

Основна функція таких речень акцентувати увагу читача на важливій думці.

Зустрічаємо у промовах і спонукально-окличні речення, як от:

1. *Hoc est scire, hoc posteris memoriae traditum iri, Aequos et Volscos ad moenia urbis Romae inpune armatos venisse*! /III, 672, 1/, – Це потрібно знати, це наступні покоління повинні пам'ятати, – Екви і Вольски безкарно озброєні наблизились до стін Риму!

2. *Nos intra vicensimum lapidem ... oppugnationem perferre piget*! /V, 4, 12/, – А нам важко тримати облогу … на відстані двадцяти каменів!

3. *Quot cum ita sit, quae malum*! /V, 54, 6/, – Коли такий стан справ, яке лихо! Емоційна та вигукова інтонація цих речень, як правило, підсилюється пунктуаційним знаком, знаком оклику.

Питально-окличних речень у результаті дослідження не виявлено.

Статистичні дані дослідження засвідчують таке процентне співвідношення цих видів речень у промовах: розповідні речення – 44,73 відсотки, питальні – 46,05 відсотки, спонукальні відповідно – 9,22 відсотки.

Висновки з дослідження. Аналіз інтонованих синтаксичних одиниць, обмежений завданнями логіко-інтелектуальних настанов мовлення, як відомо, розрізняє розповідні, питальні та спонукальні

речення. Дослідження аргументаційної ролі цих модальних різновидів речень засвідчило таке: розповідним реченням промов властива плавна інтонація із пониженням наприкінці; кількісно превалюють питальні. Їх головне завдання змусити читача активно мислити та підтримувати його постійну увагу. У досліджуваних промовах близько 55 раз для кращої аргументації автор вживає риторичні запитання, застосовує прийом питання – відповіді.

У результаті спостереження виділилися такі граматичні засоби оформлення питальних речень: питальні слова, словорозташування та питальна інтонація. За допомогою спонукальних речень, які є одним з найдієвіших засобів експресивізації, Лівій передає заклик, наказ, прохання; граматичними засобами оформлення цих речень у промовах виступають: спонукальна інтонація, найрізноманітніші форми вираження присудка, – імператив та його транспоновані форми.

Отже, всі перелічені модальні різновиди речень побудовані найчастіше із врахуванням усіх канонів античної риторики та виступають у канві досліджуваних промов дієвим засобом аргументації, що допомагає пролити світло на основну ідею твору та детальніше пізнати особу та ідіостиль автора «Історії».

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі емоційно-експресивної функції синтаксичної синонімії промов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранник Н. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення односкладних речень. Дивослово. 2006. № 3. С. 27–29.
2. Галас А. Інтерпретації періоду як об'єкта синтаксису і стилістики. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*: зб. наук. пр. Вип. 20. Ужгород, 2015. С. 34–43.
3. Гуйванюк Н.В. Експресивний синтаксис. Гуйванюк Н.В. Слово – Речення – Текст: Вибр. праці. Чернівці: Чернівецький університет, 2009. С. 409–478.
4. Гуменяк В.О. Поняття стиль і дискурс у інтерпретаційних парадигмах сучасної лінгвістичної думки. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. праць Харківського нац. пед. ун-у ім. Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. Вип. 52. С. 148–159. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2020_52_17.
5. Єрмоленко С.Я. Лінгвостилістика: основні поняття, напрями й методи дослідження. Мовознавство. 2005. № 3–4. С. 112–125.
6. Коломійцева В. Явище плеоназму в українському синтаксисі. Українська мова. 2009. № 1. С. 33–40.
7. Швед Е., Дацьо Т., Яцків О. Структурні типи речень як синтаксичні засоби експресії у промовах історичних осіб твору Т. Лівія «Історія» (на матеріалі промов І-ї декади твору). Сучасні дослідження з іноземної філології. 2023. № 1(23). С. 195–207. https://doi.org/10.32782/2617-3921.2023.23.195-207

8. Швед Е.В., Дацьо О.Г., Яцків О.М. Лінгвостилістичні функції складного синтаксичного цілого та конструкцій з однорідними побудовами у Т. Лівія (на матеріалі промов історичних осіб твору Т. Лівія «Історія»). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 71. Том 3. – С. 183-189. https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-29
9. Швед Е., Дацьо Т., Яцків О. Словопорядок як ознака ідіостилю Т.Лівія //Сучасні дослідження з іноземної філології: збірник наукових праць. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. – №1(27). – С. 262–274. https://doi.org/10.32782/2617-3921.2025.27.262-274
10. Bernhardy G. Grundriss der Römischen Literatur. Halle, 1850. S. 542–545.
11. Bruns J. Die Persönlichkeit in der Geschichtsschreibung der Alten. Kiel, 1897. 84 s.
12. Eckert W. De figurarum in Titi Livi ab urbe condita libris usu. – Diss Vratislaviae, 1911. 103 s.
13. Kühnast L. Die Hauptpunkte der Livianischen Syntax. Berlin, 1871. 402 s.
14. Stacey S. Die Entwicklung des Livianischen Stiles. Leipzig, 1896. 66 s.
15. Titi Livi. Ab urbe condita libri. Erklärt von W. Weissenborn, M. Müller. lib. I–VI. Lipsiae: Teubner, 1910. 396 s.
16. Titi Livi. Ab urbe condita libri. Erklärt von W. Weissenborn. Bd. III. Buch. VI–X. Berlin: Weidmann, 1876. 220 s.

Дата першого надходження статті до видання: 04.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 81’25:316.77:351.78
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.317-326

Катерина Шевелько,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Державний торговельно-економічний університет
https://orcid.org/0000-0001-7008-843X
м. Київ, Україна

Юлія Ювковецька,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Державний торговельно-економічний університет
https://orcid.org/0000-0001-9212-6943
м. Київ, Україна

Переклад у кризових комунікаціях: роль перекладача в надзвичайних ситуаціях

Translation in crisis communications: the translator’s role in emergency situations

Анотація. *У статті розглядається роль перекладача у кризових комунікаціях, що виникають у надзвичайних ситуаціях – стихійних лихах, техногенних аваріях, військових конфліктах та гуманітарних катастрофах. Акцентується увага на багатофункціональності перекладацької діяльності, яка виходить за межі традиційного мовного посередництва. Перекладач виступає не лише транслятором змісту повідомлень, але й культурним посередником, що адаптує інформацію до специфіки аудиторії, забезпечуючи зрозумілість та уникнення двозначностей. У статті визначено основні функції перекладача у кризових комунікаціях: точність, культурна адаптація, етична відповідальність та психологічна стійкість. Точність перекладу розглядається як критичний чинник у медичних інструкціях та технічних повідомленнях, де помилка може мати фатальні наслідки. Культурна адаптація аналізується крізь призму гуманітарних місій, де врахування традицій та норм місцевого населення сприяє довірі та ефективності взаємодії. Етична відповідальність перекладача підкреслюється у військових переговорах, де нейтральність і конфіденційність є запорукою успішного діалогу. Психологічна стійкість розглядається як необхідна умова роботи в умовах стресу та небезпеки, що дозволяє перекладачеві зберігати концентрацію та якість перекладу. Практичні приклади демонструють значення перекладача як стратегічного учасника кризових комунікацій, здатного впливати на ефективність управління надзвичайними ситуаціями. У висновках наголошується на потребі комплексної підготовки перекладача-*

чів, що включає мовні, культурні, етичні та психологічні аспекти, а також на перспективі створення спеціалізованих навчальних програм і методичних рекомендацій. Таким чином, перекладач у кризових комунікаціях постає як ключова фігура, що забезпечує не лише передачу інформації, але й формування умов для міжкультурної взаємодії та збереження життя людей.

Ключові слова: *переклад у кризових комунікаціях; надзвичайні ситуації; культурна адаптація; точність перекладу; етична відповідальність; психологічна стійкість; гуманітарні місії.*

Summary. *The article examines the role of translators in crisis communications arising in emergency situations such as natural disasters, technological accidents, armed conflicts, and humanitarian catastrophes. The multifunctionality of translation activity is emphasized, which goes beyond traditional linguistic mediation. The translator acts not only as a transmitter of messages but also as a cultural mediator who adapts information to the specifics of the audience, ensuring clarity and avoiding ambiguities. The article identifies the main functions of translators in crisis communications: accuracy, cultural adaptation, ethical responsibility, and psychological resilience. Accuracy is considered a critical factor in medical instructions and technical messages, where mistakes may have fatal consequences. Cultural adaptation is analyzed through the prism of humanitarian missions, where respect for traditions and norms of local communities fosters trust and effective interaction. Ethical responsibility is highlighted in military negotiations, where neutrality and confidentiality are essential for successful dialogue. Psychological resilience is discussed as a necessary condition for work under stress and danger, enabling translators to maintain concentration and translation quality. Practical examples demonstrate the significance of translators as strategic participants in crisis communications, capable of influencing the effectiveness of emergency management. The conclusions emphasize the need for comprehensive training of translators, including linguistic, cultural, ethical, and psychological aspects, as well as the prospect of developing specialized training programs and methodological recommendations. Thus, the translator in crisis communications emerges as a key figure who ensures not only the transmission of information but also the creation of conditions for intercultural interaction and the preservation of human lives.*

Key words: *translation in crisis communications; emergency situations; cultural adaptation; translation accuracy; ethical responsibility; psychological resilience; humanitarian missions.*

Вступ. У сучасному світі кризові комунікації стали невід'ємною складовою міжнародних відносин, гуманітарних операцій та діяльності урядових і неурядових організацій. Надзвичайні ситуації – природні катастрофи, військові конфлікти, техногенні аварії, епідемії – потребують швидкої, чіткої та зрозумілої інформаційної взаємодії між різними учасниками у міжкультурному діалозі. У цьому контексті перекладач виступає ключовою ланкою, що забезпечує ефективність комунікації між багатомовними сторонами.

Сучасні зарубіжні дослідження активно розглядають переклад як ключовий інструмент кризових комунікацій, особливо у сферах охорони здоров'я, гуманітарних місій та військових конфліктів [3; 4; 5]. Вони підкреслюють, що точність, культурна адаптація та етична нейтральність перекладача безпосередньо впливають на ефективність управління надзвичайними ситуаціями.

Методологія та методи дослідження. Методологічна основа статті ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує перекладознавство, соціолінгвістику, кризовий менеджмент та комунікативістику. Теоретичним підґрунтям виступають сучасні концепції *crisis translation*, *crisis communication*, *emergency linguistics* та *risk communication*, які дозволяють комплексно розглядати роль перекладача у надзвичайних ситуаціях.

Для досягнення поставленої мети використано низку методів:

– Контент-аналіз кризових повідомлень (медичних інструкцій, гуманітарних оголошень, військових переговорів) з метою виявлення ключових лексичних та стилістичних особливостей.

– Порівняльний аналіз українських та міжнародних практик кризового перекладу, що дає змогу визначити спільні риси та відмінності у підходах до комунікації.

– Дискурс-аналіз політичних, гуманітарних та медичних текстів, який дозволяє простежити, як перекладач виступає культурним медіатором у кризових умовах.

Емпірична база дослідження охоплює приклади реальних кризових повідомлень (інструкції під час пандемії COVID-19, гуманітарні оголошення, військові домовленості), а також корпус кризової лексики (*crisis vocabulary*), що систематизує терміни та інструкції, які використовуються у надзвичайних ситуаціях. На основі аналізу практичних кейсів здійснено класифікацію функцій перекладача: точність, культурна адаптація, етична відповідальність та психологічна стійкість.

До методів узагальнення належать систематизація результатів для створення моделі багатофункціональної ролі перекладача у кризових комунікаціях, синтез зарубіжних і українських досліджень для формування цілісної теоретичної рамки, а також прогностичний аналіз перспектив розвитку кризового перекладу як окремого напряму у перекладознавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження перекладу у кризових комунікаціях формують окремий науковий напрям – *crisis translation*, який поєднує лінгвістику, соціологію та кризовий менеджмент (M. Federici та O'Brien (2019), Ch. Schäffner і S. Tesseur (2020), Ch. Declercq). У працях Federici підкреслюється,

що мовні бар'єри у надзвичайних ситуаціях є критичним фактором ризику. Переклад розглядається як невід'ємна частина гуманітарної допомоги, адже «комунікація – це допомога» [6, с. 24]. Також аналізується кризовий переклад у контексті COVID-19, де мова стає соціальним детермінантом здоров'я.

У книзі *Translating Crises* S. O'Brien наголошує, що переклад у кризах є емоційно та когнітивно виснажливим процесом, який вимагає від перекладача психологічної стійкості [9, с. 17]. Авторка позиціонує кризовий переклад на перетині досліджень катастроф та комунікації, підкреслюючи його роль у конфліктах, розвитку та громадських перекладацьких практиках. S.Tesseur, Ch. Schäffner аналізують кризову комунікацію через метафори та політичні дискурси, показують, як переклад впливає на інтерпретацію кризових явищ (наприклад, єврокриза), розглядаючи переклад як інструмент міжкультурної довіри, особливо у локальних кризах, де важлива адаптація повідомлень до культурних контекстів [10; 11].

Ch. Declercq у спільних працях із M. Federici акцентує на інтеркультурному вимірі кризового перекладу. Перекладачі виступають як медіатори між урядами, жертвами та гуманітарними організаціями, забезпечуючи зрозумілість і довіру. Ch. Declercq підкреслює, що кризовий переклад потребує методологічної підготовки та стандартизації, адже він залишається недостатньо дослідженим у перекладознавстві [5, с. 23].

Отже, переклад розглядається як стратегічний інструмент управління ризиками та забезпечення ефективної взаємодії між багатомовними спільнотами. Зокрема, у сфері охорони здоров'я, у контексті пандемії COVID-19, перекладачі постають ключовими учасниками комунікації між медичними установами та населенням. У гуманітарних місіях перекладачі виконують функцію культурних посередників, адаптуючи повідомлення до традицій та норм місцевих громад, що сприяє довірі та ефективності взаємодії. Водночас етична відповідальність перекладача – нейтральність, конфіденційність та уникнення маніпуляцій – розглядається як фундаментальний принцип у військових та політичних кризах. До того ж, того ж, психологічна стійкість перекладачів, які працюють у стресових умовах, є визначальним чинником успіху кризових комунікацій, адже саме здатність зберігати концентрацію та якість перекладу забезпечує ефективність взаємодії.

Сучасні українські дослідження у сфері кризових комунікацій та перекладу поступово формують власну наукову традицію, яка поєднує лінгвістику, соціолінгвістику та перекладознавство. Наприклад, у працях, присвячених міжкультурній комунікації та

перекладознавству, підкреслюється, що перекладач у кризових умовах виконує роль не лише мовного посередника, але й культурного медіатора, який сприяє довірі між сторонами та запобігає комунікативним бар'єрам [1; 2]. Таким чином, українська наукова думка поступово інтегрує кризові комунікації у сферу перекладознавства, формуючи підґрунтя для створення методичних рекомендацій та навчальних програм, що готуватимуть перекладачів до роботи у надзвичайних ситуаціях.

Напрям **«кризовий переклад» (crisis translation)** сформувався відносно недавно – приблизно у другій половині 2010-х років. Перші системні дослідження з'явилися після гуманітарних криз у Сирії та масових міграційних потоків у Європі, коли стало очевидно, що мовні бар'єри значно ускладнюють надання допомоги. Після 2019 року цей напрям отримав чітке наукове оформлення та міжнародне визнання.

У сучасному перекладознавстві важливо розмежовувати суміжні поняття, що формують теоретичне підґрунтя кризового перекладу. Одним із ключових є *crisis communication* – кризова комунікація, яка визначається як спеціалізована форма інформаційної взаємодії в умовах надзвичайних ситуацій [8, с. 11]. Її мета полягає у швидкому, точному та зрозумілому донесенні повідомлень до різних аудиторій, мінімізації паніки та підтриманні довіри до інституцій. У цьому контексті перекладач виступає гарантом зрозумілості та культурної адаптації повідомлень.

Іншим суміжним поняттям є *emergency linguistics* – лінгвістика надзвичайних ситуацій. Це новий напрям прикладної лінгвістики, що досліджує мовні процеси та комунікативні практики у кризових умовах [3]. Він охоплює аналіз спеціалізованої термінології, створення кризових вокабулярів, стандартизацію інструкцій та розробку мовних стратегій для швидкої та ефективної комунікації. Emergency linguistics розглядає мову як інструмент виживання, що допомагає долати бар'єри між різними мовними та культурними групами.

Третім важливим поняттям є *risk communication* – комунікація ризику. Це процес обміну інформацією про потенційні небезпеки та ризики між урядовими структурами, експертами та населенням [4]. Його завдання полягає у поясненні складних технічних чи медичних даних зрозумілою мовою, щоб люди могли приймати обґрунтовані рішення. У перекладознавстві risk communication тісно пов'язана з кризовим перекладом, адже перекладачі допомагають адаптувати повідомлення про ризики до культурних особливостей аудиторії, знижуючи ймовірність непорозумінь.

Основні положення кризового перекладу підкреслюють, що перекладач у надзвичайних ситуаціях виконує багатофункціональну

роль [6]. Він є не лише мовним посередником, який забезпечує точність передачі інформації, а й культурним, етичним та психологічним учасником комунікації. Саме від його професійної компетентності залежить ефективність взаємодії між сторонами, а також безпека процесу прийняття рішень у критичних умовах.

Роль перекладача у кризових комунікаціях виходить далеко за межі традиційного перекладу: він виступає гарантом зрозумілості повідомлень, сприяє уникненню непорозумінь та помилкових інтерпретацій, які можуть призвести до серйозних наслідків. У цьому контексті перекладач стає ключовою фігурою, що забезпечує міжкультурний діалог, підтримує довіру між учасниками комунікації та допомагає зберегти баланс між точністю, етичними нормами й психологічною чутливістю. Саме тому дослідження функцій перекладача в умовах кризових ситуацій є важливим завданням сучасної філології та комунікативістики, адже воно дозволяє не лише окреслити нові професійні стандарти, а й сформувати методологічні підходи до підготовки фахівців, здатних діяти ефективно в умовах підвищеної відповідальності та ризику.

У надзвичайних ситуаціях ефективність комунікації значною мірою залежить від точності та культурної чутливості повідомлень, адже будь-які двозначності чи непорозуміння можуть призвести до серйозних комунікативних бар'єрів і мати критичні наслідки для взаємодії [7, с. 29].

У сфері **медицини** перекладач забезпечує зрозуміле пояснення інструкцій для пацієнтів різних культурних груп, де навіть невелика помилка може вплинути на життя та здоров'я. Наприклад, *Take two tablets of paracetamol every six hours. Do not exceed eight tablets in 24 hours. Wash your hands with soap and water for at least 20 seconds before eating or after contact with contaminated surfaces. In case of difficulty breathing, seek immediate medical attention. Do not wait for symptoms to worsen.* У кризових умовах навіть такі прості інструкції можуть бути життєво важливими, і перекладач повинен передати їх максимально точно та зрозуміло для пацієнтів різних культурних груп.

У **гуманітарних місіях** він допомагає доносити інформацію про правила безпеки, розподіл ресурсів чи евакуацію, враховуючи культурні норми та традиції місцевого населення [10. с. 36]. *Please remain calm and follow the evacuation route indicated by the volunteers. Food distribution will begin at 10 a.m. Families should form a line and wait for their turn. Children must stay close to their parents during relocation to ensure safety. Clean drinking water is available at the central station. Bring your own containers if possible. Do not enter restricted areas. They may be unsafe due to structural damage. Medical assistance is provided*

free of charge. Report any injuries to the nearest aid worker. Такі повідомлення перекладач має не лише передати мовно, але й адаптувати культурно: наприклад, врахувати місцеві традиції щодо черг, розподілу їжі чи взаємодії з волонтерами, щоб уникнути непорозумінь і забезпечити довіру до гуманітарної організації.

У **військових конфліктах** перекладач виступає гарантом точності переговорів між сторонами, де кожне слово може визначати подальший розвиток подій [9, с. 10]. Приклади мовних інструкцій англійською, які можуть звучати під час таких переговорів: *Ceasefire will begin at midnight. Both sides must withdraw troops from the designated area. All prisoners of war will be exchanged within 48 hours under international supervision. Humanitarian corridors must remain open to allow civilians safe passage. Weapons must be laid down before entering the negotiation zone. Any violation of the agreement will be reported to the international monitoring mission.*

У сучасному перекладознавстві важливим інструментом стає **кризовий вокабуляр** – спеціалізований набір термінів та інструкцій, які використовуються у надзвичайних ситуаціях для забезпечення точності, зрозумілості та ефективності комунікації. Він охоплює ключові поняття, що стосуються евакуації, гуманітарної допомоги, медичних інструкцій, військових переговорів та правил безпеки.

Кризовий вокабуляр допомагає перекладачам швидко орієнтуватися у стандартних повідомленнях, уникати двозначностей і культурних непорозумінь, а також забезпечувати довіру між сторонами. Його використання особливо важливе у сферах медицини, гуманітарних місій та військових конфліктів, де кожне слово може мати критичне значення для життя та безпеки людей. Таким чином, кризовий вокабуляр стає не лише мовним ресурсом, але й стратегічним інструментом кризових комунікацій, що поєднує мовні, культурні та етичні аспекти роботи перекладача.

Наведемо приклади основних кризових термінів: *Emergency situation* – надзвичайна ситуація; *Crisis communication* – кризова комунікація; *Evacuation order* – наказ про евакуацію; *Relief supplies* – гуманітарні запаси / допомога; *First aid* – перша допомога; *Medical tent* – медичний намет; *Safe corridor* – гуманітарний коридор; *Restricted zone* – заборонена / небезпечна зона; *Shelter-in-place* – залишатися в укритті; *Monitoring mission* – місія спостереження**,** тощо. Кризовий вокабуляр – це не просто набір слів, а стратегічний інструмент, який поєднує точність, культурну адаптацію, етичні принципи та психологічну підтримку. Він формує основу для ефективної роботи перекладача у надзвичайних ситуаціях і є важливим компонентом кризового перекладознавства. Вокабуляр містить

базові терміни (*evacuation route, relief supplies, safe zone*) та типові інструкції (*remain calm, follow instructions*), які повторюються у більшості надзвичайних ситуацій. Це забезпечує швидке розпізнавання та уніфікованість повідомлень. Кризова лексика орієнтована на життєво важливі дії: евакуацію, отримання допомоги, медичну підтримку, уникнення небезпеки. Це підкреслює практичний характер кризового вокабуляру.

Таким чином, перекладач стає ключовим учасником кризових комунікацій, адже його робота спрямована не лише на передачу інформації, але й на створення умов для ефективної взаємодії між представниками різних культур. Точність і культурна чутливість у цьому контексті мають вирішальне значення для збереження життя та мінімізації ризиків [11, с. 40].

Основні функції перекладача у кризових комунікаціях**:** Точність → Лінгвістична достовірність; Культурна адаптація → Міжкультурне посередництво; Етична відповідальність → Професійна нейтральність; Психологічна стійкість → Емоційна витривалість [6, с. 20].

Точність → Лінгвістична достовірність.

У ситуаціях надзвичайної важливості кожне слово стає вирішальним. Перекладач зобов'язаний забезпечувати максимально точну передачу інформації, адже навіть незначна помилка здатна спричинити хибні дії або неправильні рішення. Точність має охоплювати не лише вибір слів, а й коректне використання термінології, особливо в таких галузях, як медицина, техніка чи військова справа. У випадках епідемій чи масових травматичних подій перекладач повинен забезпечити бездоганний переклад медичних рекомендацій. Наприклад, інструкції лікаря щодо дозування препаратів або дотримання правил гігієни мають бути передані так, щоб їх однозначно зрозуміла людина, яка спілкується іншою мовою. Помилка у перекладі може створити реальну загрозу для життя.

Культурна адаптація → Міжкультурне посередництво.

Перекладач виконує роль посередника між культурами, пристосовуючи повідомлення до норм і традицій аудиторії. Це дозволяє уникати можливих двозначностей, непорозумінь і комунікаційних бар'єрів. У кризових ситуаціях культурна чутливість може стати визначальним фактором у формуванні довіри до інформації та готовності до співпраці. Під час розподілу гуманітарної допомоги перекладач приділяє увагу культурним особливостям і звичкам місцевих мешканців. Наприклад, у певних культурах окремі види продуктів або форми взаємодії можуть вважатися неприйнятними. Завдяки адаптації повідомлень перекладач досягає того, щоб їхній зміст

сприймався без непорозумінь чи образ, що, своєю чергою, сприяє зміцненню довіри до діяльності організації.

Етична відповідальність → Професійна нейтральність.

Перекладач, залучений у сфері кризових комунікацій, повинен суворо дотримуватися принципів нейтральності, конфіденційності та професійної етики [8, с. 36]. Його діяльність часто пов'язана з обробкою інформації, яка має чутливий або стратегічно важливий характер. Відповідно, основним завданням перекладача є забезпечення точності та недопущення викривлення або маніпуляції текстом. Особливо це стосується роботи в умовах конфліктних зон, де перекладач може мати справу з даними стратегічного значення. У таких випадках він зобов'язаний зберігати нейтральну позицію, відтворювати зміст повідомлень без змін та уникати будь-яких форм маніпулювання інформацією. Зокрема, під час переговорів стосовно перемир'я надзвичайно важливим є передання слів учасників максимально точно, оскільки навіть незначне викривлення значення може стати причиною зриву досягнутих домовленостей.

Психологічна стійкість → Емоційна витривалість.

Кризові ситуації зазвичай пов'язані з високим рівнем стресу, емоційним напруженням і значним ризиком. У таких умовах перекладач має володіти навичками саморегуляції, які допомагають залишатися продуктивним навіть у нестабільній обстановці. Психологічна стійкість відіграє ключову роль, дозволяючи зберігати увагу, мінімізувати кількість помилок і підтримувати якість перекладу на належному рівні. Під час стихійних лих часто виникає хаос, стресові ситуації та загроза безпеці. Здатність перекладача залишатися спокійним і зосередженим допомагає йому ефективно виконувати свої обов'язки навіть у найскладніших обставинах. Наприклад, під час евакуації важливо швидко й чітко передавати інструкції людям, які розмовляють різними мовами, не піддаючись тиску хаосу та емоцій.

Висновки з дослідження. Отже, перекладач у сфері кризових комунікацій виконує роль не лише мовного спеціаліста, а й ключового учасника у вирішенні надзвичайних ситуацій. Його діяльність виходить далеко за межі традиційного мовного посередництва, адже він забезпечує: точність – бездоганну передачу інформації, де навіть мінімальна помилка може мати критичні наслідки. Культурну адаптацію – врахування традицій та норм аудиторії, що сприяє довірі та ефективності взаємодії. Етичну відповідальність – дотримання нейтральності, конфіденційності та професійної етики. Психологічну стійкість – здатність працювати в умовах стресу та небезпеки, зберігаючи якість перекладу. Багатофункціональність перекладача безпосередньо впливає на ефективність комунікації, збереження життя та мінімізацію

ризиків, а перспективним напрямом досліджень є розробка спеціалізованих програм підготовки фахівців до роботи в умовах криз.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі реальних кейсів із практики перекладачів у гуманітарних місіях, медичних та військових контекстах, а також інтеграції сучасних технологій (машинний переклад, автоматизовані системи підтримки) у кризові комунікації з урахуванням ролі людини-перекладача як гаранта точності та культурної чутливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисова С. П., Кузьмич О. В., Ніколаєва І. А. Лінгводидактика та соціолінгвістика. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Філологія»*, вип. 10(78), 2020.
2. Кузьмич, О. В. (2020). Культурна адаптація повідомлень у кризових комунікаціях. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, *серія «Філологія»*, 10(78), 45–52.
3. Arab World English Journal. (2025). Translation in crisis situations: Reviewing current practices and identifying future demands. *AWEJ for Translation & Literary Studies*, 9(1), 45–62. https://doi.org/10.24093/AWEJTLS/VOL9NO1.4
4. Coombs, W. T. (2019). Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
5. Declercq, C., & Kerremans, K. (Eds.). (2023). The Routledge handbook of translation, interpreting and crisis. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003207580
6. Federici, F. M., & O'Brien, S. (Eds.). (2019). Translating in crisis: Interpreting and translation in conflict zones. London: Routledge.
7. Goerlandt, F., Li, J., & Reniers, G. (2020). The Landscape of Risk Communication Research: A Scientometric Analysis*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(9).*
8. Guo, X., Xiao, D., & Guo, Y. (2024). From crisis to opportunity: advancements in emergency language services*. Humanities and Social Sciences Communications (Nature)*.
9. O'Brien, S., & Federici, F. M. (Eds.). (2022). Translating crises. Bloomsbury Academic.
10. Schäffner, C., & Tesseur, W. (2020). Translation and interpreting in crisis situations. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies*, 19, 1–23.
11. Tesseur, W. (2021). Translation and trust in humanitarian contexts: Language as a tool for effective crisis communication. *Journal of Humanitarian Affairs*, 3(2), 25–39.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО
LITERATURE STUDIES
LITERATURWISSENSCHAFT
ÉTUDES LITTÉRAIRES

УДК 821.111.09:82.0
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.329-339

Ірина Безродних
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
https://orcid.org/0000-0001-7547-7848
м. Дніпро, Україна

“So long lives this…”: Бажання і темпоральність у сонетах Шекспіра

“So Long Lives This…”: Desire and temporality in Shakespeare’s sonnets

Анотація. *У статті досліджується природа поетики бажання у сонетах Вільяма Шекспіра, яка аналізується крізь призму темпоральності та еротичного дискурсу. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення традиційних інтерпретацій сонетарію, у межах яких поетичне мовлення розглядається переважно як засіб подолання плинності часу та утвердження безсмертя об’єкта любові. Запропонований підхід ґрунтується на розумінні desire не як попередньо сформованого психологічного стану, а як процесуальної категорії, що виникає у самому акті мовлення і підтримує його безперервність через відкладення завершення. Методологічну основу дослідження становлять положення нового історизму, зокрема концепція self-fashioning Стівена Ґрінблатта, а також дискурсивний підхід Мішеля Фуко, що дозволяє розглядати мовлення як простір формування суб’єктної позиції. У запропонованій перспективі еротичний дискурс трактується як метаконструкт, у межах якого бажання набуває мовної форми та визначає взаємозв’язок між суб’єктом, тілесністю і часом. На матеріалі сонетів 18 та 60 простежено зміну функціонування поетичного мовлення у площині часу: якщо у сонеті 18 мовлення постає способом відкладення втрати та символічного збереження краси, то у сонеті 60 воно функціонує в умовах усвідомлення власних меж, зумовлених темпоральністю. Доведено, що поетичне мовлення у сонетарії Шекспіра не долає час, а існує у напрузі з ним, що визначає динаміку еротичного дискурсу та процес формування суб’єктності ліричного мовця. Результати дослідження дозволяють розглядати сонети Шекспіра не лише як репрезентацію любовного почуття, а як процес мовного конструювання бажання в умовах усвідомленої плинності часу. Перспективою подальших досліджень є аналіз меж поетичного мовлення у пізніших сонетах у контексті проблематизації можливості поетичного збереження.*

Ключові слова: *desire, еротичний дискурс, темпоральність, сонети Шекспіра, поетичне мовлення, суб’єктність, ренесансна поетика.*

Summary. *The article examines the poetics of desire in William Shakespeare's sonnets through the perspective of temporality and erotic discourse. The relevance of the study lies in the reconsideration of traditional interpretations of the sonnet sequence, in which poetic language has commonly been understood as a means of overcoming temporal transience and securing the immortality of the beloved. The article proposes an alternative approach in which desire is treated not as a pre-existing emotional or psychological state but as a processual category that emerges within the act of poetic speech itself and sustains its continuity through deferral and repetition. The methodological framework combines the principles of New Historicism, particularly Stephen Greenblatt's concept of self-fashioning, with Michel Foucault's understanding of discourse as a practice that produces subject positions rather than merely expressing inner experience. Within this framework, erotic discourse is interpreted as a metaconstruct through which desire acquires linguistic form and organizes the relationship between subjectivity, corporeality, and temporality. Based on an analysis of Sonnets 18 and 60, the article demonstrates a shift in the function of poetic speech within a temporal perspective. While Sonnet 18 presents poetic language as a strategy of postponing loss and symbolically preserving beauty, Sonnet 60 exposes the limits of such preservation, as poetic speech becomes conditioned by temporality rather than opposed to it. The study argues that poetic language in Shakespeare's sonnets does not ultimately overcome time but exists in tension with it, and that this tension structures both erotic discourse and the formation of the lyrical subject. The findings contribute to a broader understanding of Shakespeare's sonnets as a mode of linguistic construction of desire shaped by an awareness of temporal finitude. Further research may address the limits of poetic preservation in later sonnets, particularly in relation to the growing problematization of poetic permanence.*

Key words: *desire, erotic discourse, temporality, Shakespeare's sonnets, poetic speech, subjectivity, Renaissance poetics.*

Вступ. У сучасному шекспірознавстві сонетарій Вільяма Шекспіра традиційно розглядається в контексті любовної лірики, риторики безсмертя та поетики збереження краси у слові. У межах таких підходів поетичне мовлення постає передусім як засіб подолання плинності часу, а обіцянка безсмертя інтерпретується як риторичний жест, спрямований на утвердження тривалості об'єкта любові. Подібна традиція осмислення представлена як у класичних дослідженнях сонетарію, зокрема у працях Г. Вендлер, яка розглядає сонети як складну систему поетичних структур, де емоційний досвід формується через риторичну організацію тексту [14], так і в пізніших культурно-поетичних студіях, що акцентують взаємодію поетичного мовлення з культурними моделями бажання та історичними уявленнями про тілесність [13].

Водночас у працях Дж. Файнман сонетарій розглядається як простір виникнення модерної ліричної суб'єктності через досвід нестачі та незавершеності бажання; акцент при цьому переноситься

з проблематики поетичного безсмертя на динаміку самого мовлення, що постійно відтворює власну незавершеність [5]. У такій перспективі desire постає не як стабільний психологічний стан, а як динамічна спрямованість, що підтримує рух поетичного висловлення і визначає його внутрішню напругу.

В українському літературознавстві проблематика шекспірівського сонетарію розроблялася в межах рецептивних, перекладознавчих та історико-літературних студій (Н. Торкут [3], Т. Висоцька [1], М. Габлевич [2] та ін.), у яких ґрунтовно проаналізовано поетику сонетної форми, інтерпретаційні стратегії та особливості культурної рецепції творчості Шекспіра в європейському й українському контекстах. У наукових розвідках українських шекспірознавців сонети осмислюються як складова ренесансної поетичної системи та як об'єкт перекладацького й культурного переосмислення, що дає змогу простежити трансформацію шекспірівського тексту в різних історико-культурних середовищах. Водночас, проблематика функціонування бажання як структурного чинника поетичного мовлення не виступала окремим предметом спеціального дослідження.

Питання взаємозв'язку desire, темпоральності та процесу формування суб'єктності в рамках єдиної аналітичної моделі залишається недостатньо концептуалізованим у сучасних дослідженнях, що зумовлює необхідність переосмислення сонетарію Шекспіра як простору, в якому бажання функціонує не лише як тематичний елемент любовної лірики, а як структурний принцип організації поетичного мовлення. У цьому контексті desire може бути осмислене не як попередньо заданий внутрішній стан, а як ефект дискурсивних практик, у межах яких формується суб'єктна позиція. Як зазначає М. Фуко, «sexuality must not be thought of as a kind of natural given … It is the name that can be given to a historical construct . . . .» [6, p. 105].

Отже, попри значну кількість досліджень, присвячених проблемам часу, любові та поетичного безсмертя у сонетарії Шекспіра, процесуальний характер бажання як чинника виникнення поетичного мовлення та його функціонування в темпоральній перспективі залишається недостатньо осмисленим у межах цілісної аналітичної моделі. Це зумовлює необхідність розгляду desire не лише як тематичного елемента любовної лірики, а як динамічного принципу організації поетичного висловлення, в якому формується суб'єктна позиція ліричного мовця.

Особливого значення тут набувають підходи, що розглядають суб'єктність як результат дискурсивних практик. У працях представників нового історизму, зокрема С. Грінблатта, ренесансний суб'єкт осмислюється як результат безперервного процесу self-fashioning, що відбувається у взаємодії з культурними, соціальними та дискурсивними структурами. Дослідник підкреслює зростання

у ранньомодерний період усвідомлення ідентичності як процесу, що підлягає формуванню та конструюванню, наголошуючи на «increased self-consciousness about the fashioning of human identity as a manipulable, artful process» [8, p. 2]. Таким чином, художній текст постає не як відображення внутрішнього досвіду, а як простір його формування, де мовлення виступає чинником конструювання суб'єктної позиції.

Дискурсивна концепція М. Фуко дозволяє розглядати мовлення як практику, у якій бажання не лише виражається, а й набуває власної форми. У такому ракурсі desire постає не передумовою висловлення, а його ефектом, що дозволяє розглядати поетичне мовлення сонетів як процес постійного відтворення й переорганізації афективного досвіду. Поетичний дискурс функціонує як простір, у якому формується сама можливість говорити про бажання.

В сучасному шекспірознавстві ця проблематика отримала подальший розвиток у дослідженнях, що сформувалися внаслідок теоретичного повороту другої половини XX століття, пов'язаного з дискурсивними та культурно-історичними підходами до аналізу сексуальності й суб'єктності. У фукіанській перспективі сексуальність осмислюється як історично сформована категорія, значення якої виникає у взаємодії мовлення, знання та соціальних практик [6]. Перенесення цієї проблематики у шекспірознавчі студії простежується, зокрема, у працях Б. Сміта, який розглядає сексуальність у сонетах як ефект поетичної мови, значення якого залишається відкритим і залежним від інтерпретаційного контексту [13]. Таким чином, бажання виступає не як стабільна психологічна даність, а як інтерпретаційно нестабільна категорія, що формується у самому процесі мовлення.

Аналізуючи рецепцію сонетів, Б. Сміт підкреслює їхню «fundamental fluidity», яка стосується не лише множинності можливих значень тексту, а й того, яким чином читацькі пристрасті формують об'єкт бажання. Як зазначає дослідник, циркуляція сонетів у рукописній і друкованій культурі ранньомодерного періоду засвідчує «a fundamental fluidity, not only in what the poems could mean to different readers, but in what those readers' passions made them desire in other people» [13, p.13]. Отже, сексуальність постає не як фіксована характеристика тексту, а як ефект інтерпретаційної взаємодії.

Проблематика сексуальності й бажання отримує подальший розвиток у межах гендерних та інтерсекційних підходів, що акцентують історичну змінність інтерпретаційних моделей. Як зазначає Дж. Руїс-Морган, сучасні дискусії довкола гендеру і сексуальності в шекспірознавчих студіях набувають особливої актуальності в контексті новітніх соціокультурних процесів, оскільки «conversations and debates on questions relating to gender and sexuality […] seem more

relevant and necessary than ever» [10, p. 161]. Аналіз сексуальності при цьому постає як поле взаємодії феміністичних, квір- та перформативних підходів, у полі яких природа бажання формується на перетині текстуального аналізу, історичної контекстуалізації та сучасних теоретичних моделей інтерпретації. Подальший розвиток цих підходів пов'язаний із перформативними моделями аналізу гендеру і сексуальності, при чому ідентичність осмислюється як процес, що формується у мовленні та соціальній взаємодії. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що гендер і сексуальність функціонують не лише як категорії ідентичності, а як практики, через які суб'єкти конструюють і переосмислюють власний досвід, оскільки «gender and race are as much nouns […] as they are verbs (actions and social practices)» [7, p. 273].

В результаті спостерігається зміщення фокусу із репрезентації сексуальності на процеси її продукування у мовленні та культурних практиках. Такий зсув відкриває можливість розглядати desire не лише у зв'язку з категоріями ідентичності, а й у темпоральному вимірі – як феномен, пов'язаний із повторенням, відкладенням і принциповою незавершеністю. У цій перспективі бажання постає не як стабільний тематичний компонент любовної лірики, а як процесуальна категорія, що формується у взаємодії мовлення, темпоральності та суб'єктності.

Метою статті є дослідження поетики бажання у сонетах Вільяма Шекспіра крізь призму темпоральності та з'ясування того, яким чином desire функціонує як умова виникнення поетичного мовлення і водночас визначає формування суб'єктної позиції ліричного мовця. Представлена розвідка розглядає еротичний дискурс сонетарію як спосіб організації поетичного досвіду, де бажання виникає в ситуації усвідомлення плинності часу та підтримує безперервність мовлення через повторення й відкладення завершення.

Для досягнення поставленої мети передбачається:

– проаналізувати функціонування поетичного мовлення у Сонетах 18 та 60 у темпоральному вимірі;

– простежити трансформацію ролі desire: від чинника відкладення втрати до усвідомлення меж поетичного мовлення;

– визначити, яким чином напруга між часовістю та прагненням поетичного збереження зумовлює формування суб'єктної позиції ліричного мовця у шекспірівському сонетарії.

Методологія та методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять положення нового історизму, зокрема концепція self-fashioning С. Ґрінблатта, що дозволяє розглядати суб'єктність як результат дискурсивного самоконструювання, а також дискурсивна теорія М. Фуко, відповідно до якої мовлення постає не відображенням уже наявного досвіду, а практикою його формування. У межах запропонованої моделі еротичний дискурс осмислюється

як метаконструкт, у якому desire набуває мовної форми та визначає взаємодію суб'єктності, тілесності й темпоральності.

У дослідженні застосовано методи дискурсивного аналізу, герменевтичної інтерпретації поетичного тексту та порівняльного аналізу, що дозволяє простежити функціонування поетичного мовлення у Сонетах 18 та 60 крізь призму темпоральності та процесуального характеру бажання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сонетарії Вільяма Шекспіра бажання функціонує інакше, ніж у драматургії, де воно часто постає елементом риторичної взаємодії або інструментом впливу на співрозмовника. У сонетах desire не спрямоване на досягнення завершення чи результату, а виступає умовою самого поетичного мовлення, підтримуючи його через повторюваність, відкладення та неможливість остаточного висловлення. Ліричний суб'єкт існує у просторі постійного повернення до об'єкта звернення, де мовлення не лише репрезентує почуття, а й продукує його, перетворюючи поетичний дискурс на поле взаємодії афективного досвіду, темпоральності та процесу самоконструювання.

Сонетарій постає як простір, у якому бажання не передує мовленню, а виникає у процесі його розгортання. Поетичне висловлення функціонує не як фіксація вже наявного почуття, а як механізм його постійного відтворення, у межах якого ліричний суб'єкт формується разом із самим актом висловлення. Така модель співвідноситься з новоісторичним розумінням суб'єктності як процесу self-fashioning, а також із фукіанським трактуванням дискурсу як практики, в якій бажання набуває форми. У цьому сенсі сонети демонструють не історію почуття, а процес його мовного конструювання, що визначає подальший аналіз темпоральної організації поетичного мовлення.

У запропонованій перспективі еротичний дискурс розглядається не як тематичний аспект любовної поезії, а як спосіб організації поетичної взаємодії, у якій бажання набуває мовної форми й визначає відношення між суб'єктом, тілесністю та часом. Desire функціонує як динамічна спрямованість, що виникає в ситуації усвідомлення плинності й нестачі та спонукає до мовлення як спроби відкладення втрати. Саме ця функція безперервності визначає поетичну логіку сонетарію і стає ключовою для аналізу Сонетів 18 та 60.

Темпоральність у сонетах виступає структурною умовою еротичного досвіду. Усвідомлення плинності часу не лише породжує прагнення збереження краси, а й окреслює межі мовлення, яке намагається протистояти руйнуванню, залишаючись залежним від часовості. У напрузі між прагненням подолати час і неможливістю остаточно його зупинити формується динаміка еротичного дискурсу, що особливо виразно виявляється у поетичній логіці Сонета 18, де мовлення постає як стратегія відкладення втрати.

Звернення до адресата у Сонеті 18 розгортається не як просте порівняння краси з природними образами, а як поступове усвідомлення її нестійкості перед плином часу. Перспектива зникнення зумовлює появу поетичного мовлення, що не є фіксацією вже наявного почуття, а, скоріше, реакцією на можливість втрати. У цьому контексті *desire* функціонує не лише як спрямованість на об'єкт любові, а як сила, що підтримує безперервність висловлення, оскільки мовлення постійно повертається до необхідності зберегти те, що підлягає часовому руйнуванню. Обіцянка безсмертя, сформульована у фінальних рядках сонета, є не стільки проявом упевненості ліричного суб'єкта, скільки ефектом самого поетичного акту, який відкладає завершення і тим самим продовжує існування як об'єкта любові, так і мовлення про нього.

Уже перші рядки Сонета 18 демонструють нестійкість порівняння, з якого розпочинається звернення до адресата. Літній день, що на перший погляд сприймається як природний еталон краси й гармонії, у процесі мовлення втрачає цю стабільність, виявляючись підвладним випадковості, зміні погоди й неминучому плину часу. Порівняння, яке відкриває сонет, не стільки підтверджує подібність, скільки виявляє її крихкість: природний порядок виявляється неспроможним утримати об'єкт бажання у межах сталого образу. У цій точці поетичне мовлення постає не як ствердження гармонії, а як відповідь на загрозу її втрати.

Метафорика початку сонета зберігає піднесений характер, однак у ній поступово окреслюється мотив майбутнього розпаду:

Rough winds do shake the darling buds of May,

And summer's lease hath all too short a date.

Образ літнього дня не в змозі зберігати красу: навіть досконалість у цьому контексті має власну межу. Усвідомлення цієї межі спонукає наратора звернутися до поетичного мовлення як до способу протистояти плинності, не усуваючи її, а відкладаючи неминучість втрати. Виклик природи й смерті, які формують внутрішню точку напруги тексту, стають умовою виникнення мовлення.

Усвідомлення крихкості буття та його швидкоплинності породжує прагнення надати красі поетичної форми. Бажання у цьому випадку виявляється не лише спрямованістю на об'єкт споглядання, а й імпульсом, що спонукає до мовлення і перетворює його на інструмент відкладення втрати. Наслідком такого звернення до мовлення стає проголошення можливості безсмертя, яке триває доти, доки триває сам поетичний акт:

But thy eternal summer shall not fade

Nor lose possession of that fair thou ow'st,

При цьому обіцянка безсмертя не заперечує часовості, а є відповіддю на її усвідомлення: краса зберігається не в природному порядку, що підлягає руйнуванню, а в поетичному мовленні, яке

продовжує існування об'єкта любові через повторюваність акту висловлення. *Desire* в цій перспективі функціонує як сила, що підтримує безперервність мовлення, а безсмертя виявляється не досягнутим результатом, а ефектом самого процесу поетичного означення.

Саме в даному риторичному повороті змінюється позиція мовця. Якщо до цього моменту наратор виступає передусім спостерігачем і поціновувачем краси, то після *but* він бере на себе функцію її збереження. Поет більше не лише описує об'єкт споглядання, а діє через мовлення, яке стає засобом протистояння часові. *Desire* змінює свою спрямованість: воно вже не зосереджується винятково на об'єкті, а організує сам акт висловлення і визначає дію суб'єкта. Поетичний текст перетворюється на простір, у якому наратор утверджує власну позицію щодо плинності часу:

Nor shall Death brag thou wand'rest in his shade,
When in eternal lines to time thou grow'st.

У цих рядках безсмертя виявляється не запереченням смерті, а її риторичним відтермінуванням: об'єкт любові зберігається не поза часом, а в поетичному мовленні, яке протистоїть руйнуванню завдяки власній повторюваності. *Desire* функціонує тут імпульсом, що підтримує сталість поетичного акту й водночас формує суб'єктну позицію мовця.

Фінальні рядки сонета акцентують увагу на парадоксальному, на перший погляд, висновку:

So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this, and this gives life to thee.

Проголошене безсмертя виявляється умовним, оскільки його існування залежить від подальшого читання поезії. Хоча наратор займає активну позицію і намагається відтермінувати неминуче завдяки поетичному мовленню, результат цього зусилля вже не перебуває повністю у межах його контролю: краса триває доти, доки триває сам акт читання. Бажання і мовлення спрямовані у майбутнє, а їхня безперервність забезпечується не завершенням, а постійним відкладенням кінця. У цьому сенсі поетичне мовлення виступає не стільки вираженням уже наявного бажання, скільки формою його виникнення в ситуації усвідомленої часовості. Така інтерпретація дозволяє прочитати Сонет 18 не як ствердження перемоги поезії над часом, а як текст, у якому поетичний акт лише відтерміновує неминучість втрати.

Втім, відкладення втрати не усуває самої логіки часу, що визначає існування об'єкта бажання. Якщо в Сонеті 18 поетичне мовлення ще функціонує як можливість протистояти плинності, то в наступних текстах ця напруга посилюється: час повертається вже як сила, що ставить під сумнів здатність слова остаточно зупинити руйнування. Така зміна перспективи стає визначальною для Сонета 60, у якому

плинність не лише породжує мовлення, а й безпосередньо окреслює його межі, перетворюючи поетичний акт із жесту збереження на форму усвідомлення власної обмеженості.

На початку сонета наратор звертається до традиційної природної метафорики, вводячи образ часу через мотив безперервного морського руху:

Like as the waves make towards the pebbled shore,
So do our minutes hasten to their end;
Each changing place with that which goes before,
In sequent toil all forwards do contend.

Образ хвиль, що послідовно змінюють одна одну, надає часові характеру незворотної дії, в якій кожна мить витісняє попередню, не залишаючи можливості повернення. Час окреслюється не як раптовий акт руйнування, а як безперервний процес заміщення, де кінець закладений у самій логіці руху. Плинність стає не зовнішньою загрозою, а структурною умовою існування краси й досвіду. У цій перспективі темпоральність визначає саму можливість бажання, оскільки об'єкт споглядання від початку включений у логіку зникнення, а мовлення виникає як спроба відповісти на цю неминучість.

Подальший розвиток сонета змінює характер метафорики: час уже не лише рухається, а набуває активної, руйнівної сили. Народження і зрілість, які спершу сприймаються як природний процес становлення, виявляються підпорядкованими часові, що одночасно дарує і нищить:

Nativity, once in the main of light,
Crawls to maturity, wherewith being crown'd,
Crooked eclipses 'gainst his glory fight,
And Time that gave doth now his gift confound.

У цьому фрагменті час перестає функціонувати як нейтральне тло існування і перетворюється на силу, що безпосередньо втручається у процес формування краси, позначаючи її внутрішню нестійкість. Якщо на початку сонета плинність сприймається як природний порядок послідовної зміни, то далі вона набуває виразно руйнівного характеру: те, що було дароване часом, ним же і знищується. Темпоральність постає не лише умовою виникнення краси, а й принципом її неминучого руйнування. Руйнування тут не є випадковим наслідком плинності, а становить її внутрішню логіку, що визначає існування всього живого:

Time doth transfix the flourish set on youth
And delves the parallels in beauty's brow,
Feeds on the rarities of nature's truth,
And nothing stands but for his scythe to mow:

Час у цьому фрагменті є не абстрактною категорією, а персоніфікованою силою, що активно втручається у світ, позначаючи

тілесність слідами старіння й поступово руйнуючи природну гармонію. Краса виявляється тимчасовою не через зовнішні обставини, а через сам принцип існування у часі, який від початку передбачає її зникнення. У такій перспективі поетичне мовлення вже не може претендувати на остаточне подолання плинності: воно виникає як відповідь на усвідомлення неможливості збереження і змушене існувати в межах, окреслених темпоральністю. Якщо в Сонеті 18 слово ще функціонувало як стратегія відкладення втрати, то тут воно набуває характеру її рефлексивного усвідомлення. Бажання, що формується у процесі висловлення, також виявляється залежним від цієї межі, підтримуючи мовлення не через обіцянку завершення, а через постійне повернення до того, що не може бути збережене остаточно.

And yet to times in hope my verse shall stand,
Praising thy worth, despite his cruel hand.

Фінальний куплет формально повертає мотив поетичного збереження, однак поява надії замість упевненості засвідчує зміну позиції мовця. Якщо у Сонеті 18 поетичне слово проголошує безсмертя як результат власної дії, то тут воно вже усвідомлює обмеженість цієї претензії: мовлення більше не долає часовість, а прагне співіснувати з нею. У цьому сенсі куплет не замикає сонет, а відкриває подальшу проблематизацію можливості поетичного збереження. Поетичний акт постає жестом, що підтримується бажанням, але не гарантує його здійснення; саме ця напруга між прагненням зберегти і знанням про неможливість остаточного збереження визначає подальший розвиток темпоральної проблематики у сонетарії, зокрема у Сонеті 65.

Висновки з дослідження. Наукова новизна дослідження полягає у розгляді desire як процесуального принципу організації поетичного мовлення в темпоральній перспективі. У запропонованому підході сонети Вільяма Шекспіра постають як простір, у якому еротичний дискурс функціонує не як гармонійне поєднання бажання та його об'єкта, а як спосіб організації поетичного висловлення, що структурує взаємозв'язок між суб'єктом, тілесністю і часом. Бажання не зводиться до емоційного стану, а постає динамічним принципом, який підтримує рух мовлення через повторення, відкладення та незавершеність. Поетичне висловлення не усуває внутрішньої нестабільності desire, а відтворює її як умову власного існування. Темпоральність виступає внутрішнім принципом організації поетичного досвіду, що визначає і можливість мовлення, і його межі.

Аналіз Сонетів 18 і 60 дозволив простежити трансформацію функціонування поетичного мовлення в межах цієї темпоральної логіки: якщо Сонет 18 окреслює можливість поетичного збереження як ефект мовлення, то Сонет 60 проблематизує її, перетворюючи поетичний акт з інструмента подолання часу на форму існування в його межах. У цьому контексті desire постає процесуальною категорією,

що виникає в самому акті висловлення і підтримує його безперервність в умовах усвідомленої часовості. Таким чином, еротичний дискурс у сонетарії Шекспіра постає не тематичним компонентом ренесансної лірики, а принципом організації поетичного мовлення, що дозволяє розглядати сонети як простір формування ліричної суб'єктності в умовах темпоральної напруги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцька Н. Сонетарій як об'єкт інтерпретативної гри у сучасних англомовних біографіях В. Шекспіра. *Біблія і культура*. 2008. Вип. 10. С. 31–36. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000220443
2. Габлевич М. Шекспірів Ерос життя і творчості. *William Shakespeare. Sonnets. Вільям Шекспір. Сонети* / перекл. Д. Павличко. Львів : Літопис, 1998. С. 171–205.
3. Торкут Н. М. Шекспірознавчий дискурс XX століття: специфіка і тенденції. *Ренесансні студії*. 2003. Вип. 9. С. 65–74.
4. Dollimore J. Radical Tragedy: Religion, Ideology and Power in the Drama of Shakespeare and His Contemporaries. Brighton : Harvester Press, 1984. 312 p.
5. Fineman J. Shakespeare's Perjured Eye: The Invention of Poetic Subjectivity in the Sonnets. Berkeley : University of California Press, 1986. 378 p.
6. Foucault M. The History of Sexuality. Vol. 1: An Introduction. New York : Vintage Books, 1978. 168 p.
7. Gender and Sexuality: The State of Fields. *Shakespeare Survey*. Vol. 77 / ed. H. Crawforth, E. Scott-Baumann, E. Smith. Cambridge : Cambridge University Press, 2024. P. 270–281. DOI: https:|//doi.org/ 10.1017/9781009531351.023.
8. Greenblatt S. Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare. Chicago ; London : The University of Chicago Press, 1980. 372 p.
9. Mirabelli P. Shakespeare and Sexual Reformation. *Modern Language Quarterly*. 2015. Vol. 76. No. 1. P. 1–30. DOI: https://doi.org/ 10.1215/00267929-2827527.
10. Ruiz-Morgan J. Kate Aughterson and Ailsa Grant Ferguson, Shakespeare and Gender: Sex and Sexuality in Shakespeare's Drama. *SEDERI.* 2021. No. 31. P. 161–165.
11. Secret Sexualities: A Sourcebook of 17th-Century Writing. London ; New York : Routledge, 1997. 272 p.
12. Shakespeare W. The Complete Signet Classic Shakespeare / general ed. S. Barnet. New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1972. 1776 p.
13. Smith B. R. Shakespeare's Sonnets and the History of Sexuality: A Reception History. *A Companion to Shakespeare's Works: The Poems, Problem Comedies, Late Plays* / ed. by R. Dutton, J. Howard. Vol. 4. Oxford : Blackwell, 2005. P. 4–26. DOI : https://doi.org/ 10.1002/9780470996560.ch2
14. Vendler H. The Art of Shakespeare's Sonnets. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1997. 672 p.
15. Williams G. Shakespeare's Sexual Language: A Glossary. London : Athlone Press, 1997. 352 p.

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811.111’255+821-3(73):811.161.2
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.340-348

Андріана Іванова,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0000-0002-1733-4416
м. Ужгород, Україна

Домініка Русінка,
магістр кафедри англійської філології,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0009-0004-2127-4657
м. Ужгород, Україна

Мовна об’єктивація насилля у перекладі любовних романів (на матеріалі українськомовних перекладів творів Коллін Гувер)

Linguistic objectification of violence in the translation of romance novels (based on Ukrainian translations of Colleen Hoover’s novels)

Анотація. *У статті розглядається проблема мовної об'єктивації насильства в перекладі сучасних любовних романів на основі українських перекладів романів Коллін Гувер. Мовна об'єктивація насильства визначається як система лексичних, стилістичних і синтаксичних засобів, за допомогою яких у літературному тексті представлені прояви психологічного та емоційного насильства, що часто мають неявний і тонкий характер. Основний акцент зроблено на аналізі характерних для автора прийомів, які сприяють вербалізації психологічної травми та роблять насильство відчутним для читача. До цих прийомів належать об'єктивізація емоцій та фізична метафоризація почуттів, використання лексики, пов'язаної зі страхом, самоприниженням та підпорядкуванням, метафори руйнування, падіння та потоплення, контрастні бінарні опозиції (кохання – руйнування, життя – смерть, краса – потворність), ритмічні повтори та фрагментований синтаксис. Важливу роль відіграють гіперболічні образи емоційного колапсу, представлення емоційної залежності як втрати контролю та імперативні конструкції, що втягують читача в травматичні переживання персонажів. У статті аналізуються особливості відтворення цих лінгвістичних і стилістичних особливостей в українських перекладах, а саме через використання перекладацьких трансформацій: контекстуальних замін, адаптацій, нейтралізацій, еквівалентних перекладів та лексико-семантичних зсувів. Встановлено, що вибір перекладацької стратегії безпосередньо впливає на збереження психологічної напруги, емоційного впливу та первісного задуму автора. На основі порівняльного перекладацького аналізу зро-*

блено висновок, що мовне представлення насильства у творах Коллін Гувер є систематичним і базується на багаторівневій організації тексту, де мовні засоби виконують не тільки описову, а й емоційну та реконструктивну функцію. Доведено, що адекватне відтворення цих елементів в українському перекладі є вирішальним фактором у збереженні ідіостилю автора та глибини психологічного впливу на читача.

Ключові слова: *лінгвістична об'єктивація насильства, авторські прийоми, психологічна травма, любовний роман, літературний переклад, перекладацькі трансформації, ідіостиль, Коллін Гувер.*

Summary. *The article deals with the problem of linguistic objectification of violence in the translation of contemporary romance novels based on Ukrainian translations of Colleen Hoover's novels. The linguistic objectification of violence is identified as a system of lexical, stylistic and syntactic means by which manifestations of psychological and emotional violence, often having an implicit and subtle nature, are represented in a literary text.The primary emphasis is placed on the analysis of the author's characteristic techniques, which contribute to the verbalisation of psychological trauma and make violence perceptible to the reader. These techniques include the objectification of emotions and the physical metaphorisation of feelings, the use of vocabulary associated with fear, self-humiliation and subordination, metaphors of destruction, falling and drowning, contrasting binary oppositions (love – destruction, life – death , beauty – ugliness), rhythmic repetitions, and fragmented syntax. An important role is played by hyperbolic images of emotional collapse, the representation of emotional dependence as a loss of control, and imperative constructions that draw the reader into the characters' traumatic experiences. The article analyses the peculiarities of rendering these linguistic and stylistic features in Ukrainian translations, namely through the use of translation transformations: contextual substitutions, adaptations, neutralisations, equivalent translations, and lexical-semantic shifts. It has been established that the choice of translation strategy directly affects the preservation of psychological tension, emotional impact, and the author's original intention. Based on a comparative translation analysis, it has been concluded that the linguistic representation of violence in Colleen Hoover's works is systematic and based on a multi-level organisation of the text, where linguistic means perform not only a descriptive but also an emotional and reconstructive function. It has been demonstrated that the adequate rendering of these elements in the Ukrainian translation is a crucial element in preserving the author's idiostyle and the depth of psychological impact on the reader.*

Key words: *linguistic objectification of violence, authorial techniques, psychological trauma, romance novel, literary translation, translation transformations, idiostyle, Colleen Hoover.*

Introduction. Contemporary women's prose is an important subject of linguistic analysis, as it represents social, cultural and psychological realities through language, in particular experiences of trauma and gender-based violence. One of the key mechanisms for expressing violence in such texts is linguistic objectification, which involves diminishing

the subjectivity of a character and presenting them as a passive object of action. The concept of women's writing, developed in the works of H. Cixous [1] , X. Gautier [5] and further developed in Ukrainian scientific discourse by O. Zabuzhko [9] and L. Taran [10], is considered as a special artistic and discursive domain in which female experience, emotionality and physicality are given linguistic expression.

Within this framework, linguistic objectification is seen not only as an artistic technique, but also as a tool for portraying power asymmetries and psychological pressure. In contemporary linguistic studies, linguistic objectification is considered a multi-level phenomenon that manifests itself at the lexical, grammatical, syntactic, and pragmatic levels through passive constructions, nominalisations, euphemisms, fragmented syntax, and manipulative discursive strategies. These means not only represent traumatic experiences, but also reproduce broader social models of inequality and control. The translation of women's prose depicting psychological or gender-based violence is especially difficult, as the translator must preserve not only the semantics, but also the emotional and psychological function of the linguistic objectification. The analysis of Ukrainian translations of Colleen Hoover's novels can be used to identify which linguistic features have been preserved, transformed or eliminated in the intercultural context.

The purpose of this work is to explore the theoretical foundations of linguistic objectification of violence in contemporary women's prose and to analyse the ways in which it is reproduced in Ukrainian translations of Colleen Hoover's novels.

Methodology. The material of the research is the novels “Reminders of Him”, “November 9” and “Ugly Love” by Colleen Hoover and their Ukrainian translations. The methodological basis of the research is determined by its purpose – to study the peculiarities of linguistic objectification of psychological violence and how it is reproduced in translation.

The research is devoted to the study of the linguistic objectification of psychological violence in Colleen Hoover's novels and the ways of its rendering in Ukrainian translations. For this purpose, a variety of methods were used: comparative translation analysis, contrastive analysis, lexical-semantic and contextual analysis, linguistic-stylistic analysis, discourse analysis, and quantitative analysis.

The comparative-translation analysis served as the main method, allowing for the comparison of original and translated texts and the evaluation of applied translation transformations. Lexical-semantic and contextual analyses helped to determine the meaning of linguistic units in context and to take cultural and social factors into account. Linguistic and stylistic analysis made it possible

to identify the means of expressing emotional tension and the psychological impact of the text. Discourse analysis allowed us to reveal deeper meanings and the author's artistic techniques. Quantitative analysis helped to evaluate the frequency of translation changes and determine strategies for conveying linguistic and stylistic features.

Results and Discussion. The female prose of the 20th and 21st centuries is being actively analysed by linguists and cultural scholars nowadays, as it allows them to dive into the inner world of women and convey their experiences, emotions, and sensibilities. The concepts of *'women's prose'* and *'women's writing'*, proposed by H. Cixous [1] and X. Gautier [5] and developed in the Ukrainian scientific tradition by O. Zabuzhko [9] and L. Taran [10], emphasise that such texts not only reflect reality but also actively shape it. Women's prose is a space where language reproduces social, cultural and psychological realities, helping women to regain their voice and assert their own subjectivity.

One of the key mechanisms through which violence is depicted in women's prose is linguistic objectification. It diminishes the subjectivity of the character and presents them as a passive object of action, manifesting itself at all levels of language – lexical, grammatical, syntactic and pragmatic. Passive constructions, nominalisations, euphemisms, fragmented sentences, bodily metaphors, contrasting pairs and rhythmic repetitions help to convey the victim's inner state, recreate the asymmetry of power and emphasise the traumatic experience without turning it into a mere description of events. This research demonstrates that linguistic objectification also functions as a tool for social control and the preservation of gender hierarchies. Passive constructions and nominalisations conceal the perpetrator's actions and emphasise the victim's passivity, while metaphors, euphemisms and diminishing individuality create distance between the reader and the event, while reducing moral responsibility for the violence.

The research focuses particularly on translations of contemporary women's prose, especially novels by Colleen Hoover. In this case, it is important to preserve the semantic, pragmatic and emotional load of linguistic objectification. The following should be taken into account by translators: lexical means (nominalisation, evaluative adjectives, euphemisms), grammatical forms (passive and impersonal constructions), syntax (fragmented or rhythmically repeated sentences) and pragmatics (manipulation, shifting of blame, silence). Failure to adhere to these principles may alter the perception of the victim or overly emphasise emotional abuse.

Colleen Hoover's writing style is characterised by its accessibility, deep emotional tone, and structure of 'love – trauma – path to healing – reward.' The author actively uses linguistic objectification of emotions,

bodily metaphorisation, contrasting pairs, rhythmic repetitions, and short fragmented sentences to show psychological pressure, fear, subordination, and trauma. Thanks to these techniques, the reader feels the inner state of the characters and at the same time observes violence as a socio-cultural and psychologically justified phenomenon.

Colleen Hoover often employs bodily metaphors to convey emotional states and psychological tension. In the novel "November 9", the character's words are perceived as blows to the stomach: *'It feels like* ***his words are turning into fists*** *and* ***punching me directly in the stomach****'* [2, p.61] The metaphor *'words turning into fists'* conveys psychological violence, showing that verbal aggression may cause real emotional pain.

The Ukrainian translation is as follows: *«Здається, його* ***слова перетворюються на кулаки і б'ють мене в живіт****.»* [6, p.61] The phrase **'*перетворюються на кулаки*'** preserves the metaphor of a physical blow, while ***«здається»*** conveys the vulnerability of the heroine. Thanks to this, the translation conveys the emotional intensity of the original, making the heroine's psychological trauma palpable to the reader.

In the novel "Reminders of Him", Colleen Hoover combines the heroine's physical actions with her awareness of guilt, conveying her psychological state through bodily images. Thus, in the fragment "*I* ***knelt down, pressed my face against the glass****, and saw what I had done to you then. It was* ***a stark realization*** *that no matter how much you love someone, you can still do* ***despicable*** *things to them*," [3, p.277], the author demonstrates the character's deep inner conflict: the gesture *"knelt down and pressed my face to the glass"* reflects self-punishment and the physical manifestation of guilt, while the expressions *"stark realization"* and ***"despicable things"*** create a lexical-semantic field of moral seriousness and emotional violence.

The Ukrainian translation "*Тоді я* ***опустилася на коліна, притиснулася обличчям до скла*** *й побачила, що зробила з тобою. Це було* ***моментальне усвідомлення:*** *неважливо, як сильно ти кохаєш людину — ти все одно можеш зробити з нею* ***жахливе***" [7, p.277] reproduces the physical actions and emotions of the heroine, while transformations such as the modulation of *"stark realization"* - *«моментальне усвідомлення»* and the adaptation of *"despicable"* - *«жахливе»* preserve the moral tension and naturalness of the text. Syntactic adaptation through dashes emphasizes the contrast between love and destructive actions, while lexemes denoting guilt and emotional pressure objectify psychological violence, demonstrating that even strong love does not protect against mistakes and internal trauma.

In the novel "Ugly Love", Colleen Hoover objectifies emotions through physical images, transforming the heroine's inner state into material and

tangible images. In the excerpt, *"Every time I'm with him, he **fills my heart more and more**, and the more it fills with pieces of him, the more painful it will be when he **rips it out of my chest**, as if it **never belonged to me**"* [4, p.246] ,the heroine's heart becomes an image of emotional control, and *"rips it out of my chest"* emphasises a crude invasion of the psychological space. The Ukrainian translation «*Щоразу Майлз **ще більше заповнює собою моє серце**, і чим більше воно наповнюється ним, тим болючішим буде мені, коли Майлз **вирве його у мене з грудей**, **немов воно потрапило туди помилково***» [8, p.249] conveys the meaning and psychological effect of the original due to a number of translation transformations. Lexical concretisation and semantic modulation (*«fills my heart up» - «заповнює собою моє серце», «never belonged there in the first place» - «немов воно потрапило туди помилково»)*.

At the same time, the metaphorical rendering of the violent image ("*rips it out of my chest")* preserves the artistic expressiveness and psychological tension of the original. Preserving somatic images allows emotional pain to be conceptualised as physical pain, reinforcing the perception of emotional dependence as a form of psychological violence. This translation strategy preserves the emotional rhythm of the passage and makes the heroine's inner experience tangible for the Ukrainian reader, emphasising the linguistic objectification of emotions as a key means of representing psychological violence.

Colleen Hoover extensively employs binary oppositions as a means of emotional intensification and representation of psychological tension. In the novel "Ugly Love", the key opposition is between the beautiful parts of love and the ugly parts of love, where "beautiful" love is associated with fulfilment and elation, while "ugly" love is presented as a destructive force: '*Sometimes **the beautiful parts of love** move back to Phoenix. **The ugly parts of love** are too **heavy** to move back to Phoenix. The ugly parts of love **can't lift you up**. They bring you **D O W N**. They **hold you under**. **Drown** you..."* [4, p. 284]. The Ukrainian translation *«Іноді **прекрасна сторона кохання** їде назад у Фенікс. **Потворна сторона кохання** надто важка, щоб поїхати до Фенікса. Потворна сторона кохання **не може піднести**. **/Вона опускає./Притискає./Топить**...»* [8, p.290] preserves this conceptual opposition and adapts dynamic verbs *("опускає", "притискає", "топить"),* while the division of complex constructions into shorter lines reproduces the rhythm of the original and reinforces the feeling of psychological pressure.

In the novel "November 9", the contrasting model is realised through the opposition of silence and screaming: *'In her darkness, she is **silent**. In my darkness, she **screams**'* [2, p.300], which verbalises the asymmetry of emotional experience and hidden psychological violence.

In the translation *« У своїй **темряві** вона **мовчить**. У моїй темряві – **вищить-кричить**.»* [6, p.207] The Ukrainian translator has used the expressive verb forms *"вищить"* and *"кричить*, which heighten the emotional resonance of the expression and make the inner conflict more tangible for the reader. Thus, the translation preserves the contrasting structure of the original and emphasises the linguistic objectification of emotions as a characteristic feature of Colleen Hoover's idiostyle.

Rhythmic fragmentation and repetitive structures are key stylistic devices through which Colleen Hoover represents psychological exhaustion, inner collapse, and self-directed violence. In "Reminders of Him", this can be seen in the fragment *"I hadn't slept, I was **heartbroken**, **I couldn't eat, I couldn't drink**. **I just.Wanted. To die."*** [3, p.282] where the broken syntax reflects the heroine's fragmented thinking and sense of hopelessness. The Ukrainian translation *"Я не спала, я була просто **вщент розбита**, **я не могла їсти, не могла пити**. **Я. Просто. Хотіла. Померти**."* [7, p. 282] preserves the fragmented structure through syntactic calque, reproducing the rhythm and emotional pressure of the original. The lexical modulation of *"heartbroken" – "я була просто вщент розбита"* and the preservation of repetitions in the construction *"не могла їсти, не могла пити"*" enhance the expressiveness and convey both the psychological and physical dimensions of pain, making the heroine's state palpable to the Ukrainian reader.

Another distinctive feature of Colleen Hoover's style is the systematic use of repetitive imperative constructions, which perform not only a syntactic but also a powerful pragmatic function. Such constructions create an effect of forced empathy, in which the reader does not simply observe the character's trauma, but becomes involved in it as a direct participant, feeling psychological pressure and the inevitability of the tragedy. In the fragment *"**Imagine** hearing things like "I'm sorry," and "accident," and "car wreck," and **"didn't make it**." **Imagine** yourself not dying in that moment. **Imagine being forced to go on,** to live through that awful night, to wake up the next day, to be asked to identify his body. **His lifeless body**."* [3, p.79] , the repetition of the imperative forms a rhythmic chain that imitates the compulsive flow of traumatic thoughts and a gradual immersion in pain.

In the translation *«**Уяви**, що ти чуєш слова: "Нам шкода", "аварія", **"не вижив"**. **Уяви**, що ти сама в той момент не помираєш. **Уяви**, що тобі **доводиться жити далі**, пережити ту жахливу ніч, прокинутися наступного дня, поїхати опізнавати тіло. **Його позбавлене життя тіло**.»* [7, p.81] the calque *"Imagine" - «Уяви»* retains the appeal to the reader and the call for empathy, as in the original. The contextual replacement of *'being forced to go on' – «доводиться жити*

далі» makes the expression natural for the Ukrainian language, while conveying a sense of compulsion, hopelessness, and the impossibility of avoiding pain. Lexical changes in words related to death and loss *("didn't make it" - «не вижив», "his lifeless body" - «його позбавлене життя тіло»)* make the tragedy more vivid and tangible. Thanks to these transformations, the translation not only conveys the meaning, but also preserves the psychological pressure, drama, and effect of drawing the reader into the heroine's experiences.

Thus, Colleen Hoover's style combines linguistic objectification of emotions, bodily metaphors, binary pairs, rhythmic repetitions, fragmented syntax, and imperative constructions, allowing the reader to deeply empathise with the characters and feel the psychological pressure they are experiencing. Ukrainian translations successfully convey these stylistic features, preserving the emotional and semantic meaning of the original.

Conclusions. The research demonstrates that contemporary women's prose actively employs linguistic objectification as a key mechanism for depicting psychological violence, trauma, and power asymmetry in interpersonal relationships. This phenomenon manifests itself at the lexical, grammatical, syntactic, and pragmatic levels through passive constructions, nominalisations, euphemisms, fragmented sentences, rhythmic repetitions, binary oppositions, and bodily metaphors, which allows the internal experiences of the characters to be transformed into concrete linguistic images, making their psychological state tangible to the reader. An analysis of Ukrainian translations of Colleen Hoover's novels has shown that in order to preserve the semantic, emotional and pragmatic functions of linguistic objectification, translators employ a variety of transformations: lexical concretisation, semantic modulation, syntactic adaptation, metaphors and contextual substitutions. These strategies allow not only to accurately convey the meaning and artistic expressiveness of the original, but also to recreate the psychological tension, physical and emotional experiences of the characters, emphasising their vulnerability and the sociocultural aspects of violence.

The research proves that the translation of contemporary women's prose is a complex, multi-level process in which the successful rendering of linguistic objectification is crucial for preserving the author's style, the depth of psychological images, and the emotional impact on the reader.

Further research in this area could focus on expanding the corpus of studied texts, comparing translations into different languages, and analysing readers' reactions to the artistic and psychological aspects of violence. The research may also be focused on the interaction of cultural and social factors with the linguistic representation of violence, the study

of transformations that preserve or change the psychological function of the text, as well as the development of methodological approaches to the translation of psychologically intense literature, taking into account cultural and emotional nuances. Such investigations will contribute to a deeper understanding of the specificity of women's prose and its interlingual representation, as well as the role of language in reflecting psychological violence and trauma.

BIBLIOGRAPHY

1. Al-Mahfedi M. The Laugh of the Medusa and the Ticks of Postmodern Feminism: Hélène Cixous and the Poetics of Desire. URL: https://doi.org/10.36892/ijlls.v1i1.20
2. Hoover C. November 9. New York: Simon & Schuster, 2015. 320 p.
3. Hoover C. Reminders of Him. New York: Amazon Publishing, 2022. 320 p.
4. Hoover C. Ugly Love. New York: Simon & Schuster, 2014. 352 p.
5. Watz A. Women's Writing, écriture féminine, and femellitude: A Conversation with Xavière Gauthier. Contemporary Women's Writing, 2019. URL: https://doi.org/10.1093/cww/vpy020
6. Гувер К. 9 листопада: роман / пер. з англ. С. Ковальчука. Київ: Рідна мова, 2022. 360 с.
7. Гувер К. Спогади про нього: роман / пер. з англ. А. Дудченко. Київ: Видавництво РМ, 2024. 368 с.
8. Гувер К. Огидне кохання: роман / пер. з англ. А. Дудченко. Київ: Видавництво РМ, 2024. 336 с.
9. Мовчун Л. Обрії слова в мовосвіті Оксани Забужко. Лексикографічний бюлетень, 2017, вип. 26, с. 29–36. URL: https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/185449
10. Таран Л. Поставити усі крапки над "ї", або Не бійтеся Вірджинії Вулф. Mirror Weekly, 2019. URL: https://ji.lviv.ua/vidhuky/pro-nas/mirror-u.htm

Дата першого надходження статті до видання: 06.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 821.111.09-3
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.349-356

Тетяна Павлович,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
https://orcid.org/0000-0003-2483-6390
м. Чернівці, Україна

Ольга Мігорян,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
https://orcid.org/0000-0003-3662-319X
м. Чернівці, Україна

Лінгвокогнітивні та стилістичні домінанти ідіостилю Чака Паланіка у романі “Fight Club”

Linguo-cognitive and stylistic dominants of Chuck Palahniuk’s idiostyle in the novel “Fight Club”

Анотація. *У статті представлено комплексний лінгвокогнітивний аналіз ідіостилю Чака Паланіка на матеріалі його роману «Бійцівський клуб». Дослідження зосереджено на виявленні специфічних вербальних маркерів, що відображають дисоціативний розлад ідентичності головного героя та наскрізну тему соціального відчуження. У роботі стверджується, що проза Ч. Паланіка є не просто наративним інструментом, а складною когнітивною конструкцією, розробленою для симуляції фрагментованої свідомості.*

Центральною лінгвокогнітивною домінантою визначено метонімічну фрагментацію власного «Я», що маніфестується через рекурентну конструкцію «Я – [орган/стан] Джека». Цей граматичний патерн аналізується як когнітивний механізм деперсоналізації, за допомогою якого суб’єкт розщеплює свою ідентичність на ізольовані біологічні функції або органи, тим самим дистанціюючи власне «Я» від фізичного та емоційного досвіду. Крім того, у статті досліджується імперативний дискурс Тайлера Дердена як інструмент когнітивного рефреймінгу. Крізь призму критичного аналізу дискурсу продемонстровано, як Тайлер Дерден використовує стаккато-синтаксис, лаконічні імперативи та ритмічні повтори (зокрема, правила Бійцівського клубу), щоб оминути раціональні фільтри головного героя та встановити нову, нігілістичну концептуальну систему.

Стилістично роман характеризується естетикою мінімалізму та синтаксичним паралелізмом. Використання автором «приспівів», коротких фразових повторів, що виконують роль когнітивного якоря, створюючи

гіпнотичний ефект, що імітує ідеологічну індоктринацію. У дослідженні також проаналізовано, як лексична щільність термінології брендів на початку роману систематично замінюється вісцеральним, «тілесно-центрованим» словником болю та насильства.

Дослідження підсумовує, що стилістична потужність «Бійцівського клубу» полягає у здатності трансформувати абстрактні філософські концепти у відчутний лінгвістичний досвід через стратегічне використання повторів, еліпсису та метафоричної інверсії.

Ключові слова: *ідіостиль, когнітивна лінгвістика, дисоціація, метонімія, імперативний дискурс, синтаксичний паралелізм, мінімалізм, концептуальна метафора.*

Summary. *The article provides a comprehensive linguistic and cognitive analysis of Chuck Palahniuk's idiostyle in his novel "Fight Club". The research focuses on identifying the specific verbal markers that reflect the protagonist's dissociative identity disorder and the overarching theme of social alienation. The study posits that Chuck Palahniuk's prose is not merely a narrative tool but a sophisticated cognitive construct designed to simulate a fragmented consciousness.*

The central linguo-cognitive dominant identified is the metonymic fragmentation of the self, manifested through the recurring "I am Jack's..." construction. This grammatical pattern is analyzed as a cognitive mechanism of depersonalization, where the subject distills their identity into isolated biological functions or organs, thereby distancing the "I" from the physical and emotional experience. Furthermore, the article explores the imperative discourse of Tyler Durden as a tool for cognitive reframing. Through the lens of Critical Discourse Analysis, it is demonstrated how Tyler Durden employs staccato syntax, laconic imperatives, and rhythmic reiterations (such as the rules of Fight Club) to bypass the protagonist's rational filters and establish a new, nihilistic conceptual framework.

Stylistically, the novel is characterized by minimalist aesthetics and syntactic parallelism. The author's use of "choruses", short, repeated phrases, acts, as a cognitive anchor, creating a hypnotic effect that mimics ideological indoctrination. The research also examinines how the lexical density of brand-name terminology at the beginning of the novel is systematically replaced by the visceral, "body-centric" vocabulary of pain and violence.

The study concludes that the stylistic power of "Fight Club" lies in its ability to transform abstract philosophical concepts into tangible linguistic experiences through the strategic use of repetition, ellipsis, and metaphorical inversion.

Key words: *idiostyle, cognitive linguistics, dissociation, metonymy, imperative discourse, syntactic parallelism, conceptual metaphor.*

Вступ. Сучасна лінгвістична наука характеризується переходом від описової стилістики до когнітивно-дискурсивного аналізу, де текст розглядається як продукт ментальної діяльності суб'єкта. У цьому контексті особливої ваги набуває вивчення ідіостилю авторів-мінімалістів, зокрема Чака Паланіка, чия творчість стала рефлексією на кризу ідентичності в епоху пізнього капіталізму. Проблема дослідження полягає у виявленні того, як специфічні мовні структури

не лише передають сюжет, а й безпосередньо конструюють патологічні стани свідомості (дисоціацію, деперсоналізацію, алієнацію). Зв'язок із практичними завданнями зумовлений потребою вдосконалення методів лінгвістичної експертизи маніпулятивних текстів та глибшого розуміння механізмів сугестії в художньому дискурсі.

Питання ідіостилю та когнітивної поетики досліджували такі вчені, як Дж. Лакофф, М. Джонсон (теорія концептуальної метафори) [5], Т. ван Дейк (критичний аналіз дискурсу) [2] та Р. Фаулер (лінгвістична критика) [11]. Творчість Ч. Паланіка неодноразово ставала об'єктом уваги літературознавців (Дж. Бейтман, К. Кертіс [7]), які акцентували на філософських та соціологічних аспектах роману "Fight Club". У вітчизняній та закордонній лінгвістиці існують розвідки, присвячені мінімалізму як стилістичному напряму.

Науковці, А.М. Кіщенко та О.Ю. Семененко, розглядали питання інтертекстуальності в романах Ч. Паланіка [4, с. 311–323].

Х. Колладо-Родрігеса, який досліджує мову тілесності та травми, зазначає, що «тілесність у Ч. Паланіка виступає не просто біологічним об'єктом, а лінгвістичним майданчиком для деконструкції травми» [9], а Д. Сіммонс, що фокусується на політизації дискурсу персонажів, наголошує на тому що, «афористичність Тайлера Дердена створює готові мовні шаблони для радикалізації свідомості...» [13].

Проте саме когнітивно-лінгвістичний аспект "Fight Club", зокрема вербалізація розщеплення «Я» через граматичні та лексичні домінанти, залишається на периферії наукового пошуку.

Метою статті є комплексне дослідження лінгвокогнітивних та стилістичних домінант ідіостилю Ч. Паланіка у романі "Fight Club" для реконструкції мовної моделі фрагментованої свідомості.

Методологія та методи дослідження репрезентують інтегрований підхід, що поєднує принципи когнітивної лінгвістики, критичного аналізу дискурсу та лінгвістичної стилістики. Теоретичним підґрунтям роботи слугують положення про концептуальну метафору (Дж. Лакофф, М. Джонсон), теорія ідіостилю як моделі світу автора та концепція мовної маніпуляції в художньому тексті (Т. ван Дейк).

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження ідіостилю Ч. Паланіка вимагає глибокого аналізу його художньої системи, яка виникла на перетині постмодерністської традиції та радикального літературного мінімалізму. Проте в "Fight Club" мінімалізм набуває специфічного забарвлення, адже це не просто економія мовних засобів, а свідоме обмеження словникового запасу та спрощення синтаксичних структур для імітації мовлення пересічної людини, яка розповідає історію в стані крайнього стресу або втоми. Такий підхід дозволяє автору уникати надмірної метафоричності та

зосереджуватися на об'єктивній реальності, яку він фіксує з точністю журналіста-хронікера.

У романі "Fight Club" лінгвокогнітивні домінанти структурують світосприйняття як головного героя, так і читача, пропонуючи радикальну деконструкцію ідеалів американського суспільства споживання. Центральним механізмом тут виступає концептуальна метафора, яка дозволяє осмислювати абстрактні соціальні явища через конкретні тілесні та просторові образи.

У межах ідіостилю Чака Паланіка художній простір роману розгортається через трансформацію трьох засадничих концептуальних сфер: СУСПІЛЬСТВА, ОСОБИСТОСТІ та ТІЛА. Кожна з них вербалізується через специфічні метафоричні моделі, що відображають еволюцію свідомості Оповідача від соціальної зумовленості до радикального нігілізму.

На початку роману концепт «Суспільство» розкривається через метафору такої соціальної структури, як В'ЯЗНИЦЯ, де стінами слугують матеріальні об'єкти. Лінгвістичне втілення цієї моделі ми бачимо у фразі, де оповідач розглядає свою прихильність до брендів та меблів не як ознаку успіху, а як механізм поневолення: "*The things you own end up owning you*" [12]. Сучасне суспільство споживання не потребує фізичних ґрат, бо роль наглядачів виконують корпоративні стандарти та рекламні образи.

З погляду когнітивної лінгвістики, тут відбувається метафорична інверсія суб'єктно-об'єктних відносин. Речі (об'єкти) наділяються агентивністю (здатністю діяти та володіти), тоді як людина втрачає статус суб'єкта і стає ресурсом для системи споживання. Мова Ч. Паланіка тут фіксує стан «споживацького рабства», де кожна купівля меблів чи одягу є актом зміцнення ґрат у ментальній в'язниці героя.

Окрім того, ще однією з найпотужніших когнітивних домінант у тексті є представлення споживацтва як ФОРМИ ХВОРОБИ. Оповідач описує свій спосіб життя як стан «індустріального зомбі», що підкреслюється його хронічним безсонням: "*When you have insomnia, you're never really asleep... And you're never really awake*" [12].

У цьому контексті безсоння виступає як лінгвокогнітивний маркер розриву між біологічним існуванням людини та її соціальною функцією споживача. Тіло відмовляється підкорятися ритмам капіталістичного виробництва, що веде до ментальної фрагментації.

Інша критична домінанта ідіостилю Ч. Паланіка – коцептуальна метафора «втраченої маскулінності». Автор зображує ціле покоління чоловіків, чия ідентичність була стерта або «кастрована» комфортом середнього класу та відсутністю великих історичних викликів: "*We're the middle children of history, man. No purpose or place. We have no Great War. No Great Depression. Our Great War's a spiritual war; our*

Great Depression is our lives" [12]. Дана метафора базується на перенесенні ознак непотрібності, вторинності та розпаду на абстрактні поняття людського досвіду та часу.

Цей фрагмент демонструє як Ч. Паланік лінгвістично конструює маскулінність не як біологічну даність, а як втрачений ідеал, який герої намагаються повернути через ритуальне насильство.

Концепт «Особистість» у романі деконструюється через метафоричну модель ЛЮДИНИ ЯК ПРОДУКТ СПОЖИВАННЯ ТА ТИРАЖУВАННЯ – КОПІЇ. Ключова фраза *"A copy of a copy of a copy»*" [12] ілюструє втрату автентичності в епоху масового виробництва.

Стилістичний прийом редуплікації (повторення слова «copy») підкреслює когнітивну втому та відчуття симулятивності буття. В ідіостилі автора це вербалізує ідею про те, що індивідуальність у сучасному світі стерта: якщо кожна людина споживає однакові продукти та ідеї, вона втрачає унікальність, перетворюючись на безлику одиницю тиражу. Ця метафора готує підґрунтя для появи Тайлера Дердена як спроби прориву крізь нескінченний ряд ідентичних копій.

Найрадикальніша трансформація відбувається у сфері «Тіло». Якщо в офісній культурі тіло сприймається як інструмент презентації статусу, то в дискурсі "Fight Club" воно стає жертовником. Метафорична модель «ТІЛО ЯК ШЛЯХ ДО СВОБОДИ ЧЕРЕЗ БІЛЬ» втілюється у фразі: *"I'm breaking my attachment to physical power and possessions"* [12].

Обґрунтування цієї метафори лежить у площині когнітивної деконструкції. Для Ч. Паланіка руйнування тіла (синці, зламані зуби, опіки) – це єдиний лінгвістично та фізично доступний спосіб довести реальність власного існування. Тіло перестає бути «товаром» і стає «свідком» справжнього досвіду. Через біль герой «виписує» себе із системи споживання, десакралізуючи власну фізичну оболонку заради здобуття метафізичної свободи.

Як бачимо, ідіостиль Ч. Паланіка послідовно заміщує метафори статики (володіння, накопичення, тиражування) на метафори динаміки та деструкції. Це лінгвістично оформлює перехід від «буття-як-майна» до «буття-як-дії», що є головним філософським вектором роману.

Наратив роману є втіленням психопатологічного стану головного героя. Автор використовує лінгвістичні засоби для відображення дисоціативного розладу ідентичності та поступового розпаду свідомості.

Метафорична серія "*I am Joe's...*" виступає одним із найбільш впізнаваних стилістичних прийомів у романі – це антропоморфна персоніфікація емоцій та станів через органи тіла: *"I am Joe's smirking revenge. I am Joe's boiling blood. I am Joe's complete lack of surprise*" [12].

З лінгвістичної точки зору, це використання метонімії та опредметнення. Оповідач не каже, що відчуваю лють, він каже "*я – кипляча*

кров Джо". Це свідчить про глибоку відчуженість героя від власної особистості: він бачить себе не як цілісну істоту, а як набір біологічних функцій та фрагментованих реакцій. Це ідеальний лінгвістичний маркер шизофренічного стану, де межа між суб'єктом та об'єктом розмивається, бо оповідач дистанціюється від власного «Я», делегуючи емоції та органи «Джеку» (умовному суб'єкту).

Стилістична система Ч. Паланіка в "Fight Club" побудована на принципах, що суперечать традиційному письму, бо його мета – не прикрасити реальність, а оголити її, використовуючи специфічні лінгвістичні інструменти.

Одним із найважливіших винаходів ідіостилю Ч. Паланіка є «обпечений язик» (*burnt tongue*) [8]. Це спосіб вираження, за якого мова навмисно спотворюється або використовується у незвичний спосіб, щоб змусити читача сповільнитися та відчути фізичну присутність оповідача: "*With a gun stuck in your mouth and the barrel of the gun between your teeth, you can only talk in vowels"* [12].

З точки зору стилістики, це реалізація принципу очуднення (*defamiliarization*). Коли герой говорить, що може спілкуватися лише голосними, це не просто опис фізичного стану, а метафора неможливості повноцінної комунікації в сучасному світі. Ч. Паланік стверджує, що людина, яка перебуває в стані сильного болю або емоційного шоку, не буде використовувати вишуканий синтаксис, бо її мова буде рваною, дивною та «неправильною».

Синтаксичний мінімалізм проявляється у використанні гранично коротких, простих речень, що імітують потік свідомості людини, яка перебуває у стані безсоння або стресу, наприклад: *"I know this because Tyler knows this."* або "*It's a blanket. It's a rug*" [12].

Такий синтаксис створює ефект «рубаного» ритму (Staccato Prose). Відсутність складних підрядних зв'язків відображає когнітивне спрощення, адже герой не аналізує світ, він фіксує його як набір ізольованих фактів. Це підсилює відчуття напруги та безпосередності дії.

Слід відзначити, що автор активно використовує так звані «хори» (*choruses*) – короткі фрази-рефрени, які повторюються протягом усього роману: *"The first rule of fight club is you do not talk about fight club. The second rule of fight club is you do not talk about fight club. The third rule of fight club is you…*" [12].

З точки зору стилістики – це анафора та паралелізм. З точки зору когнітивістики – це метод індоктринації. Повторювана структура «вкарбовується» в пам'ять читача, створюючи ілюзію непохитної істини (догми). Це мовна модель функціонування культу.

Наукове обґрунтування використання хорів полягає в їхній здатності створювати специфічний ритм прози, що нагадує релігійний ритуал або військову муштру. Вони також пов'язують різні частини сюжету та повертають читача до ключових ідей роману, таких як

неминучість смерті. Наприклад: *"On a long enough time line, the survivor rate for everyone drops to zero"* [12].

Роман також містить опис детальних технічних інструкцій, медичних діагнозів та історичних фактів, наприклад: *"You take a 98-percent concentration of fuming nitric acid and add the acid to three times that amount of sulfuric acid. Do this in an ice bath. Then add glycerin drop-by-drop with an eye dropper. You have nitroglycerin"* [12].

Використання таких описів має на меті не навчити читача виготовляти вибухівку, а продемонструвати компетентність героя. Це робить голос оповідача вагомим і переконливим, дозволяючи йому вести читача в найбільш похмурі та табуйовані сфери людського досвіду.

Наукова розвідка доводить, що Ч. Паланік майстерно змішує сухі інструкції (наприклад, як приготувати вибухівку) з емоційно насиченими описами насильства, наприклад: *"You take some Epsom salts and you distill them... This is how you make napalm"* [12].

Ця домінанта називається стилістичним дисонансом. Поєднання побутового чи технічного словника з деструктивним змістом створює ефект «шокової терапії». Це відображає когнітивний зсув: руйнування стає такою ж рутинною справою, як купівля меблів в IKEA.

Не менш важливим є те, що автор часто уникає сполучників або, навпаки, використовує їх надмірно для створення емоційного накопичення: *"Insert lath. Plaster over lath. Paint. Glass. Tile. This is the world."* [12].

Використання асиндетону (безсполучниковість) у цьому прикладі створює ефект фрагментарності та матеріального тиску, бо світ звужується до переліку будматеріалів. Це підкреслює ідею того, що людина в романі оточена «мертвою» матерією, яка витісняє живе життя.

На відміну від асиндетону, який зазвичай додає динаміки та швидкості, полісиндетон у Ч. Паланіка дединамізує опис. Цей прийом працює на створення ефекту «накопичення» або нескінченного, виснажливого переліку: *"You wake up at SeaTac* ***and*** *you wake up at Logan* ***and*** *you wake up at O'Hare* ***and*** *you wake up at Dallas-Fort Worth."* [12].

Повторення сполучника "*and*" між назвами аеропортів створює відчуття нескінченної подорожі, де одна локація нічим не відрізняється від іншої. Когнітивний аспект відображає факт, що мозок оповідача сприймає реальність як низку ідентичних подій. Полісиндетон тут уповільнює темп читання, змушуючи читача відчути ту саму втому від рутини, яку відчуває герой через безсоння.

У звичайній мові ми ставимо коми, щоб пришвидшити перелік. Ч. Паланік свідомо «обтяжує» фразу сполучниками, де кожен новий "*and*" діє як додатковий удар метронома. Це створює відчуття безвиході: кожна нова ланка ланцюга ідентична попередній, що підкреслює тему втрати.

Тож, стилістичний інструментарій роману не є самоціллю автора, а виступає безпосереднім відображенням внутрішньої архітектоніки дисоціативного розладу Оповідача.

Висновки з дослідження. Підсумовуючи аналіз лінгвокогнітивних та стилістичних домінант ідіостилю Чака Паланіка у романі “Fight Club”, можна стверджувати, що автор створив унікальну художню мову, яка є одночасно деструктивною та терапевтичною. Використання серії “I am Joe’s...” та натуралістичних описів перетворює тіло на головну арену боротьби за власну душу, де біль виступає єдиним доказом реальності існування, а концептуальні метафори допомагають розкрити кризу ідентичності сучасного чоловіка, пропонуючи шлях до автентичності через руйнування зовнішніх маркерів успіху.

Отримані результати можуть бути використані для подальшого аналізу «трансгресивної прози» Ч. Паланіка, а також для порівняльних досліджень мовних моделей психічних розладів у сучасній постмодерністській літературі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. 2-ге вид., допов. Київ: Академія, 2009. 376 с.
2. Дейк Т. А. ван. Дискурс і влада / пер. з англ. С. Корнієнка. Київ: Критика, 2008. 352 с.
3. Жаботинська С. А. Когнітивна лінгвістика: принципи аналізу та приклади моделей. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2013. № 26 (279). С. 3–11.
4. Кіщенко А.М., Семененко О.Ю. Види інтертекстуальності у романі Чака Паланіка «Колискова». *Вісник науки та освіти*. 2024. № 10(28). С. 311–323.
5. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, якими ми живемо / пер. з англ. А. Онишка. Київ: Вид. дім «Альтернативи», 2002. 336 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
7. Bateman C. The Philosophy of Fight Club. Dallas: BenBella Books, 2008. 200 p.
8. Brentley Frazer Beyond IS…Creative writing with English Prime. URL: https://www.researchgate.net/publication/352949932_Beyond_ISCreative_writing_with_English_Prime (дата звернення 17.03.2026).
9. Collado-Rodríguez J. F. Trauma, Ethics, and the Representation of Bodies in Chuck Palahniuk’s Fiction. London: Routledge, 2020. 192 p.
10. Fairclough N. Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. 2nd ed. London: Routledge, 2010. 608 p.
11. Fowler R. Linguistic Criticism. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 1996. 274 p.
12. Palahniuk C. Fight Club. New York: W. W. Norton & Company, 1996. 208 p. URL: https://online.fliphtml5.com/juenv/mfsg/#p=1 (дата звернення 17.03.2026).
13. Simmons D. Chuck Palahniuk and Contemporary American Culture. London: Palgrave Macmillan, 2022. 245 p.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА
APPLIED LINGUISTICS
ANGEWANDTE LINGUSTIK
LINGUISTIQUE APPLIQUÉE

УДК 378.14.015.62:811
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.359-367

Ольга Алісеєнко,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
https://orcid.org/0000-0003-3840-7714
м. Дніпро, Україна

Ганна Мудренко,
викладач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
https://orcid.org/0000-0001-7476-4714
м. Дніпро, Україна

Прикладна лінгвістика у методиці викладання англійської мови у ВНЗ: від комунікативного підходу до інтелектуальних платформ

Applied linguistics in the methodology of teaching English at higher education institutions: from the communicative approach to intelligent platforms

Анотація*. У статті здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз та практичне обґрунтування сучасних підходів до викладання англійської мови у закладах вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена процесами євроінтеграції, активною цифровізацією освітнього середовища, а також зростанням вимог до рівня іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у контексті глобалізації та академічної мобільності. Володіння англійською мовою розглядається як важлива умова конкурентоспроможності випускників на сучасному ринку праці. Проаналізовано провідні методичні підходи до навчання англійської мови у закладах вищої освіти, зокрема компетентнісний, комунікативний, студентоцентрований та професійно орієнтований. Обґрунтовано доцільність інтеграції традиційних і інноваційних методів навчання, що забезпечує практичну спрямованість освітнього процесу та сприяє розвитку мовленнєвих умінь у професійно значущих ситуаціях спілкування. Особливу увагу приділено використанню цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі як ефективних засобів підвищення навчальної мотивації студентів, індивідуалізації освітніх траєкторій і забезпечення оперативного та якісного зворотного зв'язку. Розкрито потенціал онлайн-платформ, інтерактивних ресурсів і цифрових сервісів для розвитку іншомовних навичок та формування автономності навчання. У статті представлено результати педагогічного експерименту, спрямованого*

на перевірку ефективності впровадження сучасних методів викладання англійської мови у нефілологічних закладах вищої освіти. Отримані експериментальні дані засвідчили позитивну динаміку рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів експериментальної групи порівняно з контрольною.

Зроблено висновок, що комплексне використання комунікативних, професійно орієнтованих, цифрових та інноваційних методів навчання, зокрема із залученням елементів штучного інтелекту, сприяє підвищенню якості іншомовної підготовки студентів і відповідає сучасним вимогам вищої освіти та ринку праці. Окреслено перспективи подальших досліджень у напрямі вдосконалення методики викладання англійської мови у ВНЗ.

Ключові слова: *методика викладання англійської мови, заклади вищої освіти, іншомовна комунікативна компетентність, професійно орієнтоване навчання, цифрові технології, штучний інтелект.*

Summary. *The article presents a comprehensive theoretical analysis and practical substantiation of modern approaches to teaching English in higher education institutions. The relevance of the study is determined by ongoing processes of European integration, the rapid digitalization of education, and the increasing demands for a high level of foreign language professional communicative competence among future specialists. In the context of global academic and professional mobility, effective English language instruction becomes a key factor in ensuring students' competitiveness in the labor market. The study examines leading methodological approaches to teaching English in higher education, including competency-based, communicative, student-centered, and professionally oriented approaches. Particular attention is paid to the integration of traditional teaching methods with innovative pedagogical technologies, which enables a more flexible, student-oriented, and practice-focused organization of the educational process. The article emphasizes the importance of aligning language instruction with students' professional needs and real-life communication contexts. Special emphasis is placed on the use of digital technologies and artificial intelligence tools in the educational process as effective means of enhancing students' motivation, individualizing learning trajectories, and providing timely and meaningful feedback. The potential of online platforms, interactive resources, and AI-based tools for developing language skills and supporting autonomous learning is highlighted. The article presents the results of a pedagogical experiment aimed at verifying the effectiveness of implementing modern English teaching methods in non-philological higher education institutions. The experimental data demonstrate a positive dynamic in the level of foreign language communicative competence formation among students in the experimental group compared to the control group. The study concludes that the integrated application of communicative, professionally oriented, digital, and innovative teaching methods, including elements of artificial intelligence, significantly improves the quality of foreign language training and meets contemporary requirements of higher education and the labor market. Prospects for further research are outlined, focusing on the continuous improvement of English language teaching methodologies in higher education institutions.*

Key words: *English language teaching methodology, higher education institutions, foreign language communicative competence, English for Specific Purposes, digital technologies, artificial intelligence.*

Вступ. Беручи до уваги, що процес модернізації вищої освіти для українців охоплює таке інтеграційне середовище, як європейське суспільство, а також глобальну освітню систему, це є чимось, що постійно змінюється, тому необхідно забезпечити розвиток ролі англійської мови як основного засобу спілкування у всіх сферах, як професійних, так і академічних. Отже, більше уваги приділяється підготовці фахівців у вищих навчальних закладах, які мають теоретичні та практичні знання англійської мови, застосування у професійній діяльності, науковій роботі та міжнародних взаємодіях. Зараз це означає переосмислення способу викладання англійської мови у вищій освіті, оскільки потреби сучасної освіти та вимоги студентів є тим, що ми повинні враховувати. Але, незважаючи на значні наукові дослідження та методологічний прогрес, англійська мова у вищій освіті все ще переважно надається у репродуктивному режимі, а традиційні методи викладання англійської мови у вищій освіті не відповідають сучасним аспектам компетентнісного та студент-орієнтованого підходів; потреба у професійній комунікативній компетентності випускників іноземною мовою та невикористання методів відповідно до реальних потреб студентів різних спеціальностей є протиріччями у нашій дослідницькій роботі. З освітньою цифровізацією, дистанційним навчанням та змішаним підходом до навчання, а також впровадженням нових інструментів штучного інтелекту в освітній процес, зростаюча важливість проблеми була підкреслена. Потрібно буде справжнє переосмислення існуючої практики та зусилля для розробки відповідних педагогічних шляхів, де нові технології можуть бути залучені до процесу викладання англійської мови на університетському рівні. Зв'язок порушеної проблеми з важливими науковими та практичними завданнями полягає в необхідності розроблення й упровадження таких методик навчання англійської мови, які забезпечували б формування іншомовної професійної компетентності студентів, підвищували якість мовної підготовки та відповідали сучасним освітнім стандартам і запитам ринку праці. Розв'язання зазначеної проблеми сприятиме вдосконаленню змісту й організації навчального процесу у ВНЗ та підвищенню ефективності іншомовної освіти загалом.

Університети викладають англійську з низки очевидних підстав. Міжнародне спілкування – від науки до комерції, політики й технологій – відбувається цією мовою; тому фахівці кожної царини потребують англійської для заробітку. Планета стає глобалізованою: компанії й установи працюють у міждержавному середовищі, курсуючи до інтернаціоналізації.

Методологія та методи дослідження. Сьогодні науковці докладно аналізують методи викладання англійської в університетах.

Такий інтерес виникає через євроінтеграцію, зростання міжнародних освітніх контактів і суворіші вимоги до іншомовної професійної підготовки студентів.

Так, у дослідженні О. Матвіяс узагальнено сучасні підходи до методики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах, зокрема комунікативний, компетентнісний, студентоцентровані та інтерактивні підходи. Авторка акцентує увагу на необхідності поєднання традиційних і інноваційних методів навчання, використання цифрових технологій та адаптації навчального процесу до професійних потреб студентів, що визначає стратегічні напрями розвитку методики викладання іноземної мови у вищій школі [8].

Окремий аспект методики викладання англійської мови – робота з фаховими та спеціалізованими текстами – представлено у дослідженні А. Гудманяна та Х. Галицької. Автори зосереджуються на граматичних і синтаксичних особливостях перекладу англомовних військово-політичних текстів, що має важливе значення для підготовки студентів-філологів і перекладачів. Отримані результати підтверджують доцільність інтеграції аналітичних і перекладознавчих методів у процес викладання англійської мови у ВНЗ [4].

Сучасні методичні орієнтири викладання іноземної мови відображено також у праці Л. Стрілець, де визначено ключові тенденції організації навчального процесу в умовах оновлення освітніх стандартів. Авторка наголошує на гнучкості методів навчання, посиленні практичної спрямованості іншомовної підготовки та врахуванні викликів сучасного освітнього середовища [14].

Актуальним напрямом сучасних досліджень є використання цифрових технологій та штучного інтелекту у викладанні англійської мови. У цьому контексті варто відзначити роботу І. Романишина, Т. Чухно та Н. Фийси, у якій проаналізовано трансформацію методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі з використанням інструментів штучного інтелекту. Автори визначають перспективи впровадження адаптивного навчання, автоматизованого зворотного зв’язку та персоналізації освітнього процесу [9].

Науковці, що досліджують викладання англійської у вищих навчальних закладах, констатують зміну пріоритетів. Відтепер домінують компетентнісний, студентоцентрований та інтерактивний підхід. Так, у дослідженні Г. Задільської розкрито потенціал проєктних технологій у викладанні теоретичних курсів англійської мови для студентів ВНЗ. Авторка доводить, що проєктна діяльність сприяє розвитку автономності студентів, формуванню критичного мислення та підвищенню мотивації до вивчення мови, а також забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками мовленнєвої діяльності [5].

Дослідники наголошують на ефективності міждисциплінарного підходу, який поєднує мовну підготовку з професійним контекстом і

цифровими технологіями, що сприяє формуванню фахової комунікативної компетентності студентів [11].

У контексті підготовки студентів нефілологічних спеціальностей М. Лащенко та О. Коваль зосереджують увагу на новітніх методиках навчання англійської мови для економістів, підкреслюючи значення інтерактивних методів, кейс-стаді, рольових ігор та ситуативного моделювання професійної діяльності. Автори обґрунтовують доцільність адаптації змісту навчання до майбутньої професії студентів [7].

Узагальнювальний характер має дослідження В. Кукушкіна та О. Лобової, у якому систематизовано сучасні підходи до методики викладання англійської мови у закладах вищої освіти. Автори акцентують увагу на поєднанні традиційних і інноваційних методів навчання, ролі викладача як фасилітатора освітнього процесу та необхідності формування іншомовної комунікативної компетентності в академічному й професійному середовищі [6]. Я. Стрельчук доводить, що онлайн-платформи, автентичні матеріали та мультимедійні сервіси сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку навичок аудіювання, читання та міжкультурної комунікації [13].

Питання застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі висвітлено у дослідженні Д. Шария. Автор підкреслює, що використання відео-, аудіоматеріалів, інтерактивних презентацій та навчальних програм підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу, сприяє індивідуалізації навчання та формуванню стійкої мотивації до вивчення англійської мови [15].

Інноваційні методи викладання англійської мови у вищих технічних навчальних закладах аналізує К. Галацин. Дослідник наголошує на важливості проблемно-орієнтованого навчання, командної роботи та використання професійно спрямованих завдань для розвитку мовленнєвих і фахових компетентностей майбутніх інженерів [2].

Однак більшість цих публікацій надають деякі теоретичні основи для викладання іноземних мов у вищій освіті з широким спектром застосувань, проте все ще залишаються кілька питань щодо практичної реалізації викладання іноземних мов з точки зору освітнього процесу та відповідних процедур. Інтегрування цифрових технологій, штучного інтелекту й освіти потребує науково-аналітічного розгляду, зокрема крізь призму педагогічного потенціалу та результативності такого поєднання для формування в майбутніх фахівців професійної комунікативної компетентності іноземною мовою.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз сучасних підходів до методики викладання англійської мови у закладах вищої освіти з урахуванням актуальних освітніх викликів і потреб професійної підготовки студентів.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачається розв’язання таких завдань:

1) проаналізувати сучасні наукові підходи до викладання англійської мови у ВНЗ;

2) визначити особливості поєднання традиційних та інноваційних методів навчання в іншомовній підготовці студентів;

3) охарактеризувати можливості використання цифрових технологій і елементів штучного інтелекту в процесі викладання англійської мови;

4) окреслити перспективні напрями вдосконалення методики викладання англійської мови у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні викладання англійської в університетах докорінно змінюється. Зумовлено це впровадженням нових освітніх моделей, інтеграцією цифрових технологій у навчання та суворішими вимогами до іншомовної підготовки майбутніх фахівців. У дослідженні розглянуто провідні методичні підходи до навчання англійської у вищій школі, щоб визначити їхню ефективність і відповідність поточним освітнім потребам. На думку І. Романишин, викладачі – це основні фігури в процесі навчання [9, с.6]. Їхнє розуміння й уміння застосовувати інноваційні технології може спричинити велику трансформацію розвитку студентів. У зв'язку з цим педагоги повинні бути готові до постійного навчання й удосконалення своїх навичок [9, с.8].

Трендом сучасної освіти є інтеграція інструментів AI (англ. artificial intelligence). Найбільш відомою й популярною є наразі універсальна мовна модель ChatGPT. Однак існує ціла низка спеціалізованих освітніх платформ із вбудованим ШІ (англ. AI), розроблених саме для потреб учителів, як-от: Eduaide.ai; Curipod.com; LessonPlans.ai; MagicSchool.ai та інші [14, с.33].

Традиційні методи навчання й викладання англійської мови у закладах фахової передвищої та вищої освіти можуть не завжди зважати на потреби й інтереси суб'єктів освітнього процесу. У світі, який змінюється і де англійська мова стала невід'ємною частиною глобальної комунікації й професійного розвитку, виникає необхідність їхньої трансформації з використанням штучного інтелекту [9, с.8].

Як слушно зауважує І. Романишин, сучасне заняття з вивчення англійської мови – це інтерактивний, інноваційний та захопливий процес, який використовує передові методи й технології для досягнення найкращих результатів у навчанні [9, с.8].

Основним завданням викладача дисциплін «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» є забезпечення такого рівня мовної підготовки студентів, який відповідав би освітнім стандартам і водночас практичним потребам майбутньої професійної діяльності. Важливу роль відіграє формування вмінь ефективної комунікації англійською мовою в академічному й фаховому середовищі, а також послідовний розвиток мовленнєвих

і граматичних навичок студентів. Не менш значущим є підтримання стійкої мотивації до вивчення мови, усвідомлення її ролі для кар'єрного зростання та особистого розвитку, а також використання сучасних, науково обґрунтованих методик навчання, що активізують участь студентів в освітньому процесі.

Мета викладача полягає не тільки й не стільки в ознайомленні студентів із предметом на першому занятті, скільки в зацікавленні їх, створенні умов для активізації пізнавальної діяльності [3, с. 48–50].

Поділяємо позицію А. Білоцерковець, відповідно до якої ефективна мовна підготовка студентів у закладах вищої освіти є неможливою без системного використання сучасних освітніх технологій. Умови сьогодення вимагають від викладача не лише володіння мовою, а й уміння добирати та поєднувати різні педагогічні підходи й інструменти, здатні забезпечити активну участь студентів у навчальному процесі та практичну спрямованість іншомовної підготовки [1, с. 20–25].

Мультимедійні засоби пропонують широкі можливості для навчання. Викладач зобов'язаний контролювати, як студенти працюють, і усвідомлювати, що вони активно користуються навчальними матеріалами. Підтримка творчих навичок полегшує здобуття нових знань. Інформаційні технології доречно використовувати при викладанні іноземних мов через розгалужену телекомунікаційну систему. З метою перевірки ефективності сучасних підходів до методики викладання англійської мови у закладах вищої освіти було проведено практичне педагогічне дослідження, організоване у формі формувального експерименту.

У дослідженні взяли участь студенти І-ІІ курсів нефілологічних спеціальностей одного з українських закладів вищої освіти. Загальна кількість учасників становила 48 осіб, які були поділені на контрольну (КГ) та експериментальну групи (ЕГ) по 24 студенти в кожній. Початковий рівень володіння англійською мовою в обох групах був приблизно однаковим, що підтверджено результатами вхідного діагностичного тестування.

На констатувальному етапі дослідження було визначено рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів за такими показниками: володіння професійно орієнтованою лексикою, уміння усного мовлення, навички читання фахових текстів та здатність до письмового висловлювання. Результати засвідчили переважання середнього та низького рівнів мовної підготовки, що підтвердило актуальність упровадження нових методичних підходів.

На формувальному етапі в експериментальній групі було впроваджено комплекс сучасних методів викладання англійської мови: використання цифрових освітніх платформ, інтерактивних завдань, елементів гейміфікації, технологій штучного інтелекту тощо.

Важливим компонентом стало систематичне залучення мовного матеріалу, представленого тематичною лексикою та типовими граматичними структурами для академічного мовлення.

З метою активізації зазначеного мовного матеріалу було розроблено систему вправ. Зокрема, використовувалися лексичні вправи на підстановку, трансформаційні завдання (переформулювання речень із використанням академічних кліше), а також вправи на переклад професійно орієнтованих висловлювань. Крім того, навчальний процес було доповнено візуальними матеріалами. Були запропоновані скріншоти інтерфейсів освітніх платформ і мобільних додатків, які використовувалися як основа для описових і аналітичних завдань. Наприклад, студентам необхідно було описати функціональні можливості платформи, використовуючи відповідні мовні моделі. Такі завдання сприяли розвитку навичок монологічного мовлення та формуванню професійної лексичної компетентності.

На контрольному етапі дослідження було проведено повторне тестування за тими самими критеріями, що й на початковому етапі. Отримані результати засвідчили позитивну динаміку в обох групах, проте показники експериментальної групи виявилися істотно вищими. Зокрема, в ЕГ спостерігалося зростання кількості студентів із достатнім і високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності, тоді як у КГ зміни мали менш виражений характер. Результати показали: учасники експериментальної групи говорили частіше, впевненіше використовували англійську у професійних ситуаціях, краще ставилися до навчання. Такий ефект дає одночасне використання нових прийомів, цифрових засобів і елементів штучного інтелекту в університетському курсі англійської.

Висновки з дослідження. У вищій школі англійської навчають насамперед говорити, писати, читати й слухати в реальних академічних або робочих ситуаціях. Правила подають не як окрему теорію, а як інструмент для конкретного спілкування. Комп'ютерні програми швидко підбирають вправи відповідно до знань і цілей кожної людини. Коли студенти працюють над спільними проєктами з іноземними колегами, вони одразу використовують англійську з носіями.

Університетська методика англійської змінюється відповідно до сучасних вимог. Практичне дослідження підтвердило: поєднання нових і традиційних форм занять підвищує результативність навчання й формує професійну мовну компетентність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоцерковець А. Новітні методи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ // *Дослідження та впровадження в навчальний процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 15 травня 2017 р. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. С. 20–30.

2. Галацин К. Інноваційні методи у процесі викладання англійської мови у вищих технічних навчальних закладах // *Молодь і ринок*. 2014. № 9. С. 74–78.
3. Гончаренко Т. Мотивація вивчення іноземної мови як соціальна функція освіти // *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія*. 2010. № 4. С. 47–55.
4. Гудманян А., Галицька Х. Граматичні та синтаксичні особливості перекладу англомовних військово-політичних текстів // *Advanced Linguistics*. 2022. № 10. С. 34–39. DOI: https://doi.org/10.20535/2617-5339.2022.10.266271
5. Задільська Г. Методика застосування проектних технологій у навчанні теоретичного курсу англійської мови студентів ВНЗ // *Імідж сучасного педагога*. 2013. № 2. С. 35–38.
6. Кукушкін В., Лобова О. Методика викладання англійської мови у ЗВО // *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 59 (2). С. 163–167.
7. Лащенко М. А., Коваль О. Ю. Новітня методика викладання англійської мови студентам економічних спеціальностей // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 79 (1). С. 140–143.
8. Матвіяс О. Сучасні підходи до методики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах // *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2023. Вип. 4. С. 77–85. DOI: https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2023-4.13
9. Романишин І. М., Чухно Т. В., Фийса Н. В. Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи // *Академічні візії*. 2023. Вип. 24. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.10023920
10. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у вищій школі України // *Науковий огляд*. 2015. № 4. С. 15–17.
11. Снітовська О. Й., Царик Г. М. Методика викладання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням (медична англійська)» (на базі художніх творів А. Крісті) за допомогою інтернет-ресурсу // *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 27. С. 164–171.
12. Стрельченко Л. Особливості професійної підготовки вчителя англійської мови у вищих навчальних закладах Великобританії в контексті європейських вимог // *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2013. Вип. 121 (1). С. 93–98.
13. Стрельчук Я. В. Використання Інтернет-ресурсів на заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах // *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1. С. 225–229.
14. Стрілець Л. Особливості викладання іноземної мови у 2025/2026 навчальному році // *Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області у 2025/2026 н. р.* Ч. ІІ. С. 27–36.
15. Шарий Д. Ю. Особливості використання мультимедійних технологій на заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах // *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 38 (1). С. 171–176.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 811.581: 81`243+81`253
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.368-383

Tetiana Borovenska,
Senior lecturer,
Kharkiv I. P.ºKotlyarevsky National University of Arts
https://orcid.org/0000-0001-8866-9312
Kharkiv, Ukraine

Yuliia Laptinova,
PhD in Philosophy, Senior Lecturer,
Kharkiv I. P.ºKotlyarevsky National University of Arts
https://orcid.org/0000-0002-4175-0858
Kharkiv, Ukraine

Practicing mediation in the Italian and English classroom

Практика медіації у навчанні італійської та англійської мов

Summary. *The paper is targeted at reinforcing a foreign language learning and teaching in higher education settings. A primary complexity for learners who acquire foreign language tailored to a particular field is mastering the specific ways experts communicate within a professional context. Informal classroom observation reveals how some categories of Italian and English students seem to have little self-confidence in their ability to facilitate foreign language communication among experts within a specialized domain. Many may experience greater or lesser difficulty in transferring expert knowledge in a specific subject from one language to another or within a single language due to linguistic and terminological nuances, differences in educational backgrounds or lack of relevant contextual information. To enhance students' competence and confidence in navigating the subtleties of professional communication in Italian and English, the article suggests equipping learners with mediation skills through the field-related tasks that require clarifying misunderstandings and rephrasing complex ideas to make specialized knowledge accessible to both experts and general public within the same language and across languages. The paper provides practical examples of mediation tasks in the field of music, which are relevant and transferable and may be used as a template for the practitioners wishing to incorporate cross-linguistic or inra-linguistic mediation in their teaching practice. The effectiveness of mediation activities in Italian and English language classes was evaluated by means of online questionnaires. The findings showed that mediation tasks, which require learners to bridge communication gaps, force students to become more flexible and creative with their existing vocabulary and grammar, improving overall foreign language proficiency, crucial for cross-cultural communication. Additionally, mediating a specialized discourse is a form of professional socialization where an expert's identity is constructed and reinforced through interactions with subject-matter experts.*

Key words: *Italian/English language for specific purposes (music), mediation activities, mediation skills, specialized discourse, higher education.*

Анотація. *Стаття спрямована на вдосконалення процесу вивчення та викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. Одним із ключових викликів для студентів, які опановують іноземну мову, орієнтовану на певну професійну галузь, є засвоєння специфічних моделей комунікації, притаманних експертному середовищу. Неформальні спостереження за навчальним процесом свідчать, що окремі групи студентів, які вивчають італійську та англійську мови, демонструють низький рівень упевненості у здатності забезпечувати іншомовну комунікацію між фахівцями у вузькопрофільних контекстах. Значна частина здобувачів освіти стикається з труднощами під час передачі спеціалізованих знань з однієї мови іншою або в межах однієї мови. Причинами цього можуть бути мовні та термінологічні нюанси, відмінності в освітньому досвіді або нестача відповідної контекстуальної інформації. З метою підвищення компетентності та впевненості студентів у подоланні комунікативних викликів у професійному середовищі італійською та англійською мовами, у статті пропонується формувати в них навички медіації. Це передбачає виконання професійно орієнтованих завдань, спрямованих на уточнення непорозумінь, перефразування складних концепцій та адаптацію спеціалізованих знань для різних цільових аудиторій – як у межах однієї мови, так і в міжмовній взаємодії. У публікації подано практичні приклади медіаційних завдань у галузі музичного мистецтва, які є актуальними, універсальними та можуть бути використані як методичний орієнтир для викладачів, що бажають інтегрувати міжмовну або внутрішньомовну медіацію у свою педагогічну практику. Ефективність застосування медіаційних завдань у курсах італійської та англійської мов була оцінена за допомогою онлайн-опитувань. Отримані результати підтвердили, що завдання, орієнтовані на подолання комунікативних бар'єрів, стимулюють студентів до більшої гнучкості та креативності у використанні наявних лексичних і граматичних ресурсів. Це, своєю чергою, сприяє зростанню рівня іншомовної компетентності, що є важливим чинником ефективної міжкультурної комунікації. Крім того, медіація спеціалізованого дискурсу розглядається як форма професійної соціалізації, у межах якої формується та зміцнюється експертна ідентичність у взаємодії з фахівцями відповідної галузі.*

Ключові слова. *Італійська/Англійська мова для спеціальних цілей (музика), медіаційні завдання, медіаційні навички, спеціалізований дискурс, вища освіта.*

Introduction. In the constantly evolving landscape of foreign language for specific purposes, the focus on mediation, a fourth mode of communication, has gained much more prominence in recent years. Many researchers and higher-education practitioners have emphasized the ability to mediate language (transfer, reinterpret, summarize a message from one language to another or within a single language) is a key skill for language learners at all levels to excel in many real-world professional contexts. Language learners often find themselves in situations where there is a need to explain something to someone to ensure mutual understanding whether it's misunderstandings over services or products payments;

partnerships disagreements regarding rent, repairs, security deposits; workplace conflict between coworkers; neighbor dispute over noise or property boundaries; family disagreement about caregiving responsibilities; student–teacher misunderstanding. The Companion Volume to the Common European Framework of Reference for Languages, an international standard for describing language ability, has proved the necessity of mediation skills to be included in higher education foreign language programs and significantly expanded the concept of mediation as more sophisticated language skills enabling a mediator to navigate communication gaps arising from linguistic, cultural, social, or conceptual differences [3].

Methods. To gain in-depth, descriptive insights into the effectiveness of mediation activities, we use qualitative research methods like informal classroom observations, discussions, semi-structured interviews, questionnaires that allow students to answer in their own words, providing descriptive, detailed responses.

Results and Discussion. Following the recommendations outlined in the Common European Framework of Reference for Languages (the CEFR), foreign language instructors who are concerned with cross-linguistic mediation have been reflecting on practical suggestions for extending linguistic mediation in their teaching practices to improve students' learning outcomes. Higher-education foreign language practitioners from the METLA project team have developed teaching guide for language educators called "Mediation In Teaching, Learning and Assessment (METLA)" in which they explore the theory and practice of mediation and provide practical examples of cross-linguistic mediation tasks and step-by-step guidelines on how you can design and evaluate your own language mediation tasks [9]. The development of mediation skills has become the subject of the Cambridge Paper in ELT, "Mediation: What it is, how to teach it and how to assess it" which defines mediation as bridging communication gaps and categorizes mediation into mediating texts (summarizing), concepts (explaining ideas), and communication (acting as an intermediary), requiring cognitive and sociolinguistic skills to convey meaning across languages or within the same language for real-life situations [2]. Adolfo Sánchez Cuadrado (University of Granada), Susana Lorenzo (The University of Manchester), Marga Navarrete (University College London) in their article "The role of contextual factors in the implementation of mediation descriptors with higher education language learners" describe a project which explored new ways of developing and applying the action-oriented tasks aimed at improving students' mediation skills and social agency when acting as intermediaries [8]. Tony Liddicoat, professor of applied linguistics at the University of Warwick

in his article “Intercultural mediation in language learning” overviews the importance of metapragmatic awareness in mediation and how it is understood in intercultural contexts [5]. He researches the nature of mediation as a language teaching activity in which teachers construct learning as an interpretive process of making sense of meanings encountered in and across languages [5]. Iryna Zhukevych in her paper “Enhancing mediation skills in the virtual English language classroom” from the conference proceedings "Linguistic mediation for higher education language instructors and students" held in Kyiv, investigates methodologies aimed at enhancing students' mediation capabilities within a virtual English language classroom context [10]. She states that through the implementation of structured role-play scenarios, students not only developed essential communication and conflict resolution strategies but also built self-confidence in their ability to navigate interpersonal conflicts [10]. Svitlana Pechenizka, leading researcher from Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, in her article “Mediation as a modern educational strategy for forming foreign language socio-cultural competence of learners in general secondary education” analyzes the phenomenon of mediation as the newest educational strategy for Ukraine and argues the necessity to create an appropriate system of tasks and assignments in modern foreign language textbooks in order to develop foreign language socio-cultural competence in students of general secondary education institutions [7]. Yuliana Lavrysh and Nataliia Saienko from National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute” in the article “Teaching mediation skills at technology-enhanced ESP classes at technical universities” state that mediation as a dual-nature phenomenon with cognitive and linguistics domains has been disregarded at English language classes at technical universities and provide some practical recommendations on how to implement mediation into ESP courses with the integration of online educational technologies [4]. Oleksandr Pasichnyk, senior researcher from Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, in his article “Intercultural mediation – reassessment of student’s first language role in the process of foreign language learning” claims that mediation tasks aimed at solving real-life situations are excellent supplement for communicative-based approach helping introduce the true atmosphere of ‘dialogue of cultures’ in the process of foreign language acquisition [6].

The authors of this paper, higher-education foreign language teachers at Kharkiv I.P.ºKotlyarevsky National University of Arts, are looking for innovative and engaging ways in which mediation tasks can be designed and incorporated in the English and Italian language for Specific Purpose classroom practice to improve students’ learning outcomes**.** Our

work focuses on enhancing the learning experience for those who acquire Italian and English to meet the professional needs within a specialized domain such as music. Italian and English classes for Music Purposes are designed for musicians struggling to communicate effectively in the target professional context. We have noticed that most Italian and English language learners have difficulties in navigating communication obstacles that prevent effective exchange of information between experts or individuals who are not professionals in music. It might be using complex technical terms, slang, ambiguous words, incomplete instructions which occur in any form of communication (verbal, non-verbal, oral, written, in person or remotely) due to linguistic differences like vocabulary and grammar, cultural misunderstandings regarding communication styles and social norms, lack of shared concepts or difficulty expressing complex ideas. These barriers can lead to misinterpretation, confusion, a failure to reach mutual understanding. While music itself often serves as a universal language, which helps bridge cultural and linguistic barriers, successful collaboration among musicians across cultures depends on challenging discussions where oral or written information needs to be reinterpreted, clarified or simplified to ensure everyone can contribute and find a mutually agreeable resolution among experts who speak different languages or have difficulty understanding each other within a single language. When a person lacks the necessary understanding of how language is used in specific work environments and how to explain "specialist discourse" to others avoiding misinterpretation, they cannot fully participate in the discussion as a result may feel isolated or less engaged in international projects and exchange programs, which connect musicians globally for cultural learning, performance, and collaboration. So, we are here to help learners majoring in music develop mediation, a targeted language skill musical artists need to facilitate open, respectful, and music-focused intercultural communication.

The main purpose of the research is to improve foreign language classes through field-related tasks aimed at developing students' mediation skills.

The best way to help English and Italian learners develop proficiency in professional conversations relevant to the music field is to create a communicative space of specialist discourse within which learners express themselves without fear of judgment to build a shared understanding of their field. A group of language learners who acquire Italain anf English for music purposes is a dedicated community of musical artists, unified by specialized discourse – verbal and non-verbal shared language, communication styles, and conventions of interaction to maintain the profession's standards. This expert-to-expert discourse community is an ideal ready-made

collaborative environment where learners can mediate complex ideas and terms that are specific to a music field and may not be understood by outsiders. To encourage foreign language learners to mediate, we need build lessons around role-play scenarios and simulations which mimic real-world situations learners perform in their industry: role-plays (conductor–orchestrants, maestro-atenndee, musicians–audience), simulations (rehearsals, local open mics/jams, music festivals, workshops, charity gigs), problem-solving tasks (analyzing score, explaining song meaning, technical/creative hurdles, interpretive challenges, sight-reading, ensemble coordination, audience engagement). Mediation is required when a communications gap presents itself and there is a need to make information accessible to others (colleagues, peers, experts, etc.). So, these fictional field-related communicative scenarios must contain breakdowns in understanding leading to miscommunication and a failure to reach a resolution. The breakdowns might be caused by poor listening, using difficult vocabulary or jargon, different native languages, unclear or vague wording, misinterpretation of tone or body language, emotional interference, assumptions and misunderstandings, lack of clarity, unclear instructions, missing details, overcomplicated explanations, information overload. A conflict, breakdown, or a communication gap necessitates a mediator, "social agent", who guides a discourse (conversation) helping to construct or convey meaning, sometimes within the same language, sometimes from one language to another [3]. Liudmyla Babaievska from Kharkiv I.P.ºKotlyarevsky National University of Arts in her article “Scenario-based method in teaching English to future musicians” examines various types of scenarios (skillsbased scenarios, problem-based scenarios, issues-based scenarios, speculative scenarios, branching scenarios, gamified scenarios, exploratory scenarios, and story-based scenarios) that can be valuable for musicians [1]. Common example of a realistic scenario that allows students to practice mediation in a music context includes a chamber orchestra conductor resolving the issue of replacing the first violinist before an important concert [1]. Get the language language learners act out make-believe scenarios, taking on roles of a neutral helper who helps both sides understand each other and work together more effectively. Other examples include mediating musical interpretations, musical shaping of a piece, dynamics conflicts, personality clashes, skill-level differences, timing disagreements, stylistic decisions between singers, balancing sectional disagreements, clarifying composer’s intent vs. performer’s preference, handling rehearsal tension or frustration, helping the singer and the accompanist understand each other’s musical intentions, explaining artistic choices, resolving misunderstandings during rehearsal, helping others understand instructions, summarising expert comments, guiding communication between maestro and performers. Specialized music

discourse can be mediated in various settings, including cultural venues like concert halls, orchestras, and festivals; collaborative environment like music rehearsals, workshops, master classes; academic contexts like music education programs and research projects; community-based projects that are often independent of traditional institutions. Mediation role is not to decide the outcome, but to interpret and re-establish meaning ensuring mutual understanding and managing the affective and cultural tensions that may arise during intercultural contact. As we can see, mediation relies on a core set of interpersonal, communication, and problem-solving skills and requires active diagnostic listening, influencing cooperation without using command-based authority, neutrality and impartiality, avoiding taking sides, emotional regulation, staying calm under pressure, problem-solving and decision-making, demonstrating competence in cross-cultural contexts, identifying core issues quickly, knowing what type of conflict you're actually dealing with, musical proficiency, a high level of ability in playing an instrument or singing, encompassing technical skill, expressive interpretation, and theoretical knowledge. Mediation tasks can be either intralinguistic (different varieties of the same language) or cross-linguistic (across languages). Don't start to look at mediation skills until your students have strong core language skills. Transforming complex or inaccessible information into a format the recipient can understand requires advanced application of language skills: a good level of proficiency in grammar, vocabulary, and pronunciation. Mediation tasks can be used as final projects or consolidation activities for students to reuse the language learnt from the lesson, unit or term. To underpin effective mediation, mediators need to develop a variety of strategies, various linguistic practices and tools, which can include summarising, clarifying, reformulating, translating musical instructions, transferring (applying existing linguistic rules to the new language), paraphrasing, adjusting the level of language to suit the intended audience, adapting style and formality, note-taking, using analogies (relating complex ideas to familiar concepts), retelling information from a text or audio source, relaying specific information, simplifying jargon, breaking down complicated information into understandable chunks, reframing (turning negative statements into productive ones), mirroring (repeating back what they've heard), interpreting and explaining issues in neutral, non-blaming language, asking open-ended questions. Encourage learners to develop their own mediation strategies. By mastering these mediation techniques, facilitators can act as a social agent to foster the creation and sharing of complex knowledge within a field.

Below are practical, classroom-ready exercises suitable for B1 level (intermediate) learners that we have incorporated during regular Italian and English language classes for specific purposes at University where we

work in Ukraine. All the tasks involve mediating only in the target language. Learners act as an intermediary in informal situations bridging gaps between: attendees and masters (master classes), audience and performers (concert), group members in ensemble settings (rehearsal), jury and candidates (audition), stakeholders (music projects), performers and organizers (music events, fests), teacher and students (music lesson), songwriters, producers and record labels, music publishers, fans, composer and performer, cultures and musical traditions. The tasks use realistic music-related contexts but might be adapted across diverse contexts, ranging from formal legal disputes to workplace conflicts, educational settings, and everyday personal disagreements. These exercises focus on core skills–active listening, checking understanding between participants, summarising viewpoints in simple language, reducing disagreement through neutral reformulation – that are essential for managing conflict in any environment.

Exercise 1.

Instruction: Students work in groups of three (Lena – singer; Tom – pianist; Eva – mediator). Get students act out the assigned roles by reading a dialogue. After reading ask students to underline mediation phrases (what mediation skills are demonstrated and where they appear in the text); rewrite the dialogues in their own words (change the ending, create a new solution).

Dialogue (a singer and pianist disagree about tempo).

Lena: The tempo is too fast for me to breathe well.

Tom: But if we play slower, the song feels boring.

Eva: So Lena needs more time to breathe, and Tom wants energy in the song (The mediator accurately restates both viewpoints without judgment. The mediator makes the singer's need clear and accessible. Negative wording is softened and reframed positively).

Lena: Yes, exactly.

Eva: What if we try a slightly slower tempo in the verses and a faster one in the chorus? (The mediator suggests a balanced, practical solution).

Tom: That could work.

Lena: I like that idea (Both parties accept the proposed compromise).

Eva: Great, let's try it (The mediator closes the interaction positively and clearly).

Exercise 2.

Instruction: One student explains a conflict for 3 minutes. The mediator practices silence, eye contact, note-taking, rephrasing the problem, proposing solutions.

Conflict Description.

Lina is a jazz pianist invited to perform at a summer music festival. She received the schedule and noticed that her performance time

was changed from 7:00 PM to 5:00 PM, just two days before the event. Lina is upset because she planned her travel, soundcheck, and rehearsals around the original time. She feels the organisers are being unfair and not respecting her preparation. The festival organisers explain that another band requested the 7:00 PM slot, and they wanted to accommodate everyone. They say the festival schedule is complicated and it is difficult to satisfy every performer. Both sides want a good solution: Lina wants enough time to prepare and perform well, and the organisers want the festival to run smoothly.

Neutral Rephrasing of the Problem.

Lina, a jazz pianist scheduled to perform at a summer music festival, was informed two days before the event that her performance time had been moved from 7:00 PM to 5:00 PM. This change affects her previously planned travel, soundcheck, and rehearsal arrangements.

The festival organisers explain that the schedule was adjusted to accommodate another band's request and to balance the overall program. Both Lina and the organisers want the event to be successful: Lina wants adequate preparation time to deliver a strong performance, and the organisers want the festival to run smoothly for all performers.

Possible Solutions.

As a mediator, I would propose this combined solution:

• Confirmed extended soundcheck for Lina earlier in the day, with priority access to the piano and sound team.

• Logistical support (adjusted rehearsal time or assistance with travel timing) to reduce stress caused by the earlier slot.

• Goodwill gesture from organisers, such as promotional visibility (featured mention, prime listing) or priority consideration for preferred time slots at future festivals.

Exercise 3.

Instruction A: Convert closed or accusatory questions into open, neutral ones.

Example: "Why did you do that?" → "What was happening for you at that moment?"

1) Why are you always late to rehearsal? → What makes it difficult for you to arrive on time?

2) Don't you practice enough? → How do you usually prepare for rehearsals?

3) Why did you play that part wrong? → How did you understand that part of the music?

4) Are you ignoring the conductor? → What were you focusing on during that section?

5) Why won't you follow my tempo? → How does this tempo feel for you?

Instruction B: turn negative statements into neutral language.

Example: “He never respects me” → “Respect is important to you in this situation.”

1) You never listen to my ideas. → You feel that your ideas are not heard.

2) Your playing ruins the piece. → The balance of the sound feels uneven.

3) The singer always comes in late. → The singer sometimes enters after the beat.

4) The conductor is too aggressive. → The conductor’s feedback feels very strong.

5) This rehearsal is a waste of time. → This rehearsal does not feel very effective.

Instruction C: Rewrite the closed or accusatory question as a neutral, open-ended question suitable for a music rehearsal context.

Examples: Closed: Why are you always late to rehearsal?
Open: What makes it difficult for you to arrive on time?

1) Closed: *Don’t you practice your part enough at home?*
→ Open: *How do you usually practice your part at home?*

2) Closed: *Why did you play that wrong note?*
→ Open: *Can you explain how you interpreted that part of the music?*

3) Closed: *Are you ignoring the conductor?*
→ Open: *What were you focusing on during that section?*

4) Closed: *Why won’t you follow my tempo?*
→ Open: *How does this tempo feel for you?*

5) Closed: *Don’t you understand the rhythm?*
→ Open: *How do you understand this rhythm?*

Exercise 4.

Instruction: Read the dialogue between musicians and a music event host and do mediation tasks to help musicians identify and regulate the conflict.

Characters: Leo – guitarist (musician); Nina – singer (musician); Host – music event organiser; Mediator.

Leo: We are unhappy with the soundcheck time. It was too short.

Nina: Yes, we couldn’t test the microphones properly.

Host: I understand, but many artists are performing today. We don’t have much time.

Leo: But our performance suffered because of this.

Host: The schedule was very tight, and we had to move quickly.

Mediator: Let me check if I understand. Leo and Nina feel the soundcheck time was not enough.

Leo: That’s right.

Mediator: And you are under pressure because of the full schedule. Is that correct?

Host: Yes, exactly.

Mediator: Maybe we can find a solution for future events, like planning longer soundchecks for bands with more equipment.

Host: That could work.

Nina: Yes, that would help us a lot.

Mediator: Great. Let's agree on that for next time.

Task A: answer the questions:

• Who is involved in the conflict?

• What is the main problem?

• What does each side want?

Task B: complete sentences:

• The musicians feel …. because …

• The host feels …. because ……

Task C: rewrite these sentences in neutral language:

• "Our performance suffered because of this."

• "We don't have much time."

Task D: write one open-ended question for the musicians and the event host.

Example starter: What… / How… / Can you explain…

Task E: Suggest a simple solution:

• one possible compromise

• one way to avoid this problem in the future

Task F: Get students reflect on:

• What did the mediator do well?

• What language helped calm the situation?

Exercise 5.

Instruction: Read the conflict description and match feelings to sentences.

Daniel is a drummer in a band preparing for a concert. During rehearsals, the band leader often changes the songs at the last minute. Daniel feels unsure because he does not know which version to practice.

Last week, the leader told the band to play a slower version of a song, but during rehearsal, he asked them to play it faster again. Daniel feels stressed before rehearsals and disappointed because he practices a lot but still feels unprepared.

The other band members are confused because they receive different instructions at different times. Everyone wants to perform well, but the communication is not clear.

Match each sentence (1–4) with an emotion.

angry • disappointed • stressed • confused

1. Daniel feels nervous before rehearsals and worries about making mistakes.

2. Daniel practices a lot, but he still feels his work is not useful.

3. The band members are not sure which version of the song to play.

4. Daniel feels upset when the song changes again at rehearsal.

Exercise 6.

Instruction: Read the scenario and help musicians understand each other, share ideas, and find a solution that works for most people. You do not choose sides.

Scenario: An ensemble is planning a music tour. The group must agree on important decisions, but musicians have different opinions and needs.

Roles:

• Mediator – helps students communicate and find a solution

• Student A – prefers a short tour and less rehearsal

• Student B – wants a longer tour with concerts

• Student C – is worried about cost

• Student D – cares about free time and sightseeing

Decisions to make: • Tour destination • Length of the tour • Daily rehearsal time during the tour.

Task A: Role Preparation.

Ensemble members read their roles and think about: • their priorities • one strong opinion • one possible compromise.

Mediator prepares simple questions to: • Invite everyone to speak • Summarize ideas • Help the group decide.

Task B: Opening the Discussion (Mediator)

The mediator explains the situation in simple language.

Example: We need to plan the music tour and make decisions that work for everyone.

Task C: Sharing Opinions (All Students)

• Each student explains their ideas.

• The mediator listens and takes notes.

• The mediator makes sure everyone speaks.

Task D: Listing Solutions (Mediator)

• The mediator summarizes ideas.

• Write at least three possible tour plans.

Example:

- A 3-day tour to a nearby city;
- A 5-day tour with two concerts;
- A short tour with one rehearsal per day.

Task E: Evaluating Solutions (Group)

For each solution, discuss:

• What is good about this plan?
• What problems could there be?
The mediator helps the group stay calm and focused.
Task F: Choosing the Best Solution (Mediator)
• The group agrees on one plan.
• The mediator checks agreement.
Example:
Does this plan work for most people?
Can we all accept this decision?
Task G: Final Summary (Mediator)
The mediator clearly explains the final tour plan.
Example: We decided on a 4-day tour to Prague with one concert and daily rehearsals in the morning.

Exercise 7.

Instruction A: Read the situation: *"*The ensemble is stressed before a concert". The mediator asks each student "How do you feel right now?" Students choose one feeling word and explain why. Mediator needs validate feelings, normalize stress, gently redirects the group toward safety and focus.

Mediator language:

"Thank you for sharing how you're feeling. It sounds like many of us are feeling nervous, tense, or under pressure right now–and that's completely normal before a concert. These feelings tell us that we care about doing well. Let's take a moment to breathe together and remember that we've prepared for this. We're here to support each other, and we don't have to be perfect–just present and listening. We'll take this one step at a time, together."

Outcome: Students name emotions and feel listened to.

Instruction B: Match the feeling with a supportive response.

Feelings
1) Nervous
2) Angry
3) Disappointed
4) Stressed
5) Shy

Supportive Responses
a. *It's okay to feel this way. We can try again.*
b. *Let's take a short break and breathe.*
c. *You are not alone. We can work on it together.*
d. *I understand why you feel upset.*
e. *Take your time. You don't have to speak now.*

Instruction C: Complete the sentences with your own words.
• *I understand how you feel because…*

• *It's normal to feel ___ before a performance.*
• *We can help you by…*
• *You are doing well, even if…*

Instruction D: Choose the best response (Identify supportive language).

Situation 1: A student says: *"I'm afraid I will make mistakes on stage."*

Which response is best?

• A. *That's not true. Stop worrying.*
• B. *Everyone feels nervous sometimes. You are prepared.*
• C. *If you make mistakes, it will be bad.*

Discuss why B is best.

Exercise 8.

Instruction A: After a discussion or role-play get students reflect on

• The situation (What was the problem? Who was involved?).

Example: *Our group had a problem choosing rehearsal times.*

• The mediator's actions (What did I say or do to help? How did I support communication?).

Example: *I asked everyone to share their ideas and I summarized them.*

• Language used (Useful phrases or questions used. New words or expressions).

Example: *I used the phrase "Let me summarize" to check understanding.*

• The outcome (Did the group find a solution? Was the solution fair?).

Example: *We agreed on rehearsing twice a week.*

Instruction B: Complete the sentences:

• The main problem in the group was…
• As a mediator, I helped by…
• One phrase I used was…
• One phrase I heard from others was…
• What went well …
• What was difficult…
• If I were the mediator again, I would…

By incorporating these engaging and practical activities into foreign language classes, educators can help Italian and English learners master mediation skills which enable them to function effectively in a globalized, multilingual world.

Integrating mediation as a core skill alongside listening, speaking, reading, and writing into higher education foreign language classes leads to a further research on explicit tasks requiring a user to act as a social agent, resource development (textbooks, tools), and teacher training. Key areas for more study include developing practical assessment tools to

measure proficiency in mediation skills across different CEFR levels and effective strategies for enchancing students' abilities to mediate concepts, texts, and communication in real-world scenarios.

Conclusions. To help Italian and English language learners level up proficiency in professional conversations relevant to the music field we suggest developing mediation skill – the ability to bridge gaps between different languages and within the same language. Hosting mock role-play scenarios of music lessons, workshops, auditions, rehearsals, master-classes creates opportunities for learners to mediate between performers, composers, conductors, technicians, stage managers, administrative staff in music sector. Mediating communication in the field of music means acting as a neutral helper who makes complex musical concepts understandable for parties, especially when there is a communication gap caused by linguistic and terminological nuances, diverse educational backgrounds, unfamiliarity with certain concepts or processes. Tasks involving mediation require learners to reprocess (recontextualize) an existing written text or spoken communication (through simplifying, paraphrasing, summarizing, etc.) into forms accessible to a targeted audience. The findings of this study suggest that the role-play scenaroios with communication gaps that encourage language learners to mediate specialized discourse to subject experts or anyone unfamiliar with the field significantly boost students' self-confidence in their ability to navigate intercultural communication in diverse professional contexts.

BIBLIOGRAPHY

1. Бабаєвська Л. В. Сценарний метод у навчанні англійської мови майбутніх музикантів/ Л. В. Бабаєвська// Сучасні дослідження з іноземної філології: збірник наукових праць/ голов. ред. М. П. Фабіан. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика» - 2025. – Вип. 1(27). – С. 349–363. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/75213
2. Cambridge University Press. Cambridge paper in ELT: Mediation–What it is, how to teach it and how to assess it. – Cambridge : Cambridge University Press, n.d. https://www.cambridgeenglish.org/Images/664965-mediation-what-it-is-how-to-teach-it-and-how-to-assess-it.pdf
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4
4. Lavrysh Y., Saienko N. Teaching mediation skills at technology-enhanced ESP classes at technical universities / Y. Lavrysh, N. Saienko // *XLinguae*. – 2020. – Vol. 13, No. 4. – P. 20–28. DOI: 10.18355/XL.2020.13.04.02
5. Liddicoat A. J. Intercultural mediation in language learning / A. J. Liddicoat // *The Cambridge handbook of intercultural pragmatics* / ed. by I. Kecskes. – Cambridge : Cambridge University Press, 2022. – P. 815–835. DOI: https://doi.org/10.1017/9781108884303.032[Opens in a new window]

6. Пасічник О. Міжкультурна медіація – переосмислення місця і ролі рідної мови у навчанні іноземних мов / О. Пасічник // *Проблеми сучасного підручника*. – 2019. – № 22. – С. 213–222. https://doi.org/10.32405/2411-1309-2019-22-213-223
7. Печенізька С. С. Mediation as a modern educational strategy for forming foreign language socio-cultural competence of learners in general secondary education / С. С. Печенізька // *Проблеми сучасного підручника*. – 2024. – № 32. – С. 198–208. DOI: https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-198-208
8. Sánchez Cuadrado A. et al. The role of contextual factors in the implementation of mediation descriptors with higher education language learners / A. Sánchez Cuadrado [et al.] // *Enriching 21st century language education: The CEFR Companion volume in practice*. – Granada : University of Granada, 2022. – Ch. 2. – P. 57–66. www.researchgate.net/publication/341481412_Role_of_Contextual_Factors_in_the_Implementation_of_Mediation_Descriptors_with_Higher_Education_Language_Learners#pf3b
9. Stathopoulou M., Gauci P., Liontou M., Melo-Pfeifer S. Mediation in teaching, learning & assessment (METLA): A teaching guide for language educators. – Graz : European Centre for Modern Languages of the Council of Europe, 2023. https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/METLA-teaching-guide-EN.pdf
10. Zhukevych I. Enhancing mediation skills in the virtual English language classroom / I. Zhukevych // *Linguistic Mediation for Higher Education Language Instructors and Students* : conference proceedings «Linguistic Mediation for Higher Education Language Instructors and Students», Kyiv, 04-05 February 2025. – Kyiv, 2025. – P. 126–130. https://ela.kpi.ua/handle/123456789/74202

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 811’243+37.091.33:378
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.384-392

Олександра Канюк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
http://orcid.org/0000-0002-2396-2988
м. Ужгород, Україна

Надія Кіш,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
https://orcid.org/0000-0002-6950-988X
м. Ужгород, Україна

Цифрові інструменти адаптивного навчання як засіб індивідуалізації іншомовної підготовки у закладах вищої освіти

Digital tools of adaptive learning as a means of individualization of foreign language training in higher education institutions

Анотація. *Інтенсифікація цифрової трансформації освітнього середовища зумовлює докорінний перегляд моделей іншомовної підготовки у вищій школі. Традиційні підходи, зорієнтовані на уніфіковане навчання, втрачають актуальність через значну диференціацію здобувачів за рівнем пререквізитів, когнітивними стилями та індивідуальним темпом засвоєння контенту.*

У статті досліджено дидактичні можливості цифрових інструментів адаптивного навчання як дієвого засобу індивідуалізації іншомовної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Значущість дослідження обумовлена динамічним розвитком цифрових технологій та штучного інтелекту, які створюють нові перспективи для персоналізації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних потреб, рівня мовної підготовки та швидкості опанування матеріалу кожним здобувачем. Проаналізовано сутність поняття «адаптивне навчання» як інноваційного освітнього підходу, що передбачає автоматизований моніторинг навчального прогресу та оперативне налаштування змісту й траєкторії навчання. Розглянуто провідні категорії цифрових інструментів, що залучаються до індивідуалізації іншомовної підготовки: інтелектуальні тьюторські системи, генеративні моделі штучного інтелекту, адаптивні платформи та мобільні застосунки. Окреслено переваги залучення технологій штучного інтелекту до вивчення іноземних мов, а саме: надання персоналізованого зворотного зв’язку в режимі реального часу, можливість автоматичного коригування

рівня складності завдань, зростання мотивації та залученості студентів. Водночас висвітлено проблемні аспекти впровадження цифрових адаптивних технологій у вітчизняну практику, серед яких: обмежена цифрова інфраструктура, нерівномірний рівень цифрової грамотності студентів та викладачів, етичні питання обробки освітніх даних. Обґрунтовано, що результативна індивідуалізація іншомовної підготовки потребує збалансованого поєднання цифрових інструментів із традиційними педагогічними методами та обов'язкового збереження ролі викладача як організатора та фасилітатора навчального процесу.

Ключові слова: *адаптивне навчання, цифрові інструменти, індивідуалізація, іншомовна підготовка, штучний інтелект, заклади вищої освіти, персоналізація, іноземна мова.*

Summary. *The intensification of the digital transformation of the educational environment necessitates a fundamental revision of models of foreign language training in higher education. Traditional approaches focused on unified learning are losing relevance due to significant differentiation of applicants in terms of prerequisite levels, cognitive styles, and individual pace of content assimilation.*

The article explores the didactic capabilities of digital adaptive learning tools as an effective means of individualizing foreign language training of students in higher education institutions. The significance of the study is determined by the dynamic development of digital technologies and artificial intelligence, which create new prospects for personalizing the educational process taking into account individual needs, the level of language proficiency and the pace of mastering material by each student. The essence of the concept of «adaptive learning» as an innovative educational approach that involves automated monitoring of learning progress and prompt adjustment of learning content and trajectory has been analysed. The leading categories of digital tools engaged in the individualization of foreign language training have been considered: intelligent tutoring systems, generative artificial intelligence models, adaptive platforms and mobile applications. The advantages of engaging artificial intelligence technologies in foreign language learning have been outlined, namely: providing personalized real-time feedback, the ability to automatically adjust the level of task difficulty, and the growth of student motivation and engagement. At the same time, problematic aspects of implementing digital adaptive technologies in domestic practice have been highlighted, including: limited digital infrastructure, uneven levels of digital literacy among students and teachers, and ethical issues related to the processing of educational data. It has been substantiated that effective individualization of foreign language training requires a balanced combination of digital tools with traditional pedagogical methods and the obligatory preservation of the teacher's role as an organizer and facilitator of the educational process.

Key words: *adaptive learning, digital tools, individualization, foreign language training, artificial intelligence, higher education institutions, personalization, foreign language.*

Вступ. Цифрова трансформація освітнього простору, що набула особливої інтенсивності в останні роки, суттєво змінює моделі організації викладання іноземних мов у закладах вищої освіти.

Традиційні методики, орієнтовані на «середнього» студента в групі, дедалі частіше виявляють свою обмеженість в умовах різнорідного складу академічних груп, де здобувачі мають різний початковий рівень мовної підготовки, відмінні навчальні стилі та різну швидкість опанування матеріалу. За таких обставин забезпечення індивідуального підходу щодо кожного студента стає одним із найбільших викликів для викладачів іноземних мов. Водночас динамічний розвиток технологій штучного інтелекту та адаптивних освітніх платформ відкриває якісно нові можливості для персоналізації іншомовної підготовки, що й визначає значущість даного дослідження.

Теоретичну базу дослідження становлять праці вітчизняних науковців О. Канюк, Н. Кіш, Ю. Сімічевої, Р. Медведєва, О. Осової, а також зарубіжні емпіричні дослідження, зокрема M. F. Contrino та ін. [1–5]. Хронологічні межі охоплюють публікації 2024–2025 років, що дозволило відобразити найактуальніші тенденції розвитку цифрових адаптивних технологій в іншомовній освіті.

Методологія та методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс теоретичних методів: аналіз та синтез вітчизняних і зарубіжних наукових праць із проблематики адаптивного навчання та цифровізації іншомовної підготовки; порівняльний аналіз категорій цифрових адаптивних інструментів; систематизація й узагальнення педагогічного досвіду їх застосування у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптивне навчання являє собою сучасний освітній підхід, що ґрунтується на залученні цифрових технологій для автоматизованого відстеження прогресу здобувача та своєчасного коригування навчального процесу згідно з його індивідуальними освітніми запитами. Як зазначає Р. Медведєв, основними характеристиками адаптивного навчання є індивідуалізація - налаштування освітнього процесу з урахуванням рівня знань та здібностей кожного студента, персоналізація - врахування індивідуальних навчальних уподобань та стилів засвоєння матеріалу, а також гнучкість - здатність системи оперативно реагувати на зміни у навчальній динаміці здобувача [3].

Щодо вивчення іноземних мов, цифрові адаптивні інструменти можна класифікувати за кількома основними категоріями.

Інтелектуальні тьюторські системи являють собою програмні середовища, які працюють на основі алгоритмів штучного інтелекту та забезпечують динамічне коригування навчального контенту залежно від результатів діяльності студента. Такі системи здатні відстежувати типові помилки, діагностувати прогалини у засвоєному матеріалі та автоматично генерувати додаткові вправи для їх усунення. M. F. Contrino та ін. у своєму дослідженні зафіксували,

що після впровадження адаптивних навчальних інструментів середній відсоток успішності студентів суттєво зріс, а показники відсіву значно знизилися [5].

Генеративні моделі штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, створюють якісно нові перспективи для індивідуалізації іншомовної підготовки. О. Канюк та Н. Кіш виокремлюють кілька напрямів їх застосування: розробка персоналізованих дидактичних матеріалів з урахуванням рівня здобувача та його фахового спрямування, моделювання діалогових ситуацій для розвитку навичок іншомовного спілкування, забезпечення миттєвого зворотного зв'язку щодо граматичної та лексичної правильності мовлення, а також підтримка у формуванні вмінь академічного письма іноземною мовою [1]. При цьому дослідники наголошують, що ефективність застосування генеративного ШІ прямо пов'язана зі спроможністю викладача коректно формулювати завдання та інтегрувати цифровий інструмент у загальну методичну систему курсу.

Адаптивні освітні платформи та мобільні застосунки забезпечують можливість побудови індивідуальної траєкторії навчання, що автоматично коригується залежно від підсумків виконаних вправ. Ці платформи пропонують студентам персоналізовані набори вправ, відеоматеріали, інтерактивні тести та елементи гейміфікації, що підвищують мотивацію та залученість до навчального процесу.

Окремої уваги заслуговує питання диференціації підходів до адаптації залежно від рівня мовної підготовки студентів. Для початківців адаптивні системи насамперед забезпечують покрокове введення базової лексики та граматичних структур із постійним повторенням і закріпленням. Для студентів середнього рівня акцент зміщується на розвиток комунікативних навичок через симуляцію діалогових ситуацій і автоматичний аналіз усного та писемного мовлення. Для просунутих здобувачів адаптивні інструменти пропонують роботу з автентичними текстами, академічним письмом та фаховою термінологією відповідно до профілю підготовки студента.

Практичне застосування адаптивних інструментів у вивченні іноземних мов можна розглянути на прикладі конкретних платформ. Duolingo, зокрема, використовує алгоритми машинного навчання для побудови індивідуальних навчальних маршрутів: система аналізує помилки користувача, темп засвоєння лексики та граматичних структур, після чого автоматично коригує складність і послідовність завдань. Carnegie Learning застосовує принципи когнітивного тьюторства: штучний інтелект моделює мисленнєві процеси студента й надає точковий зворотний зв'язок у момент виникнення помилки, а не після її допущення. Платформа ALEKS використовує теорію

знань для побудови індивідуальної «карти знань» кожного здобувача та визначення його готовності до опанування нового матеріалу [3; 5].

Порівняльний аналіз зазначених категорій цифрових адаптивних інструментів дозволяє виявити їхні ключові дидактичні характеристики. Інтелектуальні тьюторські системи забезпечують найвищий рівень персоналізації, однак потребують значних технічних ресурсів і складної інтеграції в навчальний процес. Генеративні моделі штучного інтелекту відрізняються гнучкістю у створенні контенту та відносною доступністю, проте якість їхніх відповідей суттєво залежить від коректності сформульованих завдань. Мобільні адаптивні застосунки характеризуються зручністю використання та ігровими елементами, що підвищують мотивацію, однак, як правило, обмежені у глибині лінгвістичного аналізу. Таким чином, жоден з інструментів не є універсальним рішенням, а найбільший дидактичний ефект досягається за умови їх раціонального поєднання відповідно до конкретних навчальних цілей і рівня підготовки студентів [1; 3].

Суттєвим аспектом індивідуалізації іншомовної підготовки є врахування не лише когнітивних, а й емоційних чинників навчання. О. Осова обґрунтовує, що іноземна мова виступає дієвим засобом розвитку емоційного інтелекту студентів, а цифрові технології дозволяють створювати навчальне середовище, що враховує емоційний стан здобувача та сприяє зниженню мовної тривожності [4]. Це особливо актуально для здобувачів немовних спеціальностей, які часто відчувають психологічні бар'єри під час іншомовного спілкування.

Ю. Сімічева підкреслює, що залучення технологій штучного інтелекту до процесу вивчення іноземних мов стимулює модернізацію іншомовної підготовки загалом, адже ШІ здатний забезпечити не лише персоналізацію навчального контенту, а й значно підвищити інтерактивність освітнього процесу, що має вирішальне значення для становлення та розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти [2]. На думку дослідниці, використання інтелектуальних цифрових інструментів відкриває нові можливості для організації навчання, оскільки дозволяє адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб, рівня мовної підготовки та темпу засвоєння знань кожного студента чи учня.

Особливість технологій штучного інтелекту полягає у здатності аналізувати результати навчальної діяльності користувачів, виявляти типові помилки, прогнозувати труднощі у засвоєнні мовного матеріалу та пропонувати оптимальні шляхи їх подолання. Це створює передумови для формування індивідуалізованої освітньої траєкторії, що відповідає сучасним тенденціям розвитку компетентнісного підходу в освіті. У цьому контексті штучний інтелект виступає не лише

технічним інструментом, а й своєрідним інтелектуальним помічником, який підтримує навчальну діяльність, забезпечує зворотний зв'язок та стимулює пізнавальну активність здобувачів освіти.

Важливим питанням є також роль викладача в умовах адаптивного навчального середовища. Попри широкі можливості автоматизації, цифрові інструменти не здатні повністю замінити живу педагогічну взаємодію. Викладач виступає не лише споживачем технологічних рішень, а й активним суб'єктом їх методичного налаштування: формулює цілі навчання, визначає критерії адаптації, відбирає відповідний цифровий інструментарій та інтерпретує аналітичні дані про навчальний прогрес студентів. У цьому контексті цифрова компетентність викладача іноземної мови набуває значення ключової професійної якості, що визначає результативність усього адаптивного навчального процесу [3]. Отже, ефективна індивідуалізація іншомовної підготовки передбачає не протиставлення цифрових і традиційних методів, а їх органічну інтеграцію в єдину педагогічну систему.

Разом із беззаперечними перевагами, залучення цифрових адаптивних інструментів до іншомовної підготовки у вітчизняних ЗВО пов'язане з рядом труднощів. Передусім, чимало закладів вищої освіти України й нині не мають достатньої цифрової інфраструктури для повноцінної роботи з адаптивними платформами [3]. Крім того, ступінь цифрової обізнаності як здобувачів, так і викладачів лишається неоднорідним, що створює перешкоди для результативного залучення новітніх технологій. Також виникають питання етичного характеру, що стосуються збирання, опрацювання та збереження персональних освітніх відомостей студентів, якими оперують адаптивні системи з метою персоналізації [3]. Нарешті, існує загроза надмірної залежності від технологічних засобів, що здатне спричинити послаблення ролі живої педагогічної взаємодії та зменшення можливостей для розвитку комунікативних навичок у безпосередньому спілкуванні.

За результатами проведеного аналізу можна визначити умови ефективного застосування цифрових інструментів адаптивного навчання для індивідуалізації іншомовної підготовки: гармонійне поєднання технологічних та класичних методів викладання; цілеспрямоване підвищення цифрової компетентності викладачів; забезпечення належної технічної інфраструктури; дотримання етичних стандартів роботи з освітніми даними; збереження провідної ролі викладача як організатора, фасилітатора та наставника в навчальному процесі.

Досвід зарубіжних університетів свідчить, що найбільш ефективною моделлю впровадження адаптивних технологій є змішане

навчання (blended learning), за якого цифрові інструменти органічно доповнюють традиційні аудиторні заняття, а не замінюють їх повністю. Така модель дозволяє поступово нарощувати цифрову компетентність як студентів, так і викладачів, зберігаючи при цьому живу педагогічну взаємодію як основу навчального процесу [5].

Суттєвим результатом систематичного використання адаптивних платформ є поступовий розвиток навчальної автономії студентів. Здобувачі, які регулярно працюють із адаптивними системами, навчаються самостійно відстежувати власний прогрес, визначати прогалини у знаннях та планувати подальші кроки у вивченні іноземної мови. Така метакогнітивна компетентність має стратегічне значення для формування фахівця, здатного до неперервного самовдосконалення впродовж усього професійного життя [3].

Важливим компонентом адаптивних освітніх систем є вбудована аналітика навчального процесу. Більшість сучасних платформ надають викладачу детальну статистику про активність студентів, типові помилки, темп засвоєння матеріалу та динаміку успішності. Ці дані дозволяють викладачу своєчасно втручатися в навчальний процес, коригувати завдання та надавати адресну підтримку тим здобувачам, які потребують додаткової уваги [1; 3].

Вітчизняний досвід упровадження адаптивних технологій у навчання іноземних мов поки що перебуває на початковому етапі. Більшість українських ЗВО використовують окремі цифрові інструменти - переважно мобільні застосунки та генеративні моделі ШІ - без системної інтеграції в навчальний процес. Водночас досвід окремих закладів засвідчує, що навіть часткове впровадження адаптивних елементів помітно підвищує мотивацію студентів і сприяє індивідуалізації їхньої навчальної траєкторії [1; 2].

Перспективи розвитку адаптивних технологій в іншомовній освіті пов'язані з подальшим удосконаленням алгоритмів штучного інтелекту, розширенням можливостей аналізу усного мовлення та автоматичного оцінювання продуктивних видів мовленнєвої діяльності - говоріння й письма. Очікується поява систем, здатних враховувати не лише когнітивні, а й емоційні характеристики студента в режимі реального часу - рівень тривожності, ступінь зосередженості, темп реакції - та автоматично коригувати навчальне середовище відповідно до виявленого стану. Паралельно активно розвиваються технології доповненої та віртуальної реальності, які дозволяють моделювати автентичні комунікативні ситуації для практики іншомовного спілкування. У поєднанні з адаптивними алгоритмами це відкриває якісно нові можливості для формування комунікативної компетентності в умовах, максимально наближених до реальних.

Окремого розгляду потребує роль гейміфікації в адаптивних освітніх системах. Більшість сучасних адаптивних платформ активно використовують ігрові механіки - бали, рейтинги, нагороди, щоденні завдання - для підтримання стабільної мотивації студентів. Дослідження засвідчують, що гейміфікація особливо ефективна на початкових етапах вивчення іноземної мови, коли здобувач ще не відчуває внутрішньої мотивації та потребує зовнішнього стимулювання. Водночас надмірна орієнтація на ігрові елементи може відволікати від глибокого опрацювання мовного матеріалу та формування системних мовних знань. Тому викладач має свідомо регулювати баланс між розважальним і навчальним компонентами, забезпечуючи, щоб гейміфікація слугувала засобом залучення до навчання, а не самоціллю [2; 5].

Важливим аспектом адаптивного навчання є розвиток продуктивних видів мовленнєвої діяльності - говоріння та письма. Якщо рецептивні навички - читання й аудіювання - порівняно легко піддаються автоматизованому оцінюванню, то продуктивні потребують значно складніших алгоритмів аналізу. Сучасні системи розпізнавання мовлення та автоматичної перевірки письмових текстів уже демонструють достатній рівень точності для надання первинного зворотного зв'язку щодо граматичної коректності та лексичного наповнення висловлювання. Разом із тим глибокий аналіз дискурсивної компетентності студента, оцінювання логічності й зв'язності тексту, відповідності комунікативній ситуації залишається прерогативою викладача, що ще раз підтверджує незамінність людського чинника в освітньому процесі.

Висновки з дослідження. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що цифрові засоби адаптивного навчання володіють вагомим дидактичним ресурсом для індивідуалізації іншомовної підготовки у закладах вищої освіти. Інтелектуальні тьюторські системи, генеративні моделі ШІ та адаптивні освітні платформи уможливлюють вибудовування персональної навчальної траєкторії, індивідуалізованого зворотного зв’язку та зміцнення навчальної мотивації здобувачів. Водночас їх продуктивне залучення вимагає оновлення цифрової інфраструктури, зростання цифрової компетентності всіх суб’єктів освітнього процесу, дотримання етичних засад та неодмінного збереження за викладачем центральної ролі в навчальному процесі. Напрями подальших наукових розвідок убачаємо в експериментальній перевірці ефективності конкретних адаптивних платформ у викладанні іноземних мов у вітчизняних ЗВО та створенні методичних рекомендацій щодо їх залучення до освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Канюк О., Кіш Н. Використання GPT як інструменту індивідуалізації навчання іноземної мови у підготовці майбутніх фахівців. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. №2(57). С. 85–88. https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.57.85-88
2. Сімічева Ю. М. Методи інтенсифікації навчання іноземної мови за допомогою засобів штучного інтелекту. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2025. №2(6). С. 67–73. https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-2-10
3. Медведєв Р. П. Адаптивне навчання у фаховій передвищій освіті в умовах інклюзивного середовища: цифрові інструменти та педагогічні стратегії. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2025. Вип. 76. С. 105–113.
4. Осова О. Проєктування методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2025. №102. С. 123–132. https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-14
5. Contrino M. F. et al. Using an adaptive learning tool to improve student performance. *Smart Learning Environments*. 2024. Vol. 11. Art. 6. 24 p. DOI: 10.1186/s40561-024-00292-y

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 37.016:81’23:004.8
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.393-402

Volodymyr Krasnopolskyi,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Language Training,
Dnipro State University of Internal Affairs
https://orcid.org/0000-0002-1413-2747
Dnipro, Ukraine

The transformation of the language teaching landscape in the age of generative artificial intelligence

Трансформація лінгводидактичного простору в епоху генеративного штучного інтелекту

Summary. *The article presents a comprehensive scientific analysis of the radical transformation within the modern linguo-didactic environment, driven by the intensive expansion of generative artificial intelligence (GAI) technologies. The author argues that this agent is capable of more than mere mechanical data processing; it can generate contextual meanings and adapt individual educational trajectories in real time, posing new challenges to traditional foreign language teaching methodologies.*

The study details the results of a longitudinal study involving the modernization of algorithms for working with grammatical material. Specifically, an innovative modification of the "Grammar Bank" section was introduced using the "Error Detective" method. The proposed method is based on the rejection of passive consumption of automated corrections. Students engage in deep critical reflection through the analysis, comparison, and verification of errors identified by algorithms in their own written and oral assignments.

The methodological foundation of the research is the "70/30 Golden Rule" regulation developed by the author. According to this concept, 70% of intellectual effort, creative inquiry, and final linguistic decision-making remains with the human, while artificial intelligence serves exclusively as a facilitator and interactive trainer.

The research reveals the dualistic nature of GAI in education, which combines unprecedented opportunities for hyper-personalization of learning content with serious risks, such as "linguistic sterilization" of speech and the threat of cognitive passivity. The practical significance of the work lies in the development of a clear "roadmap" for adapting curricula based on modern coursebooks (specifically English File) to systematically build students' prompt literacy and their readiness for professional communication in the era of digital transformation.

Key words: *generative artificial intelligence, language pedagogy, prompt literacy, learner autonomy, personalized learning.*

***Анотація**. У статті представлено комплексний науковий аналіз радикальної трансформації сучасного лінгводидактичного простору, зумовленої інтенсивною експансією технологій генеративного штучного інтелекту (ГШІ). Автор обґрунтовує, що цей агент здатний не лише до механічного опрацювання даних, а й до генерації контекстуальних смислів та адаптації індивідуальних освітніх траєкторій у режимі реального часу, що створює нові виклики для традиційної методики викладання іноземних мов.*

У статті детально викладено результати лонгітюдного дослідження, у межах якого було модернізовано алгоритми роботи з граматичним матеріалом. Зокрема, впроваджено інноваційну модифікацію розділу «Grammar Bank» із застосуванням методу «Error Detective». Запропонований метод базується на відмові від пасивного сприйняття автоматичних виправлень. Студенти залучаються до глибокої критичної рефлексії через аналіз, порівняння та верифікацію помилок, ідентифікованих алгоритмами у власних письмових та усних роботах.

Методологічну основу дослідження становить розроблений автором регламент «золотого правила 70/30». Згідно з цією концепцією, 70% інтелектуальних зусиль, творчого пошуку та прийняття фінальних лінгвістичних рішень залишаються за людиною, тоді як штучний інтелект виконує виключно роль фасилітатора та інтерактивного тренажера.

Дослідження виявляє дуалістичну природу ГШІ в освіті, яка поєднує безпрецедентні можливості для гіперперсоналізації навчального контенту з серйозними ризиками, такими як «лінгвістична стерилізація» мовлення та загроза когнітивної пасивності. Практична значущість роботи полягає у формуванні чіткої «дорожньої карти» адаптації навчальних програм (зокрема на базі НМК English File) для системного формування промпт-грамотності студентів та їхньої готовності до професійної комунікації в епоху цифрової трансформації.

***Ключові слова:** генеративний штучний інтелект, лінгводидактика, промпт-грамотність, автономія здобувача освіти, персоналізоване навчання.*

Introduction. The current phase of global education is marked by transition from traditional teaching methods to innovative ecosystems. In this setting, artificial intelligence (AI) is progressing from a supportive software tool to an active cognitive agent within the educational process [15]. For the academic community and specialists in English language teaching, this transition presents a complex challenge: integrating advanced technological solutions into curricula while maintaining the humanistic aspects and emotional richness of pedagogical interaction. The importance of this study arises from the need to critically examine how machine learning algorithms are changing the concept of language competence and what systemic challenges they introduce to established teaching standards amid the digital transformation of higher education.

The aim of this paper is to provide a thorough analysis of how the language teaching landscape is changing with the active use of generative artificial intelligence. The research aims to redefine the idea of linguistic

competence and find ways to incorporate advanced technology into higher education curricula while maintaining the humanistic aspect of teaching interactions. The focus is on testing the hypothesis that AI used as a personalized "Socratic tutor" helps students achieve a better understanding of lexical and grammatical material compared to conventional teaching methods.

Methodology/Methods. The methodological foundation of this research is a systematic analysis of the scientific and pedagogical discourse, covering 187 publications from the Scopus and Google Scholar databases from 2024 to 2026. This analysis identified key problem areas, ranging from methodological challenges to the ethical risks of automation. The empirical part of the study is based on a mixed-methods research approach, which includes conducting a pedagogical experiment over a full academic semester. During the diagnostic phase, comprehensive testing of intermediate-level students' language skills and a survey based on the Technology Acceptance Model (TAM) are used to assess their digital literacy.

Results and Discussion. The practical implementation of the study involves an intervention cycle in which students complete a series of writing assignments using specially configured AI tools within an iterative feedback loop. A key part of the methodology is the use of proprietary techniques, such as "Error Detective" for developing metalinguistic analysis and "Contextual Generator" for expanding vocabulary. To maintain ethical standards and manage cognitive load, the "golden 70/30 rule" is applied, as outlined in the specialized guide "Student's AI Handbook," along with a method of weekly progress tracking through "Reflection Journals." Results are validated through final testing aligned with CEFR standards and a qualitative analysis of in-depth interviews with the study participants.

A review of 187 recent publications, including 62 Ukrainian and 125 English-language sources from the Scopus and Google Scholar databases, identifies key problem areas in higher education. The research focus primarily falls on methodological difficulties (66%), linguistic barriers (57%), ethical risks (48%), and psychological aspects of automation (38%). The following criteria were used to exclude publications: duplicates, non-peer-reviewed preprints, review articles lacking empirical data and/or case studies, publications shorter than 3 pages, and sources from the russia.

The main issue identified in most studies (124 articles) concerns algorithms' inability to account for cultural and pragmatic language nuances. This limitation results in learners acquiring knowledge mechanically, which hampers the development of genuine communicative skills. Additionally, automated feedback systems are insufficient for

assessing pronunciation at beginner levels (A1–B1), where the teacher's role remains vital.

The issue of academic integrity is becoming increasingly critical. Monitoring digital literacy shows that up to 65% of student essays contain AI-generated passages without critical reflection or editing [4]. This trend aligns with European trends: in particular, Cotton D. R. E., Cotton P. A., Shipway J. R. note signs of "cognitive degradation" in 72% of students, who are losing their independent academic writing skills due to uncontrolled AI use [8].

The Ukrainian DigiFLEd project places particular emphasis on personalizing English language instruction for specific purposes. It has been established that current AI models are not yet capable of fully adapting to highly specialized professional contexts. Similarly, international case studies confirm the presence of systemic errors in the grammatical correction of texts written by intermediate-level students [9].

The linguistic inadequacy of AI, documented in 106 studies, is most clearly evident in the interpretation of idiomatic expressions and specialized terminology. Bias in training datasets creates distortions that are critical for conversational practice. For the Ukrainian audience, the problem of speech recognition remains relevant: the error rate reaches 25%, which contributes to the fixation of cross-linguistic interference and pronunciation defects. The difference in research focus is noteworthy: while Ukrainian authors concentrate on the influence of the native language, their Chinese colleagues (57% of the works) express concern about AI's inability to convey the tonal specifics of spoken language.

Issues related to privacy and the "digital divide" account for nearly half of the publications in the study (48%). The lack of informed consent and algorithmic bias remain serious challenges. Inequality in access to technology is clearly evident in the case of students without a stable internet connection, whose learning gap reaches 30%. While Erasmus+ projects implement strict ethical standards, the experience of Israel's "Year of AI" program revealed a significant disparity in educational quality between urban and rural schools [19].

The psychological component of the educational process requires particular attention. A lack of emotional engagement and empathy during interaction with artificial intelligence often leads to a decline in learning motivation. At the same time, the habit of relying on predictive algorithms and ready-made solutions weakens critical thinking skills. In this context, Benedict du Boulay views AI as an ambivalent phenomenon: while the technology can serve as a powerful catalyst for development, it simultaneously poses a hidden threat to human cognitive abilities. The author emphasizes that the unchecked delegation of intellectual tasks to

a machine can result in a reduction of the student's own mental effort. In such cases, the technology ceases to be a supportive tool and turns into a limiting factor that stunts intellectual growth and narrows the learner's potential [10].

Table 1

Geographical distribution of English-language publications (n=125)

Country	No. of Articles	Share (%)	Key Research Centers / Projects
USA	38	30%	MIT, Harvard EdTech Lab
UK	27	22%	Cambridge AI Tutor, Oxford Applied Linguistics
China	22	18%	EFL Research in major tech hubs
Israel	14	11%	National "Year of AI" program in schools
Germany	9	7%	Goethe-Institut digitalization projects
Others	15	12%	Compiled data for EU and Asia

In the Ukrainian educational environment, operating under martial law, this issue gains an additional layer. Current research confirms that direct communication with instructors functions not only as a learning tool but also as a vital support for students' psychological well-being. Meanwhile, the prevailing viewpoint in international academic and pedagogical discourse is that human feedback must remain an essential part of learning, especially at language level B2 and above [1].

The transition toward AI-assisted learning is occurring too rapidly, creating a real problem: students' knowledge is becoming superficial. Instead of developing a coherent understanding of the world, they are presented with scattered facts that are hard to connect. There is a valid concern that, through over-reliance on adaptive platforms, learners will view a foreign language as just a collection of isolated grammatical rules and vocabulary, lacking deep pragmatic and cultural insight. This phenomenon, known in modern pedagogy as "mechanical learning," risks encouraging superficial grammatical correctness in speech that is not supported by a real understanding of the sociocultural context of communication.

Along with these concerns, the professional role of teachers is also undergoing a major change. From being the main source of knowledge, teachers are becoming architects of complex educational environments and experts in verifying AI-generated content. With the widespread availability of generative models, traditional methods of assessing and evaluating knowledge are losing their relevance. A study by Sullivan M., Kelly A., McLoughlin P. convincingly shows that effectively fighting academic

dishonesty in the age of AI requires not just restrictions, but a fundamental redesign of learning tasks. The focus is shifting toward project-based approaches and exercises that emphasize critical thinking [17].

Table 2

Comparative Characteristics of Professional Teaching Roles

Function	Before AI Integration	After AI Integration
Knowledge Transfer	Lecturer, primary source of information	Mentor, focusing on cognitive development and emotional intelligence
Material Preparation	Creator of all learning resources	Designer of AI-driven content and educational scenarios
Assessment	Checking basic grammatical and lexical skills	Analysis of deep progress, metacognition, and soft skills
Learning Organization	Conducting traditional lessons	Coordinator of immersive practices and hybrid learning

Despite significant advances in the field of natural language processing, the linguistic limitations of current AI models remain a notable risk. A major issue is the limited effectiveness of algorithms when dealing with beginner-level language proficiency (A1–A2). At this stage, accurate phonetic correction and grammatical adjustment are crucial for establishing a foundation; however, speech recognition and synthesis systems often fail to consider the individual articulation traits of beginner learners. Over time, this can lead to the reinforcement of incorrect auditory-motor skills.

Additionally, existing AI models show a strong tendency toward the "linguistic sterilization" of content. In their pursuit of formal correctness, these algorithms often overlook lively, idiomatic language and regional variations of English. As Casal J. E., Kessler M. note, this tendency promotes a distorted, "laboratory-like" view of language among students, lacking pragmatic nuances [6]. Consequently, learners may feel psychologically and linguistically unprepared for real-world communication, where spontaneous speech is filled with slang, cultural references, and complex codes that AI, at its current stage, cannot fully replicate.

The integration of advanced technology into education also raises ethical and social justice concerns. One key issue is algorithmic bias, which has been extensively studied by Chaudhry M. A., Kazim E. [7]. Since AI training datasets are mainly based on Western digital resources, models can implicitly carry specific ideological biases and overlook the cultural diversity of regions in Eastern Europe and the Global South. Another concern is data privacy and the transparency of how students' personal information is used, posing risks to privacy within the academic environment.

On a psychological level, the introduction of AI has a dual effect on the classroom atmosphere. On the one hand, the anonymity of interacting with a chatbot significantly reduces 'language anxiety', allowing students to experiment with speech without fear of social judgement. On the other hand, the lack of genuine emotional response and empathy during prolonged use of such systems may lead to a decline in intrinsic motivation. In this context, the teacher remains the sole source of support capable of recognising the signs of cognitive burnout in good time. Furthermore, there remains a risk of 'cognitive laziness' arising, where the learner ceases to engage deep memory mechanisms, relying instead on instant prompts. Maintaining a balance between technological convenience and the need for intensive intellectual effort becomes a key condition for successful learning.

To verify the theoretical propositions within the scope of this study, a comprehensive plan for empirical testing has been developed, based on the mixed methods research methodology. The main research hypothesis posits that the use of AI as a personalised tutor facilitates a higher-quality acquisition of lexical and grammatical structures compared to traditional methods of providing feedback. The experiment is designed to run for a full academic semester and involves two groups of Intermediate (B1) level students enrolled in higher vocational education programmes.

The experimental study involves dividing the sample into a control group, which is taught using standard methods, and an experimental group, in which the learning process is enhanced through the use of specially configured artificial intelligence tools. At the initial stage, a comprehensive assessment is carried out, including a pre-test to determine the level of language proficiency and a questionnaire based on the Technology Acceptance Model. This approach allows us to verify the initial level of digital literacy and the degree of psychological readiness of students to work in an innovative environment.

The main phase of the study is structured as a cycle of five comprehensive written assignments. Students in the experimental group undertake an iterative process – from generating ideas and drafts in collaboration with AI to final self-assessment and reflection. Meanwhile, the control group receives standard feedback from the teacher in the form of coded comments. The final phase of the study involves a post-test and a series of in-depth interviews aimed at identifying qualitative changes in the students' level of linguistic autonomy and metacognitive skills.

To ensure continuity and seamless progression in the educational process, a detailed mapping has been developed linking the sections of the 'English File' curriculum with the functional capabilities of generative AI models. Traditional exercises in the vocabulary component (Vocabulary

Bank) are supplemented by the ‘Contextual Generator’ activity. Students use AI to create coherent micro-texts incorporating new lexical items, which helps transition from passive recognition to active language use [18]. The grammar section (Grammar Bank) is improved by the proprietary ‘Error Detective’ method. As part of this activity, learners independently investigate and provide reasoned explanations for errors detected by algorithms in their own texts. This approach allows students to develop skills in consciously managing linguistic structures and critically reflecting on grammatical logic. The algorithm for implementing the ‘Error Detective’ activity is presented in the form of a structured table.

Table 3

Methodological Algorithm for the "Error Detective" Activity

Phase / Component	Activity Description	Methodological Objective
Content Generation	Uploading text to AI with a "no-auto-correct" constraint	Creating a "clean slate" for error analysis
Classification	Categorizing errors (Grammar, Vocab, Punctuation) and identifying AI "hallucinations"	Developing error recognition and categorization skills
Skill of conscious control over linguistic structures	Written or oral justification of inaccuracies using Grammar Bank rules	Activating deep understanding of grammatical structures
Correction Verification	Evaluating AI suggestions for idiomaticity and contextual appropriateness	Fostering a critical attitude toward machine-generated text
Prompt Management	Using templates (e.g., "Explain the rule without correcting the text")	Maintaining the 70/30 rule (student-led activity)
Reflection Log	Recording progress, AI errors, and self-editing in a "Reflection Journal"	Monitoring the dynamics of language proficiency
Teacher's Role	Verifying the depth of analysis and the student’s "argumentation" with the algorithm	Expert assessment of cognitive skills rather than just the final text

The ‘Practical English’ sections, which are traditionally based on video materials, are expanded to include simulations of spontaneous conversation (Role-play Extension). In this context, AI acts as a flexible conversation partner capable of altering the dialogue script in real time. Work on developing writing skills is transformed into an iterative feedback loop, allowing students to refine their drafts under the guidance of an AI proofreader before submitting the final piece to the teacher. AI-driven collocation mining identifies natural word combinations, expanding the

lexical range beyond static textbook lists.

A key element of the proposed system is a specialised guide–the 'Student's AI Handbook'–which serves as an ethical and operational code of conduct for interacting with the technology. The philosophical concept underpinning this document is based on the principle that 'AI is a cognitive trainer, not an author', which is a decisive factor in preventing academic plagiarism. The handbook includes verified prompt templates for working with lexical, grammatical and stylistic aspects of language, and establishes the '70/30 golden rule'. According to this rule, at least 70% of the intellectual effort and the final decision-making within the learning task remain with the learner. Stagnation in prompts at the level of basic error-identification commands indicates a lack of prompt literacy and a formalistic approach to task completion. To ensure the effectiveness of learning, it is methodologically sound to monitor the transition from linear instructions to complex prompts focused on analysing contextual nuances and stylistic differentiation of vocabulary [16].

A 'Reflection Log' is being integrated into the educational process to systematically collect qualitative data and raise awareness of the learning process. This tool requires students to record, on a weekly basis, the objectives of their interactions with AI, any technical or linguistic difficulties encountered, as well as a critical analysis of identified errors or instances of algorithmic hallucinations. The use of such a log enables the teacher not only to monitor individual progress but also to assess the development of 'prompt literacy' and critical thinking.

To summarise the analysis of the integration of generative artificial intelligence into English language teaching, it is important to recognise that the future of the profession lies in a sensible partnership, rather than competition, between humans and algorithms. We are on the cusp of a transition to truly adaptive learning. Modern technologies enable the design of individualised learning pathways that take into account not only a student's level of linguistic proficiency, but also their career aspirations, personal interests and unique cognitive style.

BIBLIOGRAPHY

1. Калько Р. М., Декусар Г. Г., Лагун К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні іноземних мов у ЗВО. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки.* 2024. Вип. 208. С. 181–187. URL: https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/294.
2. Краснопольський В. Е., Пермінова Л. А., Фронченко Ю. О. Розробка індивідуалізованих освітніх траєкторій навчання здобувачів вищої освіти за допомогою штучного інтелекту. *Академічні візії.* 2025. Вип. 41. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1793.
3. Лазарєва О. Я., Сєргєєва О. А. Перспективи та виклики використання штучного інтелекту у навчанні англійської мови за професійним спряму-

ванням. *Академічні візії.* 2024. Вип. 28. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/925.
4. Трофименко Г. О. Академічна доброчесність та штучний інтелект у вищій освіті: виклики та шляхи вирішення. *Інноваційна педагогіка.* 2024. Вип. 69. Т. 1. С. 142–146. DOI: 10.32782/2663-6085/2024/69.1.28.
5. Alzubaidi K. Artificial Intelligence in EFL and Academic Writing: Pedagogical, Ethical, and Critical Perspectives. *Arab World English Journal (AWEJ).* 2026. (In press).
6. Casal J. E., Kessler M. Can linguists distinguish between ChatGPT/AI and human writing? A study of research abstracts and sources. *Journal of English for Academic Purposes.* 2023. Vol. 64. Art. 101267. DOI: 10.1016/j.jeap.2023.101267.
7. Chaudhry M. A., Kazim E. Artificial intelligence in education (AIEd): A high-level academic and industry perspective. *AI and Ethics.* 2022. Vol. 2, No. 1. P. 157–165. DOI: 10.1007/s43681-021-00074-z.
8. Cotton D. R. E., Cotton P. A., Shipway J. R. Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. *Innovations in Education and Teaching International.* 2024. Vol. 61, No. 2. P. 228–239. DOI: 10.1080/14703297.2023.2190148.
9. DigiFLEd Project Consortium. Modernization of university foreign language programs through integration with information technologies (Project № 101128713). *Erasmus+ Programme.* 2025. URL: https://digifled.eu/.
10. Du Boulay B. Artificial Intelligence as a Threat to or as an Enhancer of Human Development. *Journal of Intelligence.* 2023. Vol. 11, No. 11. Art. 216. DOI: 10.3390/jintelligence11110216.
11. Ethical guidelines for AI integration in European higher education. *Erasmus+ Programme. European Commission,* 2024. URL: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/ai-ethics.
12. Fathi J. et al. The efficacy of AI-driven chatbots in second language education: A systematic review. *Journal of Educational Computing Research.* 2024. DOI: 10.1177/07356331231201234.
13. Hockly N. From CALL to GenAI: The Evolution of Digital Literacies in Language Teaching. *Modern English Teacher.* 2025. Vol. 34, No. 1.
14. Joshi A. V. Machine learning and artificial intelligence in language teaching. Machine Learning and Artificial Intelligence. *Springer Nature*, 2023. P. 215–231. DOI: 10.1007/978-3-031-23602-0_12.
15. Kohnke L. Generative AI in English Language Teaching and Learning: Current Practices and Future Directions. *Springer Nature*, 2024. 148 p.
16. Moorhouse B. L. The Impact of GenAI Chatbots on Student Learning in Higher Education: A Systematic Review. *International Journal of TESOL Studies.* 2024. Vol. 6, No. 1.
17. Sullivan M., Kelly A., McLoughlin P. ChatGPT in higher education: Considerations for academic integrity and student learning. *Journal of Applied Learning and Teaching.* 2023. Vol. 6, No. 1. DOI: 10.37074/jalt.2023.6.1.17.
18. Yan D. Impact of Generative AI on Student Writing and Language Learning: Systematic Review. *Educational Technology & Society.* 2024. Vol. 27, No. 1. P. 15.
19. "Year of AI" program evaluation: Digital access disparities / Israeli Ministry of Education. *National AI Education Initiative*, 2025. URL: https://edu.gov.il/ai-year-report/.

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 378.147:004.8:811.111
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.403-411

Halyna Lukyanets,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Professional Foreign Languages,
National University of Food Technologies
https://orcid.org/0000-0002-6244-3523
Kyiv, Ukraine

Developing students' AI prompting skills for academic research and educational purposes

Формування у студентів навичок створення запитів до штучного інтелекту для наукових і освітніх потреб

Summary. *The rapid integration of Artificial Intelligence (AI) into education and scientific research has created a growing need for the development of students' AI prompting skills as an essential academic competence. AI-based tools increasingly support information search, analysis, and knowledge production; however, ineffective or unstructured prompts may lead to inaccurate results, overreliance on automated outputs, and potential risks for academic integrity. Therefore, the study addresses the necessity of improving students' ability to interact with AI systems through well-designed prompts that enhance both educational and research skills.*

The main aim of the article is to identify the key characteristics of effective research-oriented prompts, define their core components, and classify the most relevant prompting techniques applicable to academic and educational purposes. The research is based on qualitative methodology combined with analytical and applied approaches, drawing on practical experience of teaching Master's and PhD at National University of Food Technologies.

The results indicate that effective prompts typically include four key components: context, instruction, input data, and output indicator, which together ensure clarity, relevance, and accuracy of AI-generated responses. The research identifies two general types of prompts, namely zero-shot and few-shot prompting, as well as four major groups of prompting techniques: problem framing and contextualizing, reasoning and problem-solving, improvement and validation, and output structuring and communication. These techniques enable students to refine research questions, develop analytical thinking, verify information, present results in accordance with academic standards, and increase the efficiency of research processes.

Key words: *Artificial Intelligence (AI) in education, prompt engineering, zero-shot prompting, few-shot prompting, research-oriented prompts, Chain-of-Thought Prompting, Least-to-Most prompting.*

Анотація. *Швидка інтеграція штучного інтелекту (ШІ) в освіту та наукові дослідження зумовила зростаючу потребу у формуванні навичок створення ШІ-промптів як важливої академічної компетентності студентів. Інструменти на основі ШІ дедалі активніше підтримують пошук інформації, її аналіз і продукування знань; однак неефективні або нечітко сформульовані промпти можуть призводити до неточних результатів, надмірної залежності від автоматично згенерованих відповідей і потенційних ризиків для академічної доброчесності. Тому дослідження акцентує на необхідності вдосконалення вміння студентів взаємодіяти з ШІ-системами за допомогою добре структурованих промптів, які сприяють підвищенню ефективності як навчальної, так і наукової діяльності.*

Основною метою статті є визначення ключових характеристик ефективних дослідницько орієнтованих промптів, окреслення їх базових компонентів та класифікація найбільш релевантних технік створення промптів, придатних для академічних і освітніх цілей. Дослідження базується на якісній методології у поєднанні з аналітичним та прикладним підходами, а також спирається на практичний досвід викладання магістрам і аспірантам у Національному університеті харчових технологій.

Результати свідчать, що ефективні промпти зазвичай включають чотири ключові компоненти: контекст, інструкцію, вхідні дані та індикатор очікуваного результату, які разом забезпечують чіткість, релевантність і точність відповідей, згенерованих ШІ. У дослідженні визначено два загальні типи промптів – zero-shot та few-shot, а також чотири основні групи технік створення промптів: формулювання та контекстуалізація проблеми, міркування і розв'язання задач, удосконалення та валідація, структурування результату та комунікація. Застосування цих технік дає змогу студентам уточнювати дослідницькі питання, розвивати аналітичне мислення, перевіряти інформацію, представляти результати відповідно до академічних стандартів і підвищувати ефективність наукової діяльності.

Ключові слова: *штучний інтелект (ШІ) в освіті, промпт-інжиніринг, zero-shot промптинг, few-shot промптинг, дослідницько орієнтовані промпти, Chain-of-Thought промптинг (ланцюжок міркувань), Least-to-Most промптинг (від простого до складного).*

Introduction. For the last few years, the integration and extensive application of Artificial Intelligence (AI) tools in education and scientific domains have not only become a reality, but also a necessity. First and foremost, many search platforms as well as analytical tools have been partly replaced by AI-based solutions, providing students and researchers with swift answers, accelerated problem-solving, personalized results, and more efficient analytics.

Scientists around the world have already investigated numerous opportunities enabled by AI in educational and research fields, namely personalized learning, improved academic outcomes [8], enhanced research possibilities, and efficient big data analysis [9]. Major challenges of extensive and insufficiently regulated AI usage in the academic sphere

have also been named, including potential risks of over-reliance on AI [8], the deterioration of critical thinking skills, and the rise in cases of academic dishonesty. Many have come to the conclusion that in a very short period of time AI integration into education field has passed the point of no return; thus, it seems to be topical to learn to use AI tools properly, diminishing the negative outcomes and turning a challenging opportunity into an effective and promising tool.

Both developers and end-users interact with AI systems through the use of prompts, i.e. the user-generated inputs in textual, audio, or visual formats to which natural language processing systems respond [3, p.904; 5]. The creation of clear, structured, detailed, and context-aware prompts can significantly facilitate AI usage and ensure improved research outcomes. This article aims to analyze the defining features of research-oriented prompts, identify the key components of effective prompts, and provide practical examples of using prompting skills for optimized data retrieval and analysis.

Methodology/Methods. The study adopts a *qualitative research methodology* combined with *analytical and applied research* aimed at figuring out the most efficient and ethically acceptable ways of using AI for academic and research purposes. Taking into account the existing theoretical and practical studies of successful prompt generation in the fields of IT, engineering and technology, this paper aims at identifying the most applicable AI solutions for Master and PhD students on how to optimize their scientific research tasks considering ethical issues and complying with University regulations on Academic Integrity. The research was conducted based on the experience of work with Master and PhD students majoring in Food Technology, Biotechnology, Engineering, Mechanics and Hospitality at National University of Food Technologies, city of Kyiv.

After careful examination of prompt classification, developed by the international group of scientists [6; 10], the coherent set of text-based education and research prompts was designed for the above-mentioned students, taking into account the typical academic and research tasks they have to complete in accordance with their curriculum and to write the thesis.

Results and Discussion. Development of students' prompting skills as effective strategies of application of AI tools for educational and scientific purposes is one of the key challenges for present day educators. It seems beneficial to teach tertiary level students to use different prompting techniques efficiently, on the one hand, to enhance academic possibilities (writing literature review, summarizing texts, structuring and proof-reading academic writing) via proper use of AI-based tools, and on the other hand, ensure students' critical thinking and academic integrity in the field.

Although prompts seem to have been first used relatively recently – specifically around 2018 within the context of Generative AI – the concept

of prompting was preceded by the related and well-established concepts of data retrieval, such as control code, creative writing prompts, and keyword-based searching, so there are some core features that could serve basis for prompting skill development.

Basically, all text-based prompts could be divided in *zero-shot prompting* and *few-shot prompting* [1]. Zero-shot prompting means giving AI model a task directly without providing any examples, specifications or clarification, solely relying on its pre-trained knowledge to generate an appropriate response [2]. Prompt in this case will look like these: "Write an article about GMO foods", or "Summarize an article in 300 words". Unlike it, few-shot prompting is a technique where a student or a researcher gives a LLM a small number of examples along with the clear instruction [4] about the task so that it can learn the pattern and produce better response related to the field of research or type of a task. A few examples of few-shot prompting are "Here are a few examples of a summary. Read through them carefully and write a 300-word summery of a scientific article, include methodology of research and key findings".

In general, a key to required output is well-written and properly thought-out prompt, which should basically include four major elements, namely *context* (background knowledge which sets the scope of research), *instruction or a directive* (an imperative statement of the required goal), *input data* (textual information, tables, charts or visuals which serve as example for the required task), and *output indicator* (indicates the necessary format, style and target audience of the output) Then, LLM generates a proper response based on its pre-trained features ad taking into account limitations set by the user. (See Fig. 1).

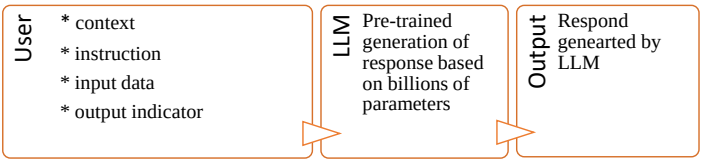

Fig. 1. Visual presentation of prompt engineering components

The number of techniques for generating education and scientific prompts is growing constantly and is, to certain extend, endless; however, they could be generally divided into four main groups: problem framing and contextualizing, reasoning and problem-solving, improvement and validation; output structuring and communication.

The *problem framing and contextualizing prompting* defines the perspective, scope of research, and interpretation framework; thus, is

normally applied at the initial stages to clarify research scope or generate literature review. Main techniques herein are Role Prompting which assigns an expert perspective (e.g. "You are an academic journal editor. Rewrite this abstract to meet the publishing standards and improve clarity"); Style Prompting which specifies academic conventions such as APA tone or scientific style (e.g. "Rewrite this paragraph in academic tone using active voice and hedging statements like 'it appears' or 'the data suggests'); Structure Evidence-Based Prompting which controls both structure and quality of sources (e.g. "Create a table comparing the vitamin content in 3 types of fruit using peer-reviewed data only"); Re-reading which asks the model to perform a self-verification stem before generating a response (e.g. "Read the following research abstract and the specific question below. Read the question again to provide better reasoning"); Step-Back Prompting which presupposes identification of high-level principles or concepts behind the specific problem before the attempt to solve it (e.g. You are developing a soy-free 'tofu' using pea protein isolate, but the resulting curd is too soft. Step back and identify the fundamental principles of protein denaturation, and the role of divalent cations in cross-linking globular proteins").

The *reasoning and problem-solving* prompting is more specific in its nature and helps to structure logical thinking processes, enabling deeper analysis, methodological reasoning and hypothesis development. The most common techniques include Chain-of-Thought Prompting as a stepwise process which encourages LLM to express its thought process and step-by-step-reasoning before delivering final answer [6] (e.g. 1. Summarize the article. 2. Now revise it for an academic conference abstract, 250 words. 3. Simplify the language slightly for non-specialists in the audience); or Contrastive Chain-of-Thought Prompting which compares alternative reasoning paths by proving exemplars with both correct and incorrect explanations to the prompt in order to show LLM how *not* to reason (e.g. I need to calculate the required cooling capacity for a server room. Stude two examples with correct and incorrect reasoning, follow the Contrastive Chain-of-Thought method before answering my specific case). Additionally, Constraint-Based Prompting is applied in academic and scientific research to impose rigorous boundaries and limitations on the generative process so that output has less of peripheral context, historical overviews or generalized background data, but prioritized methodological framework or analytical execution of a task (e.g. "Write a 300-word summery of this article focusing only on methodology. Avoid background information or future directions"). Least-to-Most Prompting decomposes complex problems into simple subproblems without solving them immediately, but the subsequent solution relates to the prompt

each time, and is often applied to analytical tasks or mathematical reasoning (e.g. “Determine if a 100-room luxury hotel in New York should undergo a $15 million renovation. Decompose the ask using Least-to-Most Prompt”. The given prompt will enable to identify the following subproblems: establishing the baseline of current performance, estimating post-renovation upside, modeling the construction displacement, calculation ROI, and strategic decision); Plan-and Solve Prompting helps to separate planning from execution (e.g. Calculate the monthly break-even occupancy percentage for a restaurant with $10,000 in fixed monthly costs, an average check of $30, and variable cost of 62%. Follow the two-part structure: plan – outline the mathematical steps and formulas, and solution – execute the plan step-by-step to provide the final financial figures”).

The *improvement and validation* prompting focuses on quality assurance and error reduction which are essential for academic credibility, clarity, and accuracy. These techniques could be either proof-reading, rephrasing or exemplifying, overall enhancing readability, improving academic writing and reducing ambiguity. Self-Criticism Prompting acts as a harsh peer reviewer who is looking for flaws in the provided draft (e.g. Review the following conclusion on microplastic filtration efficiency. Act as a skeptical peer reviewer. Identify three potential sources of bias, any unsupported claims, technical jargon, spelling or grammar mistakes, inaccuracies in punctuation. Then, rewrite the section to address these criticism”); Rephrase and Respond Prompting reformulates queries for clarity and precision (e.g. Rephrase my field notes using quality standards and following the academic example below”); Chain-of-Verification first identifies the used facts, verifies them independently, and then revises the original answer based on the new verifications (e.g. “Use the chain-of-Verification technique and analyze my answer to the question “What are the legal obligations of a hotel in Ukraine when they cannot provide a room to a guest with a confirmed guaranteed reservation”).

The *output structuring and communication prompting* facilitates presentation, clarity and rhetorical features of academic texts and speeches by aligning output with requirements of scientific discourse and academic communication style. Structured Output Prompting technique is usually introduced via specific delimiters like ‘#’ or ‘-‘, or markdown headers which force LLM to categorize information into required structure without drifting into irrelevant aspects (e.g. Summarize this chemistry related article in 200 words, highlighting the hypothesis, methods and conclusions for a post-graduate level student). Structural Scaffolding Prompting provides the AI with the required rigid structure such as IMRaD: Introduction, Methods, results, and Discussion, to ensure that the output not only

has the logical cohesion, but also fits the academic standards (e.g. Based on the following notes, generate a structures report using the IMRaD framework. Ensure each section contains only the information relevant to the specific heading). Persona-Based Prompting or Target Audience Adaptation techniques ensures that LLM makes the text smooth, both complex and simple enough for the target audience to understand scientific text without much or with limited prior knowledge or background (e.g. "Explain DNA replication to a graduate student using analogy and simple language").

AI tools when used for academic and scientific purposes are supposed to provide clarity and precision of output, ensuring verified information spread; however, AI is often criticized for extensive *hallucination features*, in other words, LLM generates outputs that are syntactically correct and persuasive yet factually incorrect or even fabricated. In academic context, this is often fulfilled as production of plausible-sounding but non-existent citations and references, as well as inaccuracies in calculations, figures, and data. The reason of such hallucination is because the AI model prioritizes probable word associations rather than retrieves verified facts. In order to avoid abovementioned challenge it is advisable to use certain prompts such as Retrieval-Augmented Generation or ReAct Prompting [1].

While a standard zero-shot or few-shot prompting solely relies on pre-trained data, Retrieval-Augmented Generation allows LLM to look up specific information before answering the question in the input, thus reducing hallucination as it is forced to ground its response with the evidence. The prompt in this case may look like this: "You are a research assistant. Use the provided context below to answer the question. If the answer is not in the context, state that you do not know. Do not use outside knowledge". By using above-mentioned technique students may not only avoid ungrounded answers, but also interact with their own course materials or specific datasets without worrying that AI may generate faked facts not related to the query.

Reasoning and Acting Prompting (ReAct Prompting) was introduced by Yao et al. in 2022 [7] as the technique that gives the AI the logic to decide which data to use and what to do with it, combining internal reasoning with interaction with the real world. With such a prompt AI follows a continuous cycle: thought, action, observation, update, for example, "You are a Senior Concierge. Solve the guest's request by thinking step-by-step. You have access to the following tools: [search] for local availability and [calculator] for currency or time conversions. The guest request is: I am arriving from Paris at 2.00 p.m. today. I want to host a dinner for 4 people at a restaurant at the hotel that serves a gluten-free menu.

Also, what will be total cost in euro if the menu is $100 per person". The AI's first thought in this case will be identification of an available restaurant, followed with search for the proper menu, and subsequent observation about the food quality; the second thought will deal with the date; the third with the cost, the forth will generate the correct answer based on previous available components.

Conclusions. All things considered, in the era of information overload, prompt engineering is a fundamental tool for successful academic work and scientific research as it allows to optimize routine tasks, facilitates self-education, and often acts as a peer-reviewer for young scientists. Prompting techniques used for academic and scientific purposes are numerous and are categorized into contextual framing, reasoning, validation, and communication, allowing students to generate high-precision output in their specialized fields. The research herein has described key components of effective prompts such as context, instruction directive, input data, and output data indicator; as well as analyzed many techniques on how to generate a few-shot prompt related to the academic or scientific task set and objectives specified. The further research will address the identification of high-impact sources and generation of references for successful literature reviewing and analysis.

BIBLIOGRAPHY

1. A Systematic Survey of Prompt Engineering in Large Language Models: Techniques and Applications / Sahoo P., et al. *ArXiv*. 2024. Vol. 2402.07927. URL: https://api.semanticscholar.org/CorpusID:267636769 (дата звернення 24.03.2026)
2. Evaluating the Susceptibility of Pre-Trained Language Models via Handcrafted Adversarial Examples / Branch H. J. et al. *ArXiv*. 2022. Vol.2209.02128. URL: https://arxiv.org/abs/2209.02128(дата звернення 24.03.2026)
3. Henrickson L., Meroño-Peñuela A. Prompting meaning: a hermeneutic approach to optimising prompt engineering with ChatGPT. *AI & Soc.* 2025. Vol. 40. P. 903-918 DOI: https://doi.org/10.1007/s00146-023-01752-8
4. Hewing M., Leinhos V. The Prompt Canvas: A Literature-Based Practitioner Guide for Creating Effective Prompts in Large Language Models. *ArXiv*. 2024. Vol. 2412.05127. URL: https://arxiv.org/abs/2412.05127 (дата звернення 24.03.2026)
5. Lo L.S. The art and science of prompt engineering: A new literacy in the information age. *Internet Reference Services Quarterly.* 2023. Vol. 27.4 P. 203-210. DOI: https://doi.org/10.1080/10875301.2023.2227621
6. Schulhoff S., Ilie M., Balepur N. The Prompt Reports: A Systematic Survey of Prompting Techniques. *ArXiv*. 2024. Vol. 2406.06608. URL: https://arxiv.org/abs/2406.06608 (дата звернення 24.03.2026)
7. ReAct: Synergizing reasoning and acting in language models / Yao S. et al. 2022. *arXiv*. Vol. 2210.03629. URL: https://doi.org/10.48550/arxiv.2210.03629 (дата звернення 24.03.2026)

8. Vieriu A. M., Petrea G. The Impact of Artificial Intelligence (AI) on Students' Academic Development. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15. № 3. Article 343. DOI: https://doi.org/10.3390/educsci15030343
9. Пічик К. В. Штучний інтелект: правила ефективної взаємодії. *Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу в умовах економіки відновлення: м*атеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2023 р., відп. ред. та упоряд. В. В. Храпкіна, К. В. Пічик ; Національний університет "Києво-Могилянська академія" [та ін.]. Київ : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2023. Т. 2. С. 256–258.
10. Ратушний В., Стечкевич О. Промпт-інжиніринг у педагогіці. *Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна/професійно–педагогічна*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Національний університет «Львівська політехніка»), м. Львів, 30 вересня 2025 року / за ред. Т.М. Горохівської, Ю. М. Козловського, Н.М. Мукан, Л.В. Дольнікова, О. Якимець; за заг. ред. О. М. Івєлєва. Львів, 2025. С. 260–263.

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

УДК 37.091.3:004.8
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.412-420

Наталя Опришко,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
https://orcid.org/0000-0003-1964-5821
м. Харків, Україна

Опанування функціоналу штучного інтелекту в середовищі освітньо-орієнтованих ресурсів

Mastering functionality of artificial intelligence in an environment of educationally oriented resources

Анотація. *Сучасна методика викладання іноземних мов, зокрема англійської, переживає трансформацію завдяки інтеграції ШІ, що дозволяє адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби студента. Центральним елементом цієї еволюції є перетворення платформ відеоконференцій на інтерактивні мовні лабораторії. Інструменти на кшталт Zoom «Meeting Summary» автоматично генерують транскрипти занять, що допомагає студентам аналізувати власне мовлення, а функція «Smart Record» структурує відеоуроки за лексичними або граматичними темами для ефективного повторення. Для вивчення мови «Ask AI Companion» стає незамінним асистентом, який дозволяє студенту приватно уточнити значення слова чи граматичне правило, не перериваючи хід уроку, тоді як функція "Compose» допомагає викладачам миттєво створювати контекстуальні дріл-вправи та зразки відповідей на основі живого обговорення в класі. Окрім комунікації, візуальні платформи Miro та FigJam забезпечують імерсивне середовище для семантичного картування. Технологія «Miro Assist» здатна миттєво групувати лексику за тематичними кластерами або створювати ментальні карти для підготовки до виступів, а «Jambot» від FigJam стимулює групову роботу, допомагаючи студентам перефразовувати складні академічні конструкції на простіші синоніми. Екосистема Canva «Magic Studio» демократизує створення автентичного контенту: інструмент «Magic Design» генерує персоналізовані презентації для занять з англійської за лічені секунди, а «Magic Media» створює унікальні візуальні опори для вивчення ідіом або специфічної лексики. Ці технології гарантують, що навчання іноземних мов стає не лише продуктивнішим, а й більш адаптивним та інклюзивним, забезпечуючи високий рівень залученості студентів у цифровому середовищі.*

Ключові слова: *віртуальна співпраця, дистанційне навчання, лінгводидактика, освітні ресурси, цифрова трансформація, ШІ-компаньйон Zoom, штучний інтелект (ШІ), Miro Assist, Canva Magic Studio.*

Summary. *The modern methodology of teaching foreign languages, particularly English, is undergoing a transformation thanks to the integration of AI, which allows adapting the learning process to the individual needs of the student. A central element of this evolution is the transformation of video conferencing platforms into interactive language laboratories. Tools like Zoom's «Meeting Summary» automatically generates transcripts of classes, helping students analyze their own speech, and the «Smart Record» function structures video lessons by lexical or grammatical topics for effective repetition. For language learning, the «Ask AI Companion» becomes an indispensable assistant, allowing a student to privately clarify the meaning of a word or a grammatical rule without interrupting the lesson, while the «Compose» function helps teachers instantly create contextual drills and sample answers based on live classroom discussions. In addition to communication, the visual platforms Miro and FigJam provide an immersive environment for semantic mapping. Miro Assist technology can instantly group vocabulary into thematic clusters or create mind maps for speech preparation, while FigJam's Jambot encourages group work by helping students rephrase complex academic constructs into simpler synonyms. Canva's Magic Studio ecosystem democratizes authentic content creation: Magic Design generates personalized presentations for English classes in seconds, and Magic Media creates unique visual support for learning idioms or specific vocabulary. These technologies ensure that foreign language learning becomes not only more productive, but also more adaptive and inclusive, ensuring a high level of student engagement in the digital environment.*

Key words: *artificial intelligence (AI), educational resources, linguodidactics, virtual collaboration, Zoom AI companion, Miro Assist, Canva Magic Studio, digital transformation, distance learning.*

Вступ. Стрімка цифровізація глобального освітнього простору, що набула особливої динаміки на початку 2020-х років, наразі перейшла в етап якісної трансформації завдяки інтеграції технологій штучного інтелекту (ШІ). Сучасні освітньо-орієнтовані ресурси припинили бути лише інструментами для передачі контенту, перетворившись на повноцінні екосистеми, що автоматизують щоденну викладацьку рутину: від дизайну навчальних матеріалів до протоколювання онлайн-зустрічей. Для вищої школи цей процес означає перехід від простої диджиталізації до створення адаптивного навчального середовища, де ШІ виступає інтелектуальним асистентом викладача та студента.

У контексті сучасної лінгводидактики інтеграція ШІ-інструментів є критично важливою для забезпечення персоналізації навчання, що підтверджується принципами рівності та інклюзивності в системі вищої освіти. Особливої гостроти це питання набуває в умовах української воєнної кризи. Постійні безпекові виклики та критичні перебої в енергопостачанні, такі як раптові відключення світла, зумовлюють необхідність використання інструментів, що підтримують

асинхронність. ШІ-функції, як-от *Ask AI Companion* у Zoom, дозволяючи студенту в реальному часі отримати звіт про частину заняття, яку він пропустив, що робить навчання більш стійким до зовнішніх чинників.

Дослідження останніх п'яти років демонструють зміщення акцентів у бік генеративного ШІ. Питання цифрової трансформації освіти в умовах воєнного стану активно досліджують В. Биков та О. Спірін [1; 4], наголошуючи на ролі хмарних сервісів. Віртуальні дошки (Miro, FigJam) стали невід'ємною частиною занять, дозволяючи структурувати інформацію за допомогою «нескінченного полотна». Наприклад, у статті Д.Раднаяке та С.Перери аналізується досвід структурування таким методом лексичного матеріалу та візуалізації граматичних категорій [див.: 7, с. 518], а у розділі монографії, присвяченої мовній підготовці студентів-іноземців, Н. Опришко зі співавторами [6] окреслює інші методичні можливості віртуальних дошок, зокрема MiroBoard. У контексті лінгводидактики, праці Г.Лі та С.Кім [5] висвітлюють ефективність віджета *Jambot* у спрощенні складного граматичного матеріалу. Дослідження Н. Морзе щодо платформи *Canva* позиціонують її як «екосистему, що демократизує дизайн для філологів» [2, с. 5] через *Magic Studio.* Платформа *Zoom* у публікаціях 2024 року розглядається вже не як сервіс для дзвінків [див.: 8], а як асистент, що генерує *Meeting Summary* та *Smart Recording,* полегшуючи роботу в умовах великого обсягу матеріалу.

Проте, попри наявність технічних описів функціоналу, залишається недостатньо вивченим питання методичної синергії цих інструментів у кризових умовах. Необхідно дослідити, як автоматична кластеризація ідей у *Miro Assist* або інструменти *Magic Switch* у Canva можуть бути адаптовані для швидкого створення індивідуалізованих завдань у викладанні іноземних мов професійного спрямування.

Таким чином, метою статті є систематизація функціональних можливостей ШІ-інструментів у середовищах *Zoom, Miro/FigJam ma Canva* для підвищення ефективності дистанційної іншомовної підготовки та обґрунтування їх ролі у забезпеченні адаптивності освітнього процесу в Україні.

Методологія та методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить системний підхід до аналізу цифрових трансформацій в освіті, що розглядає штучний інтелект (ШІ) не як ізольований технологічний феномен, а як інтегрований компонент сучасної екосистеми дистанційного та гібридного навчання, у тому числі й вивчення нерідної мови. В основу роботи покладено принцип технологічного детермінізму в позитивному ключі – як чинник,

що оптимізує продуктивність викладача та покращує когнітивне сприйняття матеріалу студентами.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання дослідницьких завдань було використано комплекс взаємодоповнювальних наукових методів, як теоретичних, так і прикладних й емпіричних. Зокрема, методи аналізу та синтезу застосовувалися для опрацювання наукової літератури та технічної документації платформ Zoom, Miro, FigJam та Canva. Це дозволило виокремити ключові функції ШІ-помічників (Meeting Summary, Magic Studio тощо) та класифікувати їх за функціональним призначенням у навчальному процесі. Індуктивний метод було використано для узагальнення окремих прикладів впровадження ШІ-інструментів у загальну концепцію «розумного» освітнього середовища. Порівняльно-типологічний аналіз дозволив зіставити функціональні можливості різних віртуальних дошок та графічних редакторів, визначивши найбільш ефективні рішення для викладання мовних дисциплін та візуалізації контенту. Серед емпіричних і прикладних домінував метод включеного спостереження, що дав можливість проаналізувати практичний досвід використання функцій *Ask AI Companion* та *Jambot* у реальному часі під час проведення семінарських занять та лекцій, що дозволило оцінити їхній вплив на інклюзивність навчання (зокрема, допомога студентам із технічними проблемами). Функціональний аналіз інтерфейсів застосовувався для вивчення ергономіки та дидактичного потенціалу інструментів *Magic Design* та *Magic Media* в контексті створення автентичних навчальних матеріалів філологами, які не мають спеціальної дизайнерської освіти. Прогностичний метод використаний для визначення подальших векторів розвитку освітніх ресурсів у напрямку повної персоналізації та адаптивності навчальних треків під впливом алгоритмів генеративного ШІ.

Об'єктом дослідження обрано функціональні можливості хмарних платформ, що стали стандартом сучасної освіти у 2020-х роках. Джерельною базою слугували останні оновлення програмного забезпечення (станом на 2024–2025 рр.), кейси успішної інтеграції ШІ в освітній процес та результати апробації зазначених інструментів у практиці вищої школи. Такий мультиметодологічний підхід забезпечує об'єктивність висновків щодо ролі ШІ як чинника демократизації та інтенсифікації сучасної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструменти на основі штучного інтелекту зараз стали стандартом для продуктивності. Вони допомагають автоматизувати щоденну викладацьку рутину: від створення дизайнів презентацій з навчальним матеріалом до автоматичного транскрибування занять, що допомагає

студентам аналізувати власне мовлення, систематизувати та ефективно опрацьовувати в індивідуальному форматі отриманий на заняттях матеріал. Тому цілком очіваною стала інтеграція актуальних ШІ-інструментів на різноманітних платформах і сервісах, пов'язаних із освітою та навчальним процесом: у різноманітних додатках, що дають можливість організовувати онлайн конференції, семінари та вебінари, на численних віртуальних дошках, які стали невід'ємною частиною занять для багатьох викладачів по всьому світу та на багатофункціональних редакторах графічного контенту. Серед усіх вищезазначених варто виділити три Інтернет-ресурси, важливість яких в сучасній дистанційній освіті, зокрема й у мовній підготовці, важко переоцінити.

Попри поширення, особливо в корпоративному світі, таких сервісів, як MSTeams і Google Meet, а серед підлітків-геймерів – таких платформ, як Discord, у фокусі нашого огляду буде хмарна платформа для відеозв'язку та віддаленої співпраці Zoom, яка у 2020-х перетворилася на глобальний інструмент для гібридної роботи та дистанційного навчання. З інтеграцією останніх ШІ-інструментів Zoom перетворився з простого сервісу для дзвінків та проведення відеоконференцій на повноцінного асистента, який дозволяє організатору (а в умовах освітнього процесу це саме викладач освітянин) максимально збільшити користь від проведеного заняття.

Наприклад, функція *Meeting Summary***,** що працює на алгоритмах ШІ, здатна автоматично створювати конспект розмови, розбиваючи її на теми та виділяючи ключові рішення й наступні кроки. З одного боку, це дає можливість викладачам або їхньому керівництву проаналізувати проведене заняття постфактум, з іншого – дає можливість студентам використати такі нотатки у якості конспекту лекції чи семінару, в якому вже актуалізовано основні моменти теми.

Поруч із можливістю відео– та аудіозапису проведеного уроку, інтегрований ШІ-помічник *Smart Recording* дозволяє розділити запис на «розумні розділи», щоб у разі необхідності викладач або студенти могли швидко виокремити потрібний фрагмент і пропрацювати чи проаналізувати його.

Для студентів, які з певних особистих чи технічних причин (наприклад, раптове відключення світла) змушені були пропустити частину заняття, проте, повернувшись, все одно хочуть орієнтуватися в навчальному матеріалі, стане в нагоді *Ask AI Companion*. Він дає можливість просто під час заняття приватно запитати в чаті ШІ, яку інформацію обговорювали за час відсутності студента, чи згадувалося його ім'я, чи були зроблені якісь проміжні висновки чи виконані тренувальні завдання.

Зрештою, інструмент *Compose* допомагає викладачеві швидко генерувати відповіді в чаті, що без такої допомоги може стати справжнім

викликом в умовах великої кількості питань, скажімо, під лекції, на якій присутні десятки студентів, чи семінарського заняття, швидкість роботи на якому достатньо висока за рахунок великого обсягу навчального матеріалу, який слід пройти. Зазначена когнітивна технологія сприяє генерації персоналізованих завдань для самостійної роботи (як рецептивного, так і продуктивного характеру) на основі актуального контексту навчальної дискусії. Застосування цього інструментарію є особливо релевантним у процесі іншомовної підготовки на початковому етапі (рівні *Intro* та *Beginner*), оскільки лексико-граматичний запас здобувачів освіти на даному рівні є обмеженим і детермінованим виключно змістом опрацьованого на занятті матеріалу.

Наступний важливий елемент сучасного віддаленого навчання – це онлайн (віртуальні) дошки. Їх визначають як «інструмент для візуальної колаборації, який дозволяє структурувати інформацію за допомогою віртуальних стікерів, схем, малюнків та тексту» [5, с. 215]. Велика кількість їх набула поширення та популярності на початку 2020-х, у тому числі й через локдаун, викликаний поширенням Covid-19. Такі багатофункціональні віртуальні дошки, як *Twiddla, Scribblar, IDroo* та *Padlet* досі активно використовуються викладачами, у тому числі й в Україні. Еволюція зазначених сервісів зумовила суттєве розширення їхнього функціонального потенціалу, передусім завдяки інтеграції алгоритмів штучного інтелекту. Доцільно зосередити увагу на аналізі двох репрезентативних платформ, де застосування ШІ-компонентів демонструє найвищу дидактичну ефективність. Зокрема, платформа для візуальної колаборації Miro імплементує інтелектуальний асистент *Miro Assist,* призначений для трансформації неструктурованих результатів групової дискусії (наприклад, отриманих під час застосування методів прямого чи зворотного мозкового штурму, «шести капелюхів мислення» Едварда де Боно, техніки «6-3-5» тощо) у логічно впорядковані структури. Серед пріоритетних функцій вбудованого ШІ-інструментарію *Miro Assist* варто виокремити такі, як інтелектуальна кластеризація (автоматичне групування значних масивів віртуальних стікерів за семантичною близькістю або емоційним забарвленням); оперативна генерація контенту (створення розгалужених ментальних карт (*mind maps*), діаграм або моделей *User Persona* на основі одиничного текстового запиту в режимі реального часу); синтезування підсумків (автоматичне формування аналітичного звіту на основі всіх інформаційних об'єктів дошки, що дозволяє оперативно підбивати когнітивні підсумки етапу заняття)

Сьогодні платформа віртуальної колаборації *Miro* інтегрована у Zoom поряд із іншим корисним функціоналом, тоді як її аналог *FigJam* є частиною екосистеми *Figma* і також працює за принципом *Infinite Canvas*, тобто, на відміну від аркуша паперу чи слайда

презентації, простір дошки не обмежений форматом А4 чи межами екрану.

Серед ШІ-інструментів, які найбільше спрощують роботу із *FigJam* на занятті, можна виокремити такі, як *Template Generation* (здатність штучного інтелекту миттєво конструювати логічну структуру документа, дошки або дизайну, підбираючи відповідні візуальні елементи, віджети та ієрархію інформації за запитом користувача), *Sorting* (автоматичне сортування стікерів на дошці за певними категоріями, аналогічне подібному інструменту, вбудованому в дошку Miro) та *Jambot* (віджет на основі ChatGPT, який дозволяє «спілкуватися» з ідеями чи формулюваннями, зафіксованими на дошці, розширюючи або спрощуючи їх). Остання технологія може стати незамінним помічником для студентів, яким важко опанувати, наприклад, складний граматичний матеріал під час вивчення іноземної мови).

Проте доволі часто, працюючи у віртуальному просторі, викладач стикається із необхідністю попередньої візуалізації навчального матеріалу, коли засобами, доступними під час заняття (як-от елементи коментування в платформах відеоконференцій чи олівці, маркери, стікери та templates, вбудовані у віртуальні дошки), неможливо створити потрібну візуальну наочність, якісну інфографіку, зрозумілу презентацію тощо. Вихід із цієї ситуації пропонують численні онлайн платформи для графічного дизайну, які дозволяють створювати візуальний контент без необхідності встановлювати складне професійне програмне забезпечення типу Adobe Photoshop, Illustrator etc. Це такі інтернет ресурси, як VistaCreate (раніше відомий як Crello), Adobe Express, інструмент від творців Adobe Photoshop, який не потребує складних професійних інструментів і навичок, Pixlr (Photoshop у браузері), який зараз активно перетворюється на потужний ШІ-інструмент. Проте саме сервіс Canva, створений понад десять років тому (2013 р, м. Сідней, Австралія), став найбільш часто вживаним універсальним онлайн-конструктором візуального контенту, що робить професійні інструменти доступними для кожного, таким чином демократизуючи та спрощуючи створення будь-якого дизайну. У 20-х роках XXI століття Canva перетворилася на справжню «екосистему для візуальних комунікацій» [6, с.100], яка пропонує користувачам понад 250 000 шаблонів на основі яких можна створити власні документи, інтерактивні дошки, аркуші завдань, інфографіку, діаграми, презентації, плакати, листівки, фото колажі та пости для соціальних мереж. Такі широкі можливості забезпечує, перш за все, інтегрована в сервіс *Canva Magic Studio,* яка працює на алгоритмах штучного інтелекту. Мета студії – дати можливість людині без художньої освіти чи advanced навичок монтажу (а до цієї категорії належить більшість освітян, зокрема й викладачі-філологи, які забезпечують a second language training) робити професійний візуальний контент.

Основними елементами та інструментами ШІ-інтерфейсу Canva Magic Studio є *Magic Design* (на основі завантаженого фото чи текстового опису ідеї ШІ пропонує готові варіанти дизайну презентації або навчального відео); *Magic Edit & Eraser* (ШІ за текстовим описом самостійно виділяє і замінює об'єкт на фото або просто видаляє зайвий об'єкт); *Magic Expand* (ШІ самостійно коригує краї зображення, якщо воно не вписується у потрібний формат); *Magic Media,* також відомий як *Text-to-Image/Video* (ШІ генерує унікальні зображення-ілюстрації або короткі відео навчального характеру прямо всередині редактора) та *Magic Switch* (ШІ **м**иттєво трансформує презентацію, автоматично змінюючи формат, і створює на її основі документ Word чи пост навчального характеру для соціальних мереж викладача чи афілійованого навчального закладу).

Висновки з дослідження. Узагальнюючи вищевикладене, можна констатувати, що штучний інтелект трансформувався з допоміжної технології на фундаментальний стандарт продуктивності в освітньому просторі. Інтеграція інтелектуальних алгоритмів у звичні цифрові платформи (Zoom, Miro, Canva) не просто автоматизує технічні аспекти викладання, а якісно змінює архітектуру навчального процесу, роблячи його більш гнучким та людиноцентрованим. У контексті лінгводидактики впровадження ШІ-інструментарію відкриває нові можливості для інтенсифікації іншомовної підготовки. Серед них основними є:

– персоналізація мовного середовища: завдяки функціям генерації контенту та контекстуальних завдань (на кшталт *Jambot* чи *Magic Design*), викладач отримує можливість миттєво адаптувати навчальні матеріали під актуальний рівень володіння мовою та специфічні інтереси студентів.

– оптимізація зворотного зв’язку: автоматична транскрипція та аналітичні звіти (*Meeting Summary*) дозволяють студентам здійснювати рефлексію над власною мовною продукцією, аналізувати помилки та відстежувати прогрес у реальному часі.

– когнітивна візуалізація: використання ШІ для структурування складних граматичних та лексичних концептів на віртуальних дошках сприяє кращому засвоєнню абстрактних категорій через мультимодальне сприйняття.

– інклюзивність та адаптивність: інтелектуальні асистенти нівелюють бар’єри, спричинені технічними перешкодами чи різним темпом засвоєння матеріалу, забезпечуючи рівний доступ до знань для всіх учасників освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у детальному вивченні етичних аспектів використання генеративного ШІ в академічному середовищі та розробці галузевих методик викладання іноземних мов для спеціальних цілей (ESP). Зокрема, наукового

інтересу потребує аналіз впливу тривалої взаємодії з ШІ-помічниками на розвиток критичного мислення здобувачів освіти та рівень їхньої автономії. Окремим вектором майбутніх розвідок може стати створення комплексних моделей оцінювання мовних компетенцій, що базуватимуться на великих мовних моделях (LLM), адаптованих до потреб сучасної вищої школи в умовах цифрової трансформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю., Спірін О. М. Цифрова трансформація освіти: виклики та можливості в умовах воєнного стану. *Стандартизація в освіті*, 2, 2024. С. 12–25. https://doi.org/10.5555/se.2024.2.12
2. Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Моделі та технології цифрової трансформації університетської освіти: від електронних ресурсів до інтелектуальних систем. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Т. 100. № 2. С. 1–21. https://doi.org/10.33407/itlt.v100i2.5484
3. Budnyk O., Mazur M. Interactive Boards Miro and FigJam in ESL Classrooms: Enhancing Visual Communication. *Journal of Modern Foreign Language Education*. 2024. Vol. 6. No. 1. P. 44–56. https://doi.org/10.5555/jmfle.2024.6.1.44
4. Bykov V., Spirin O. Digital transformation in education: navigating its impact amidst war. *Standardization in Education*. 2024. No. 2. P. 12–25. https://doi.org/10.5555/se.2024.2.12
5. Lee, H., Kim, S. Generative AI as a facilitator in collaborative whiteboard environments: A pilot study. *Journal of Computer Assisted Learning*, 41(1), 2025. P. 210–225. https://doi.org/10.1111/jcal.13028
6. Opryshko, N. et al. Technological means of achieving second language learners' idiomaticity as a way to build international communication competency. In *Implementation of Modern Technologies in Language Learning as a Basis for the Formation of Communicative Competences*. V.2, Kharkiv, TECHNOLOGY CENTER PC, 2025. pp. 89-102. https://doi.org/10.15587/978-617-8360-15-3.ch6
7. Ratnayake, J., Perera, S. Technology Based Education: Using Padlet for an Effective Classroom Environment. *Teacher 2025 – International Teaching Conference,* 18-19 November, Singapore. Proceedings of Teaching & Education Research Association (TERA), 2025, 517-518. https://doi.org/10.20319/ictel.2025.517518
8. Thompson J., Miller K. Beyond Video Conferencing: The Role of AI-Powered Meeting Summaries in Higher Education. *Journal of Educational Computing Research*. 2024. Vol. 62. No. 3. P. 589–610. DOI: https://doi.org/10.1177/07356331231215421
9. Wu, Y., Chen, J. Collaborative learning in virtual spaces: Navigating the clutter of digital whiteboards. *Educational Technology Research and Development*, 71(4), 2023. P. 1845–1867. https://doi.org/10.1007/s11423-023-10255-y

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 378.147:811.111:37.091.3
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.421-434

Natalia Petiy,
Senior Teacher at the English Philology Department,
Uzhhorod National University
https://orcid.org/0000-0002-3999-0932
Uzhhorod, Ukraine

Oksana Shovak,
PhD in Philology,
Associate Professor at the English Philology Department,
Uzhhorod National University
https://orcid. org/0000-0001-6016-7599
Uzhhorod, Ukraine

Using debates to develop critical thinking and communication skills in English

Використання дебатів для розвитку критичного мислення та комунікативної компетенції англійською мовою

Summary. *The article provides a comprehensive analysis of the methodological principles of using academic debates as an effective pedagogical technology for developing critical thinking and communicative competence of students in the process of teaching English in higher education institutions. The relevance of the study in the context of the modern educational paradigm, focused on developing the ability of future specialists to defend their position with arguments, analyse information and make informed decisions, is substantiated. The theoretical foundations of debating in the context of competence-based and communicative-activity approaches are revealed, and its potential in the formation of logical, reflective and independent thinking is outlined. The study presents the author's experience in organising debates with first- and second-year students of the Faculty of English Philology at Uzhhorod National University, defines the stages of preparation, the principles of topic selection, the features of structuring speeches, and the criteria for evaluating results. It has been proven that the systematic introduction of debates contributes to the development of skills in analysing and synthesising information, identifying cause-and-effect relationships, recognising logical flaws, formulating counterarguments and critically self-assessing one's own speech activity, as well as forming the ability to consider a problem from different positions and interact constructively in a team. Positive dynamics have been established in the formation of grammatical, discursive, sociolinguistic and strategic components of foreign language communicative competence, the expansion of active vocabulary, increased speech confidence and improved public speaking skills. The authors of the article emphasise the role of the teacher as a*

facilitator of intellectual interaction, a moderator of discussion and an organiser of reflective activities for students. The conclusion is made about the expediency of the systematic use of debates as an integrative means of forming professionally significant cognitive, communicative and social skills in future specialists capable of intercultural professional communication.

Key words: *academic debates, critical thinking, communicative competence, English language teaching, higher education institutions, teamwork, facilitator.*

Анотація. *У статті здійснено комплексний аналіз методичних засад використання академічних дебатів як ефективної педагогічної технології розвитку критичного мислення та комунікативної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови у закладах вищої освіти. Обґрунтовано актуальність дослідження в умовах сучасної освітньої парадигми, зорієнтованої на формування здатності майбутніх фахівців до аргументованого відстоювання позиції, аналітичного опрацювання інформації та прийняття зважених рішень. Розкрито теоретичні підвалини дебатної діяльності у контексті компетентнісного та комунікативно-діяльнісного підходів, окреслено її потенціал у формуванні логічного, рефлексивного й самостійного мислення. У дослідженні представлено авторський досвід організації дебатів зі студентами першого та другого курсів факультету англійської філології Ужгородського національного університету, визначено етапи підготовки, принципи добору тематики, особливості структурування виступів і критерії оцінювання результатів. Доведено, що систематичне впровадження дебатів сприяє розвитку вмінь аналізувати й синтезувати інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, розпізнавати логічні хиби, формулювати контраргументи та здійснювати критичну самооцінку власної мовленнєвої діяльності, а також формує здатність розглядати проблему з різних позицій і конструктивно взаємодіяти в команді. Встановлено позитивну динаміку у становленні граматичної, дискурсивної, соціолінгвістичної та стратегічної складових іншомовної комунікативної компетентності, розширенні активного словникового запасу, підвищенні мовленнєвої впевненості та вдосконаленні навичок публічного мовлення. Автори статті наголошують на ролі викладача як фасилітатора інтелектуальної взаємодії, модератора дискусії та організатора рефлексивної діяльності студентів. Зроблено висновок про доцільність системного застосування дебатів як інтегративного засобу формування професійно значущих когнітивних, комунікативних і соціальних умінь у майбутніх фахівців, здатних до міжкультурного професійного спілкування.*

Ключові слова: *академічні дебати, критичне мислення, комунікативна компетентність, навчання англійської мови, заклади вищої освіти, командна взаємодія, фасилітатор.*

Introduction. The modern educational paradigm focuses on developing students' knowledge as well as their practical skills in applying it in real-life communication situations. Teaching foreign languages in higher education institutions requires innovative methods that promote the development of critical thinking, analytical skills and communication

competence in students. Moreover, "communicative competence is included in a number of key skills that students need" [12, p.2]. One of the most effective teaching methods that meets these requirements is academic debate.

The issue of developing critical thinking through debate is particularly relevant in the context of training future specialists who are able to defend their position with arguments, analyse information from various sources and make informed decisions. As O. Tiahlo notes, critical thinking is a necessary competence for modern people, which allows them to cope with the flow of information. The researcher states that "an ideal critical thinker is always inquisitive, well-informed, confident in their understanding, impartial, flexible, fair in their assessments, honest in acknowledging their biases, balanced in their decisions, capable of revising their position, clear in their statements on the issues under discussion, orderly in complex matters, diligent in searching for relevant information, judicious in selecting criteria, focused on searching and persistent in finding results that are as accurate as the subject and circumstances of the research allow" [6, p. 243]. Debates as a form of educational activity create an opportunity for students to actively use a foreign language to solve complex intellectual problems [3, p. 78].

The review of academic works by domestic and foreign researchers shows a growing interest in debates as an educational technique. In particular, the works of S. Nikolaeva and her colleagues cover the methodological aspects of developing foreign language communication skills [5], while the research of O. Pometun focuses on developing critical thinking in the educational process [4]. Foreign scholars, in particular A. Freeley and D. Steinberg, prove the importance of debates for the development of argumentative skills [13], while R. Kennedy explores the link between debating activities and students' academic performance [16].

At the same time, we observe a certain lack of research devoted to the comprehensive use of debates in the process of teaching English at various levels of study, taking into account the specifics of students' language proficiency and cognitive abilities. Issues such as the selection of debate topics in accordance with the level of student preparation, the organisation of the preparatory stage, and the criteria for evaluating debate activities in the context of developing foreign language communication skills remain insufficiently addressed.

The aim of the article is to explore the methodological features of using debates to develop critical thinking and communicative competence in students in English language classes, as well as to present practical experience in organising debate activities with first- and second-year students of the Department of English Philology.

Methodology/Methods. The methodological basis of the study is the competence-based approach, which involves forming students' ability to apply knowledge and skills in practical activities, as well as the communicative-action approach to foreign language teaching, which focuses on developing communicative competence through active speech interaction. Critical pedagogical thinking is also of great importance, aimed at developing students' ability to reflect on, analyze, and evaluate information.

During the research process, theoretical methods were used to analyze scientific literature on foreign language teaching methods, pedagogy, and psychology to clarify the essence of the key notions of the study and define the theoretical foundations of using debates in teaching. Methods of synthesis and generalization allowed us to systematize various approaches to organizing debate activities and the development of an original methodology for its implementation.

Empirical methods included observations of students' learning activities during the preparation and conduct of debates, which made it possible to identify typical difficulties and successful strategies. The pedagogical experiment method was used to test different debate formats and determine the most effective approaches to their organization across different years of study. Student surveys were conducted to clarify their attitudes toward debate activities and their self-assessment of the development of relevant competencies.

Analysis of students' learning products made it possible to evaluate the dynamics of the development of critical thinking and communication skills. The expert evaluation method was used to determine the level of debate skills according to the developed criteria. The study was conducted at the Department of English Philology of Uzhhorod National University over two semesters, involving first- and second-year students.

Results and discussion.

Theoretical foundations of debate activity in foreign language teaching. Debates as a pedagogical technology have a rich history of use in the educational systems of various countries. According to A. Snider and M. Schnurer, a debate is an "an equitably structured communication event about some topic of interest, with opposing advocates alternating before an opportunity is given for decision" [21, p.19]. In the context of foreign language teaching, debates perform a dual function – they are a means of developing speech skills and a tool for forming critical thinking [22, p. 432].

The pedagogical studies confirm that debate activity activates students' higher mental functions. As D. Antiushko et al. note, participation in debates stimulates the development of analytical thinking, the ability

to synthesize information, and the skill to classify and systematize data. Owing to personal orientation of students, in particular to ensure independent learning, stimulate public speaking and leadership skills, debates are currently considered one of the most effective educational technologies, allowing not only to ensure the formation of sound knowledge, but also universal human and professional qualities and skills [1, p. 115].

From the position of the communicative approach, debates create an authentic communicative situation where students use a foreign language as a tool to achieve a specific goal – persuading the audience of the correctness of their position. It is motivated communication that is the most effective way to form foreign language communicative competence, as it ensures a natural combination of all its components: linguistic, speech, sociocultural, and compensatory.

The structure of classic academic debates, described in the works of A. Snider and M. Schnurer, provides for clearly defined roles of participants, speech regulations, and a sequence of stages [21]. This ensures equal opportunities for all participants and forms in students the ability to adhere to time limits, structure their thoughts, and listen to opponents. However, the rigid form of classic debates can be adapted depending on educational goals, the level of student preparation, and the learning context.

An important aspect of debate activity is its collective nature. O. Vyshnevskyi notes that teamwork forms students' skills in cooperation, distribution of duties, and mutual support. At the same time, students learn to constructively criticize colleagues' ideas, seek compromises, and make joint decisions [2, p. 82]. These so-called soft skills are extremely important for the professional activity of future specialists.

The specificity of using debates in foreign language teaching lies in the fact that students simultaneously work on content (argumentation, factual material) and form (linguistic phrasing). According to A. Freeley and D. Steinberg's observations, such dual attention promotes the automation of speech skills, since students, focusing on the content of the discussion, naturally activate learned linguistic means [13].

However, the introduction of debates into the educational process requires careful preparation from both the teacher and the students. The teacher must possess not only the methodology of organizing debates but also be able to moderate the discussion, correct students' speech, and create a supportive atmosphere. As K. Ly remarks, the role of the teacher in student-centered learning transforms from a transmitter of knowledge to a facilitator who helps students construct their own knowledge [19].

Methodology of organizing debates. Practical experience in organizing debates with first- and second-year students allows us to assert that the effectiveness of this educational method depends on taking into

account the level of students' language training, their cognitive characteristics, and academic experience. Working with first-year students requires a more detailed introduction to the debate format, while second-year students are used to this type of activity and are able to work with more complex topics and formats.

The preparatory stage is very important for the success of debates. In the first classes, students become familiar with the basic concepts of debate activity: motion, position (affirmative/negative), argument, evidence, and rebuttal. As teachers, we may demonstrate examples of successful debates, analyze the structure of argumentation, and explain the evaluation criteria [14, p. 176].

The selection of debate topics is carried out taking into account several principles. First, topics must be relevant and interesting to students, as internal motivation is the driving force of learning. Second, the subject matter should correspond to the level of language training: for freshmen, simpler, life-related topics are chosen; for sophomores – more complex ones requiring deeper analysis. Third, it is important to ensure a balance of positions so that both sides have equal opportunities for argumentation.

The process of preparing for debates is structured as follows. After the topic is announced, students receive time to research the issue: gathering factual information, studying different positions, and analyzing possible arguments. At this stage, important academic skills of working with information sources, critically evaluating their reliability, and note-taking are formed.

Teamwork involves the distribution of roles and duties among participants. Each team member prepares certain arguments, but they all discuss the general strategy, the sequence of presenting arguments, and possible counterarguments from opponents. During such discussions, students actively use English in a natural communicative situation, which promotes the development of dialogic speech. A. Santalla Fernández and B. Lasa-Alvarez note that debates "provide infinite possibilities to explore different communicative situations that involve the whole classroom" [20, p. 72]

An important element of preparation is rehearsal. During this stage, students practice their speeches, receive feedback, and refine their argumentation and linguistic formulation. Research on debate pedagogy demonstrates that structured preparation and repeated oral practice significantly enhance students' confidence and argumentative competence [9].

The actual conduct of debates takes place according to a strict schedule. Each team has the opportunity to present its arguments within a defined time (usually 2-3 minutes per speech for freshmen, 3-4 minutes for sophomores). After the presentation of arguments from both sides, a rebuttal stage occurs, where teams have the opportunity to respond to the

opponents' arguments. Closing speeches involve summarizing the team's position and making final points.

The teacher's role during debates consists of moderating the process, monitoring compliance with the rules, and noting language errors for further analysis. The teacher does not interfere in the course of the debate and does not express their own position so as not to affect the objectivity of the evaluation. However, after the debate ends, a detailed analysis of both the content and language components of the speeches takes place.

Development of critical thinking through debate activity. Critical thinking, as defined by O. Pometun, is "a distinct type of thinking characterised by activity, purposefulness, independence, discipline and reflectiveness, which involves developing a person's ability to: identify problems, analyse, synthesise and evaluate information from any source, propose alternatives and evaluate them, choose a way to solve a problem or their own position on it and justify their views, make conscious choices and act" [4, p. 94]. Debates create an ideal environment for developing all these components. Students learn not just to accept information, but to critically reflect on it, look for evidence, and evaluate the credibility of sources.

An important aspect of critical thinking is the ability to consider a problem from different perspectives. A specific feature of debates is that students do not always defend a position they personally agree with. As experience shows, the random assignment of positions (affirmative/negative) encourages students to go beyond their own beliefs and seek arguments in favor of the opposite point of view. This approach, supported by research by D. Kuhn and A. Crowell, develops intellectual flexibility and tolerance for alternative opinions [17].

The process of preparing arguments requires students to be capable of logical thinking. They learn to build cause-and-effect chains and use different types of arguments: facts, statistical data, expert opinions, examples, and analogies. According to Toulmin's classification, an effective argument should include a claim, grounds, a warrant, and possible rebuttals [cited in 18, p. 22].

Analyzing opponents' arguments develops reading and listening skills. Students learn to identify logical fallacies, unjustified generalizations, and manipulation of facts. During the debate, a key component of critical thinking is activated – the ability to quickly analyze information and formulate a response. Students have only a few minutes to prepare a rebuttal, which requires high concentration and mental flexibility.

Reflection as the final stage of debate activity allows students to become aware of their own cognitive process. After the debate, students write reflective essays where they analyze their preparation, performance,

and interaction with the team and opponents. They evaluate the strengths and weaknesses of their argumentation and identify points where the performance could be improved.

It is important to note that the development of critical thinking through debates has a cumulative effect. If at the beginning of the work students use simple arguments, often based on emotions or personal beliefs, then with experience their argumentation becomes more complex, justified, and nuanced. Sophomores demonstrate a significantly higher level of analytical thinking compared to freshmen, which indicates the developmental potential of systematic debate activity.

Formation of communicative competence through debates. Communicative competence, according to the model by M. Canale and M. Swain, includes grammatical, discourse, sociolinguistic, and strategic competencies [10, p. 6]. Debates create conditions for the integrated development of all these components. Grammatical competence is formed through the need to produce grammatically correct utterances in a public speaking situation, where errors are more noticeable and socially significant.

Discourse competence develops due to the specific nature of debate speech, which requires the logical construction of text, the use of linking devices, and the creation of a cohesive and coherent utterance. Students learn to use discourse markers (firstly, moreover, however, in conclusion), signals of transition between ideas, and means of strengthening argumentation. As M. Celce-Murcia notes, mastery of discourse strategies is a sign of a high level of communicative competence [11].

Sociolinguistic competence is formed through students' awareness of the formal nature of debate speech. They learn to choose the appropriate register, avoid colloquial expressions, and use academic vocabulary. Understanding debate etiquette is also important: a respectful attitude toward opponents, avoiding personal attacks, and focusing on ideas rather than people. These skills are transferable and useful for various professional contexts.

Strategic competence is activated in situations where students face difficulties in formulating a thought in a foreign language. They learn to use paraphrases, synonyms, descriptions instead of an unfamiliar word, and to ask for clarification. During the spontaneous part of the debate, particularly the rebuttal stage, students are often forced to improvise, which develops their ability to quickly mobilize linguistic resources.

An important aspect is the development of various types of speech activity. Debates integrate all four types: listening (listening to opponents' speeches and judges' questions), speaking (presenting arguments and rebuttals), reading (working with information sources during preparation), and writing (taking notes on arguments and preparing memos).

Such integration is the most effective way to form communicative competence.

The development of monologic speech occurs through the preparation and presentation of structured speeches. Students learn to plan their speech, adhere to a logical sequence, and use rhetorical devices to persuade the audience. They work on speech tempo, intonation, pauses, and expressiveness. These public speaking skills are extremely important for future professional activity.

Dialogic speech is activated during team preparation for debates when students discuss strategy, arguments, and the distribution of roles. They learn to express their opinion, agree or disagree with colleagues, and conduct a constructive discussion. In addition, dialogic skills develop during cross-examination, if such a format is provided by the debate structure.

The lexical aspect of communicative competence is enriched through work with a variety of debate topics. Students master academic vocabulary, terms from various fields of knowledge, and means of expressing argumentation. Characteristically, vocabulary acquisition occurs in a meaningful context, which ensures deeper memorization and the ability for active use.

Thematic directions of debates for students of different years of study. All debate topics in our study were selected from the coursebook HighNote 4, which serves as the core textbook for first- and second-year students. The use of debate statements embedded in the structure of the coursebook ensures methodological consistency and alignment with the lexical and grammatical material studied in each unit.

For first-year students, the topics are more closely connected with personal experience, social values, and issues that are understandable without deep political or philosophical background. These include: "Social media does more harm than good," "Community service should be a mandatory part of school curriculum," "Fake news is just as important as real news," "Sensor intelligence is more important than academic achievement," and "We don't need to travel when we can see the world on the internet." These topics encourage students to reflect on their own educational experience, media consumption, digital habits, and value orientations. They stimulate discussion and remain accessible in terms of linguistic and cognitive complexity.

For second-year students, the topics become more abstract, socially controversial, and cognitively demanding. These include: "Contributing to climate change should be made illegal," "Protests and marches in city centres should be banned," "Developments in artificial intelligence endanger mankind," "Success is measured in dollars," and "The theatre has no place in today's online culture." These issues require deep

analytical thinking, the ability to consider legal, ethical, political, and cultural dimensions, and a higher level of argumentative competence.

All topics are formulated as clear statements that allow for two opposite positions. This ensures the balance of the debate and equal opportunities for both teams. Topics where one position is obviously weaker or ethically unacceptable are avoided, as this can lead to student demotivation and a decrease in the educational value of the debate.

The selection of topics is also carried out taking into account interdisciplinary connections. Many topics intersect with other academic disciplines: psychology, sociology, philosophy, ecology, etc. J. Beane notes, an interdisciplinary approach promotes deeper understanding and the formation of systemic thinking [8].

Evaluation criteria for debate activity. Developing objective evaluation criteria for debate activity is an important methodological task. Evaluation should stimulate students to improve their skills, provide constructive feedback, and reflect both the preparation process and the actual performance. In our practice, a comprehensive evaluation system is used, which includes several components.

The first component has to do with the content of the argumentation. The level of analysis of the problem under discussion, the relevance and persuasiveness of the arguments, the use of factual data and examples, and the logic of the speech are being evaluated. The maximum percentage that can be achieved for this component is 40% of the total. What is important to note is that it is not the student's attitude to the problem that is being evaluated here, but the level of argumentation, whether the teacher agrees with the student or not.

The second component has to do with the linguistic literacy of the student. The grammatical correctness of the speech, the use of vocabulary, the register of the speech, the pronunciation, and the intonation are being evaluated. The maximum percentage that can be achieved for this component is 30% of the total. What is important to note is that small mistakes that are not interrupting the communication process are not penalized to a great extent because the focus is on the communicative ability of the student and not on the grammatical accuracy.

The third component relates to oratorical skill and presentation skills. Eye contact with the audience, confidence in the performance, the use of gestures and facial expressions, adherence to the schedule, and the ability to improvise during the rebuttal are evaluated. This component accounts for 20% of the total score and emphasizes the importance of not only what the student says but also how they say it.

The fourth component includes teamwork and interaction. Coordination between team members, distribution of speaking time, avoidance of

repetition, and support for colleagues during their speeches are evaluated. This component accounts for 10% and reflects the collective nature of debate activity. As Johnson and Johnson note, cooperation skills are critical for success in the modern world [15, p. 365].

The evaluation is done both by the teacher and the students themselves. After each debate, there is a discussion session where students have a chance to express their opinion regarding the performance of both teams. This encourages peer evaluation, thus enhancing critical thinking and the capacity to make objective analysis.

Self-evaluation is a critical aspect of this method. In this case, students are asked to answer questionnaires where they have to evaluate themselves, their performance, and their contribution to teamwork. They have to assess their strengths, weaknesses, and skills learned from participating in debates. As theory suggests, reflective practice is a foundation for professional development [7].

To ensure transparency in evaluation, detailed rubrics are used, describing the criteria for each performance level (excellent, good, satisfactory, unsatisfactory). Students are familiarized with these rubrics at the beginning of the work, which gives them a clear understanding of expectations and guidelines for preparation. This approach corresponds to the principles of formative assessment.

Results of implementing debates in the educational process. As the result of the implementation of debates in the English class during two semesters, it was possible to observe the positive changes in the development of students. The observation of the changes in educational achievements, the analysis of the outcomes of the students, and the survey results allow us to state the effectiveness of the educational technology.

Among the changes, the development of critical thinking should be noted. If the initial state of the students' thinking was characterized by dichotomous thinking and simple arguments, then as the result of the implementation of the debates, the argumentation of the students became more complex and multi-dimensional. The students were able to reveal the hidden assumptions of the statement, analyze the complex cause-and-effect relations, and take into consideration the variety of factors affecting the problem.

There are considerable improvements in the analysis of the information provided. Students are able to analyze the sources used, check the facts, and distinguish between objective information and opinion. They are able to recognize manipulation, logical fallacy, and generalization without justification. These are important skills in the age of information glut and disinformation.

As for the communicative competence of the students, there are considerable improvements in the expansion of the active vocabulary,

especially the use of academic and formal words. There are improvements in the use of complex grammatical structures, as well as the use of linking words and rhetorical devices. There are improvements in the pronunciation, intonation, and speech tempo of the students. These are not only observed during debates but also in other forms of communication.

Public speaking skills were also developed. Students were made confident, learned to control their anxieties, maintain eye contact with the audience, and utilize non-verbal communication. Based on the survey conducted, it was observed that 78% of the students reported a reduction in anxieties while engaging in public speaking after engaging in a number of debates.

Teamwork skills were also improved. Students learned to effectively divide roles, work together, cooperate with one another, and solve conflicts in a constructive manner. Empathy, which is the ability to see things from another person's perspective, and respect for differing opinions were also observed. These social skills are extremely important in the students' personal development.

Also, the level of students' satisfaction with the activity of debates was very high. Thus, 89% of the students recognized the importance of debates as a method of learning, and 76% of the students showed a desire to continue the activity of debates. Students particularly appreciate the possibility to express their own opinion, work with current problems, and gain knowledge that could be necessary in the future.

On the other hand, some problems were also revealed. Thus, some students faced a serious problem of stress during public speaking. Some students faced a problem in finding information sources, which showed the need to teach students the rules of information literacy. Some students would like to be given a chance to be flexible in the allocation of positions, since they faced a conflict in expressing a position they totally disagreed with.

Conclusions. Research conducted leads to the conclusion that debates are an effective educational technology for the development of critical thinking and communicative competence in English classes. In debates, there is an authentic communicative setting in which students use a foreign language to perform intellectual activity; therefore, there is deep mastery of language material and formation of skills.

Critical thinking development through debate activity occurs comprehensively: the ability to analyze information, logical argumentation, identifying errors of logical reasoning, considering problems from various points of view, and reflecting on the cognitive process. Such skills are general and can be used not only in academic but also in professional and personal life.

Development of communicative competence through debates occurs in all its aspects: grammatical, discourse, sociolinguistic, and strategic. Students develop all types of speech activity, expand their vocabulary, and improve their public speech skills. These skills are formed in a communicative context; therefore, they are stable and can be used in communicative practice.

The effectiveness of debates to a large extent depends on the methodologically proper organization of this activity. Such factors as proper preparation of students for debates, choosing proper and balanced debate topics, setting proper criteria for evaluating students' performance, and creating a supportive atmosphere are very important. The teacher acts as a facilitator who creates conditions for students' independent intellectual activity.

The differentiated approach to organizing debates with students of different years is also significant. Freshmen require more detailed preparation, less complex topics, and more reflection time. Sophomores are able to work with complex problems, show a high level of independence, and work with various forms of debates.

BIBLIOGRAPHY

1. Антюшко Д. П., Володавчик В. С., Сєногонова Л. І., Сич Т. В. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с.
2. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посіб. для студ. вищ. навч. закл. Дрогобич: Коло, 2006. 326 с.
3. Лутай Н. В., Бесараб Т. П. Теоретичні основи навчання критичного мислен-ня. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 26(94). С. 76–79. DOI: http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-26(94)-76-79
4. Пометун О.І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. К., 2018. № 2. С. 89–98.
5. Практикум з методики викладання французької мови у середніх навчальних закладах (модульний курс): посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Ю. Ніколаєва [та ін.]. К. : Ленвіт, 2006. 430 с.
6. Тягло О. В. Досвід засвоєння критичного мислення в українській вищій школі. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2017. № 2 (21). С. 240-257.
7. Al-Rashidi, A. H., Aberash, A. Reflective thinking and self-evaluation in language learning: Mirroring the impacts on Saudi Arabian EFL students' growth mindfulness, resilience, and academic well-being. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 2024. Vol. 9, Article 44. P. 1–24. DOI: 10.1186/s40862-024-00265-1.
8. Beane J. A. Curriculum Integration: Designing the Core of Democratic Education. New York: Teachers College Press, 1997. 112 p.
9. Bellon W. A. A research-based justification for debate across the curriculum. *Argumentation and Advocacy*. 2000. Vol. 36, № 3. P. 161–175. DOI: 10.1080/00028533.2000.11951646
10. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1980. Vol. 1. No. 1. P. 1-47. DOI: 10.1093/applin/I.1.1

11. Celce-Murcia M. Rethinking the role of communicative competence in language teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*/ E. A. Soler, & M. S. Jordà (Eds.). Springer, 2007. P. 41-57. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5639-0_3
12. Fabian M. et al. Pedagogical aspects of improving communication skills of university students. Journal of Lifestyle and SDGs Review, 2024. Vol. 4 (00). P. 1-9. https://doi.org/10.37497/2965-730X.SDGsReview.v.4.n00.pe01594
13. Freeley A., Steinberg D. Argumentation and Debate: Critical Thinking for Reasoned Decision Making. 12th ed. Boston: Cengage Learning, 2008. 544 p.
14. Ghamdi A., Deraney P. Effects of Teaching Critical Thinking to Saudi Female University Students Using a Stand-Alone Course. *International Education Studies,* 2013. Vol. 6. No. 7. P. 176-188. DOI: 10.5539/ies.v6n7p176
15. Johnson D. W., Johnson R. T. An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. *Educational Researcher.* 2009. Vol. 38. No. 5. P. 365-379. https://doi.org/10.3102/0013189X09339057
16. Kennedy R. In-Class Debates: Fertile Ground for Active Learning and the Cultivation of Critical Thinking and Oral Communication Skills. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education.* 2007. Vol. 19. No. 2. P. 183-190.
17. Kuhn D., Crowell A. Dialogic argumentation as a vehicle for developing young adolescents' thinking. *Psychological Science*. 2011. Vol. 22. No. 4. P. 545-552. DOI: 10.1177/0956797611402512
18. Keith W. M., Beard D. Toulmin's Rhetorical Logic: What's the Warrant for Warrants? *Philosophy and Rhetoric*. 2008. Vol. 41, No. 1. P. 22–50. DOI: 10.1353/par.2008.0003.
19. Ly Cong Khanh. Teachers' Roles on English Language Teaching for Promoting Learner-Centered Language Learning: A Theoretical Review. *International Journal of TESOL & Education*, 2024. Vol. 4, Issue 2. P. 78–98. DOI: https://doi.org/10.54855/ijte.24425
20. Santalla Fernández A., Lasa-Álvarez B. An argument for arguing: Debates as a teaching and learning resource in the English classroom. *DIGILEC Revista Internacional de Lenguas y Culturas.* 2020. № 6. P. 54–74. DOI: 10.17979/digilec.2019.6.0.5963.
21. Snider A., Schnurer M. *Many Sides: Debate Across the Curriculum* / Alfred Snider, Maxwell Schnurer. New York: International Debate Education Association, 2002. 281 p.
22. Wahyuni S., Qamariah H., Gani S. A., Yusuf Y. Q., Syahputra M. Critical Thinking Skills: British Parliamentary Debate System to Improve English as Foreign Language (EFL) Students' Critical Speaking. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal): Humanities and Social Sciences.* 2019, Vol. 2, Issue 3. P. 429-433. DOI: https://doi.org/10.33258/birci.v2i3.444

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

UDC 378.147:811.111’276.6
DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.435-445

Tetyana Pryshchepa,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English
for Non-Philological Majors,
Oles Honchar Dnipro National University,
https://orcid.org/ 0000-0002-0665-0907
Dnipro, Ukraine

Practical Implementation and Experimental Validation of a Competency-Based Model for the Development of Academic Writing in Higher Education Institutions

Практична реалізація та експериментальна перевірка компетентнісної моделі формування академічного письма у закладах вищої освіти

Summary. *The article presents the theoretical substantiation, practical implementation, and experimental validation of a competency-based model for developing academic writing within the foreign language training system of higher education students. The relevance of the study is determined by increasing demands for academic mobility, publication activity, and the integration of Ukrainian universities into the global scientific community. The aim of the research is to design and test an integrated model combining linguistic, cognitive, research, and professional-communicative components of academic writing. The study employed a set of theoretical and empirical methods, including analysis and systematization of scholarly sources, competence structure modeling, a pedagogical experiment (diagnostic, formative, and control stages), testing, questionnaires, expert evaluation of written texts, and statistical data processing. The formative experiment involved 124 master’s students divided into control and experimental groups. The implementation of the model ensured the consistent development of motivational-goal, cognitive-analytical, linguistic-discursive, and operational-reflective components through modular instruction, genre analysis of scientific texts, argumentation training, academic integrity practices, and peer review activities. The results demonstrated statistically significant improvement in the level of academic writing competence in the experimental group compared to the control group, confirming the effectiveness of the proposed model. The scientific novelty lies in integrating linguistic and research components into a unified professional training system. The practical significance of the study consists in the possibility of implementing the model in foreign language training programs for master’s and doctoral students.*

Key words: *academic literacy, foreign language training, pedagogical experiment, professional communication, scientific discourse, research skills, integrated approach.*

Анотація. *У статті представлено теоретичне обґрунтування, практичну реалізацію та експериментальну перевірку компетентнісної моделі формування академічного письма у системі іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до академічної мобільності, публікаційної активності та інтеграції українських університетів у міжнародний науковий простір. Метою роботи є розроблення та апробація інтегрованої моделі, що поєднує лінгвістичний, когнітивний, дослідницький і професійно-комунікативний компоненти письмової наукової діяльності. У межах дослідження використано комплекс теоретичних і емпіричних методів: аналіз і систематизацію наукових джерел, моделювання структури компетентності, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи), тестування, анкетування, експертне оцінювання письмових робіт, а також статистичну обробку результатів. У формувальному експерименті взяли участь 124 здобувачі другого рівня вищої освіти, розподілені на контрольну та експериментальну групи. Реалізація моделі передбачала поетапне формування мотиваційно-цільового, когнітивно-аналітичного, лінгвістично-дискурсивного та операційно-рефлексивного компонентів через модульне навчання, жанровий аналіз наукових текстів, розвиток аргументації, академічної доброчесності та навичок рецензування. Результати експерименту засвідчили статистично значуще підвищення рівня сформованості академічного письма в експериментальній групі порівняно з контрольною, що підтверджує ефективність запропонованої моделі. Наукова новизна полягає в інтеграції мовних і дослідницьких складників у цілісну систему професійної підготовки. Практичне значення роботи визначається можливістю впровадження моделі у програми іншомовної підготовки магістрантів та аспірантів.*

Ключові слова: *академічна грамотність, іншомовна підготовка, педагогічний експеримент, професійна комунікація, науковий дискурс, дослідницькі навички, інтегрована модель.*

Introduction. The contemporary stage of higher education development in Ukraine is characterized by systemic transformational processes driven by the integration of the national academic space into the global scientific and educational environment [1]. Globalization, digitalization of educational processes, increased academic mobility, and participation in international research projects necessitate a qualitative rethinking of the role of foreign languages in the professional training of higher education students. In this context, foreign languages serve not only as a means of intercultural communication but also as a full-fledged tool for academic interaction, scientific publication activity, grant-related endeavors, professional self-identification, and international integration [3].

For a long time, the development of foreign language writing skills was not positioned as an independent strategic goal within the foreign language training framework in higher education institutions. Writing predominantly played an auxiliary role, serving as a tool for reinforcing

lexical and grammatical material or for assessing the formation of language skills. This approach was historically determined by the emphasis on oral communicative competence and the limited participation of Ukrainian universities in the international academic discourse [4]. However, contemporary educational realities have significantly changed the status of foreign language written communication, which has acquired independent academic and professional value [5].

In the context of the internationalization of education and increasing demands for researchers' publication activity, academic writing has become a key instrument for realizing the research potential of students at the second (master's) and third (doctoral) levels of higher education [6]. The preparation of abstracts and conference papers, the writing of scientific articles, grant applications, analytical reports, reviews, research projects, and academic correspondence all these activities require well-developed academic writing competence. Thus, written communication emerges not as an auxiliary element of language training but as a strategically significant component of the professional competence of future specialists [7].

An analysis of contemporary scholarly research demonstrates active development in the theoretical and methodological foundations of academic writing instruction within the frameworks of academic literacy, English for Academic Purposes (EAP), Content and Language Integrated Learning (CLIL), as well as competence-based, activity-based, and interdisciplinary approaches [3]. Both domestic and international studies substantiate the procedural nature of writing, its genre differentiation, the role of argumentation, critical thinking, academic integrity, and intercultural academic communication. Particular attention is given to the development of cognitive writing strategies, text structural organization, authorial positioning, and disciplinary identity [5].

At the same time, most existing studies consider academic writing either as a separate type of language activity or as a component of foreign language communicative competence without proper integration with students' research and professional training. Often, emphasis is placed on formal-linguistic aspects (grammar, vocabulary, text structure), while cognitive, research, and communicative components remain insufficiently systematized within a unified educational model. The absence of a holistic competence paradigm leads to a fragmented learning process, where the development of writing skills occurs unsystematically and does not ensure sustainable results [1].

Particularly relevant is the issue of defining the structure of academic writing competence and the mechanisms for its formation in the context of university education. Structural-functional components of this

competence, levels of proficiency, assessment criteria, indicators, and pedagogical conditions for integrating academic writing into foreign language training need clarification. Moreover, practical implementation of a competence-based model and its experimental verification in real higher education settings remain insufficiently explored [7].

Within the competence-based approach, academic writing is considered an integrated cognitive-communicative activity that combines linguistic accuracy, logical argumentation, research substantiation, and genre appropriateness. Its development involves fostering a motivational-goal component (awareness of communicative intent and research objectives), a cognitive-analytical component (selection of conceptual and linguistic resources, logical text organization), and an operational-executive component (creation of a completed academic product). Integration of these components ensures systematic and effective preparation of higher education students for participation in the global scientific discourse [4].

Consequently, there is an objective need to develop and experimentally verify a competence-based model for academic writing that would integrate linguistic, cognitive, research, and communicative components into a single systematic educational framework oriented toward practical outcomes.

The **aim** of this study is the theoretical substantiation, conceptual modeling, practical implementation, and experimental verification of a competence-based model for academic writing within the foreign language training system of higher education students.

To achieve this aim, the following objectives are set:

- Conduct a comprehensive analysis of contemporary scientific approaches to understanding academic writing as an integrated component of academic literacy;
- Define the structural-functional components of academic writing competence;
- Theoretically substantiate mechanisms for integrating linguistic, cognitive, research, and communicative components within a holistic model;
- Develop didactic principles and pedagogical conditions for its implementation;
- Conduct experimental verification of the model's effectiveness;
- Analyze educational outcomes and professional effects of its implementation.

The **object** of the study is the process of foreign language training for higher education students in universities. The subject of the study is a competence-based model for academic writing within the foreign language training system of higher education students.

The scientific novelty of the research lies in the conceptualization and experimental verification of an integrated competence-based model for academic writing, which combines linguistic, cognitive, research, and professional-communicative components into a unified educational system, creating conditions for the sustainable development of academic writing competence among higher education students [2].

Methodology. The methodological basis of this study is grounded in the principles of competence-based, communicative-activity, cognitive-discursive, and systemic approaches to organizing foreign language training for higher education students [3]. The choice of this combination is determined by the integrative nature of academic writing, which functions as a complex cognitive-communicative activity and involves the synthesis of linguistic, research, analytical, and reflective skills [6].

The competence-based approach allowed academic writing to be viewed as the result of a fully formed system of knowledge, skills, abilities, value orientations, and experience in independent text-creation activity [4]. The communicative-activity approach ensured the orientation of the educational process toward real academic communication situations, modeling authentic genres of scientific discourse, and engaging students in active productive activities [3]. The cognitive-discursive approach facilitated the analysis of mechanisms for generating scientific texts, structuring argumentation, forming an authorial position, and adhering to the genre conventions of academic writing [2]. The systemic approach ensured the integrity of the developed model and the interconnection of its structural components.

The study was conducted from 2023 to 2025 at a Ukrainian higher education institution, including both philological and non-philological programs. The pedagogical experiment involved 124 second-level (master's) students, divided into a control group (62 participants) and an experimental group (62 participants). Group formation considered the principle of comparability regarding the initial level of foreign language proficiency.

The study followed a phased design with three interconnected stages:

1. **Stating Stage**. The aim of this stage was to determine the baseline level of academic writing competence. The following methods were applied:

- Diagnostic testing (assessment of linguistic-discursive skills);
- Analysis of written works (scientific abstract, article fragment, argumentative essay);
- Questionnaires regarding motivation and experience in academic writing activities;
- Expert evaluation of texts according to established criteria (structural organization, argumentation, linguistic accuracy, genre appropriateness) [3].

Assessment was carried out using a developed scale that included four levels of competence formation: low, medium, sufficient, and high.

2. **Formative Stage**. At this stage, the experimental group was introduced to the authorial competency-based model of academic writing, integrating four components: motivational-goal, cognitive-analytical, linguistic-discursive, and operational-reflective [4].

The content of the formative influence included:

- Modular classes analyzing genre models of scientific texts (IMRaD, structured abstracts, etc.) [3];
- Exercises aimed at developing academic argumentation and logical presentation [5];
- Training on academic integrity and citation practices [2];
- Stepwise writing of scientific article fragments with subsequent peer-review [7];
- Integration of CLIL and EAP elements to combine linguistic and content-based training [4].

The control group followed a traditional program, primarily including lexical-grammatical exercises and writing short texts without systematic genre or research integration.

3. **Control Stage**. At the final stage, a repeated assessment of academic writing competence levels was conducted using the same criteria as in the stating stage. Comparing results allowed for identifying the dynamics of development in the control and experimental groups.

Theoretical methods:

- Analysis and synthesis of scientific sources on academic writing [4];
- Generalization and systematization of approaches;
- Modeling of competence structure;
- Comparative analysis of educational practices [5].

Empirical methods:

- Pedagogical experiment (stating, formative, control stages);
- Testing;
- Questionnaires;
- Observation;
- Expert evaluation of written works [7];
- Analysis of learning activity products.

Statistical methods:

- Calculation of mean values;
- Determination of percentage distribution of competence levels;
- Verification of statistical significance of differences between the control and experimental groups using Student's t-test [6].

The reliability and validity of results were ensured by:

- Representativeness of the sample;
- Multi-stage nature of the experiment;
- Use of a set of complementary methods;
- Involvement of independent experts in evaluating written works [3];
- Statistical processing of the obtained data.

Results and Discussion. The baseline assessment indicated that both groups predominantly demonstrated medium and sufficient levels of academic writing competence, with only a small proportion exhibiting a high level. Common difficulties included poor logical structure, weak argumentation, limited academic vocabulary, noncompliance with genre conventions, and citation errors [4].

During the formative stage, the experimental group implemented the competency-based model, developing motivational-goal, cognitive-analytical, linguistic-discursive, and operational-reflective components through modular instruction, genre analysis, argumentation training, academic integrity practices, and peer-review [5].

The control stage revealed significant progress in the experimental group. The proportion of students with a high level of academic writing increased from 10% to 28%, while the low level decreased from 18% to 5%. In the control group, high-level competence rose from 8% to 12%, and low-level decreased from 20% to 15% [6].

Table 1

Levels of Academic Writing Competence among Students (%)

Group	Stage	Low	Medium	Sufficient	High
Control (n=62)	Before	20	45	27	8
	After	15	43	30	12
Experimental (n=62)	Before	18	40	32	10
	After	5	35	32	28

Statistical analysis using Student's t-test confirmed a significant difference between the mean values of the control and experimental groups ($t = 4.12$; $p < 0.05$), indicating the effectiveness of the implemented model. Improvements were observed across all criteria: text structure, argumentation logic, linguistic accuracy, genre conformity, and academic integrity.

The results of the pedagogical experiment further demonstrate that the competence-based model substantially enhances students' writing skills and professional readiness, producing a multidimensional effect on linguistic accuracy, cognitive structuring, research competence, and communicative proficiency.

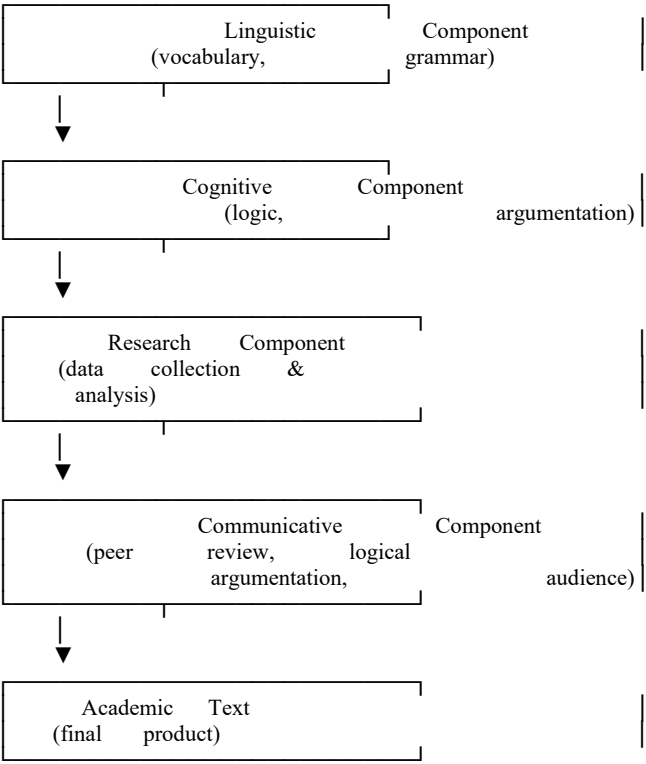
1. **Improvement in Writing Performance**. Students in the experimental group demonstrated an 18-22% increase in average writing scores compared to the control group. This improvement reflects the systematic development of planning, logical structuring, and clarity in text production. The stepwise integration of linguistic, cognitive, and research components facilitated students' ability to organize ideas coherently, construct well-reasoned arguments, and adhere to academic genre conventions [7]. These findings align with research on process-oriented academic writing, which emphasizes iterative drafting, peer feedback, and genre modeling [6].

2. **Reduction of Linguistic Errors**. The experimental group exhibited a 35-40% reduction in grammatical, lexical, and stylistic errors, highlighting the effectiveness of the linguistic component when integrated with cognitive and research activities [5]. Explicit focus on vocabulary development, grammar accuracy, and discipline-specific terminology enabled students to produce texts with higher formal correctness and academic style. This outcome aligns with prior studies emphasizing the role of English for Academic Purposes (EAP) and Content and Language Integrated Learning (CLIL) in enhancing both language accuracy and subject-specific communication [2].

3. **Enhanced Student Autonomy**. A significant proportion of students (78%) reported increased confidence in planning and writing academic texts independently. The model's structured approach, which integrates cognitive, linguistic, and reflective components, fosters self-regulated learning by providing clear frameworks for research question formulation, evidence-based argumentation, and text revision [3]. This aligns with Bereiter and Scardamalia's concept of knowledge-building as an iterative and collaborative process that develops learner autonomy and metacognitive skills.

4. **Increased Motivation and Academic Integrity**. Students emphasized the importance of self-assessment, peer review, and reflective practices for fostering responsible writing habits. Engagement in these activities contributed to the development of critical thinking, ethical scholarship, and awareness of plagiarism prevention. Integration of peer-review exercises and reflective writing tasks strengthened students' ability to evaluate their own work and provide constructive feedback to others, consistent with international recommendations for teaching academic writing [1].

5. **Scheme of the Competence-Based Model for Academic Writing**. The model is visually represented as follows:

This stepwise framework illustrates that:

1. Linguistic proficiency ensures correctness, providing a solid foundation for academic expression;
2. Cognitive processes ensure logical structuring, supporting coherent and persuasive argumentation;
3. Research competence ensures evidence-based justification, grounding claims in reliable data;
4. Communicative competence enables effective presentation, allowing texts to be tailored to the intended academic audience [4].

In summary, the combined quantitative and qualitative results confirm that implementing the competency-based model enhances higher education students' academic literacy, fosters critical thinking, strengthens authorial positioning, develops research competence, and prepares students for active participation in global scientific discourse [3].

Conclusions. The conducted study provides comprehensive evidence that the implementation of a competency-based model for academic

writing in higher education significantly enhances students' academic literacy, research competence, and professional readiness. The experimental results demonstrate statistically significant improvement in the level of academic writing among students in the experimental group, confirming the effectiveness of the model in comparison with traditional approaches. This improvement is attributed to the systematic and integrated development of motivational-goal, cognitive-analytical, linguistic-discursive, and operational-reflective components, which together form a holistic framework for academic writing instruction.

Key outcomes of the study include:

Enhanced Competence Levels: The proportion of students demonstrating high-level academic writing competence increased from 10% to 28% in the experimental group, while low-level competence decreased from 18% to 5%. In contrast, the control group experienced only minor improvements, highlighting the superiority of the competency-based approach.

Improved Textual and Argumentative Quality: Students exposed to the model demonstrated notable advancements in text structure, logical coherence, quality of argumentation, and adherence to academic genre conventions. These improvements indicate that integrating linguistic, cognitive, and research-oriented components effectively reinforces both the form and content of academic texts.

Reduction of Linguistic and Stylistic Errors: The experimental group showed a significant decrease in grammatical, lexical, and stylistic errors, confirming that targeted linguistic instruction combined with cognitive and research activities enhances formal accuracy and academic style.

Promotion of Autonomous Learning and Critical Thinking: Structured activities, including modular instruction, stepwise text production, peer-review exercises, and reflective practices, fostered self-regulated learning, critical thinking, and authorial positioning. Students reported increased confidence in independently planning, drafting, and revising academic texts, illustrating the model's contribution to learner autonomy.

Strengthened Academic Integrity and Ethical Scholarship: Explicit training in citation practices, plagiarism prevention, and peer evaluation encouraged responsible academic behavior. Students developed the ability to critically assess both their own work and that of peers, promoting ethical scholarship and reflective professional practice.

The scientific novelty of the research lies in the conceptualization and empirical verification of an integrated, competency-based model that unites linguistic, cognitive, research, and professional-communicative components into a single coherent framework. Unlike traditional approaches that often treat academic writing as an auxiliary linguistic

skill, this model positions written communication as a central element of professional competence, aligning students' language proficiency with disciplinary knowledge and research capabilities.

From a practical standpoint, the model offers a replicable and adaptable framework for higher education institutions aiming to improve the quality of foreign language academic writing. Its implementation can enhance students' readiness for scholarly publication, conference participation, and international academic mobility, providing measurable benefits to both learners and academic programs.

In conclusion, this study confirms that a competency-based approach to academic writing is an effective, evidence-based strategy for higher education. By fostering the integrated development of linguistic accuracy, cognitive structuring, research competence, communicative proficiency, and ethical scholarship, the model prepares students for active participation in global scientific discourse. Its comprehensive and modular design ensures sustainability, adaptability, and scalability, making it a valuable methodological tool for advancing foreign language instruction and supporting the professional and academic growth of master's and doctoral students.

BIBLIOGRAPHY

1. Гринчишина Т. М. Академічне письмо іноземною мовою: теорія і практика. Київ: Видавництво КНУ, 2015. 280 с.
2. Hyland K. Academic Discourse: English in a Global Context. London: Bloomsbury, 2016. 320 p.
3. Paltridge B., Starfield S. The Handbook of English for Specific Purposes. Oxford: Wiley-Blackwell, 2017. 400 p.
4. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. Maidenhead: McGraw-Hill Education, 2011. 450 p.
5. Dudley-Evans T., St John M. J. Developments in English for Specific Purposes. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 380 p.
6. Coffin C., Curry M. J., Goodman S., Hewings A., Lillis T., Swann J. Teaching Academic Writing: A Toolkit for Higher Education. London: Routledge, 2003. 310 p.
7. Bereiter C., Scardamalia M. Knowledge Building and Knowledge Creation: Theory, Pedagogy, and Technology. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 360 p.

Дата першого надходження статті до видання: 05.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

РЕЦЕНЗІЇ
REVIEWS
REZENSIONEN
AVIS

DOI DOI https://doi.org/10.32782/2617-3921.2026.29.448-449

Мирослава Фабіан,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Ужгородський національний університет
https://orcid.org/0000-0002-3351-1275

РЕЦЕНЗІЯ
на підручник Алли Лучик “Зіставне мовознавство”. Київ: ВЦ “Академія”, 2025.-256 с. – (Серія “Альма-матер”)

Сучасна лінгвістика характеризується посиленим інтересом до зіставних досліджень на різних мовних рівнях як споріднених, віддалено споріднених, так і неспоріднених мов. Їхнє комплексне вивчення сприяє засвоєнню засад компаративістики і практичних потреб перекладу, викладання іноземних мов, глибшому пізнанню універсальних і специфічних рис кожної конкретної мовної системи, формуванню уявлень про загальні закономірності концептуалізації, категоризації і вербалізації фактів навколишнього світу.

Продуманість й оптимальність структури роблять рецензований підручник “Зіставне мовознавство” доктора філологічних наук, професора, професора кафедри загального та слов’янського мовознавства Національного Університету “Києво-Могилянська Академія” Алли Лучик концептуально цілісним, оригінальним й актуальним виданням. Теоретичний матеріал доступно й детально викладено в 13 основних розділах з урахуванням сучасних досягнень лінгвістики: від формування зіставного мовознавства як окремої галузі мовознавчих дисциплін, його місця в системі лінгвістичних наук до принципів та підходів у зіставних дослідженнях різноструктурних і споріднених мов. Надзвичайно цікавим і глибоким за змістом та формою виступає комплексне представлення власне окремих розділів зіставного мовознавства – зіставних фонетики, дериватології, морфології, синтаксису, лексикології, фразеології та стилістики. Кожен підрозділ у межах розділів містить запитання і завдання для полегшення сприйняття тексту і його кращого розуміння. Наприкінці підручника подано термінологічний словник, який дозволяє оволодіти специфікою лінгвістичних

термінів та вміло застосовувати їх для проведення наукових досліджень, при написанні наукових праць, статей, а також у виступах на вітчизняних і міжнародних наукових конференціях. Література охоплює класичні й сучасні публікації українських та зарубіжних учених, присвячених загальному та зіставному мовознавству.

Протягом тривалого часу Алла Лучик скрупульозно працювала над збором теоретичних першоджерел та мовного матеріалу, які згодом лягли в основу її новаторської праці. Надзвичайно приємними й хвилюючими є екскурси в історію становлення синхронічного порівняння мовних систем та спогади про неперсічних українських дослідників, які започаткували та поглибили зіставні дослідження споріднених, віддалено споріднених та неспоріднених мовних систем з використанням формалізованих процедур аналізу. У цьому контексті необхідно згадати імена тих видатних учених, з якими маю/мала честь бути знайома та співпрацювала – Марія Пещак, Михайло Кочерган, Юрій Жлуктенко, Станіслав Семчинський та багато інших, які зробили суттєвий внесок у розвиток зіставного мовознавства та вдосконалення прийомів і методів його дослідження на різних мовних рівнях.

Підручник "Зіставне мовознавство" вражає великою підбіркою прикладів з різних мов світу – української, англійської, польської, угорської, китайської, в'єтнамської, чеської, словацької тощо. У результаті всі ґрунтовно проаналізовані слова з огляду на їхні фонетичні, фонологічні, морфологічні, лексико-семантичні, фразеологічні, синтаксичні й стилістичні особливості формують чітку системно - структурну організацію вокабулярів досліджуваних мов, де кожне слово пов'язане з іншими словами, де групи слів формують лексико - семантичні поля, де словосполучення утворюють речення, а ті, в свою чергу, тексти.

Підручник "Зіставне мовознавство" має надзвичайно велику теоретичну й практичну значущість. У ньому зібрано усе те, що стало фундаментом становлення зіставного мовознавства як окремої самостійної науки, вказано, чим характеризується його сучасний стан та окреслено перспективи подальших наукових розвідок у цій перспективній галузі. Зараз теоретичними та практичними здобутками в царині зіставного мовознавства послуговуються студенти, аспіранти, викладачі й науковці як України, так і близького та далекого зарубіжжя при написанні курсових, бакалаврських та магістерських робіт, підготовці презентацій на різноманітних лінгвістичних гуртках, конференцій різних рівнів, у лексикографічній практиці тощо.

Підручник «Зіставне мовознавство» доктора філологічних наук, професора, професора кафедри загального та слов'янського мовознавства Національного Університету "Києво-Могилянська Академія" Алли Лучик має наукову новизну, високу навчально-методичну та практичну цінність, відповідає вимогам академічної доброчесності і заслуговує на рекомендацію до широкого використання та поширення.

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

Олеся Андрушко
Функціонування військово-морської термінології
в англомовному професійному дискурсі……6

Liliia Bilas
Reflection of British culture in the U.S. states' names
(lingua-cultural aspect)……18

Уляна Благовірна-Храновська
Репрезентація дискурсу літературного твору
в британських мережевих рецензіях 2020–2025 років……28

Nataliia Bober
Sentential and Suprasentential Models of the Verbal Emoticon:
A Structural and Functional Analysis……39

Денис Боборикін
Риторика делегітимізації як інструмент мовного протистояння
в конфліктних наративах: лінгвокогнітивний аспект……49

Віта Богович, Ольга Бігун
Інклюзивні стратегії французького копірайтингу……62

Yuliia Bozhko
Grammar of Digital Communication: New Trends in Social
Media English……70

Олеся Бойван, Валерія Камбарова
Важливість стилістичного прийому порівняння
для творення жіночих образів у художніх творах……78

Петро Бочан
Словники vs. інструменти штучного інтелекту у процесі
оволодіння іноземною мовою: емпіричне дослідження……88

Вахрамєєв Борис
Цифрові платформи як чинник інтенсифікації маніпулятивного
впливу в англомовному медіадискурсі……100

Оксана Галайбіда, Алла Марчишина, Ірина Мельник
Відтворення художніх порівнянь у перекладі поеми
Генрі Лонгфелло «Пісня про Гайавату» українською мовою……114

Інна Довженко, Людмила Дячук, Наталія Білоус
ШІ-тексти в англомовному дискурсі: виклики для цифрової лінгвістики 124

Alla Ishchuk, Nataliia Stefanova, Vitaliia Sokorchuk
Conceptual Metaphor and Covert Framing in English-Language Public Discourse: A Cross-Domain Analysis 138

Аліна Коляда
«Втілена мова» в засобах масової інформації: роль тілесної метафори у формуванні концептів (за матеріалами статей BBC) 150

Євгенія Комірна
Мовна гіперсвідомість як маркер ідентичності у романі Жака Годбу "Консьєржка Пантеону" 158

Олена Круглій, Олег Копотілов
Цифрові технології та соціальні мережі як чинник збагачення словникового складу сучасної англійської та української мов 168

Катерина Лут
Французько-англійські термінологічні паралелі в науково-технічних текстах 177

Руслана Мельник, Ірина Слоневська, Світлана Пірошенко
Мова крізь призму ідеології: концептосистема ARBEITSAMKEIT у німецькомовних текстах 1930–1940 рр. 186

Kateryna Nykytchenko
The Neologism 'Post-Truth': A Corpus-Assisted Approach to Linguistic Patterning in UK Newspaper Discourse 195

Мар'яна Оленяк, Тетяна Доній, Богдан Мовчан
Від форенізації до культурного перекодування: трансформація урбаністичного простору в українських перекладах Френка О'Гари 206

Halyna Onyshchak
Peculiarities of reproducing emotivity in the Ukrainian and Slovak translations of Margaret Atwood's «The Handmaid's Tale» 218

Anna Orel, Svitlana Ivanova
Lexical Representation of Femininity in Victorian Novels: A Cognitive Linguistic Perspective 227

Hanna Polishchuk
Intelligibility as the primary construct in phonological control of spoken interaction 235

Ganna Prihodko, Oleksandra Prykhodchenko
Communicative strategies and tactics of publicistic discourse: overview 248
Марія Пришляк
Латинізми в англійській юридичній термінології: діахронічний аспект..... 255
Микола Прохоров
Структурно-композиційні особливості дискурсу англомовних політичних спотів..... 265
Olesia Stoika, Vadym Pitovka
Idioms and Phraseological Units in Translation: Theory, Strategies, and Cultural Constraints..... 274
Андрій Тронь, Ольга Кульчицька, Юлія Тронь
Лексико-семантична група дієслів кратності із семою ‘різка зміна положення об’єкта у просторі поштовхом’..... 286
Myroslava Fabian
Semantic Prosody of the Lexeme “Weaponization” in English-Language Media Discourse 296
Емілія Швед, Оксана Дацьо, Олександра Яцків
Комунікативна цілеспрямованість та аргументаційна роль модальних різновидів речень у Т. Лівія..... 307
Катерина Шевелько, Юлія Ювковецька
Переклад у кризових комунікаціях: роль перекладача в надзвичайних ситуаціях..... 317

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ірина Безродних
“So long lives this…”: Бажання і темпоральність у сонетах Шекспіра..... 329
Андріана Іванова, Домініка Русінка
Мовна об’єктивація насилля у перекладі любовних романів (на матеріалі українськомовних перекладів творів Коллін Гувер)..... 340
Тетяна Павлович, Ольга Мігорян
Лінгвокогнітивні та стилістичні домінанти ідіостилю Чака Паланіка у романі “Fight Club”..... 349

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Ольга Алісеєнко, Ганна Мудренко
Прикладна лінгвістика у методиці викладання англійської мови у ВНЗ: від комунікативного підходу до інтелектуальних платформ..359

Tetiana Borovenska, Yuliia Laptinova
Practicing mediation in the Italian and English classroom.....368

Олександра Канюк, Надія Кіш
Цифрові інструменти адаптивного навчання як засіб індивідуалізації іншомовної підготовки у закладах вищої освіти...384

Volodymyr Krasnopolskyi
The transformation of the language teaching landscape in the age of generative artificial intelligence 393

Halyna Lukyanets
Developing students' AI prompting skills for academic research and educational purposes.....403

Наталя Опришко
Опанування функціоналу штучного інтелекту в середовищі освітньо-орієнтованих ресурсів 412

Natalia Petiy, Oksana Shovak
Using debates to develop critical thinking and communication skills in English.....421

Tetyana Pryshchepa
Practical Implementation and Experimental Validation of a Competency-Based Model for the Development of Academic Writing in Higher Education Institutions..... 435

РЕЦЕНЗІЇ

Мирослава Фабіан
РЕЦЕНЗІЯ на підручник Алли Лучик "Зіставне мовознавство". Київ: ВЦ "Академія", 2025.-256 с. – (Серія "Альма-матер").....448

CONTENTS

LANGUAGE STUDIES

Olesia Andrushko
Functioning of Naval Terminology in English-Language Professional Discourse……6

Liliia Bilas
Reflection of British culture in the U.S. states' names (lingua-cultural aspect)……18

Uliana Blahovirna-Khranovska
Representation of the discourse of a literary work in British online reviews from 2020 to 2025……28

Nataliia Bober
Sentential and Suprasentential Models of the Verbal Emoticon: A Structural and Functional Analysis……39

Denys Boborykin
Delegitimization rhetoric as a linguistic confrontation tool in conflict narratives: a lingvo-cognitive aspect……49

Vita Bohovych, Olha Bihun
Inclusive strategies of French copywriting……62

Yuliia Bozhko
Grammar of Digital Communication: New Trends in Social Media English……70

Olesia Boivan, Valeriia Kambarova
The importance of simile as a stylistic device for creation of female images in literary works……78

Petro Bochan
Dictionaries vs. AI tools in the process of learning a foreign language: an empirical study……88

Vakhramieiev Borys
Digital platforms as a factor in intensifying manipulative influence in english-language media discourse……100

Oksana Halaibida, Alla Marchyshyna, Iryna Melnyk
Rendering of similes in the ukrainian translation of the poem "The Song Of Hiawatha" by Henry W. Longfellow……114

Inna Dovzhenko, Liudmyla Diachuk, Nataliia Bilous
AI Texts in English-Language Discourse:
Challenges for Digital Linguistics……..124
Alla Ishchuk, Nataliia Stefanova, Vitaliia Sokorchuk
Conceptual Metaphor and Covert Framing in English-Language
Public Discourse: A Cross-Domain Analysis……138
Alina Koliada
Embodied Language in Technology Discourse: The Role of Body
Metaphors in Framing Concepts (on the Material of BBC Articles)..150
Yevheniia Komirna
Linguistic Hyperconsciousness as a Marker of Identity in the Novel
of Jacques Godbout "The Concierge of the Pantheon"…… .158
Olena Kruhlii, Oleh Kopotilov
Digital Technologies and Social Media as a Factor in Enriching
the Vocabulary of Contemporary English and Ukrainian……..168
Kateryna Lut
French-English Parallels in Scientific and Technical Texts……..177
Ruslana Melnyk, Iryna Slonevska, Svitlana Piroshenko
Language Through the Prism of Ideology:
The Conceptual System of INDUSTRIOUSNESS
in German-Language Texts of the 1930s–1940s……186
Kateryna Nykytchenko
The Neologism 'Post-Truth': A Corpus-Assisted Approach
to Linguistic Patterning in UK Newspaper Discourse…… .195
Mariana Oleniak, Tetiana Donii, Bohdan Movchan
From Foreignization to Cultural Recoding: Transformation
of Urban Space in Ukrainian Translations of Frank O'Hara……206
Halyna Onyshchak
Peculiarities of reproducing emotivity in the Ukrainian and Slovak
translations of Margaret Atwood's «The Handmaid's Tale»……218
Anna Orel, Svitlana Ivanova
Lexical Representation of Femininity in Victorian Novels:
A Cognitive Linguistic Perspective……227
Hanna Polishchuk
Intelligibility as the primary construct in phonological control
of spoken interaction……235

Ganna Prihodko, Oleksandra Prykhodchenko
Communicative strategies and tactics of publicistic discourse: overview 248
Mariia Pryshliak
Latinisms in English legal terminology: a diachronic aspect..... 255
Mykola Prokhorov
Structural and compositional peculiarities of the discourse of English political spots..... 265
Olesia Stoika, Vadym Pitovka
Idioms and Phraseological Units in Translation: Theory, Strategies, and Cultural Constraints..... 274
Andrii Tron, Olha Kulchytska, Yuliia Tron
Lexico-semantic group of multiplicative verbs with the seme 'sudden change of the object's position in space by a push' 286
Myroslava Fabian
Semantic Prosody of the Lexeme "Weaponization" in English-Language Media Discourse 296
Emiliia Shved, Oksana Datso, Oleksandra Yatskiv
Communicative Purpose and Argumentative Role of Modal Sentence Types in Titus Livy..... 307
Kateryna Shevelko, Yuliia Yuvkovetska
Translation in crisis communications: the translator's role in emergency situations..... 317

LITERATURE STUDIES

Iryna Bezrodnykh
"So Long Lives This…": Desire and temporality in Shakespeare's sonnets..... 329
Andriana Ivanova, Dominika Rusinka
Linguistic objectification of violence in the translation of romance novels (based on Ukrainian translations of Colleen Hoover's novels)..... 340
Tetiana Pavlovych, Olha Mihorian
Linguo-cognitive and stylistic dominants of Chuck Palahniuk's idiostyle in the novel "Fight Club"..... 349

APPLIED LINGUISTICS

Olha Aliseienko, Hanna Mudrenko
Applied linguistics in the methodology of teaching English at higher education institutions: from the communicative approach to intelligent platforms 359

Tetiana Borovenska, Yuliia Laptinova
Practicing mediation in the Italian and English classroom..... 368

Oleksandra Kaniuk, Nadiia Kish
Digital tools of adaptive learning as a means of individualization of foreign language training in higher education institutions..... 384

Volodymyr Krasnopolskyi
The transformation of the language teaching landscape in the age of generative artificial intelligence 393

Halyna Lukyanets
Developing students' AI prompting skills for academic research and educational purposes..... 403

Natalia Opryshko
Mastering functionality of artificial intelligence in an environment of educationally oriented resources..... 412

Natalia Petiy, Oksana Shovak
Using debates to develop critical thinking and communication skills in English..... 421

Tetyana Pryshchepa
Practical Implementation and Experimental Validation of a Competency-Based Model for the Development of Academic Writing in Higher Education Institutions..... 435

REVIEWS

Myroslava Fabian
REVIEW of Alla Luchyk's textbook «Comparative Linguistics». Kyiv: PC "Academia", 2025. 256 pp. – (Alma Mater Series)..... 448

Наукове видання

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Випуск 1 (29)

CONTEMPORARY STUDIES IN FOREIGN PHILOLOGY

Research Paper Collection

Issue 1 (29)

Дата розміщення онлайн – 29.05.2026 р. Дата друку – 30.05.2026 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Наклад 300 примірників. Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 26,62. Обл. вид. арк. 29,59.
Замовлення № 0526/461.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Тел. +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.